

हीरिहरमहाराज उदासी यांची कविता

अभंग व पदे

आणि

एक गद्य लेख.

संपादक

मोरो केशव दामले, एम्. ए.

प्रकाशक

• दामोदर सांवळाराम आणि मंडळी,
प्रिंटर्स, पब्लिशर्स आणि कमिशन-एजंट्स, ठाकुरद्वार-मुंबई.

सन १९११ ई.

किंमत १ रुपया.

O155:1M68x

E1

233918

हैं पुस्तक मालकाकरितां दामोदर सावळाराम यंदे यांनी नं. ४३४
ठाकुरद्वार रोड, मुंबई येथे "इंदुप्रकाश" छापखान्यांत छापिले.

हैं पुस्तक सन १८६७ च्या २५ व्या आवृष्टीप्रमाणे रजिस्टर करून
या संबंधाचे सर्व हक्क संपादकांनी आपणाकडे ठेविले आहेत.

॥ श्रीदत्त ॥

प्रस्तावना.

श्रीहरिहरमहाराज उदासी ह्यांच्या कवितेचा संपादक या नात्यानें एकदोन गोष्टींचा येथें खुलासा करणें अवश्य आहे. त्या अशाः—त्यांनीं जे अभंग लिहिले आहेत, ते विषय-योजना, माथाळा, मुद्दा, वगैरे कांहीं एक व्यवस्था मनांत न आणितां जे ज्या वेळीं जितकें स्फूर्तीस आलें, तें त्या वेळीं तितकें लिहून ठेविलें आहे. ह्यामुळे कधीं एकच ओळ, तर कधीं दोन, तीन, दहा, पंधरा, शंभर, अशा, ओळी एकसारख्या लिहिण्याचा त्यांचा परिपाठ असे. ह्या पुस्तकांत अभंगांचें वर्गीकरण करून ते वर्गानुसार छापले नाहींत; तर ते अभंग वाचून साधारणपणें जेथें जेथें एक विषय किंवा मुद्दा संपतो, त्या त्या ठिकाणीं तुकडे पाडून प्रत्येकास साजेल असें नांव देऊन ते छापिले आहेत. अशा प्रकारें आपल्या अभंगांची कांहीं व्यवस्था व्हावी अशी त्यांची इच्छा होतीच; न त्यांच्या हयातीतच हें काम थोडेंसें झालें होतें. तें तसेंच पुरें करून अभंग प्रसिद्ध केले आहेत. तात्पर्य इतकेंच कीं,

अभंगांचे वेगळे वेगळे गुच्छ करून त्यांच्या शिरोभागीं त्यांस साजतीलशीं नांवे देणें हें काम मीं केलेलें आहे. तें त्यांचे हातचें नाहीं, किंवा त्यांचे दृष्टीखालींही झालेलें नाहीं. ह्यामुळें त्यांची जबाबदारी त्यांजवर मुळींच नाहीं. अनेक ठिकाणीं योग्य नांवे देण्याचें काम कठिणच पडल्यामुळें तीं वाचकांस पसंत पडतील कीं नाहीं, ह्याची शंका आहे. तरी अशा ठिकाणीं योग्य दिसेल तें नांव त्यांनीं देऊन अयोग्य नांवाबद्दल मला क्षमा करावी, इतकीच विनंति आहे.

दुसरें असें कीं, अपशब्द बहुतेक ठिकाणीं गाळले आहेत. कांहीं ठिकाणीं चुकून राहिले आहेत. साधूच्या तोंडचे अपशब्द-सुद्धां गाळूं नयेत असें माझ्या कांहीं मित्रांचें म्हणणें होतें. परंतु बहुमतास तसें करणें पसंत पडणार नाहीं असें समजून त्यांचे जागीं फुल्य दिल्या आहेत.

अखेरीस, या आधुनिक संतांच्या कवितेचा, अनुभवाचा, ज्ञानाचा, व उपदेशाचा, परमार्थप्रवण लोकांस फायदा मिळो अशी परमेश्वरचरणीं प्रार्थना करून वाचकांची रजा घेण्यापूर्वीं त्यांस त्याचा परिचय थोडक्यांत करून देतों.

नागपुर,
ता. १५ मे १९११. }

संपादक.

॥ श्रीदत्त ॥

परिचय.

श्रीहरिहरमहाराज उदासी ह्यांचा अल्प परिचय वाचकांस करून देण्याचा या लेखाचा उद्देश आहे. त्यांचें साद्यंत चरित्र जरी मनोरंजक व परमार्थदृष्ट्या शिक्षणप्रद असलें, तरी तें लिहिण्याचा व लिहून प्रसिद्ध करण्याचा काळ लांब असल्यामुळे, तो प्रयत्न बाजूस ठेवणें भाग आहे.

ह्यांचें पूर्वाश्रमीचें नांव नीलकंठ रामकृष्ण पाळंदे. हे पुण्याचे राहणारे सुप्रसिद्ध भास्कर दामोदर पाळंदे ह्यांचे पुतण्ये होत. ह्यांचा जन्म शके १७९२ (स. १८६८) मध्ये झाला. ह्यांचे वडील ह्यांच्या बाळपणीच वारले. हे आपल्या मातुःश्रीस बहिनी असें म्हणत व ह्यांचीं भावंडें अद्याप तसेंच म्हणतात. ह्यांचें बहुतेक सर्व शिक्षण पुण्यासच झालें. हे न्यू इंग्लिश स्कूलमधून म्याट्रिक्युलेशन व स्कूलफायनल या परीक्षा पास झाले. ह्यांस कॉलेजांतील शिक्षण मिळालें नव्हतें.

ह्यांची आईबापे भाविक व धर्मशील असल्यामुळे, लहानपणापासूनच ह्यांची धर्मावर चांगली श्रद्धा होती. बडोदे संस्थानांत चांडोद-कर्नाळीचे पलीकडे सिनोरजवळ नर्मदातीरी श्रीअनसूयामातेचें एक पुराणप्रसिद्ध पवित्र स्थान आहे. ह्यांचे वडील परलोकवासी झाल्यानंतर लौकरच ह्यांच्या मातुःश्रीने आपल्या सर्व मुलांसह या पुण्यतीर्थी जाऊन आपल्या सर्व मुलांस मातेच्या ओंटीत घातलें. तेव्हांपासून ह्यांची श्रीअनसूयामातेचे चरणीं दृढ भक्ति जडली व ती शेवटपर्यंत सारखी वाढतच होती. तसेंच ह्यांच्या

मातुःश्रीच्याच द्वारें ह्यांस वाडीच्या पादुकांचें प्रथम दर्शन घडून हें दत्तभक्त झाले. पुणें जिल्ह्यांतील खेड या गांवीं श्रीचंडीराम महाराजांनीं स्थापन केलेलें जें प्रसिद्ध विष्णुमंदिर व संस्थान आहे, तेथेंही वारंवार दर्शनास जाण्याचा ह्यांच्या वडीलमातुःश्रींचा पारिपाठ असे. ह्यांच्या लहानपणीं त्या ठिकाणीं श्रीचंडीराममहाराजांचे शिष्य श्रीरामभटजी हे त्या संस्थानचे गादीवर विराजमान होते. ह्या श्रीरामभटजींचा नीलकंठास लहानपणींच उपदेश मिळाला होता. तरी श्रीअनसूयामाता व वाडीच्या पादुका ह्यांचे ठायीं नीलकंठाचें प्रेम विशेष होतें. त्यावेळीं वाडीक्षेत्रीं सुप्रसिद्ध श्रीमौनीमहाराज ह्यांचें वृद्धापकाळीं वास्तव्य होतें. या श्रीमौनीमहाराजांचे ठायीं नीलकंठरावांचें प्रेम फारच जडलें होतें. तें इतकें कीं, नीलकंठरावांनीं जेव्हां सन १८९६ सालीं संसारत्याग करून, पुणें सोडून वाडीचा वास स्वीकारिला, तेव्हां त्याच्यापूर्वीं नुकतेच समाधिस्थ झालेले श्रीमौनीमहाराज हे सध्या आपल्यास मार्गदर्शक नाहींत असें वाटून व त्यांचा विरह दुःसह होऊन नीलकंठराव हे एकदां वाडीस आत्महत्या करून घेण्यासही प्रवृत्त झाले होते. परंतु तो प्रयत्न फसला. नीलकंठरावांची वृत्ति प्रथमपासूनच एककल्ली व तापट असल्यामुळें आणि त्यांच्या स्वभावास आंत एक व बाहेर एक, म्हणजे संसारी माणसांचें कमजास्त वेगडी वर्तन, बिलकुल खपत नसल्यामुळें त्यांचें स्वकीयांशीं किंवा परकीयांशीं, कोणाशींच मुळींच पटलें नाहीं. त्यामुळें अखेरीस त्यांचें मन जगावर विटून जाऊन त्यांनीं संसारत्याग केला व वाडीत पादुकांचे सेवेमध्ये आपलें आद्यप्य घालविण्याचा निश्चय केला. वाडीस गेल्यानंतर लौकरच

त्यांस, त्या वेळीं तेथें असणारे श्रीदिगंबरमहाराज ऊर्फ श्रीनागा-
शिवरामपुरजी—हे नम्र साधु होते—ह्यांचें दर्शन झालें. त्यांच्या
'नादी लागून' नीलकंठरावांनीं वाडी सोडिली आणि ते हरिहर-
महाराज बनले.

श्रीहरिहरमहाराजांचा योगाभ्यास या श्रीनागाशिवरामपुरजीं-
पाशींच झाला, व त्यांची पूर्वजन्मीचीच तयारी किंवा अधिकार
मोठा असल्यामुळें, त्यांचा हा अभ्यास केवळ वर्षसहा महिन्यांतच
पूर्ण होऊन ते आपल्या गुरूपासून स्वतंत्र राहूं लागले. त्यानंतर
ह्या गुरुशिष्यांची एकदांच गांठ पडली होती. योगाभ्यास पूर्ण
होऊन श्रीहरिहरमहाराज आपल्या गुरूंचा निरोप घेऊन निघेपर्यंत
स्वाभाविकपणेंच त्यांचा सर्वसंगपरित्याग होऊन शिष्यही गुरुप्रमाणेंच
नम्र स्थितींत राहूं लागले. या स्थितींत त्यांचीं जीं एकदोन वर्षे गेलीं,
तीं कोल्हापुरचे दक्षिणभागी व बेळगांव जिल्ह्याचे उत्तरभागीं गेलीं.
नंतर सेवकजनांच्या आग्रहास्तव त्यांनी पुन्हा वस्त्रें धारण केलीं.

ह्या अवधीत श्रीहरिहरमहाराजांस जें पारमार्थिक ज्ञान व
जो पारमार्थिक अनुभव प्राप्त झाला, त्यामुळें त्यांस गुरु करण्याची
तळमळ वाढूं लागली. तेव्हां गुरूचे शोधांत त्यांनीं वाडीपासून
काशीपर्यंतचा प्रवास केला, आणि अखेरीस श्रीक्षेत्र काशी येथें
अत्यंत विद्वान् सुप्रसिद्ध स्थितप्रज्ञ श्रीदक्षिणामूर्तिस्वामी ह्यांचें
शिष्यत्व स्वीकारिलें. हे स्वामीमहाराजही त्यानंतर लौकरच
निजानंदीं निमग्न झाले.

श्रीहरिहरमहाराज हे आपणास उदासी असें म्हणवीत. तथापि,
त्यांचा व पंजाबांतील उदासी शीख पंथाचा अर्थाअर्थी कांहीं एक

संबंध नाही; तर स्वतःच्या उदास वृत्तीस अनुलक्षूनच त्यांनीं हें जणू काहीं एक उपनांवच धारण केलें होतें. असो.

या आश्रमांतील त्यांचा सर्व आयुष्यक्रम दृष्टान्तानुसार चालत असे. जेव्हां दृष्टान्त संदिग्ध असे, म्हणजे त्याजवरून त्यांना स्वतःला स्पष्ट निर्णय करितां येत नसे, तेव्हां ते गुर्वाज्ञेप्रमाणें चिड्या टाकून जी चिड्डी येईल, ती गुर्वाज्ञा समजत व त्याप्रमाणें वागत.

या साधुवृत्तींत त्यांनीं पहिलीं दोनतीन वर्षे बरीच वैद्यकी केली, म्हणजे लोकांस मोफत औषधें देऊन परोपकार केला. तो कोल्हा-पुराकडील लहानथोरांच्या स्मरणांत असेलच. ह्यांस कुत्र्यांचा फार शोक होता. दोनएक वर्षे गुरुसेवा म्हणून ह्यांनीं गोसेवा आरंभिली. त्यांनीं एकंदर चारच गाई जमविल्या होत्या. त्यांचीं त्यांनीं अंबाबाई, अनसूया, नर्मदा व लक्ष्मुंबाई, अशीं नांवें ठेविली होती. ह्या गाईची त्यांनीं एकनिष्ठपणें अशी कांहीं सेवा केली कीं, तशा गाई मोठमोठ्या राजेरजवाड्यांच्या पदरीं किंवा पदर्यांनांतही पाहण्यास मिळणें कठीण ! ह्या गाईचे ठायीं त्यांचें इतकें कांहीं निष्कारण, अकृत्रिम व निर्मळ प्रेम होतें कीं, अखेरीस जेव्हां द्रव्यसाधनाचे अभावीं त्यांस त्यांनीं इतरांचे स्वाधीन करून दिलें, तेव्हां ते अगदीं अक्षरशः ढळढळ रडले !

असो. इतक्या गोष्टी त्यांचे अभंग व पदे हीं पूर्णपणें समजण्यास अवश्य असल्यामुळे त्यांचा येथें निर्देश केला आहे. ह्यांचा उल्लेख त्यांच्या कवितेंत जागोजागीं आला आहे. तो ह्या परिचयानें वाचकांस सुगम होईल.

श्रीहरिहरमहाराजांनीं ज्याप्रमाणें तुकारामबाबांचा अभंग हा

छंद बहुधा उचलिला आहे, त्याचप्रमाणे त्यांनीं आपणांस, तुकारामाचें जसें तुका तसें नीलकंठाचें निका करून, कांहीं ठिकाणीं निका असें म्हणवून घेतलें आहे; आणि कांहीं ठिकाणीं नीलकंठ हरिहर, उदासी, हींहीं नांवें योजिलीं आहेत.

त्यांनीं सर्व कविता केवळ ईशसेवा म्हणून लिहिली व नीट-नेटकेपणाकडे मुळींच लक्ष दिलेलें नाही, हें त्यांच्या स्वतःच्याच कांहीं अभंगांवरून वाचकांस कळेलच. तथापि त्यांची कविता प्रासादिक आहे, यांत संशय नाही.

त्यांनीं कोठें कोणासही मंत्र वगैरे देऊन आपली शिष्यशाखा अस्तित्वांत आणिली नाही. शिष्य होण्यास लायक असा मनुष्यच त्यांस मिळाला नाही. ह्या व त्यांच्या आयुष्यांतील दुसऱ्या कांहीं गोष्टी, त्यांची वृत्ति वगैरे ह्यांची त्यांच्या कवितेवरून वाचकांस बरीच ओळख होईल. त्यांनीं आपला फोटो काढविण्यास कधीही रुकार दिला नाही.

त्यांनीं आपणांस अनेक स्थळीं श्रीअनसूयामातेचा चवथा पुत्र असें म्हटलें आहे. श्रीअनसूयामातेच्या तीन पुत्रांपैकीं दुर्वास कधींशीं ह्यांचें पुष्कळच सादृश्य होतें.

श्रीहरिहरमहाराज उदासी ह्यांचें दोन वर्षांपूर्वीं म्हणजे शके १८३० मध्ये फाल्गुन वद्य १ स दक्षिणेंत फलटण येथें देहावसान झालें.

त्यांची अल्प सेवा म्हणून त्यांची कविता प्रसिद्ध केली आहे.

सेवक,

मोरो केशव दामले.

॥ श्रीदत्त ॥

नमन.

नमन माझें गुरुराया ॥ महाराजा दत्तात्रेया ॥

तुझी अवधूत मूर्ति ॥ माझ्या जीवाची विश्रांति ॥

जीवींचें सांकडें ॥ कोण उगवील कोडें ॥

अनमूयासुता ॥ तुका ह्मणे पाव आतां ॥ १ ॥

॥ अदित्त ॥

श्रीहरिहरमहाराज उदासी यांची कविता.

(अभंग व पदे)

धावा.

येई येई दत्तगुरु ॥ नको करूं रे अवेहरु ॥
 तुझी शुद्धसंस्वरूप ॥ मज भेटावें उमप ॥
 काय करूं देवराया ॥ तुझ्याविण जन्म वायां ॥
 मिठाळोनी चरणजोडा ॥ वरी लोळेन गडबडां ॥ ५ ॥
 आतां करा अंगीकार ॥ नका शिणवूं किकर ॥
 • तुझ्या दारीचा भिकारी ॥ नको लावूं दारोदारीं ॥

चरणभिक्षा.

परब्रह्म दोन्ही पाय ॥ गावें आयासाशिवाय ॥
 दोन्ही पाय देई मज ॥ माझी भागूली गरज ॥
 तुझ्या पायांची शपथ ॥ जरि मी मागेन बहुत ॥
 नाही मागणें हें आरी ॥ कल्पतरूचे भांडारीं ॥ १० ॥
 कल्पतरू कामधेनु ॥ पार्यीं घाला माझी तनु ॥
 नाही मागत मी मोक्ष ॥ यात्रि पाय तुझे साक्ष ॥
 नको पाठवूं रें मोक्षा ॥ पुरवीं पायांची अपेक्षा ॥

वैराग्य

आह्मी जगन्ने नोकर ॥ आह्मां नको नारपोर ॥
 नको देऊं ऋद्धि सिद्धि ॥ तुझ्यापार्यो जडो बुद्धि ॥ १५ ॥
 मान पान वा कांचन ॥ पायांपुढें तें वमन ॥

पाद.

ननावडे मन्ता या, विश्वाचें साम्राज्य ॥ मजं तुझे पाय, आवडीचे ॥
 निष्काम भाविक, शरण हें मन ॥ सेवी हे चरण, अनन्यानें ॥
 काय मागूं मिथ्य, मातीचें हें विश्व ॥ सुखदुःखभाव, मायिक हे ॥
 आतां मजं कांहीं, नको ऐसें करा ॥ पायांचे चाकरा, पाय दावा २०
 अत्रीचे तनया, गुरु दत्तात्रेया ॥ अव्यया अक्षया, सगुणा ये ॥
 अनसूयासुता, येई अवधूता ॥ तान्हेल्या पतीता, पाय लावा ॥

धांवा.

अनसूया देवी, प्रसवे निधान ॥ दया क्षमा गुण, सत्वशील ॥
 भावाचा भुकेला, दत्तदेव राजा ॥ तोच स्वामी माझा, आवडीचा ॥
 ऐसा ब्रीदवान, दत्तदरवार ॥ तेंथें हा पामर आसावला ॥ २५ ॥
 पेशा पायांपाशीं, कां न माझी दाद ॥ लाविली ओरड, बहुकाळ ॥

प्रतापचमत्कार.

लटीकी दुग्धाशा, दावोनी भक्तांसी ॥ वांझुट महीषी, दुभवीसी ॥
 वांझे कन्यापुत्र, दिले अगणित ॥ उद्धारिले भक्त, लहान थोर ॥
 घेवड्याचे शेंगे, पुतळ्यांचा घडा ॥ दिवला घडाडा, दत्तदेवें ॥
 मृतसंजीवन, पोटशूळमोत्र ॥ ऐसे अनिर्वाच्य, खेळ तुझे ॥ ३० ॥
 पालविलें शुष्क, काष्ठ केला तर ॥ तुझी नरहर, अकर्तुम् ॥
 विभूतिप्रभावे, दवाडिलें कुष्ट ॥ केलाती उत्कृष्ट, दिव्य देह ॥
 हातोहातीं दिलें, रजकासी राज्य ॥ ऐसें हें औदार्य, दत्तजीचें ॥
 वदवीले वेद, श्रानाचिये मुखी ॥ मुक्तविले दुःखी, कैक जन ॥
 तुमच्या स्मरणें, पापीयासी मोक्ष ॥ लाधले ही साक्ष, ठायीं ठायीं ३५

पिशाच समंध, वेताळ या योनी ॥ गांजिती त्या जनीं, दया केली ॥
 संहारिले दुष्ट, काळापरी काळ ॥ न लागतां वेळ, लेश मात्र ॥
 कोणा कोणापुनी, कायसें घेतलें ॥ एका भक्तिवळें, वश तुझी ॥
 तुझिया प्रभावा, दुसऱ्याची साक्ष ॥ नेदूं रे प्रत्यक्ष, देखों आह्मी ॥
 कंशापार्यी सांगूं, दूरचिया कथा ॥ वाटाया त्या मिथ्या, अभाव्यासी
 घडोघडीं आज, -काल ठायीं ठायीं ॥ गाजते अक्षयी, नव कीर्ति ॥

याच्या.

माझे अंकिताचें, मागणें न जड ॥ नका डोळ्यांआड, करूं स्वामी ॥
 शरण सुभावे, निष्काम मनानें ॥ अनन्य नमनें, सदा व्हावीं ॥
 अक्षय्य चाकरी, ह्या दिव्य पायांपें ॥ दत्तमायवापें, द्यावी मज ॥
 संन्यासी तापसी बाल ब्रह्मचारी ॥ त्यांचे पायांवरी, लोटांगण ॥
 फुकाचे सवंग, माझे दत्तपाय ॥ तेथें हा अक्षय्य, जीव राहो ॥४५॥
 दास हणें स्वामी, पुरवा हें कोड ॥ इतर रोकड, नको कांहीं ॥

वैराग्य.

लहान थोर अवध्या स्त्रिया, माझ्या नर्मदा अनसूबा ॥
 शरण झालों नारायणा, नहीं पापाची वासना ॥
 पिटाळोनी दिली आशे, आहां हरी ठेवी तैसें ॥
 पापपुण्य गुणागुण, नुरे स्वप्नीही स्मरण ॥ ५० ॥
 अवघें सोंवळें ओंवळें, आशेमाजीं तें न मिळे ॥
 मन निष्पाप उदास, तुटले ते माया-पाश ॥
 दासयाची नारायणा, नव्हे शेखीची वलगना ॥

धांवा.

अत्रिवाळा ब्रह्मचारी, माथा तुझ्या पायांवरी
 जिवलग दत्तात्रेया, पातळ कां केली माया ॥ ५५ ॥
 मुरुराया या सत्वर, ध्याया रंकाचा कैवार ॥
 दत्त जिव्हाळ्या राजसा, धावें पावें या वायसा ॥

तत्त्व.

परब्रह्म सत्त्वशुद्ध, झालें जगतीं प्रसिद्ध ॥
 सनातन परात्पर, अवधूत दिगंबर ॥
 सर्व करोनि अलिप्त, सगुण निर्गुण दत्त ॥ ६० ॥
 आदिरूप मूलाधार, ब्रह्मा विष्णु शिवावतार ।
 हाच व्यापक व व्याप्त, हाच गुरु हाच भक्त ॥
 सचिद् हा निवानंद, अविनाश स्वयीं धुंद ॥
 एका दत्ताविणें नाहीं, विश्वलोकीं कुठें कांहीं ॥

संसारोपपात्ति.

मूळ कल्पना ही चूक, भ्रमें येती सहा लोक ॥ ६५ ॥
 मी या कल्पनेचा जीव, भडकतो आशाभव ॥
 आप-पर सुख-दुःख, निर्मीयेलें स्वयें वीख ॥
 पापपुण्यकर्मठेवा, देई देह नित्य नवा ॥
 ऐसा भडकला भ्रम, स्वयें मातला तमाम ॥
 पडे सुखाशेचे भरीं, तों तों दुःख येई उरीं ॥ ७० ॥
 यास उपाय बरवा, माझ्या वाचकें ऐकावा ॥

साधन.

मूळ मारावी कल्पना, करा निराश या मना ॥
 सदा अनन्य शरणीं, लोळा गुरुचे चरणीं ॥
 गुरु-आज्ञा शास्त्राचार, वागा सहज विहार ॥
 पुढें कल्पनेचा जोर, मोडोनीयां होय स्थिर ॥ ७५ ॥
 तिथें लाधेल संवार्थ, सुखदुःखविरहित ॥
 मना संकल्प विकल्प, जाण विकतच पाप ॥
 नको काढूं नाना वाटा, काढीं कांट्यानेंच कांटा ॥
 गेल्या वाटेनें माधुरा, येई उलट माजुरा ।

कल्पनेनें कर्म केलें, कर्म जाळीं कर्मबळें ॥ ८० ॥

उपासावा जिता देव, होय निर्गुण अनुभव ॥

पुण्यमजल वाढत, पुण्य तेही समजे असत ॥

तेथ-पावेतो भावानें, करीं पुण्यआचरणें ॥

कर्म करावें निष्काम, न इच्छावा परिणाम ॥

जरी आलें ज्ञान हातीं, कर्म करा वरकांतीं ॥ ८५ ॥

पोटीं अलोटसा भाव, आदीं अंतीं तोच देव ॥

धावा.

जिव्हाळ्याहो साधुसंता, करा दीनाची ममता ॥

हतभागी मी पतित, करा माझी काकळूत ॥

आलों आशेनें दारांत, विन्मुख न करा परत ॥

ऐसा भिकारी करंट, तुझी लावा माझी वाट ॥ ९० ॥

बहु दीनावलों आतां, धावा धावा साधु संता ॥

बहु पोळलें अंतर, आतां शांतवा सत्वर ॥

नका नका अंत पाहूं, धरणें धरोनीयां राहूं ॥

वकिली.

काय दिलें तुझी दत्ता, जेणें झाली सार्थकता ॥

माझे ध्याहो जें हवें तें, नाहीं जवळी पापा-परतें ॥ ९५ ॥

थोर दयाळु ह्मणवीतां । दीना दूर कां ठेवितां ॥

अहो हें लेकरुं तुमचें, वदलांत अपुल्या वाचें ॥

यानें जीवंत जळावें, भवाम्रींत तडफडावें ॥

हेंच कां हो तुमचें ब्रीद, आला कशीचा विषाद ॥

तळमळां भाकूं माफी, दया होवो मायबापी ॥ १०० ॥

कैसी मज दीनावरी, आग पाखडिली भारी ॥

आतां, शांतवा शांतवा, भवें पोळलेला कावा ॥

किती करूं कंठशोष, लाज तुमची तुझांस ॥

तत्त्व.

परब्रह्म सत्त्वशुद्ध, झालें जगतीं प्रसिद्ध ॥
 सनातन परात्पर, अवधूत दिगंबर ॥
 सर्व करौनि अलिप्त, सगुण निर्गुण दत्त ॥ ६० ॥
 आदिरूप मूलाधार, ब्रह्मा विष्णु शिवावतार ।
 हाच व्यापक व व्याप्त, हाच गुरु हाच भक्त ॥
 सचिद् हा निवानंद, अविनाश स्वयीं धुंद ॥
 एका दत्ताविणें नाहीं, विश्वलोकीं कुठें कांहीं ॥

संसारोपपत्ति.

मूळ कल्पना ही चूक, भ्रमें येती सहा लोक ॥ ६५ ॥
 मी या कल्पनेचा जीव, भडकतो आशाभव ॥
 आप-पर सुख-दुःख, निर्मीयेले स्वये वीख ॥
 पापपुण्यकर्मठेवा, देई देह नित्य नवा ॥
 ऐसा भडकला भ्रम, स्वये मातला तमाम ॥
 पडे सुखाशेचे भरीं, तों तों दुःख येई उरीं ॥ ७० ॥
 यास उपाय बरवा, माझ्या वाचकें ऐकावा ॥

साधन.

मूळ मारावी कल्पना, करा निराश या मना ॥
 सदा अनन्य शरणीं, लोळा गुरुचे चरणीं ॥
 गुरु-आज्ञा शास्त्राचार, वागा सहज विहार ॥
 पुढें कल्पनेचा जोर, मोडोनीयां होय स्थिर ॥ ७५ ॥
 तिथें लाघेल सर्वार्थ, सुखदुःखविरहित ॥
 मना संकल्प विकल्प, जाण विकतच पाप ॥
 नको काढूं नाना वाटा, काहीं कांट्यानेंच कांटा ॥
 गेल्या वाटेनें माघुरा, येई उलट माजुरा ।

धांवा.

उदार दातार, जाणोनी चरण, ॥ धरितों शरण, येवोनी मी ॥
 बापा जीवल्गा, श्रीगुरु सखया ॥ यती दत्तात्रेया, धांव धांव ॥५॥
 अफाट मनासी, करीं आतां स्थीर ॥ शांतीचें माहेर, पाय दाव ॥
 माझे मज दोष, कळों येती आतां ॥ परीं कांहीं हाता, न उपाय ॥
 धांव या घडीशीं, करीं न उशीर ॥ घे रे घे कैवार, पीडीताचा ॥
 भावें वापरीतों, वांकुडीशी भाषा ॥ माना-मान दोषा, नको पाहूं ॥

रडकथा.

मज आतां कांहीं, नको ऐसं करीं ॥ आशा या अंतरीं, झोबल्यारे १०
 देवा या रांडेनें, केला उपहास ॥ मज दश देश, भडकविलें ॥
 पडले ठिकाणीं, शरीरीं न चैन ॥ दुष्ट देह-भान, सोडवेना ॥
 आतां या देहाची, किती करूं चिंता ॥ एक कां बहुता, सांगूं तुला ॥

वकिली.

सर्वत्र वदती, संत दया-राशी ॥ मज कां उपाशीं, ठेवीयेलें ॥
 मागें म्यां केली ती, परमार्थवल्गना ॥ खास नारायणा, शाब्दिक ती १५
 अनुभवावीणें, वांया तें वदणें ॥ तुझ्या कृपेवीण, साक्षता न ॥
 आतां देवराया, करा धांवाधांव ॥ जाळा हें दुदैव, तुझ्यापार्यी ॥
 माझे लेकराचें, ऐकें वा गाव्हाणें ॥ दयार्द्र कानानें, गुरु-आई ॥
 नको अंत पाहूं, माझ्या स्वामीराया ॥ ऐशा आशेल्या या, तोडूं नको ॥
 किती सोसूं आई, मज कंठवेना ॥ पाय उचलेना, दुर्बळाला ॥ २० ॥
 नाहीं वर-कांतीं, दंभमानासाठीं ॥ लिहीत हा खोटी, मात तुला ॥
 नाहीं कवनाची, शैली ती दावाया ॥ लिहीलें हें वायां, रचोनीयां ॥
 नाहीं पदरीचें, उसणें वा मिथ्या ॥ माझ्या गुरुराया, शपथ घें ॥

धांवा.

तळमळा जीव, जाऊं पाहे माझा ॥ सख्या गुरुराजा, ये रे ये रे ॥
 दक्षिणामूर्ती कां, बैसलांती स्वस्थ ॥ माझी वाताहात, पाहाता कां २५

स्वार्थ परमार्थ, दोनीही बुडाले ॥ तळतळा लोळें, दुःखाभी मीं ॥
 मेलों रे मीं मेलें, तुझा नीलकंठ ॥ प्राण हे आकंठ, आले माझे ॥
 दासाच्या संकटीं, उडी तूं घालिशी ॥ मात तुझी ऐशी, वेद बोले ॥
 नको देवराया, सोडूं त्या ब्रीदाला ॥ दीन लीन बाळा, पोटी घेई ॥

वकिली.

जरी ह्यणा माझे, प्रारब्धाचे खेळ ॥ तरी तोही बोल, मिथ्या आहे ३०
 तुझां अनावर, ऐसें का प्रारब्ध ॥ कपटाचा शब्द, बोलूं नका. ॥
 नका हो ठकवूं, भोळ्या भावुड्यासी ॥ खाईल जिवासी, पुढें तुझ्या ॥
 जरी दैव आहे, तुझांहूनी प्रबळ ॥ तुझा संत-मेळे, गातेचीन्ना ॥
 वेद शास्त्र कळा, विद्या व पुराणें ॥ तुमचीं स्तवनें, कां करिती ? ॥
 साधु संत ज्ञाते, प्रत्यक्ष देवही ॥ तुझां पायीं वाही, शीर कां तें. ३५
 नका गुरुराया, बोलूं हें कपट ॥ अन्यत्र मी करंट, कोठें जाऊं ॥
 अनाथांचा नाथ, तुझां वदताती ॥ मग दैवा-हार्ती, कां मज देतां ॥
 जरी अन्य नाथ, कुठें तो दाखवा ॥ नातरी ह्यणवा, अनाथ मी ॥
 जरी मी अनाथ, तुझी माझे नाथ ॥ ऐसा हा सिद्धांत, अनादींचा ॥
 खोल्याशा देवाची, अथवा दैवाची ॥ मात सत्य कैची, गुरुपायीं ४०
 प्रत्यक्ष तुझी हे, पितरें असतां ॥ कां मज लोटीतां, दैवा-हार्ती ॥
 उसन्या बापाशीं, नका विकूं मज ॥ दत्तकाची लाज, कोण राखी ॥
 धनाढ्य उदार, तुझी गुरुराज ॥ काय तुझां आज, न्यून पडलें ॥
 मीच कां एकटा, तुझां झालों जड ॥ पोषितां ब्रह्मांड, आदी-अंती ॥

रडकथा, पश्चात्ताप.

हर हर देवा, कशा मज व्यालां ॥ गर्भी कां बईला, मारीला ना ॥४५॥
 यानें जन्मोनीयां, काय हित केलें ॥ वायां शिणवीलें, मातृपोट ॥
 एकही गुणाचा, अंगीं नाहीं ठाव ॥ पापें गांवोंगांव, भरीथेले ॥
 नाहीं एकाचही, झालों उतराई ॥ कनवाकू आई, लाज राख ॥
 नाहीं पुण्यकर्म, केलें शपथेला ॥ एकाही पापाला, न सोडीलें ॥

किती सांगूं गुरू, मनीं वाटे लाज ॥ परी पापखाज, जीरेचिना ॥५०॥
 समजतें परी, उमजे मज ना ॥ ऐशा शरण जना, पदरीं घे ॥
 पश्चात्ताप कैचा, स्मशानवैराग्य ॥ ओढतें दुर्भाग्य, पापाकडे ॥
 जरी सदुपाय, संकल्पील मन ॥ तयाचें साधन, हातीं नाहीं ॥
 मग निराशेनें, येतें रे रडायी ॥ माझ्या गुरूराया, शपथ घे ॥
 तुझ्या पायांकडे, करितों मी अर्ज ॥ भागीव गरज, पंगू झालों ॥६०॥

धांवा.

आणीकांचेसाठी, धांवलास मागे ॥ माझ्यावेळीं वागे, अढो कैशी ॥
 काय जें अन्यानीं, दिलें तुझ्या तोषा ॥ माझें घे नित्यशा, सर्वस्व तें ॥
 परी आतां नको, लाऊं रे उशीर ॥ मेलों रे जर्जर, सोसवेना ॥
 किती लिहूं फार, आहेसी जाणता ॥ अनाथांच्या नाथा, धांव आतां ॥
 मी-जीव-कल्पने, तूंच मूलाधार ॥ तेथें हें लेकरुं, घेवोनी जा ६५
 माझा कायमचा, वध करा आतां ॥ अनाथांचे नाथा, दया करा ॥
 न लावा उशीर, मज नाहीं धीर ॥ धांवा हो सत्वर, ब्रीद राखा ॥
 ऐशा पलीकडे, मागेन बहुत ॥ तरी घ्या शपथ, पायांची ह्या ॥

अनन्यशरण.

शरण शरण, शरण त्रिवार ॥ करावें हें पोर, निष्कामसें ॥
 शांतीनें अखंड, सेवा घ्या सगुण ॥ वाया न जनन, जाऊं द्या हें ७०
 लेख आवरेना, लेखन सुचेना ॥ गोंधळ या मना, होय आतां ॥
 शेवटीं प्रार्थना, करितों शरणीं ॥ तुझ्या इच्छे-करुनी, घडो सर्व ॥
 माझ्या पदरींचें, कांहीं न मागणें ॥ गोड तुमच्या मनें, तेंच करा ॥
 निष्काम कवन, केलें सेवेसाठीं ॥ विनवीला पोटीं, चा तो भाव ॥
 तवेच्छेपरतें, नाहीं मी मागत ॥ जरी ज्ञाती नाथ, आहेस तूं ॥ ७५॥
 शरण शरण, शरण शरण ॥ दोन्ही हे चरण दिव्य तुझे ॥

तुझी लाथीयलें तरी, माझी मान पायांवरी ॥

तुझी लाथाळलें जरी, आझी कोठें जाऊं हरी ॥
देहमाती अर्पिलि पायां, मारा तारा सद्वराया ॥

वैराग्य.

बाइलीची चाड, नसे उरविली ॥ पाहिजे पुरविली, हौस माझी ॥८०॥
दया शांती क्षमा, नोवरी सुंदर ॥ विषय मंदीर, अभ्यंतर ॥
मानपान सखा, सुलैकिक पुत्र ॥ न होवो मातेर, परमार्थाचें ॥
सुविद्या बहीण, करुं तिचें चोज ॥ जिऊं भाऊबीज, जन्मोजन्मीं ॥
ह्यातारीचें हाड, पाहिजे संसारीं ॥ इतर भाकरी, कोण घाली ॥
लक्ष्मी सुबुद्धि, युवतीचे पोटी ॥ इतर गोमटी, नको नको ॥ ९० ॥
आणीक सोईरे, व्हावेती अनिवार ॥ जयां मोल-पार, नाही येथ ॥

साधनयात्रा.

भावाचे बाजारीं, भाव असो स्वस्त ॥ गिन्हार्ईक मस्त, लोटांगणें ॥
वैराग्याचा मळा, पिकला उमप ॥ त्यासी नसो माप, चिपटें टिपरें ॥
पोटासाठीं धंदा, सदा परमार्थ ॥ अवांतर अर्थ, वांती विष्ट ॥
सहा ते बेरड, नोकर भक्कम ॥ त्यां माझा हुकूम, मान्य सदा ९५
जुनें नवें पाप, देहाचे अवगुण ॥ जाळाया सरपण, दिवटीपरी ॥
आशा माया मोह, गऊड बंगाल ॥ मिसळीचें तेल, लखलख तेवो ॥
झळकली ज्योत, भ्रम जो अंधेर ॥ करुनी हृदपार, धन्य जन्म ॥
पेशा रीती हरी, राहटो ही तनु ॥ कधीं ना जुमानू, तुजविण कोणा ॥
लक्ष तुझे पायीं, तुला नमस्कार ॥ घडो निरंतर, हाची ढंग ॥१००॥
मागणें मागतों, बोवडीये बोली ॥ अनाथांचा वाली, तरि हें देणें ॥

साधन.

रावां मनीं नाही भाव, ह्वाणं मला दावा देव ॥
पहावया पांडुरंग, करा सांग संतसंग ॥
लागा पाया लोटांगणीं, तया दारीं घ्या धरणीं ॥

भक्तिभावे करा सेवा, दाखवीती दत्त देवा ॥ ७५ ॥
तया संतांच्या वांचून, कोणी न दे दत्तचरण ॥

पूजा.

हृदयाचें मंदिर केलें, आंत सद्गुरु स्थापिले ॥
निश्चय उंबरठा त्यासि, तेणें रोखिलें कुमतीसी ॥
जीवशिवाचा तो तंटा, तीच दणाणली घंटा ॥
सुबुद्धि ती दासी उभी, चरणसेवे काळा नच सी ॥ २० ॥
परोपकाराचा अंकुर, तेंचि झळके उंच शिखर ॥
वर फडकते पताक, गुरुभक्ति माझी भाक ॥
हातपाय धीरे दीले, मग देउळ दृढतर केलें ॥
वासनेचें धुपाटणें, जालुन घालूं लोटांगणें ॥
जरी भावे देवा खाद्य, दंडवत तो नैवेद्य ॥ १५ ॥
पंचभूतें वेगळीं केलीं, तीच पंचारती तेवली ॥
दुष्कृतीचें भरलें कणें, तेंचि हरिचें बाजारबुणें ॥
गंध पुष्पादि अक्षता, मद मत्सर काम क्रोधा ॥
ऐशापरी मांडुनि धंदा, मग कैची अशुभा बाधा ॥
नेणों भक्ति ती नवविध, ज्ञानाविण डोळस अंध ॥ २० ॥

गुरुचरणांचा महिमा.

सद्गुरुचरणांचा धूळ, तीच माझी हो आंधोळ ॥
सद्गुरुचरणांची माती, तीच माझी मागीरथी ॥
सद्गुरुचरणांचें ध्याऊ, तेंच माझें संध्यास्नान ॥
सद्गुरुचरणांचा जोडा, तोच माझा संचितजोडा ॥
सद्गुरुचरणांचा वारा, तोच माझा मंत्रांगारा ॥ २५ ॥
सद्गुरुचरणांचें नाम, तोच माझा ऐश्वर्यसम ॥
सद्गुरुपार्यी झालों फंदी, तीच माझी अंमल धुंदी ॥
तुझ्या पायांचें गाढव, तुझ्या नामानें मढीव ॥

आतां करा अंगीकरण, ठेवा निष्कामी शरण ॥
 सद्गुरुचरणीं शरण, तेंच मारीतें मरण ॥ ३० ॥
 सद्गुरु माझी मत्ता पिता, सेवा घडवी जाली चित्ता ॥
 सारे सांडीले हव्यास, गुरुचरणांची धरली आस ॥
 देहा देउनी कुज्याहातीं, सद्गुरुचरण ध्याऊं चित्तीं ॥
 सुंदर श्रीगुरुचे पाय, तीच माझी दुभती गाय ॥
 सद्गुरुचरणींची धुळी, दाट शीतळ सांजली ॥ ३५ ॥
 सद्गुरुपायांचें वांसरुं, पायांपाठीं टण् टण् फोरुं ॥
 सद्गुरु माझी माय क्षीण, चारा चारी मायेकरून ॥
 सद्गुरुपायांची चाकरी, तीच पोटेला भाकरी ॥
 जाडी भरडी अथवा मऊ, नुमीं गोड करुनी खाऊं ॥
 असो ताजी अथवा शिळी, यावी ती वेळींच्या वेळीं ॥ ४० ॥
 असो अर्धी अथवा सगळी, वेळीं भरो माझी झोळी ॥
 सद्गुरुपायांची धुळराशी, तीच माझी पावन काशी ॥
 पार्थी तल्लीनाची खुण, नित्य वर्ततो उन्मन ॥
 सद्गुरुपायांचा महीमा, तोच माझा लत्राजमा ॥
 सद्गुरुपाय धरितों घट्ट, तोच माझा थाटमाट ॥ ४५ ॥
 अवघा संकल्पविकल्प, दवडुनि केलें साधन स्वरूप ॥ १ ॥
 जें जें घडेल तें तें घडो, दत्त-पार्थी देह पडो ॥
 नको पाठवूं रे मोक्षा, पुरवि पायांची अपेक्षा ॥

अनन्यशरण.

माझे निष्काम साधन, चरणिं अनन्य नमन ॥
 जरि कां कैसा हेत आला, तोहि मी न मागीतला ॥ ५० ॥
 सद्गुरुपायांचा जी मूढ, नमनीं आहे ज्यारी वाढ ॥
 आहे नमनीं नित्य जागा, बाजु सारुनि योगा यागा ॥
 जेथें पाहूं खंड, तेथेंच देहमाती सांड ॥

ऐसा धरोनी निश्चय, पायां शोधित भजन गाय
जरि ना पाय सांपडले, तेही मी नाही याचिले ॥ ५५ ॥
जें जें ह्यणां रे याचिलें, तें न पाहिजे पुरविलें ॥
सद्गुरु सत्ते जें जें घडे, तेंच जीवाशी आवडे ॥
मानूं नको त्याची खंती, वायां उदास होशिल चित्ती ॥

वेपरवाई.

जरि तूं देण्याला तयार, घेत नाही हा किंकर ॥
एकचि एकावी याचना, दुरित तुमचें इकडे आणा ॥ ६० ॥
पुरवाल तरी हेंची पुरवा, नाही तरी नाही परवा ॥
तुमचें संचित भोगुनि सारूं, गुरुतें दुःखापासुनि वारूं ॥
वाइट तें तें दासा द्यावें, आपण बरवें तें भोगावें ॥
सारें वाईट आजचि भोगूं, पुढचे नाही नाही लागूं ॥
आमचें बरवें तुज अर्पण, भोगा सख्या हो संपूर्ण ॥ ६५ ॥

शरणभक्ति.

आतां तुमचे चरणिं प्रीति, अन्य ठाई लाथालाथी ॥
शरणिं नमन याचा धर्म, शरणावीण सर्वाधर्म ॥
अशी दासाची पद्धत, यासि नाही जात गोत ॥
नमनामार्जी जें कौतुक, तेंचि अन्य कर्मी सुख ॥
अन्यकर्म फळो न फळो, शेवट त्याचा तूतें मिळो ॥ ७० ॥
नाहीं कोणाचें ऐकत, शरणिं झाला नित्य रत ॥
नाहीं यासीं स्तानसंध्या, शरणिं बसला फाडित चिंध्या ॥
गरजेपार्यीं मागें भिक्षा, शरणिं आचरतो दीक्षा ॥
लाभालाभीं एकचि प्रेम, दीस लोढीवों तमाम ॥
जैसें जेव्हां तैसें तेव्हां, शरणिं गोडचि न करी हेवा ॥ ७५ ॥
आह्वा काहीं नका देऊं, शरणिं तैसेच बसुनी राहूं ॥
जें जें स्वखुशीं द्या तें माझें, जोखुनि भोगूं संचितओझें ॥

शरणाविण अन्य करणें, शरणि जीवास रंजीवणें ॥
 हाचि निश्चय कीं आतां, धंदा नाही शरणापरता ॥
 नाहीं तूझंही ऐकत, शरणावीण जें तूं कथत ॥ ८० ॥
 किति कां येईना संपत्ति, पोटा भिक्षा ठेवूं हातीं ॥
 कधिना दुसऱ्या भोगा भोगूं, शरणि आमरणांत जागूं ॥
 अद्यापी ना पूर्ण शरण, आहें वासनीं गुंतून ॥
 तुझ्या पोटा घालूं आधीं, आह्मी खाऊं कधींविधीं ॥
 हाचि वाटे परमार्थ, नाहीं कळला दुजा अर्थ ॥ ८५ ॥
 सद्गुरू रे माझ्या बाळे, आतां उघडले डोळे ॥
 नको हवें ब्रह्मज्ञान, राहूं शरणीं अज्ञान ॥
 पुरे पुरे योगधंदा, सर्व झाला दांभिक धंदा ॥

आत्मनिंदा.

रांड खेळे बहु बालंट, इणें केलें तुज वारंट ॥
 ही तर उडगी बायको, इचे नादीं पडूं नको ॥ ९० ॥
 इच्या थोड्या सहवासानें, तुझें फेडलें नेसणें ॥
 विचारानें राहीं आज, सत्कर्माची जिरवा खाज ॥
 भागें झालें नका पाहूं, पुढल्या आह्मी जामीन राहूं ॥

वैराग्यविचार.

पाठिमाग तोंड करिशी, पुढें जाण्याशी मुकशी ॥
 ह्मणशी गत करूं कशी, गतापार्थी गत उपाशी ॥ ९५ ॥
 बोलणें तें वायां जाणें, करणें जें तें वाणीविणें ॥
 कामें दिसती नानाजात, कोणा लावा आधीं हात ॥
 ऐसें धरीं जी तूं काम, जेणें साधे सर्व काम ॥
 विचार रे पुढें काय, दुसरा विचार सुटला माय ॥
 अवघे विकार वाघरीं, शरणि खावोत विचारी ॥ ३०० ॥
 ऐसें करूं जन्मोजन्मी, नामि नांदें तेंची नामी ॥

शरण.

सद्गुरु कांहीं कां करीत, आह्मी शरण आमरणांत ॥
 पावो अथवा दूर दुरावो, आमची वाणी शरण गावो ॥
 ऐशा रीती रहाटलों, सद्गुरुपायीं निरसलों ॥
 पाय दावा वा न दावा, अशीच जीरो माझी हेवा ॥ ५ ॥
 हेंचि जाणाजी निष्काम, शरणि ठेवीयलें काम ॥
 जैशापरिची शक्ति आहे, तैशापरी शरण राहें ॥
 जोंवरी आहरे ईलाज, तोंवरि शरणि जिरवूं खाज ॥

धावा.

फुका केलें काम, फुका होत नाही ॥ गंमत पहा ही, उलटी सुलटी
 विकासाठीं केलें, नाही येत पैका ॥ शीण झाला फुका, करण्याचा ॥ १० ॥
 आतां हद्द झाली, नुरला ऊपाय ॥ माझी गोड माय, लपली कोठें ॥
 येई येई माये, उबगलें चित्त ॥ न जडे विश्रांत, रानीं गांवीं ॥
 सुख नाही घरीं, नाही दुजादारीं ॥ नाही वनांतरीं, पाय दाव ॥
 माझे माहेरासी, मज मुखिलें ॥ चोरा सुखविलें, वेशीकडच्या ॥
 संपली गे भाक, जीव झाला थक ॥ मरूं हाकनक, पायांविणें ॥ १५ ॥

विनंति.

येवढी मारीं वा कल्पना, विष झोंबलें यातना ॥
 जळो जळो मम वासना, सोसवेना ही यातना ॥
 एक कल्पना मारीतां, आपें उरलों नामा-रिता ॥
 मन वाहे तें परता, कोणि नाही तुझांपरता ॥
 अहो हा फत्तर, लावाहो सुरंग ॥ फोडा फोडा रंग, अंतरींचा ॥ २० ॥
 आतां करा देवा, माझी काकुलत ॥ मजना कळत, कैसें भावूं ॥
 सूचवाहो आतां, शरणाची रीत ॥ लागलेंसे भूत, द्वैत तुसी ॥

उत्कंठा.

हटानें पाहतां, न घडवे कांहीं ॥ सहज उपार्थी, घडे सर्व ॥
 माझ्या वाडीपति, व्हावें मज वश ॥ तुझ्याविना क्लेश, जीवा फार ॥
 बुडाला रे स्वार्थ, बुडाला संसार ॥ फजीतीला पार, नाहीं माझ्या ॥ २५ ॥
 अनंत जन्मीं जे, केले ते व्यापार ॥ भोगुनीयां सार, सहजासहर्जी ॥
 उपेक्षाना देवा, अनाथांचे ताता ॥ उबगलों वृथा, तुझावीणें ॥
 देव पाहों जातां, सांपडेना कोठें ॥ संभावित मोठे, हरपले ॥
 देहा सांडोनीयां, खप्यातें शोधीतों ॥ मनीं खंतावतों, निराशेनें ॥
 अनेका कल्पनीं, भकलों अफाट ॥ लावा माझी वाट, पांडुरंगा ॥ ३० ॥
 भांवावलों देवा, आपुलासा कर ॥ होई रे चाकर, चाकराचा ॥

संतसंकीर्तन.

पंचमुखी वीरा, मौनीमाय सुंदरा, चंडीराम थोरा, ये रे ये रे ॥
 दिगंबर राजे, माझे रामभटजे ॥ लाथीला पाहिजे, महाराजा ॥
 सखे अनसूये, सती सीताबाई ॥ माहेरची आई, कुठें गेलीस ॥
 हरी पितामह, देव वा केशव ॥ दत्त नागाशिव,—रामपुरजी ॥ ३५ ॥
 दक्षिणामूर्ति हे, ब्रह्मा विष्णु देव ॥ कैलासींचा शिव, कृष्ण योगी ॥
 गंगा यमुना-हीं, कृष्णाबाई तीर्थे ॥ सकल भावार्थे, मन माझे ॥
 तुकाराम ब्रह्म, रामदास संत ॥ ज्ञानोबा अनंत, संतावळी ॥
 जन्मदा पितरें, उपकारी मित्र ॥ पितृ ऋषिवर, इष्ट आप्त ॥

तात्त्विक शरण.

मन वायुरूपी, तेंही वायु सर्व ॥ नाम अवयव, मिथ्या झाले ॥ ४० ॥
 माझे मन भावें, शरण ह्या रूपीं ॥ नुरलें संकल्पीं, विकल्पीं वा ॥
 राग लोभ दंभ, षड्विकार चेष्ट ॥ आशापाश येर, निवारले ॥
 तनु मन धन, बाणी एक वंदूं ॥ निष्कामत्वे लोटूं, शरणीं ठाम ॥
 नाहीं संगत्याग, अज्ञान वा ज्ञान ॥ शरण शरण, धुंद ठार्यी ॥
 मिथ्याभासांतूनी, वर्ज नामरूप ॥ बाकी मी अमोप, ब्रह्म साचा ॥ ४५ ॥

ऐसें दावीयलें, लाडानें तान्हेल्या ॥ गुरुकुला तया, काय देऊं ॥
शरण शरण, शरण शरण ॥ घेतलें धरण, पायांपाशीं ॥

नर्मदादर्शनोत्सुकता.

आईला भेटावें, सुखें वा दुःखानें ॥ तिनें कौतुकानें, कडेवर घ्यावें ॥
नको दुःख हटऊं, माझ्या पंढरि-राया ॥ वाट तुझ्या पायां, दावी तेंची ॥
चला दत्त-राजा, नर्मदेचे काजा ॥ दुनियेचा बाजा, वाजो वाजो ॥५०॥
एक्या मारुतीचे, हातीं माझी भेट ॥ वांकुडा वा नीट, त्याचे पायीं ॥
अरे रामदासा, दास व्हावें दासा ॥ घालुनी उदासा, पायांविणीचीं ॥
झर-दिनीं आतां, व्हावें अनकणी ॥ साऱ्यांतें सांझुनि, जावें तिकडे ॥
नाहीं तरी मागें, रडत रडत जाऊं ॥ नातरी हिरावूं, जीवासी या ॥
नर्मदा नर्मदा, लागलेंसे ध्यान ॥ सांभाळ गे आण, साध्वीपणिची ५५

वंदन.

सारे देव साऱ्या, देवींतें वंदीतों ॥ तुझाला मी भीतों, भीति घालवा ॥
साऱ्या मन्त्रा सारे, सखे जे सुतात ॥ मारीतें हो हाक, बाळ कष्टी ॥
ज्ञानोबा तुकोबा, जोड नाहीं दोघां ॥ जगामाजी अवघा, एक तुका ॥
ओंकारा रे साभा, मूळ तूं मुळासी ॥ पाठवा मूळासी, नंदी तुमचा ॥

नर्मदादर्शनध्यास.

नर्मदा नर्मदा, लागलेंसे ध्यान ॥ त्याची तुज आण, नर्मदे गे ॥६०॥
आंतुनी बाहेर, नर्मदा वाहते ॥ मनही वाहतें, तीराकडे ॥
ये रे दत्त सख्या, बैस पाठीवरी ॥ नर्मदेचे तीरीं, जाऊं दादा ॥
गाढव तुझें हें, हकाचें वाहन ॥ त्याची हक्कजमिन, नर्मदेत. ॥
मौनीस्वामींसाठीं, घेसी हें गाढव ॥ चालींत वाढीव, तुझे स्वारीं ॥
वरतीं बैसोनी, हण झ्या झ्या झ्या झ्या ॥ वैभवाला तुझ्या, पार नाहीं ॥
न मागे खायाला, न मागे प्यायाला ॥ नर्मदे जायाला, एक चित्त ॥
तिचे कांठीं जातां, आहे हा निस्संग ॥ याचें मन-रंग, कोण जुलमीं ॥
तेहेतीस कोटींनीं, चला पळापळीं ॥ तिकडे दिवाळी, आहे आज ॥

अनकृणी वा ऋणी, ओझें मेलों तरी ॥ करूं हो साजीरी, दिवाळी ही ॥
सान्यातें वंदोनी, घेतों हा आज्ञेतें ॥ तुझी महाज्ञाते, सोडा यातें ॥७०॥
ऐसा हा गाढव, तुझां कामा नये ॥ सोडीतां मान ये, - वो ना तुझां ॥

यात्रा.

मनासी आवडे, अनन्य शरण ॥ दुजासी पाहणें, नको नको ॥
किती केला तरी, हव्यास संपेना ॥ हो माझी अंगना, निरंतरची ॥
तेथें जो धाडील, चार दत्तपेट्या ॥ गुणवंता बेट्या, शाबास तूं ॥
पोटा खायासाठीं, नाहीं हो मागत ॥ अखेरीचें वित्त, याचिलें हो ॥७५॥
न वाटो तुझातें, मज हें द्यायला ॥ येईल कामाला, पुढें मागें ॥
नर्मदे नर्मदे, हो माझी कैवारी, ॥ साऱ्यांपैकीं वारी, एक चिंता ॥
केव्हांशी चिता ती, बघेन ही खंती ॥ येतस या चित्तीं, पदोपदीं ॥
तुझ्या पायां-लुग्यां, घेतलीं हैपत ॥ राखीं माझी पत, पतीताची ॥
रांडे खांडे पायीं, उघळितां शेंकडे ॥ माझें कां वांकडें, तुझां लागे ॥८०॥
सान्यातें वंदूं कीं, माफ करा दोष ॥ स्नेह वैर सोस, सोडा पुढें ॥
नका मित्र ह्मणूं, नका ह्मणूं शत्रु ॥ अंतरीं विसरूं, तुझां सान्यां ॥
स्वरूपाच्या नादें, झालों गे विरूप ॥ अखेरीचें रूप, दावा आतां ॥

भक्तिस्थैर्यार्थ प्रार्थना.

मज एकल्या सुखवीतां, कां ये भीक तुमच्या हाता ॥
जरी उदार म्हणवीतां, कसा विन्मुख दवडीतां ॥ ८५ ॥
अहा कोमल आणि गोड, आर्जवाची काय चाड ॥
खऱ्या भक्तीची घमंड, जिरलि फुटलें आंतिल बेंड ॥
जाणों सारी तुमची सत्ता, कांहीं नाही माझे हाता ॥
करा सर्व यथासांग, भुरा स्थिर भक्तिरंग ॥

अभिमानच्युति.

मागें केलेली वल्गना, वायां ठरली नारायणा ॥ ९० ॥
आतां पदर पसरुनी, अवघ्या बोलाच्या कारणीं ॥

हकाचें तें झालें शून्य, माफी मागुन होऊं धन्य ॥
काय बोलूनी सांगावें, ओळखावें दत्तूरावें ॥

दांभिकता.

एका पापामागें, दुजें करणें लागे । जगा तेंच सांगे, आचरण ॥
ऐशा रीती हवि, राहाटलों जगीं । वरी वरी सांगी, साधुबाणे ॥१५॥
येणें रीती देवा, थोर साधुसंत । महंत बहुत, विटंबीले ॥
दत्ताचे नामाला, काळिमा आणिली । कशाला माऊली, फुका व्याली ॥

पश्चात्तापपूर्वक प्रार्थना.

अशा निच कारड्याला, गर्भे नाहीं कां मारीला ॥
जन्मोनीयां काय केलें, आयाबायांसी भोंदीलें ॥
बुडवीले इष्टमित्र, नाहीं अरत्र परत्र ॥ ४०० ॥
सुखें सेऊं दारुमांस, परस्त्रीचा सदां सोस ॥
मुखीं असत्याची वाणी, काय सांगूं कर्मकहाणी ॥
नाहीं लिहिलें पश्चात्तापीं, पुढें तैसेंची संकल्पीं ॥
ऐशा भडकल्या खरा, किती मारीशी पैजारा ॥
आधीं जातीनिं हा चोर, त्यांत असे शिरजोर ॥ ५ ॥
तात्पुरता सरळ घडे, पुन्हां पहिले ते पाडे ॥
साऱ्या पापांचें कथन, आहे निर्लज्जेची खूण ॥
साठ वर्षांची म्हातारी, मज साजे आजीपरी ॥
तीही वाटे सुंदर नारी, तिचेकडे आ पसरी ॥
नोळखीत सती भलती, बघे तीची वेई खंती ॥ १० ॥
म्हणा यासी पदतमूर्ख, साऱ्या जकिरड्याचा अर्क ॥
नाहीं तरी पुढें सरा, करा खराखरा खरारा ॥
मग खासा अश्व होय, दुरित अवघें जळुनी जाय ॥
तुमच्या गोठणींत बांधा, मग कैची मला बाधा ॥

प्रणामपूर्वक प्रार्थना.

आर्धि करुनी नमन, दास करीतो भजन ॥ १५ ॥
 अष्टसिद्धिवरा, ऐकें ऐकें रे दातारा ॥
 कोणी कशावरी, प्रीत ठेऊनि दिस आचरी ॥
 आम्ही सर्वांसि मुकलों, तुझ्याकडे धांवत आलों ॥
 धरोनीयां भरंवसा, स्मरणि ठेवसील खासा ॥
 दास धरी पयीं आस, कधीं येशी सांग खास ॥ २० ॥
 काय दासा उपेक्षावें, तुझ्या परी देवरावें ॥

वाडीवियोगदुःख.

अंतरली वाडी, आली कपाळीं गूखाडी ॥
 कसा कठिण झालास, दूर ढकलीला दास ॥
 सुखें दुःखें कट्ट्यावरि, येत होतो भिरीभिरी ॥
 मज जाचूनी गांजूनी, हांकलुनि दिलें वाडींतूनी ॥ २५ ॥
 मुकवीलें मोहेर, रानी फीरे भिरभिर ॥
 तुझ्यावीणें स्थल जाण, गमे प्रत्यक्ष स्मशान ॥
 काय तुला त्रास दीला, पोटी पाहिजे घातला ॥
 मज हृदपार करुन, तुज पडलें वा चैन ॥
 स्वामी गेले परलोका, कोणा सांगूं माझें ऐका ॥ ३० ॥
 गुरू तेही दूर गेले, शिष्य पामर कष्टी झाले ॥
 जरी असते जवळ, तरी करीते सांभाळ ॥
 गेलों असतो पायांपाशीं, मग कां मारीती उपाशीं ॥

चित्तैक्याशिवाय साधनें न्यर्थ.

कशा जावें तीर्था, देहा स्नान न सोसतां ॥
 काय करूं क्षेत्र, शरणीं मन न एकत्र ॥ ३५ ॥
 फुका दंडवत देवा, रेडा पडतो आडवा ॥

जपतप दूर फार, केला कधीं न विचार ॥
 पूजाअर्चा घालूं स्नान, देव दीसतो पाषाण ॥
 दर्शनासी येती नारी, मन जाय तयांवरी ॥
 पाहों जातां साधुसंत, मनीं भरते अहंता ॥ ४० ॥
 परदुःख डोळां पडतां, निज दुःख जाळी चित्ता ॥
 जरी सुकर्म अंश घडे, त्यांत हेतुचे ते गाडे ॥
 चित्त पाहों धुतलें घर, कैचा स्वार्थ व संसार ॥
 मौनीस्वामींचे हे बोल, नव्हती मना वायां फोल ॥
 ऐसा पातकी पूतळा, चोहीकडूनी बुडाला ॥ ४१ ॥
 जरी एक नाहीं चित्त, तेथें कैचा परमार्थ ॥

चित्तस्थैर्य.

मना धांवतां धांवतां, केंवि लागे दत्त हाता ॥
 जरी धांवशी अफाट, केंवि दीसे नीट वाट ॥
 इकडे-तिकडे भलतीकडे, तुझें पाऊल वांकूड ॥
 जरा थांबूनी हांक दे, ह्याने नीट दत्त वंदे ॥ ५० ॥
 मग येईल जवळी, घाउनीयां चंद्रमौळी ॥

विनंति.

जरी देतां कर्मां हातीं, काय जर्गीं तुमचीं ख्याति ॥
 बोला बोलाना कठोर, गडबडला माझा ऊर ॥
 करा सत्य अपुली वृणी, व्हा हो पतीताचे धनी ॥
 अवघें मायेचें वेष्टण, दुभागोनी पटवा खूण ॥ ५५ ॥
 करा अवघा नवा नवा, पाडा भ्रमाची वानवा ॥

रडकथा.

आतां मज नाहीं, धीर धरवत ॥ भव-करवत, कापीते हीं ॥
 नाहीं कोणी त्राता, नच कोणी माता ॥ उघड्याची चिंता, एक तुला ॥

पाळिलेली गाय, स्वहस्तें कापीसी ॥ काय विचारीसी, दोष तरी ॥
जरी मोकलाल, दाराचे बाहेर ॥ मग अवघा सारा, घात झाला ॥ ६० ॥
माता जरी पुत्रा, गळ्या नख देई ॥ कोणाकडे पाही, बापुडें तें ॥

शरण.

मज नाहीं दुजा थारा, तूंचि अवघा रे सोईरा ॥
काय असेल तो गुन्हा, माफ करा नारायणा ॥
तुशीं हक्कानें भांडतों, दुजा कोण मज ऐकतो ॥
दिस जाती पायांवीण, जळो जगण्याचा शीण ॥ ६५ ॥
नका करूं वृत्तिच्छेद, मज होय फार खेद ॥
काहीं नाहीं माझे हातीं, कर ठेवा माझे मार्थी ॥

दास्योत्कंठा.

माझा अभिमान खोटा, सांभाळोनी घरीं पोटा ॥
काय मागूं वेळोवेळां, तूंहि जाणता सकळा ॥
केले धंदे गांवोगांव, करा भागवाभागव ॥ ७० ॥
पुढें तुमच्या ठेवा घरीं, नका लावूं अन्या दारीं ॥
मग सुखदुःख सम, काय करिल × × यम ॥
आतां धांवा करुणानिधि, माझी सुटीयेली बुद्धि ॥
पुरवाव्या दास्यहौसा, कधीं गाईन मानसा ॥
शिर दिलें तुझ्या पायां, मारा तारा सहस्रराया ॥ ७५ ॥
माझें भिकेचें मागणें, हक्क जोर कांहीं नेणें ॥
जया धरियलें हाता, अघें मधें कां सोडितां ॥
शरणासी आहे माफी, नाहीं नामीं थापाथापी ॥
भेद करोनी झालों वेडां, वर देणें हात काढा ॥
शरणाची बुद्धि वाही, परी हातुनि होत नाहीं ॥ ८० ॥
दुसऱ्याचा आहे कैदी, सोडवा हो त्याची बंदी ॥

मग मी पाहीन इलाज, माझी तुझ्या पायीं लाज ॥
गाय गू खाते वखवखा, म्हणोनी त्वां मारावी कां ॥

धांवा.

तव पायीं आस धरिली, तीही जरि न पुरवीली ॥
दुसरें तें कैसें देशी, दानशूर हणवीसी ॥ ८५ ॥
मज दास्यत्वाची हौस, नको तोडूं माझी आस ॥
जरी आहेसी अंतरी, प्रकटण्या कैची चोरी ॥
मध्ये कां रे धरिशी पडदा, तुझा लबाडीचा धंदा ॥
नको ठकवूं भोळ्यांसी, पुढें लागेल जीवासी ॥
तुजें तुज खाइल मन, आम्हीं तर दिली मान ॥ ९० ॥
जरी पाहासी वांकुडें, आधीं उघडें वाघुडें ॥
आहे आहेसी जाणता, वाळा अनाथांचे नाथा ॥
दत्ता धांवा दत्ता धांवा, नका धरूं अंधा दावा ॥
व्याहो शरणाचा मारा, पायिं घाला जिता मारा ॥

प्रार्थना.

देवा अशी भागवा गरज, जेणें फिटे तुमची गरज ॥ ९५ ॥
हाणा याची मेली आशा, तोडा खोट्या मायापाशा ॥
हाणा याची मेली आशा, आंत कल्पना शतशा ॥
हाणा याची मेली आशा, सहा मारीं जैशा माशा ॥

संसारी.

खोट्याचा अभ्यास, फार फार झाला ॥ सहजीं दुरावला, स्वऱ्या देवा ॥
अन्नपाण्यापायीं, झोंपेची गरज ॥ मग येई खाज, बाईलीची ॥ ५०० ॥
एका गुन्ह्यासाठीं, गुन्हे केले नाना ॥ बोंबले ठणाणा, दुःखी देवा ॥
दुःखींचें रडणें, खोट्या सुखासाठीं ॥ आपें लागे पाठीं, जन्ममरण ॥
सखाशेचें बीज, मनीं धरोनीयां ॥ रहाटतां वायां, काळें नेळें ॥

प्रारब्धनाशार्थ धांवा.

ऐसें कैसें हें प्रारब्ध, कोणा लावूं ह्याचा शब्द ॥
जरी जातीकडे घेणें, हातिं नाहीं अन्य करणें ॥ ५ ॥
दुजावरी टाकलीया, तोहि बोल होय वायां ॥
स्वयें आधीं कर्म केलें, अंतीं भोगणें तें आलें ॥
येथें कोणाचा उपाय, एक तारीतील पाय ॥
देता जरी कर्मा हातीं, काय रोह तुमची ख्याति ॥
तरी दासाचें प्रार्थणें, धांवें धांवें चक्र-पाणे ॥ १० ॥

पापनाशार्थ विनंति.

निद्रा आहार मैथुन, हेंचि लागलें चित्तन ॥
वायां घातली लंगोटी, मनीं आशा खोटी नाटी ॥
ऐसा करंटा चांडाळ, किती वर्ण स्वहितकाळ ॥
शिणविली माय, कुळ काळंडीलें ॥ नाहीं आचरीलें, एक पुण्य ॥
पाप तें पहातां, एक न सोडीलें ॥ पाहिजे जळालें, पायस्मरणें ॥ १५ ॥

अनन्य धांवा.

चहोंकडोनी अपंग, दासा द्यावें तुमचें अंग ॥
तुह्यांवीण पाठबळ, मागूं कोणाचें सबळ ॥
मायबाप बा सोईरा, तुंचि एक रे गोजीरा ॥
टाकोनीयां बाळकाला, केंवि कठोर हो झालां ॥
तुह्यां अनाथांचे नाथ, आमुची कां वाताहात ॥ २० ॥
जरी ह्याणा या सनाथ, दाखवा तो आमुचा नाथ ॥
नाहीं तरी धांवोनीयां, नका करूं नांव वायां ॥
नाहीं दुंजा तो दिसत, दास पतीताचा नाथ ॥
यावें दत्तराया, तुह्यांविणें शिणली काया ॥

वकिली, धांवा.

कांरे दत्ता मित्रा, ऐसी सांड केली । कासया धरिली, आढी देवा २५
 पाप्यासी भेटतां, काय तुमचें वेंचे । करा त्या पायांचे, दास आह्मां ॥
 आपुल्या दासाची, पाहुनि तळमळ । मागें नाना वेळ, धांवलास ॥
 मी हा हतभागी, काय दैवीं लिहिलें । पाहिजे पोळिलें, चिंताम्रीत ॥
 आजवरी नाहीं, केली त्वां उपेक्षा । अनेकां सापेक्षां, भेटलास ॥
 पहासी पतीता, दुःखें तळमळतां । केंवि तुझे चित्ता, चैन पडे ॥३०॥
 घेसी तेव्हां देशी, हेंच कां औदार्य । पदराचें काय, वेंचे तुझें ॥
 सांग तरी मागें, कोणी काय दीलें । ज्यानें तोषीलें, चित्त तुझें ॥

गुरुभाव.

कासावीसी हांक, मारीतें अज्ञान । तूं तर हुंकोन, पाहसीना ॥
 आजवरी देवा, केले नाना धंदे । आतां तुझ्या फंदें, वेडा झालों ॥
 एवंच ठरलों, जन्माचे ते दुःखी । आतां तुझे सुखीं, वर दे वर दे ॥३१॥
 तुझी माझी गांठ, घातली स्वामींनीं । वसों दे तें मनीं, ऋण त्यांचें ॥

स्वास्थ्ययाश्चा.

आह्मीं दारोदार, विचकावे दांत । त्यानें घशांत, माती घावी ॥
 कोणा कोणा दारीं, पाठवीशी आतां, गुन्हा तो नसतां, दोष देती ॥
 तितुक्यांचे तोंडा, कोण देई तोंड । आह्मी ते भाबुड, जातीचे रे ॥
 आमुचा कैवारी, आहेंसी तूं हरी । आतां त्या निवारी, जनवार्ता ४०
 एके ठायीं खाया, करीं कुठें थार । जेणें हरिहर, सूटेना तो ॥

जागृति .

गुरुराया गुरुराया, तुझ्या पायांविण वायां ॥
 नाहीं झालों तुशीं शरण, भीति घालीतें मरण ॥
 पायांविण घडी गेली, तीच काळाची सांडली ॥
 आठवण नाहीं जेथें, गोळावलीं भुतें खेते ॥ ४५ ॥

मग अंतरला देव, सान्या सुखाचा अभाव ॥

देह मांसाचा पुतळा, वायां म्हणसी गोरु काळा ॥

काय करूं रे ऊपाय, जेणें सदा ध्याऊं पाय ॥

स्वतःचें दुर्बलत्व.

तुझ्याविण माझी, बोलवण झाली । कां रे सांड केली, दुर्बळाची ॥

दुर्बळाची जरी, केंवि गुन्हा करी । विचारीं अंतरीं, कृपावंता ॥ ५० ॥

आधींच दुर्बळ, काय बोलूं पुढें । सारेंचि बांकुडें, लागतसे ॥

अनन्यगतिकत्व.

माझी तुझां पायीं आस, बाल कधी हो विश्वास ॥

ऐशा तळमळ्या आंतड्या, आतां तूंही रे वाटाड्या ॥

सुचेना हो कोणें जावें, कोण्या रीतीनें भजावें ॥

आई झणवोनी, काफा जरी मान । काय त्यांत न्यून, अपुल्या हातें ५५

याचना.

पतीत याचक, दारी ये धाऊन । नांवापरी दान, देगा बापां ॥

थोर ऐकोनी तूं, आशेनें आणीलें । दाराशीं आपुलें, श्रीद राखा ॥

काहीं तुझां घरीं, नाही हो उणीव । धनाढ्य तूं राव, वदती चारी ॥

आमुची लायकी, काय त्वां बघावी । तुझी तूं थोरवी, पाळ ताता ॥

जातीच्या दुष्टांची, चाल तर हीच । मनाची लालूच, भ्रमवीते ॥ ६० ॥

अनधिकारित्वामुळें निराशा.

तुकाचे प्रयत्न, वाचूनी बसला । धक्का या मनाला, चैन नाही ॥

आजवरी वाटे, होसी झट वश । आतां वाटे क्लेश, फार हवा ॥

केंवि घडे पतिता, हातोनी ति-तुका । वाटत होतें फुका, मिळशील ॥

जरी पूर्वीं मज, कळतें हें ऐसें । भक्तीचें हें पिसें, पत्करितों ना ॥

इकडला पाय, सोडोनीयां दीला । तिकडे न पोंचला, अजुनी दुजा ६५

ऐशी झाली स्थिति, तळमळ वाटे । आतां माझे वाटे, वाटाड्या हो ॥

आमुचें भजणें, केवळ कार्याचें । येथें निष्कामाचें, वारें नाहीं ॥
 पाहतां पाहतां, आल अनुभव । पोदांत सामव, बरें बुरें ॥
 तुज फसविलें, भक्ति दावोनियां । भोंदियेल्या बाया, तुझ्या मिषें ॥
 भागवा गरज, स्नेही ह्मणवीतां । विष कैसें वीतां. मरत्यासी ॥७०॥
 तुझ्या पतीताची, झाली रें हेलना । मति ती लागेना, भजवीही ॥
 भयाभीत-पणें, आलों पाठीपाशीं । जरी देशी फांशीं, काय बोल ॥

विनंति

काळ-भयें झालों, दत्ताचे पाठीशीं । माउली मावशी, तोच एक ॥
 हाडाच्या मांसाच्या, सान्या आयाबाया । आप्तमित्र वायां, होती सारे ॥
 एक दत्तदेव, सर्वची सोईरा । प्रेमळ गोजिरा, नित्य साक्षी ॥ ७५ ॥
 ऐसा हा निश्चय, कदा ढळों नेदी । सदा दत्तू-पदीं, राहूं माय ॥
 नको दत्तराजा, मनीं आढीं ठेऊं । पापीयासी भाऊ,-पण करीं ॥
 आझी दारोदार, घातले उकिरडे । इतुकें सांकडें, तुझांवर ॥
 माझ्या विनंतीचा, मिटवा बोभाट । दोष ते अफाट, विसरावे ॥
 ऐसें आज काकु,-ळती प्रार्थीयलें । दीनांच्या वत्सले, दत्त माई ॥८०॥

अरत्र ना परत्र.

नाहीं गुरुमुखीं, दिली गुरुभिक्षा । शिष्यपण शिक्षा, त्यास माझी ॥
 मौनीस्वामी माझ्या, नाहीं सेवीयली । हौस ती राहीली, ठायिंचे ठायीं ॥
 जन्मदा पितरें, बहिण भावंडें । ऋणकरी आंतडें, तळमळीती ॥
 नाहीं उतराई, झालों एकाचाही । अंगीं लाही लाही, होत असे ॥
 नाहीं तुझें सुख, डोळ्यांनीं पाहिलें । गुण अनुभविले, नाहीं तुझे ॥८५॥
 इतुक्यांचा कैदी, काय सेवी तुज । आतां अवधी लाज, तुझांवर ॥

मानरक्षण.

गृह धन दारा, राज्य नको देऊं । परी नका ठेऊं, अपमान ॥
 आपुल्लिया हातें, कापा माझी मान । जर्गी अपमान, नका करूं ॥
 राचें बोल, तेच म्यां लिहिले । तुम्हीं पुरविले, पाहिजेती ॥

पश्चात्तापयुक्त निश्चय.

मुखीं गाई पांडुरंगा, मनीं काम नित्य जागा ॥ ९० ॥
 कुठ्यापरी पोट भरी, भयाभया जाई दारीं ॥
 फुका घातिली लंगोटी, मनीं वासना ओखटी ॥
 जन्में शीणवीली माय, जणूं बैल व्याली गाय ॥
 जळो मागील स्मरण, कशा व्हावा त्याचा शीण ॥
 पुढें राहूं स्वामी भजनीं, नाहीं नांदूं निंद्य जनीं ॥ ९१ ॥

संसारी व साधु

जगीं सोईरे अनिवारी, आप आपल्या लाभावरी ॥
 सर्व झाले शाळूसोबती, सुखीं येती दुःखीं जाती ॥
 वरें झालें माझ्या गुरू, दुःखा केलेंस घाबरू ॥
 मिठाळावा साधुसंत, वरच्यांसी द्यावी लाथ ॥
 तेणें जडे दत्तदेव, होय दुःखाचा अभाव ॥ ६०० ॥
 जाणा तेथें खरी मैत्री, स्वदुःखें परदुःख हरी ॥
 नलगे त्या पाचारण, येई आपण धाऊन ॥
 नव्हे गणी वारा ऐशीं, न वे केल्याची वक्षीसी ॥
 ऐसे जाणवले न्याय, मनीं वागवा अक्षय ॥

साधन-अहंतात्याग.

सोडवा मीपणा, पहा अवघा दत्तराणा ॥ ५ ॥
 अर्थ याचा ऐका नीट, घरा मीपण अफाट ॥
 क्षुद्र मीसे होऊं नका, सर्व आपण ह्याने तुका ॥
 राग लोभ विषय येरीं, नका करूं उणीं पुरीं ॥
 रहा सर्व विषयीं व्याप्त, परी असा नित्याल्लिप्त ॥

मौनीस्वामी.

मौनी स्वामी गुणराशी, माझा निर्गुणनिवासी ॥ १० ॥

गादी देउनि पतिताला, दिसोनी न दिसे झाला ॥
 आम्ही त्याचे सदउदासी, गातों पायांच्या गुणराशी ॥
 पापपुण्यातें नेणत, आहों पायगायनांत ॥
 जें का होतें वा न होतें, अवघें प्रत्यक्ष पाय तें ॥

स्वामींच्या उरावर उड्या.

देऊं पतीतासी हात, दाऊं मस्तवालां × × ॥ १५ ॥
 वाझे कन्या पुत्र देऊं, नेणां वैरी अथवा भाऊ ॥
 करूं विधवा सुवासीन, नाहीं आम्हां मी-तूं-पण ॥
 नाहीं आम्हां ताळतंत्र, आम्ही अक्षय स्वतंत्र ॥
 पातकाचे × × वरी, विबव्याची रेघ मारी ॥
 त्रिभुवनीं जें अशक्य, करूं आयासा शिवाय ॥ २० ॥
 येई लहरीत तें करूं, बरें बुरें × × मारूं ॥
 मार्गे होतों केरभरी, आतां झालों कारभारी ॥
 अवघा कर्ता करवीता, मौनीस्वामी माय पिता ॥

बेपर्वा.

आम्हीं राजे व दिवाण, मौनीस्वामी ते निर्गुण ॥
 सदा राहूं ब्रह्मचारी, परी भोगूं साऱ्या नारी ॥ २५ ॥
 भोगूं थोर थाटमाट, परी म्हणवूं करंट ॥
 कुबेरासी भीक घालूं, वर दिसे हालाहालू ॥
 दान करूं राज्य गांव, कवडीसी घेऊं जीव ॥
 करूं घोर रणकंदन, विश्वभैत्रीं कालवोन ॥
 तेही आम्ही हेही आम्ही, आम्हांविण कांहीं नाहीं ॥ ३० ॥
 देऊं सारें विश्व फांशीं, देऊं त्याही जिवदानासी ॥

स्वामींवरील श्रद्धा.

करावया उपचार, नाम घेतों वारंवार ॥
 मौनीस्वामी या हृदयीं, करो विलास अक्षयीं ॥

दुजी आस नसो मनीं, सेवू चरण शरणीं ॥
मन भडके अनिर्वाच्य, त्याचा नार्ही जमाखर्च ॥ ३५ ॥
आहे जिवाला विश्वास, स्वामी पाळीतील खास ॥

अद्वैत.

नांवे जरी असंख्यात, वस्तु अवधी एक दत्त ॥
तया पतीत शरण, मनं निष्काम अनन्य ॥
पूर्वसंचिताचा ठेवा, आर्ह्यां गातां एका देवा ॥
अवघे फिटले संदेह, दत्तचरणीं शिजवू देह ॥ ४० ॥

धांवा.

पाडसा पासोनी, हरिणी गेली दूर । धांवे सैरावैरा, केविलंवाणें ॥
धेनुवासरांघी, होय चुकामूक । दोघें एकमेक, हंबरती ॥
तीच गती मज, देवा तुझ्यावीण । दत्त नारायण, धांव धांव ॥
येतां जातां आर्ह्यां, करूं येर-झारा । देवारे दातारा, तारीं तुझ्या ॥
दुःखी कष्टी जीव, पाहे वाट भेटे । आतां चरण भेट, देणें सत्य ४५
नार्हीं तरी दत्त, जर्गी या बोभाट । होईल अफाट, तुझ्या नांवे ॥
आम्ही हे पामर, मरूं पिसेंपरी । तरी तुम्हांवरी, दूषण तें ॥
तारीं देवराया, येई रे कसा तो । जिव्हाळ्या रे दत्तो, -पंता सखया ॥

मदनाचें अजिंक्यत्व.

(ओव्या).

आर्ह्यां लाथिलें कांचन, पार्यीं तुडविला मानामाच ।
परी हा चोरटा दुष्ट मदन, आह्मांसवें झगडे अद्याप ॥
यासी उपाय न सुचे, आतां, ध्याऊं चित्तीं मन्मथताता ।
त्याच एका सहुरुदत्ता, धांवा दासा संकटीं ॥ ५० ॥
मदन पहातां तुमचा सुत, आह्मां किंकरां पीडी अगणित ।
विषयीं मन होण्या रत, दर्शन वा स्मरण पुरे ॥

नेणों हा काळवीर कोठून, सोडी आपुले अचुक बाण ।
 अचनक टाकी भांवाऊन, कसलें भजन कसचें काय ॥
 यासी संगत करायसी, कोणी न टिकला महातापसी ॥
 सर्वांची एकच धुळराशी, उडवून दिधली गुलामानें ॥
 जरी स्वयें जातवान, तरी हा तर शष्पासमान ।
 परी तें भाग्य आणावें कोठून, ब्रह्मादिकांही न मिळे जें ॥

भक्तीचा जोर.

(ओव्या.)

दत्तीं भक्ति हेंच ऐश्वर्य । भक्ति हेंच वीरांचें वीर्य ।
 भक्ति सार्थक दुर्मिळ अशक्य । ब्रह्मा विष्णु महेशासी ॥ ५५ ॥
 ऐशा भरलों भक्तीनें । त्रैलोकीं आह्मां काय उणें ।
 घालूं कळिकाळासी पाताणें । एका भक्तीचिचे जोरें ॥

भक्तीचा उपयोग.

(अभंग.)

मुक्ति तर लागे, भक्तीचे पायांला । कोण विचारीला, वीचारीतो ॥
 आह्मांस तें आहे, आणिक करणें । दोन्ही दिव्य चरणें, सेवायाचीं ॥
 तया एका कर्मी, साधे इच्छिलें तें । कायदे कानू ते, नाहीं त्यास ॥
 तेणें होय भक्त, कर्तुमकर्तुम । कराया उत्तम, उपकार ॥ ६० ॥
 देव इच्छिणाऱ्या, दाऊं चोरवाट । जेणें भेटे नीट, दत्तदेव ॥
 धर्म आचरती, तया शिकनूं नीती । वेदाची गणती, हातोहातीं ॥
 चोरासी बडवूं, सावालागीं रक्षूं । प्रसववूं शिशु, भाविक वांझे ॥

साधन.

मूळ ते पाहिजे, जडली लीनता । चित्तासी स्वस्थता, शांतिरूप ॥
 स्वयें कर्म-योगें, देव ओळखावा । परा उपकारावा, निज दुःखें ६५
 सोसावे अवघे, जगाचे आघात । ब्रह्मबीज तदा, उमटतें ॥

थोरा देवराया, करावा सेवक । नाहीं घालूं भीक, आशेलगीं ॥
एका नामावीणें, बाकी काथ्याकूट । करतां ती वाट, नीट नव्हे ॥
थोडें चाखोनियां, ओळखावी चवी । पोटभर खावी, क्षीर एक ॥
नाम या दत्तूचें, दूधच अमृत । साखरे निमित्त, भक्ति मानीं ॥७०॥
सुभावे जो गाई, क्षणेक दत्तूसीं । त्याच्या पुण्यरासी, कोण गणी ॥

विरक्तिपूर्वक शरण.

गोळाभर अन्न, भुकेचिये वेळीं । पाठवा जवळी, दासाचीये ॥
आहे पांघरुण, अंगभर आज । नाहीं त्याचें काज, आणीकाचें ॥
नको तें कांचन, नको मानामान । सुखाचें भजन, पायां घे रे ॥
झिजावा हा देह, परोपकारासी । नाना विषयांसी, अर्पू नकां ॥७१॥
चरणाचा जोडा, द्यावा माझे हातीं । जोर एक चित्तीं, वागवीन ॥
ह्मणवीन दत्त-रायाचा हुजऱ्या । बाकीच्या गोजिन्या, पदव्या नको ॥
सुभावेकरोन, अखंड गाईन । नाचेन उडेन, आनंदानें ॥
मुखीं दत्तनाम, कार्नी दत्तनाद । दत्तची आल्हाद, अंतःकरणीं ॥
डोळेभर दत्त, दत्त मागें पूढें । खालींवर उभे, आहे दत्त ॥ ८० ॥
पुरवा दासाची, दास्यत्वाची हौस । चाकरी द्या यास, जोड्याची ती ॥
आज हा पहातां, पार झाला देह । दास अडलाहे, चोर्हीकडुनी ॥
हौसेने दावीन, साधूचे चरण । जरी एक चैन, पडे मना ॥
नाहीं हो मागत, भलतें सलतें । देण्या उर्चात तें, याचीयलें ॥
दुःखांतही गातां, तुझांसी सुखानें । तेंही तुझांवीणें, कोणी केलें ॥८५॥
संतसंग व्हावा, दासाचे नशीबीं । कुमतीसी दाबीं, पायांखालीं ॥
निंदक दर्शन, नको तें दासास । जगाचे मुखास, कोण धरी ॥
निंदों दे विचारें, आपापल्यापरी । हेवा तो अंतरीं, नको त्याचा ॥
तयाचीही निंदा, काय असे खोटी । आर्झीच धाकुटी, मान करूं ॥
जरी आर्झी धड, कोण निंदीतील । निंदकाचे बोल, स्मरण नको ९०
वेडे वांकुडे जे, आक्षेप आह्मांसी । लाविती तयांसी, शरण आर्झी ॥

साधूचें लक्षण.

जरी नर काम जिंकी, खरी साधुपाणिंची शेखी ॥
 दया शांति क्षमा, हींच लक्षणें उत्तमा ॥
 वाकी आह्मी भोंदू मामा, पावूं गति ती अधमा ॥
 नर नारी एक वाटे, कोण जाय त्याचे वाटे ॥ ९५ ॥
 शीत ऊष्ण सुख दुःख, मानी अवघें जो कौतुक ॥
 तोच जाणा संत खरा, आह्मां माराव्या पैजारा ॥
 जितेंद्रिय ज्ञानी, राहे अनन्य भजनीं ॥
 तेथें आलें देवपण, देहभान विसरोन ॥
 ऐसें साधूचें कौतुक, मायेसी न घाली भीक ॥ ७०० ॥

लोटांगण.

स्वयें होय लक्ष्मीकांत, देइ जें का जो मागत ॥
 परी आपण भिकारी, वनवासी झोळीवरी ॥
 ऐसे देव अवतार, तीन मुखें सहा कर ॥
 लोटांगण माझें तया, मायबापा सहुराया ॥

मार्गप्रतिक्षा.

माय ह्मणवोनी, जरी घाल शीण ॥ तरी राक्षसीण, ह्मणवाळ ॥ ५ ॥
 माडलीचा राग, एखादे क्षणाचा ॥ तेथें आंतड्याचा, पीळ नाही ॥
 तूंच एक माय, आह्मी हीं लेंकुरें ॥ मन हें न फिरे, कधीं काळीं ॥
 तरी देवराया, धांवोनी या नाट ॥ पाहतसें वट, टकमक ॥

भक्ति.

स्थळ जें का दत्तविण, रान वन वा स्मशान ॥
 राजवाडा इंद्रभुवन, शून्य एक दत्तविण ॥ १० ॥
 जरीं वाचे खेळे दत्तु, वैभव तें काय कथूं ॥
 देवराणा माझा भोळा, नेणे वरी बुरी वेळा ॥

येई अल्प पाचारणीं, किं वो जेवी आगांतुकिणी ॥
 एक पाहे भक्तिभाव, धेई कळवळोन धांव ॥
 ऐसा जीवा भरंवसा, कळों आला याचा वसा ॥ १५ ॥
 कवडीसी राज्य मिळे, भावबाजारीं हे चाळे ॥
 भक्ति नाही जेथ, सर्व घेउनि देतो लाथ ॥
 कोण उमजे दत्त लीला, देवा सांभाळा सांभाळा ॥

अनन्य शरण.

तीन तोंडें सहा कर, तया माझा नमस्कार ॥
 ऐसें तुकानें गाईलें, त्याचें उष्टें म्यां सेवीलें ॥ २० ॥
 आहीं धरीयेलें दत्ता, शरणावीण नको वार्ता ॥
 कर्ता पोषिता मारिता, तयापार्थी दिला माथा ॥
 मारी त्याचे धरिले पाय, आतां कैचें उरलें भय ॥
 पाय धरितां न चले बळ, प्रेमळाचा तुका बोल ॥

संतांवर भार.

आलि प्रेमाची उमाळी, तुझी वरोवरी केली ॥ २५ ॥
 अमें भकलों अफाट, हात धरुनि दावा वाट ॥
 तापत्रय छळछळून, गेलें माथें पिसाळोन ॥
 ऐशा घोर वनवासार्सी, आहीं हांक दिली तुशीं ॥
 आमुचें तें आहीं केलें, राखा तुहीं संत कुळें ॥

परमार्थाचें दुर्घटत्व.

सुळीं टांगीयेली, पाहिली मी पोळी । होय उतावळी, वाटे खावी ३०
 नाही देखीयेला, पुढें मार्गे पोंच । वाटतां लाळूच, सरसावलों ॥
 अनुभवा आला, उलटा सुलैटा खुंटा । कांपे लटलटा, लंडी माझी ॥
 अर्धी दुरावळी, न मिळाली एक । ऐशी माझी भाक, पतीताची ॥
 कोण जाणे कोण, विचारी ती पोळी । उडली तारंबळी, कुठचें कुठें ॥

दयेच्या सागरा, उदारा दातारा । ऐशा फजितखोरा, हात दे वा ॥
 अखंड प्रेमानें, चरण सेवावे । नित्य ह्यणवावें, देवदास ॥
 पसरली झोळी, देई वा इतुकें । तुकार्ची कौतुकें, तुका जाणे ॥

अनन्य शरण,

काय किंकराचा पाड, काय धन्या घाली भीड ॥
 धनी तेही धनी साचे, आह्मी चाकर जोड्याचे ॥
 नहो मानसा माजूर, स्वामी-आज्ञे हो हुजूर ॥ ४० ॥
 नको बसूं रे रिकामा, सदा शरणीं भाकी क्षमा ॥
 देवराया माफ करा, नीच कुतघ्न किंकरा ॥
 मायदेवा अनसूया, साधुसंतसेवा घा ह्या ॥
 आह्मी पामर अज्ञान, घ्यावें पदरीं सांभाळोन ॥
 नाहीं आह्मां अन्याश्रय, पार्यीं केला तनुविक्रय ॥ ४५ ॥
 मान सर्वस्वी स्वाधीन, दिली पार्यीं झालों लीन ॥
 बरें वाईट तें आतां, अवघें तुमच्याच हाता ॥
 तुह्मी एकच मारिते, तुह्मी हात फिरवीते ॥
 जरी कापलीत मान, तरी तुह्मी दोषी कोण ॥
 तुह्मी करा तें कराल, आह्मी झालों हालाहाल ॥ ५० ॥
 दास ह्याने अज्ञ नेणें, जातों तुकाचे वाटेनें ॥
 दत्त देवा शरण शरण, पार्यीं माझें लोटांगण ॥
 अवघें चुकलें मुकलें, पोटीं पाहीजे घातलें ॥
 पात्रापात्र पाहूं नका, व्हावें अनाथाचा सखा ॥
 अत्रिमुता हो तापसा, उद्धारावें या वायसा ॥ ५५ ॥
 धावें पावें गुरुराया, लावा शीर तुमचे पायां ॥

सरळता व दक्षता.

कोणी कैसा जरी श्रेष्ठ, तरी वागवा सरळ नीष्ट ॥
 सांबा जातां शिवालथीं, नंदीवृषणा हात लावीं ॥

जेथें ज्यानें जैसें व्हावें, आपण कशांत नसावें ॥
रतीभर चूक होतां, बसे टेरीवर सोंटा ॥ ६० ॥
चाड नाहीं लहानमोठ्या, इथें अवघे एकवट्या ॥
एका कैकांचे धिंदोडे, झालीं थोरांचीं माकडें ॥

अनन्य दास्य.

जातीनें अज्ञान, नाहीं बुद्धि तैल ॥ कल्पना पोकळ, उमटती ॥
माझ्या मायबापा, ऐसें नका करूं ॥ आपुलें लेंकरूं, आपण राखा ॥
आपण त्यागीतां, कोण आह्वां पुसे ॥ कोण तुझांसरिसे, शोधूं अन्य ॥ ६५ ॥
घरीं ठेवा दास, नका हो मोकळूं ॥ तुझी कनवाळू, दत्त देवा ॥

गुरुनिष्ठा.

मौनीस्वामी माता, गुरु रामभटा ॥ रेवा अत्रिकांता, सीता सती ॥
अवघे देव देवी, साधु संत मेळे ॥ अथवा जिव्हाळे, जन्मदाते ॥
गुरु देव माझा, सगुण निर्गुण ॥ अवघी त्याची खूण, दृश्यादृश्य ॥
निर्गुण सगुण, जें का आहे नाहीं ॥ दास त्या बाही, एका नांवें ॥ ७० ॥
गुरु हेंच नांव, अवघ्या वस्तूंचें ॥ भाविक दासाचें, नाम मुखीं ॥

चरणसेवा.

तुमच्या दासाचें, दासत्व तें करूं ॥ इतरतें थोरू, पण नको ॥
मन हें धांवतें, अफाट बेदाद ॥ तेथें त्या सावध, तुझी करा ॥
किती कथूं हरी, ठेवा पायांवरी ॥ इतर चाकरी, नको नको ॥

दुष्टांचा तिरस्कार.

पाहोनी हे किडके जन, आह्वां तात्काळ मरण ॥ ७५ ॥
नको त्यांची आठवण, होवो तयांचें सर्पण ॥
शीघ्र घालो काळ उडी, नेवो नेवो हीं माकुडीं ॥

नामसाधन.

संगत पहातां, बाष्कळ तमाम ॥ कलीमाजी नाम, एक मुख्य ॥

बाकी शास्त्राचार, नाही शक्य आतां ॥ तरी करा होतां, होईल तो ॥
 मनीं ठेवा नित्य, एकाचें तें नाम ॥ तरी अंतर्याम, शांत होय ॥ ८० ॥
 शांति बरोबर, नाहीं दुजें सुख ॥ बाकीचें कौतुक, दुःखबीज ॥
 ह्मणोनिया नामें, वरा ही नोवरी । शांति ही सुंदरी, भोगा नित्य ॥

नामाचा माहिमा.

नाम इच्छिलें पूरवी, नाम काळा वाटे लावी ॥
 नामें लाघे इहपर, कैलास वा कांचन नार ॥
 नामें व्याधिपरिहार, नामें जळे पापभार ॥ ८५ ॥
 ब्रह्मा विष्णु वा महेश, अवघे नामाचेच दास ॥
 नाम ब्रह्मचि साक्षात, अविनाशि एकस्थित ॥
 नाम ऐसें ध्यावें वाचे, करा सार्थक जन्मार्च ॥
 नामें हाक कळकळीं, द्यावी एका चंद्रमौळी ॥
 आपें येतसे धांवोन, घेई कडे उचलोन ॥ ९० ॥
 सारा शिणचि हारपे, नाम ध्यावें मुखीं सोपें ॥
 आह्मी प्रार्थितां तो एक, पुरवो दासत्वाची भाक ॥

अनसूया.

साऱ्यांतें सांडोन, आलों तुझ्या द्वारी । न लोट माघारी, अनसूये ॥
 नाही आतां मज, दुसऱ्याची आस । एका कासावीस, तुझे पार्यी ॥
 मारणें तारणें, एका तुझ्या हातीं । नको आणूं चित्तीं, दोष माझे ९५
 अपार अज्ञान, भरलें या जीवीं । आतां नीट लावीं, वाट माझी ॥
 शरणा परतें, न मज कळत । करीं काकलूत, तूंचि एक ॥
 मज पतीताचें, ऐकें गे गाऱ्हाणें । दयार्द्र कानानें, माउढी हो ॥
 माझीया जीवींचें, प्रीतीचें दैवत । दत्त तुझा सुत, देई मज ॥
 करीन तयाचें, दासत्व अखंड ॥ झीजवीन हाड, पायांवरी ॥ ८०० ॥
 माझे डोईवर, वागो त्याचा जोडा ॥ चाकर भाबुडा, ह्मणवीन ॥
 नाही जीवा शांति, मनीं घोर चिंता ॥ जाळीताती चित्ता, नानारूपें ॥

ऐसा उपाधीत, काय सेवा करूं ॥ आधि निराधारू, पातकी मी ॥
 माझी उस्तपास्त, तुझ्या पायीं आई । कोण फुका घेई, भार दुजा ॥
 ऐसें हें बोवडें, शरण गाईलें । पुरीव लडीवाळे, जीवलगे ॥ ५ ॥
 तुझ्या पायीं माथा, लववीला दीनें । माझ्या दत्तजननी, सांभाळीं गे ॥
 येवढीशी करीं कींव, मला चाकर ह्यणीव ॥
 तुझ्या दारींचा भीकारी, नको लावूं दारोदारीं ॥
 तुझ्या चाकराचा, होईन चाकर । ऐसा देई वर, जगन्माते ॥

वकिली.

भाव घेतलेंसी ऋण, पाय ठेवोनी गहाण ॥ १० ॥
 व्याजीं घेतोसी भजन, घडी घडी वाढे ऋण ॥
 मुखें उच्चारितां शरण, चरण गुंतती तारण ॥
 ऐसा उलटा हिशेब, करी भवफेरे तहकूब ॥
 आह्मी निर्भय सावकार, कुळा करूं दिवाळखोर ॥
 आह्मी खेळवितों हातीं, सदय तो दत्तुयति ॥ १५ ॥
 आहे संगुण निर्गुण, तया दासाचे शरण ॥
 दास जातीनें अज्ञान, दत्त चरणीं शरण ॥
 पायीं लववीला माथा, माझी संपत्ती हे कथा ॥

मौनी माउली.

मौनी माउलीया, आतां या हो आतां या या ॥
 किती कसा धरूं धीर, माझा भंगीयला ऊर ॥ २० ॥
 डोई दिली चरणांवर, नका लोटूं पतिता दूर ॥
 कष्ट माझे आणा चित्तीं, नका मारूं परक्याहातीं ॥
 तुझी जातीनें मारितां, न हों कांहीं मी बोलता ॥
 नका हतभाग्यावरी, कोप करूं सर्पापरी ॥
 तुझी करितां कानाडोळा, कोण सांभाळी या बाळा ॥ २५ ॥

गुन्हेगार हा गधडा, घ्यावा पोटाशीं वापुडा ॥
 नाही यास अन्य गोत, बंधु ताई आप्त तात ॥
 अवघा सोईरा तूं यति, सुख दुःख तुझे हातीं ॥
 आज पाडव्याचे दिनीं, माथा दिला हा चरणीं ॥

करुणा.

शरीर मानस, दोन्हीही अपंग ॥ ऐसा हा भणंग, दास झाला ॥ ३० ॥
 सदोदित पायां,-पार्शीच्या दासास ॥ आला वनवास, हतभाग्या ॥
 केंवीं चैत्र पडे, तुझां दूर देशीं ॥ माझी कासावीसी, कळेना कां ॥
 जरी होय स्वप्नीं, सुखाचा तो भास ॥ तोही वाटे खास, दुश्चित कीं ॥
 भेदरला जीव, मेलेल्या मारीतां ॥ निष्ठुर कां सत्ता, चालवीतां ॥
 स्वप्न आठवीता, झुरे निशिदिनीं ॥ दुःख तें वर्णनीं सांगवेना ॥ ३५ ॥
 अहो बुडालों हो, तुमचा हा दास ॥ नुरली ती आस, राईभर ॥
 सोधूं जातां मनीं, काय गुन्हा झाला ॥ कीं ऐशा दंडाला, पातलों मी ॥
 मानीयेला तरु, अवघाच दोष ॥ नाही पुण्य शेष, लवभर ॥
 दयेनें पहाता, नाही मज बोल ॥ अवघे हे खेळ, कर्मा जेवीं ॥

वर्षप्रतीपदेची प्रार्थना.

जों कां होतो सत्ताधीश, पात्र होता दोषादोष ॥ ४० ॥
 दास मुळींच अपंग, पाहे प्रारब्धाचे रंग ॥
 करूं जातां भजननेम, स्थिति भेडवी तमाम ॥
 आतां अखेरीचा बोल, कीं हा पाळावा दुर्बळ ॥
 बरेबुरें काळेंबेरें, पदरीं घ्या सामोपचारें ॥
 ठेवा सर्व इह सुखीं, चित्त पार्यीं नाम मुखीं ॥ ४५ ॥
 ऐशी पार्यीं विनवणी, ऐका पाडव्याचे दिनीं ॥
 मागतां मागतां वित्त, वायां आयुष्य संपत ॥
 एकदम देऊनी पहा कां, भागवा ही भकभका ॥

तुझे देतां साही कर, किती घेईल पामर ॥
 काय तुज जड झालें, अनसूये गे सोज्वले ॥ ५० ॥
 आतां शीणलों बहुत, नाही पुढें कंठवत ॥
 प्रतीताची वाताहात, निवारण जरी न होत ॥
 दोष येईल सत्वाला, तुझ्या अखंड कीर्तीला ॥
 आतां अवघ्या चिंतेची, लाज तुला आई साची ॥

वकिली.

काय दीनांचा कैवारी, दीनाहूनी राहे दूरी ॥ ५५ ॥
 काय अस्सल ब्रीदासी, काळतोड्या कलि प्रासी ॥
 मजसाठीं वर दान, काय वाटलें कठिण ॥
 गुरुराया या सत्वर, ध्या या दीनाचा कैवार ॥
 तुझे पाय माझी डोई, गांठी पडो दत्तमाई ॥
 माझी डोई तुझे पाय, भेट घडो ही अक्षय ॥ ६० ॥

आत्मार्पण.

शिकवीन परा, मुमुक्षु भाविका ॥ मार्ग तुझा चोखा, घेऊं देऊं ॥
 सत्य संकल्पाचा, दाता भगवान । सर्व करी पूर्ण, मनोरथ ॥
 ऐसे सज्जनाचे, बोल नव्हे वायां । सुधीर मना या, दे गा ताता ॥
 माझी काकलूत, करीं गा समर्था । आतां तुझां परता, कोणी नाहीं ॥
 अर्पीयली पार्यां, लववून मान । आतां मानामान, दत्तपार्यां ॥ ६५ ॥

वकिली.

उदार जाणोनी, धरीले चरण । त्यासीं हें मरण, देशी काय ॥
 तुझ्या दरबारीं, शरण मरण । विपरीत जाण, कथावया ॥
 जरी माय मारी, निज कुरीं बाळ । तरी तीस बोल, कोण ठेवी ॥
 जगासी आधार, पृथ्वी ती कां फाटे । तरी तीचे वाटे, कोण जाय ॥
 राखिता नृपति, प्रजानन लुटी । तरी त्याचे पाठीं, कोण हाणी ७०
 बंधु जरी करी, ताईचा विक्रय । तरी त्याचा न्याय, कोण करी ॥

घाबरली घेनु, पाहे आश्रयासी । सर्वे देतां फांशीं, कोण बोले ॥
 पाळिली बकरी, खाटीका विकीतां । काय तिचे हाता, उपाय तो ॥
 तैसा हा दुर्बल, अपंग भणंग । शरण सर्वांग, पाई देई ॥
 आला आसावोन, दयाभीकेसाठीं । जरी त्याचे पाठीं, अग्नि देशी ॥
 तरी तुजपुढें, कोणाची रे सत्ता । गुरु जगन्नाथा, पाहें पाहें ॥
 काय शिकवावें, काण्यानें डोळसा । आशेल्यां पाडसा, तोडूं नका ॥
 न व्हावें निष्ठुर, सेवक जनासी । ऐशी ही थोरासी, रीत आहे ॥
 गुरुराया देवा, तुझ्या कृपेवीण । जगण्याचा शीण, देऊं नको ॥
 शरण शरण, शरण त्रिवार । आतां दोष येर, जळाले हो ॥ ८० ॥
 दावा ते चरण, लावा या कपाळा । बारे अत्रिवाळा, जिवलग ॥

उपदेश.

दत्त गुरु वदा वाचें, करा सार्थक जन्माचें ॥
 अन्न आच्छादत मान, सर्व प्रारब्धा आधीन ॥
 नका भरूं अहंकारी, वृथा बुडाल सागरीं ॥
 नाम ध्या रे गोड वाचें, वर्म स्वर्गासी जाण्याचें ॥ ८५ ॥
 नामें विष हळाहळ, होय अमृत केवळ ॥
 नामें कलिकाल हाटे, नामें साक्षादेव भेटे ॥
 नामावीण गति नाहीं, कलीमार्जी कोणालाही ॥
 सोडूं नका सोपी युक्ति, नका पाहूं वाट भलती ॥
 दत्त वदा घटके घटके, प्यारे अमृताचे घुटके ॥ ९० ॥
 सोडोनीयां अमृत वाढी, नका घालूं विष पोटीं ॥
 ऐशी शरणीं विनंति, करितों मी सर्वांप्रति ॥
 नेणों आह्मी जात भिन्न, हिंदु खिस्त मुसलमान ॥
 इथें सर्वची सारीखे, सर्व सोईरे पारंखे ॥
 जो कां करी तो पावेल, इथें सर्व स्पष्ट बोल ॥ ९५ ॥
 दंभी पोर ब्राह्मणाचा, काय आडवा मारायाचा ॥

जरी मांग दत्त भक्त, त्याचें सेवूं हो उच्छिष्ट ॥
इथें भाविकाचें काम, बाकी चोरां राम राम ॥
दत्त नाम घ्या रे वाचें, करा सार्थक जन्माचें ॥

मनास उपदेश.

मना तुझी खटपट, आहे सत्य रे फुकट ॥ ९०० ॥
सर्व कर्माची व्यवस्था, आहे पूर्व दैवाहाता ॥
वृथा मध्यें लुडबुडशी, निज लाभासी मूकसी ॥
देहापाशीं तुझें काम, नाही बिलकूल तमाम ॥
बुडत्याची संगत ही, सोड आपुलें हित पाहीं ॥
नको गुंतूं रे ओढाळा, बळें कापूं नको गळा ॥ ९१ ॥
तुझें काम तुझ्यापाशीं, नको बसूं रे आळशी ॥
दत्तनामीं माळ घाल, नामीं देह ही ऊगाळ ॥
काळ-उडी अकस्मात, येईल रे देई चित्त ॥
तये घडी सोडवीता, नाहीं कोणी दत्तापरता ॥
दत्तनामीं जा गढोन, पाहें दत्ताचे चरण ॥ ९२ ॥
दत्त देव हाची एक, खरा सोईरा सात्विक ॥
सौडोनीयां षड्रसान्न, नको सेवूं रे वसन ॥

नाममाहिमा.

दत्त दत्त दत्त दत्त, अंतरली दुर्जी मात ॥
दत्त दत्त दत्त दत्त, दत्तरूपी झालें चित्त ॥
दत्त दत्त दत्त दत्त, एक दत्तचिं साक्षात ॥ ९५ ॥

लीला.

तुझी बाळ ब्रह्मचारी, असोनियां भोगितां नारी ॥
कुठें क्षणवितां कृष्ण, कुठें लक्ष्मीनारायण ॥
कुठें दत्तसे बैरागी, कुठें सर्व भोग भोगी ॥

पाहोनियां भक्ति थोरी, तुझी आलाती डाकोरीं ॥
 इथें तुझी नटवर, खेळतसां अनिवार ॥ २० ॥
 अगाधसे तुमची लीला, माझें शरण अत्रिबाळा ॥

करुणा.

नागवीलें जीवानिशीं, आतां काय अंत पहासी ॥
 खासा देखोनी समर्थ, देसी तथा कृपाहस्त ॥
 आह्मी अनाथ पतित, दूर करुनी देतां लाथ ॥
 कसे जरी झालों तरी, आह्मी गणलों किंकरीं ॥ २५ ॥
 आतां उपहास होतां, दोष तो ये तुमचे माथां ॥
 नाहीं सांगवत पुढें, माझें मोडावें सांकडें ॥
 जरी तुझी व्हा निष्ठुर, तरी खाटीकचि बरा ॥
 ऐसें वदेल ही पृथ्वी, आतां लाज ती राखावी ॥
 खरे जातवान थोर, कोपताती क्षणभर ॥ ३० ॥
 पुन्हा प्रेमें पान्हावती, दया करीती पतीतीं ॥
 दीर्घद्वेष सर्पापरी, नाहीं त्यांचे अंतरीं ॥
 ऐशी जाणे अल्प मति, माझी दाद घेणें चित्तीं ॥
 तुझ्या पायांची घे भाक, नाहीं मागत अधिक ॥
 योग्य मागणें कळेना, विषय हे दिसती नाना ॥ ३५ ॥
 काय अमृतवृक्षासी, मागावी कां विषराशी ॥
 भावें निष्काम शरणीं, चित्त जडो तुमचे चरणीं ॥
 माझें संपलें सांगणें, बरें दिसे तें करणें ॥
 शरण हो अत्रितनया, सुखें पाई झिजवा काया ॥

विनवणी.

माझें दुःख आणा मनीं, देवा विझवा चिंताग्रि ॥ ४० ॥
 काय तुझ्या पायीं न्यून, तुझी लक्ष्मीनारायण ॥
 माझी दुभागली छाती, भडकली भाववृत्ति ॥

आतां माझी झाली हद्द, दुःखें रडें फुंद फुंद ॥
 माझे लहान थोर दोष, घाला पोटीं आज खास ॥
 स्वामीराया तापसा, नका तोडूं माझी आशा ॥ ४५ ॥
 तुझी माय मी हा सुत, केंवि केलाती अनाथ ॥
 मी हा अनाथसा होतां, जन्ममरण तुमचे माथां ॥
 तरी आतां सत्य करा, जी कां बोललांत गिरा ॥
 वचनें तीं जातां वायां, देव उरला कोणा ठाया ॥
 एक सत्ता ती पाहतां, मानिलें मी सत्य दत्ता ॥ ५० ॥
 जरी आतां उलट घडे, कां न विश्वास तो बुडे ॥
 जरी ह्मणों कोपावला, नाही योग्य तें मातेला ॥
 फार काय विनवावें, आपें पान्हाणें पाजवें ॥
 कसे जरी झालों तरी, आही दास खरोखरी ॥
 ऐसें गाईलें शरण, वंदूनीयां दिव्य चरण ॥ ५५ ॥
 नाही मज पुरती मति, लोटांगण वाडीपति ॥

याश्ना.

दोन्ही पाय द्यावे मज, माझी भागली गरज ॥
 जरी मागेन आणीक, तरी होवो घोर दुःख ॥
 देवराया तडजोड, आहे खाशी उभयां गोड ॥
 आतां भागवा हिशेब, पाई करा हा मरीब ॥ ६० ॥
 नाही पुढतीं कळत, वंदियले जगन्नाथ ॥

अनुसूयेस शरण.

माझी आठवण तुला, होवो आई वेळोवेळां ॥
 तुझ्या दारींचा चातक, मागे पायांचें कौतुक ॥
 किती येऊं काकुलती, माझी हरपली मति ॥
 कांहीं सुचेना या मना, माथा मेळवीं चरणा ॥ ६५ ॥

तुझा क्षमेचा दरबार, पोदिं घाल गुन्हेगार ॥
 कासावीस झालों माये, धावें पावें अनुसूये ॥
 परब्रह्म दोन्ही पाय, गावे आयासाशिवाय ॥
 इतुकें दे दासा हाता, करीं आईं मे ममता ॥
 तुझे प्रार्थीतों चरण, नको मारूं नामावीण ॥ ७० ॥
 नाहीं मागणें हें भारी, कल्पतरुचे भांडारीं ॥
 लवविली पायीं मान, पुढें बैसलों अज्ञान ॥

दत्तजन्म आणि प्रार्थना.

काय अनसूये, गाईल पामर ॥ महिमा अपार, तुझा आई ॥
 कर्दमसुता तूं, जर्गी अवतार ॥ घेसी निरंतर, असोनीयां ॥
 पति अत्रिदेव, वरिला माईनें ॥ उघळलें पुण्य, लईलूट ॥ ७५ ॥
 दणाणली भूमि, पातिव्रत्यतेजें ॥ महासती लाजे, ऐकोनीयां ॥
 नारद मुनीनें, स्वर्गी नेली मात ॥ सत्त्व तें अनंत, सतीचें या ॥
 विष्णु, विरीचि व भोळा विश्वेश्वर ॥ जहाले तयार, पहावया ॥
 तिघांच्या मारींनीं, तिघांसी घाडीलें ॥ भूमीसी पावले, आश्रमासी ॥
 तपोनिधि होते, स्नानीं रेवातीरीं ॥ तया अवसरीं, बोलताती ॥ ८० ॥
 आह्मी हे अतिथि, क्षुधेनें व्याकूळ ॥ ऐकुनि दानबळ, पातलों हे ॥
 वंदोनी चरण, आसनीं बैसवी । पाद स्वयें धुवी, अनसूया ॥
 ह्वाणे सिद्ध असे, भोजन सर्व तें । उठावें अतिथे, सेवावया ॥
 आमुचा पण कीं, नम्र त्वां वाढावें । नातरी परतावें, आह्वांलागीं ॥
 वचन ऐकोनी, सती दुःखावली । पतीच्या पाऊलीं, ध्यान नेई ॥ ८५ ॥
 ह्वाणे हो अतिथी, क्षुधितसे जातां । सत्वाला तत्वता, डाग होय ॥
 नव्हती कुणी हे, भलते सलते । देव जे तीन ते, हेच खरे ॥
 मज हे तिघे ही, खास शिशुसम । न व्हिंवे धाम, अत्रीचें हें ॥
 नम्रवें वाढाया, झालीस तूं सिद्ध । निःशंक प्रसिद्ध, माऊली तूं ॥
 जेवितां अतिथी, संतोष पावले । पाई लोळावळ, गडबड ॥ ९० ॥

सतीच्या तेजानें, देव-अहंकार । हरोनि सत्वर, मुखें केलीं ॥
घाली पाळण्यांत, हालवीते सती । तंव अत्रिपति, पातले ते ॥
देखोनी समाधि, अंतरीं लावीली । मात ओळखिली, कौतुकाची ॥
ह्मणती भार्येसी, नव्हती अतिथी । तिन्ही देवमूर्ती, ओळखीं हे ॥
तंव विनविले, पतीचे चरण । केलेंसे कथन, आदि-अंत ॥ ९५ ॥

सावित्री पार्वती, लक्ष्मी घाबरल्या । ह्मणती सौभाग्याला, धोका आला ॥
आश्रमीं येऊनी, सतीच्या चरणीं ॥ सवें तिघी जणी, लोळीयेल्या ॥
याचिती लवोनी, मातेलागीं कन्या ॥ मातोश्री गे पुण्या, पार नाही ॥
अभिमान जळो, आमुचा या पार्या ॥ आह्मी या अक्षर्या, दासी तुझ्या
आमुचे हे पती, पाळणीं लोळती ॥ तरी आह्मांप्रती, कोण दुजे ॥ १०० ॥

मनीं सरसरा, आल्या प्रेमधारा ॥ बोलतसे गिरा, अनसूया ॥
तुमचे पती हे, तुझी घेवोनी जा ॥ परी हेत माझा, पुरवा गे ॥
यांनीं अंशरूपें, शिशु, मम व्हावें ॥ सुखानें नांदावें, आश्रमीं या ॥
वचन वदतां, तिन्ही देवराय ॥ घेती एक काय, मानवाचा ॥
त्यास तीन मुखें, कर सहा दिव्य । तो हा दत्तात्रेय, मायबाप ॥ ५ ॥

ह्मणोनी जाहली, दत्ताची जननी ॥ ऐशी ही कहाणी, सतीची हो ॥
एक का अनेक, गाऊं हीं वैभवं ॥ काय किती गावें, मंदबुद्धें ॥
ऐसें हें वैभव, मनीं सांठवोनी । अन्यशा कारणीं, विश्वासलों ॥
सवें लगवग, तळमळी आलों । नमीतसें वेळो, वेळीं तज ॥
मज पामराचें, थोर न गाव्हाणें । माझ्या दत्तजनने, जाणसी तूं ॥

मग अभागी कां, अभागी ठेवीला ॥ हिंपुटी अबला, काय होसी ॥
काय रजकाचें, पडलें गे जड ॥ मोठा काय पाड, मम कार्याचा ॥
मार्गे वेळोवेळ, सत्व राखीयलें ॥ आज कां माऊले, अदय तूं ॥
काय लिहूं मज्ज, उमळतो पाना ॥ ह्मणीव हा तान्हा, दुजा दत्त ॥
पार्यां विनवीलें, वेडें वांकुडें हें ॥ दयार्द्राक्षे पाहें, बापुडें हें ॥ १५ ॥

रडकथा व विनवणी.

माझी दुभागली छाती, धावें धावें आई सती ॥
 मन भ्रमलें माये, नौबगें गे अनसूये ॥
 देह रडोनी झीजला, कोणि नाही वाली याला ॥
 धन पाहतां जवळी, नाही कांहीं भुकेवेळीं ॥
 गत दुःखाचें पोळण, वरी भावीचें चिंतन ॥ २० ॥
 ऐसा माझे गळां फांस, पडलासे खसाखस ॥
 देहपीडा सोसवेना, कुणी न करी जोपासना ॥
 कैवी दैन्य ही हेळना, सोसूं कितीशा यातना ॥
 करीं माझ्या जीवा शांति, देई पार्यांच विभ्रांति ॥
 सुखें शांतीनें चरण, गावया दे तनमन ॥ २५ ॥
 माझी हौस पुरी होतां, पाड पाई हा तत्वतां ॥
 'तुझा' ऐशी कीर्ति करीं, घे न कपट अंतरी ॥
 चुकभुल पोटीं घाल, मग ह्याणीव दयाळ ॥
 तुझ्या दारींचा भिकारी, नको लावूं दारोदारीं ॥
 माय होवोनी कापितां, दोष कोणाचे तो माथां ॥ ३० ॥
 आह्मी दीनावलों पार्यां, आतां धांव गे उपायां ॥
 भावें देवासी धांवतां, देव जरी फोडी माथा ॥
 मग कैचा तुझा सहिमा, भासे सत्य अधमाधमा ॥
 तरी लवोनी प्रार्थणें, नको मारूं कीर्तिवीणें ॥
 नाही मागणें हें भारी, तुझे अक्षय भांडारीं ॥ ३५ ॥
 सुखें झणी जळा दुःख, दाव पार्यांचें कौतुक ॥
 दोन पाय देई मज, माझी भागीव गरज ॥
 सेऊं दे गे पोटभर, मला ह्याणीक किंकर ॥
 नाही इच्छित मी मोक्ष, यासी पाय तुझे साक्ष ॥
 आतां नको धरूं दुरी, धांव धांव या अवसरीं ॥ ४० ॥

मज आनंदें गाऊं दे, जळो जळो बाकी धंदे ॥
 देव नाहीं तुझ्यापरी, नाहीं भक्त मजसरी ॥
 मौनीस्वामींचे साक्षीनें, करार घे दत्तजनने ॥
 दोन्ही हात जोडोनीयां, माथा लवविला पायां
 आतां जाहलों निःशंक, घेवोनीयां आणभाक ॥ ४५ ॥
 आमुचें तें केलें आह्मीं, आतां आह्मां भीति नाहीं ॥
 तूं गे सत्य देवमाता, माझी जळो सरो चिंता ॥
 मन लागो पायांवरी, देहाहातीं कीर्ति करीं ॥
 पार्यीं घाल हें शरण, देईं शांतीचें भजन ॥
 माय बाप बंधु ताई, तुझ्याविणें कोणी नाहीं ॥ ५० ॥
 पुनः लोळोनी शरण, पडलों मी मतिहीन ॥
 नको सांगणें ज्ञान्यासी, संपवीतो या लेखासी ॥

शरण.

अतिथि मी अभ्यागत, पाईं विनवीली मात ॥
 आतां सत्याचें पालन, करोनीयां दे गे दान ॥
 नाहीं पुढतीं कळत, झालों पायांचा अंकित ॥ ५५ ॥
 असो अक्षय शरण, तुझ्या पार्यीं माझें मन ॥
 आई शरण शरण, देवमाये दे चरण ॥
 चरण मागत, आलों मी पतित । अभ्यागतहेत, पुरवावा ॥
 तरी मग बोलूं, खरी तूं सत्याची । इथें दुसऱ्याची, साक्ष नको ॥

दत्तास विनंति.

माझ्या जीवींचा भावार्थ, जाणा दत्ता हो समर्थ ॥ ६० ॥
 मी हा अज्ञान पामर, माझा करा न अव्हेर ॥
 तुझी उदार समर्थ, दारीं आलों अभ्यागत ॥
 माझें अल्पसें मागणें, पुरवावें देवराणें ॥
 मज झाली गडबडी, सोडा पोटांतिल अढी ॥

जळो जळो माझें चित्त, पर नारीवर जात ॥ ६५ ॥
माझा शुद्धसा हा हेतु, पुरीव रे मित्रा दत्त ॥

स्वतःचा वृत्तांत.

जीवा तळमळीवीण, दत्त देव तो भेटेना ॥
आह्मी होतो बहु मानी, केली आह्मां मानहानि ॥
मनीं दांत ओंठ च.वोन, केले मानाचे प्रयत्न ॥
तरी आली दुःखदैना, पुढें कांहींही चालेना ॥ ७० ॥
मग माथें पिसाळोन, वाटे जावें देवा शरण ॥
केला पसान्याचा त्याग, निघे एकला भणंग ॥
पूर्वदैवाचा हा धागा, मिळोनी लागलों मार्गा ॥
होतो प्रारंभीं सकाम, झालों भजतां निष्काम ॥
एक सद्गुरु भेटला, मज निष्काम कथीला ॥ ७५ ॥
सांपडली गुरुकिल्ली, चाललों मी वाटचाली ॥

अनन्य सेवा.

हितकरता तो शत्रु, आतां नको हें विसरूं ॥
धन्य देवा माझ्या शत्रु, उपकार किती स्मरूं ॥
माफ करा शिव्याशाप, तुझी माझे मायबाप ॥
नाहीं लिहिलें कपटानें, आह्मी शिऊं दत्तचरणें ॥ ८० ॥
तुझी छळिलें अधमा, माझ्या आयते आलां कामा ॥
धन्य धन्य तुझी खास, आह्मां केलें दत्तदास ॥
मन माझें ललचावले आतां संसारीं न वळे ॥
लागे गोडीची चटक, तुम्ही समर्थ निंदक ॥
माझ्या जिवलगो दत्ता, आतां मून हें न परता ॥ ८५ ॥
मज नका लोटूं दूर, करा बिनपोटी चाकर ॥
सुखें सदा घ्यावी सेवा, माझा हेत हा पुरवा ॥
सेवाहीस पूर्ण होतां, पाडा देह पायांवरता ॥

वेडी वांकुडी ही मात, कथिली पुढती न कळत ॥
 दत्त दत्त दत्त दत्त, भरली अवघी एक वस्त ॥ ९० ॥
 माझे चित्त दत्तरूप, दत्त माझा मायबाप ॥
 दत्त दत्त दत्त दत्त, दत्त दत्त दत्त दत्त ॥

एकाकारतेची चिंता.

कधी होय एकाकार, कधी मिटे हा संसार ॥
 कधी लोपती कल्पना, कधी देखूं नारायणा ॥

वकिली.

तीन तोंडें सहा भुजा, नमूं दत्त महाराजा ॥ ९५ ॥
 आतां करा अंगिकार, नका शिणवूं किंकर ॥
 बडु दिस झाले आज, जड नाहीं माझे काज ॥
 आतां मज वाटे लज्जा, दत्तात्रेया महाराजा ॥
 जन ह्मणतील खास, होऊं नये दत्तदास ॥
 ऐसा लोकीं उपहास, होय तुमच्या ब्रिदास ॥ ११०० ॥
 माझे काळीज करपलें, धांवा दत्ता ऐशा वेळे ॥
 कसे जरी झालों तरी, आह्मी मोडलों किंकरीं ॥
 आतां माझी होतां दैना, देवा होशील लाजिरवाणा ॥
 न होवों द्या हा बोभाट, पहा मागें पुढें नीट ॥
 आजवरी केली कीर्ति, जाऊं पाहे लयाप्रती ॥ ५ ॥
 सोसवेना मना या, वाटे पडावी ही काया ॥
 आतां खास करा कींव, राखा ब्रिदाचा प्रभाव ॥
 दास ह्मणे दत्तात्रेया, माझी लाज तुमचे पायां ॥

धांवा.

बाचों तव स्तोत्रपाठ, दाटे सद्गदित कंठ ॥
 वाटे मनीं तैशी दया, केली कां न अभाग्या या ॥ १० ॥

बाकिच्यांनीं काय दिलें, तें न दीनाला या कळे ॥
जेणें होवोनीयां खुष, तुझी झालां तयां वश ॥
पुढें मति न चले मार्गीं, रडे जागींच्याच जागीं ॥
भडभडे खळवळे, तळमळां जीव लोळे ॥
माझें काळीज कालवे, रडूं येईं तुझ्या नांवें ॥ १५ ॥
ऐसे कंठितां दिवस, आली जरा वर्षीं तीस ॥
आतां निराशा जाहली, धांव अनांथाचे वऱ्हाली ॥
वेडा वांकुडा हा जीव, पाई घाला करा कींव ॥
वहातांना शोकभार, माझा दुभागला ऊर ॥
दगासाठीं खंती घेई, माझें मन वेडें आई ॥ २० ॥
आतां पावा दयानिधि, उडी घाला या प्रारब्धी ॥

सत्संगानें शुद्धि.

काशीमाजी धन्य झालों, पुन्हा स्वच्छ धुतले गेलों ॥
गुरु दक्षिणामूर्तिही, स्वामी साधु खोटा नाही ॥
मौनीस्वामी रामभटजी, हरी नागाशिवरामपुरजी ॥
सिद्ध चंडीराम थोर, योगीश्वर दिगंबर ॥ २५ ॥
रेवातीरींचे केशव, गुणीं निर्गुणी दत्तदेव ॥
अनसूया सती सीता, रेवा गंगा काशी तथा ॥
तुकाराम रामदास, ज्ञानदेव विठ्ठलदास ॥
साधुसंत देव देवी, गुरु ब्रह्मा विष्णु तोही ॥
शिव कैलासींचा राणी, भोळा वरदाता दीना ॥ ३० ॥
ऐसे सर्व थोर थोर, एकीं मिळोनी सत्वर ॥
केली दया या रंकाला, पुन्हा स्वच्छसा धूतला ॥

ध्यानानुभव.

बरी वा वांकुडी आस, आतां त्यागिली मी खास ॥
नको राजीयाचा मान, नको कांहीं इच्छेंकरुन ॥

दत्त दत्त दत्त दत्त, दिली मज हीच मात ॥ ३५ ॥
 स्वयें राहीले त्यांतच, मज ह्मणती फोडीं कवच ॥
 नाम दत्त हीं अक्षरें, फोडिलीं म्यां कृपाजोरें ॥
 आंत लाधलें निर्गुण, लोपे आकार व गुण ॥
 अस्तित्वाचा भास तो मी, ऐसें केलें दत्तनामीं ॥
 आज्ञापीला निजध्यास, मार्ग दिले दोन त्यास ॥ ४० ॥
 शेळीकडोनी तो वाघ, मार ह्मणती सवंग ॥
 शेळी वाघाकरुनी धरीं, मग मरेल बिचारी ॥
 कोणी कोणाशीं धरीतां, मरण तें शेळीमाथां ॥
 शेळी मरोनीया जातां, वाघ एकला खालता ॥
 जिथे जाय ही कल्पना, नामरूप दृश्य खुणा ॥ ४५ ॥
 वजा करोनी पाहतां, बाकी दत्त ही साक्षता ॥

गुरुकृपनें निर्गुणप्राप्ति.

आधीं झालें साधुचित्त, पुन्हा गेलों गुखाडींत ॥
 उपकारासाठीं नाना, दिले आशीर्वाद जनां ॥
 पुरविले दत्तगुरुनें, पुढें भ्रमलों अहंगुणें ॥
 वाटे मीच तो करवीता, दोष लपेटला चित्ता ॥ ५० ॥
 देऊं गेलों शिव्याशाप, हित मुकलें आपेंआप ॥
 मूळ सुटोनीयां गेलें, हातीं नरकमडकें आलें ॥
 ब्रह्मचारी गाढवसा, झालें दोन्ही मुकुनी खासा ॥
 परी गुरु ब्रीदवान, नाहीं पडों दे ह्म जन ॥
 स्वयें दक्षिणामूर्तीनें, दिलीं द्वयाक्षरपांनें ॥ ५५ ॥
 पोटीं घातला मगज, चोथा शुकवीला सहज ॥
 आतां सावध सावध, झाला आशांचा तो वध ॥
 देहमाती जों असत, तंव ध्यास दत्त दत्त ॥
 फोडीयेला द आणि त्त, बाकि निर्गुणाची वस्त ॥

तोच स्वईचा भास हो, आह्वां ध्यास तोच लाहो ॥ ६० ॥
 तथें थांबलों मी जरा, आलि आपें शांति घरा ॥
 नको अन्यशी कल्पना, तीत यातना त्या नाना ॥
 आतां आह्मी अन्य नाहीं, एका दत्तावीणें कांहीं ॥
 पढवीलें ज्यानें ऐसें, देऊं तयातें कायसें ॥
 तनु मन वाणी धन, किंवा अगणित गुण ॥ ६५ ॥
 अर्पोनीयां लोटांगण, आह्मी पावलों निर्गुण ॥
 हेंच माझें अल्पशरण, ध्यावें सद्गुरु मानोन ॥
 भक्तिभावे लोटांगण, पार्यीं ध्या ही गुरुदक्षिणा ॥
 आतां झालों उदासीन, पार्यीं कल्पना अर्पोन ॥
 कूठें एकांतीं राहोन, करुं निर्गुणसेवन ॥ ७० ॥
 फोडोनीयां दत्त फोल, घेतला मगज आंतील ॥
 आतां आशा सर्व पुरली, खास निर्गुणीं लागली ॥
 पूर्वांशेची वाटे लाज, इच्छियेला महाराज ॥
 शुः तुझ्या * * वरी, प्रीत केली विषावरी ॥
 धिङ् नपुंसक वायसा, ऐसा फसलासी कैसा ॥ ७५ ॥
 अवघें विश्व राज्यबळ, तुझ्या लंगोटीचा मळ ॥
 तयांतील क्षुद्र भागा, खाण्या गेलासी वावगा ॥
 आतां सावध सावध, नको होऊं पुन्हा अंध ॥
 आशीर्वाद शाप झोंप, सोड दुष्ट तें कौतुक ॥
 अवघा कर्ता करवीता, होऊं दे त्या दुजा दत्ता ॥ ८० ॥
 रहा निर्गुणधुंदीत, कल्पनेला मारीं लाथ ॥
 तूंच मूलाधार वस्त, घेई दत्त हा हातांत ॥
 दत्त दत्त दत्त दत्त, दत्त दत्त दत्त दत्त ॥

अनसूयादर्शन.

रेवातीरीं अत्र्याश्रमीं, चित्त रंगलें हें नाभीं ॥

भावे आईसी विनवीतां, एका दिनीं झाली ममता ॥ ८५ ॥
 स्वये येवोनी साक्षात्, दिलें दर्शन येकांत ॥
 ध्यान कोंदलें लोचनीं, पुढें न चाले लेखणी ॥
 अंगीं सोनसळी चोळी, पाहिली म्यां झळझळी ॥
 वेणी घातीली सडक, वरी फुलें गोंडे नख ॥
 सुवासोनी मुखवटा, तेज जणूं शशिं मोठा ॥ ९० ॥
 होती भंचकीं नीजली, गळ्याकडे पांघरलेली ॥
 धन्य धन्य माझ्या दैवा, तुला आशीर्वाद व्हावा ॥
 ऐसे सौभाग्य सोहळे, पाहिले म्यां भक्तिवळें ॥
 सती अनसूये आई, तुझ्या पार्यां माझी डोई ॥

सद्गुरुपाहिमा.

सुखदुःखा थार नाहीं, माझ्या सद्गुरुचे पार्यां ॥ ९५ ॥
 भयाभय लाभालाभ, संपवीली आशाबाब ॥
 बोधवारा सुदुनी गेला, झालों ठार्यांच मोकळा ॥
 वा रे वा रे गुरुपाय, मज करवीलें अक्षय ॥
 आप जैसैं केलें मज, लोपविली जनलाज ॥

निर्गुण भक्ति.

कैसें स्थळ स्थिर अभंग, नाहीं नामरूप रंग ॥ १२०० ॥
 नाम ध्या रे नाम फोडा, रेषा वेष्टन तें सांडा ॥
 बाकिच्यांत जा गढोन, सुटे सर्व मी-तूं-पण ॥
 ध्या रे ध्या रे युक्ति सोपी, नाहीं अर्थ जपतर्पी ॥
 अभ्यासानें ठरा तिथें, नका जाऊं भलत्या वाटे ॥
 ऐसे चरण धरीतां, कुठें जाय धडमाथा ॥ ५ ॥
 भोगा सारांतील सार, लाभेल रे इहपर ॥
 धन्य मौनीस्वामीआई, तुझा बोल वायां नाहीं ॥

सृष्टीचे मिथ्यात्व.

जरी लिहीतों हें वाड, तरी वाटे अवघड ॥
 स्वयें राहूनी सगुणीं, काय जाणावें निर्गुणीं ॥
 लिहवीलें त्या मायेनें, खरें खोटें दत्तु जाणे ॥ १० ॥
 मूळ पहातां धोपटें, अवघे गुणचि ते खोटे ॥
 तया गुणांतील लेखीं, कैसी सत्याची ती शेखी ॥
 वायां सारी हे वटवट, खरें जाणे माझा दत्त ॥
 खास निर्गुणाचे पुढें, सारे चुकीचेच पाडे ॥
 वेद शास्त्रें वा पुराणें, नाना जात मते कुराणें ॥ १५ ॥
 देव देवी साधु संत, बरेचुरे वाटाघाट ॥
 सारी आरंभींच चूक, पुढें कैची सत्यभाक ॥
 दत्त देव एक सत्य, वाकी गुण तेही मिथ्य ॥
 सत्य रूपाचेनी ठायीं, भ्रम भासा कारण होई ॥
 दत्त निर्गुण तो खास, करी संभ्रमीं विलास ॥ २० ॥
 दत्त भरला अखंड, मिथ्या भास हें ब्रह्मांड ॥
 हेही नाही तेंही नाही, दत्त दत्त आर्वी देही ॥
 दत्त दत्त दत्त दत्त, दत्त दत्त दत्त दत्त ॥

अनन्य सेवा.

आह्मी आपुले वेड्यापरी, भाव ठेवूं दत्तवरी ॥
 पुढें कांहीं का होईना, कोणी करोत ठणाणा ॥ २५ ॥
 आह्मी ठरलों गाढव, कैवि जाणों दत्त देव ॥
 झणोनीयां ओते जनां, पुन्हा करीतों याचना ॥
 भासवीलें जें मायेनें, लिहवीलें प्रीतिगुणें ॥
 नाही खऱ्याची खातरी, पहा तपास अंतरी ॥
 दत्तदेवा सेवेसाठीं, केलि लेखखटपटी ॥ ३० ॥

पलिकडे काहीं नेणें, सेवेसाठीं हें लेखणें ॥

दिसभर खुळचोट, करी दत्त दत्त दत्त ॥

स्वामींच्या तसबिरीची पुन्हा भेट.

माय मौनीस्वामी देवा, बरे आलां करुनी घांवा ॥

आज बहु दिवसांनीं, केलि कींव दासजनीं ॥

आजवरी हुरहुरीनें, दिस लोटले कष्टानें ॥ ३५ ॥

जळो ती हो वेळ दुष्ट, जिनें केली ताटातूट ॥

आज प्रेमाश्रु फूटले, जिवलगा भेटीमूळें ॥

पार्यीं घे ही दीन डोई, माझ्या संन्याशीण आई ॥

आतां नांदीव पायांशीं, न जा पुन्हा अन्यापाशीं ॥

तुझा होण्या थाटमाट, होतो मनीं मी उत्कंठ ॥ ४० ॥

तशा हेतूचीया पोटी, दिलें तुज थोराहातीं ॥

कशीं तरी दुःखें हर्षें, काढिलीं मी दोन वर्षें ॥

परी पाहतांना आज, तुझें काहीं न झालें चोज ॥

आतां जीव पस्तावला, फुका दूर केलें तुला ॥

माझें करंज्याचें दैव, कैवि पाहे तव उत्सव ॥ ४५ ॥

असो हेंही वरें झालें, दासीं आश्रती माघारे ॥

तुझां आरामा आसन, नित्य माझें हृदयस्थान ॥

पाय घेवोनी हे उरीं, नांदेन मी कोठें तरी ॥

जी कां व्याल सेवा करुनी, करीन मी भाविकपर्णी ॥

तुझ्यापरी माऊलीला, काय सांगूं मी न्हा खुळा ॥ ५० ॥

पाय धरुनी दो हातीं, डोई ठेविली त्यांवरतीं ॥

साडेतीन हात गाडा, पार्यीं लोळविला गडबडा ॥

भावे जोडोनीयां कर, उभा राहीलों समोर ॥

मनीं सेवेला तत्पर, आहे आझेला हुजूर ॥

तूंच कर्ता करवीता, मौनीस्वामी सगुणदत्ता ॥ ५५ ॥

मी हा भ्रमाचा बुडबुडा, तूच अखंड रोकडा ॥
 तिथें लावूनी संधान, करितों मी तुझें ध्यान ॥
 आई शरण शरण, पायीं घेई तुझा दीन ॥
 जिवलो लडीवाळी, आतां आहेसी जवळी ॥
 ठसो मनीं हा निर्धार, करीं तुझा कृपाजोर ॥ ६० ॥
 पायिं मेळविला माथा, काय उणें तुझ्या सुता ॥
 दावोनीयां दिव्य चरण, होवो सदा लोटांगण ॥
 आई शरण शरण, स्वामी शरण शरण ॥

गुरूचा धांवा.

तुवां दिलेल्या त्या आज्ञा, केंवि राखूं श्रीगुरुराया ॥
 सदा मानसीं हुरहुर, लागलीसे महा घोर ॥ ६५ ॥
 अभागी मी अल्पमति, माझी दाद घ्यावी चित्तीं ॥
 तुह्मी कर्ते करविते, पाळा आज्ञा माझ्या हातें ॥
 मज कळेना कारण, कां न स्थिर माझें मन ॥
 आह्मी दीन दीन गाई, आतां अंत बघतां काई ॥
 जाणतसे खास मन, कांहीं नाहीं कृपेविण ॥ ७० ॥

देवाचा धांवा.

मौनीस्वामींचें हें पोर, घेई डोळ्यांच्या समोर ॥
 लोटुनीयां तुझ्या पोरा, नको वळू पाठमोरा ॥
 येई येई वा राजसा, कुरवाळीन तुला खासा ॥
 पावोनीयां तळमळ, झालों मी रे हालाहाल ॥
 झालों कावरे बावरे, करितसों नाना चारे ॥ ७५ ॥
 अति भकलों कुगांवीं, आतां लाज ती राखावी ॥
 आह्मी भडकलेले जीव, जाणोनीयां करा कींव ॥
 माझें गरिबाचें ओझें, देवराया हलकें कीजे ॥
 काय या दीनाचा पाड, मज अवघें अवघड ॥

आतां केवळ दयेची, आस लागली हो साची ॥ ८० ॥
 अहो दत्ता मी पामर, कां हो करीतसां अवेहेर ॥
 काय कष्टील्याचा ऐशा, पहातसां हो तमाशा ॥
 माझ्या अल्प सामर्थ्यानें, पायिं पडतों उताणे ॥
 आतां माझे हित करा, नका कापूं या किंकरा ॥
 काय लिहूं तरी आई, अर्पियेली पार्यीं डोई ॥ ८५ ॥
 करोनी हें शांत मन, घेई सेवून चरण ॥
 हाचि माझा हो सर्वार्थ, जन्मा आल्याचा कृतार्थ ॥
 आतां मज कृपा करा, उचलोनी पोटीं धरा ॥
 बहु झालों कासावीस, झालें दग्ध हें मानस ॥
 आणीबाणीची निर्वाणी, पाहोनीयां धांवा झणी ॥ ९० ॥

विनवणी.

माझ्या आंतड्याला, वणवा लागला ॥ तुझ्यारे विठूला, पायांविणें ॥
 ऐसा हा करंट, कशा घडवीला ॥ मातृ-उदराला, शीण झाला ॥
 काय सार्थक तें, साधिलें जन्मोनी ॥ नाहीं दत्तचरणीं, पतं केली ॥
 धांवा देवराया, गाय मी पामर ॥ जरी गुन्हेगार, क्षमा करा ॥
 आतां कोण्या रीती, येऊं काकूलता ॥ दत्ता रे समर्था, हद्द झाली ॥ ९५ ॥
 डागलेला जीव, डागिसि वरी जरी ॥ आहे मांडीवरी, मान तुझ्या ॥
 माझ्या मागण्याचा, नको मानूं वीट ॥ आतां सरळ नीट, वाट दावा ॥
 सुखभार मग्न्या, अवघा तुझे पार्यीं ॥ ह्मणोनी अक्षर्या, विनवितों ॥

अनन्य शरण.

मज उघड्यासी, कोणी न सोईरे । अवघे हे सारे, शत्रु सत्य ॥
 भाबुड्या बोलाचा, नको करूं राग । तूं तर विराग, दयानिधि ॥ १३०० ॥
 माझे कोंबड्याचें, ज्ञान हें शाब्दिक । आतां ते सात्विक, पाय दाव ॥
 माझा गरिबाचा, इतुकाच पाड । अर्पियेलें बाड, पायांवरी ॥
 आपलीया मुखें, मज सूत केलें । स्वानंद माउले, लोटूं नको ॥

बुडालों ग आई, मेलों दुःखाभीत । आतां दत्त दत्त, दत्त दत्त ॥

धांवा.

कां हो केलें आशाळवाणें, काय तुमच्या घरीं उणें ॥ ५ ॥

कसें दीना लतकोडगा, केला हिंपुट वाऊगा ॥

आतां तुमच्या नांवासी, तुह्मी स्वयें भरा साक्षी ॥

नाहीं मज कांहीं कळत, आहें सदा तळमळींत ॥

दत्ता धांवा दत्ता धांवा, घ्यावी माझी अल्पसेवा ॥

पंचप्राणें करोनीयां, झीजवीन हाड पायां ॥ १० ॥

आहें आहें रे भ्रमिष्ठ, भाबुडा मी खुळचोट ॥

आतां तुझ्या स्मरणानें, काय होईल मी नेणें ॥

मज सांगण्या जगांत, वाटे लाज कीं मी सुत ॥

परी दुर्बळ अपंग, खुटे उपाय सर्वांग ॥

दीनावलों देवदत्ता, धांवा करोनी ममता ॥ १५ ॥

देवराया दीन दीन, आहें खास दत्ता जाण ॥

नेणों काय तुझ्या मनीं, आढी राहीली बैसोनी ॥

आतां पंगु हा पाहोनी, करीं क्षमा या व्यसनीं ॥

आज वेडा वांकुडासा, हंबरडा दीला खासा ॥

यावें माझ्या सीमंतीनी, घ्यावें पतीता उचलोनी ॥ २० ॥

पार्यीं अर्पण.

तुह्मी देव शिव, मी हा लेंक जीव । करोनीयां किंव, धांवा आर्यीं ॥

करा माझा वध, मिळवा तुह्मांत । नाहीं दुर्जी मात, आवडत ॥

आजवरी तुह्मीं, ऐशा बालहत्या । बहुत केल्या त्या, ऐकोनीत्यां ॥

आलों मी धांवोनी, चरणीं मराया । आतां शिवराया, कृपा करा ॥

अर्पियेल जीव, तुमच्या हातांत । देह हा खालत, पायांवरी ॥ २५ ॥

देवा रे दयाळा, राखें आता ब्रीद । करीं मज धुंद, तुझ्या पार्यीं ॥

शरण.

दत्ता आहेसी जाणता, कशा गाऊं रडकथा ॥
 सांगितली अल्प शब्दे, उमजावी निजबोधें ॥
 आतां थोडे गुण गातों, विसरोनी भाव हा-तो ॥
 सेवावया सगुण पाय, वंदितों मी दत्तमाय ॥ ३० ॥
 मन करोनी शरण, लिहूं निष्काम कवन ॥
 शरण या शब्दापुढें, मज पडलें सांकडें ॥

कवनांचें असामर्थ्य.

काय लिहूं मंदमति, नाना यातना या चित्तीं ॥
 कोणी जळती मरोन, आह्मी जळतसों सप्राण ॥
 ऐशा घोर विंवंचनीं, मति न चाले कवनीं ॥ ३५ ॥
 तुह्मी कृपाहस्त देतां, होय हेतूची पूर्तता ॥
 बहु भरलें अज्ञान, पुढें काय बोले दीन ॥
 करूं लवोनी याचना, काय गावूं नारायणा ॥
 आह्मी देहसंगतीनें, नांदतसों क्षुब्ध मनें ॥
 देहदुःख न सोसतां, वाटे रडावें श्रीदत्ता ॥ ४० ॥
 दत्तमाय जीवल्ली, जिवा लागलीसे आगी ॥
 कोण तुझ्या पायांविणें, ओझें घेईल हें मनें ॥
 नाना जात जग भरलें, फुका कोणाचें अडलें ॥
 कोण बळें, आपेंहून, अडकवी फांसीं मान ॥
 काय कोणा लाभ होय, माझें भागवीतां कार्य ॥ ४५ ॥

वकिली.

“जग हें सुखाचें, दिल्या घेतल्याचें ॥ बारे निदानींचें, पांडुरंग ॥ ”
 ऐसें हें थोराचें, वचन न मिथ्य ॥ देवा दत्तात्रेय, धांव धांव ॥
 तूंचि सत्ताधीश, निराश विश्वेश ॥ ऐसा हा विश्वास, संतांदिकां ॥
 अडाणी अमिष्ट, खुळा मी पापिष्ट ॥ आलों मनीं इष्ट, धरोनीयां ॥

अमुक इष्टसें, मज न कळत । शरणाचा हेत, सांगितला ॥ ५० ॥
 समर्थ उदार, दीन जनांवर । अतिक्रपापर, ऐकिले म्यां ॥
 जडली लालसा, तुसीं विनवावें । सामोरी मांडावें, निजदुःख ॥
 ऐशा आशे आलों, लक्ष्मीच्या कांता । सहुरु रे दत्ता, कृष्णा विष्णू ॥

रडकथा.

तुझ्यासाठीं नेम, धर्म न घडत । पोळलेलें चित्त, सर्वकाळ ॥
 हुरहुर होतां, वाढला हृद्रोग । दीन जीवला, कुठें आहां ॥ ५५ ॥
 आतां हीच वेळ, उडी घालण्याची । पुढें बोलण्याची, शक्ति नाही ॥
 तरुतलवासा, सिद्धा रे तापसा । आतां आपुलासा, करीं दीन ॥
 बहु.कष्ट झाले, संशय फिटले । अभिमान जळाले, दुःखार्भांत ॥
 हाहाहाल झालों, वेडावलों वायां । शिणविली काया, नाना दुःखें ॥
 नाना अपराधें, घोर गुन्हेगार । क्षमा दरबार, पाहों आला ॥ ६० ॥
 पदर पसरों, बहु काकुलती । पडें पायावरतीं, कर जोडीं ॥
 आतां किंव करा, दत्तात्रेय थोरा । या माहुरेश्वरा, दयावंता ॥

भक्तीची मागणी.

सगुण चरण, सेवीतां भावानें । स्वामींचीं वचनें, पाळीन मी ॥
 मायबाप माझा, आज्ञापी किंकरा । करोनी संसारा, सेवा करा ॥
 त्यासी या दासाची, बिलकुल न ना । परी ती घडना, तुझे हार्तीं ॥ ६५ ॥
 सेवीन चरण, सगुण घेऊन । संसारवचन, पाळीन मी ॥
 न मज कळत, बरें तैसें करा । माझे हितकरा, कांहीं नाही ॥
 अखंड उमप, सेवा घेई हार्तीं । असों दे हा माथी, कर तुझा ॥
 मज सेवकाला, कशाची उणीव । तुझीं केल्या किंव, समर्थानें ॥
 किति सांगूं देवा, पायांसीं वागवा । नकू गांवोगांवा, भडकवूं ॥ ७० ॥
 शरण शरण, पार्यो झालों दीन । आतां मानामान, तुझांपार्यी ॥

दत्तात्रेयावतार कथा.

वंदीयेले गणपति, पाय सांठवोनी चित्तीं ॥

विधिकुमारी माउली, तीही क्रमानें ध्यायिली ॥
 ब्रह्मा विष्णु व महेश, वाल्मिकी जैमिनी व्यास ॥
 माता-पिता जन्मदाते, लागों सर्वांच्या पायांतें ॥ ७५ ॥
 मतिमंद मी हा दीन, दुःखें गेलों भांवाऊन ॥
 परी ऐशा अवसरीं, प्रीति जाय गुरुचरित्रां ॥
 तयांतील सार सर्व, वेंचूं काम वृथा गर्व ॥
 परी संक्षेप करूनी, करूं सेवा नम्रपणीं ॥
 जग मूळ जलमय, तैसे होते दत्तात्रेय ॥ ८० ॥
 पुढें मिथ्या भास केला, ह्मणूं संसार तयाला ॥
 ऐशी संसारकल्पना, कल्पोनीयां देवां तीनां ॥
 उद्भवाले मायाजोरें, विष्णु महेश्वर बारे ॥
 ब्रह्मा कमलोद्भव देव, पुढें जाहला प्रभाव ॥
 दत्तात्रेयांची आज्ञा कीं, करा नवल त्रैलोक्यीं ॥ ८५ ॥
 तया आंझे मान देई, ब्रह्मा सप्त मानस बाही ॥
 अत्रि अंगोरस आदी, मरीची हे बोले विधि ॥
 अत्रीची ती धर्मपत्नी, अनसूया रूपखाणी ॥
 ब्रह्मसती नाणावली, देवादिकां भीति झाली ॥
 नारदांचे मनीं हेत, सत्वदर्शनीं साक्षात् ॥ ९० ॥
 दत्तात्रेयें आश्वासिलें, रजसत्वतम मिळे ॥
 तया अवसरीं तुझा, हेत पुरे योगीराजा ॥
 रज ब्रह्मा सत्व विष्णु, तम कैलासींचा राणू ॥
 ऐसे तिघे एकवटण्या, युक्ति करा मुनीराया ॥
 मनीं ह्मणती नारद, ऐशी संधि मना साध ॥ ९५ ॥
 योग-फेरी भुवनत्रयीं, फिरे मुनिवर अक्षर्यां ॥
 तंव देखें अत्रिघामा, थोर सतीचा महीमा ॥
 मनीं ह्मणे बरें झालें, आह्मां इष्ट तेंची आलें ॥

आतां जावें त्रय देवांसी, चिडवावें तद्भायासी ॥
 पतिसवें करितिल हट्ट, मोडावया सतीथाट ॥ १४०० ॥
 पती होतील लंपट, येतिल आश्रमीं धोपट ॥
 ऐसें जुळोनीयां येतां, पडेल तें आपुले हिता ॥
 मग इंद्रादि देवांसी, मुनिवर देती स्वाशी ॥
 नका घाबरूं राजसा, करा त्रिदेव अपेक्षा ॥
 चला जाऊं तयांकडे, ध्याऊं मोडाया साकडें ॥ ५ ॥
 ऐसे तेतीस कोटी ते, झाले नारद बोलते ॥
 तया कार्यां ती योजना, केलि त्याच मुनिजना ॥
 जाय नारद हर्षानें, तिन्ही लोकींच्या पंथानें ॥
 सांगें सांकेतिक भाव, वंदुनीयां त्रिनारी-देव ॥
 मनीं कोपे ती सावित्री, पार्वती व लक्ष्मी भारी ॥ १० ॥
 सवें पर्तीसी हट्टानें, मोकलीलें त्या कारणें ॥
 जावें तिघांनीं आश्रमा, यावें हरुनी सतीमहिमा ॥
 आह्वापेक्षां वरचढ, ऐसा कोणाचा तो पाड ॥
 ब्रह्मा विष्णु व महेश, घेती अतिथिवेशास ॥
 पातले ते अग्न्याश्रमीं, ह्मणती उपोषित आर्ही ॥ १५ ॥
 ऐकोनीयां इच्छादाना, आह्मी आलोंती भोजना ॥
 मनीं आमुचा कीं पण, वाढ होवोनीयां नग्न ॥
 सती थोडी खंतावली, नेईं लक्ष पतिपाऊलीं ॥
 मनीं ह्मणे नाथकृपा, मज आहे जीं अमोपा ॥
 मग कासयाची भीति, देऊं तोष अतिथिचितीं ॥ २० ॥
 पुरुष हे कारणिक, पाहताती सत्वभाक ॥
 मज तिन्ही शिशुसम, न विटंबे अत्रिधाम ॥
 झाली निःसंग नागवी, तीन पात्रें सज्ज करवी ॥
 परी सती तेज-जोरें, देव झाले तीन पोरें ॥

ऐसें वर्ततां मठांत, ऋषि होते स्वकर्मांत ॥ २५ ॥
येति माघारे पाहाती, अनसूया गाणें गाती ॥
लावोनीयां अन्तर्दृष्टि, महाऋषि शोध करिती ॥
तंव कळलें कीं वर्मा, तिन्ही देव आले धामा ॥
करी साष्टांग नमन, पार्यीं गडबडा लोळोन ॥
देव ह्मणती मागें वर, मागीतले त्रिरूप पुत्र ॥ ३० ॥
ब्रह्मदेव झाले चंद्र, झाले दुर्वास शंकर ॥
विष्णु अखंड तें सत्व, झाले दत्त दत्त देव ॥
पैकीं क्रमानें दोघे ते, जाती स्वकार्यापरते ॥
दत्तात्रेय मातेजवळी, स्वयें आहेत त्रिकाळीं ॥
भूमिभारहरणास, निघे दत्त हा तापस ॥ ३५ ॥

दत्तध्यान.

कटीं कसे व्याघ्रांबर, शिरीं शुद्ध गंगाधार ॥
कंठीं रुद्राक्षांची माळा, भस्म विशाळ कपाळा ॥
पार्यीं खडावांचा जोड, करीं त्रिशूळ फक्कड ॥
ऐसा त्रयमूर्ति देव, तयापार्यीं माझा भाव ॥
माझें दीन लीन मन, तयापार्यीं लोटांगण ॥ ४० ॥
ऐसा दत्तात्रेय सगुण, कधीं पहाती लोचन ॥
दिन तोच धन्य होय, फुका जन्म त्याशिवाय ॥
येई येई दत्तगुरू, नको करूं रे अव्हेरू ॥
हरावया भूमिभार, तुझी स्वयें अवतार ॥
तुझी शुद्धसत्वरूप, मज भेटात्रें उमप ॥ ४५ ॥
माझें तुझांपार्यीं काज, तुझी राखा माझी लाज ॥
काय करूं देवराया, झालों जन्मोनीयां वायां ॥
तुशीं भेटण्यां एकांत, लिहीतों मी दत्त दत्त ॥

अंबाबाईस प्रार्थना.

पामर लेंकरूं, आलों काकूलता ॥ अभाग्याची चिंता, तुझ्या पार्यी ॥
 वेडा वांकुडासा, विनवी अज्ञान ॥ माते घे मानोन, लाढानें तूं ॥५०॥
 हेळसांड देवी, झाली बहु दिवस ॥ आतां शरणास, पार्यी घाल ॥
 माझे अगणित, घोर अपराध ॥ स्मरोनी सावध, मन झालें ॥
 पुढें दीन मी हा, न सुचे इलाज, अर्पियेली लाज, तुझ्या पार्यी ॥
 लवोनीयां दोनी, कर जोडोनीयां ॥ शिर दिलें पायां, अंबिकेच्या ॥
 बहु तळतळा, लोळतों गडबडा । माथां घेउनि जोडा, अंबिकेचा ५५
 आई अंबाबाई, माफ कर आज । लेंकूराचें चोज, पुरीव गे ॥
 अवज्या दोषाची, क्षमा करीं साची । आतां न पुढची, बोली कर ॥
 मज पामराशीं, कंठवेना आई । अंबे मम ताई, कृपा कर ॥
 काजळ कुंकूं व, कांकण हळद । उमप अखंड, सौभाग्याची ॥
 ऐसें पातिव्रत्य, औदार्य करुणा । वर्णिताती नाना, संत वेद ॥ ६० ॥
 आई महासाध्वी, शिऊं दे चरणा । आहे तुझा तान्हा, उपोषित ॥
 नव्हे गे दांभिके, खोटा मानभावी । आतां तुझ्याकरवीं, कुरवाळीं गे ॥
 आई झुरतांना, लागती गे धापा । देई गे उःशापा, माउलीसा ॥
 सहेत कांपत, लटलटां आला । तुझ्या दरबाराला, किंकर मी ॥
 पायांचा रजक, झालों गे विधवा । आतां तुझ्या सत्वा, तूंच राख ६५
 सौभाग्यसोहळे, उघळ लैलूट । माझी कटकट, भागीव गे ॥
 मज गरीबाला, हात देई आई । दयानिवे गाई, धांव आतां ॥
 काय वेळो वेळा, लिहूं तेंच तेंच । माउलीला वच, अल्प पुरे ॥
 शरण शरण, माझे अंबाबाई । पार्यी दिली डोई, दीन मनें ॥
 तुझी तुला लाज, काय बोलूं पुढें । पार्यी गडबडे, पायधुळ मी ॥७०॥
 जाणोनी नेणोनी, दोष केले येर । आतांन्हा पदर, पसरितों ॥
 आई माफ माफ, माफ करीं खास । शरण जीवास, तोडूं नको ॥
 माझ्या काळजांत, तळमळ होय । नकळे उपाय, केंवि दाऊं ॥

आई तूं बघें गे, खरें का खोटें तें । जिवंत जळतें, काळिज हें ॥
 त्राहि त्राहि आई, दीन घेई कडे । नको डोळ्यां आडें, करूं मज ७५
 भाविक भाबुडा, मतिमंद पोर । पायांच्या समोर, ठेव यास ॥
 सुवासिनी थोर, ऐश्वर्य तुझें तें । उजळो हें माथें, अभाग्याचें ॥
 सगुण सगुणी, आदिदेवपत्नी । लावण्याची खाणी, शरण आई ॥
 गुरुच्या आज्ञेनें, सकाम ही सेवा । केली बहु धांवा, करोनीयां ॥
 शरण शरण, शरण अमित । भाविकाचें चित्त, देव जाणे ॥ ८० ॥
 कामक्रोधनाश, करीशी तात्काळ । ऐसा स्तुतिबोल, तुझा आहे ॥
 दुरित अभाग्य, दारिद्र्य या व्यथा । तुजशीं स्मरतां, जळताती ॥
 आज मनोभावें, स्मरण म्यां केलें । जिवलगे लडिवाळे, महासती ॥
 अखंड औदार्य, लोळे तुझ्या पायीं । माझ्या वरुमाई, धांव धांव ॥
 जड न मागणें, अक्षय्य भांडारीं । आतां दीनावरी, पुण्यें उधळा ॥ ८५ ॥
 केलीसे स्वाधीन, मान ही कापोन । तुझें सत्व धन, विश्वासोनी ॥
 गत उपेक्षेची, क्षमा करीं दीना । नव्हतें अज्ञाना, कळत कांहीं ॥
 आज तुझ्या आई, मायाळू स्फूर्तीनें । आलों लोटांगणें, अनुतार्पी ॥
 जीवा करवत, लागलीसे घोर । पाहिलें माहेर, पाय तुझे ॥
 आतां यां भेकडा, तात्काळ उदंड । धीर दे गे दाद, घेई माझी ॥ ९० ॥
 काकूलती हाक, देतों तुझ्या द्वारीं । तुझ्या कानावरी, गोष्ट जावो ॥
 काय लिहूं आई, वेळोवेळां भारी । आतां दीनावरी, कृपा कर ॥
 शरण शरण, शरण आईला । या आंबाबाईला, करवीरींच्या ॥

अंबाबाईस शरण.

चोहोंकडोनी अपंग, झालों कर यथा सांग ॥
 सगुण आई तूं लक्ष्मी, दीन किंकर सुत हा मी ॥ ९५ ॥
 पाय घेवोनी हातांत, केलें एकअग्र चित्त
 वरी ठेवियेला माथा, धांवें पावें विष्णुकांता ॥

रडकथापूर्वक वाकिली.

मनीं होतां काळस्मरण, कांपे काळिज चरचरोन ॥
 कृतपाप ये अंतरीं, बसे डाग दुःखावरी ॥
 तळमळा कालवतें, जळे चरर आंतडें तें ॥ १५०० ॥
 निराशेनें शून्य होई, पुढें सुचेना तें कांहीं ॥
 देतां उमाळीनें हाक, भरे उच्छ्वास भकभक ॥
 काय पायांपें वशीला, जन्म घेवोनी जोडीला ॥
 कीं त्वां यावें हाकेसरिसें, न जडसी घोरायासें ॥
 वाळपण तें अज्ञान, पुढें लागलें रतिधन ॥ ५ ॥
 दंभ-मान-सुखासाठीं, केलिं पापें लान मोठीं ॥
 आली दुःखदेना भोगा, स्वीकारिलें साधुसोंगा ॥
 सुखासाठीं तुझे नांवें, बोंबलतां केले धांवें ॥
 माझे पार्यीं न दे मान, वाटे त्याचे घेईन प्राण ॥
 पोटा गोड घांस मिळे, तंव शांति अळें बळें ॥ १० ॥
 रतिभर मजीं जातां, घेई परासु तत्वतां ॥
 रतिसुखाचे तरंग, करी जरि न लिंगवेग ॥
 वाटे राजे थार थोर, व्हावे शिष्य मम किंकर ॥
 ऐसा नाना रीती योग, साधितों मी मनिंचा मांग ॥
 थोर तुकाचे सायास, तया होसी मग वश ॥ १५ ॥
 काय या लंड्याचा पाड, कीं हें पार्यीं लागेल धड ॥
 ऐसी घालमील होतां, आलि देहीं अशक्तता ॥
 दिसे काळाची पताक, होय काळजांत लक्ष ॥
 परि उपाय न होतां, झुरे धरणीवृत्ता ॥
 आतां वाटे पुण्य होतें, तरी कामा आज येतें ॥ २० ॥
 ऐसा पस्तावला जीव, तरी न सुटे आशाभाव ॥
 तरी निक्षुणी विनवणी, करूं दत्ता तुमचे चरणी ॥

इहसुख बुडालें तें, बुडौ सुखानें परतें ॥
 नाहीं तयाची गरज, तुझ्या पार्यीं माझें काज ॥
 मन होवोनीयां शांत, आर्ह्मीं नसावें कशांत ॥ ३५ ॥
 मनीं ध्यास दत्त दत्त, व्हावी सेवा आमरणांत ॥
 आतां तरी या पातक्या, पायांपूनी अंतर न द्या ॥
 माझा नाहीं हक्क लव, धांवा केवळ करुनी कींव ॥
 तुमचे दयाशालासाठीं, अपराधी घ्या हा पोटी ॥
 नाम पतितपावन, करा सत्य मज भेटोन ॥ ३० ॥
 अनाथाचा नाथ देव, ऐसा तुकाचा सद्भाव ॥
 ऐशा लाडक्या दासाची, खरी करा वाणी सांची ॥
 मजकडुनी चरणसेवा, घ्यावी जंव ती आस जीवा ॥
 मज ह्मणवा लाडका, माझी तुमची लज्जा राखा ॥

वकिली.

तुझ्या जीवावर, दिल्या जगा लाथा ॥ आतां तूं सांडितां, कुठें जाऊं ३५
 मज तुज काय, ह्मणतील लोक ॥ कर हा विवेक, लौकिकाचा ॥
 कोणा दावूं तोंड, हिंपुट ओशाळें ॥ तुझ्या कृपालीले, डाग होय ॥
 ह्मणवीला दास, तो पार बुडाला ॥ धांवा हो दयाळा, कुळवंता ॥
 तुह्मावीण कोणा,—पुढें विचकूं दांत ॥ अन्य तो पतित,—पावन कोण ॥
 अनसूयापुत्रा, सात्विका पवित्रा ॥ हो गा या सोईरा, अनाथाचा ॥ ४० ॥

रडकथापूर्वक अनन्य शरण.

ऐशा करंट या नरा, एक तूंच रे सोईरा ॥
 बाकी सुखाची सोबत, दुःखीं नाहीं उस्तपास्त ॥
 जित्या बापा मारहाण, मेल्या देती पिंडदान ॥
 ऐशी जगाची रहाट । कैचें आप्त कैचें गोत ॥
 मनीं सान्यातें शोधूनी, विटलों मी अंतःकरणी ॥ ४५ ॥

आठवितां पापभार, हृद्दी चरका खाई ऊर ॥
 अनुतापान तडफडे, तुझ्या नामें येई रडें ॥
 दिसे पुढें निरुपाय, होय शून्य हें हृदय ॥
 तुझा न लागे ठिकाण, हाय कावरा मी दीन ॥
 ऐसैं होतां फुटली छाती, आलि जवळी काळगती ॥ ५० ॥
 चौहिकडोनि बुडाला, ऐसा पतित हा काळा ॥
 तातापरी गेला तात, बोंबलतां गेला हात ॥
 ऐशी झाली माझी गती, लाज राखावी त्वां दत्ती ॥
 क्षण सेवितां एकांत, छातीकडे जाई चित्त ॥
 मृत्यु मनीं येई मग, होई दुःखावरी डाग ॥ ५५ ॥
 ऐसा पिसादनी गेला, खिळला हा बिछान्याला ॥
 बुडे भकल्या कल्पनीं, मति न जडे भजनीं ॥
 अमृत हें तुझें नाम, झालें मज विषासम ॥
 आतां काय करूं पुढें, सदां पोळतें आंतडें ॥
 घडीघडी रोग वाढे, निराशेनें येई रडें ॥ ६० ॥
 ऐशी नित्य झटापट, उलाढाल हृदयांत ॥
 मुकलों मी सर्वस्वाला, तुझ्या लागून नादाला ॥
 एक सांगूं का अनेक, आतां जीव झाला थक ॥
 आतां कुठें जाऊं हरी, तुझी कां न व्हा कैवारी ॥
 तुझ्या देवा जीवासाठी, वीष घातलें मीं पोटी ॥ ६५ ॥
 ब्रह्मचर्यें जाळिला जीव, घेतलें न स्त्रिचें नांव ॥
 भिकेवरी तनुही जोगे, नाही गेलों धंद्यामार्गे ॥
 नाना दुःखें झालीं मज, तींही भोगिलीं सहज ॥
 वागवीली पापभीति, नाम विसंबेना कंठी ॥
 जीव जाळूनी जाळूनी, केला स्तव हा कवनीं ॥ ७० ॥
 अंतीं सर्व झालें व्यर्थ, उरीं लोटला अनर्थ ॥

जाणुनोया भक्तनाथ, आलों धापा मी टाकीत ॥
 मनीं विश्वास कीं माझा, पावशील गुरुराजा ॥
 तुवां उलट निर्धास्त, धोंडा घातला डोईत ॥
 आह्मीं भाबुडे गोपरी, दिला जीव तुझ्या द्वारीं ॥ ७५ ॥
 नेणें भावना दुसरी, माझा तूंच रे कैवारी ॥
 यापरतें न कळत, कांहीं ह्मणा जगन्नाथ ॥
 सदा दुःखाश्रुउमाळे, मति कशांत न चाले ॥
 ठीक समर्थाचा सुत, जळे जिताच दुःखांत ॥
 काय वदेल ही पृथ्वी, त्याची लाज ती राखावी ॥ ८० ॥
 दास पातकी अज्ञानी, धांव घेतों तुमचे चरणीं ॥
 आतां शब्द हा इतुका, भक्तवत्सल ब्रीद राखा ॥

वकिलीपूर्वक भक्ति.

माझे मुखीं तुझें नाम, भलें सांपडलें वर्म ॥
 नाना भावार्थाची जोडी, तुझ्या पार्यीं घालूं बिडी ॥
 जेंवी ओढाळ गुरासी, व्हावी कळावा पायांसी ॥ ८५ ॥
 पळतसां गुरुदत्ता, मज पाहुनी करंटा ॥
 कांहीं मागेन ही भीति, वाटते कां तुमचे चित्तीं ॥
 तुह्मी अहां का भिकारी, सर्व सिद्धी तुमचे दारीं ॥
 पाय चुरीते लक्ष्मी, तुह्मां जडसा कां हा मी ॥
 जरी ह्मणूं अनुदार, ब्रीदा कलंक तूं थोर ॥ ९० ॥
 मज चरणाची आशा, दुजें मागेन न सहसा ॥
 सेवा करीन भावानें, सकाम निष्काम नेणें ॥

अभिमानानिरसन व अनन्यशरण.

जंव आहे आपपर, कैचें निष्काम तोंवर ॥
 मागें निष्कामाची शेखी, केली वाटे फुकाफुकी ॥
 निर्गुण-अद्वैत-थापा, केल्या लांब लांब गप्पा ॥ ९५ ॥

राग लोभ मद मत्सर, ह्याणों पडला विसर ॥
 सांडी कर्म-धर्म-अंग, वर दीसलों निःसंग ॥
 ऐसे वेडे चार झाले, किती कथू जे कां केले ॥
 आतां खरी पाहतां स्थिति, आहे सर्वस्वी उलटी ॥
 साधुमहंतांची सोंगें, केलीं वरच्यावर रंगें ॥ १६०० ॥
 श्रेष्ठ करीती तें केलें, सांगती तें अव्हेरीलें ॥
 किती लिहूं तो अनर्थ, दुणा संपादे दोषार्थ ॥
 माझें वर दंभ पाहोन, पार्यीं पडों लागले जन ॥
 तंव चढें अभिमानी, बोले शिव्या शापवाणी ॥
 काय गाढवाचा लेंक, घेई पायांवर लोक ॥ ५ ॥
 राईभर अपमान, होतां घेई परप्राण ॥
 ऐसा झालों लंबकर्ण, अंतरांत काळा पूर्ण ॥
 आतां उघडले डोळे, परी उपाय न चाले ॥
 पाहूं जातां सदुपाय, नाहीं अनुकूल काय ॥
 जरी माझा भार भारी, तुझां जड न नरहरी ॥ १० ॥
 क्षमा करा मागल्यास, पुढें पार्यीं जडवा आस ॥
 ऐसें रडलों भावार्थें, क्षमा कीजे दत्तनाथें ॥
 दत्ता दत्ता दत्ता दत्ता, लोळें तुमचे पायांवरता ॥
 ऐशा पाण्यासी तारुनी, राखा ब्रीद त्रिभुवनीं ॥
 मज पुढे न कळत, माथा तुमचे पायांवर्त ॥ १५ ॥

वैराग्य.

बुली धरल्याविना, सुतता येईना ॥ तरी त्या मदना, लाज नाही ॥
 तरुण सुरुप, नारीमुख चिंती ॥ कोण ही फजीती, सेवकाची ॥
 नको थोरपण, नको मानधन ॥ स्त्रियांचें दर्शन, देऊं नको ॥
 देई भक्तिजोगें, ऐश्वर्य अखंड ॥ बाकी हें ब्रह्मांड, देऊं नको ॥

पा
 सं
 थोर
 आ
 झाले
 जळे
 होसे
 अंत
 जड
 कार
 निर्व
 माझ
 तुझ
 कंवि
 कोण
 जात
 आत

चा अंकित, नको लोटूं दूर ॥ भुकेला किंकर, तोडूं नको ॥ २० ॥
प विकल्प, विकताचें पाप ॥ सोडवा उमप, चाकरी ध्या ॥

मौनीस्वामींस अपील व शरण.

झें नाम, आई मौनीस्वामी ॥ करंट कसा मी, राहीलों हा ॥
ग होतां, धडाडतें ऊर ॥ नाहीं मज थारा, तुझ्याविणें ॥
हालाहल, आलों हा शरण ॥ आतां माझें न्यून, पूरवावें ॥
तो लौकिक, जळो मोक्षमुख ॥ नित्य तुझें मुख, पाहीन मी ॥ २५ ॥
करीन, सांगितली सेवा ॥ दुजा मनीं हेवा, न येवों दे ॥
चा भाव; जाणसी डोळसा ॥ मग स्वस्थ कैसा, अंत घेसी ॥
उत्तराही, फुटतसे घाम ॥ द्रवे अंतर्याम, कां न तुझें ॥
तें चुकलें, अनाथाकरवीं ॥ तया क्षमा व्हावी, कृपासिंधु ॥
तींचा वाली, कोणी न जाणोनी ॥ लोळतों चरणीं, कासाविस ॥
सर्व कालीं, रहा आसपास ॥ बोलिल्या पोरस, कोपूं नको ॥
तूंच देवा, राखिशील लाज ॥ तरी भागे काज, उभयांचें ॥
मज रानीं, एकटा सोडोनी ॥ गेलाती निर्गुणी, प्राणनाथ ॥
कडे पाहूं, आतां दीनवाणी ॥ तुझांवीण घणी, कोण शोधूं ॥
वेळीं माझी, आठवण तुझां ॥ न झाली अहाहा, दैव माझें ॥ ३५ ॥
पुढें आई, व्हावें तें करीन ॥ बैसलों रुसोन, तुझेवरी ॥

विठोबाची कृपा.

य देखे बाळ, लागे रडायला ॥ तेंवी रे विठुला, झालें मज ॥
मजे कोणत्या, सांगूं गाऱ्हाण्यासी ॥ उपसाधुपर्शी, कंठ दाटे ॥
ला पांगुळा मी, चोहोंकडुन कष्टी ॥ कसाबसा भेटी, आलों खरा ॥
गेलासी देवा, जपतां वुटेनें ॥ ठायीं ठायीं उणें, पुरवीतां ॥ ४० ॥
विळ्या मनाचा, खास दीनानाथा ॥ वागवीसी चिंता, सेवकांच्या ॥
जातां पंढरीचे वाटे, पद्मोपदीं दत्त भेटे ॥
तुज लेंकुरें बहुत, मज एकला तूं तात ॥

दत्ताचा धांवा.

प्रेमळांचा तुका बोले, पाय धरिल्या बळ न चाले ॥
 धांवतसे पायांपाशीं, पतित हा वनवासी ॥ ४५ ॥
 कर्तुं अकर्तुंम, तुझी अन्यथाकर्तुंम ॥
 धांवा सेवकाकारणीं, उठा उठा दत्ता झणीं ॥
 चरीं रोग करी जोर, काळ ठेपला समोर
 दत्ता काळांचे ही काळ, भृत्य-भाविकांचे बाळ ॥
 ऐसा भावार्थी पतित, त्याची ऐसी वाताहत ॥ ५० ॥
 मग वेद होती वायां, देव उरला कोण्या ठायीं ॥
 हौस पादसेवनाची, नाहीं पुरली ती साची ॥
 राहे मनींची मनींच, शुष्क जशीच्या तशीच ॥
 होतों पुढील आशेंत, कसे बसे दिस कंठत ॥
 आज तनुस्थिति पाहतां, होय सर्वस्व तें वृथा ॥ ५५ ॥
 नाहीं पाहिले पाय, पोषिलें न विप्र-गाय ॥
 नाहीं घडलें स्नानकर्म, सोडिला न एकाऽधर्म ॥
 तीर्थाटण संतसंग, नाहीं झालें यथासांग ॥
 किती काय लिहूं फार, येई गदगदोनी उर ॥
 आहे ह्यातारी जीवंत, ऐकण्याही मृत्युमात ॥ ६० ॥
 विपरीत जरी हें होई, झणेल दैवें फोडिली डोई ॥
 तुझे मुखीं गुरुभिक्ष, नाहीं दिली भक्तिवशा ॥
 ओहें पायीं विश्वासोन, साक्ष तुमचे चरण ॥
 नाहीं फेडिलें तें ऋण, जन्म मरणाचें कारण ॥
 इहपर मुकोनीयां, गेलें जन्मोर्नीयां वायां ॥ ६५ ॥
 हातीं घेवोनी हा अर्ज, भावें ओवाळितों तुज ॥
 काळवारंट निवारा, देवा थोराहूनी थोरा ॥

थोर थोर संत बोल, तयां लावा न हरताळ ॥
 काय तुह्यांसी अशक्य, तुह्मी चाळितां त्रैलोक्य ॥
 सेविन मी कायें वाचें, ऐसें करा मज साचें ॥ ७० ॥
 जग हें सुखाचें, दिल्या घेतल्याचें ॥ एक निदानांचें, पांडुरंग ॥
 ऐसें तुकाचें वचन, पहा ज्ञातसे पुसोन ॥
 निदानांचे पाहुनि वाली, पायीं डोई ही अर्पिली ॥

अनुसयेस अपील.

अनसूये आई, आतां बघतेस काई ॥
 मारीयेलें लेंकुरास, स्वस्थ कैशी बसलीस ॥ ७१ ॥
 इच्छाभोजनाचें व्रत, पाहें पाहें वायां जात ॥
 कुणाकडे आईविणें, पाहूं आह्मीं दीनवाणें ॥
 ह्मणवीलों लेक, त्याची आतां लाज राख ॥

उद्धारार्थ प्रार्थना.

आज झालों हा हजर, दीनदयाळासमोर ॥
 आहें अंकित पायांचा, परिजन निर्धाराचा ॥ ८० ॥
 दीना पाहोनी सामोरा, होशील कां पाठमोरा ॥
 काय बघसी गुणागुण, आह्मीं भाविक परिजन ॥
 बहुत दिवसांपासोन, धूम लाविली ठणठण ॥
 धरणें धरीलें दारांत, केली थोर कटकट ॥
 केंवि ठेविलासे कष्टी, आसावलेला हिरमुष्टी ॥ ८१ ॥
 तळमळा देतो हाका, तुज ऐकूं येईना कां ॥
 ओरडतां बहु दिस, देवा झाला कंठशोष ॥
 दिनानाथ ह्मणवीसी, त्याची आतां लज्जा रक्षी ॥
 अंत बघण्याची वेळ, नाही आतां ऊठ चल ॥
 दास दुर्भारी करंट, करीतसे हाकहकाट ॥ ९० ॥

जरी न होय सार्थ, तुझ्या नांवा ये अनर्थ ॥
 साक्ष राहील जगांत, उदाशाच्या कागदांत ॥
 ऐसें नको करूं देवा, पाई घे हा भीत कावा ॥
 करिं पदतळीं अज्ञान, भक्तिभावार्थें भजोन ॥
 अडलेलें पाहूं नका, सुखें गरीबी असो कां ॥ ९५ ॥
 जर्गी दारिद्र्य तें दुःख, परी मी न मागें आणिक ॥
 गरीबीसमान, सुख नाहीं दुजें आन ॥
 देई मज भक्तिजोगें, आणिक न कांहीं मागें ॥
 माझी अपार संपत्ति, भक्ति तिज न चोरभीति ॥
 जों जों भोगावी तों वाढे, ऐसें विचित्र हें कोडें ॥ १७०० ॥
 दुःखासम नाहीं गुरु, तेंचि भवाब्धीचें तारूं ॥
 तेणें आठवती पाय, मग तूं येसी दीना माय ॥
 सौख्यभरीं धुंदी चढे, चरणांचा विसर पडे ॥
 तैसें नको करूं मज, ठेविं शरण सहज ॥
 माईया दाव्याचा निकाल, आधिं करीं गा दयाळ ॥ ५ ॥
 आतां नाहीं मज धीर, बहु शीणला हा ऊर ॥
 जरी मज खाई काळ, तुझी निंदा ती तात्काळ ॥
 विश्वतारक ही नौका, पाहुनी मी बैसलों कां ॥
 आतां बुडबुड होतां, पायां येईल कुवार्ता ॥
 काय सांगूं फार, डोई तुझ्या पायांवर ॥ १० ॥
 आहे आहेसी जाणता, काय सांगूं मी नेणता ॥
 अनुसूया महा साध्वी, पोटीं येउनिल केली देवी ॥
 बघ तैशा ब्रीदाकडे, माझें विसर वांकुडें ॥

दत्तावर भार.

श्रेष्ठ नारद महामुनि, केला पांग आह्मां जनीं ॥
 जर्गी निधान आणिलें, सतीपातिव्रत्यबळें ॥ १५ ॥

माझ्या जीवाचा विश्वास, मज नसे भीति खास ॥
 दत्तात्रेया लडीवाळा, दुजा शीणवूं कोणाला ॥
 तूंच मज मीच तूज, नाहीं आणिकाचें काज ॥
 बापा अनुसूयासुता, लोळलों हा पायांवरता ॥

रामप्रार्थना.

जळो माझा अभिमान, जळो जळो थोरपण ॥ २० ॥
 सदा श्रीरामीं हें मन, राहो निष्कामीं शरण ॥
 तुझी माझे तनूवर, माझा भार तुझांवर ॥
 मी हा सदा पादाक्रांत, तुझां हातीं माझी वाट ॥
 माझा निर्धाराचा भाव, आझीं भक्त तुझीं देव ॥
 नातें गोंविलें अनादी, नाहीं सांगों दांभिक शब्दी ॥ २५ ॥

केंविलवाणी विनंति.

न दे घेतलियाविना, ऐसा तू रे नारायणा ॥
 आह्वांपाशीं दुजें देणें, नाहीं नाहीं दुरिताविणें ॥
 घोर घोर पापभार, भरे दुश्चित्त अपार ॥
 तुज अर्पण तें करितां, मनिं वाटे ओशाळता ॥
 तुमचें तें तुझी करा, राखा सर्वस्वी चाकरा ॥ ३० ॥
 तुझांविण कोण मला, सखा सोईरा तो भला ॥
 बहु कुडी ही शीणली, पाठिं घालुनि व्हावें वाली ॥
 अनाथाचे नाथ ऐसें, सत्य करा आतां सरसें ॥
 आठवोनी दत्तपाद, पुढें लोळलों मतिमंद ॥
 दत्ता दत्ता दत्ता दत्ता, माझी हद्द झाली आतां ॥ ३५ ॥
 नेत्रिं धरोनी जीवाला, वाट पहातों तिळतीळा ॥
 दयाळा हो कल्पतरु, आतां दूर नका धरूं ॥
 हरिहराच्या विषयीं, अवधि लाज तुझांपायीं ॥

गुरूस हांक.

गुरु मज सोडीलें कां, ओ न येई मारीं हाका ॥
 जरी येईन पुन्हा जन्मा, तरी गाईन तुझ्या नामा ॥ ४० ॥
 थकला भागला हा जीव, कधीं करिशील कींव ॥
 तुझी सत्ताधीश, मी हा प्रजाजन ॥ पितापुत्राहून, नातें काय ॥

अनुसूयेस विनंति.

माउली गे अनसूये, माझी विनंति ऐकें ये ॥
 वाट पाहे प्राण कंठीं, दीनदयाळाचे साठीं ॥
 असशील सत्वशील, तरी आतां धांवशील ॥ ४५ ॥
 कोपशील विश्वपाला, तरी सांगूं मी कोणाला ॥
 देवा न दे सौख्य भोग, न हो पायांचा वियोग ॥
 अन्नपणें वागतांना, घडोघडीं घडे गुन्हा ॥
 अढि ठेवशील पोटीं, तरी माझी काय गती ॥
 तारिझी हा दीन जन, मग ठरशी पावन ॥ ५० ॥
 तारक हें तुझें नाम, घेतलें धरोनी प्रेम ॥
 नाहीं दुजा योगायोग, जाणत मी पापी मांग ॥
 मी हा सर्वस्वी अनाथ, वरी तुझी देतां लाथ ॥
 निशिदिनीं झुरतांना, झाली आयुष्याची दैना ॥
 झालों निराश हताश, ऊर फाटे कासावीस ॥ ५५ ॥
 कुठ्यापरी ढकलीं दिस, धरूनीयां पायीं आस ॥
 सांठवूनी चित्तीं चरण, देई शांतीनें भजन ॥
 जरी कैसा नालायक, आहे साच नामधारक ॥
 विनति ह्या उदाशाची, लाज राखावी नामाची ॥

क्षमाभिक्षा.

दिसताती नाना दैना, माझ्या पापें नारायणा ॥ ६० ॥
 नका करूं तैसे न्याय, लावा पासंगाला पाय ॥

पातकी मी दीन दीन, पायीं तोडिली ही मान ॥
 चोंहोंकडे निराधार, आहें पामर हरिहर ॥
 दुजी आस न मना या, तुजवीण दत्तात्रेया ॥
 पोटीं घाल पोटीं घाल, जीव होई घालमील ॥ ६५ ॥

भजनार्थ भिक्षेची विनंति.

दश दिशा झाल्या शून्य, कांहीं सुचेना उपाय ॥
 जीव जाऊं पाहे दुःखें, वेड लागेल नेमकें ॥
 गांजीयेलें कायमन, झालों परस्वाधीन हीन ॥
 नरसंग आवडेना, घडी कोणाशीं पटेना ॥
 अवघे हे चोर साले, फसविती आह्मीं भोळे ॥ ७० ॥
 तरी तव रूप मानोन, आहें सर्वां मी शरण ॥
 नाहीं द्वेष कोणाविशीं, परी न पडों प्रेमपाशीं ॥
 सत्य व्यवहारासाठीं, केलि आह्मी लाथालाथी ॥
 आतां झालों निराधार, संकटीं पाडावें पार ॥
 आह्मी शुद्ध ऐसा वाद, नाहीं करीत मी मंद ॥ ७५ ॥
 पादस्मरणा उपाधि, करितें हें जग फंदी ॥
 पेशा ठकड्या वांचोन, माझे चालवा जीवन ॥
 शांतपणें भजन व्हावें, देवें प्रेमानें डुलावें ॥
 ऐसें दान द्या हातांत, काय घ्या दीनाचा अंत ॥

पापक्षालनार्थ शरण.

नाहीं स्वप्नी पुण्यमात, पाप सर्वदा योजीत ॥ ८० ॥
 हाणवीलों ब्रह्मचारी, खळें स्मरोनी परनारी ॥
 ऐसे कैक उपहास, सांगें तुझां मी वायस ॥
 आतां पुढें काय करूं, धांवा दत्ता कल्पतरु ॥
 गुरु शरण शरण, पायीं माथा हा अर्पण ॥

अत्यागार्थ प्रार्थना.

जणें होईल वियोग, ऐसा नका देऊं संग ॥ ८५ ॥
 तुझ्या पायांचें लेकरुं, नका नका दूर करुं ॥
 अनुसूयासुता, पार्यी असों दे हा माथा ॥
 दीनदयाळ जाणोनी, पडें दीन मी चरणीं ॥
 दीन पतित मी चाकर, धेई पदरीं पावन कर ॥
 वेढा वांकुडासा हनि, अमंगळ तरि लोट न ॥ ९० ॥
 आतां काय करुं दचू, केंवि स्वस्थ बसलासी तूं ॥

बाह्योपार्थीचा त्रास.

कृथा हरिभक्तिवेष, घेतला मी महादोष ॥
 परमार्थवीण धंदा, करीतसे मन सदा ॥
 तळमळतों क्षणक्षण, दत्तस्मरणावांचून ॥
 तुझे पादस्मरणाकरितां, आतां कुठें जाऊं दत्ता ॥ ९५ ॥
 ऐसें ऋंगु हें शरीर, कुठे खाई पोढभर ॥
 कशी सुटेल वैद्यकी, काय होईल काय कीं ॥
 गुरुराया जीवळगा, मज अवेरुं नको गा ॥
 दिसामाजीं एक क्षण, नोहे पायांचें चिंतन ॥
 दुःखें जळलेली छाती, येई स्फुंदोनी वरतीं ॥ १०० ॥
 हरहर सदाशिवा, धांवा दत्ता हो केशवा ॥

क्षमा.

जीवा होई कोंडाकोंडी, तुझे स्मरणें ऊर फोडीं ॥
 भक्तवत्सला हें ब्रीद, धांवा सांभाळा घ्या दाद ॥
 अवघा कुसंग हा देवा, धांवा सोडवा सोडवा ॥
 अज्ञ पामर मी पापी, क्षमा कीजे माय बापीं ॥ ५ ॥

अनन्य शरण.

अनसूयासुता, तुझे पायीं माझा माथा ॥
 काय करूं गुरुराया, फुका झिजली ही काया ॥
 भावें देवापाशीं जातां, देव जरी फोडी माथा ॥
 ऐसें होतां गुरुराया, देव उरला कोण्या ठायां ? ॥
 आह्मी भक्त तुझी दत्त, तुझांवरी सर्व भिस्त ॥ १० ॥
 कांहीं नाहीं घडली सेवा, गुरुराया दत्तदेवा ॥
 आतां क्षमेचा कृपेचा, सोडा पाझर तो साचा ॥
 घोर उनाड ह्मणोनी, नका करूं माराहाणी ॥
 माझे अपराध घोर, घाल पोटी क्षमा कर ॥
 तूंच तारिशील तेव्हां, तरेल पापी जन हा ॥ १५ ॥

अनसूयेस शरण.

महाराज्ञी अनसूये, त्राहि त्राहि आधीं ये ये ॥
 माझें करंट दुदैव, पायीं घे हें कर कींव ॥
 तुझे चरण सोडोन, कुणा जाऊं मी शरण ॥
 मज अपंग लेंकरा, नाहीं नाहीं दुजा थारा ॥
 साझी होतां वाताहत, तुला करतील फजित ॥ २० ॥
 आतां कुठें जाऊं आई, पायीं घेई पायीं घेई ॥
 स्वयें करितां तूं राग, दुजें कोण मज मग ॥
 धन्य धन्य माझ्या देवा, करिशी माउलीची सेवा ॥

अनसूयेस अर्ज.

(भक्त्यर्थ स्वास्थ्य.)

आतां ह्या दीनाची, न होय सुवास्ता । तरी पतिव्रता, न ह्मणीव ॥
 अन्नासाठीं देशी, चोरांचिये हातीं । त्याची तुझे चितीं, लाज न कां ॥ २५ ॥
 जरि आठ दीस, लोटतील ऐसे ॥ नवव्यासरसें, सत्व जाय ॥

तुझ्यावीण कोणा, छळूं तरी सांग ॥ अनाथासी अंग, कोण देई ॥
 उवगलों आई, कंठीं आले प्राण ॥ ह्मणोनी हा शिण, देतो तुज ॥
 सुक्याशा कोरड्या, अद्वैताच्या गप्पा ॥ कोणाच्याही बापा, काम नये ॥
 कुणा दंडीं ऐसें, नाही मी मागत ॥ तूं देव मी भक्त, ऐसें करीं ॥३०॥
 न वागो कसें तें, होईल पुढत ॥ राहे पायीं चित्त, ऐसें करीं ॥

दर्शनोत्सुकता.

तुझे पाव हे आह्वाला, आह्मी बोलूं ते जगाला ॥
 अनसूया देवी, प्रसवे निधान, आह्मी भक्तजन तारायासी ॥
 बहु झाला कंठशेष, नको करूं अवकाश ॥
 बुझी माझी गांठ, घातली स्वामींनीं ॥ तयांच्या वचनीं, सिद्धि ठेवा ॥३५॥

साधुलक्षण.

स्त्री ऐसें स्मरण, जीवाला या आहे । ब्रह्मचर्य नोहे, तों हें सत्य ॥
 तुझेचि स्मरण, तूंचमय नित्य । तोचि साधुचित्त, खरा खरा ॥
 वार्काचा पातकी, उडगा मी भोंदू । स्मरें शिव गोंदु, कधीं काळीं ॥

लोकांची ईश्वरभावना.

दुःखांतीं स्मरण होय, सुखीं नाठवती पाय ॥
 देव असेल हृदयीं, तथा जडे देवालयां ॥ ४० ॥
 अभाग्यासी देव तीर्थ, पाणी पाषाणाची मात ॥

भक्त्यर्थे स्वास्थ्यप्राप्तीची विनंति.

धुतली लंगोटी, नर्मदेचे तीरीं । आतां या शरीरीं, काम नाही ॥
 आतां मज काहीं नको ऐसें करीं । पायांची चाकरी, चुकों नेदी ॥
 मत्थिक संसारीं, दुःखें नाना जात । असों दे तूं चित्त, नेदी देवा ॥
 घडेल तें घडो, तुझिये प्रसादें । सेवेविण न दे, काहीं धंदा ॥ ४५ ॥
 मजनापुरती, करी माझी स्वास्था । वार्का ही अनास्था, भली राहो ॥

जरी धारियेल्या, नानापरी आशा । तरी मी नकोसा, मानूं नको ॥
 क्षणिक जीवित, मीही मिथ्य साचा । त्यांतील दुःखाचा, पाड काय ? ॥
 नको नको माझ्या, दुःखीं चित्त देऊं । भोगुनीयां जाऊं, एक जन्मीं ॥
 मिथ्य सुखाचीये, पाठीला लागत । वायां हें जीवित, खर्चूं नको ॥ ५०
 मद चढे ऐसा, नको देऊं भोग । पायांचा वियोग, होऊं नेदी ॥
 नको रे पूरवूं, सुखाशेचे चाळे । भजन अडलें, पाहूं नको ॥
 काया पंगु झाली, मनही फुकट । पडलें संकट, अवघड ॥
 आतां बहु झली, जर्गी मानहानि । दत्तात्रेय धनी, निजले कां ॥
 पाळियेली धेनु, सोडूनियां दिली । दयाळा ही केली, केंवि करणी ॥ ५१
 आतां कंठवेना, पाऊल हालेना ॥ चैनही पडेना, पडले ठायीं ॥
 किति सांगुं गुरु, धांव कल्पतरु । मज पोटीं धरू, -नीयां तोषीं ॥
 शरण शरण, शरण पामर ॥ दत्तपायांवर, लाज माझी ॥

अनन्यता.

अनसूया देवी, प्रसवे निधान । तयाकडे मन, उन्मन हें ॥
 आह्मी एकाचे एकाचे, अनसूयेच्या लेकाचे ॥ ६० ॥

भिक्षासमाधान.

आज झालें समाधान, भिक्षा स्वकरें आणोन ॥
 करूनीयां दत्तार्पण, केलें उच्छिष्टभक्षण ॥
 ऐसे निर्मल चरण, हातीं घेतले धरोन ॥

दर्शनप्रेम व विनंति.

गुण ऐकों गुरुराजा, मोह पावळला माझा ॥
 पंढरीसी वधतां रूप, जिवा लागली हापाप ॥ ६१ ॥
 कालवळें अंतर्याम, चिस्तिं माईना तें प्रेम ॥
 सुखदुःख कैसें असो, चित्त तुझ्या पायीं वसो ॥
 लागे जिवा तळमळ, वायां सरतो हा काळ ॥

अनुताप व हाक.

फुका आलों पापी जन्मा, काळें केलें कुळा नामा ॥
 मातेलागीं झालों शिशु, इहपराविण पशु ॥ ७० ॥
 आतां वाटे मरुनी जावें, जर्गी तोंड न दावावें ॥
 तुका ह्याने कर्म जळे, भक्तिभावे एका पळें ॥
 नाहीं अनुभव मज, त्याची आतां राखा लाज ॥
 किती येऊं काकुलता, पाय खालीं पडलों वरता ॥
 काय दाऊं जगा दैना, करतो तुझ्यापें ठणाणा ॥ ७५ ॥
 करुणासागर नाम, बुडूं पाहे वेदनाम ॥
 वत्ति जाहली साशंक, ब्रीदा येईल कलंक ॥
 आतां हांकेसरसे आधीं, धांवा धांवा करुणानिधि ॥

दैन्यनिवारणार्थ विनंति.

आई तुझ्या पायांविण, आह्वां मदत आई कोण ॥
 आई तुझ्या पायांविणें, दुजा सोडरा मी नेणें ॥ ८० ॥
 जरी जड झालों बापा, तरी निज करीं कापा ॥
 परी जर्गी माझी दैना, नका दाऊं नारायणा ॥

दुःखीं सुख व भजन.

अनसूयासाध्वी-पोरा, तुझा काळासी दरारा ॥
 सती-अनसूयासुता, तुझी काळावरी सत्ता ॥
 आतां आह्वां आशा नाहीं, तुझ्या पायांविण कांहीं ॥ ८५ ॥
 आशाळ्या वरुनी मांगा, भला फिरविला इंगा ॥
 मनीं वाटे बरें झालें, आह्वा-केलेंती मोकळें ॥
 माझ्या कैशाही वेळीं, तुझी रहावें जवळी ॥
 घडेल तें घडायार्चें, आह्मी धारक नामाचे ॥

करुणाभाक्.

झाली शरीराची माती, आतां अंत घेसी किती ॥ ९० ॥
 सोडोनियां अहंकार, केला लोकीं दीनाचार ॥
 आज उद्यां करतांना, दिस झाले किती गणा ॥
 जड वाटे माझें ओझें, आह्मी काय खालें तुझें ॥
 धांवतोसी कैकांसाठीं, आह्मांकडे केली पाठी ॥
 कोण्याजन्मीचें वांकुडें, दत्ता साधिसी हें गडे ॥ ९५ ॥
 दयाशील ह्मणवोन, सुखें करिशी माझा खून ॥
 ऐसें काय हें प्रारब्ध, झणीं होवो त्याचा वध ॥
 आतां राखें ब्रीदावळी, झालें दत्ता पायां बळी ॥
 हातीं धरोनी चरण, वरी घातली ही मान ॥

तत्त्वविचार व भक्ति.

मना तूं मिथ्य कल्पना, तळीं पाहें नारायणा ॥ १९०० ॥
 तुझा ठाव तूस नाहीं, भडकसी दिशा दांही ॥
 तूं-मी-कल्पनेचा कांटा, काढ दिसावया वाटा ॥
 बाकी अवघा सुक्ष्म तूं रे, जिथें कल्पना 'तूं' न शिरे ॥
 तेंच शांतीचें माहेर, दत्तात्रेय मूलाधार ॥
 नाम अवयवभास, आणूं कोट्टनीं तयास ॥ ५ ॥
 तुझा खून करीं आधीं, आत्महत्या करीं सुधी ॥
 लढीवाळ उदाशास, आत्महत्येचा न दोष ॥
 जप तप अनुष्ठान, आत्महत्येसाठीं जाण ॥
 एका देवपणींचे बाजे, येथें सर्व उलट साजे ॥
 निज मातेसी निजावें, ऐसे परमार्थाचे कावे ॥ १० ॥
 किती सांगूं कल्पनेनें, तुझे ठायीं चित्त तूं ने ॥
 हीच आत्मानात्म शेखी, गाजतसे वाक्यीं लेखी ॥
 जेवा इथें एका पांक्ति, मनीं घालोनीयां भक्ति ॥

जरीद्वर्ज उत्तम, अभक्तांचें नाहीं काम ॥
 अभक्त ते भ्रष्टजाति, भक्त उत्तम लेखती ॥ १५ ॥
 द्विज अभक्त ते घोडे, सुखें मारीं जुने जोडे ॥
 सुभाविक महारें मांगें, त्यांचे जोडे खाई आंगें ॥
 धांवा दत्ता गडबडी, भक्ति द्यावी पायांबुडी ॥
 दास विनवी तन्हा नाना, माझी लाज या चरणा ॥

इंद्रियदमन.

नार झोंबली मना या, ह्यणुनि धरली अनसूया ॥ २० ॥
 तिचें रूप आठवोन, जिरे ठायींच मदन ॥
 देखोनियां मोहक नारी, मन उल्लू होय जरी ॥
 तरी अनसूया स्मरणें, गमो तीही सर्वा गुणें ॥
 नररूप मूलाधार, दत्त शोधिला सुंदर ॥
 ऐसे जीवाचे हे न्याय, बाकि दोन्ही एक पाय ॥ २५ ॥
 नर नारी रूप एक, मिथ्या कल्पना अनेक ॥
 जीवाचिये मदासाठी, साध्वी धरियेली ओठी ॥
 खालवतां कायावाचा, हेत राहील सेवेचा ॥

शरणागताचा उद्धार.

सद्य ह्यणोनी, लागतसें पाठीं । नको येशा कंठीं, नख देऊ ॥
 नाहीं डसण्याचें, सपें करारीलें । ध्यावें कां त्या गळें, विश्वासोनी ३०
 तारील ह्यणोनी, धरियेलें तुज । बुडवितां तूंच, जावें कोठें ॥

वकिलीपूर्वक करुणाभाक.

तुझी अवधूत काया, कुठें पाहूं दत्तात्रेया ॥
 पाहुंती यातना माझ्या, ये धंवुनि पंढरिराजा ॥
 असे महात्म्य वेळेचें, प्राण गेल्या औषध कैचें ॥
 स्फुंदोनियां फुटे छाती, काळ आला वाटे चिर्ती ॥ ३५ ॥
 पडतां ही कायावाचा, हेत राहील सेवेचा ॥

आपुलीया ब्रीदासाठी, उडी घाला या संकटीं ॥
 नका स्मरूं माझे वर्म, मी हा दीन दीन परम ॥
 दत्तचरण स्मरोन, झालों शरण शरण ॥
 मी हा अति दीन खिन्न, आहें तुझ्या पायांविण ॥ ४० ॥
 मज अपंग लेंकुरा । कोण आणूं दुजा थारा ॥
 ऐकें अनसूयालेंकरा, तूंच या दीना सोईरा ॥
 नाहीं अन्य गणगोत, ताई दादा आई तात ॥
 सर्व तूंच रे एकटा । भक्तिवशा गुरु दत्ता ॥
 गुरुराया अत्रिसुता, मज कोणि न तुझांपरता ॥ ४१ ॥
 भक्तिवश ह्मणवीतां, दूर करितां नथे भक्तां ॥
 दांतकणी केली दीनें, धांव धांव त्रिशूलपाणे ॥
 नको मज राजद्वार, घडो सेवेचा संसार ॥

निंदकांस विनंति.

मागलीया रागद्वेषा, निंदक हो क्षमा भाषा ॥
 तुझी रहा स्वस्थचित्त, मज रंगवा भक्तीत ॥ ५० ॥
 काय मज आहे, तुझांसी करणें । निर्मल मनानें, पहा मज ॥
 अहंकार द्वेष, जन्मासी कारण । नका हो करून, ठेऊं मज ॥
 माफ करा माफ करा, दत्तर्जांच्या हरिहरा ॥

कार्तिकीस पंढरीदर्शनाची उत्कंठा.

घडी घडी कायें वाचें, दिस मोजीं कार्तिकीचे ॥
 करीं बेत तन्हा अनेका, अगत्यें पाचारीं लोकां ॥ ५५ ॥
 गुरुद्वादशी वाडीस, करुनी जाऊं पंढरीस ॥
 सदा दुःखांत मेलेल, प्ररी लक्ष कार्तिकीला ॥
 वधे कावरा वावरा, टकमक दीना गिरा ॥
 केविलवाणी काकुलती, करी चौकशी लोकांती ॥
 पुसे आल्यासी जात्यासी, सांगे निरोप दत्तासी ॥ ६० ॥

सदा हृदीं स्फुंदे रडें, चित्त आई येण्याकडे ॥
 वर दिसे व्यवहारांत, चित्त उडालेलें आंत ॥
 चित्त वेधलें तुजवरत, बघे टकमक वाट ॥
 जाय देउळास कैका, घाली येरझारे फुका ॥
 आशेलेलेपरी दारा, जाई खिन्न ये माघुरा ॥ ६५ ॥
 ऐशा वेडावल्या जीवा, नको उपेक्षूं केशवा ॥
 दानि शरण शरण, काय विरहाचें कारण ॥
 भक्तिवश दत्तः त्रेया, माझी लाज तुझ्या पायां ॥
 मी हा अनुरक्त भक्त, तुझी माझे स्वामी दत्त ॥
 पडलों मी पायांवरता, घांवा अनाथाच्या नाथा ॥ ७० ॥

इंद्रियदुर्जयत्व.

आह्मी ब्रह्मचारी थोर, जंव नारी आहे दूर ॥
 जरी जवळ ये बायको, माझी त्रेधा पुसूं नको ॥
 दर्शन राहूं द्या लांब, नार स्मरतां गळे थेंब ॥
 याची शरम मनीं वाटे, परी सांगतो आहे तें ॥
 आतां बहु झाली लाज, राख अनसूये बोज ॥ ७५ ॥

करुणा.

अनसूये गुरुदत्ता, मायलेंक जोडी येतां ॥
 माझे निवतील डोळे, फिटती कर्माचे सोहाळे ॥
 तुझ्या पायांची धूळराशी, नित्य असो माझ्यापाशीं ॥
 खातां अंकुशाचा मार, होय मातंगही जेर ॥
 मजबरी पडे वज्र, पुढें कैचा माझा जोर ॥ ८० ॥
 भार बहु झाला देवा, आतां प्रेमें हात फिरवा ॥

रडकथा व शरणता.

जन्म घेवोनियां वायां, झालों माझ्या सहुराया ॥
 नाहीं सेवूं तव पायां, नाहीं सुंदरीची काया ॥

देव दिस घोंडारूप, नार मुकली अपाप ॥
 आतां शक्तिहास होतां, झाली सर्वस्व रडकथा ॥ ८५ ॥
 मृत्यु मनीं उभा ठेला, जिवा चरका बसला ॥
 नाहीं उपाय ह्मणोन, झुरे हरघडी खिन्न ॥
 फोडी दत्ताला आरोळा, ओ न येतां होई खुळा ॥
 हुंदक्यावरी हुंदके येती, होय खिन्न निराश चित्ती ॥
 ऐशा तळमळींत सदा, करी कवन दत्तपदा ॥ ९० ॥
 मृदु मन स्मर्तृगामी, अनाथाचा नाथ स्वामी ॥
 पतितपावन नामें, दणाणती चारी धामें ॥
 त्याची साक्षता पाहणें, आशेसाठीं आतां जिणें ॥
 दृढ विश्वास धरूनी, आहों धरूनी, धरणी ॥
 काय सांगूं फार थोडें, आंत जळालें आंतडें ॥ ९५ ॥
 उद्विग्न मी अर्धवेडा, दिस लोटितों बापुडा ॥
 दत्त अंबे धावें धावें, रडूं येई तुझ्या नावें ॥
 आतां नको अंत पाहूं, नको निष्ठुरशी होऊं ॥
 माझी माउली मावशी, तूंचि एक पुण्यराशी ॥
 आई शरण शरण, शरण ही पार्यी मान ॥ २००० ॥

अनसूयेवर भार.

बहु झाला उपहास, होउनीयां दत्तदास ॥
 नाहीं आली माझी कींव, आतां कशा ठेऊं जीव ॥
 थोर साध्वी पतिव्रता, घाली काळाशी पालथा ॥
 ती ही दत्तात्रयमाता, घाली काळाशी पालथा ॥
 ती ही कर्दमदुहिता, घाली काळाशी पालथा ॥ ५ ॥
 कर्दमाची लेक साध्वी, ती ही अनसूया देवी ॥
 अनसूया अत्रिकांता, माझ्या दत्तोबाची माता ॥
 तिचे पार्यी माझा माथा, जिची अपरंपार सत्ता ॥

ती ही कर्दमाची लेक, जिचा त्रैलोक्यासी धाक ॥
 थानुलें हें तान्हें पोर, टाकुनि जाईल कां दूर ॥ १० ॥
 महा पापें घे पोटाला, वगळील कां एकट्याला ॥

भाव.

काय करी गुरुदत्त, मनीं नाहीं ज्या भावार्थ ॥
 शुद्ध निष्काम भावास, कशा नवस सायास ॥
 आधीं भाव गाड्याएवढा, मग दावी देवा * * * ॥
 कावा कार्यार्थ्यांचा फुका, त्यांच्या तोंडावरी शुंका ॥ ११ ॥
 आह्मी पंगु भाविक नर, भार दत्तचरणांवर ॥
 पोटीं आशाळे सेवेचे, शुद्ध मनें कायें वाचें ॥

रगजीर.

मार्तंडा, भला दिला कोरडा, दुःखावरि दुःखें ॥
 अंगमदा, भला पिळुनि काढिला, आतां पुढें चला ॥

दुःखांत सुख व करुणा.

भलें दुःख आलें, चित्त गुरुपायीं लागलें ॥ २० ॥
 वाटे आधीं अपकार, दुःखांतीं हा उपकार ॥
 बाकी अर्थ सर्व बुडो, तुझी पूजा सुखें घडो ॥
 एकुलता बाळा दत्ता, तूंच माझा आवडता ॥
 नाहीं दुजें पोर बाळ, माई माउशी लडिवाळ ॥
 वाई ताई दादा बाबा, आप्त इष्ट तूं दत्तोबा ॥ २१ ॥
 लहान वडिल धायरे, अवघे मजला तूंच रे ॥
 तुज अनेक ब्रह्मांडें, मज एक तच गडे ॥
 मनीं धरुनी हा न्याय, नको करूं ह्यगय ॥

रडकथा.

ऐसा दुर्भाग्य पुतळा, देवा कैसा घडविला ॥
 शिणाविलें मातोदर, व्यर्थ झालों मी भूभार ॥ २० ॥

नाहीं भावानें वंदन, झालें तुज मज हातून ॥
 नाहीं मिळविला लौकिक, साधिला नच परलोक ॥
 काळ झडपील त्यावेळीं, कोण त्राता ये जवळी ॥
 यमभीति झोंवली जीवा, काय करूं मी केशवा ॥
 तळमळां लोळें ठायीं, रडें कोसळे हृदयीं ॥ ३५ ॥
 कशा जन्मा आलों रेडा, बरा मजहुनी रोकडा ॥
 होतां मृत्यूचें स्मरण, जाई काळिज चरारोन ॥
 दश दिशा शून्य होती, धडधडां उडे छाती ॥
 मग जीवा लक्ष होय, ऐसा झुरें मी अक्षय ॥
 काळ पुढें उभा ठेला, नाहीं इलाज उरला ॥ ४० ॥
 अंतरींच्या दुःखें रडें, वरी अपमान हाणी कोरडे ॥
 ऐशा काय घोर पापा, केव्हां आचरलों बापा ॥
 नाहीं दिलेंसी इहसुख, नेणुं देसी परलोक ॥
 ऐसा अभागी करंट, नाहां त्रैलोक्याही थेट ॥
 तरी मनीं मोठी ऐट, जणुं बेटा सिद्ध संत ॥ ४५ ॥
 कोणी अमान करितां, घे दे प्राणही तत्वज्ञां ॥
 काय निंदकासी खोड, भले मोडिती ह्याचें हाड ॥
 असा कुत्र्यापरी मरुंना, हाय हाय नारायणा ॥
 आतां काय करूं देवा, धिक्क तुला हाय रे दैवा ॥
 दक्षिणामूर्ति ते जातां, कोणाकडे पाहूं आतां ॥ ५० ॥
 तूंही मौनीस्वामी माते, राम दिगंबर त्या पंथें ॥
 वाहवा रे भाग्यशाली, करी सौख्याचीही होळी ॥
 जंव लागला न चटका, तों गुरु गेले परलोका ॥
 नाहीं झाली माझी शांति, आहे तळमळ जैसी होती ॥
 दग्धहृद्दीं नुकता अंकुर, फुटतो तों गेले दूर ॥ ५५ ॥
 हाय हाय कुठें जाऊं, कशासाठी जीव ठेऊं ॥

धिक धिक माझ्या जन्मा, कुळा लाविली काळिमा ॥
 दंभ मानाचे हे चार, साधु झालों वरवर ॥
 नाही खऱ्या भावार्थानें, गेलों एका लोटांगण ॥
 गुरु-आज्ञेचा आचार, नाही झाला काडीमात्र ॥ ६० ॥
 आतां काळ आल्यावरी, कसा सोसूं त्याची सुरी ॥

गुरुस हाक.

गुरुराया निजब्रीद, राखा घेउनि माझी दाद ॥
 जरी लोटिसी तूं दूरी, आह्मी जावें कोण्या दारीं ॥
 कोण माउली दुसरी, करी माया घेई उरीं ॥
 जरी.माउली कोपावी, बाळा तारांबळ सर्वस्वी ॥ ६५ ॥
 इतुकाच जाणुनि न्याय, माझे ठायीं ठेवा पाय ॥
 बहु झाली हयगय, पोटीं घे माझे अन्याय ॥
 अति अज्ञानी गव्हार, तरी मनीं ज्ञानाहंकार ॥
 वागे आमुले गुरक्यांत, अल्प बोलें होई तप्त ॥
 आतां नको दूरी धरूं, मी हा अपंग लेंकरूं ॥ ७० ॥
 तुझ्या वियोगानें स्वामी, कुठ्यापरी मरें हा मी ॥
 षड्विकार करी जोर, काळ आला उरावर ॥
 न साधिला एक अर्थ, माझा जन्म झाला व्यर्थ ॥
 बहु पोळलें आंतडें, टक लागे तुझ्याकडे ॥
 दोन गाईचा हंबरडा, ऐकुनि घावें घडाडा ॥ ७५ ॥
 मागल्यास क्षमा कर, पुढें नाहीं करणार ॥
 अवघें बोलणेंचालणें, घडो तुझिये स्फूर्तीनें ॥
 क्षमेसाठीं घडपड, केली हाच माझा पगड ॥
 नाहीं जास्त कांहीं हातीं, नुरे शक्ति युक्ति मति ॥
 मुक्तबोनी मज दीना, पावें पतितपावना ॥ ८० ॥
 दास्यें क्षिजवित हाड, माझी आस ही अखंड ॥

आतां नको पाहूं अंत, भारी लागली रे खंत ॥
सर्वदोषक्षमेसाठीं, पार्यां घट्ट दिली मिठी ॥

अनन्यशरण.

अनुतापें खुरमुंडी, धूळ झालों पायांबुडी ॥
करूनीयां मारापिटी, देह कापिला पदतटी ॥ ८५ ॥
पेशियाची लाज आतां, सुखें राखशील दत्ता ॥
पापी मूल मी अज्ञान, भीई आपणा आपण ॥
ऐसें समजतें तरी, नाहीं ठसत अंतरीं ॥
चोर्हीकडे पाय दाव, हाच माझा अल्प भाव ॥
कोणा जाऊं काकुलता, तूच माझा एकुलता ॥ ९० ॥
तुज बालकें अनेक; परि मज तूंच एक ॥
नको विसरूं तान्हा दीन, हीन किरकिरा हणून ॥
नाहीं मागत मी लई, मज भक्तीपुरतें देई ॥
काळ थेतां कासाविर्सी, ओढूं देऊं नको त्यासी ॥
सेवाहौस ही पुरीव, आधीं माझी करीं कीव ॥ ९५ ॥
नको मारूं ढेंकणावाणी, हीच विनंति चरणीं ॥
करीं निर्मळ दिव्य दास, तुका तैसा हा उदास ॥
देशील तें देई, पार्यां अपोनियां घेई ॥
आतां विसर मागील, कर सवंग पुढील ॥
दत्त दत्त दत्त दत्त, ऐशी लागो शुद्ध प्रीत ॥ २१०० ॥
डोई ठेवोनी चरणीं, जरा ठेवितों लेखणी ॥

पापक्षालनार्थ विनंति.

न लगे तें उमप फुका, अडलेलें पाहूं नका ॥
सेवा अखंड निष्काम, घेई राखें धीर धर्म ॥
पदशांति हेंच सुख, लोपीव तें बाकी दुःख ॥
तुझ्या पायांशीं स्मरोन, रेवे साक्ष केली आण ॥ ५ ॥

मुख्य पातक मैथुन, आहों सर्वस्वी वर्जून ॥
 निद्रा आहार व बाकी, नाहीं सुटणें ह्या लोकीं ॥
 गत पातकांच्या राशी, जाळुनीयां केली काशी ॥
 मागल्यास नको कोपू, पुढें सावधही वपु ॥
 नाहीं करणार स्त्रीसंग, राखूं ब्रह्मचर्य अंग ॥ १० ॥
 बाकी चोरी वा चहाडी, नाहीं जाणत ही कुडी ॥
 आवांतर पाप ज्ञान, नाहीं आलें समजोन ॥
 तिथे तुझी दया करा, बापा सद्गुरु सागरा ॥
 आह्मीं राखूं ब्रह्मचर्य, आमरणांत अक्षय ॥
 दत्ता दत्ता धांवा आतां, पडे दीन पायांवरता ॥ १५ ॥

आत्मार्पण.

गुरुराया ये सत्वर, धे या दीनाचा कैवार ॥
 येई दिसा राजरोस, नाहीं स्वप्नींचा विश्वास ॥
 होय साक्षात दर्शन, तेव्हांच धीर धेई मन ॥
 माझें मोडेल सांकडें, तंव छांती धडधडे ॥
 हीच दयाळांची खुण, डोई पायांसी अर्पण ॥ २० ॥
 लहान मोठ्या अवघ्या स्त्रिया, माझ्या नर्मदा अनसूया ॥
 सुस्वरूप वा कुलीन, कुरूप वा जातिहीन ॥
 कोणी कैशा जरी बाया, हा भी लेकर त्यांचे पायां ॥
 त्यांच्या उरावरी थानें, माझीं पिण्याचीं ठिकाणें ॥
 मनीं निश्चय ठसत, दत्तें केलें मदनमुक्त ॥ २५ ॥
 गुरुराया उपकार, काठें फेडूं मी पामर ॥
 पायीं शरण शरण, काया वाचा मन अर्पण ॥

रडकथा, वकिली.

आह्मा समर्थाचीं पोरें, स्वयें घालीतों पोतेरें ॥
 वाहवा रे दत्तात्रेया, नाहीं पार कोर्तीला या ॥

डोई वाढविल्या जटा, टेरि झांकेना लंगोटा ॥ ३० ॥
 केली जर्गी मानहानि, दैवा एक एकाहुनी ॥
 वाळवले हाड, छांती फोडिली धडधड ॥
 पोटापाण्याची न उस्त, राखिली न एक वस्त ॥
 नाही हातां पायां कोणी, आई बाई किंवा धणी ॥
 किती सांगूं दत्ता, झालें सर्वस्वी भलता ॥ ३५ ॥
 वर्जियेलें मैथून-सुख, जीव जाळिला हाकनक ॥
 दिली जगताला लाथ, आहें गरगरा हिंडत ॥
 आली मरण्याची पाळी, क्रोशें फोडिली आरोळी ॥
 तुझा न ठावठिकाण, दत्ता निर्दय तूं कठिण ॥
 जीव जावो राहो आतां, भेलों दत्त दत्त करितां ॥ ४० ॥
 ब्रीदा लाविला काळिमा, ऐसा तूं रे कुलाधमा ॥
 अनसुयेच्या ब्रीदाला, ऐसा पुत्र नोहे भला ॥
 इतुकें जरी झालें तरी, माझें शीर पायांवरी ॥
 काढियेला वनवास, नाना तऱ्हेचे आयास ॥
 वर दिसे व्यवहारी, लक्ष लागे तुझ्यावरी ॥ ४५ ॥
 जटाभारें डोई ओढे, सदा तळतळे आंतडें ॥
 काय मागितल्या रांडा, किंवा माणकांचा हांडा ॥
 कशा करूं नांवनिशी, आह्मीं चूर आपल्याशीं ॥
 झालें तेंही बरें झाले, पुढिलिया कामा आलें ॥
 भक्तकामकल्पद्रुमा, केंवि घेसी ही काळिमा ॥ ५० ॥
 किती सांगूं तुला गडे, झालीं थोरांचीं माकडें ॥
 दैवगति ही विचित्र, तिचा नाही कोणा पार ॥
 ज्यानें पायीं मान दिली, त्याची केली पायमल्ली ॥
 ऐसा भक्तांचा अभिमानी, नाही पाहीला त्रिभुवनीं ॥
 आधीं आतां लाज राखा, मग हणवा दत्तसखा ॥ ५५ ॥

आत्मदोष.

जंव जिकिलें न मदना, तंव व्यर्थ ह्या वलगना ॥
 मोलें घातलें रडाया, नाहीं असूं आणि माया ॥
 ऐसा तुकयाचा दृष्टांत, मज लागू तो साद्यंत ॥
 भाव माझा कार्यापुरता, नाहीं शुद्ध दत्तावरता ॥
 हाय हाय माझ्या देवा, काय दोष लावं देवा ॥ ६० ॥

अनसूयेवर भार.

रेवातीरीं माहुरपुरीं, चित्रकुटीं वास करी ॥
 कर्दमाची लेक साध्वी, ती ही अनसूया देवी ॥
 आहे आहे ती जीवंत, माझें हराया संकट ॥
 चंद्र दुर्वास भावंडें, दोन दत्तजींची गडे ॥
 देवहूति जिचें नाम, पातिव्रत्य जिचा नेम ॥ ६५ ॥
 पाहुनीयां हिचे जोरा, वसे काळाही दरारा ॥

दत्तास शरण.

तुझे पायीं माझी प्रीति, कां रे करिसी माझी खंती ॥
 मज तुझे दोन्ही पाय, एक बाप एक माय ॥
 दोन्ही हात कटीवरी, भाऊ बहीण गोजिरी ॥
 दत्तात्रेया अत्रिबाळा, माझा तुझ्यावरी डोळा ॥ ७० ॥
 नाहीं पाहिलें मीं पायां, ह्यणुनि येतें रे रडाया ॥
 ऐसा पातकी गधडा, फुका आलों जन्मा रेडा ॥
 जरी येतां काळ-उडी, काय करूं मी माकुडी
 काकुळती देतो हाका, माझी सांड करू नका ॥
 भावें पदर पसरोनी, मज दीनाची विनवणी ॥ ७५ ॥
 दिगंबर अवधूता, अवलीया गुरुनाथा ॥
 यतिपति गुरुवर्या, महाराजा दत्तात्रेया ॥

अत्रि-अनसूयापुत्रा, दत्ता सद्गुरु दातारा ॥
 चंद्रदुर्वाससहजा, त्रैमूर्ते बा षड्भूजा ॥
 अनसूयापुत्रा दत्ता, धावें पावें या करंटा ॥ ८० ॥
 तुझी अनाथांचे नाथ, नेणूं तुझांसी यापर्त ॥
 ऐकलेलें करितों स्तोत्र, नेणूं प्रत्यक्ष लवमात्र ॥
 जंव ऐकावी महिमा, तंव आशा झोबे वर्मा ॥
 नाही प्राप्तीचें साधन, उरीं रडें ये ह्मणन ॥
 ऐसा मेलेला निराश, जर्गी काढितों दिवस ॥ ८५ ॥
 उडालेलें बावर चित्त, काळ जाई कल्पनेत ॥
 अशा अपंग पाण्याची, लाज राखा आशाळ्याची ॥
 भडकली चित्तवृत्ति, निराशेनें खचली छाती ॥
 होतां दुःखाचा भडिमार, लक्ष गेलें तुजवर ॥
 कीर्त ऐकों आशा वाढे, निराशेनें येई रडें ॥ ९० ॥
 कशा सांगूं अतें पतें, दावा श्रीव तें कोणतें ॥
 आधीं दुःखी या जगतीं, वरी जाळी यमभीति ॥
 ऐसा गेलों करपोन, स्मरें आशें दत्तचरण ॥
 पाहोनियां नाहीं येणें, रडें येई निराशेनें ॥
 कष्टीं बैसलों रडत, दयाघना ये धांवत ॥ ९५ ॥
 कोणा नाहीं एक सुख, मज पाण्या सर्वेच दुःख ॥
 कशा केली ही वांटणी, समचित्त ह्मणवोनी ॥
 कांहीं तरो कांहीं बुडो, गुरुपादसेवा घडो ॥
 जरा एकटा बैसतां, रडूं येई माझ्या दत्ता ॥
 वर्णिल्या मिष्टान्नराशि, काय कामों खावाडासी ॥ २२०० ॥
 तैसें कल्पनेचें सुख, मज नको तैशी भीक ॥

निंदकांची व स्वतःची तुलना.

नमस्कारे निंदकांसी, माझ्या धुती पापराशी ॥
 साधों जाती मशीं मत्सर, होती जोड्याचे चाकर ॥
 निंदकांचे उपकार, मनीं येती वारंवार ॥
 कां हो निदितां दीनांसी, माझी तुमची सरी कैशी ? ॥ ५ ॥
 माझी तुमची बरोबरी, नाहीं तुह्यां आह्यां सरी ॥
 अहंकार धन नार, आशा दंभ व मत्सर ॥
 नाना तऱ्हेचीं वैभवे, निंदक हो तुह्यां सवे ॥
 आह्मी करंट उघडे, दत्तभक्तीचे भाबुडे ॥
 मन निराशच जाणा, नल्लो तुमचा थोरपणा ॥ १० ॥
 ऐशासवे बरोबरी, कशा करितां विचारी ॥
 बरोबरीच्याशीं लढा, कोणी पडा कोणी पाडा ॥
 आमुच्याशीं लढतांनां, तुह्यां घोर दीन देना ॥
 चढों पाहतां मजवर, माझे पाप तुह्यांवर ॥
 माझे थोरपण चढे, कैसे तुह्मी पिसे वेडे ॥ १५ ॥
 मज खालावूं पाहता, चढवोनी धुळीं जातां ॥
 आह्मी कांहीं न करतां, आत्मघातकींसे ठरतां ॥
 तुह्मी उचलेन दान, देता राखून मोजून ॥
 ऐका माझे दातृपण, दिली आसच पिटाळोन ॥
 एक सांगूं कां अनेक, तुह्यां आह्यां फार फरक ॥ २० ॥
 तुह्मी श्रेष्ठ जरी साचे, मज नको तें लेंकाचें ॥
 मज व्हावें भक्तीपुरतें, तुह्यां ब्रह्मांडही रितें ॥
 देहप्रारब्धापल्याड, कशा मज आशा द्वाड ॥
 कशा सांगूं फार, तुह्मी दूरसा जरि थोर ॥
 गुरुराया दत्तात्रेया, माझी लाज तुझ्या पायां ॥ २५ ॥

निष्काम भक्तीची मागणी.

काय तें औदार्य थोर, जेणें केली आशा दूर ॥
 तेच समर्थ भाग्याचे, बाकी करंट लेकाचे ॥
 माझी आशा घेई दान, दत्तात्रेया घे खणून ॥
 भक्ति अखंड अलोट, देई घेई सेवा धोट ॥
 अंगीं उठताती कळा, परि मी त्यांहूनी वेगळा ॥ ३० ॥
 ऐसा हा असतां न्याय, मना झोवे भ्रमभय ॥
 मज घोर चिंता पडे, कोण मोडील सांकडें ॥
 मायबापा गुरुदत्ता, कोणी नाहीं तुझांपरता ॥

सद्गुरूंचे चरणीं भार.

माझी लाज राखा, माझी लाज राखा । पार्यांचे पाईका, तोडूं नका ॥
 कोणाकडे पाहूं, तोंड वेंगाडून । तुमचे चरण, माझे वाली ॥ ३५ ॥
 आधीं मज कापो-नीयां कां न गेलां । ठेविला कशाला, वनवासी ॥
 तूं लेक मी आई, देऊनी वचन । माझी आठवण, सोडीली कां ॥
 नीळकंठराव, माझा अवलीया । दयाळा बोला या, बाध येई ॥
 पहा पुढें मागें, नीट विचारुनी । आतां मी पंगूनीं, कोठें जावें ॥
 दत्त आहे नित्य, तुझे पाठीवरी । वचाधारावरी, लक्ष जाई ॥ ४० ॥
 दत्तजींचा ठाव, नाहीं पाठीपोटीं । ऐशीही रहाटी, शोभते कां ॥
 मांडीवरी घेई, -ल कोणी पाजील, । कोण कुरवाळील, पोरक्याला ॥
 तान भूक रोग, -राई हातपाया । कोण घेवोनीयां, वारी दैना ॥
 आरतेपरते, बोलती शेजारी । कोण तो कैवारी, आतां मज ॥
 आतां या दीनाचा, प्रतिपाळ कोणी । करावा तो धणी, दाखविजे ॥ ४५ ॥
 अंगडेंटोपडें, काजळाची तीट । कोण गालबोट, लावी आतां ॥
 अंथरून पांघ, -रून न्हाऊं माखूं । काण अत्त्या काकू, करी अन्या ॥
 आळंटाळं काना, -डोळा कां करीसी । कोण लेंकूरासी, मातेवणि ॥
 तुझ्या पायांसाठीं, आलों उठाउठी । माघुरा न लोटीं, दत्तमाई ॥

भक्ति.

आठवोनी उपहासा, वाटे जीव हा नकोसा ॥ ५० ॥
 काय घडला अपराध, जेणें सांडिलीत दाद ॥
 आतां माझी हद्द झाली, धांवा धांवा माझे वाली ॥
 तुझे गुण ऐकोनीयां, वाटे मिठी द्यावी पायां ॥
 केला भावें नमस्कार, आतां करा अंगीकार ॥
 औदुंबरकल्पवृक्षीं, दत्ता साक्षात नांदसी ॥ ५५ ॥
 माझा भक्तीचा प्रकार, दुजे नेणों नानाचार ॥

अंतीं त्राता गुरुदेवच.

अवचितां जातां प्राण, व्हावें पायांचें स्मरण ॥
 अवचितां जाइलं प्राण, तेव्हां सोडवील कोण ॥
 भावें घेई माझी पूजा, मौनीस्वामी महाराजा ॥
 येती नाना लोक बाई, अंतीं कार्मी कोणी नाहीं ॥ ६० ॥
 काय करूं त्यांचे आशा, येती दैवदास दास्या ॥
 एक दैवापलीकडे, काय देती हीं माकडें ॥
 गुरुसारीखा उदार, इहपरीं दासा थार ॥
 सोडुनीयां जाऊ न चित्त, भूपादिकीं चंचलवृत्त ॥
 एक गुरुपायांविणें, कोण करी सोडवणें ॥ ६५ ॥
 देवा धांवा देवा धांवा, राया दत्तात्रय केशवा ॥

सेवेची मागणी.

बहु झाल्या या यातना, आतां मज कंठवेना ॥
 माझे मुखीं तुझें नाम, हृदीं वसो पाद-प्रेम ॥
 गेलों होतों तवासेन, आलों तुझ्याच आशेनें ॥
 तुझीं माझी सोय करा, काढूं नका या चाकरा ॥ ७० ॥
 शुद्ध कवनें तीं वेंचा, हेत पुरवावा सेवेचा ॥
 तुझी माझे एक वाली, सेवा पाहिजे घेतली ॥

पुरवा सेवेचे अभिमाना, दत्ता करावी करुणा ॥
 नाहीं लौकिकाची प्रीति, करित मी तुझ्यावर्ती ॥
 तुझ्यावीण माझा त्राता, कोण आहे गुरुदत्ता ॥ ७५ ॥
 धरीतों मी तुझे पाय, कर भजना पुरती सोय ॥
 दत्ता वंदीतों चरण, सेवा आशा करी पूर्ण ॥
 ऐशी कांहीं द्यावी खूण, जेणें धीर धरिल प्राण ॥
 धांवा पावा तारा तारा, मुखें मानलेल्या पोरा ॥
 दत्तात्रेया तारीं तारीं, करीं कृपा मजवरी ॥ ८० ॥
 काय तुला पडलें न्यून, तूं तर सर्वसौख्यखाण ॥
 पाहूनी ही पंगु काया, पडलों प्रेत होवोनीयां ॥
 काय तुला जड पडलें, माझे कृपाळू माउले ॥
 तुझी माझे एक वाली, दया पाहिजे राखिली ॥
 ऐशा मोठ्या परिवारांत, नाहीं खपला का हा पतित ॥ ८५ ॥
 कनवाळू अंबाबाई, पंगू आतां कुठें जाई ॥
 पोपी घेतले पायांशीं, आड्यां लोटिलें दूर वेशीं ॥
 आतां कुठें कैसा जाऊं, ऐसें प्रेत कुठें नेऊं ॥
 महालक्ष्मी दत्त ज्ञाता, काय बोलूं मी पुढता ॥
 उडूं पाहे भक्ति, तारा तारा यतिपति ॥ ९० ॥
 गुरुदक्षिणामूर्ति हो, दया दीनावरी राहो ॥
 थके तुमचा नीलकंठ, प्राण ठेपले आकंठ ॥
 मज पंगू दीनावरी, कैसे निष्ठुर झालां तरी ॥
 जरी देतां ढकलून, नाहीं सुटका तुझांविण ॥
 देवा फुटली रे छाती, न चालेशी होई मती ॥ ९५ ॥
 बापा शरण शरण, नको कामूं शरण जन ॥
 दत्तात्रेय महाराजा, धांवा माझी राखा लज्जा ॥
 माझे संकटाचे काळा, तिवारीं रे अत्रिवाळा ॥

मोडावला अभिमान, झालें चरणींचा दीन ॥
 माझ्या लहान थोर चिंता, तुझ्या पायीं सद्गुरुनाथा ॥२३००॥
 माझी लाज तुझ्या पायां, दत्ता दत्ता दत्तात्रेया ॥
 आई अवे तारीं ऊठ, अवघें पडलें संकट ॥
 अंबाबाई दत्तात्रेया, प्रेतवत पडलें पायां ॥
 तनु मन प्राण वाणी, दिली धुपाच्या कारणीं ॥
 नैवेद्यासी माझें सर्वस्व, आतां देव देव देव ॥ ५ ॥
 तुझीं साक्षात् निरंजन, जाळा पाप हें अज्ञान ॥
 मी हा समर्थीचा लेक, देशोदेशीं मागें भीक ॥
 ऐसा उपहास जगीं, नका करूं दत्तयोगी ॥
 होय दास्याशेचा भंग, आह्मी सर्वस्वी अपंग ॥
 कशा जिवंत ठेवितां, घ्यावा आतां जीव परता ॥ १० ॥
 जगीं जगण्याची आस, नाहीं आतां या जीवास ॥
 आतां माझा अंत करा, गुरुराया दया करा ॥
 पुढें जगांत जगणें, नको नको सेवेविणें ॥
 मनीं सेवा-उल्हास ये, सवें जळें या दोर्बल्यें ॥
 उरीं भरोनी ये रडाया, आळवितों तुझे पायां ॥ १५ ॥
 कींव दाद नाहीं पाहून, वाटे झणीं जावें मरून ॥
 मायबापा जीवल्गा, आतां कांहीं नीट वधा ॥
 नाहीं पायांचें स्मरण, ऐसें न येवो मरण ॥
 वेडा वेडा वेडा वेडा, मी हा शुद्ध वेडा वेडा ॥

वकिली.

मी हा आशेला पायांचा, दारीं आरडें केव्हांचा ॥ २० ॥
 तुझी संत जेवीयेलां, टाकिलेलें घाला मला ॥
 तुझी समर्थ ह्मणोनी, करंटा याचक मी हा जनीं ॥
 आहां उदार दातार, ह्मणुनी मी आशाळखोर ॥

तुझी पतितपावन, झणुनी मी पतित हीन ॥
 तुझी दीनांचे दयाळ, झणुनी मी दीन गाळ ॥ २५ ॥
 तुझी माय कल्पतरु, मी हा सकाम लेकरुं ॥
 तुझी थोर कामधेनु, मी हा वांसरुं घे थानू ॥
 तुझी सेवकाभिमानी, झणोनी मी सेवक जनीं ॥
 तुझी देव भक्तवत्सल, झणोनी मी भक्तीशील ॥
 तुझी सुखवस्तु धनिक, दारीं मी हा आगांतुक ॥ ३० ॥
 तुझी चढेल दयाळ, आर्जवखोर मी लघाळ ॥
 तुझी माझे जीवलग, झणोनी मी तुझामार्गे ॥
 आह्मांविण तुझां जर्गी, कोण विचारी पोरगी ॥
 काय इंधनाचे वीण, वन्हि पावेल निजपण ॥
 काय भुकेल्यावांचून, अन्नछत्रपाड कोण ॥ ३५ ॥
 जरी नसतां अंधार, व्हावा होता कां दिनकर ॥
 जरी जर्गी नाहीं घाण, काय सुवासमहिमान ॥
 जरी पापा नाहीं ठाव, कशा व्हावा पावन देव ॥
 नाहीं ठाव लेकरवाळी, कैची वांझुट माउली ॥
 नाहीं पिणाराचा ठाय, जाळायाचें दुग्ध, काय ॥ ४० ॥
 जरी नाहीं आशाळखोरु, कशा व्हावा कल्पतरु ॥
 नाहीं ठाव लोहभावा, काय परीसवाहवा ॥
 आह्मां भक्तांविण तुज, दत्तदेवा नाहीं तेज ॥
 ऐसा जाणोनीयां न्याय, बळें केले मी अन्याय ॥
 माझे केलें मी सकळ, आतां पाहें तुमचें शील ॥ ४५ ॥
 काय मायेविण फुका, तेज परब्रह्म सुखा ॥

मरण्याची इच्छा.

ऐशा डंबीस जगांत, कशा ठेवीतां जिवंत ॥

आतां सुखें मृत्यु यावा, आस ही तरी पुरवा ॥

नीलकंठ हरिहर, याचा न पडो विसर ॥
 माझी आठवण ठेवा, जीवलग्ना दत्त देवा ॥ ५० ॥
 भावें झालासे नामोच्चार, नाहीं मोक्षाची फिकीर ॥
 आतां मज वीट आला, सुखें पाठवा मृत्यूला ॥
 आतां कुठें शोधूं तूज, तुझी माझी राख लाज ॥

स्वपरीक्षा.

आतां मज क्षमा करा, महा पातकी किंकरा ॥
 गुरु केले तेही स्वयें, परलोकीं कैसे जावे ॥ ५१ ॥
 घंडोघडी भीती येतां, कोणा छळं तुझां परता ॥
 नका माझा करूं राग, छळी शंकेनें अपंग ॥
 नाहीं शिवलें संतपण, आला अंगीं संताभिमान ॥
 ऐसा मेलों चोंहीकडून, देवा तुमच्या कृपेविण ॥
 चढे थोरपणताठ, खरा जरी आहे हिंपुटा ॥ ६० ॥
 दंभावृलों साधु वेशीं, झाली सर्व सत्यनाशी ॥
 किती देवा रडूं तरी, दुजा उपाय न करीं ॥
 मानदंभावरी लक्ष, जाई लालुच अहर्निश ॥
 जरी दृढता ये काये, मन मारीतो वैराग्यें ॥
 परी मुकलों सर्व हिता, रोगी देहाचे सांगाता ॥ ६५ ॥
 धांवा धांवा दत्ता वाली, माझी ऐका दीन बोली ॥

शरण.

मी हा पापाचा समुद्र, करा दर्शनं पवित्र ॥
 जरी नावडे हा भक्त, तरी पुरे हें जीवित ॥
 आई मागें पोर रडत, फिरतां तीं मागें फिरत ॥
 तैसा न्याय करा देवा, माझे धांवणी या धांवा ॥ ७० ॥
 तुझांवीण मज थारा, कुठें दिसेना हरिहरा ॥

गुहाराया माझा लाज, तुझी राखावी जी आज ॥
 लुमचे पायीं घालुनि माथा, लोळलों मी तयांवरता ॥
 माझें सामर्थ्य खुंटलें ॥ सांभाळा हो कृपाबळें ॥

विठ्ठलदर्शनोत्साह.

चला गांठूं पंढरपूर, पाहूं रखुमादेवीवर ॥ ७५ ॥
 कटीवरी अहेत हात, वीट पायांच्या खालत ॥
 दोनी पाय सम उभा, दिगंबर भोळा बाबा ॥
 दीन दयाळ जगजेठी, आला पुंडलीकासाठीं ॥
 आह्मा गवसला सहज, श्रमपैक्याचें न काज ॥
 पाहोनीयां माझा भाव, निजपदीं देइल ठाव ॥ ८० ॥
 सोडवील माझे पाश, कीं व करील या दीनास ॥
 सर्व करील बरवें, घोष करूं त्याचे नांवें ॥
 पुंडलिकवरचे हरि विठ्ठल, विठ्ठल विठ्ठल विठ्ठल ॥

कामनिवारणार्थ विनंति.

देवा तुझी उपेक्षितां, माझी काय दैना पुसतां ॥
 साध्वी-अनसूया-पोरा, तुझा काळाही दरारा ॥ ८५ ॥
 नाहीं मुतायाही जोर, पडे धार × × वर ॥
 तरी मना लाज नाहीं, स्वप्नीं नारीसौख्य पाही ॥
 ऐशी प्रारब्धाची गति, सरळ करा यति-पति ॥
 मज पामराचा न पाड, जाया प्रारब्धाचे आड ॥
 तुझी माझे दाते वाली, ह्यणुनी गोष्ट सांगितली ॥ ९० ॥
 सांगुनीयां माझें झालें, आतां स्वामीचें राहीलें ॥
 माझी लाज पायीं अर्पण, हाणा मारा हा मदन ॥

वेंगुल्यांचे आज्ञेवर.

कशा दावितां वेंगुलें, काय अंगीं बळ उरलें ॥
 नेणूं उत ये सामर्थ्या, पुढें प्रवास कंठया ॥

दया विचार करूनी, करा नीटशी करणी ॥ ९५ ॥
 माझे ह्मणणें नाहीं कांहीं, भेट व्हावी लवलाहीं ॥
 दयासागराचे पुढें, काय बोलूं मी हें वेढें ॥
 देवा शरण शरण, सदा ठेवा पायीं मान ॥

अपमानापेक्षां मृत्यु बरा.

नाहीं आशा मानपानीं, होऊं ना द्या मानहानि ॥
 होण्यापूर्वीं अपमान, सुखें घ्यावा माझा प्राण ॥ २४०० ॥
 देश भक्त नव्हत दोन, वदताती संतगण ॥
 दासिं संकट येण्यापूर्वीं, तुझी करितां निर्वाणिवी ॥
 राखीतसां मागें पुढें, ऐसे गर्जती पोवाडे ॥
 गोपी गाई यादव गोप, याचे शमविले ताप ॥
 ब्राह्मणांचा पाठराख्या, ह्मणवीतां दत्तसख्या ॥ ५ ॥
 भक्त तारीले कितकि, दूर केला कां हा लेक ॥
 धांवा पत्ता तारा तारा, वेदिं सदुरू दातारा ॥

दत्तावर पूर्ण भार.

अवघ्या चुकीचीये बोला, माफ करा अत्रिबाळा ॥
 तुझी समर्थ उदार, कीर्त ऐकिलि दूरवर ॥
 आलों आशेनें धांवत, कांहीं घाल इष्ट वस्त ॥ १० ॥
 नानापरी थोर थोर, अजब अतर्क्य अपार ॥
 ऐकों ऐशा स्तुतिबोला, मज आशांकुर तो फुटला ॥
 वाटे सर्वस्वी विपत्ति, मांडूं दात्या दत्तापुढतीं ॥
 मग निज ब्रीदापरी, करिल तो वारासारी ॥
 ह्मणूनीयां आलों दारा, आतां काय सें तुझी करा ॥ १५ ॥
 हातपाय जोडोनियां, शिर लवंडिलें पायां ॥
 तुझ्या पायीं माझी लज्जा, दत्तात्रेया महाराजा ॥

वाकिली व शरण.

गुरुवीण माझी, कोण करी किंव ॥ कोणाला आठव, होय माझा ॥
 आजवरी कोण, दुजें आलें कामा ॥ दत्ता आत्मारामा, तुझ्याविणें ॥
 आईची इस्टेट, लेकासी मीळते ॥ ऐसें खातेंपोतें, अनादीचें ॥ २० ॥
 असोनीयां मज, केंवी हा अन्याय ॥ मौनीस्वामी माय, देसी आज ॥
 तूं माय मी लेंक, ठरला सिद्धांत ॥ तुझे वचनांत, स्वमुखींचे ॥
 आतां ही उपेक्षा, न साहे विधीही ॥ विचारुनी पाहीं, कृपाळे तूं ॥
 तुझें निज धन, मज न पावलें ॥ सगुण पाऊलें, तींही गेलीं ॥
 आतां काय करूं, नागवलें पूर्ण ॥ लागलें चिंतन, भवभय ॥ २५ ॥
 माझ्या देवराया, ऐसें नका करूं ॥ पोटीचें लेंकरूं, सांभाळा हें ॥
 अपराधी तरी, समर्थाचा लेक ॥ केंवी हीन लोक, दंडतील ॥
 माझे भूत लान, थोर सर्व दोष ॥ माफ करुनि दास, शांत करा ॥
 सुखानें पायांची, सेवा घडो पूर्ण ॥ पाहूं द्या चरण, सर्वांअर्थी ॥
 लववीतों मान, कर जोडोनीयां ॥ मौनीस्वामीपायां, दीन झालों ३०

अनन्यशरण.

विष्णुपाद तुझे हातीं, ह्मणुनी तूं माझे चिर्ती ॥

- माझ्या बापा ये सत्वर, आतां नको ठेऊं दूर ॥
 जरी नाहीं तुमची कृपा, तरी द्या ही मान कापा ॥
 नका ठेऊं जगीं जीवंत, कृपाअपात्र करंट ॥
 ऐसा नका करूं घात, नका तोडूं हा पतित ॥ ३५ ॥
 नाहीं तुझी सेवा होणें, तरी नको व्यर्थ जिणें ॥
 आपुलीये हातें प्राण, जाई खुशाल घेवोन ॥
 कोणी नाहीं दुजा त्राता, माझा वाली तूं रे दत्ता ॥

तत्त्व.

कल्पना ही माया, काळ जीवालागीं ॥ करिते अभागी, निर्मोनीयां ॥
 निर्मिती मारीते, भेडवी सुखवी ॥ पाहावी ऐकवी, आपापुणा ॥ ४० ॥

आपुणच होय, वरें बुरें रूप ॥ सुखदुःखमाप, आपुणचि ॥
 कल्पनेपरतें, ठिकाण अचल ॥ एकच निर्मल, सर्वां ठायीं ॥
 चर्णन तयासी लावितां चुकीचा ॥ अंश येई साचा, खऱ्या रूपा ॥
 तें तें तेंच तेंच, पुढें स्तब्ध वाचा ॥ तया अनुभवाचा, एकच मार्ग ॥
 ह्याणूनी पळपुढ्या, स्थिर हो ठायींच ॥ साक्षता तरीच, घेशी तुझी ॥४५
 कल्पना सोड ती अवखळ रांड ॥ करिते कुभांड, मिथ्य सर्व ॥
 कल्पनेची आई, कल्पनेचा बाप ॥ कल्पना-आरोप, स्तुतिवाद ॥
 तुंही कल्पनेचा, तेंही कल्पनेचें ॥ गाढवीचा नाचे, लेंक तीत ॥
 कल्पनेचा देह, कल्पनेचा श्वास ॥ रोगराई भास, कल्पनेचा ॥
 कल्पनेचा धागा, लांब हा वाढला ॥ घालीतो पडळा, अचल रूपा ॥५०
 सर्व तुझा तूंच, एक मिथ्य बाकी ॥ कल्पनेची डोकी, फोड झणों ॥
 एकमय तुझें, रूप सर्व काळ ॥ पाहें विवेकबळ, धरुनीयां ॥
 कल्पनेचें पाप, कल्पनेचें पुण्य ॥ देव देवालय, कल्पनेचें ॥
 एक तेंच सत्य, दुजें तेंही मिथ्य ॥ भूमि वा आदित्य, कल्पनाच ॥
 खोढ्या कल्पनेचा, अभ्यास हा दड ॥ झाला अवघड, तूज बापा ॥५१
 तेणें तुज मिथ्य, तेंच वाटे सत्य ॥ त्यांत अहं नित्य, जोर करी ॥
 पुढें ये सुखाशा, मग कर्मपाप ॥ ऐसें हें कुरूप, थोतांडची ॥

मार्ग.

जरी तुज व्हावा, सत्सुखाचा मार्ग ॥ थोडी किल्ली सांग, सांगतों मी ॥
 सर्व मिथ्य ऐसें, एकदम न ठसे ॥ तरी ऐकल्यासरसें, भकूं नको ॥
 हळू हळू करीं, खऱ्याचा अभ्यास ॥ एकाकीं खोष्ट्यास, त्यागाऽशक्य ६०
 खोष्ट्याचे साहाय्यें, खरें शोध मनीं ॥ जाईल विरोनी, मिथ्य आपें ॥
 ह्याणोनि वेद श्रुति, स्मृति धर्माधर्म ॥ यथासांग कर्म, शक्य करीं ॥
 उत्तम उपाय, भक्तिभाव मनीं ॥ निष्काम कल्पीं, ठाव नेदीं ॥
 गुरुआज्ञा मान्य, संतसंग प्रिय ॥ होशील अक्षय, तुझा तूंच ॥
 तनमनधन, गुरुनामार्पण ॥ गुरुनाम पूर्ण, जप नित्य ॥ ६५ ॥

नामासारीखें तें, साधनच नाही ॥ कलीमार्जी पाहीं, एकच-साध्य ॥
भक्तिभावें नाम, सदा प्रेमें गाई । होसी दत्तआई, तुझा तूंच ॥

मुक्ति.

निर्मल अचलाऽ, खंड एकाकार ॥ दुःखाचा बाजार, उठे सर्व ॥
कल्पनाच नाही, तेथें कैचें दुःख ॥ सुखदुःखभाक, निवर्तली ॥
नाहीं शुभाशुभ, नाही पापपुण्य ॥ नाही धन्याधन्य, मिथ्यलोपें ७०
एक सोयरीक, जोडली सर्वत्र ॥ अरत्र परत्र, स्थळ नाही ॥
आतां काय बोलूं, कसा कोणापाशीं ॥ द्वैत मूळापाशीं, छेद झाला ॥

शाश्वत सुख.

देवापाशीं सदा, मागत होतों सुख ॥ लाज वाटे विख, मागितलें ॥
कल्पतरूपाशीं, विष मागीतलें ॥ मागणें त्यांतलें, देवा माझें ॥
कल्पना ही चूक, तीत कैचें सुख ॥ जाय तेथें दुःख, दुःख सर्व ७५
तयांतची करी, सुखलेशभास ॥ दुःख डोंगरास, राई सुख ॥
कल्पनाच चूक, सुख मागसी तीत ॥ दुःखांत तें सुख, होय कैवी ॥
दुःखा सोडोनी दे, बाकी सुखच सर्व ॥ कशा भाकिसी कीव, दीनावाणी ॥
सुखाचे भ्रमानें, दुःखा कंवटाळीसी ॥ माया या रांडेसी, सर्वच दुःख ॥
सुखसैं क्षणिक, दुःख निरंतर ॥ कल्पनाबाजार, ऐसा आहे ॥ ८० ॥
नाशवंत सुख, -लेशभास ज्यांत ॥ हांशिल तें त्यांत, काय आहे ॥
चिरसुख एक, -रूप सदा सर्व ॥ ऐसा धरीं भाव, निजरूपीं ॥

वैराग्यप्रार्थना.

माझे हेतू जळोत देवा, माझें कांहीं न पुरवा ॥
चित्त राहें पादतळीं, बुद्धि द्या ही सर्वकाळीं ॥
अन्य सुखाची कल्पना, नका पुरवूं नारायणा ॥ ८५ ॥
तुझां-परभाव मनीं, कधीं ना लागो येडनी ॥
मागें मागितलें त्याच्या, XX वर थू थू लुच्या ॥

दत्तात्रया मायबापा, मज ठायीं ठायीं जपा ॥
जातां कल्पनाबाजारीं, झर्णी ओढावें माघारीं ॥
तुझांपायीं धुंद करा, नको आशा दास्यपरीं ॥ ९० ॥
दास्या पुरतेंच द्वैत ॥ बाकी सदैव अद्वैत ॥
ऐशी करा माझी वृत्ति, धांवा पावा यतिपति ॥
पार्यां वाहिलें हें शिर, माझा भार तुझांवर ॥

माया व ईश्वर.

मिथ्य सुखकल्पना एक, येती दुःखाच्या त्या लाख ॥
ऐसा कल्पनाबाजार, नको तयाचा शेजार ॥ ९५ ॥
संतसंग संतसंग, मज घडावा सर्वांग ॥
बेशा भारीं आहे देव, नाही देवा दुजा ठाव ॥
देव पाहतां आहे सूक्ष्म, आहे अपार परम ॥
कल्पनेसी सूक्ष्म वाटे, माया जातां देव मोठे ॥
दत्त दत्त दत्त दत्त, दत्त दत्त दत्त दत्त ॥ २५०० ॥

आत्मपरीक्षा व दर्शनाशा.

बहू शीणला हा नर, आतां नको ठेवूं दूर ॥
मानों संतांचें वचन, प्राण दत्ताला अर्पण ॥
नाम सदा वसो मुखीं, नुरो आवडी आणीकीं ॥
संतांविण घडोघडी, माझ्या कोण शंका फेडी ॥
भावुडा मी मूर्ख वेडा, दुःखी भित्रा पापी रेडा ॥ ५ ॥
देवावरी प्रीत जाई, परि करूं न सुचे काई ॥
कल्पनेनें थाटे देव, दृश्य देखों लोपे भाव ॥
देव दिसेना साक्षात, ह्मणनी ही कठिण गत ॥
दिसतें तें भासे सत्य, देवभाव होई मिथ्य ॥
ऐसा भक्ती संसारीं, करूं काय नरहरी ॥ १० ॥

ऊर भरुनी येई रडें, उपाय न चाले पुढें ॥
 फक्त ठायींच तळमळतों, कर्मा देहही न दृढ तो ॥
 आतां दर्शन तरी द्या, दयानिधि दत्तात्रेया ॥
 लेखीं वाट दावी तुका, उमजेना पापी लोकां ॥
 नाहीं प्रत्यक्ष आधार, तेणें मन न घे धीर ॥ १५ ॥
 लोकलज्जा भीति आशा, सांपडलों नाना पाशां ॥
 माझा करा हो निर्णय, मनीं झुरतों अक्षय ॥
 नाहीं नाहीं पूर्णाऽभक्त, नाहीं पूर्ण सक्त भक्त ॥
 आदलंड मदलंड, ओहें पातकी मी भ्याड ॥
 नका नका करूं रोष, पुन्हा पुन्हा कथितों दोष ॥ २० ॥
 नका रागावूं मजवरी, पुन्हा शंकेनें विचारी ॥
 आतां काय करूं देवा, काय केंवी करूं सेवा ॥
 आतां कुठे घालूं उडी, हातें फाडूं वा ही कुडी ॥
 विष खाऊन मरोन, जाऊं अंतरण्या जन ॥
 तुझ्या पायांची शपत, नको कांहीं पायांपरत ॥ २५ ॥
 दुज मागतां मी दीन, सवें जावो माझा प्राण ॥
 अवध्या चुकीचीये बोला, क्षमा करा या पाप्याला ॥
 जेणें दुरावेन पायां, तें न द्यावें दत्तात्रेया ॥
 मज भेटा डोळेभर, द्या हो प्रत्यक्ष आधार ॥
 मग राहीन धीरानें, सुखें इहसुखाविणें ॥ ३० ॥

भक्तीची मागणी.

मायबाप अत्रिसुता, धांव अनार्थांचे नाथा ॥
 मज अंतरली वाडी, माझें संकट हें मोडी ॥
 ऐसा भाविक लोटून, केंविं केला योग पूर्ण ॥
 मज अभागी ठेवून, मिरवीशी थोरपण ॥
 माझे सोडवणे या या, मायबापा दत्तात्रेया ॥ ३५ ॥

थकली ही बुद्धि काया, जिवलगा या या या या ॥
 गुरुराया तूं उदार, माझा वाली दानशूर ॥
 प्राण जाई या या या या, एरव्हीं भक्ति जाईल वायां ॥
 कांहीं नुरलें मजपाशीं, धांव दत्ता दयाराशी ॥
 पहा पदर पसरिला, लान थोर अवघ्या बोला ॥ ४० ॥
 त्रैलोक्यचिंतामणी, ऐका माझी दीन वाणी ॥
 स्वामी न लावा उशीर, आतां किती फोडूं ऊर ॥
 स्तुतिपोवाडे गर्जवा, ब्रीद-अभिमान राखावा ॥
 नका पाहूं माझी लायकी, मी हा पातकी पातकी ॥
 आपुलें तें ब्रीद राखा, व्हाया अभाग्याचा सखा ॥ ४५ ॥
 पांढोनीयां माझी दैना, येई विपरीत कल्पना ॥
 वेद स्मृति शास्त्रस्तुति, मज वाटते रे खोटी ॥
 काय ह्मणशील तें ह्मण, माझें उडूं पाहें मन ॥
 भजोनी त्रैलोक्याधीशा, माझी ही कां पेशी दशा ॥
 दत्ता आतां धांवा धांवा, ब्रीदप्रभाव राखावा ॥ ५० ॥
 तुझ्या पार्यां माझी बुद्धि, राहो टळावी न कधीं ॥
 तुला माझा नमस्कार, ये रे त्रैमूर्ति-अवतार ॥
 बुडवाया पूर्व कीर्ति, कशा अवतरलासी याति ॥
 काय माझा घेशी अंत, झणीं करीं गा सनाथ ॥
 माझे संकल्पविकल्प, कर दूर मायापाप ॥ ५५ ॥
 भक्तिशांतीनें सगुण, मज भजों दे रे पूण ॥
 अन्नदान संतसेवा, व्हावें पूजन सगुण देवा ॥
 पूर्ण निर्गुण अंतरिं ठाव, बाह्य वृत्ति भक्तिभाव ॥

आशापाशच्छेदार्थं प्रार्थना .

आझी शरण अढळ, तुझी पूर्ण दयाशील ॥
 माझा मीपणा सुटेना, करूं काय नारायणा ॥ ६० ॥

हृदय जिवासी सुटेना, करुं काय नारायणा ॥
 देवा सोडवा साडवा, दत्ता सोडवणे धांवा ॥
 मज तांतडी लालची, लागे निर्गुण सुखाची ॥
 परि कल्पना सुटेना, करुं काय नारायणा ॥
 कसा तरी कोंडूं जीव, दत्ता बापा वाट दाव ॥ ६९ ॥
 होई होई रे वाटाड्या, मज आंधळ्याचा वेड्या ॥
 वेडा वांकुडा दावितां, होय घाबरणूक वृथा ॥
 कल्पनेचा आला वीट, नको वांकुडी वा नीट ॥
 नको सुखाची शेखीची, अथवा नार काचनाची ॥
 सुखाशा ही अधाशीशी, कधी न पावे शांतीसी ॥ ७० ॥
 आशा अलोट धांवते, काय प्रारब्ध वोखटे ॥
 करा कल्पनेचा खंड, मज सुटेना ही रांड ॥
 हिचे हातीं सांपडोनी, झाली फसगत कल्पनीं ॥
 सोडावया या रांडेला, नाहीं समर्थ मी अवल ॥
 आशा-रांड झाली यार, आही नर झालों नार ॥ ७१ ॥
 आही तियेचे स्वाधीन, झालों पूर्ण पराधीन ॥
 नांदवी तैसें नांदतो, सदा अतृप्त भडकतो ॥
 ऐशी चंचला गुलाम, केले सर्वस्वी गुलाम ॥
 आतां बोचा वाळूनीयां, जातां उमजलों बायां ॥
 पूर्ण पस्तावलों परी, कांहीं उपाय न करीं ॥ ८० ॥
 देवा धांवा धांवा पावा, मज निर्विकल्प करवा ॥
 वाळ मुकेलें ओरडे, देवा आईसाठीं रडे ॥
 येई येई दत्त माई, आतां अंत घेसो काई ॥
 सोडवा हा उपहास, झाली फसगत सायास ॥
 दीनानाथ श्रीद निज, खरें करा तारा मज ॥ ८१ ॥
 बुडलों हो बुडलों खोल, जीव तुटे तिळतिळ ॥

सुखाशेसी अंत नाही, सदा रांड अतृप्त ही ॥
 एक देतां दुजें मागे, अधिकाधिक इच्छी वेगें ॥
 परि तृप्ति न कधीही, किती जरी दिलें तरीही ॥
 ऐशा अधाशी राडेचे, संगतीनें झाली चे चे ॥ ९० ॥
 द्वेष मत्सर खुनूस, मज पाडीती आयास ॥
 समतेची शरणबुद्धि, मज राहेना पळ कधी ॥
 अंतरली शांतिमाता, हतभागी या पतिता ॥
 अंतरले तुझे पाय, दत्तु करीं रे उपाय ॥

भोक्षयाञ्चा.

मज पूर्ण आला वीट, धांवा ताता स्मरळ नोड ॥ ९५ ॥
 नका नका पाहूं अंत, मी तर मायेचा लंपट ॥
 नाही अनुताप स्मशानी, तुझे पाय साक्ष दोन्ही ॥
 नाही दुःखोपाधीनें, बोलत वैराग्य वचनें ॥
 सुख नाही हणूनीयां, नाही वृथा इच्छित पायां ॥
 झाला लौकिकीं उपहास, तेणें ना ओढवली आस ॥ १६०० ॥
 जहालें तें उत्तम झालें, तेणें डोळे उघडले ॥
 आतां कांहीं नको ऐसें, माझे मर्जी खास ठसे ॥
 नको कोणतेंही सुख, सदा दावीं तुझें सुख ॥
 मज प्रत्यक्ष दर्शन, शांत करा तळतळणें ॥
 परी नका पाहूं अंत, मी तर जातीचा लंपट ॥ ५ ॥
 नाक डोळे कान तोंड, बंद करा शिस्न × × ॥
 मारा ठार या मनासी, मिळवा ऐक्यतारूपासी ॥

तन्मयतेसाठीं विनंति.

स्तुति वा सुस्वर, न ऐकावा नामेतर ॥
 एक नामाचि ऐकावें, किंवा कर्ण बधिर व्हावे ॥

डोळां रूप ठायीं ठायीं, सदा पहावें निरामयीं ॥ १० ॥
सर्व इंद्रियांचा झोंक, राहो सर्वस्वी हा एक ॥

धांवा.

चोहोंकडे नित्य चरण, आह्मी जावरे मरोन ॥
देवा माझा खून करा, करा कीव दीन पोरा ॥
शांति साधन साधेना, हतभागी मंद दीना ॥
निराशेनें येई रडें, जीव सदा तडफडे ॥ १५ ॥
अर्धा गाढव ब्रह्मचारी, झालें पापी पृथ्वीवरी ॥
देवा धांवा देवा धांवा, दत्ता विठ्ठला केशवा ॥
तुझा पायीं माझी लज्जा, शरण दत्त महाराजा ॥

विराग.

कधीं होईन निष्काम, दत्तात्रेया सांग नेम ॥
दत्ताविण घाली पोटीं, कोण माझीं कर्म खोटीं ॥ २० ॥
गुरु तुझे पायांविण, येई जीर्वाताची घाण ॥
अंगीं जटा दाढी मिशा, मन धांवतें दश दिशा ॥
ऐसा उग्रहास साचा, तुझ्या होईल लेंकाचा ॥
दुसऱ्याचे गणदोष, माझ्या न शिवोती मनास ॥
बरे बरे झालें दैवा, चेंचलासी मूढ कावा ॥ २५ ॥
माझी हेळसांड केली, कां हो दत्ता माझे वाली ॥
मजहूनी महापापी, स्वीकारिले तुझीं बापीं ॥
भेटवोनी आप्त जना, कां हो मांडीली हेलना ॥

वकिली.

माझी अभाम्याची, काय वाट केली । आणिकां वांटिली, भुक्तिमुक्ति ॥
कंवि देवा माझा, विसर पडला । कां हा लुळा खुळा, उपेक्षिला ॥ ३० ॥
कीं मी नाहीं दीन, अपंग दुर्बळ । दीनांचा दयाळ, नव्हसी कीं तूं ॥

दत्तात्रया मायबापा, मज ठायीं ठायीं जपा ॥
जातां कल्पनाबाजारीं, झणीं ओढावें माघारीं ॥
तुझांपायीं खुंद करा, नको आशा दास्यपरीं ॥ ९० ॥
दास्या पुरतेंच द्वैत ॥ बाकी सदैव अद्वैत ॥
ऐशी करा माझी वृत्ति, धांवा पावा यतिपति ॥
पार्यीं वाहिलें हें शिर, माझा भार तुझांवर ॥

माया व ईश्वर.

मिथ्य सुखकल्पना एक, येती दुःखाच्या त्या लाख ॥
ऐसा कल्पनाबाजार, नको तयाचा शेजार ॥ ९५ ॥
संतसंग संतसंग, मज घडावा सर्वांग ॥
बेशा भावीं आहे देव, नाहीं देवा दुजा ठाव ॥
देव पाहतां आहे सूक्ष्म, आहे अपार परम ॥
कल्पनेसी सूक्ष्म वाटे, माया जातां देव मोठे ॥
दत्त दत्त दत्त दत्त, दत्त दत्त दत्त दत्त ॥ २५०० ॥

आत्मपरीक्षा व दर्शनाशा.

बहु शीणला हा नर, आतां नको ठेवूं दूर ॥
मानों संतांचें वचन, प्राण दत्ताला अर्पण ॥
नाम सदा वसो मुखीं, नुरो आवडी आणीकीं ॥
संतांविण घडोघडी, माझ्या कोण शंका फेडी ॥
भावुडा मी मूर्ख वेडा, दुःखी भित्रा पापी रेडा ॥ ५ ॥
देवावरी प्रीत जाई, परि करूं न सुचे काई ॥
कल्पनेनें थाटे देव, दृश्य देखों लोपे भाव ॥
देव दिसेना साक्षात, ह्मणनी ही कठिण गत ॥
दिसतें तें भासे सत्य, देवभाव होई मिथ्य ॥
ऐसा भकलों संसारीं, करूं काय नरहरी ॥ १० ॥

पापियानें जन्मोनीयां ॥ बाटवील्या आयाबाया ॥ ५५ ॥
 पूजिली नारीची × × ॥ देवाडोई दिली लाथ ॥
 पोटसुख छानीछुकी ॥ मिरविली लोकीं शेखी ॥
 अवघी लबाडी साधोन ॥ वर दिसलों सभ्य जन ॥
 किति कथूं दत्तबापा ॥ लाजें सोडितों ती गप्पा ॥
 पश्चात्तापें जळे ऊर ॥ पुढें न सुचे विचार ॥ ६० ॥

अनन्यप्रार्थना.

माझ्या मायबापा, ऐसें नका करूं । पोटीचें लेकरूं, पायीं घाला ॥
 रडतां रडतां, तुझ्या नांविं देवा । सुकला केशवा, गाळा माझा ॥
 वर्ततो जगांत, काविरबावीर । मन नेघे धीर, एके ठायीं ॥
 फजितखोर मी, झालों साधुवेशीं । झाले देशोदेशीं, उपहास ॥
 माझ्या दत्तदेवा, दूर नका धरूं । थानुलें लेकरूं, तोडूं नका ॥ ६५ ॥
 इत्ताविण आई, मज अनाथाला । लावील थानाला, कोण दूजी ॥

वकीली व शरण.

आला आयुष्याचा वीट । आतां संपवा बौभाट ॥
 जीव तोडतोडुनीयां । विनवीलें तुझ्या पायां ॥
 परि आली नाहीं कींव । ऐसा निष्ठुर तूं देव ॥
 ऐसा प्रार्थितों दगडा । पान्हा फुटता त्याचे हाडा ॥ ७० ॥
 परि तुला कसाबाला । ओर्जवें न द्रववीला ॥
 बरें आही आमुचें केलें । तुवां बुडवीलीं शीलें ॥
 आज संपला हा न्याय । पुढें बोलि वेद काय ॥
 संतवाणी खोटी झाली । शस्त्रें पुराणें संपलीं ॥
 पुढें ठरला सिद्धांत । खोटी झाली देवगोष्ट ॥ ७५ ॥
 ज्यांनं व्हावें देवदास । त्यांनं सोसावे उपहास ॥
 भक्तघातकी तूं खरा । तुझा संग नोहे बरा ॥
 दीननाथ ऐसा झेंडा । नका मिरवू गोविंदा ॥

दत्तात्रया मायबापा, मज ठायीं ठायीं जपा ॥
 जातां कल्पनाबाजारी, झणीं ओढावें माघारीं ॥
 तुझांपायीं घुंद करा, नको आशा दास्यपरीं ॥ ९० ॥
 दास्या पुरतेंच द्वैत ॥ बाकी सदैव अद्वैत ॥
 ऐशी करा माझी वृत्ति, धांवा पावा यतिपति ॥
 पायीं वाहिलें हें शिर, माझा भार तुझांवर ॥

माया व ईश्वर.

मिथ्य सुखकल्पना एक, येती दुःखाच्या त्या लाख ॥
 ऐसा कल्पनाबाजार, नको तयाचा शेजार ॥ ९१ ॥
 संतसंग संतसंग, मज घडावा सर्वांग ॥
 शेशा भावीं आहे देव, नाही देवा दुजा ठाव ॥
 देव पाहतां आहे सूक्ष्म, आहे अपार परम ॥
 कल्पनेसी सूक्ष्म वाटे, माया जातां देव मोठे ॥
 दत्त दत्त दत्त दत्त, दत्त दत्त दत्त दत्त ॥ २५०० ॥

आत्मपरीक्षा व दर्शनाशा.

बहु शीणला हा नर, आतां नको ठेवूं दूर ॥
 मानों संतांचें वचन, प्राण दत्ताला अर्पण ॥
 नाम सदा वसो मुखी, नुरो आवडी आणीकीं ॥
 संतांविण घडोघडी, माझ्या कोण शंका फेडी ॥
 भाबुडा मी मूर्ख वेडा, दुःखी भित्रा पापी रेडा ॥ ९ ॥
 देवावरी प्रीत जाई, परि करूं न सुचे काई ॥
 कल्पनेनें थाटे देव, दृश्य देखों लोपे भाव ॥
 देव दिसेना साक्षात, ह्मणनी ही कठिण गत ॥
 दिसतें तें भासे सत्य, देवभाव होई मिथ्य ॥
 ऐसा भकलों संसारीं, करूं काय नरहरी ॥ १० ॥

ऊर भरुनी येई रडें, उपाय न चाले पुढें ॥
 फका ठायींच तळमळतों, कर्मा देहही न दृढ तो ॥
 आतां दर्शन तरी द्या, दयानिधि दत्तात्रेया ॥
 लेखीं वाट दावी तुका, उमजेना पापी लोकां ॥
 नाहीं प्रत्यक्ष आधार, तेणें मन न घे धीर ॥ १५ ॥
 लोकलज्जा भीति आशा, सांपडलों नाना पाशां ॥
 माझा करा हो निर्णय, मनीं झुरतों अक्षय ॥
 नाहीं नाहीं पूर्णाऽभक्त, नाहीं पूर्ण सक्त भक्त ॥
 आदलंड मदलंड, आहें पातकी मी भ्याड ॥
 नका नका करूं रोष, पुन्हा पुन्हा कथितों दोष ॥ २० ॥
 नका रागावूं मजवरी, पुन्हा शंकेनें विचारों ॥
 आतां काय करूं देवा, काय केंवी करूं सेवा ॥
 आतां कुठे घालूं उडी, हातें फाडूं वा ही कुडी ॥
 विष खाऊन मरोन, जाऊं अंतरण्या जन ॥
 बुड्या पायांची शपत, नको कांहीं पायांपरत ॥ २५ ॥
 दुज मागतां मी दीन, सवें जावो माझा प्राण ॥
 अवघ्या चुकीचीये बोला, क्षमा करा या पाप्याला ॥
 जेणें दुरावेन पायां, तें न द्यावें दत्तात्रेया ॥
 मज भेटा डोळेभर, द्या हो प्रत्यक्ष आधार ॥
 मग राहीन धीरानें, सुखें इहसुखाविणें ॥ ३० ॥

भक्तीची मागणी.

मायबाप अत्रिसुता, धांव अनाथांचे नाथ ॥
 मज अंतरली वाडी, माझें संकट हें मोडी ॥
 ऐसा भाविक लोटून, केंवि केला योग पूर्ण ॥
 मज अभागी ठेवून, मिरवीशी थोरपण ॥
 माझे सोडवणे या या, मायबापा दत्तात्रेया ॥ ३

थकली ही बुद्धि काया, जिवलगा या या या या ॥
 गुरुराया तूं उदार, माझा वाली दानशूर ॥
 प्राण जाई या या या या, एरव्हीं भक्ति जाईल वायां ॥
 कांहीं नुरलें मजपाशीं, धांव दत्ता दयाराशी ॥
 पहा पदर पसरिला, लान थोर अवच्या बोला ॥ ४० ॥
 त्रैलोक्यचिंतामणी, ऐका माझी दीन वाणी ॥
 स्वामी न लावा उशीर, आतां किती फोडूं ऊर ॥
 स्तुतिपोवाडे गर्जवा, ब्रीद-अभिमान राखावा ॥
 नका पाहूं माझी लायकी, मी हा पातकी पातकी ॥
 आपुलें तें ब्रीद राखा, व्हाया अभाग्याचा सखा ॥ ४५ ॥
 पाहोनीयां माझी दैना, येई विपरीत कल्पना ॥
 वेद स्मृति शास्त्रस्तुति, मज वाटते रे खोटी ॥
 काय ह्मणशील तें ह्मण, माझें उडूं पाहें मन ॥
 भजोनी त्रैलोक्याधीशा, माझी ही कां ऐशी दशा ॥
 दत्ता आतां धांवा धांवा, ब्रीदप्रभाव राखावा ॥ ५० ॥
 तुझ्या पायीं माझी बुद्धि, राहो टळावी न कधीं ॥
 तुला माझा नमस्कार, ये रे त्रैमूर्ति-अवतार ॥
 बुडवाया पूर्व कीर्ति, कशा अवतरलासी याति ॥
 काय माझा घेशी अंत, झणीं करीं गा सनाथ ॥
 माझे संकल्पविकल्प, कर दूर मायापाप ॥ ५५ ॥
 भक्तिशांतीनें सगुण, मज भजों दे रे पूण ॥
 अन्नदान संतसेवा, व्हावें पूजन सगुण देवा ॥
 पूर्ण निर्गुण अंतरिं ठाव, बाह्य वृत्ति भक्तिभाव ॥

आशापाशच्छेदार्थं प्रार्थना .

माझी शरण अढळ, तुझी पूर्ण दयाशील ॥
 माझा मीपणा सुटेना, करूं काय नारायणा ॥ ६० ॥

दृश्य जिवासी सुटेना, करुं काय नारायणा ॥
 देवा सोडवा साडवा, दत्ता सोडवणे धांवा ॥
 मज तांतडी लालची, लागे निर्गुण सुखाची ॥
 परि कल्पना सुटेना, करुं काय नारायणा ॥
 कसा तरी कोंडूं जीव, दत्ता बापा वाट दाव ॥ ६९ ॥
 होई होई रे वाटाड्या, मज आंधळ्याचा वेड्या ॥
 वेडा वांकुडा दावितां, होय घाबरणूक वृथा ॥
 कल्पनेचा आला वीट, नको वांकुडी वा नीट ॥
 नको सुखाची शेखीची, अथवा नार काचनाची ॥
 सुखाशा ही अधाशीशी, कधी न पावे शांतीसी ॥ ७० ॥
 आशा अलोट धांवते, काय प्रारब्ध वोखटें ॥
 करा कल्पनेचा खंड, मज सुटेना ही रांड ॥
 हिचे हातीं सांपडेनी, झाली फसगत कल्पनीं ॥
 तोडावया या रांडेला, नाहीं समर्थ मी अबला ॥
 आशा-रांड झाली यार, आही नर झालों नार ॥ ७१ ॥
 आही तियेचे स्वाधीन, झालों पूर्ण पराधीन ॥
 नांदवी तैसें नांदतो, सदा अतृप्त भडकतो ॥
 ऐशी चंचला गुलाम, केलें सर्वस्वी गुलाम ॥
 आतां बोचा वाळूनीयां, जातां उमजलों वार्या ॥
 पूर्ण पस्तावलों परी, कांहीं उपाय न करी ॥ ८० ॥
 देवा धांवा धांवा पावा, मज निर्विकल्प करवा ॥
 वाळ भुकेलें ओरडे, देवा आईसाठीं रडे ॥
 येई येई दत्त माई, आतां अंत घेसी काई ॥
 सोडवा हा उपहास, झाली फसगत सायास ॥
 दीनानाथ श्रीद निज, खरें करा तारा मज ॥ ८१ ॥
 बुडलों हो बुडलों खोल, जीव तुटे तिळतिळ ॥
 ८-२०००

सुखाशेसी अंत नाही, सदा रांड अतृप्त ही ॥
 एक देतां दुजें मागे, अधिकाधिक इच्छी वेगें ॥
 परि तृप्ति न कधीही, किती जरी दिलें तरिही ॥
 ऐशा अधाशी सडेचे, संगतीनें झाली चे चे ॥ ९० ॥
 द्वेष मत्सर खुनूस, मज पाडीती आयास ॥
 समतेची शरणबुद्धि, मज राहेना पळ कधीं ॥
 अंतरली शांतिमाता, हतभागी या पतिता ॥
 अंतरले तुझे पाय, दत्तु करीं रे उपाय ॥

भोक्षयाञ्चा.

मज पूर्ण आळ वीट, धांवा ताता स्मळ नीट ॥ ९५ ॥
 नका नका पाहूं अंत, मी तर मायेचा लंपट ॥
 नाही अनुताप स्मशानी, तुझे पाय साक्ष दोन्ही ॥
 नाही दुःखोपाधीनें, बोलत वैराग्य वचनें ॥
 सुख नाही हणूनीयां, नाही वृथा इच्छित पायां ॥
 झाला लौकिकीं उपहास, तेणें ना ओढवली आस ॥ १६०० ॥
 जहालें तें उत्तम झालें, तेणें डोळे उघडले ॥
 आतां कांहीं नको ऐसें, माझे मनीं खास ठसे ॥
 नको कोणतेही सुख, सदा दावीं तुझें सुख ॥
 मज प्रत्यक्ष दर्शनें, शांत करा तळतळणें ॥
 परी नका पाहूं अंत, मी तर जातीचा लंपट ॥ ५ ॥
 नाक डोळे कान तोंड, बंद करा शिस्न × × ॥
 मारा ठार या मनासी, मिळवा ऐक्यतारूपासी ॥

तन्मयतेसाठीं विनंति.

स्तुति वा सुस्वर, न ऐकावा नामेतर ॥
 एक नामाभिः ऐकावें, किंवा कर्ण बाधिर व्हावे ॥

डोळां रूप ठायीं ठायीं, सदा पहावें निरामयीं ॥ १० ॥
सर्व इंद्रियांचा शोक, राहो सर्वस्वी हा एक ॥

धांवा.

चोहोंकडे नित्य चरण, आह्मी जावरे मरोन ॥
देवा माझा खून करा, करा कीव दीन पोरान ॥
शांति साधन साधेना, हतभागी मंद दीना ॥
निराशेनें येई रडें, जीव सदा तडफडे ॥ १५ ॥
अर्धा गाढव ब्रह्मचारी, झालें पापी पृथ्वीवरी ॥
देवा धांवा देवा धांवा, दत्ता विठ्ठला केशवा ॥
तुझा पार्यां माझी लज्जा, शरण दत्त महाराजा ॥

विराग.

कधीं होईन निष्काम, दत्तात्रेया सांग नेम ॥
दत्ताविण घाली पोटी, कोण माझीं कर्म खोटीं ॥ २० ॥
गुरु तुझे पायांविण, येई जीर्वाताची घाण ॥
अंगीं जटा दाढी मिशा, मन धांवतें दश दिशा ॥
ऐसा उपहास साचा, तुझ्या होईल लेंकाचा ॥
दुसऱ्याचे गणदोष, माझ्या न शिवोती मनास ॥
बरें बरें झालें दैवा, चेंचलासी मूढ कावा ॥ २५ ॥
माझी हेळसांड केली, कां हो दत्ता माझे वाली ॥
मजहूनी महापापी, स्वीकारिले तुझीं बापीं ॥
भेटवोनी आप्त जना, कांही मांडीली हेलना ॥

वकिली.

माझी अभाग्याची, काय वाट केली । आणिकां वांटिली, भुक्तिभुक्ति ॥
केंवि देवा माझा, विसर पडला । कां हा लुळा खुळा, उपोक्षिला ॥ ३० ॥
कीं मी नाहीं दीन, अपंग दुर्बळ । दीनांचा दयाळ, नव्हसी कीं तूं ॥

आठवण माझी, केवी विसरलां । दारांत लाविला, हाकाटा म्यां ॥
 खटें होवोनीयां, खिळलों धरणी । नव्हसी कां धणी, अनाथांनां ॥

रडकथा.

माझे प्रीतीचे दैवता, लोटांगण तुला दत्ता ॥
 आतां किती सांगूं गुरु, कुठे जाऊं काय करूं ॥ ३५ ॥
 आहे आहेसी जाणता, मज पडावी कां चिंता ॥
 मनीं वाटे ओशाळगत, कशा ठेवितां जिवंत ॥
 चृथा जन्म झाला, नाही पाहिलें मी तुला ॥
 माझी तुमची लज्जा राखा, मज ह्मणवा भक्तसखा ॥
 माझी मिटवा कटकट, मग मिरवा लोकीं ऐट ॥ ४० ॥

उज्जनींत वाडीस्मरण.

स्वीकारोनी मज दीना, काहो मांडिली ही दैना ॥
 कोण्या जन्मींचा नवस, फेडों करवितां उपहास ॥
 पापी तेही जवळी केले, लाथिलीं पोटींचीं मुलें ॥
 मज नको ही उज्जेन, करा वाडीचें दर्शन ॥
 बरी येथें सर्व सुख, आंत लागली भकभक ॥ ४५ ॥
 सिंदळीचे चित्तीं थार, पति चिंती सती नार ॥
 तैसे आह्मी उज्जनींत, वाडीकडे वेधे चित्त ॥
 व्यवहारी वाडीस्मरण, होतां उडे मन येथून ॥
 पेसा अंतरींचा कष्टी, उज्जनींत वाडीसाठीं ॥
 वर बोले चाल ठीक, आंत झोंबलेंसें वीख ॥ ५० ॥
 सदा चोरून कावरा, वाट पाहे त्या माहेरा ॥
 वाटे केव्हां येइल मूळ, तंव दुःखची सकळ ॥

पश्चात्ताप.

हरिहर दत्तदेवा ॥ नाही घडली तुझी सेवा ॥
 कधीं येशील धांवत ॥ तोषवाया हा पतित ॥

पापियां जन्मोनीयां ॥ बाटवील्या आयाबाया ॥ ५५ ॥
 पूजिली नारीची x x ॥ देवाडोई दिली लाथ ॥
 पोटसुख छानीळुकी ॥ मिरविली लोकीं शेखी ॥
 अवधी लवाडी साधोन ॥ वर दिसलों सभ्य जन ॥
 किति कथूं दत्तबापा ॥ लाजें सोडितों ती गप्पा ॥
 पश्चात्तापें जळे ऊर ॥ पुढें न सुचे विचार ॥ ६० ॥

अनन्यप्रार्थना.

माझ्या मायबापा, ऐसें नका करूं । पोटीचें लेकरूं, पायीं घाला ॥
 रडतां रडतां, तुझ्या नांवें देवा । सुकला केशवा, गंळा माझा ॥
 वर्ततो जगांत, काविरबावीर । मन नेघे धीर, एके ठायीं ॥
 फजितखोर मी, झालों साधुवेशीं । झाले देशोदेशीं, उपहास ॥
 माझ्या दत्तदेवा, दूर नका धरूं । थानुलें लेकरूं, तोडूं नका ॥ ६५ ॥
 दत्ताविण आई, मज अनाथाला । लावील थानाला, कोण दूजी ॥

वकीली व शरण.

आला आयुष्याचा वीट । आतां संपवा बौभाट ॥
 जीव तोडतोडुनीयां । विनवीलें तुझ्या पायां ॥
 परि आली नाहीं कीव । ऐसा निष्ठुर तूं देव ॥
 ऐसा प्रार्थितों दगडा । पान्हा फुटता त्याचे हाडा ॥ ७० ॥
 परि तुला कसावाला । ओर्जवें न द्रववीला ॥
 बरें आही आमुचें केलें । तुवां बुडवीलीं शीलें ॥
 आज संपला हा न्याय । पुढें बोले वेद काय ॥
 संतवाणी खोटी झाली । शत्रिं पुरणिं संपलीं ॥
 पुढें ठरला सिद्धांत । खोटी झाली देवगोष्ट ॥ ७५ ॥
 ज्यांनं व्हावें देवदास । त्यांनं सोसावे उपहास ॥
 भक्तघातकी तूं खरा । तुझा संग नोहे बरा ॥
 दीननाथ ऐसा झेंडा । नका मिरवूं गोविंदा ॥

डोळियांच्या आसवांशीं । आह्मी खातों अन्नराशी ॥
 वर दिसे मानपान । आंत जोडेमाराहाण ॥ ८० ॥
 भली केली माझी सोय । वाढवीली हाय हाय ॥
 वाघुराचे भीतिमुळें । गाय सैरावैरा पळे ॥
 भीत फोडित हंबरडे । गेली आशें देवाकडे ॥
 देवें तिला विश्वासोनी । स्वयें खालीन कापोनी ॥
 तुज भजोनी भजोनी । हाडें घेतलीं काढोनी ॥ ८५ ॥
 बरा त्याचा मोबदला । तुवां मज त्वरें दिला ॥
 देवाहूनि यम बरा । ऐसें झालें अत्रिपुत्रा ॥
 सावित्रीचे स्तोत्रीं तृप्त । पतिप्राण दिघले परत ॥
 नाहीं सेविला जिवंत । आतां बैसलों रडत ॥
 देवा ऐनसुखावेळे । नाहीं × × × विचारीलें ॥ ९० ॥
 दुःख कट्यार झोबतां । करूं लागलों दत्ता दत्ता ॥
 जहालें तें घडून गेलें । आतां उपाय त्या न चले ॥
 पदरों घेवोन करा । क्षमादरवार खरा ॥

वकिली.

मौनी स्वामींचें हें पोर । आहे भारी शिरजोर ॥
 याचा केस दुखाविण्यां । कोण समर्थ जर्गी या ॥ ९५ ॥
 ऐसें शोभेल का जर्गी । मुखीं थुकेल पोरगी ॥
 स्वामी उचित तें करा । नका हाणूं बराबुरा ॥
 पाप हेंच आमचें ब्रीद । तुह्मां घेणें आमची दस ॥
 आह्मी अपात्र हाणोन । तुह्मां सोडितां येई न ॥
 गाईलों मी तुज एक । हेंच झालें का पातक ॥ १०० ॥

मिह्रा.

आह्मी सांगितल्या कामाचे । सदा हुजरे जोड्याचे ॥
 सांगितल्या कामीं हजर । हाच आमचा धर्माचार ॥

आह्मी आपली सेवाबाजू । भावें पायीं करुं रुजू ॥
 तुमची ती तुझी कर । द्यावें प्रेम या चाकरा ॥
 तुझ्या येवोनी दारांत । दाविलें हें उघडें पोट ॥ ५ ॥
 पात्रापात्र न पाहतां । द्यावी भीक माझे हाता ॥
 ऐसें साजेल ब्रीदास । नव्ह तरा तो आयास ॥

भक्तिमाहिमा.

दत्तनामदूध, भक्तीची साखर । घेईना तो खर, गाढवीचा ॥
 अवीट भोजन, जेवीतां वाढवी । ब्रह्मरसचवी, जेविणाऱ्या ॥
 इथें नाहीं चार, जात गोत मित्र । ब्राह्मण महार, भावें एक ॥ १० ॥
 अवघे भाविक, एके पंक्ती बैसा । सांडोनी पडोसा, अभाव्याचा ॥

वैद्यकीचा वीट.

वाढवीली माझ्या, नावें बोजवार । रोगी लहान थोर, बरे होती ॥
 कशाला फुका हें, लाविसी लचांड । लाविण कां आड,—लेंसे माझें ॥
 मागतां तें नेदी, देई भलतेंच । मज मूत्रशौच,—परि तें यश ॥
 नाना वैद्य पोटा,—थीं पृथवीत । भलेही आहेत, त्यां सुखवीं जा ॥ १५ ॥

कार्तिकीदिशनाची निराशा.

आतां कशाची कार्तिकी । पाहिन मी ऐसा दुःखी ॥
 अडचणी दिसती नाना । नाहीं सोयीचा ठिकाणा ॥
 देह पंगू मन दुःखी । अनुपत झर्यो लोकीं— ॥
 घडगत ती दिसेना । सुधी एक ना घडना ॥
 कैचा भाबुड्या विठ्ठला । बघेल हा पापी डोळा ॥ २० ॥

अनन्य प्रार्थना.

हरिहर भजन बोले । तुका आनंदानें डोले ॥
 तुझी केल्या हेळसांड । मज न पुसे × × × राड ॥
 तुझी केल्या माराहाण । मज दुजें पुसे कोण ॥

तुमचीया पायांवीण । मज दुजें आहे कोण ॥
कोण सोधूं तुह्यांपरा । नका दुखवूं पामरा ॥ २५ ॥

दृढ भरंसा.

कोणी काहीं ह्याणा । देहा वागवीत नभा ॥
मौनीस्वामींचें लेकरूं । कोणी न शके अवेहें ॥
कंठी आह्मी आमरणांत । नाम ठेवूं रे जिवंत ॥
माझा विठू काळाबेरा । करी समय साजरा ॥
पहा धाकटा हा तुका । अनसूयेचा लाडका ॥ ३० ॥
दीन दयाळाचे पाय । मज सोडितील काय ॥
घोंडा राहे घोंड्यापार्शी । माझे वंदन तूं घेशी ॥

पंढरीच्या दर्शनाची निराशा

आतां कशाची पंढरी । मी पाहतों माझ्या नेत्रां ॥
अडचणी नानापरी । सांगायी जगाची चोरी ॥
जिव्हाळ्या विठूला देवा । केव्हां धांवशी बरवा ॥ ३५ ॥

दत्तावर भार व प्रार्थना.

एकमेकां मारिती डोळे । चोरून करिति भाव चाळे ॥
नरनारी लहान थोर । सर्व सारखेच चोर ॥
केशी यमाची जाचणी । विसरलीं विचारी मनीं ॥
बाकी नये माझे काजा । करीं तूं माझा मी तुझा ॥
येई येई अत्रिबाळा । माझा सुकला हा गळा ॥ ४० ॥
जिवलग लडिवाळा । तुजवीणें कोण मला ॥
कसाबसा लाजेकाजे । चोरूनमारून जिणें माझे ॥
एक तुझी भेट होतं । होय गोरें तोंड दत्ता ॥
तेथवरी काळें मुख । बघों विटंबती लोक ॥
आंत नानापरिची झुरणी । वरी लोकांची डागणी ॥ ४५ ॥

ऐसे उपहास कैक । एक सांगूं का अनेक ॥
 कांहीं न करितां गुन्हा । दोष लागों येती नाना ॥
 धरीं तव पार्यी मी आशा । जिणें कंठीं कसाबसा ॥
 तुझ्याविणें उस्तपास्त । कोण या दीनाची घेत ॥
 वागवीं हा मनीं न्याय । मज भेटवीं ते पाय ॥ ५० ॥
 आकी नये माझे काजा । करीं तूं माझा मी तुझा ॥
 निंदकें दांभिक बिचारीं । सुखें रडोत आपापल्यापरी ॥
 त्याचा त्वेष माझे मनीं । नाहीं नाहीं चक्रपाणी ॥
 करीं कोणाचें वांकुडें । ऐसें नाहीं माझें कोडें ॥
 सकलांचे कल्याणाचे- बरोबर करा माझें ॥ ५५ ॥

वैराग्य व शरणाता.

नको पुढील संकल्प । घडो जें कां आपोआप ॥
 सदा ध्यास " दत्त अंबा " । गुरु-आज्ञेपार्शी थांबा ॥
 स्वकर्म उरलिये वेळीं । गुणगान नामावळी ॥
 नको एकही वासना । नको कल्पना त्या नाना ॥
 नको कांहीं " माझें तुझें " । नको " मी तूं तो हा " ओझें ६०
 • नको काये चिठ्ठ्या चिंता । अन्न आच्छादन उबता ॥
 पुत्र भाऊ बहिणी आई । इष्ट आप्त नकोत कांहीं ॥
 ज्यास नाहीं आस पोटी । देह व्हावा कशासाठी ॥
 अवघे सुखदुःखभाव । देहापुढील प्रभाव ॥
 मन करूनीयां घट्ट । ध्यास घरा नित्य दत्त ॥ ६५ ॥
 एक चार दोन । पू-रे-कुंभक प्रमाण ॥
 जग लावीतें वांकुडें । आह्मी बघों नये तिकडे ॥
 जैसी ज्याची दृष्टि । तैशी त्याचीं खरीं खोटीं ॥
 माझी शरणाची भक्ति । नाहीं नाहीं शरणापरती ॥
 तुझे पायांचें चिंतन । करो भावें माझें मन ॥ ७० ॥

तत्त्व व साधन.

अनन्य निष्काम शरण । होवो सुटो मी-तुं-पण ॥
 दत्तमय जितेपण । बाकी होवो सर्व मरण ॥
 आंत निर्गुण बिंदु सुंदर । वरी मिथ्या औदुंबर ॥
 ठायीं ठायीं स्थिर आधार । अणुरेणू चराचर ॥
 वरी नादरूप गती नाना । रंग मी तुं चंचल कल्पना ॥ ७५ ॥
 ऐसे समसृष्ट अणुरेणू । एकीं अनेक अंडीं ह्याणू ॥
 त्या नाम तें विश्वांड । मूळ पाहतां सूक्ष्म पिंड ॥
 ऐशा अनेक सूक्ष्मांनीं । झालीं विश्वांडें त्रिभुवनीं ॥
 दर अंडीं एकच सृष्टि । ठायीं ठायीं खरी खोटी ॥
 वेष्टण खोटी ती कल्पना । आंत ठाव त्या निर्गुणा ॥ ८० ॥
 आते सूक्ष्म अणुरेणू-चाही विचार कर मनू ॥
 मग भ्रम फुटे सर्व । ठायीं ठायीं तुंच देव ॥
 तुझ्यापरता देव नाही ! नाही सत्य कुठें कांहीं ॥
 जाई कल्पनेपरता । भेटशील तुझ्या दत्ता ॥
 मोडीं मोडीं हें विश्वांड । कहीं दुर्लभ अखंड ॥ ८५ ॥
 धर्मी ध्यास दत्तबीज । काज समेल सहज ॥
 हुट्टे अलेंबलें स्थिर । दत्तध्यासीं मन मार ॥
 जीव मन कल्पना हीं । एकच कोंडेंकोंडुन पाहीं ॥
 मी ही कल्पना प्रथमांड । बिंदु गति रूप नाद ॥
 उत्पत्ति लय स्थिति । दर एक अंड्याप्रति ॥ ९० ॥
 ऐशा कल्पना कोटीशा । करिती, माजे विश्वाचा तमाशा ॥
 एक होन जडचंचल । वायू लोक नाना बोल ॥
 मूळपूनी अवघें मिथ्य । तुंच रोकडार सत्य ॥
 मीपणाचा अहंकार । झाला अभ्यास तुज फार ॥
 तेणें मूळरूपविस्मर । होउनि करीसी वेव्हार ॥ ९५ ॥

कशाचे रे देवदेवी । शास्त्र वेदही मायावी ॥
 अवघा कल्पनेचा बुजबुजाट । कुठ थोर लहान कुठ ॥
 परी अज्ञानपणानें । नको एकाकी हीं वचनें ॥
 गेल्या वाटेनें माधुरा । येई हलु हळू माजुरा ॥
 एकदम उडी मारणें । शक्य नाहीं अवघड होणें ॥ २८०० ॥
 तरी थोड्या कल्पनेनें । चल उलट वाटेनें ॥
 व्हांचे नउ नवांचे आठ । ऐसी काढ सुलभ वाट ॥
 तयासाठीं वेदशास्त्र । आहे अवश्य आचार ॥
 सावकाश अभ्यास होय । अंतीं सर्व सुटुनी जाय ॥
 मनःकल्पित संगत्याग । करूं नको होशिल मांग ॥ ५ ॥
 नवा मार्ग काढण्याची । तुझी शक्ति नाहीं साची ॥
 लंगडासा तुटका फाटका । घेसी आधार साधु बुका ॥
 मनीं ह्यणसां मोठा भक्त । करिन जें हवें तें येथ ॥
 जरी होय सत्य भक्ति । तरी खोटी माझी उक्ति ॥
 परी तुझी तूंच भक्ति । तावुनि सलाखून घे ती ॥ १० ॥
 तुला कळो येईल कीं । भक्तिभ्रम तव हा सुखीं ॥
 अरे आहेस कुठे आहेस कुठे । सांड न ठरल्या वाटे ॥
 दांत पाडोन घेशील । होशील रे हालाहाल ॥
 देवपण नव्हे चूष । पुढें खाशील पायपोस ॥
 दंभें धोंडा उचलोनी । शेंदूर केला देव लावोनी ॥ १५ ॥
 ऐशा देवाचा आधार । तुला न मिळे क्षणभर ॥
 ऐशा तुमच्या लुच्छ्यांच्या । जातीं अनेक दंभाच्या ॥
 तुझी स्वार्थ बुडवोन । बुडवितां धर्म जन ॥
 धर्मातुन काढा औ । नका धरूं धर्मसोंग ॥
 बना उघड धर्मलंड । त्यांत अहित त्याहुन थोड ॥ २० ॥
 नाहीं तरी ठरल्या वाटे । चला काढा काट्यानें कांटे ॥

जात कर्म सांडूं नका । बुद्धं नका बुद्धवूं नका ॥
 देवसंत एकच एक । नव्हे नव्हेती अनेक ॥
 त्यां मार्ग तोही एक । नाहीं नाहीत अनेक ॥
 नाना जात संत देव । उंडगे उडाणटप्पू सर्व ॥ २५ ॥
 करिताती नाना चारे । पुढें खातील खेंयें ॥
 मायबापा आळसुड्या । न घालीं अर्घीत उड्या ॥
 नको भुलूं जटा दाढी । पाहीं शाखें तीं रोकडीं ॥
 अरे तैसा नोहे योग । हा तर दांभिकांचा भोग ॥
 दूर आहे योग शेवट । काय जाणसी तूं × × ॥ ३० ॥
 योगामाजी कर्मत्याग । नाहीं केला मी तो सांग ॥
 भकूं नको रे कोंबड्या । नको नकीं मारूं बुड्या ॥
 मन मानेल तो मार्ग । नाहीं योगाचा सर्वंग ॥
 आहे फार अवघड । मान मोडुन जाइल हाड ॥
 सुखासुखीच्या ह्या गप्पा । पुरे कर तुझ्या थापा ॥ ३५ ॥
 ब्रह्मपदानाना वाटा । नाहीत तूं लुच्चा मोठा ॥
 एक वस्त मार्ग एक । होचि सत्य नीट ऐक ॥

आत्मार्पण.

आह्मी स्वीकारिली दैना । तुझांसाठीं नारायणा ॥
 आतां उचित करणें । माझे सन्निध जरूर होणें ॥
 मौनीस्वामींची करुणा । सुखें साधली या दीना ॥ ४० ॥
 गुरु-आज्ञा आचरोनी । आम्ही धन्य मानूं मनीं ॥

वैराग्य व भक्ति.

भाग्य गरिबीचे सम । नाहीं दुजें निरुपम ॥
 गरिबीत नोहे मस्ती । नये धुंदी डौळ्यांवरती ॥
 देव वास करी चित्तीं । कदां न होय विस्मृति ॥
 देवा मज गरिब ठेवा । न शिवो ह्या धनहेवा ॥ ४५ ॥

द्यावें वेळेच्या पुरतें । नका देऊं गरजेपरतें ॥
 मिळावें गरजेचे वेळीं । मनीं नसावी तळमळी ॥
 माझें अडलें पाहूं नका । नका देऊं राशी फुका ॥
 इतुकीच विनती ऐका । भजन अडलें ठेवूं नका ॥
 निष्काम अनन्य शरण । राहो सुभावे हें मन ॥ ५० ॥
 सदां पायांचें चिंतन । चित्ता तळमळी वीण ॥
 मिटो कल्पनाबाजार । घडो भक्तीचा वेव्हार ॥
 आंत अभंग निर्गुण । वर सहज तूं सगुण ॥
 प्रेमें गुणगान व्हावें । डोलावें तूं दत्तदेवें ॥
 आषाढी कार्तिकी दोन । वेळ पंढरीस गमन ॥ ५१ ॥
 बास बाडींत करवीरी । पादुकां-अंबे-शेजारीं ॥

निजनिंदा व अनिंदेचा महिमा.

आम्हीं मुलखाचे खट । एका पुण्यांत बोभाट ॥
 महा पातकी अपवित्र । कोणत्याही निंदे पात्र ॥
 आह्मांसर जड खळ । सांपडणें हें मुष्कील ॥
 ऐशा आह्मां नेदी शिब्या । निंदे न तो XXXX ॥ ६० ॥
 घोरपापें अपरमिती । व्याचे मनींही येती ॥
 निंदा न करी आमुची । तीच सज्जन कुडी साची ॥
 आपुल्याशीं नाहीं मळ । सहज विश्व हें विमल ॥
 तोच एक साधु । जो न जाणे आह्मां निंदूं ॥
 असो आतां देवा । ऐसा साधु तो दाखवा ॥ ६१ ॥

वाढीदर्शनाची उत्कंठा.

आतां कधीं दाखविसी । वाढी मज अभाग्यासी ॥
 एक एक घडी जात । वाटे लोटती कल्पांत ॥
 मनीं लागली ही खंती । माझी दाद आणा चित्तीं ॥
 अन्यत्रांचीं राजें सुद्धां । नाहीं जुमानी हा गद्दा ॥

वाडी करवीरक्षेत्र । तैसी पंढरी पवित्र ॥ ७० ॥
 तेथें व्हावें माझें जिणें । हात जोडोनी सांगणें ॥
 नको नको अन्य स्थळ । मला कधीं येइल मूळ ॥
 देवसंत मिळोनियां । करा दीनावरि ही दया ॥
 सुखें समाधानें वाडी-माजि पाठवा ही कुडी ॥
 दुजें कांहीं नलगे गोड । सदा चालली तडफड ॥ ७५ ॥
 कधीं पाहूं सुखें वाडी । तीच सोनीयाची घडी ॥
 करा उचित गुरुराया । हेत सांडिला हा पायां ॥
 तुह्याविण माझा वाली । कोणी नाहीं महाबळी ॥
 दत्त बापा ये धांवत । आह्मी बैसलों रडत ॥
 कांहीं सुचेना या मना । एक वाडी ही कल्पना ॥ ८० ॥
 वेडा वांकुडा मी जरी । आहें भाबुडा अंतरीं ॥
 तुझ्या पायांचें लकरूं । तुझ्याविणें काय करूं ॥
 दत्त मायांवर मी मस्त । काय करिती लोक × × ॥
 कुठे जडेना हें चित्त । आतां संपवा जीवित ॥
 देवराया व्हा सादर । मज अभाग्यासमोर ॥ ८५ ॥
 मज अनाथ हरिहर । ठेवा दृष्टीच्या सामोरा ॥
 मायबापा मज त्राण । नाहीं जाणा पायांविण ॥
 झणोनीयां येतां जातां । पायिं फोडितों हा माथा ॥
 येई आतां वेगें । लागलों मी तुझ्या मागें ॥
 भक्तकरुणा चित्तीं बागे । तुझ्या ऐसें वेद सांगे ॥ ९० ॥
 कक उद्धारिले मागें । तेंच पतित हा मागे ॥
 देव उदार उदार । वदे तुका संत थोर ॥
 ऐशी निज भक्तवार्णा । पाळा मजसी पा नी ॥
 देवसंत नव्हती दोन । ऐसें शास्त्रांचें कथन ॥
 नाम घेणारा बुडाला । ऐसा कोण तो आगळा ॥ ९५ ॥

नाम सार नाम सार । माझ्या कंठीं तें वरवर ॥
 आणभाक वाहोनीयां । सांगे तुका लागे पायां ॥
 माझ्या दत्तात्रय माउले । मज दावीं गे पाउलें ॥
 आतां कशाची पंढरी । पहातों मी दुराचारी ॥
 तुझ्या पायांची शपथ । नाहीं नाहीं मी अभक्त ॥ २९०० ॥
 ऐशा भाबुड्याचा गळा । तोडुं नको रे विठ्ठला ॥

कार्तिकीदर्शनाची उत्कंठा.

ठेपे कार्तिकी समोर । तो मी पापी चाललों दूर ॥
 आझी पायांचीं लेकरें । कैवि झालां पाठमोरे ॥
 मज एकच आधार । माझा भार तुझांवर ॥
 काहीं पहा दयानिधि । करा नशिवाची शुद्धि ॥ ५ ॥
 आतां तुझी भेट व्हावी । ऐसें मूळ तें पाठवीं ॥
 घाबरला माझा जीव । देवा धांव दत्ता धांव ॥
 माझ्या दत्ता दिगंबरा । प्राणमित्रा दानशूरा ॥

त्रागा

कनवाळू माझा त्राता । आहे आहेसी तूं दत्ता ॥
 सर्वसुखें घरा येती । घरावा सहुरु चित्तीं ॥ १० ॥
 आझां पाहिजे तोषीलें । अत्रि-अनसूयावाळें ॥
 कोण निवारी सांकडें । आलों रडतां तुझ्याकडे ॥
 पहा माझी शुष्क माया । लाज वाटे पडों पायां ॥
 नाम घेतां यई शंका । वाटे रुचेल कां लोकां ॥
 कां हो केलाती विठ्ठला । मजकडे काना डोळा ॥ १५ ॥
 जोडा विठ्ठलरखुमाई । मज पाण्या बाप-आई ॥
 ऐसें असोनी हें नातें । मज दीना कां दुःखें तें ॥
 दीनदयाळ ह्मणतांनां । आतां लाज ये या मना ॥
 नाहीं माझें मन घेत । इथुनी पुढें देवावर्त ॥

आही लेक सन्याशाचे । कांहीं न लागों देवाचे ॥ १० ॥
 ऐसा कशा व्हावा देव । ज्यास नाही दया कीव ॥
 विठू ठरलासी धोंडा । ऐसा गाईन पोवाडा ॥
 समजावीन साधुसंतां । विठू गांजी निजभक्ता ॥
 कोणी पाहिलें लेकानें । खरी खोटी वेदवचनें ॥
 विश्वासलों अंधपणें । आतां झालें लाजिरवाणे ॥ २५ ॥
 तुझा खोटा खोटा बोल । सुखें लावीन हरताळ ॥
 दांभिक हा अत्रिबाळ । नाही दीनांचा दयाळ ॥
 काय अनसूया सती । ऐकोनी हें न घे खंती ॥
 तुझ्या जन्में तिची कूस । भ्रष्टे झाला उपहास ॥
 नव्हनव्हत पावन । तुझी पतिता मरण ॥ ३० ॥
 देवानांवा आला मळ । देव गरीबांचा काळ ॥
 भक्ति करकळ्नीयां । माझा जन्म गेला बायां ॥
 आतां कायामनें वाचे । न लागों देवाच्या बाचे ॥
 मज देवा येई रडें । तुझे काढीन धिंडवडे ॥
 जगदंबा नाम घेसी । निज लेंकुरें कापिसी ॥ ३५ ॥
 जयें भावें शीर दिलें । तया रानीं बुचाडीलें ॥
 आतां काय करूं देव्या । कशा नको देऊं शिव्या ॥

उदासीनता व भक्ति.

माझी अभाग्याची चिंता । तुझी करा हो अवधूता ॥
 वांव धांव गे दयाळे । बहु सोशीलें तव बाळें ॥
 नाम घेत हें घड्याळ । चाल राहो सर्व काळ ॥ ४० ॥
 दीन ह्मणजे कोण । दत्तू मी नव्हे कां दीन ॥
 दीन अनाथांच्या नाथा । आह्मा केशा दिल्या लाथा ॥
 अनाथांचे नाथ । ऐसें तुझां गाती संत ॥
 माझे काळिज फाटलें । धांवा निर्वाणीचे वेळे ॥

देवा दत्ता स्वामी दत्ता । गुरुराया अवधूता ॥ ४५ ॥
 धर्मरक्षणाच्या साठी । आह्मां जन्म नारीपोटी ॥
 प्रस्तुतचा भ्रष्ट काळ । तयां माजी बहु खळ ॥
 ऐशीयांतें उपदेशितां । आह्मी पावतों दुश्चिन्ता ॥
 अवघड हें कर्तव्य । आह्मी ना सोडूं सदैव ॥
 नको आह्मां राज्यलक्ष्मी । धुंद राहूं सत्यधर्मी ॥ ५० ॥
 अवघी संपत्ति विश्वाची । आमुची पाददासी साची ॥
 कोणी होवो राज्यारूढ । गोराकाळा नरमाकड ॥
 आह्मां ईश्वराशीं काम । राज्य इच्छी तो अधम ॥
 आमुचीया अडचणी । निवारी तो चक्रपाणि ॥
 दुःख येण्याचे पूर्वीच । धरी सुदर्शनकवच ॥ ५५ ॥
 आह्मां न्यून नाहीं नाहीं । घडो कोणाचें कांहीही ॥

पंढरीमहिमा व दर्शनोत्सुकता.

दत्तदिगंबर पहा । भक्तकरुणार्द्र महा ॥
 तोच सोडोनी द्वारका । गेला भेटूं पुंडरीका ॥
 पुंडरीक महाश्रेष्ठ । लीन दीन मातृभक्त ॥
 भक्तिलीला पहावया । कृष्ण झाले पंढरिराया ॥ ६० ॥
 मातृपाद दाबण्यांत । होतां मेले दत्त तेथ ॥
 उभे रहा क्षणभरी । वीट फेंकिली सामोरी ॥
 मातृसेवा पूर्ण होतां । भेटूं तुझी आह्मी दत्ता ॥
 निरोपोनी दीनवाणी । झिजे आईचे चरणीं ॥
 विठू तेसोचि तदस्थ ! उभे विटे कटीं हात ॥ ६५ ॥
 ते हे पंढरींत कैदी । बेथें भाविकांची मांदी ॥
 मीही एक पंगु त्यांत । हतभागी पापी पतित ॥
 तो हा आह्मांसी सर्वंग । सांपडला पांडुरंग ॥

देवा किति फोडूं डोई । चित्त राहो भजनीं आई ॥
 हाच एक दे हव्यास । नको नको दुजी आस ॥ ७० ॥
 दशेंद्रियें थरारती । भक्ति उचंबळतां पोटीं ॥
 जाय छाती कालवोन । मन होई रे उद्विग्न ॥
 कुठे वाडी वा पंढरी । कुठे दूर ही ग्वाल्हेरी ॥
 आह्मी पंगु चोंहींकडून । जीवा घेतसों मारून ॥
 जिवलगा भेटीसाठीं । माझे प्राण आले कंठीं ॥ ७५ ॥
 कार्तिकीची भक्तगर्दी । दिसे डोळ्यांपुढें अगर्दीं ॥
 विठू तुझी भोळी मुद्रा । डोळा विसंवेना जरा ॥
 जाड गुबगुबीत पाय । जणुं हाडांच्या शिवाय ॥
 तुझी भक्तकळकळ । उभेंपण सर्वकाळ ॥
 माझे मन विसरेना । हृदीं लागल्या यातना ॥ ८० ॥
 नाहीं नाहीं रे उपाय । माझी संचि कायां जाय ॥
 पडलों या दूर देशीं । नाहीं पैही आह्मांपाशीं ॥
 ऐसें शरीर लंगडें । मनाचे तर झाले तुकडे ॥
 ऐसा निराश वृत्तींत । येथें बैसलों रडत ॥
 माझी मंद विनवणी । न्या हो पंढरीसी कोणी ॥ ८५ ॥
 सांगा विठ्ठलचरणीं । परोपरी विनवोनी ॥
 केंवि मज एकल्याला । ऐसें काठिण्यें विसरलां ॥
 जरी दगडाची मूर्त । तरी शोभेलही नीत ॥
 नाहीं तरी पांडुरंगा । माझे धांवणीं धावें गा ॥
 वाडींत मी पुजिलें जें कां । दगड वा त्या पादुका ? ॥ ९० ॥
 मौनीस्वामी संन्यासी वा । भादरलेली ती विधवा ॥
 अनसूया पतिव्रता । स्मरलों ती कां जारिण कुलटा ॥
 सेवीयेले साधुसंत । ते कां दांभिक पापिष्ट ॥
 श्रीगुरु दक्षिणामूर्ती । चालती कां चौपदवरती ॥

वाडीदर्शनोत्कंठा.

वाडी वाडी वाडी.। जीवा लागली तांतडी ॥ ९५ ॥
 आह्मी भाविक गरुदास । लोक हाणिती पायपोस ॥
 ऐसा उपहास देवा । कुठे सांगूं तुझ्या नांवा ॥
 विठू धाडा सुदर्शन । दासा येऊं पाहे विघ्न ॥
 आह्मी गरुडाचीं पिलें । ने भों भवसर्पकुळें ॥
 कधीं घेशील कैवार । मेलें झालें मी जर्जर ॥ ३००० ॥
 भक्तकैवारी अनार्था । नाथ ऐसी तुझी ख्याता ॥
 अत्रि-अनसूयापुत्रा । तुझा विश्वासी दरारा ॥
 तुझी माता पतिव्रता । जिची काळावरिही सत्ता ॥
 त्या तुझेची आह्मी दास । लाज आमुची ती तूस ॥
 तुजविणें कोण त्राता । कुठें जाऊं गुरुनाथा ॥ ५ ॥
 धावें पावें प्राणमित्रा । अत्रि-अनसूयापुत्रा ॥
 जो कां विश्वाचा पोषक । त्याचा लाडका मी लेंक ॥
 जो कां दीनाचा दयाळ । त्याचा लाडका मी बाळ ॥
 मुझे प्राण आले कंठी । जगज्जिवनाचे सार्थी ॥
 देवा संपवा संववा । माझ्या आयुष्याचा ठेवा ॥ १० ॥
 जो कां होय विश्वंभर । तया माझा नमस्कार ॥
 दत्त देवा ये सत्वर । किती झाला हा उशीर ॥
 तुजवीणें मज दीना । कोण दत्ता दयाघना ॥
 आतां नको पाहूं अंत । तुला आईची शपथ ॥
 बहु झाली वाताहात । मज नाहीं कंठवत ॥ १५ ॥
 फार क्षीणावली कुडी । घाटे आली काळ-उडी ॥
 भोगीयेल्या नाना दैना । मति धीर न धे वर्णना ॥
 धांव होवोनी सावध । राहा माझिये सन्निध ॥

मौनीस्वामी गे माऊले । कशीं अंतरलीं पाऊलें ॥
 गुरुश्रीदर्शिणोंमूर्ते । नका राहूं अतें पतें ॥ २० ॥
 शोष पडला माझे कंठी । धांव आई पोरासाठीं ॥
 रडतांनां फुटले डोळे । धांव दीनाच्या दयाळे ॥
 ऐसा तळमळलेला भक्त । दुजा गवसणें कचित ॥
 दीनदयाळ हें ब्रीद । राखण्याची हीच संघ ॥
 पापी कळवळोनी वोभाट । वसतों मी वाट बघत ॥ २५ ॥
 तुझी आंतून झुरणी । वरी दैवाची डागणी ॥
 ऐसा आंतुन बाहेरून । जळतां मी सेवक-जन ॥
 आतां देवा कीव करा । माझे सर्वांगीं संचरा ॥
 मायबापा तुझांविना । माझी काय पुसतां देना ॥
 तळमळतां हाक देतां । करशील कां विन्मुख परता ॥ ३० ॥
 माझ्या पापा देण्या नजर । तैशी नव्हसी तूं क्षुद्र ॥
 ओह्मी पापिष्ठ पापिष्ठ । तूंही समुद्र दुधाट ॥
 वरें वुरें पोटीं घ्यावें । मज दर्शनासी न्यावें ॥

परनिंदात्याग.

आतां नको पापाचार । करण्या ढकलूस दूर ॥
 कोणासीही निंदूं नये । ऐसें वाटतें अनसूये ॥ ३५ ॥
 मीच निंद्य चोरून मारून । कां निंदावे परजन ॥
 दक्षिणामूर्तीच्या कृपें । आलों जाळाया निजपापें ॥
 निंदूं जातां परक्यासी । आहे आरोप घरासीं ॥
 नको नको परनिंदा । मना अशुद्धाहुनी अशुद्धा ॥
 निजपापें गणिसी गुण । स्वपेना परदोषघाण ॥ ४० ॥
 क्षमा करा मायबापा । माझ्यागत निंदापापा ॥

गरिबीचा महिमा.

दुःख कानटोच्या गुरु । त्यातें आनंदें स्वीकारूं ॥
गरीबीच्यासम वैराग्य । होणें अशक्यें अशक्य ॥
कष्ट लीनता निरहंता । भक्ति चढे गरिबींत चित्ता ॥
किती वर्णू सुख देवा । गरिबी ही मज ठेवा ॥ ४५ ॥

शरण.

मन अढळ वज्रदेह । लाधे मुक्ति निःसंदेह ॥
दक्षिणामूर्ते हे आई । न मागें मी भलतें कांहीं ॥
भक्ति शरण वैराग्य । करीं पादसेवे सोय ॥
तव दास्य न अडावें । इतुकेंच दासा द्यावें ॥
आतां धांवा हो सोडवा । दक्षिणामूर्ते हो देवा ॥ ५० ॥
मी हा लेंकरूं लेंकरूं । दयानिधि तुझी गुरु ॥
पुढें काय बोलूं बापा । पाई पडतों गपचिपा ॥
आई बापा शरण शरण । तुझी माझे सर्वपण ॥
तुमचा मी तुझी माझे । माझे तुझांवरी ओझे ॥
शरण शरण गुरुराया । सदा शीर तुझे पायां ॥ ५५ ॥

करुणाभाक.

डोई जटा दाढी ओठी । घालीं ××× लंगोटी ॥
दिखाऊसा तपाचारी । आंत जप धननारी ॥
लाज वाटे दत्तात्रेया । गुण हे स्वमुखें वदाया ॥
ऐसा चांडाल पापिष्ट । पुण्य कभी क्षण ना रत ॥
आठवोनी जीव तुटे । निराशेनें दुःख लोटे ॥ ६० ॥
ऐशी सदा मारामारी । चाललीसे या अंतरीं ॥
तडफडे लोटी जिणें । कैचीं साधती साधनें ॥

मायबापा कीव करा । पतकरिल्या न अव्हेरा ॥
 शुद्ध सिद्धा तुमची गरज । काय सांगा देवराज ॥
 आमुचीया वांढ्यासाठीं । आळां अनसूयेच्या पोटी ॥ ६५ ॥
 नका बुडवूं तें ब्रीद । या अभाग्याची घ्या दाद ॥
 मज दीना उद्धरोनी । दिनानाथ ह्मणवा जनी ॥
 तोंवरी या माझे हृदयीं । ब्रीद राहील अपराधी ॥
 पुरवा एकीं भेटगरज । कीं या साधनतजवीज ॥
 मज काम आवरेना । हीच आज मुख्य दैना ॥ ७० ॥
 पंगु काया मन भणंग । आड येती जितण्या अनंग ॥
 पेक्षा पैचीं गवसला । तुमचा हा लुळा खुळा ॥
 धांवा धांवा धांवा धांवा । जाळा माझ्या या दुदैवा ॥
 नका पुरवूं भलतें । द्या हो द्या हो सेवेपुरतें ॥
 मन आधार घरीना । कोणी न आधार देण्या ॥ ७५ ॥
 मी हा एकटासा सडा । जैसा वगळलेला खडा ॥
 बापा अनाथाचे नाथा । करा शांत या दुःखिता ॥
 इच्छादान या याचका । देउन तोषा संत तुका ॥
 किती तांतडूं तळमळूं । कैसे उह्मी हे कनवाळू ॥
 जीव जाऊं पाहे तरी । अंत घेतां कुठवरी ॥ ८० ॥
 उष्टें माष्टें शिळें पाकें । आणा बाहेर माझ्या भिके ॥
 भावें गाईन पोवाडा । तुमच्या नांवाचा धडाडा ॥
 सांगेन मी येत्या जात्या । कीर्त वैसोनी चव्हाळ्या ॥
 साध्वी-अनुसूयेचा पोर । आहे देवाहूनी थोर ॥
 अवतरला दयाराशि । तारी भाबिक पाण्यासी ॥ ८५ ॥
 मी हा उर्मट उर्मट । अंगीं न गुणाचें शेंट ॥
 पापें भरलों दशांग । वर शुद्ध साफ रंग ॥

ऐशा बकी लुचासही । दत्त दयादृष्टी पाही ॥
 ऐसा गाईन पोंवाडा । करुनी अभाव्यासीं झगडा ॥
 हेंच द्या हो माझे दैवी । सेवा घडवा करवीं ॥ ९० ॥
 श्रीगुरु दक्षिणामूर्ते । दया कीजे बालकाते ॥
 मी हा शरण शरण । जाऊं कोणा तुझांवीण ॥
 मज नाही गत । तुझांविण या विश्वांत ॥
 तुझी एक मालिक । मी हा पतितसा लेंक ।
 दांत ओंठ खावोने । देतों आरोग्या गजोंन ॥ ९५ ॥
 नका मारूं पोटी । मी हा मुकेला हिंपुटी ॥
 अत्रि-अनुसूयेची आण । जरी वगळाल हा दीन ॥
 आह्मी तळमळां शरण । तुमचे आठवोनी चरण ॥

तीर्थाटन.

वरुनि तीर्थांच्या देउळा । जाय उडत कावळा ॥
 तैसा दैवें या चांडाळा । आणिलें प्रयागस्थळा ॥ ११०० ॥
 डोई बुडवूनी जळीं । मूर्त पाषाणी पाहिली ॥
 चित्तशांति नाही झाली । पापवासना न गेली ॥
 परां दूषिलीं जीं काळीं । तींच आलीं या कपाळीं ॥
 आतां परनिंदाउच्चार । करी तो शिंदळीचा पोर ॥
 आह्मी आनंदानें गावें । खुष व्हावें गुरु-दैवें ॥ ५ ॥

भुद्रता.

तुझी विश्वतमासगीर । मी हा तुमचा नाच्या पोर ॥
 तुझी विश्वसूत्रधार । मी हा मुख्य पाटी पोर ॥
 कधीं पाठविसी मूळ । जाण्या घेवोनी हें मूळ ॥
 आह्मी अनाथ लेंकरूं । नका नका दूर धरूं ॥

कुसंगतीचा वीट व स्वास्थ्यार्थ प्रार्थना.

रकुंदरकुंदोनी ये रडें । ऐसा जाऊं कोणाकडे ॥ १० ॥
 अंतरांच्या दुःखा । कोणी नाही मज सखा ॥
 ऐशा पातकीया जगा-। माजीं सांगाया न जागा ॥
 आह्मी पातकी पातकी । वृथा जन्म झाला लोकी ॥
 खरे आह्मी हतभागी । कशा जगावें या जगीं ॥
 खरें सांगतों श्रीहरी । आली जीवाची ओकारी ॥ १५ ॥
 कुठे लोढें जीवा । दत्ता विठ्ठला केशवा ॥
 होतां पातक स्मरण । स्वयें दुःख ये लोटोन ॥
 परी टाळाया समर्थे । नाही आह्मी हे पतित ॥
 गुरु श्रेष्ठ गुरु श्रेष्ठ । बाकी सर्वही कनिष्ठ ॥
 क्षणभर स्वस्थ बसतां । गळे अश्रु गालावरता ॥ २० ॥
 आंत वणवा पेटे उरीं । बोंच काळजांत सुरी ॥
 वाटे वृथा जातें जिणें । परी उपाय मी नेणें ॥
 मनीं निराश होवोन । दुःखी कंठीतों जीवन ॥
 दुनियेचा अविश्वास । वसे माझे मनीं खास ॥
 परी गरजेपर्यां कुणा । वरी दावितों सांवना ॥ २५ ॥
 खपवोनी घेतों खोटें । आंत आगी डोंब पेटे ॥
 पापी ठरती शहाणे । आह्मी दिसों ओशाळवाणे ॥
 कुठें काहीं कुठें काहीं । मनापरी एक नाहीं ॥
 गुरु मज वाटे खेद । बुडविसी निज ब्रीद ॥
 काय आह माझे मनीं । पापवासना साधनीं ॥ ३० ॥
 कां न करिसी माझी साय । जणें सेवीन तव पाय ॥
 जरी सेवावें निर्जन । तरी देह पंगु जाण ॥
 जनसंग एक घडी । मज पटेना उघडी ॥
 पापकल्पना वाहती । नेणों आचारही घडती ॥

एकीकडे आड । दिसे विहीर पल्याड ॥ ३५ ॥
 स्वास्थ्य नाही वसल्या ठायीं । दत्तें घातिलें ह्या भाग्यीं ॥
 किती सांगूं देवा । ब्रीदाकडे लक्ष ठेवा ॥
 आह्मी आहोंत मुमुक्षु । अल्पस्वरूप पापी शिशु ॥
 इतुकेंच सांगोनीयां । मान अर्पितों ही पायां ॥
 अवघा जळोन हुरूप । जीवा जाळीतो हत्ताप ॥ ४० ॥
 गुरुराया इतउत्तरी । अवघा दोष तुह्मांवरी ॥
 नाही तरी माझी सोय । करा गाण्यापुरती पाय ॥

इंद्रियदमनार्थे प्रार्थना.

ऐसा नका देऊं संग । जेणें होय वृत्तिभंग ॥
 कोणी कळवा विनवणी । दक्षिणामूर्तिचरणीं ॥
 सांपडलों मदनाहातीं । भ्रष्ट वासना येई चित्तीं ॥ ४५ ॥
 नारीदर्शनप्रसंग । नको झडपी अनंग ॥
 नाहीं मज बुद्धि नीट । घरी वांकुडीशी वाट ॥
 कच्चा कच्चा कच्चा । मी हा शुष्क कुचकावाचा ॥
 जंव नाहीं मेलें मन । नको नारीचें दर्शन ॥
 माझें चालवा जीवन । नारी भेटलीयावीण ॥ ५० ॥
 भक्तिरंगवैराग्यानें । जेव्हां होय खरें नाणें ॥
 तेव्हां दिसो ती अनुसूया । सर्व नारी तंव माया ॥
 अहारमैथुनाशादास । मान झोंबला जीवास ॥
 कशाचें हें साधुपण । अवघी वाढविली घाण ॥
 नाहीं मनाला सत्संग । नाहीं सेवाया निःसंग ॥ ५५ ॥
 जगामाजीं कुसंगत । भेटोन होय चित्त भ्रष्ट ॥
 मन ओढे विषयांकडे । त्यासी इलाज न घडे ॥
 नेणों कोण्या काळीं काय । क्रिया करील ही काया ॥

भय वाटे परस्त्रीशीं । रत होईल उदासी ॥
 माझा इहपर बुडाला । गुरु जाल हो नर्काला ॥ ६० ॥
 कुठें जाऊं पुढें । मज पडलें सांकडें ॥
 चित्ता मिळतसे सौख्य । तंव नशिबीं वैराग्य ॥
 परी दुःखें भोगावया । नाहीं भली माझी काया ॥
 वैराग्यावीण । कैचा जळे हा मदन ॥
 ऐसा उलटा सुलटा पेंच । पडलों मी झालों नीच ॥ ६५ ॥
 मुळीं वीज नाहीं भलें । काय करील गोड आळें ॥
 गुरु तुमच्याच तोंडीं । झाला करार उघडाउघडीं ॥
 तुह्मीं गरु मी हा शिष्य । ऐसें ठरलें भविष्य ॥
 आतां पुढीलाची लाज । तुह्मां राखण्याची गरज ॥
 आर्हो कैसे असलों तरी । बनलों थोर शिक्षाधारी ॥ ७० ॥
 मोडतो मी तुमच्या नांवें । ऐसें मनीं वागवावें ॥
 इतकीं बिनगणी । तुह्मां पदर पसरोनी ॥
 मागां एका काळीं । झालां देवा माझे वाली ॥
 तुह्मी आई मी हा लेंक । ऐसा जाहला लौकीक ॥
 तुमच्याच तोंडीं स्पष्ट । संन्याशीण आई तूं होत ॥ ७५ ॥
 पुढें मातेला योग्य जें । करीं या निळूचें माझें ॥
 माझा काय पाड । कीं मी येइन तुमच्या आड ।
 परी तुमच्याच करारें । स्वीकारिला मज करें ॥
 माझें भागलें त्यांतच । नेणों आतां उच्च नीच ॥
 तुह्मी निज वचनासाठीं । असेल तें घाला पोटीं ॥ ८० ॥
 पांघरुण घाला मजवरी । घाला उमडीक न बरी ॥
 माझें ऐकावें गाव्हाणें । लुलें सांभाळावें तान्हें ॥
 दारी । खास नाहीं आह्मांवरी ॥

माझें नातें मनीं आणा । तुमचें तें तुझी जाणा ॥
मनीं पायांचें स्मरण । करुनी पायीं पडलों दीन ॥ ८५ ॥
अनुसूयेच्या लाडक्या । सख्या माझ्या पाठीराख्या ॥
काय पुसूं देवा । केव्हां व्याल माझी सेवा ॥

मदनजयार्थ प्रार्थना.

आह्मी राहूं कैसे तरी । जैसे ठेवील नरहरी ॥
पुढें काय माझी गति । चिंता झोंबली या चिर्ती ॥
कांहीं न सुचे मनास । झालों प्रारब्धाचा दास ॥ ९० ॥
दीन मला सांभाळीं । दत्ता ये माझ्या वाली ॥
ईश-नामाचा महिमा । काय कळे पापी अधमा ॥
एक मदनाची भीति । वागतसे सदा चिर्ती ॥
बाकी धनमान काळजी । नाहीं वाटत जड जी ॥
लाथीन त्या सहजासहजीं । आज नसतील त्या अजी ॥ ९५ ॥
परी दुष्ट हा मदन । मज जातसे कठीण ॥
सद्गुरु दक्षिणामूर्ते । तुझी करा उचित तें ॥

अनाधिकारित्व.

ब्राह्मणाचें अन्नपाणी । थोडथोड्या संध्या दोनी ॥
मंत्र ' अंबा ' तास ' दत्त ' । हृदीं चाळीस मिनिट ॥
बाकी सर्वकाळ दत्त । ऐसा राहा उन्मन चित्त ॥ ३२०० ॥
पैकीं अंबेचें सकाम । बाकी सर्वही निष्काम ॥
ऐशी गुरु-आज्ञा मज । त्याची वाटे सध्यां लाज ॥
गोच्या तरुण कामिनी । आसपास रात्रंदिनीं ॥
काम-जाच छळवाद । मना करीतसे धुंद ॥
नाना आशा मान वख । चाले भोजन वेव्हार ॥ ५ ॥

ऐशामार्जीं गुरु देती । मज राहण्याची चिठी ॥
 काय मज पामराची । बळें कसोटी घेतां साची ॥
 मी तों कैचा टिकणार । बोलुनी चालुनी खर ॥
 जरी तुझी दया करा । मज आज्ञांकित स्वीकारा ॥

प्रार्थना.

(बाह्योपाधि व पापवासना यांपासून सुटका होण्यासाठी.)
 मायबापा गुरुराजा । भाबुड्याची राखा लज्जा ॥ १० ॥
 दक्षिणामूर्ते गुरुजनने । कोण मज तुझ्यावीणें ॥
 सोंपोनियां पार्यीं मात । स्वस्थ घेतों मी विश्रान्त ॥
 नेणों कोणे दिशीं मदनें । मुख होईल लाजिरवाणें ॥
 ओशाळगत कानकोंडी । होई जीवाची माकुडी ॥
 आई धांव आई धांव । मज अपंगाला पाव ॥ १५ ॥
 मन होतसे सताप । करितों पायांसी विलाप ॥
 पहा माझी तारांबळ । जीवा लागली तळमळ ॥
 भाबुडे भाव मनीं आण । घेई पदरीं अज्ञान ॥
 करुन घेतली चरफोड । तरी ही जन्माची परवड ॥
 माझ्या नशिवाची गति । गुरु आई आणीं चित्तीं ॥ २० ॥
 नाहीं पैसा शरीर-शक्ति । तेणें होय ही फजिती ॥
 भीक मिळविण्यास्तव । लागे करावी आर्जव ॥
 भाडभीडे पार्यीं मज । न दिसतां ये नाराज ॥
 पाप अधर्म आज्ञाभंग । खपविणें पडे भाग ॥
 बहु दिस ओरडत । नाहीं झाली आशा पूर्त ॥ २५ ॥
 आतां पुढें अखेरीला । मरणादारीं ठेपे लुला ॥
 ऐशी झाली परवड । मौनीआई झालिस आड ॥
 मज सोड्दनीयां रानीं । सुखें बैसलीस निर्गुणीं ॥
 कोणाकडे आतां पाहूं । कोण्या देशीं धर्मीं राहूं ॥

कशाला व्हावें जीवित । का न झालों ठायीं प्रेत ॥ ३० ॥
 दुःखी कष्टी मी वनवासी । आलों धांवत तुझांसी ।
 आशा दुःखें दग्ध होत । धांप टाकिली दारांत ॥
 माझी खुंटली मजल । पुढें पडलों निश्चल ॥
 आतां उचित तें करा । गुरु दयेच्या सागरा ॥
 होतां काळाचें स्मरण । चाले हृदयीं दणाण ॥ ३५ ॥
 एकाएकीं शून्य होय । पुढें कल्पना न जाय ॥
 भीति भासे जीवालागीं । वाटे काय होइल जर्गी ॥
 नाहीं कशाला ठाव । होय सुखाशा-अभाव ॥
 देवा धांवा बापा धांवा । माझीं बंधनें सोडवा ॥
 तुझ्याविण माझ्या दत्ता । माझी कोण घेईल उस्तां ॥ ४० ॥
 माझी परीक्षा पाहातां । कां हो दत्ता गुणवंता ॥
 आह्मी काय गेलों बळी । कां हो कसोशी लाविली ॥
 जीवपण नाहीं मेळें । तंव कैचें माझें भलें ॥
 काय मी हा पापी दुःखी । तुझें नाम घेऊं मुखीं ॥
 तूं तर सती महासाध्वी । मी हा कपटी मायावी ॥ ४५ ॥
 कधीं करशाल कृपा । दत्ता माझ्या मायबापा ॥
 न विसवें क्षणसुद्धां । आई मज झाली बाधा ॥
 तुझ्या महिम्याचा आधार । आहें धरोनी निर्भर ॥
 इतुकाच मज थारा । नाहीं तो हा वा दुसरा ॥
 माझ्या अनुसूये देवी । माझीं हृदुःखें सोडवीं ॥ ५० ॥
 पाई निर्मळशी भक्ति । होय ऐसी देई स्फूर्ति ॥
 मम मनांगीं संचर । झालों काममदें जेर ॥
 इहविषयांची आशा । होय कारण विनाशा ॥
 नाना दुःखांचें मूळ । तोडुनी करीं निर्मळ ॥

किती खाल्लों प्याल्लों तरी । नाहीं तृप्ति या अंतरीं ॥ ५५ ॥
 जों भोग भोगूं पुढें । तों आशा ती अधिक वाढे ॥
 ऐसे असंतोष भोग । सोडीव दे पादयोग ॥
 पावलासी नाना संतां । हा कां वगळील एकटा ॥
 ऐसा घडावा सहवास । उपजो भक्तीचा उल्हास ॥
 गुरु झाला समाधिस्थ । आतां कोणा विचकूं दांत ॥ ६० ॥
 केला होता जीवा आधार । तो कां सुटावा लौकर ॥
 हाय देवा गुरु देवा । आतां किती करूं धांवा ॥
 ऐशा घोर अरण्यांत । किंरें कोंदाटली रात्र ॥
 मी हा भेकड एकटा । लागें हिंसकांच्या हाता ॥
 तो हा काम भयंकर । दुजें लागलें उदर ॥ ६५ ॥
 मानपान चैन आशा । झोंप चवथा तमाशा ॥
 पंच निराशेचें दुःख । राग सहावें हें विख ॥
 सात अतृप्ति हाडळ । करी परीनें विव्हळ ॥
 विलापत तुझ्या नांवें । दुःखी वनवासीं मी जावें ॥
 इतुकें कां तुझें ग्रीद । तो हा कोणाकडे शब्द ॥ ७० ॥
 काय मज पंगुवर । लादशील दोषभार ॥
 काय गेलों महाबळी । कीं ही कसोटी लाविली ॥
 कशाचा मी टिकणार । तुझ्या पुढें निराधार ॥
 बापापुढें अज्ञ लेक । मागे करोनी कौतुक ॥
 कैसें द्यावें मज दीना । मनीं न आणावा गुन्हा ॥ ७५ ॥
 आशें पसरितों हाता । जरी बावा नाहीं क्षणतां ॥
 पुन्हा पुन्हा मी कोडगा । लगटतों धुमच्या अंगा ॥
 तोंड वांकडें करून । काकुलती मागें दान ॥
 मज करंटा ठेवितां । कां हें साजे संतमुता ॥

मौनीस्वामीच्या रूपानें । केलीं संतपुत्र-वचनें ॥ ८० ॥
 तथा हरताळ लागतां । गुरु दोष कोणा माथां ॥
 जडोनियां गेलें नातें । आतां कोणातें न परते ॥
 जन्मोजन्मींची गांठ । दत्ता पडलीसे घट्ट ॥
 धांवा झणी घ्या हो दाद । बुद्ध पाहे तुमचें ब्रीद ॥
 मजवरी कैचा शब्द । मी हा लेंकरूं ज्ञानांध ॥ ८५ ॥
 माझे करवीं तुमचे वेद । बुडावितां कोणा खेद ॥
 जग हें कोणाला हांसेल । जारि मीं बुडाविलें शील ॥
 दत्तभक्त ऐशा नावें । मज ओळखिती गांवें ॥
 माझा उपहास होतां । वेद होती दंतकथा ।
 पतितपावन आणि । दीनानाथ ही श्रुतिवाणी ॥ ९० ॥
 इतुकेंच द्यावें लक्ष । धांवा माबापा प्रत्यक्ष ॥
 मी हा पांगुळा अनाथ । तुमच्या स्फूर्तीचा अंकित ॥
 माझें बरें बुरें होणें । अवधीं तुमचींच चरणें ॥
 काय सांगूं पुढें । पायीं घातलें हें मढें ॥
 आतां होतां मज वांकुडें । तुज जग ह्मणेल वेडें ॥ ९५ ॥
 बरें तैसें करीं । दत्त विठ्ठला नरहारि ॥
 बापा प्रत्यक्ष सगुण । व्हावें ह्या डोळ्यांदर्शन ॥
 विठू ममताळू भोळ्या । धांवें दीनाच्या जिवाळ्या ॥
 तुझी माझी होइल कीर्त । ऐसा ठेवीं वरद हस्त ॥
 तुझ्या उशीराचे पायीं । जडे विश्वास विषयीं ॥ ३३०० ॥
 शिरूं पहाते अभक्ति । मज रोखण्या न शक्ति ॥
 मालिकें सांडितां गाथ । कां न तीस कोणी खाय ॥
 किती दूरदृष्टि बापा । उबगलां माझे पापा ॥
 होतां संन्यासा तयार । दिला नाहीत रुकार ॥

तयांतील सत्य मूळ । आलें वाहेर आंतील ॥ ५ ॥
 गुरुराया या निर्लेजा । आतां तरी घेवोनी जा ॥
 ऐसा एकच उपाय । दिसे मज दुजा काय ॥
 सांपडलों पापाहार्ती । माझी भ्रष्ट झाली मति ॥
 दयानिधि तूं तापसा । बापा स्वस्थ ऐसा कैसा ॥
 ऐशी चांडाळ कुयोनि । देवा मज दिली कोणी ॥ १० ॥
 स्वामी बुडालों नरकांत । धांवा पहा मी हा येथ ॥
 आहें दुबळा पडोन । मनीं चिंतित चरण ॥
 काळजांत हापापतें । रडों थकले डोळे ते ॥
 स्वामी बुडालों चिंतेंत । खाटे खेळलों व्यग्रचित्त ॥
 माझी पामराची तुझां । जड पडली कां जिम्मा ॥ १५ ॥
 वाटे करूं आत्महत्या । परी धीर न मना या ॥
 रडतों मी तुमच्या नांवें । दुजा कोणी हें ऐकावें ॥
 फुकाचा एकांत तोही । मज रडायोसी नाही ॥
 जियें वसे अहंकार । तिथें येई अश्रुपूर ॥
 जो कां आपपर नेणें । तेथें हंसूं ना रडणें ॥ २० ॥

विनवणी.

दत्तदेवराया, जोडीतों भी हात । पंगु हा अनाथ, सोडूं नको ॥
 कासयासी देवा, घातला हा पेंच । आधींच मी नीच, पापबुद्धि ॥
 डोळ्यांच्या पाण्याशीं, खाववितां अन्न । हें तों उचित न, आईपणा ॥
 काय करूं झालों, मारव्वाचा दास । नुरलें साहस, अंगीं काहीं ॥
 दक्षिणामूर्ते श्री,—गुरु दीनानाथा । मज कां पतिता, उपेक्षिलें ॥ २५ ॥
 आतां मज देवा, घेवोनियां जावें । स्वतः तुझांसवें, माहेरासी ॥
 नखें बालूनीयां, वाटे फाडूं छाती । ऐशीया जीवीतीं, काय प्रेम ॥
 मजपरी कांहीं, कावळेही बरे । जगती सुखभरें, निर्मलसे ॥

हाय हाय ताता, फुका जन्मलों मी । काळीमा तव नामीं, लावियेली॥
 सर्वांशीं अपंग, परांचे स्वाधीन । अंगीं अभिमान, कोंदलासे ॥ ३०॥
 एकांत मिळतां, अश्रु कोसळती । गेली मुखकान्ति, मावळोनी ॥
 मज अभाग्याची, कोण करी कींव । कोण ऐसा साव, तुझांविण ॥
 ऐसा मी रडत, बसूं कोणापुढें । कोण हें सांकडें, निवारील ॥
 नेणों कोण्या काळीं, झाला माझा जन्म । इतुका अधम, मीच एक॥
 वर दिसण्यांत, दिसे सर्व गोड । आंत जिवापाड, दुःख जाळी॥ ३५॥
 अनंत हातांच्या, कोमल मनाच्या । अनसूयेच्या बड्या, उदारा ये॥

अनुताप.

दत्ता विठ्ठला विठ्ठला । मला कैसे हो विसरलां ॥
 माझी आठवण देवा । तुझी क्षणोक्षण ठेवा ॥
 पापें झाला रोगग्रस्त । कोपे भक्तजनावर्त ॥
 तारी ऐसा वावगा । तोच अनसूयेचा मुलगा ॥ ४० ॥
 दावी सिद्धीची घमेंड । जणुं लुळ्या योगारूढ ॥
 भेववीतो भेकडांसी । बाकीं पूजीती पायपोसीं ॥
 धर्मशास्त्र नीतिमते । सांगे पराव्या लोकांतें ॥
 स्वयें नाचरण्या सबब । सांगे रोग अधनता वाब ॥
 वैद्यक ज्योतिष योगज्ञान । हें तर बैसला खावोन ॥ ४५ ॥
 कोणा शब्द बोलूं नेदी । वादें करी तोंडबंदी ॥
 सर्व कार्मीं तरबेज । ऐसा शब्दकावेवाज ॥
 परि क्रिया वा वासना । येई घाणी पाहातांना ॥
 अंडावर अंड चढवी । लोळे महंत मायावी ॥
 खाई पिई चैन करी । घेई परापून चाकरी ॥ ५० ॥
 जणूं गुलामाचे हक्का । जन्म येई भाविक लोकां ॥
 नाही एक साधनमार्ग । दग्धडी नवें सोंग ॥
 न जाणतां कांहीं शष्य । कल्पी उपदेशी थाप ॥
 १०-२०००

मोळे आशाळे फसताती । माझी होय उदरपूर्ती ॥
 हर हर देवा किती । देतां मज दैवाहार्ती ॥ ५५ ॥
 काय लिहूं या हेलना । नाहीं अनुताप ज्या मना ॥
 धांवा विठ्ठला हो दत्ता । काळ जातो तारा पतिता ॥
 ऐशा पापाच्या भीतीनें । मुख काळें केलें दीनें ॥
 माझे मज खातें मन । परीं कांहीं न हो हातून ॥
 मज जे कां निदितात । कांहीं रोष नाहीं तेथ ॥ ६० ॥
 घात झाला दत्ता मोठा । नको जन्म हा चोरटा ॥
 हर अहित हें मोठें । नको जिणें हें चोरटें ॥
 माझी केली मीं परीक्षा । वाटे निंदा भली शिक्षा ॥
 माझे मनीं पापें मोठीं । कां न व्हावी लाथालाथी ॥

मदनदुर्जयत्व.

फुका सोडिला संसार । आतां न टळे परनार ॥ ६५ ॥
 नारी-मुखातें पाहून । न ठेले ऐसें नाहीं मन ॥
 जरीं राहतों संसारीं । टाळूं सकतो परनारी ॥
 आतां पोटासाठीं भिक्षा । मागों जाणें परदेशा ॥
 पडे घट्टण नारींशीं । सवें जौडे पापराशि ॥
 जन बिचारे भाविक । मज ठकती हकनक ॥ ७० ॥
 किती पाठ घेसी दैवा । माझा कांहीं न चले कावा ॥
 मना ब्रह्मचर्यपण । आहे कठिण कठिण ॥
 जेणें जिकियेला मदन । त्यासी भावार्थें पूजीन ॥
 जळो कल्पना ही भांड । लावी नसतें कुभांड ॥

मानवी मनाची साधारण स्थिति.

मेले गेले साधु । त्यांची आझी भक्ति वद्दूं ॥ ७५ ॥
 जिता संत देव । तेथें कैचा बैसे भाव ॥
 जिती देवी रांगी दिसतां । कामवासना प्रथमतः ॥

बघों जातां संत ग्रंथ । पढे जें कां स्वतःशीं उचित ॥
 बाकीच्यांत दिसे चूक । ऐसा अहंकारी मूर्ख ॥
 आह्वांलागीं क्षेत्र । जेथें पिशाचसंचार ॥ ८० ॥
 मरणाची मुक्ति । पोटा खावी लाथालाथी ॥
 नारी मान चोरून ध्यान । भक्ति मिष्टान्न भोजन ॥
 निद्रा थापवाजी चैन । ससाधि कीर्तन विरागपण ॥
 थू माझ्या जिण्यावरी । पातकी न माझ्यासरी ॥
 पशु पिशाचें कीटकें । आह्वांपेक्षां बरवीं ऐकें ॥ ८५ ॥
 तयां नाहीं वाणी । फरक इतुका दोघांमधुनी ॥
 आह्वां नाना कुकर्ममति । वसेना ती त्यांचे चितीं ॥
 ह्मणूनी हे नरशिशु । जाणा पशूहूनी पशु ॥

गुरुवर भार,

असो आहे तें हें साचें । वृथा दुःख न कामाचें ॥
 आहे मज आधार । दक्षिणामूर्तीचा जोर ॥ ९० ॥
 ज्याचे हातीं अवधी सत्ता । तोच माझें चालवीता ॥
 मज मज काय न्यून । न देखे मम दोष गुण ॥
 आपुलीया ब्रीदासाठीं । माझीं पापें घाली पोटीं ॥
 मज सर्वांगें सांभाळी । आहे सर्वदा जवळी ॥

जग.

कशा जगावें दुनियेंत । जेथें सौजन्याचा घात ॥ ९५ ॥
 जग दिखाऊ दिखाऊ । भले दांभिक मानभाऊ ॥
 आंत एक बाहेर एक । ऐसे सर्व लुचे लोक ॥
 कोणी दिसताती धार्मिक । पाप्यापरिस पापी अधिक ॥
 कोणी दाखविती शेखी । कोणी लीनसे लौकिकी ॥
 एकंदर सर्व चोर । नारी धनाचे सरदार ॥ १०० ॥

जगाचा वीट व शरण.

देवा देहदौर्वल्यानें । मज्ज केलें लाजिरवाणें ॥
 गुण तेही ठरूं पहाती । दोष लुच्यांचाया मतीं ॥
 अंतरलें भजन । सदा दुःखी कष्टी मन ॥
 मग सहज रिकामपण । करी कुरुर्माचितन ॥
 तां तों दुःख-अनुतापें । तनु क्षीण होय तापें ॥ ५ ॥
 देवराया आतां । पुढें काय सांगूं कथा ॥
 ऐसा दुःखीं मुक्तवून । करा पतित पावन ॥
 वरें बुरें हें शरण । केलें ध्याऊन चरण ॥
 नारी धन मान चैन । जिणें इच्छी अमाविण ॥
 ऐसा गधडा नरदेही । मज्ज देवा त्राही त्राही ॥ १० ॥
 दुनिया ही ऐशा परिची । जळो सुखें गाढवीची ॥
 तिचे विचारें कां वृथा । घेसी तापवोन चित्ता ॥
 मरो क्रांहीही ती करू । नको श्रीगुरु-पाय विसरूं ॥
 दत्त दत्त दत्त ह्मणतां । अवघी संपेल रडकथा ॥

संतांस व ईश्वरास शरण.

माझा घेईल कैवार । तोच अनसूयेचा पुत्र ॥ १५ ॥
 भोळा भाबुडा नीलकंठ । जग लबाड चावट ॥
 श्रीगुरु दक्षिणामूर्ते । मज्ज दीना व्हा आरते ॥
 गुरुदक्षिणामूर्तीनें । केलीं दोन करुणा वचनें ॥
 दत्त अंबे दत्त अंबे । जपतां मुक्ति पायां झोंबे ॥
 देव करोनी परते । संत धरावे आरते ॥ २० ॥
 ऐशी सिद्ध तुकावाणी । घट्ट ठसे माझे मनीं ॥
 परी देवा आतां संत । कुठें शोधूं या कलींत ॥
 नाना वेषधारी दिसती । काय जाणूं तयांप्रति ॥

कुठें काहीं कुठें काहीं । मिलुनी एक धड नाहीं ॥
 ऐशा निरुपायावस्थेंत । संतस्मरणीं बसूं स्वस्थ ॥ २५ ॥
 माझे भक्तिलोटांगण । सुखें धेवोत संतजन ॥
 मानोन ध्या शरणपायां । यावें बालका भेटाया ॥
 जरी स्वयें पापराशी । मौनीस्वामी मम आईशी ॥
 पहा लगट हें नातें । तारा संत बालकातें ॥
 नका पाहूं पापें । पहा माझीं मायबापें ॥ ३० ॥
 जातकुळी ब्राह्मणवर्ण । थोर संत पितृजन ॥
 मी तर पातकी पातकी । घाण स्वहितघातकी ॥
 पाहुनी माझे पातका । देवा मला विसरूं नका ॥
 आतां आलें अवसान । ध्याया श्रीगुरुचण ॥
 धांवा पावा तारा । मौनीस्वामींच्या ह्या पोरा ॥ ३५ ॥
 मायबापा माझी भक्ति । नाहीं नाहीं कामापुरती ॥

क्षेत्रध्यास.

भोळ्या भाविकांची काशी । नित्य आहे आसोपाशीं ॥
 दुर्जी काशी जन्ममाता । लाघे इहपर सेवीतां ॥
 मनीं सुभावे स्मरण । करी काशीचें चिंतन ॥
 तया भाविकांस काशी । बाकी खादाडां चैनराशी ॥ ४० ॥
 आंच झोंबली अंतरीं । पाहूं पंढरी पंढरी ॥
 काशी काशी काशी । मन जाहलें उदासी ॥
 वाडी वाडी वाडी । झालीं इंद्रियेही वेडीं ॥

सेवार्थ स्वास्थ्याज्चा.

ऐशा कुसंगतीमार्जी । जगण्या मी नाहीं राजी ॥
 मरी पोटासाठीं याचा । संगत्याग न कामाचा ॥ ४५ ॥
 शरीराचे पंगुपणें । झालों ऐसे दैन्यवाणे ॥

आतां दत्ता धावा पावा । माझे कोडे हें सोडवा ॥
 ऐशा पाजी जंगासवें । घडी घडी ताप नव्हे ॥
 सर्व सारीखेची लुबे । न निवड नानापरिचे ॥
 त्यांचे निंदेसाठीं दत्ता । न होय मी हें लिहिता ॥ ५० ॥
 माझे अडचणीस्तव । सांगों तुज करोनी स्तव ॥
 धावा अनाथांचे वाली । माझी हद्दच जाहली ॥
 गुरुदक्षिणामूर्तीचे । पार्यी शरण तनुमनवाचे ॥
 कोणा सांगूं देवा दुःखें । तुझ्याविण कोणी न सखे ॥
 अवघें जग हें पारखें । करी स्वार्थास्तव लटिकें ॥ ५५ ॥
 येतां जगाचे विचार । आंत धसधसे ऊर ॥
 कुठें जीव घालूं देवा । माझी अडली भक्ति-सेवा ॥
 वाटे कोणार्शीही । एक शब्द बोलूं नये ॥
 नको दक्षिण स्मरण । परी म सुटे हें जन ॥
 सोन्याचे व सोनाराचे । त्यांचे माझे दोष साचे ॥ ६० ॥
 माझे घालविण्या रानीं । जाण्या तयार मी मनीं ॥
 परी शरीरदौर्बल्य । करी पंगु माझे पाय ॥
 जगदोष घालविणें । मज पाण्या कैचें होणें ॥
 जरी तुज तैही शक्य । मज त्याची गरज काय ॥
 चित्रकुटी येईन आतां । पार्यी पडेन पालथा ॥ ६५ ॥
 मग तुज येई कीव । माझा पुरवीसी भाव ॥
 कशा सांगूं जनदोष । माझी पुरो सेवा-आस ॥
 कधीं होईन निष्काम । जाणें तुझा मातृधर्म ॥

अनुताप.

देखों गोरी नारी तरुण । मन ओढतें चोरुन ॥
 तिचे म्मगणानें सद्धां । लागे चटका लालुच धंदा ॥ ७० ॥
 मखें तुझें नाम बोले ॥

तेणं दिसे अनुतापी । अंतरींचा महापापी ॥
 किती सांगूं अनुसूये । माझे संकटीं धावें ये ॥
 वरी बोले पंडित शहाणा । आंत पापिष्टची दुणा ॥
 आई माझी पहिली सोय । ठेव नारींचे शिवाय ॥ ७५ ॥
 जंव मन आहे उल्लू । तव नारींत न मिळूं ॥
 परी पंगु या देहाचें । अडवूं नको भजनाचें ॥
 लहानापासोन थोरांचा । मीं हा महा दोषी साचा ॥
 किती गणूं पापें । जळोत नांमाच्या प्रतापें ॥
 दत्ता माझी आठवण । बापा राखा क्षणोक्षण ॥ ८० ॥
 कोण ऐसा महादाता । आहे पतिता तुझांपरता ॥
 जग निज दोष झांकितां । असत्य दोष दे मम माथां ॥
 राहातां मी त्यांचे परी । गाती माझी संतथोरी ॥
 माझे खरे खरे दोष । यांचे न कळती वापास ॥
 ऐसा उलट हा न्याय । पोटासाठीं सोसूं काय ॥ ८५ ॥
 देवराया तुझ्या पायां । सेविलें न जन्मोभियां ॥
 केलीं हवीं तशीं पापें । कार्ळीं केलीं मायबापें ॥
 • दुरहंकार सुखाशा । मानदंभाचा तमाशा ॥
 न घे राई खपवोनी । छळी कसून परजनीं ॥
 वर दिसे ध्यान तपी । आंत तरुणीचित्तन पापी ॥ ९० ॥
 वरी शुद्ध ब्रह्मचारी । आंत काळा दुराचारी ॥
 निद्रा भोजन मैथुन । मानं लागलेंसे ध्यान ॥
 कोणी खपेना वरचढ । वादें ठरवितो मूढ ॥
 झचे ठायीं घालावा त्र । ऐसा कृतज्ञ कृतज्ञ ॥

• जगा.

मजबरी घाली घाला । ऐसा कैसा वृत्त भला ॥ ९५ ॥
 पतकरिली देवसेवा । त्याचा घात हा कां बहावा ॥

वाहवा रे दत्तब्रीद । आठवोनी वाटे खेद ॥
 मज आशाळा पाहोनी । बळें लोटिलें हेलर्नी ॥
 पुढें करोनीयां घांस । दिला मुखीं पायपोस ॥
 ऐसा भक्तांचा घातकी । ब्रीद सांगं साफ लोकीं ॥ ३५००
 आतां कशा भजूं पुढें । धरूं देवासी वांकुडें ॥
 मुखीं उच्चारूं ना नाम । ऐसा दत्ता तूं अधम ॥
 नको स्नान संध्या पूजा । मानेल ती करूं मजा ॥
 जीव उडाला उडाला । देव घातकी ठरला ॥
 जरी भजतों पशूसी । होती गत ती बरवीशी ॥ ५ ॥
 परी देव ह्मणवोन । माझी कापलीत मान ॥
 आई ह्मणवोनी सुरी । घातली बालकाचे उरीं ॥

शरण.

तुझी देव ह्मणोनीयां । घट्ट धरितों मी पायां ॥
 नाहीं पुढचा विचार । मज येत बुद्धीवर ॥
 सदा कावरा बावरा । त्यापरीस मृत्यु बरा ॥ १० ॥
 नको चोरटें जीवित । मज आतां येई वीट ॥
 आली जीवाची ओकारी । झाली मृत्यूला तयारी ॥
 देवा तुझां नाहीं दोष । आमुचाच गुन्हा खास ॥
 आतां शेवटचें दान । इतुकें करा कीं स्वाधीन ॥
 जीव तुझां पार्यां देह- । मातीसी या निःसंदेह ॥ १५ ॥
 पुढचीया कर्मदुःखा ॥ तुझी निवारा व्हा सखा ॥
 तुझी थोर मी हा दीन । गेलों रागानें लिहून ॥
 परी तैसें नाहीं काई । मी हा नित्य तुमचे पार्यां ॥

अनन्य शरण.

अल्पवयीं भक्तिशिक्षा । मारून घेतला फुका कां ॥
 आतां कसा असलों तरी । मानोनी घेणें पदरीं ॥ २० ॥

माझी लज्जा जातां । देवा दोष तुझावरता ॥
 कोण घोर ही हेलना । लावलीसे भक्तजना ॥
 साधुसोंग माझे नव्हे । सर्व तुमच्या नामीं आहे ॥
 वधा विचार करोन । किती होतों तुझां भिडन ॥
 कोण्या पापकर्मीं पहा । नाहीं विसरलों मी तुझां ॥ २५ ॥
 होतां मनासीं दचका । रुष्ट होसी तूं तुष्ट कां ॥
 देवा मज दीना जाणा । करा ब्रीदाची गर्जना ॥
 देवा भक्त रे मी भक्त । नको पाहूं वाताहत ॥
 नाहीं नाहीं कोणा भक्ता । तुका ह्याने केला परता ॥
 कशा सांगूं लांबचें तें । मज तैसें वडलें होतें ॥ ३० ॥
 माझ्या भक्तीचे आरंभीं । चढविला मज दंभीं ॥
 दिसल्या नाना सिद्धी लोकां । माझ्या केलेंसी कौतुका ॥
 तेव्हां मज आलें वळ । पतकरिलें भक्ति-खूळ ॥
 तेव्हां होतासी जो सखा । आतां होसी कां पारखा ॥
 मग मज रस्ता दुजा । एक मृत्यूचा दरवाजा ॥ ३५ ॥
 नाहीं उरलें दुजें स्थळ । दावाया हें मुख काळें ॥

धांवा.

संतीं वर्णियेलें ब्रीदा । जाणोनी मी पडलों नादा ॥
 पुढें उपहास होतां । काळीमा ये कोणा माथा ॥
 अंगिं आलें होतें स्फुरण । जाई भक्तीचें उतरोन ॥
 ब्रीद खोटें ऐसा ठसा । वठे जीवाला भरंवसा ॥ ४० ॥
 ऐशी न होवों या मात । ब्रीद गाजवा क्षणांत ॥
 मी नाहीं प्रारब्ध-दास । दत्तभक्त ह्याणती मस ॥
 गुरुआई कण्हतांना । जरी पावेन मी मरणा ॥
 तरी माझे जीवीं देवा । जागा मिळेल अभावा ॥
 निरुपायें मरेन मी । परी तें जड तुमच्या नामीं ॥ ४५ ॥

तुह्यांविण ही वाताहत । आहे साक्षात दिसत ॥
 भला बुरा उच्च-नीचा । मी हा तुमचे करणीचा ॥
 येईन तुमच्या आड । ऐसा माझा काय पाड ॥
 दत्ता दत्ता विचार करा । गुरु नीलकंठा सावरा ॥
 पडला हो पडला । फांशीं अडकला गळा ॥ ५० ॥
 हाय दुर्धर या संकटीं । धांवा पावा जगजेठी ॥
 काय वर्णू माझीं दुःखें । जीवा झोंबलीं हीं विखें ॥
 जणुं गुर्जरांचें हें रडणें । तेंवीं लोकांसवें मम हंसणें ॥
 पाहतांना अंतर्यामीं । नाहीं उल्लास कोण्या कर्मीं ॥
 गुरुराया अत्रिवाळा । मज कैसें विसरलां ॥ ५५ ॥
 दुःखें जळोनी ही छाती । फुटतां तुमची काय कीर्ति ॥

अनुसूयेस प्रार्थना.

अनुसूये जननीये । या दीनाकडे आधीं ये ॥
 कोण मे तुजवीण कोण । माझी करी भागवण ॥
 अंग टाकीतां मी दुःखी । होशील तूं पुत्रशोकी ॥
 तुज बहु लेंक लेंकी । तरी सर्वची सारखीं ॥ ६० ॥
 कोणीही एक मरतां । तुज घोर दुःख चित्ता ॥
 तुझ्या पायां समोर । दुःखें मरावें तव पोर ॥
 हें न तुझ्या महिमे शोभे । देव तुझ्या पुढें उभे ॥
 हो कां हिडिस हिंपुटें । तरि मी थोरांचें कारटें ॥
 दंडतील कोणी लोके । ऐसें न घडूं सके ॥ ६५ ॥
 मजकडुनि घडे जें जें । निभावून नेलें पाहिजे ॥
 येण्या माझ्या आड । नाहीं काळाचाही पाड ॥
 आह्मी प्रारब्धापल्याड । शील अनुसूयेचें हाड ॥

श्रद्धावल.

विरळा महासाध्वी आई । तिच्या लेंकी आमुच्या तारी ॥
एकाहूनी एक थोर । चंद्र दुर्वास दत्त पुत्र ॥ ७०
ते हे तीन भाऊ माझे । मज काय न्यून उपजे ॥
अत्रि अनसूया । बाप आई लेंकुराया ॥
अहो नव्हे मी अनाथ । ब्रीद गाजेल क्षणांत ॥

धांवा.

आई वहिनी अनुसूये । अंबे त्वरा करीं ये ये ॥
तुझें पोरं रडत पडलें । नाना दुखीं दीनावलें ॥ ७५ ॥
थेई उचलेन कडेवर । शांतवोनी उगी कर ॥
अंबे धरीं पदराआड । थाना लाव माझें तोंड ॥
डोळींवांचें पाणी पूस । लावीं हात उरा ताळूस ॥
मी हा लेंकरूं अपंग । जगें पोळलें सर्वांग ॥
अन्तर्बाह्य जळुनी गेलें । दुःखा पारावार न उरलें ॥ ८० ॥
दीनवाणी जीभ दांती । धरुनी तुझी वाट चिंती ॥
दुजा कैवारी न कोणी । ये अधिक हुंदका ह्मणोनी ॥
तूं दुर्लक्ष करिसी कां । मी हा ठरेन पोरका ॥
पहा तुझ्या कुशीतून । माझें भक्तिपुत्रजनन ॥
ती ही महिमा बुडेल । मागें राखीलें जें शील ॥ ८५ ॥
शोकें शुष्क झालीं गात्रें । आई धांव आतां त्वरें ॥
बटकीच्या पोरापरी । मज कोणी न शेजारी ॥
ऐसें नको होऊं देऊं । काय मी तुला शिकवूं ॥
दिला असे मी हंबरडा । पोराचा आईला ओढा ॥
चातकाचे परी वाट । पाहतसें मी उत्कंठ ॥ ९० ॥
रडतीं मी वनवासांत । आतां धांवोनी ये तेथ ॥
अनुसूये आई । आई अनसूये येई ॥

अनन्य भक्ति.

चिंचेपरी नाहीं छाया । नाहीं आईपरी माया ॥
 ऐसी आहे साधारण । लोकीं व्यवहारीं ह्मण ॥
 आह्मी आईपलीकडे । तुझांपायीं झालों वेडे ॥ १५ ॥
 त्याची आतां लज्जा । तुझां राखणें गुरुराजा ॥
 सर्वें टाकलेल्या नरा । दत्त एकुलता सोईरा ॥
 ज्यासी ह्मणती अनाथ । तो हा हरिहर पतित ॥
 तुझी नाथ ऐसा देवा । नामपोवाडा गर्जावा ॥
 माझे लाड पुरवीते । तुझी एक मातापिते ॥ ३६०० ॥

दुःखांत अनन्य शरण.

ऐसा कैसा केला भक्त । रात्रंदिस काढी रडत ॥
 काय देवा याच्या पुढें । तुमची ख्याति जगतीं रडे ॥
 ऐसा करंट अभागी । कशा निर्मिला सर्वांगी ॥
 माझ्या दुदैवासी जोड । नाहीं कोठें रतिपाड ॥
 उचारितां ब्रीदावली । आह्मी लाविली टकळी ॥ ५ ॥
 आतां आलों मी रंजीला । धांवा पावा अत्रिवाळा ॥
 मिळवा मातीशीं माती । तरी हें या ज्ञान हातीं ॥
 मौनीस्वामी गेले गुरु । आतां कोणाची सेवा करूं ॥
 माझ्या मनींचें तें करा । देवा दयेच्या सागरा ॥
 भडभडोनी ये रडें । ऐकवूं तें कोणापुढें ॥ १० ॥
 माझी रडण्याची जागा ॥ एक स्थळ तूं जिवलग ॥
 काय वारंवार रडकें । कवन करविसी निःशेकें ॥
 त्वरें गर्जवा पोवाडा । माझा तुमचा लावा झेंडा ॥
 कोण तुझांविण त्राता । भाग्यहीन नीलकंठा ॥
 चालों बरें । आई कैवारी हो त्वरें ॥ १५ ॥
 नाहीं कां तो त्वां पाहीला ॥

अगदींच परक्यापरी । कसे वसतां नरहरी ॥
 अशी कांहो ही हेलना । तुझीं करवावी पतितांना ॥
 जे कां आपंगले पायीं । त्यांस सौख्यच अक्षयीं ॥
 ऐसें दणाणवा ब्रीद । संपवा ओरड घ्या दाद ॥ २० ॥
 रडावें मी क्षणोक्षणीं । अन्नीं शयनीं जनीं रानीं ॥
 दिसे उचित तुज हें कां । दत्तू तूं ना भक्तसखा ॥
 दत्त नाम मनीं ये कां । येईं लाजेनें हुंदका ॥
 वाटे ऐसा का निर्बळ । माझा अनुसूयेचा मूल ॥
 मज कैकांनीं फसवीलें । पहा अनसूये माऊले ॥ २५ ॥
 येऊन जाऊन तुझ्याकडे । पुन्हा तोंड करून मी रडें ॥
 दुसरा तो जाऊं कोठें । कोण तुझ्याहून मोठें ॥

रडकथा.

सदा लागली ही रड । नेत्रा हृदया चडफड ॥
 आतां पापी वा बरवा । आहें तैसा पतकरावा ॥
 देव गुरो क्षमा करा । माझ्या मायाळु दातारा ॥ ३० ॥
 उदार अलोट दया । तुझां पोटीं दत्तात्रेया ॥
 जूरी करितों मी त्रागा । दोष देण्या काय जागा ॥
 चोहोंकडोनी गांजीतां । काय सुचे अल्प चित्ता ॥
 आजवरी परोपरी । विनविलें तुझां हरि ॥
 परि नाहींच कशी ती । मुळीं दाद आली चित्ती ॥ ३५ ॥
 आतां भडकलों अफाट । जिता मेला दत्तभक्त ॥
 भय वाटे फुटली छाती । ठेपे जवळी काळगती ॥
 कधीं धांवशी श्रीपती ॥ मेल्या सार्थकता काय ती ॥

जन्माच्य वीट, त्रागा.

इतुकीच तरी इच्छा । पुरवीं अनुसूयेच्या बच्या ॥
 संपे जरी बाकी देणें ॥ तरी एकच मागणें ॥ ४० ॥

माझा अंत करा आतां । नका ठेऊं पृथ्वीवरता ॥
 हाय हाय रे उदाशा । तुझ्या जन्माचा तमाशा ॥
 होवोनीयां दत्तदास । पूर्ण दुःखी ठरलास ॥
 अखेरीला प्रारब्धानें । घात केला उघडपणें ॥
 दत्त राहीला बाजूस । तुझ्या गळां पडतां फांस ॥ ४५ ॥
 भक्तसंकटीं धांवणारा । जगा पलिकडचा हा खरा ॥
 खूप ठसली ही गोष्ट । भक्ति करोनी हृदयांत ॥
 शीघ्र माझी मान कापा । भीक द्या ही मायबापा ॥
 नको नको हें जीवित । माझें मन ना लागत ॥
 मज कांहीं नळमे गोड । पळ जगणें वाटे जड ॥ ५० ॥
 एक ना प्रीतीची जागा । पुरे जन्म हा वावगा ॥
 चोहोंकडुनी हताश । जिणें कष्टी पुरे खास ॥
 सेवाहेतूची पूर्वता । झाली जाळोनी जीव जिता ॥
 झाली तुमच्या कराराची । आज सोडवणूक साची ॥
 मजकडची पावती । घ्या ही स्वदस्तुर लिखितीं ॥ ५५ ॥
 नाही उरलें घेणें देणें । भरून पावलों पूर्णपणें ॥
 शोभे जा कां उच्च कुला । दिला शतपद मोवदला ॥
 जिथें विश्वास ठेवला । तिथेंच पूर्ण घात झाला ॥
 झाला विश्वांत डांगोरा । तुझा दत्त प्रभुवरा ॥
 भली केली रे कींव । पाहोनी हा दीन जीव ॥ ६० ॥
 किति जाच झाला वरें । पहा अंतरीं विचारें ॥
 तुझ्यासाठीं आलों रडत । लोटला दुःखानलीं उलट ॥
 चमीं भिनल्या दुःखावरी । दिली डागणीं है जहरी ॥
 तडफडत पडलों आतां । दीन अईबापापरता ॥
 मागतां सुखाची भीक । दाता देई मुखीं वीख ॥ ६५ ॥
 लीला । लावूं दोष कां तुझाला ॥

दर्शनोत्कंठा.

दत्तनाम ज्याचे मुखी । तो हा व्हावा ऐसा दुःखी ॥
 हाय दैवा रे करंट्या । ऐसें देसी माझ्या वांट्या ॥
 मायलेक या धांवोन । माझे चालवा जीवन ॥
 दोघे जण बरोबर । या या डोळ्यांचे समोर ॥ ७० ॥
 माझे फिटतील पांग । तुझां पाहतां सर्वांग ॥
 माय बाप तीन पोरें । येतां डोळ्यांच्या सामोरे ॥
 माझे फिटलें देणें । खरीं झालीं संत वचनें ॥
 पांच जणांचा हा मेळा । कधीं पडे माझे डोळां ॥
 पांच जण बरोबर । या हो ज्या माझा कैवार ॥ ७५ ॥
 एकमेक एकजुटी । या या नीलकंठासाठीं ॥
 बघतां पांचांचा मेळ । माझे डोळे हे निवतील ॥

तत्त्व.

कोण मनाची ही हांव । कल्पी बळें दुःखभाव ॥
 पडे सुटकेचे चितेंत । सुख मानी होतां मुक्त ॥
 आधीं दुःख कल्पावें कां । मग इच्छावें कां सुखा ॥ ८० ॥
 एवंच त्या दुःखावीणें । सुख नाहीं नाहीं होणें ॥
 ऐसें ऐहिकांचें सुख । भ्रममय मूर्खीं वीख ॥
 ऐसा कल्पना हिशेब । त्यांत सर्वेची गरीब ॥
 तयांतच नंबर देती । उच्च नीच मिरवीती ॥
 खरा सुखी पाहतांनां । जो न येवों दे कल्पना ॥ ८५ ॥
 सुख म्हणजे दुःखाभाव । दुःखकल्पना हा जिव ॥
 मग ठरला सिद्धांत । कोणी सुखी न जीवंत ॥
 ज्यानें आधीं मरून जावें । एक त्यानें सुखी व्हावें ॥
 बाकीच्यांची फसवाफसवी । सुख मानीती मायावी ॥

किति पुण्य केलें तरी । पाप जाणावें अंतरीं ॥ ९० ॥
 पाप तेंही त्याच मोलें । गणिताती संत भले ॥
 ज्यास जाणीव जाहली । अहंवृत्ति ती छेदीली ॥
 आपपर सुखदुःख । मेल्या कल्पना अनेक ॥
 साक्षी भासरूप झाला । अवघा एकच राहिला ॥
 वरी धरी कांहीं वृत्ति । लोक-उपकारा साठीं ॥ ९५ ॥
 उपकारापुरतें त्याचें । जीवन तें जाणा साचें ॥
 बाकी जिवंत मेलेला । आंत डोळस वरि आंधळा ॥

वैराग्य, मार्ग, व सिद्धि.

मूळ जीवच जरि खोटा । त्याचा कैचा लाभ तोटा ॥
 माझ्या दैवा वरें झालें । माझीं सुटलीं बाइल मुलें ॥
 विवंचनामूळें तुटलीं । माझी वाट सोपी झाली ॥ ३७०० ॥
 परि अहंकार चोर । करी शिरकाव सत्वर ॥
 याचें मूळ कळूं न येतें । कळे न शिरे कोण्या वाटे ॥
 युक्तिहटानें गुलामा । रोखण्यासी गावें नामा ॥
 नाम घेणें ही जरि मोठी । चूक करा खिळ्यासाठीं ॥
 दोघे लढोनी मरती । बाकी अविनाश वस्तु ती ॥ ५ ॥
 ऐसी मारामारी करणें । नव्हे तोंडीचें सांगणें ॥
 पिशा मना होई पिसें । ××फाटोन जातसे ॥
 नाना अडचणी येती । कारण अवघी अडचण ती ॥
 असे तीही अडचण । सोय गैरसोय अडचण ॥
 अडचणीला अडचण । येते हें न अप्रमाण ॥ १० ॥
 ह्मणोनियां महाशूर । तोच करी ह्म संव्हार ॥
 बाकी बहु येती रणीं । पळती जीवासी घेवोनी ॥
 दुरुनीच हावभाव । करिती दांभिक ते राव ॥

कुणी तुच्छ मानताती । जें नें यांचे बापा हातीं ॥
 कुणी निरुपायें । बैसताती त्या शिवाये ॥ १५ ॥
 त्यांस सुद्धां कालांतरीं । हंरी स्वयें मदत करी ॥
 जिते देव संत जन । यांचें व्रतच कीं जाण ॥
 तळमळलेला दुःखी । शरण येतां करिती सुखी ॥
 संतांपरी देव नाही । बाकी अवधी माया ही ॥
 सदाचाण्यांसी भेटावें । भावें बोलावें सेवावें ॥ २० ॥
 बोध ऐकावे वाचावे । सहज मन संस्कार पावे ॥
 श्वास दाबतां थोडासा । सुटती कल्पना शतशा ॥
 ऐसी हट्टाची मदत । आहे बरीचशी श्रेष्ठ ॥
 परी कल्पनेला बोध । हा तर मार्ग उत्तम शोध ॥
 भावानें श्वाससाधन । साधी तो न साधारण ॥ २५ ॥
 गुरुसान्निध्यीं बैसोनी । श्वास साधावा युक्तींनीं ॥
 बहु कष्टें अल्प काळीं । आहे रस्ता हा जवळी ॥
 श्वास उदंड जों वाहे । तंव कल्पनाराज्य हें ॥
 मन विवेकीं गढवितां । आपें होय श्वास कमता ॥
 पांपकल्पना अंतरे । अहंकार क्रमें सरे ॥ ३० ॥
 कल्पनेचा भ्रम । सिद्धि अधम अधम ॥
 सिद्धि सर्व दुःखमूल । तिला न येवों दे जवळ ॥
 जों जों नको ह्मणशी । रांड लागेल पाठीशीं ॥
 हवी हवी हा हव्यास । धरिशी तों पळे खास ॥
 ऐसी रांड ती कपटी । महा चावट कारटी ॥ ३५ ॥
 तुझी तुला लखलाभ । होवो जा मारीत बोंब ॥
 मज गरिबा त्यांचें काम । नाही विकताची शरम ॥
 सिद्धि परमार्थधातक । मज नको तिचें मुख ॥

द्वंद्वीं शरणाचा भाव । बाकी सर्वांचा अभाव ॥
 देव अरूप द्यावें मज । माझी भागली गरज ॥ ४० ॥

सिद्धि.

ठेवा देहीं वा अन्यत्र । कुठेही ह्या विश्वभर ॥
 भक्ति जेंवीं गरती नार । सिद्धि बाजारीं बसणार ॥
 आधीं मोही नको ह्मणतां । मग निसटे ये ये ह्मणतां ॥
 हें तर दांडगें घवाड । विघ्न परमार्था आड ॥
 जो त्राग्यानें देवा धरी । त्याची कसोटी ही करी ॥ ४५ ॥
 सुखामिष दावोनियां । पाहे कसोटी निश्चया ॥
 तिथें जो कां टिके । त्याचे दास कोटी तुके ॥

ताटस्थ.

देहीं प्रारब्ध भोगावें । साक्षी शांत आपुण व्हावें ॥
 बरी बुरी इच्छा न धरीं । मृत संकल्पविकल्पावरी ॥
 होई सर्वही सहज । प्रयत्नाचें नाहीं काज ॥ ५० ॥
 हटें बैस स्वस्थचित्त । पहा घडे ती गम्मत ॥
 सुखदुःखातीत मौज । बघ विश्वाचें हें चोज ॥

तत्त्व.

आंत ती स्थिति । बरी भजन गात्रांतीं ॥
 ध्यासीं भजन धरीतां । दत्त ध्यासाच्या खालता ॥
 अपू रेणू परिमाणू । कल्पनेचे आंत जाणू ॥ ५५ ॥
 अखंड अचळ एक । मूलाधार हें कौतुक ॥
 त्याचेच जे बुडबुडे । तेच तुझी जीव रोकडे ॥
 सूक्ष्म वायुरूपी कल्पना । गती पुढें जड तें नाना ॥

सद्गुरुदर्शनोत्क्रांता.

अणानुतापें ये रडें । हातुन साधन न घडे ॥
 वृत्ति न जडे साधनीं । कोणा रडूं कर्मकहाणी ॥ ६० ॥

सुखाशेचें भजन होई । ओळखीना ताई आई ॥
 गाढव व ब्रह्मचारी । फिरतो मी पृथ्वीवरी ॥
 कोणा ओळखावा संत । सर्व मजपरी दिसत ॥
 कोण करी सोडवणूक । अवघे भासती दांभिक ॥
 धोंड्यावरी निश्चय भाव । वसे न दिसे तो देव ॥ ६५ ॥
 जिते गुरु मरुनी गेले । जेथें मन होतें जडलें ॥
 खरें खोटें कैसें ह्मणा । शरण झालों गुरुजना ॥
 त्यांनीं लौकरच सोडिलें । आह्मां येथें हो एकलें ॥
 काय करावी करणी । दिशा न दिसे प्रयत्नी ॥
 आतां गुरुवरी भार । जो कां आंत व बाहेर ॥ ७० ॥
 डोळां दिसत होता नर । तितुकाच गेला दूर ॥
 आहे जवळी कोंडला । ऐसें मानूं या क्षणाला ॥
 झणूं त्याचीच प्रतीत । स्फूर्ति जी या मनीं येत ॥
 घडे जें तें तो घडवी । आह्मी व्यर्थची मानवी ॥
 पाप घडो घडो पुण्य । हें सोंपविणें कठिण नोय ॥ ७५ ॥
 सुख ही कचित् करूं । अर्पण हो तुह्मां गुरु ॥
 पुरी दुःख येतां वाटे । गुरु नीच तुह्मी मोटे ॥
 मी हा सुखाशेंत बद्ध । काय कामीं विवेक शब्द ॥
 ऐशी जाहलीसे गति । कुंठित ही थकली मति ॥
 आहे प्रत्यक्षाची गरज । तुह्मां संगतीचें काज ॥ ८० ॥
 किंवा काहीं अनुग्रह । करा विशिष्टसा गुह्य ॥
 जेणें होय एकाकार । उरुनी द्वैत सेवाधार ॥

अहंकारच्छेदार्थ प्रार्थना.

कळूं आली खरी गोष्ट । परि काय पुढें गत ॥
 राहूं कां असा तीळतीळ । सदा तुटत विव्दळ ॥
 पापें करावीं शक्य तीं । रडत बसावें दुःश्चितीं ॥ ८५ ॥

कांहीं अजब माझें करुन । कां न मारा अहंपण ॥
 जरी तोच हा प्रयत्न । तरी जातसे कठिण ॥
 एकदम खून करा । नाहीं लावावें उशीरा ॥
 मृत्युयातना बहुकाळ । कोण साही खाटिक खळ ॥
 दुखें ती हीं आळिवाती । ऐशी विपरीत ही गति ॥ ९० ॥
 अहंभाव तरी हटवा । किंवा इहसुखीं सुखवा ॥
 कोणतेंही करा । परि सद्यः प्रकार न बरा ॥
 मज सगुणच बरवें । थोर निर्गुण न भाववे ॥
 तीं तर महंतांचीं कामें । काय करावीं अधमें ॥

करुणाभाक.

आजचा हा शुद्ध भाव । ऐका देवा ठरा देव ॥ ९५ ॥
 त्याचसाठीं तनुमनघन । गत सद्यः सर्वापण ॥
 वाणी शिव्याशाप । पुण्य सर्वापण पाप ॥
 एवंच थोडें सांगणें । करणें तें लौकर करणें ॥
 मज धीर धरवेना । न सोसती यातना ॥
 देवा धांवा देवा धांवा । मज दीनातें सोडवा ॥ १८०० ॥
 होणें न होणें साधन । हेंही तुमच्या स्वाधीन ॥
 आर्क्षीं सुखापरते जिते । दुःखीं × × च कांपते ॥
 कैसा जरी शिष्य झाला । तो पाहिजेती राखील ॥
 बरें बुरें पदरीं येतां । ऐसा विश्वास बहु संतां ॥
 तो म्यां दुरुन ऐकोन । भावें धरिले चरण ॥ ५ ॥
 सर्व सत्ता तुमचे हातीं । सगुण निर्गुण अवधी ती ॥
 सत्ताधीश होवोनीयां । जरी आम्हीं गेलों वायां ॥
 तरी खरा दोष कोणा- । वरता विचार मनीं आणा ॥
 माझें कशा शिकविणें । व्हावें तुज त्रिशूलपाणे ॥
 तूं कां उणासा कुशल । मी कां तुजहूनी प्रवळ ॥ १० ॥

परी दुःख-उमाळीनें । केलीं दोन भिक्षावचनें ॥
मी हा लाडका लाडका । नका पाहूं हो परका ॥
जरि नसलों गुणसंपन्न । तरी लेकरुं आहे न ॥
आईबापा सर्व मुलें । प्रिय शहाणें वा खुलें ॥
त्यास ह्मणती आईबाप । बाकीचे ते काळे सर्प ॥ १५ ॥
हाय हाय काय करुं । निरुपाय झाला गुरु ॥
कळलें तरी ठसेना । उलट वृत्ति उठती नाना ॥
झालों शब्दाचा शहाणा । फसविण्या भाविकांनां ॥
हाय हाय हाय हाय । देवा झाला निरुपाय ॥
प्रारब्धाचा गुलाम मी । बोंबलतों तुझ्या नामीं ॥ २० ॥
दयासागर हें ब्रीद । ठरवा ध्या माझी दाद ॥

अनन्यशरण.

तुझे हातीं माझी मान । आहे सर्वस्वी स्वाधीन ॥
देव सर्वांग भरला । काय भीति त्याचे मुला ॥
जणूं बालविधवांचा । तैसा जन्म काढायाचा ॥
दुःख न झालें कां देवा । लिहितां हें माझ्या देवा ॥ २५ ॥
प्राणघाई ही आकंठ । ठेपे मेला नीलकंठ ॥
पापराशी वा बरें तें । मागूं कोणा तुझांपरतें ॥
तुझी एकच आधार । मज मागण्यासी थार ॥
दुजा कोण मज पुढे । कनवाळू तुझांसरसे ॥
कोण तुझांहून श्रेष्ठ । ब्रह्मा विष्णु नीलकंठ ॥ ३० ॥
हे दासच नामाचे । माझ्या दत्तात्रेय बापाचे ॥
तुझी ऐकोनी महिमा । धीर येई या अधमा ॥
भक्त-कार्य-कल्पद्रुम । पुत्र तुझा ज्याचें नाम ॥
चंद्रदुर्वासाच्या भावा । पाहे पाहे आपुले नांवा ॥
आत्रि-अनुसूयेचा तनय । तो हा माझा दत्तात्रेय ॥ ३५ ॥

मूर्तिमंत दुःखपुतळा । देवा केंवि घडवूं सकलां ॥
 नाही एक इहसुखा । साठीं वा पार लौकिका ॥
 केवळ दुःखासी बळी । कैसी निवड ही केली ॥
 आई अनुसूये देवी । न हो राक्षसी मायावी ॥
 देवा दत्तात्रेया धांवा । करा कीर्त अपुले नांवा ॥ ४० ॥
 सोडवा या दुःखांतून । तुझां जड ना प्रयत्न ॥
 कोणापुढें विचकूं दांत । एक इवितेंवी मज दत्त ॥
 मी हा सर्वांशीं अज्ञान । माझी समजूत द्या करून ॥

हट्ट.

लेंकुराचें चोज, आईपरि दत्त । पुरवुनी समजूत, काढ माझी ॥
 धरिला मी हट्ट, तुज माउलीसी । तूं गे दयाराशी, ममताळ ॥ ४५ ॥
 बरा बुरा हट्ट, मायच पुरवी । वांकुडें न लावी, कांहीं केव्हां ॥
 सर्व शक्तिमान, आई मजहाता । लाभसी तूं दत्ता, दैवयोगें ॥

विनवणी.

कर्तुमकर्तुमा, अन्यथाकर्तुमा । साजेशी या नामा, महिमा कर ॥
 एकाही तऱ्हेचा, नाही रे सुखांश । ऐसा कां उदास, निर्मिला हा ॥
 चोर्हीकडे दुःख, पहावें तिकडे । हृदयाकाशकडे, तुटताती ॥ ५० ॥
 मागतां मागतां, झालें लाजिरवाणा । मनीं उणा दुणा, अभाव ये ॥
 इतुकें कां जड, झालें हें पामर । जो कां विश्वेश्वर, तोही थकला ॥
 अखेरीची जागा, देवाचेच पाय । तिथे निरुपाय, घडावा कां ॥
 तुम्हाआम्हांमध्ये, काय आड आलें । जेणें विघ्न केलें, दयौघाला ॥
 कीं तुम्ही राजसा, समर्थ नव्हत । कीं मी नसें भक्त, तेंही बोला ॥ ५५ ॥
 येवोनी जावोनी, कार्मी वा निष्काम । नेणुं धर्माधर्म, रडें तुझां ॥
 काय या वरोनी, ठरतें पहावें । जाणत्यानें देवें, भक्ताभक्त ॥

निर्मल भक्ति.

काय सांगूं फार । देवा धीर न क्षणभर ॥

आधीं धांवोनीयां ये रे । मज सांभाळ वा त्वरें ॥
 अरे सर्वांनीं टाकीला । आतां पाहिजे उचलीला ॥ ६० ॥
 तरि अनाथांचे नाथ । ठसाल या हृदयांत ॥
 सदा गळ्यावरी बचीं । बाळगली तुझ्या भीतीची ॥
 नाहीं लालची मनास । भडकूं दिलें अफाट खास ॥
 मारु मारुनी आवरीलें । तुझ्या भक्तीसी लाविलें ॥
 त्याची पुढे उलट फेड । करितां तुझें दुष्ट हाड ॥ ६१ ॥
 परमार्थी दुराचारा । करी मातृगमनी खरा ॥
 परमार्थी दंभ । त्याची अति दुर्धर बोंब ॥
 तयाहुनी शुद्ध अभक्त । बरा मानावा जगांत ॥
 क्षणीं मना ये विश्वास । क्षणीं होतसे उदास ॥
 मी हा ऐसा रडत जगतां । तूं तो कशाचा मग दत्ता ॥ ७० ॥
 किंवा मेलों तळमळींत । तरी तूं कशाचा दत्त ॥
 काय तरी केलें ह्याणजे । साधीन मी इष्ट माझें ॥
 माझ्या दुबळ्याच्या हातां । काय सेवा उद्देशितां ॥

वकिलीपूर्वक प्रार्थना

म्हणा जरी नाहीं भक्त । कां न करावा दुःखी मुक्त ॥
 एकेक हें नवें नवें । रोज कांहीं तरि ओढवे ॥ ७१ ॥
 कोण वज्रहृदयी ऐसा । टिके त्या आघाता सरसा ॥
 ऐसा करे अपराधी । ठरलों मी तुझ्या नादीं ॥
 कीं मागतां सुखलेश । तुवां दुःखीं डागावेंस ॥
 हर हर दत्ता दत्ता । राग न करा पतिता ॥
 जरि ना जवळच्या जनीं । तरि दुःखित खरा कीं नीः ॥ ८० ॥
 आलों असेना दारांत । दुःखें हंबरडा फोडीत ॥
 केवळ उपकारकर्मी । दयानिधि ठराल नामी ॥
 एकामधीं दोन । हेतू सहज व्या साधोन ॥

जो कां दीनानाथ जगा । करणें हें त्याच्या भागा ॥
 दीन कष्टी अनाथ मी । तुम्हां भाग घेणें हा मी ॥ ८५ ॥
 दीनानाथ जिते असतां । दीन जळावा कां जिता ॥
 उदारांचे समोर । याचक राहावा आतुर ॥
 अमृताचे समोरच । जीवा व्हावा काळजाच ॥
 कल्पतरूचीये खालीं । आशाळांची व्हावी होळी ॥
 कामधेनूचीये कांसे । पितां मरावें कां वत्सें ॥ ९० ॥
 ऐसा विपरीत न्याय । माझे वांट्या यावा काय ॥
 ऐसा कोण अपराध । केला दुसऱ्याहुनी अशुद्ध ॥
 जेणें पातलों या दंडा । डोळा मुळींच न तुंझी उघडा ॥
 पापी तर मी हा खास । परी आहे भक्तिलेश ॥
 संसाराच्या झाल्या चिंध्या । घडल्या वार्ता त्या शरमिंध्या ॥ ९५ ॥
 वरी परमार्थाची बोंब । प्रत्यक्ष दिसतसे दंभ ॥
 निवडून भोगाया दुःख । निर्मिला कां मी हा एक ॥
 हर हर माझ्या बापा । कोणा सांगूं या हत्तांपा ॥
 कोण कोण वाताहात । झाली दत्ता देई चित्त ॥
 साधुपणिंची पोकळ शेखी । फुका मिरविली मीं लोकीं ॥ १०० ॥
 सर्वान्याय क्षमा कर । पोटी घ्या हा गुन्हेगार ॥
 सुचलें तें केलें । पाहिजे त्वां संपादिलें ॥

अनाथता.

सुखें सोडीला संसार । तोही झाला आविचार ॥
 एका गुन्हासाठीं नाना । करणें आली पापरचना ॥
 आतां मजल फार झाली । प्रतिगति ती हातीं नुरली ॥ ५ ॥
 जरि तुज ती आवडे । तरी खुष मी जरि तें घडे ॥
 नाही तरी या सोंगाची । संपादणी करा साची ॥
 कांहीं करा देवा । परी दीना या सोडवा ॥

अनाश्रितपणें । इथवरी कटलें जिणें ॥
 करूं जातां त्रागा । सहज पावलों संतसोंगा ॥ १० ॥
 एकावरी एक दुःखें । कंठकंठुन शरीर फिकें ॥
 आतां निरुपाय झाला । धांवा पावा या दीनाला ॥
 दुःखावांचुन सेवा । घेतां न येत कां देवा ॥
 मूळ तर दुःखें त्रासून । तुझे सोधियले चरण ॥
 त्यांत सुद्धां जर दुःखें । देसी तर कोठें सुखें ॥ १५ ॥
 कांहीं न करितां विचार । वाढविला दंभ भार ॥
 पुढें काय करूं । कोण्या आधारें सांवरूं ॥
 फार खोल पडलों पतनीं । नाहीं सुदिशा तारणीं ॥
 चोहोंकडोनी वाटोळें । झालें देवा दैवबळें ॥

निराशा.

नाहीं घेतला कैवार । ज्यानें केला नामोच्चार ॥ २० ॥
 ज्यानें दिला पार्यीं माथा । तो हा पडला पाळथा ॥
 आला अभय मागाया । गेला विन्मुख भडकाया ॥
 गुरु केले धरिलें संतां । गेलों देवालयीं तीर्थां ॥
 परि प्रारब्धाचे आड । कुणाची न चालली धाड ॥
 हाय हाय करूं काय । कुठे देव दत्तात्रेय ॥ २५ ॥
 ज्याचें ऐकोनी चरित्र । केले आशे मी वेडे चार ॥
 त्यास कोण्या रीती गांठूं । ह्मणती ज्या दत्त विठू ॥
 पुढें काय सांगूं कोणा । होऊं अर्पण वा मरणा ॥
 तेंही नाहीं स्वस्वाधीन । आत्महत्याही करवे न ॥

सद्गुरूंस प्रार्थना.

दक्षिणामूर्तिस्वामी । माझी हाक ऐका स्वामी ॥ ३० ॥
 जीव तिळतिळ तोडूनी । फिरुनी उपाशीं अनवाणी ॥
 जरी आंतडें पिळलें पोटी । मागीं कंठिली मी गति ॥

तुम्हां सोधोनी काढिलें । जें कां घडलें तें केलें ॥
 त्याची पुढें ऐसी गति । हाय हाय फुटली छाती ॥
 घातकाची फांशीवेळीं । माझी ती स्थिति सर्वकाळीं ॥ ३५ ॥
 सदा भ्यालेला उद्विग्न । दुःखें सुखनिराशें खिन्न ॥
 गडबडली सर्व वृत्ति । झाली चालेनाशी मति ॥
 देवा माझा घात झाला । तारा अंगीकारीलेला ॥
 आतां एक न कथाया । झालें सर्वच भयाभया ॥
 चोहोंकडोनी या हात । माझें निवारा संकट ॥ ४० ॥
 अति कष्टी झालों बापा । शमवा या विरहतापा ॥
 आजवरी कांहीं एक । घड पाहिलें न सुख ॥
 माझा उपहास तो तुमचा । गुरुशिष्यां ही वेदवाचा ॥
 आई ह्मणून पदरीं पडलों । मनीं साधार हर्षलों ॥
 घाला मज तुमच्या आड । पुढें कोणाचा काय पाड ॥ ४५ ॥
 हेलना ही बहु झाली । अपरंपार व्हावें वाली ॥
 गुरुदक्षणामूर्ते हो । करा अरेचा हा अहो ॥
 आज आलेली ही लाज । धुवून करा महाराज ॥
 नाहीं तुझ्यापायीं न्यून । ऐसें विनवीतों जाणून ॥
 ऐसा ऊर हा फोडोनी । कळे हो हानि दुणी ॥ ५० ॥
 परि ऐशा करूंन रूपें । धांवा ऐकवान बापें ॥
 नाहीं माझे स्वामी मेले । जिते आहेत साक्षीबळें ॥
 त्यांची सर्वांठायीं सत्ता । ऐसें विश्वासाने चित्ता ॥
 लिहीतों ही तळमळ । विश्वासून पिताशील ॥
 जरि घडे अविश्वास । पुढें न सुचे लिहायास ॥ ५५ ॥
 पाहतां या विश्वासानें । लिहितों इतुकें हें लिहिणें ॥
 नस्तव । होईना दुजा उपाव ॥

जाणा पामर नीलकंठा । पोटीच्यासी घरा पोटा ॥
आतां पुढें कंठवेना । लाज शिष्याची गुरूंना ॥

दुर्वलता व पूजा.

माझी प्रकृति बिघडली । दक्षिणा-मूर्ति माउली ॥ ६० ॥
अंगी वाटते कणकण । दाह होतो नाही चैन ॥
सिद्धि नव्हे दाहावीना । हट्ट देहातें सोसेना ॥
कशा दिधला तो मंत्र । वरपांगीचा उपचार ॥
त्याची सिद्धि अन्यापार्शी । मज आली फोल राशी ॥
आईबापा व्या हो धूप । माझा शमवा हत्ताप ॥ ६५ ॥
रक्षकें तीं भक्षक होतां । कोण आधार दीनांपरता ॥
धूपापुढें नैवेद्यपाळी । माझें दुर्भाग्य व्या बळी ॥
मी हा आशीर्वादमुमुक्षु । इहाशा-बद्धसा शिशु ॥
नाहीं निष्काम मी संत । सेवा तर मुळिं न होत ॥
तुमच्या आशीर्वादीं । होय सर्व सौख्यगदीं ॥ ७० ॥
अज्ञा आशेनें हें मन । स्मरे तुमचे चरण ॥

रडकथा.

संत ह्मणवोनी घेणें । आहे कठिण जीवपणें ॥
आलें ते माझ्या कपाळा । हात दैवा रे चांडाळा ॥
आहे सोपेंसें दर्शनीं । पुढें कठिण निभावणी ॥
जो कां असेल जातीचा । तोच विष हें पचवी बच्चा ॥ ७५ ॥
बाकीच्यांची तारांबळ । होई त्यांत मी दुर्वळ ॥
अनुसूयेच्या लाडक्या । धांवें जिवलग प्रिय सख्या ॥
माझा तुझा उपहास । दोन नव्हत रे खास ॥
मोडतो मी तुझ्या नांवें । खरें कथितों जीवभावें ॥
माझा तडफडे प्राण । धांव तुज आईची आण ॥ ८० ॥

नित्य नवी एक रड । लागली हें सुकलें तोंड ॥
कसा हुंकन बघीनास । काय निष्ठुर झालास ॥

रडकथा.

कळतें त्यापरी । तुज मानीतों नरहरी ॥
गुण दोष ऐसी मात । नको पाहूं या भक्तीत ॥
मी हा अनाथ एकटा । धावा अनाथांचे नाथा ॥ ८५ ॥
जन्मल्यासारखें । कांहीं भोग द्या कौतुकें ॥
कोणी वांटेकरी नाही । सखासखी सांगायानी ॥
येईल तो मारा । पडे एकट्या पामरा ॥
जन्मा घातल्यासारखें । डोळां कांहीं दावा सुखें ॥
तुझी त्राते ऐसा भाव । धरिला त्याही नाही ठाव ॥ ९० ॥
रडे आपल्याच ठिकाणी । जनीं वनीं शय्यासनीं ॥
कठें कशाचाच न पत्ता । ऊर फुटून गेला परता ॥
होतां दुःखदाता एका । परिहारक नसावा कां ॥
घावावरी घाव । काय सोसूं मी मानव ॥
सख हुंकं पाहतां जवळ । तेंच होई दुःखमूळ ॥ ९५ ॥
ऐसा त्रागा मजवरी । देवा कां हो केला तरी ॥
सुखाशेचा मी हा जीव । झालों व्याकुळ खातां घाव ॥
ऐशा घोर प्रसंगांत । द्या या दुःखदग्धा हात ॥
गाईन तुझे पाय । मनीं कंटाळ्याशिवाय ॥
माझे मनोरथ पुरवा । कल्पतरु नांवा पावा ॥ ४००० ॥
अति ओंगळ या पापा । आणा दत्ता रंगारूपा ॥
आतां दयादृष्टि उघडा । रेघारूपा आणुन सोडा ॥
ज्यानें जन्मा घालावें । त्यानें पुढें निभावावें ॥
शक्तिमान असावें । त्यांनीं पामरां रक्षावें ॥

पंत । मजवरि लोटला कल्पांत ॥ ५ ॥

देवा आकाश फाटलें । पंचप्राण खंतावले ॥
 तुझ्या लीलेचे हे जीव । तूंच केली पाहिजे कीव ॥
 हाय हाय हाय हाय । खोटाच कां दत्तात्रय ॥
 तळमळलेल्या नेदी हात । ऐसाच कां आहे दत्त ॥
 ज्यास सर्व ह्मणती आई । तो कां ऐसा निर्दय होई ॥ १० ॥
 मागूं न कोणाचें अहित । कसेंहि करा माझे हित ॥
 माझी लज्जा राखा । मग करा सुचे जें कां ॥
 नरमांस हें कोंबळें । दर क्षणीं तडफड जळे ॥
 तरि न करावी कीव । ऐसा शोभतो कां देव ॥
 कीं देवच नाहीं कोणी । अवघें प्रारब्धची धणी ॥ १५ ॥
 तळमळतां नाहीं दाद । मग कशाचे गोविंद ॥
 काय सांगूं देवा । झालों वेडा मुकलों भावा ॥
 माहेर सासुर । अवघा तुमचाचि पदर ॥
 कांहीं केलें तरी । तुझ्यापार्शीच निर्धारीं ॥
 कोण मज अन्य । एक तूंच सर्व धन्य ॥ २० ॥
 मारिशी तरी तूंच । सुखविशी तरी तूंच ॥
 नेत्रीं प्राण दांतीं तृण । वाट बघतों क्षणोक्षण ॥
 परीपरी करुनी विनवणी । केली करुन दांतकणी ॥
 बोलुन चालुन अनाथ । पडलों परक्यांच्या हातांत ॥
 कोणी कैसे वागवोत । काय शब्द कोणावर्त ॥ २५ ॥
 स्वामी तुझी मरोनीयां । माझा जन्म झाला वायां ॥
 संपली रडण्याची जागा । माझ्या एकच जीवलगा ॥
 आतां या अश्रुपाताची । जर्गी हेलनाच साची ॥
 चोर्हीकडून बुडाला । कोण तारील पेशाला ॥
 फसवोनी मी गरीब । काय कोणा होय लाभ ॥ ३० ॥

दैव व देव.

प्रारब्ध हा शब्द खोटा । भोळ्या भाविकां भक्ता ॥
 अभाव्यासी दैव । भोळ्या भाविकांसी देव ॥
 अभाव्या गाढवा प्रारब्ध । भक्तां देवापाशीं दाद ॥
 अहंजीवा दैव नाही । त्याचा प्रयत्नच पाही ॥
 अप्रयत्नीं पूर्ण । दासा सिद्धि त्या संपूर्ण ॥ १५ ॥
 तेथें दैव वा देव । तोच दोन्ही एक भाव ॥
 एवंच प्रारब्धवाद । खोटा सर्वांशींच सिद्ध ॥
 आदलंडा मदलंडा । आहे प्रारब्धाचा खोडा ॥
 कर्तुमकर्तुमा । काय प्रारब्धाचा महिमा ॥
 अभावी दुर्बळांसी दैव । भक्तां देवची वैभव ॥ ४० ॥
 भक्त कोठेही न अडे । दैवतत्व खोटें घडे ॥
 आहे व्यवहारीं अभावी । गोष्ट नेतो तेथें दैवीं ॥
 अज्ञेय तें कारणकार्य । त्यास प्रारब्ध आशय ॥
 ह्मणताती अल्पज्ञानी । इच्छाशक्ति जाणे ज्ञानी ॥
 जाणत्याचा उघडा हिशेब । दावी इच्छीली ती बाब ॥ ४५ ॥
 ज्ञानदृष्टि दैव नाही । अज्ञानासी दैव गोई ॥
 भावें होई ज्ञान । तरि भाविकां दैव न ॥
 अज्ञानी तो अभावी । तरि अभावी बळी दैवीं ॥
 एवंच भक्तां देव । अभावी दुर्बळां दैव ॥
 दैव खोटें देव खरा । निज भक्तांचा सोईरा ॥ ५० ॥
 कल्पतरु इच्छा-शक्ति । करी दैवाची ती माती ॥
 प्रारब्धवादच खोटा । भजा देव उठा उठा ॥

रडकथा. •

परोपरी करुनी भक्ति, अखेरीला ही कां गति ॥
 जी असेल पतिव्रता, मुक्तवील या दुःखिता ॥

स्वामी असतां जिवंत, आलों असतां रडत ॥ ५५ ॥
 निघतें वच तुमच्या मुखीं, उरलों असतां न दुःखी ॥
 स्वामी मेले ऐसा भाव, आज धरितो हा जीव ॥
 धिक्कार त्या मरणासी, माझें सौख्यचि गिळलेंसो ।
 आतां कोणापुढें जाऊं, कोणा रडकथा गाऊं ॥
 अनाथाचा त्राता, कोण साधुसंतांपरता ॥ ६० ॥
 नाहीं मुळींच उल्हास, काय सेवा घडे अशास ॥
 बहु दिस रडतां रडतां, पडलों काळमुखीं आतां ॥
 पुढें जाहली निराशा, एका जन्मीची ही दशा ॥
 देवा ऐसें नका करूं, तारा दुःखित लेंकरूं ॥

निराशा.

पोटींच्याचे अवगुण; करुनी दाविशील गुण ॥ ६५ ॥
 तुला करणेंच पडे, आईचें तें मन वेडें ॥
 आई मी हा कोण, पाहें मनीं तूं शोधून ॥
 कोणावरी विश्वासोन, त्यागिलें म्यां भरलें जन ॥
 होय खास मी सकाम, सुखाशेचाच गुलाम ॥
 परी तीही आशा कोणा, -वरी ठेविली मी अन्या ॥ ७० ॥
 नाहीं जुमानिले राजे, आर्जाविले चरण तुझे ॥
 नाहीं गेलों कोणा शरण, देवा संतां तुजवांचून ॥
 तुझां नाम मात्र भिन्न, खुषीनें भजलों मानोन ॥
 जें कां झालें दीनाःहातीं, केलें प्रेमें चरणांसाठीं ॥
 अखेरीस माझ्या वांट्या, माझें पहिलें दुःखच य त्या ॥ ७५ ॥
 काय दोष बोलूं आली, चुप्प मरणाची पाळी ॥
 मजसाठीं एकाहि सुख, पाशीं नव्हतें कां शिल्लक ॥
 निवडोनी शेलकी दुःखें, अडकविळीं माझ्या कांखे ॥
 येतां सौख्यार्थी याचक, झोळित दिलें आणिक दुःख ॥

लावितों कपाळा हात, काय शब्द तुझ्यावर्त ॥ ८० ॥
 श्रीगुरु दक्षिणामूर्ते, जळे लेकरुं हें जितें ॥
 जाणूनीयां मी सकाम, नका करुं कमी प्रेम ॥
 देवा दिसाना दिसाना, कोण वाची या लेखांनां ॥
 जाणूनीयां प्रेमें भाव, कोण लावील निभाव ॥
 वेड्यापरी लिहित सुटतों, वाचो असेल समर्थ तो ॥ ८५ ॥
 जरी सामर्थ्यची खुंटे, माझे संपले वोभाट ॥
 एके वाजू तुकाराम, मी हा दुजीला अधम ॥
 त्याच्या उलट माझी गति, माझी भक्ति कामापुरती ॥
 दुःख एकेक स्मरतां, दिसे मृत्यु एकच रस्ता ॥

आत्मार्पण.

तुझी दीनांचे तारण, मी हा ठरलोंसे दीन ॥ ९० ॥
 कष्टे धांवत धांवत, आलों कुंपणापर्यंत ॥
 माझी संपली मजल, पुढें तुझीच दयाळ ॥
 देवभाक्ति करुनी बुडला, ऐसा मीच हा पाहिला ॥

वकिली.

नाजुक जिव्हाळे, काळिज पोळलें, मन वेडावलें, हाय हाय ॥
 कशासाठी देवा, इतका कानाडोळा, केलासी या वेळा, अपंगासी ॥ ९५ ॥
 मुरण्याचा जन्म, माझे नांवीं लिहिला, कां हो एकट्याला, मज दीना ॥
 मजलागीं व्हावें, गुरुचरित्रही, खोटें हीही नाहीं, लहान गोष्ट ॥
 बहुतेकां पावसी, दत्तगुरु ह्मणतां, मज प्राणहि देतां, ठाव नाहीं ॥

विनवणी.

असाल तसे या, ऐका विनवणी, दयेच्या चरणीं, धांव घ्या हो ॥
 आजवरी रडतां, रडतां बुडालों, आतां नका काळो, -काळ लावूं ॥ ४१०० ॥
 अशक्त आजारी, दुःखीत अंतरीं, लाजे पोट भरी, परद्वारी ॥

नाहीं स्वभावही, मनमिळाऊसा, सहेना परदोषा, अल्पस्वल्प ॥
 अगणित घोर, दोष स्वयें करी, परगुणांचा करी, दोष मनीं ॥
 परी देवराया, तूं माय मी लेंक, घे हा आण भाक, मनीं आतां ॥
 कसा झालों तरी, लावालावणीचा, न कळा मातीचा, तुज मी हा ॥५॥
 तुज सांभाळणें, भाग या पामरा, बापा दिगंबरा, दीनानाथा ॥
 काय सांगू दुःझ्या, करावया भक्ति, माझीच जरी माती, होय रडतां ॥
 लाज वाटं जगीं, तोंड काढायाही, दासधर्म पाहीं, मनीं माझा ॥

अनन्य शरण.

पुत्रापरी पाळा मला, देवा दयाळा दयाळा ॥
 कांहीं वाइट नका करूं, सर्वा जपा जैसें लेंकरूं ॥ १० ॥
 सर्व माझ्याच सारखे, जळोन तळमळतील दुःखें ॥
 तसें नका करूं देवा, पुरवा माझा शुद्ध हेवा ॥
 सर्वांचें हित करून, माझें वाढवा माहिमान ॥
 सर्वांचें इष्ट तें पुरवा, माझी विनंति एका देवा ॥
 इवींतिवीं मरतों खरा, मग कां न स्मरूं ईश्वरा ॥ १५ ॥
 होईल तें हिताहित, होवो ईश-भजनांत ॥
 मायबापा कोपूं नका, दीन अनाथ अर्भका ॥
 • जळाला हो अभिमान, झालों लहानाहूनी लहान ॥
 कशाचा हो अभिमान, गेलों दुःखाम्नीत जळून ॥
 आतां माझी लाज, तुझ्या पायीं गुरुराज ॥ २० ॥
 सर्व बाजूंनीं पंगूला, तारा दावा करुनी लीला ॥
 नका क्षण स्वस्थ वसूं, मरतें पोटचें शिशु ॥
 कोणी कशापरी सुखी, मी हा सर्वस्वीच दुःखी ॥
 तुझ्याविण कोण आहे, मनीं विचारुनी पाहें ॥

• आत्मनिंदा.

एक मी मरतां वायस, काय दुनिया पडे ओस ॥ २५ ॥
 मी एक मरतां मशक, काय थोडो गेलीं लोके ॥

कां हो दवडाना माझा, जीव माझ्या गुरुराजा ॥
काय जगोनी करायाचें, ऐशा दुःखी पापी नीचें ॥

ईश्वरावर भार.

ऐका देवाची दानत, देव कापिताती भक्त ॥
वाहवारे माझ्या हौशा, अत्रिअनुसूयेचे खाशा ॥ ३० ॥
बहु झाली फसवाफसवी, आतां लज्जा ती राखावी ॥
मनीं वागिव कीं अक्षयी, माझी लाज तुझ्या पायीं ॥

निराशा.

आई आई करतां, गेला माझा प्राण, अजुनी तूं हुंकून, -ही न बघशी ॥
किती तरी आई, निष्ठुर तूं होशी, मज अनाथासी, फुकाफुकी ॥
रडत मी आलों, तुजपें माउले, मजवरिच डोळे, वटारिले ॥ ३५ ॥
कोण आह्वां वश, येईल कशाला, कोण गरीबाला, विचारितो ॥

विनंति.

नाहीं भोगिलें इहसुख, नाहीं साधिला परलोक ॥
इहसुखाची ही बोंब, परलोक तो फारच लांब ॥
हाय हाय दत्त बापा, माझ्या विश्वा हत्तापा ॥
दुःखीं चित्त या हो माझ्या, गेलों जलुजळुनियां ॥ ४० ॥

अंतीं देवच तारण.

आधीं शिरच्छेद करुन, मग मंदिलाचें दान ॥
काय त्याचा उपयोग, माझ्या अनसूये सांग ॥
जीव जातां मग अमृत, भाकर पडल्या दांत ॥
देवी अनसूये आई, आतां आधीं कर घाई ॥
नाहीं मरायां फुरसत, तरी यम नेईल खचित ॥ ४५ ॥
मग तयार रहा रे, बाकी धंदे सोडा त्वरें ॥
नाहीं मरण्याची आवड, तरी काळ न धरी भीड ॥

जित्या जीवीं साधा हित, पुढें व्हाल रे फजित ॥
 देतां कृतकर्म झाडे, मग लागेल वांकुडें ॥
 देव भजा देव भजा, भावें दत्तदेव भजा ॥ ५० ॥
 सोय लावील पुढील, हाल होऊं न देईल ॥
 तोच एक तारणशाली, आदि-अंतीं भक्तवाली ॥
 करा सर्वांचें कल्याण, देवा शांतवा मम मन ॥
 देव सर्वत्र शक्तिमान, तेथें काय आहे न्यून ॥
 हातीं धरील तयाला, कोण करील वांकुडा डोळा ॥ ५१ ॥
 त्याचे गुणदोषभेद, कोणा बघण्याची ताकद ॥
 त्यासी करण्या अपाय, कोणाची ती व्याली माय ॥

अनुतापपूर्वक आर्जव.

मी हा आर्थाचा पापिष्ठ, आतां झालों योगभ्रष्ट ॥
 कोणा सांगूं फजितखोरी, दत्ता श्रीपादा नरहरी ॥
 जरी आहेसी दयाळ, कधीं कींव करशील ॥ ६० ॥
 जेरी आलों भवदुःखा, कधीं करशील सुटका ॥
 ऐसा दुःखाचा सोहळा, कसा पहावतो तुला ॥
 • बापा झालों रे घायाळ, वाटे बरा नेवो काळ ॥
 अति पिसाळोन जातां, तुझी काय कीर्त ताता ॥
 किति ठराल निष्ठुर, दुखवीतां ऐसें पोर ॥ ६१ ॥
 आतां माझ्या अखेरीला, घोर पडला हा घाला ॥
 हाय हाय देवराया, दुःखिताला करा दया ॥
 कांहींबाहीं करूनीयां, पाहें रंजवूं मना या ॥
 परि दुःखदग्धची तें, पुन्हा दुःखीं धांव घेतें ॥
 कांहीं केल्या आवरेनी, माझा उपाय चालेना ॥ ७० ॥
 देवा मज घा हो हात, बुडालों दुःखडोहांत ॥
 मी हा अनाथ अनाथ, धांवा पाहोन त्वरीत ॥

अनसूयेवर भार.

पडलों शरपंजरीं, दयाळा धांवाहो श्रीहरी ॥
 माझा हट्ट पुरवाया, आहे आई अनसूया ॥
 मी न लेकरुं पोरकें, आईबापाविणें फिकें ॥ ७५ ॥
 ऐसा माझा भरंवसा, लोकांचाही करीं खासा ॥
 होवो सर्वांचें कल्याण, मित्र किंवा रिपुजन ॥
 कोणा कांहीं नेदीं छेड, ठेवीं दयेचा कटाक्ष ॥
 मौनास्वामाच्या दैवता, येईं येईं माझ्या दत्ता ॥
 नाममंत्र जपतों मी, नाहीं अन्य कर्मीं धर्मीं ॥ ८० ॥
 तूंही जिती असतांनां, माझी होऊं नेदीं दैना ॥
 तुझ्या पार्यां माझा थार, नाहीं अन्या कोणावर ॥
 तुझ्याविण रडतांना, कोणा दाखवूं ती दैना ॥

अनसूयाभातेस विनंति.

न्हाणूनी माखूनी, करीं काजळ तीट, उगा करीं नीट, समजावोनी ॥
 अंगावरी घेई, आंगडें टोपरें, करुनीयां कडे, वरी घेई ॥ ८५ ॥
 पाळणीं घालोनी, खेळणीं खेळीव, म्हणत हालीव, अंगार्ई ॥
 उशापायथ्याशीं, घेईं गे कानोसा, ऐकतां कीर्त्तसा, शब्द उचलीं ॥

धांवा.

भांबावल्यापरी होई, धांव अनुसूये आई ॥
 खाळें अन्न आंगिं न लागे, दिसे सकळही वावगें ॥
 तुझ्याविशींही अभाव, धरुं पाहे माझा जीव ॥ ९० ॥
 कांहीं केल्याही करमेना, झालों अर्धवट दिवाणा ॥
 सोडुनी हातींचें काज, आधीं राखें माझी लाज ॥
 घेतलीस जोडुन भक्ति, बाल्यापासुनि माझे चित्तीं ॥
 तेव्हांपुनी संकटकाळीं, तुज ध्यात आलों माउली ॥

नाही अद्यापिही दाद, एकदांही घेसी खुद ॥ ९५ ॥
 आतां न तोडीं हा जीव, कसें करुनी करीं कींवि ॥
 कर एवढी सवड, आतां नको धरूं ओढ ॥
 ऐसा जिवंत मेलला, राहूं कोणत्या स्थळाला ॥
 आई असुनी तूं मी पोर, काढितों गे उपासमर ॥
 सोडीं एक दुग्धधार, मज सौख्य निरंतर ॥ ४२०० ॥
 काय माझें असे जंड, मुळीं तर मी हा माकड ॥
 आई धांवें आई धांवें, शरण मी जीवें भावें ॥
 कोणी येतील कां संत, तारावया हा दुःखित ॥
 नमस्कार सतकुळा, पावा संताच्या या मुला ॥
 भौतस्वामी माझी आई, धांवा धांवा करा घाई ॥ ५ ॥
 तुझी माय मी लेकरूं, नातें नका हें विसरूं ॥
 माझी झाली धूळघाण, आई न होई कठीण ॥
 मेलों मिळालों धुळाला, आई राखें गे सत्त्वाला ॥
 छाति दुःखें चैन नाहीं, आई कर कांहींवाहीं ॥
 पोटीं घेवोनी दे नीज, बाळघुटी घालीं मज ॥ १० ॥

निरोप.

तुटली आयुष्यरश्मी, आतां कां भाडूं कोणाशीं ॥
 झाडाखालील हा वस्ती, सुटे जैशीं चित्रें भिंती ॥
 आह्मी ठायींच विरलों निज ठायीं ठाम झालों ॥
 गेली बुद्धीची तलता, आली सर्वगीं क्षीणता ॥
 आतां सर्वा नमस्कार, आह्मी सुधारितों घर ॥ १५ ॥
 होतों तुमच्या शेजारा, गुणदोष माफ करा ॥

• धांवा.

माझी तळमळ पाहोनी, कोणी याल कां धांवोनी ॥
 आली छातीही भरोनी, धांवें अन्नसूये भवोनी ॥

दम घेववेना मज, धाड दत्त भाईराज ॥
 काय सांगूं उघडोन, आहे तुज अन्तर्ज्ञान ॥ २० ॥
 लाज वाटते सांगाया, आहे माहीत तव पायां ॥
 ठायीं आकळल्या वृत्ती, नुरे बरीबुरी स्फूर्ती ॥

निरभिलाष, परहितार्थ विनंति.

कामासाठीं माझी सेवा, ऐसें समजूं नका देवा ॥
 कार्यें आहेत तीं खरीं, त्यासाठीं न सेवा घरीं ॥
 काय करूं न सुटे आशा, म्हणुनी मागतों नित्यशा ॥ २५ ॥
 परीं सेवेचा मोबदला, नको हेतूंच्या पूर्तीला ॥
 जो कां होईल सेवाधर्म, नित्य समजा तो निष्काम ॥
 आह्मी भोगीतों सायास, देवा तुज नाहीं दोष ॥
 माझें भोगीलें मी कर्म, तुझें काय त्यांत वर्म ॥
 आह्मी अनाथ अनाथ, कनिष्ठाहुनि कनिष्ठ ॥ ३० ॥
 तुला करितां नमस्कार, काय तुला उपकार ॥
 आपुलीये हितासाठीं, पायीं घातली मी मिठी ॥
 कोणालाही केव्हां दुःख, नसो एवढी या भीक ॥
 माझ्यासारखेच सर्व, दुःखभीरु साश जीव ॥
 जें जें घडेल तें तें घडो, तुझ्यापायीं प्रेम वाढो ॥ ३५ ॥

तत्त्व,

मी हा कल्पनेचा जीव, तूं तर निर्विकल्पभाव ॥
 तुझी माझी एकी, नाहीं जंव मी हा बाकी ॥
 माझा मृत्यु होतां, तुझी भेट ती तत्त्वता ॥

तत्त्वज्ञान. •

वरें झालें दुःखी झालों, हरिभजनीं लागलों ॥
 सर्वश्रेष्ठ दुःखीजन, सुख रौरव नर्क जाण ॥ ४० ॥

सुखापुढें दुःख खास, दुःखीं जोर वैराग्यास ॥
 सरे कल्पना वैराग्या, उत येई सुखभाग्या ॥
 वासना हें दुःखमूळ, तुटतां सौख्याचि निवळ ॥
 सुख ह्यणजे दुःखाभाव, दुःख कल्पना-स्वभाव ॥
 जो कां कल्पनीं असून, कल्पनादुःखा रडेना ॥ ४५ ॥
 तोच जिवन्मुक्त शांत, संकल्पाविकल्परहित ॥
 असोनी नार्हिसा, बघे तनुदैवतमाशा ॥
 मन ह्यणजेच कल्पना, पुढें अहंकार नाना ॥
 मग पोट पाठीं लागे, देहसंगाचीया योगें ॥
 कर्मेद्रियें ज्ञानेद्रियें, जोर घेती सहज स्वयें ॥ ५० ॥
 इतुक्या सर्वांचीं बीजें, मूळ मनीं कल्पना जें ॥
 मूळ मनचि निर्गुण, मनीं गति ती सगुण ॥
 गति ह्यणजे कल्पना, तिच्या दोन जाती जाणा ॥
 जिचा निर्गुणिं पर्यवसाय, तीतें सुकर्म ह्यणूं या ॥
 जिची पुढें सगुणिं मजल, तीच पाप अवखळ ॥ ५५ ॥
 जैशी धरितो कल्पना, तैशी करी कर्म नाना ॥
 पापकर्मीं परिणामाशा, पुण्यकर्मीं ते न सहसा ॥
 अदलंड मदलंड तो, पुण्यें सकाम करितो ॥
 पापें आचरी सकाम, तो मी अधमाहुनी अधम ॥
 कल्पना मारण्यासाठीं, निष्काम पुण्याची आटी ॥ ६० ॥
 गाढव ते एकदम, भक्ती निष्काम निष्काम ॥
 निष्काम निर्गुण बोल, बोलूं नये उथळ उथळ ॥
 आंत कोंदावें निर्गुण, बाह्य राखावें सगुण ॥
 देहभानावरी वागे, ज्यासी कानू हाच लागे ॥
 न मानी तो गाढव, × × × × × × ॥ ६५ ॥
 वरी सगुण दावावें, तें ही शुद्ध प्रेमभावें ॥

सगुणाचे विणें, कोणी पाहिलीं निर्गुणें ॥

सगुणीं दाविती ठोंग, तेही मांगच हो मांग ॥

जित्या जीवा सगुणाविण, नाहीं निभावच जाण ॥

जिथें देहभान नाहीं, मनीं कल्पनाच नाही ॥ ७० ॥

तोच शांत जीवन्मुक्त, कर्म करित वा न करित ॥

कर्म करितां सगुण निष्काम, तेच शांति निर्गुण ठाम ॥

(या ठिकाणीं विचारवेग काव्याच्या मंद गतीला दुःसह झाल्यामुळे कवीने गद्याचाच आश्रय करून पुढील विचार गद्यांतच लिहिले आहेत.) निष्काम कर्म ह्मणजेच सगुण निर्गुण; सगुण दिसण्यांत, व निर्गुण असण्यांतले भाग आहेत. दिसण्यांतले ह्मणजेच ते लोकांसाठीं होत; व असण्यांतले ह्मणजे कोणा-साठींच नव्हत ह्मणा, किंवा स्वतः—साठीं ह्मणा, किंवा सर्वांसाठीं ह्मणा. बाकी कर्मावांचून निष्कर्म होणें नाहीं, ह्मणजेच सगुणावांचून निर्गुण अनुभव नाही. आपण अहंकारी जीवरूपे वागत आहों तर अवांतर जीवांचा हितविचार आपणास पाहिजेच. देहवृत्तीवर वागणारानें सगुणच राखिलें पाहिजे, व तें खऱ्या प्रेमानें, ह्मणजे त्यापासून बाकी अज्ञांस उदाहरण होऊन मार्ग लागतो, व आपलें अनहित नच होतां—कारण निष्कामबुद्धि—हितच होतें. दंभानें सगुण करून फारसा फायदा नाही. परंतु दंभानें निर्गुणी दिसणें मुळींच घातुक. एवंच दंभ ह्मणजे दिखाऊपणा, ह्मणजेच खोटेपणा, चोहोंकडे घातुक. चुकीनें परंतु खऱ्या भावानें जित्या अहंकाऱ्यास सगुणास लाथ व निर्गुणाची ओढ असा मार्ग लागला तर ठिकाणीं पोचणें तर शक्य नाही; पण उलट त्यास व मार्ग लावून देणारास—व देणारासच विशेषतः—जीवरीत्या दुष्फळें भोगावीं लागतात. अर्थात् भाव आहे तर कालांतरानें खरे मार्गाचा संस्कार मिळेल; परंतु तेथपावेतो जीवांशास दुःखें भोगावीं लागतील. एवंच भावान आड-मार्ग धरण्यापेक्षां भावानें सरळ निष्काम सगुणमार्ग ह्मणजे कर्मावरून निष्का-मांत जाण्याचा मार्ग धरवा हेंच उचित.

पूर्वी अनेक वेळ आक्षी हेंच व असेंच लिहिले आहे. परंतु कर्मगतीनें आह्मा मध्यंतरीं दुराशाबद्ध झालों, व परिणामीं दुःखडोही पडलों. दुःखासारखें अंजन नाही. (बाधासारखें अमृत नाहा=गुरुपदेशासारखें अमृत नाही.) तेणें आह्मांस विचार करून उलटगति धरावयास लावून शुद्धीवर आणिलें. तो प्रवास हा आज लिहीत आहों. दुःखानें ईश्वर सुचला, ईश्वराशनेंच विवेक, व स्वतःचें मनाचें व सर्वांचेच analysis (पृथकरण) सुचल, तें असें:-

दुःख ह्मणजेच कल्पनेचे गतीला विरोध. (भ्रामक) सुख ह्मणजे कल्पना निर्बाध चालणें. (खरें) सुख ह्मणजे दुःखाभाव ह्मणजे कल्पनाभाव. भ्रामक सुख भंगल्यावांचून राहत नाहीं. ह्मणजे त्यास चालू ठेवण्यास निर्बाध कल्पना पाहिजे. निर्बाध कल्पना सदा असूं शकत नाहां. (मृत्यु, रोग, निराशा, दुःख, वगैरे पहा.) सबब त्याचा हाव वाढवावी लागते. वाढविणार किंती ? पुरली नाहींच कीं दुःखच; व हाव असतां तरी सुख कुठें असतें ? गतहाव, तीत सुख सद्य भोगणें कठीण, सद्यहाव ह्मणजे पुढील हाव धरून निराशा झाली नाहीं तों सुखाचा भ्रम मानणें, व खरें सद्य तर सांपडतच नाहीं; कारण सद्य सांपडण्यास मन थांबलें पाहिजे. तें तर कधींच गति साडीत नाहीं. असे; तेव्हां हाव वाढविण्यांतही सुख नाहीं, व हावेवांचून भ्रामक (काल्पनिक) सुखच नाहीं. म्हणजे तें विनहाव ह्मणजे स्थिर ह्मणजे ' सद्य ' दर्शक होत नाहीं, ह्मणजेच शांतिमुख होत नाहीं. तेव्हां हावेत सुख नाहीं. शांतीत सुख आहेसैं वाटतें. मन थांबल्यावांचून शांति नाहीं. ह्मणजे कल्पना थांबल्यावांचून शांति नाहीं. तेव्हां कल्पना थांबविण्यापावेतों मजल आली.)

विलाप.

ज्याचें प्रेम दत्तावर्त, त्याची ही कां वाताहत ॥
मी हा पापिष्ठ निःसीम, अधमाहुनी अधम ॥
कुलवंता दत्तदेवा, राखी राखा आपुल्या नांवा ॥ ७५ ॥
आग लागी माझ्या तोंडा, तुज निंदिलें घडाडा ॥
दत्ता अनसूयापुत्रा, येई उदारा दातारा ॥

मी हा थोर अपराधी, तरी पायांचा संबंधी ॥
 चोर्हाकडुनी मी दुःखी, माझी उतरली शेखी ॥
 जरी शिक्षाही करणें, करावी जीवाप्रमाणें ॥ ८० ॥
 देवा क्षमेच्या दरवारी, शिक्षा नाही रे साजिरी ॥
 दीनदयाळ जाणोनी, आलों दीन मी धांवोनी ॥
 अडीअडचणकाळीं, कामा येशिल चंद्रमौळी ॥
 होता भरंवसा मनांत, त्याची झाली फसगत ॥
 पडोनीयां चरणावर्त, झालों निर्माल्य जगांत ॥ ८५ ॥
 दीनदयाळ देवानें, चरां कापिलीं दीनें ॥
 मी कां तुझांवर आलों, भितां पावलीं पावलो ॥
 नाहीं तुझां मी परका, दोष मनीं आणूं नका ॥
 झुरतां पडलीं गे घरें, गात्रीं त्राण हृदया नुरे ॥
 वर्नीं तरी जावें रडावें, वाटे कस्सुन तुझ्या नांवें ॥ ९० ॥
 मग तरी येशी, कळवळा करोन । माउले ऐकोन, रडें माझें ॥
 विलाप करांत, हिंडेन रानेंवनें । अनसूये जनने, तुझ्या नांवें ॥
 करीन जीवाचा, त्रागा नानापरी । ऐशी हो शरीरी, शक्ति नाहीं ॥
 हाय दैवा माझ्या, केंवि रे सर्वांगीं । बुडविसी अभागी, नीलकंठा ॥
 धांवा.

दत्ता व्हाहो सोडवण, पाहुनी हा दुःखीजन ॥ ९५ ॥
 वेडा वांकुडा न बघा, दत्ता धांवा हो जिवलग ॥
 दुःखितांचा तूं विसावा, आलों जाणोनीयां भावा ॥
 नको करूं रे निराश, इच्छादान दे दीनास ॥
 कांहींही मागों मी दीन, काय तुझां घरीं न्यून ॥
 सर्व सौख्यें पायांपाशीं, पाणी भस्ती जिवानिशीं ॥ १०० ॥
 ऐशा सर्व शक्तिमाना, कडे सांगितली दैना ॥
 हां दाद, कोणपरि ही अंदाधुंद ॥

पामर मी निराधार, आलों सोधित तुझें दार ॥
कालकालवुन ये रडें, दत्ता पोळलें आंतडें ॥
देई देई जीवदान, लागेल रे थोर पुण्य ॥ ५ ॥
पोडितासी करीं मुक्त, चिंतामणि ये धांवत ॥

संतांकडे फिर्याद.

चिंतामणि कल्पतरु, कामधेनु भवतारु ॥
ऐकोनी हीं थोर थोर, नांवे आला मना धीर ॥
वाटे दुःखकार्ळीं मज, ध्यातां पावेल गुरुराज ॥
तीही निराशा जाहली, हद्द करोनी पाहिली ॥ १० ॥
गेलों दुःखी मी दारांत, उलट वर्मी दिली लाथ ॥
मज आला हा उलट, अनुभव करुनी कष्ट ॥
दोषें खजिल होवोनी, गेलों क्षमेच्या कारणीं ॥
विनविलें जीवापाड, अधिकचि केला दंड ॥
गेला शांतिस्तव तप्त, उलट लोटीला अर्मांत ॥ १५ ॥
आतां झाल्या शक्ति क्षीण, हातीं कांहींच करवे न ॥
ठायीं बैसलों रडत, तरीही न घेई उस्त ॥
सांगा तरी कोणी संत, देव प्रसन्न कैसा होत ॥
भक्तिवश ह्मणतसां, तरी पटवा भरंवसा ॥
कल्पतरु कां हाटला, मज कां न फळा आला ॥ २० ॥
ऐशा कल्पतरूपाशीं, उरावी कां दुःखराशी ॥
तें ही राहूं द्या राहूं द्या, ऐका उलटचि धंद्या ॥
गेलों कामार्थी अनाथ, त्यास लुटिला उलट ॥
देव देव करोनी मी, कंठ शोषिला नेहमीं ॥
त्या ह्या माझी चोंहीकडूनी, देवें उडवीली धुळधाणी ॥ २५ ॥
ऐका माझे अपंगाचें, मांहाणें हें संतां कबें ॥

मी हा सर्वांगींच घोर, पापी अपराधी श्वोर ॥
 परि जातां काकूलता, ऐसें शोभते कां दत्ता ॥
 घाली चरचरां करवत, दुःखें जळत्या हृदयाबत ॥
 सुखासाठीं गेलों दार्गी, तों ही केली ऐशी परी ॥ ३० ॥
 अन्य सुखाचा न ठाय, लेशभर अन्नानी होय ॥

अन्नासाठीं आशे, उघडीलें मुख । जातांच सन्मुख, दांत पाडी ॥
 ऐसा कां हो दीन, -दयाळांचा धंदा । दीनां खदखदां, रडवीतो ॥
 हाय हाय मज, कासाविसां केलें । केंवि हें शोभलें, देवाजीला ॥
 खाटिकापरीस, निष्ठुर नव्हे का । करणी ही ऐका, संतबापा ॥ ३५ ॥

आशाळ्यासी लालुच दावी, पुढें सरसावतां फसवी ॥
 ऐंशी कां हो देव करणी, सांगा कोणी कृपा करुनी ॥

रडगाणें.

आतां पुढें करूं काय, केंवि मी हा शांत होय ॥
 असाच हा तडफडोन, नाही ना मरणार भी दीन ॥
 अगदींच कीं हो दत्ता, अंगाबाहेर कां टाकितां ॥ ४० ॥
 मुळीं बघाना हुंकोम, इतका कां मी परजन ॥
 कांहींच नाही का पायीं, रुजु झालों या आयुष्यां ॥
 पाहुनी मी भोळसट, केली कां ही विल्हेवाट ॥
 येतां तारण मागत, सुखें गांजिला उलट ॥
 रात्रीं बेरात्रीं वाडीत, कठ्यावरी वसलों रडत ॥ ४५ ॥
 माझ्या पामरा हातोन, काय आणीक ये घडुन ॥
 स्मरोनी श्रीपादस्वामी, अश्रु गाळीले ताप मीं ॥
 नाही केलिस देवा किंव, आतां तरी मला पाव ॥
 काय किती घेसी अंत, बोलुन चालुन मी अन्याय ॥
 कांहीं झटलेंस तरी, तुला येणें भाग हरी ॥ ५० ॥
 दयासागराशिवाय, धरूं कोणाचे ते पाय ॥

देवा तुझ्या नामस्मरणें, करुनी रडलों रडगणें ॥

राखा आपुल्या नामासी, पावें मज अनाथासी ॥

वकिली.

खाटिकही आई, ह्मणतां न कापी । मग विश्वबापी, काय शोभे ॥
 हिंसक व्याघ्रही, वर्नीं येतां रागें । लीन करितां अंगें होय परता ॥ ५५ ॥
 पार्यीं पडल्यासी, कोणी न घातीती । दयाच ये चित्तीं, अधमांही ॥
 तुझीं तों मोवाळ, कोंवळे मनाचे । पोंटींचींच बघें, कांपितां कां ॥
 पार्यीं पडुनी मी, सतत रडणारा । कैसे या पामरा, क्रूर झालों ॥
 हौसैं हौसैं नाना, चालींचीं मी केलीं । पदें गे माउली, तुझ्यावरी ॥
 वेडा मी प्रेमाचा, भोळसट जीव । धरियेला भाव, तुझ्या पार्यीं ॥ ६० ॥
 किति हा निष्ठुर, मजलाची दत्ता । होसी कृपावंता, दिनानाथा ॥
 दगडासमोर, रडल्या परी कां । फुटावे हे फुका, नेत्र रडुनी ॥

प्रसादभिक्षा.

आई झालों वेडा वेडा, प्रसन्ना हो दे प्रसादा ॥
 नको नको पाहूं अंत, जीव तिळतिळ तुटत ॥
 मंज नाहीं मुळीं शक्ति, सेवा करण्या जडशी भलती ॥ ६५ ॥
 रडलों हा झाला पाड, आतां नको राहूं आड ॥

आईस हांक.

बर्मीं जाहला हा घाव, घाई कर पाव पाव ॥
 तुझ्याविणें दैन्यवाणें, आह्मां आहे कुठें जाणें ॥
 तुझा ऐकोनी लौकिक, आलों मी आशाळा ल्योक ॥
 धांवें अनसूये देवी, न हो राक्षसी मायावी ॥ ७० ॥
 आई आई आई आई, अनसूये करीं घाई ॥
 नेत्रीं प्राण बघे वाट, आतां न ठेवीं हिंपुट ॥

भजनभिक्षा.

बाळपणा पासूनीयां, माझे प्रेम तुझ्या पायां ॥
 असतां दहा वर्षांचा, लुळा पांगा कच्चा बच्चा ॥
 आली आईवरि आपदा, धांवली ती तुझे पदां ॥ ७५ ॥
 आह्वां घातीलें ओटींत, आहे तें माझ्या स्मरणांत ॥
 तेथपासूनी तुजवर, आहे माझा सर्व भार ॥
 अज्ञपर्णी वर्तलों जें, त्याची तूं क्षमा कीजे ॥
 आई तूं मी हें लेकरूं, ऐसं नको नातें विसरूं ॥
 बाळपर्णी तुझा महिमा, ऐकों ठसला माझ्या वर्मा ॥ ८० ॥
 नको करूं त्याचा घात, मी हा अनाथ अनाथ ॥
 तुझ्या खाडीची मी माती, प्रेमें लाविली अंगा ती ॥
 मी हा नित्यच भाविक, मज तूं तूंच एक ॥
 वाटे मागे काळोबेरं, तरि दे आई निर्धारें ॥
 मी हा लेकरूं मागता, आई तूं मायाळ चित्ता ॥ ८५ ॥
 माउलीची माया वेडी, तिला लाजच न बापुडी ॥
 आईची आंघळी माया, खरी करीं गे अनसूया ॥
 नव्हेसी तूं अलती भलती, ठरलीस एकच सती ॥
 तुझ्या ओटींतला बाळ, मी हा करितों लघाळ ॥
 ऊठ आई आई ऊठ, तुला बावांची शपथ ॥ ९० ॥
 मज दे मी मागतों तें, तुझ्या आईपणें हातें ॥
 किति केलासी कंटाळा, तरि मी तुझा न सोडीं गळा ॥
 तरि तेथेंच जाइल प्राण, त्याचें तूंच मनीं आण ॥
 इतुकें मी दुःख करितां, कीव न येई कां चित्ता ॥
 पोरक्या लेकरापरी, हिंडतां मी दारोदारीं ॥ ९५ ॥
 तुझी नाहीं कां अपकीर्त, आई घेई गे लक्षांत ॥

आई अनसूये देवी, आतां तुला किती गावी ॥
 आई अनसूये सती, माझी, दुःखें आण चिर्ती ॥
 एक गणूं का दोन तीं, चोहोंकडुनी फुटली छाती ॥
 आई अनसूये साध्वी, घाई करीं गे दया वी ॥ ४४०० ॥
 आई अनसूये जननी, माझी दाद घे धांवोनी ॥
 बैसावें म्यां ऐसें झुरत, तुज नव्हे हें उचित ॥
 माझी घाण मळमूत्र, कोण काढील दुसरें ॥
 किती करूं गे आर्जव, थकला हा माझा जीव ॥
 पाळिलें आजवरी व्रता ज्या, त्याची आज राखी लज्जा ॥ ५ ॥
 कोणाकोणाची मनघरणी, करूं भरण्या पोटखाणी ॥
 अनसूये अत्रिकाते, ऐकें रडें हें गे माते ॥
 एका पोटासाठीं आई, आणिसी कां हातघाई ॥
 आई अनसूये देवी, परोपरी मी विनवीं ॥
 करुणा करीं गे ऊठ, अत्रिवावांची शपथ ॥ १० ॥
 जरी दूर कार्य लाभ, दावीं कांहीं चिन्हें शुभ ॥
 जेणें धरोनीयां धीर, राहीन मी तेथवर ॥
 सोडीव ही कष्टी झुरणी, मन लागों दे भजनीं ॥

दाद.

मी हा उन्मत्त उन्मत्त, देवा पडतों पायांवर्त ॥
 माझा कसला अभिमान, चाले तुझ्या पायांविण ॥ १५ ॥
 देव खरा देव खरा, मी हा पापी खोटा धरा ॥
 बापा गाढवा गाढवा, मज परीस तूं बरवा ॥
 पायीं घे तूं हें वंदन, मी हा तुझ्याहुनी लहान ॥
 काय सांगूं तुज, झालों खजिल मी आज ॥
 परी पुढें काय करूं, कोण्या रीतीनें सांवरूं ॥ २० ॥
 नाहीं कांहींच हातांत, अवधी झाली वाताहात ॥

होवोनियां फसगत, पडलों दैवाच्या हातांत ॥
 दैवगती ती-ही, घड गर्दभा रे नाहीं ॥
 जाई असाच फिरत, देवापाशीं खेळाळत ॥
 सांगें माझी परी परी, दाद लाव तूं रे तरी ॥ २५ ॥

जन्मसार्थक्यभिक्षा.

ज्ञानपाय मोडून गेले, धांव अनसूये माउले ॥
 कसा जरी झालों तरी, कोणा शरण जाऊं हरी ॥
 जरी धोर दुराचारी, तरी जाऊं काण्या दारीं ॥
 बरें वांकुडें मागाया, मज एकच तूं सखया ॥
 नाहीं मज दुजा थारा, अवघा परका पसारा ॥ २६ ॥
 कोण माझी घेनें दाद, जें तें धरितें डोळ्यांआड ॥
 देवा धांवा देवा धांवा, जन्मसार्थक करवा ॥

उःशापयात्रा.

दिगंघरा आढी सोड, माझें झालें काळें तोंड ॥
 झालों तुझ्याशीं दैमान, आलें प्रत्यक्ष प्रमाण ॥
 तुझा केला अपमान, फळ भोगितां दारुण ॥ २७ ॥
 न राखिला तुझा ओज, उपमर्द केला सहज ॥
 आधीं दावोनी शरणार्थ, पाय दिला डोईवर्त ॥
 जाणवला तुझा शाप, आतां देई गा उःशाप ॥

उपदेश.

सुधारा रे अपला रस्ता, काळ येईल अवचिता ॥
 पडा देवाच्या चरणीं, जीवें आवें जितेपणीं ॥ ४० ॥
 सोडविल काळाहातून, होतां भक्तीनें प्रसन्न ॥

विनवणी.

देवा आतां माझी गति, काय करणें तुझ्या चित्तीं ॥
 दक्षिणामूर्ति सखया, झाला माझा जन्म वायां ॥

आतां असाच मरूं कां, बळी पडुनी दुःखशोका ॥
 अंती कराया सुटका, देवा सांग येशील कां ॥ ४५ ॥
 समजलें इहसुख, झालीं निराशें दुर्मुख ॥
 सती गुणरूपखाणी, ती तूं दत्ताची जननी ॥
 जिचें झालें महिमान, दिव्य पतिव्रता ह्यणुन ॥
 मी हा पापिष्ठ अज्ञान, अवगुणी घाणघाण ॥
 सर्वस्वीच अपराधी, पोटीं ध्या हो दयानिधि ॥ ५० ॥
 सुटला हो माझा धीर, येतो पुढील विचार ॥
 पदरीं ध्या पदरीं ध्या, दोषा विसरा अवध्या ॥
 अति दीन अति दीन, देवा राखा अभिमान ॥
 केवळ अनाथ ह्यणून, माझें करा संगोपन ॥
 माझा हक्क कांहीं नाही, दीन ह्यणूनीयां पाहीं ॥ ५५ ॥
 दोहीकडून अभागी, नका ठरवूं या जर्गी ॥
 कैसें करूं बरें देवा, मज प्रेमानें वागवा ॥
 वेडा वांकुडा ह्यणून, पदरीं ध्या सांभाळोन ॥
 माझीं दुःखें जरी पाही, द्रवेल तो खाटिक ही ॥
 देवा कशाला ठेवितां, क्षण तरी पृथ्वीवरता ॥ ६० ॥
 केवळ दुःखाचा वांटा, मजकडुनी भोगवितां ॥
 पेशी कैशी ही कुन्हाड, मारिली हो जिवापाड ॥
 येई जीव कालवोन, कोणा सांगूं विनवोन ॥
 देव दिसेना नयनीं, मेले गुरु मायमौनी ॥
 संत आढळेना जर्गी, पहावा तो दिसे ढोंगी ॥ ६५ ॥
 नाही नाही तें करुनी, केली देवा विनवणी ॥
 आपुल्या आपुल्याशींच, बोले लिही करुणावच ॥
 देव सर्वज्ञ ह्यणोनी, भरंवसा धरी मनीं ॥
 परी दाद नाही ऐसें, होतां मन होई पिसें ॥

दक्षिणामूर्ति हो स्वामी, कोणा सांगं हो दुःखें मी ॥ ७० ॥
 येई छाती ही भरोनी, स्वामी दुःखउमाळींनीं ॥
 इतुकाही तळमळतां, कींय येईना कां चित्ता ॥
 काय मला कळतें हो, सोडा राग पोटीं घ्या हो ॥
 दुःखमोरें वेडावोन, होई कसें तरी वर्तन ॥
 त्याचा सुद्धां कां हो राग, करितसां जिवलग ॥ ७५ ॥
 छाता बडवोनीं आतां, कोणापुढें रडूं दत्ता ॥
 देव पाहतां देउळीं, दिसे धोंडा तीर्थ जळीं ॥
 मज दीना संतमूर्ति, कशापार्यीं ओळखती ॥
 पुढें कोण उरला त्राता, निवर्तली सर्व वार्ता ॥
 हायं हाय रामा रामा, कोणी तारा या अधमा ॥ ८० ॥
 ज्याचें दयावान ब्रीद, त्यांनीं घ्यावी माझी दाद ॥
 कसें करूं तरी देवा, कोण शांतवी या जीवा ॥
 दीनदयाळ हें नाम, बुडलें का राम राम ! ॥
 मागण्याच्या भीतिजोरें, देवा झालां कां बहिरे ॥
 फिरतो मी वणावणा, दिसे ना कां तव नयनां ॥ ८५ ॥
 दत्तमायबापाविना, दुःख सांगूं दुजा कोणा ॥
 देवा थकला रे जीव, कुठें काहीं नुरे वाव ॥
 नरसिंहसरस्वति, धांवा कीं हो यतिपति ॥
 नका हणूं लहान मोठा, कसें करा घ्या हो पोटा ॥
 भोळसट मी दुबळा, बघा इतुक्याच शीलाला ॥ ९० ॥
 झिजवी जो रक्तमांस, त्यास न व्हावें कां वश ॥
 दुःख उस्मारा टाकीतां, अडे छातीत उलटा ॥
 जितेपणीं यमयातना, होती अचूक या दीना ॥
 जीवीं दुःखाची कुन्हाड, वरी हांसे दावी गोड ॥
 येणें रीती या भूलोकीं, अब्रू दोघांची मी राखीं ॥ ९५ ॥

गुरु आज्ञेच्या प्रमाणें, कैसा राहूं कोण जाणें ॥
 पडलोंसे तळमळत, नाहीं कळत दिवारांत ॥
 देवा माझी लाज राख, दत्ता अकूरा अशोका ॥
 माझ्या चिंतामणी, पाडा किरण माझ्या मनीं ॥
 जीव विलाप करितां, जीभ निघे बाहेर ओंठा ॥ ४५०० ॥
 प्राण सोडितां सोडितां, ध्यास घेतों दत्ता दत्ता ॥
 धांवा माझ्या सोडवणीं, महाराजा दंडपाणी ॥

वकिली.

दत्त नाम घ्यावें, त्यानें दुःखानें जळावें ॥
 ऐसें शोभतें कां देवा, तुज मी कां शिकवावा ॥
 कोणाकडे पाहूं तरी, जीव घाबरे अंतरीं ॥ ५ ॥
 काय रात्रीचा दृष्टान्त, ' गढलों मी चिखलांत ' ॥
 लागली ही आणिक बर्ची, पुढलिया अनुमानाची ॥
 वाटे मज जावो जीव, जरी करिनासी तूं कीव ॥
 स्वामी तुमच्या कृपेविणें, नको जर्गीं या जगणें ॥
 गुण गावे मी आनंदें, कां रडावें घोर खेदें ॥ १० ॥
 काय साजे भक्त सोंगा, देवा तुझीच हो सांगा ॥
 नाहीं लिहूनीयां शब्द, काळा करित कागद ॥
 वृथा कशासाठीं करूं, उठाठेव नरहरू ॥
 देवा मज हातीं धरा, अनाश्रित मी भितरा ॥
 अनाश्रित निराधार, एकटा कोण पृथ्वीवर ॥ १५ ॥
 अंतरले आप्तगोत, मी हा अनाथ अनाथ ॥
 जन्मसार्थक केल्याविण, काय खाऊं वमन-अन्न ॥
 जनावरापरी वृत्ति, आचरूं का पृथ्वीवरती ॥
 जनावरें तीं ही बरीं, कामा येती नाना परी ॥
 त्यांहुनी मी नष्ट नष्ट, भूमिभार जितापोट ॥ २० ॥

होतों नुसता भूमिभार, तरी नव्हता गुन्हा थोर ॥
 परी मी त्याहून हीन, केवळ पापाची घाण ॥
 ऐसा हिडीस चेहरा, दावूं कोणाच्या सामोरा ॥

आर्जव.

माझे दुःख बरें कर, आई अगदीं झालों चूर ॥
 फिरीव मायेनें हात, आई माझ्या अंगावर्त ॥ २५ ॥
 मज कोणी आहे कां गे, अनसूये जिवलगे ॥
 आई अनुसूये बाई, कसें करूं पाहीं पाहीं ॥
 कोणा पुसूं सल्ला बरी, नाहीं सोईरा शेजारीं ॥
 एकटा मी या पृथ्वीत, फिरें भणंग अनाथ ॥
 येती अश्रू सरसरा, नाहीं पाहोनी सोईरा ॥ ३० ॥
 एकदम उडे वृत्ति, क्षणोक्षणीं वाटे भीति ॥
 दचकोन धस्स होय, आंत चरारे हृदय ॥
 तुटतों मी तिळ तिळ, नाहीं कोणाचेंही बळ ॥

मृत्युभय.

पाहोनी हें वरचें सोंग, कोणी ह्मणती करितो योग ॥
 कोणी निंदित दुगेन, खरे खोटे काढुन गुण ॥ ३५ ॥
 पाप-पुण्य नाहीं थार, माझ्या सद्गुरु समोर ॥
 मरतांना माझी देवा, काय गत ती कळवा ॥
 पुढें तरी कोण त्राता, दिसे न जो पृथ्वीवरता ॥
 मृत्यूचीये स्मरणासरसा, जीव घाबरे कासावीसा ॥
 दिसेना त्राता नयनीं, जाई धीरचि गळोनी ॥ ४० ॥

अनाथता.

अनाथ मी अभ्यागत, उभा केव्हांचा दारांत ॥
 नाना दुःखांचा पीडीत, कंठशोषें आरडत ॥

तुझ्या भक्तिसोंगे बापा, आलों मी हा नांवारूपा ॥
पुढें उपहासापूर्वी, जीवा देहाहून सोडवीं ॥
कोणच्याही अंगें बघतां, मी हा एकटा एकटा ॥ ४५ ॥
माझी केली मी पारख, अंतरींचा मी दांभिक ॥
जरी न सांगों हें जगा, तरी जाणसी जिवलगा ॥

उपदेश.

जन्मा आले जगजेठी, मज तारावयासाठी ॥
निराधारांचा आधार, चिंतामणि दत्तवीर ॥
कोणी देवीभक्त थोर, जंव देवी आहे दूर ॥ ५० ॥
परी तीच येतां जवळी, खास उठेल ती बुझी ॥
ऐसा नरस्वभाव हीन, देव त्या योग्य देवी न ॥
करी दीर्घ उपासना, तरी देवी ना प्रसन्ना ॥
तयांतील हेंचि गूढ, नरा अंगीं मदन मूढ ॥
ह्मणोनी भजा देवाला, न जा देवीच्या वाटेला ॥ ५५ ॥

उपदेश.

मना त्वरें हो निष्काम, ह्या काळाचा नाही नेम ॥
तूं रे असतां भ्रमांत, येईल तो अकस्मात ॥
मग न चले उपाय, लागे काढणेंच पाय ॥
जातां त्याचे तावडींत, घोर दुःखें अगणित ॥
होऊं नेदी परवड, नरजन्मी हो सावध ॥ ६० ॥
ऐशी वाफ गेल्यावरी, कामा नये सावधगिरी ॥
धरीं एक गुरुध्यास, सोड अन्य कल्पनेस ॥

रडगाणें.

मी तों सर्व अंगें, आहें अपराधी । नाहीं चुकून कधीं, भजलां तुज ॥
नाना सुखाशेनें, केली तळमळ । नाम वेळोवेळ, उच्चारिलें ॥
तें झालें दांभिक, नये उपयोगा । पुढें जिवलगा, निरुपाय ॥ ६५ ॥

थकलें शरीर, आशाच करितां । काळ छातीवर्ता, ठेपला हो ॥
 झाला अनुताप, गेला जन्म वायां । देवा दत्तात्रेया, काय करूं ॥
 कसंबसें गेलें, बाल्य तें अज्ञानीं । दवडिली जवानी, रंगामध्ये ॥
 दंभ मान धन, नारीचें मैथुन । निद्रा व भोजन, शोधियेलें ॥
 नाना कर्मे केलीं, सुखाशा-भरांत । झाला शक्तिपात, अल्पवयीं ॥ ७० ॥
 फडकली आतां, मृत्यूची पताक । गेला हकनक, जन्म वायां ॥
 सुखाशासंकल्प, -विकल्प करितां । मनोराज्या वृथा, गुंग झालों ॥
 चुकोनमाकोन, तुझे नामस्मरण । घडलें असेल मन, आंवरोन ॥
 त्याच्या घाता झाली, अखेरी कारण । सुंदरी कामीन, अकस्मात ॥
 दैवयोग केंवीं, दुर्धर हा पहा । शुद्धमति रहा, तरी कैसें ॥ ७५ ॥
 आतां पुढें काय, माझी गत देवा । मनाच्या या हावा, न सुटती ॥
 तरी तुझां एक, विनांति निःशंक । झालों जो सेवक, तोच करा ॥
 वेडा मी जातीचा, पापी मतिभ्रष्ट । तरी नका दुष्ट, होऊं तुझी ॥
 आपुलें तें पोर, आपणचि राखावें । वाईट-बरीं, कसें असो ॥
 ह्याणवीतां माय, -बाप सर्वा लोकीं । नांवाच्या लौकिकीं, लक्ष ठेवा ॥ ८० ॥
 तुझी मायबाप, दीन मी लेकरूं । कोप नका करूं, गुरुराया ॥
 वाट सोडोनीयां, गेलों मी वांकुडा । त्याची आढी सोडा, क्षमा करा ॥
 कोडग्यापरी मी, पुन्हा न करणार । पूर्वपापभार, पोटीं घाला ॥
 निष्काम अनन्य, भजनीं या प्रेम । न सोडा अधम, ह्याणोनीयां ॥
 मारुनमुटकून, अल्पवयीं केलें । वैराग्य झेंपलें, न तें मज ॥ ८५ ॥
 तरी देवा माझी, भक्ति नव्हे खोटी । थोडाफार पोटीं, कृतज्ञ मी ॥
 नाहीं नाहीं सर्व, -स्वीच बेइमान । सेवीन चरण, ऐसें करा ॥
 समजलों देहा, सुखें दुःखें येती । ती असो दैवगति, बिचारी ती ॥
 परि माझा न हो, शांतभक्तिभंग । इतुकें हें अंग, राखा देवा ॥
 बहु मी पोळलों, नाना दुःखाग्नीत । आतां पूर्ण वीट, आला जीवा ॥ ९० ॥
 जळो ती कामाशा, नाहीं हो सुटली । तिनें उडविली, धूळधाणी ॥

कळतसे सर्व, शाब्दिक वैराग्य । धांवें मन भोग्य, वस्तूकडे ॥
 काय करूं देवा, ऐशा या मनाला ॥ सल्ला पुसायाला, वाव नाही ॥
 मी ज्ञानी होईं तों, कां हो न जगलां । कैसें अज्ञानाला, सोडिलेंत ॥
 तुझी निरोपिला, तो मार्ग घडेना । नुरे मुळीं मना, कर्तृत्व तें ॥ ९५ ॥
 नाही राईभर, बाह्य ती मदत । एकटा अनाथ, काय करूं ॥
 ह्मणती सत्संग, बहु कामा येई । संतीं मन न घेई, थार कोण्या ॥
 अवघेचि संत, दिसती कनिष्ठ । ऐसें हें लल्लाट, विपरीत ॥
 पटले ते दैवें, मरोनियां गेले । त्वरें अल्पकाळें, भेटीसरसे ॥
 नाही पोटभर, झाला मज संग । भकलों भणंग, व्हावा तिकडे ॥ ९६ ॥
 आतां पुढें देवा, काय हो इलाज । राखाल कां लाज, या मंदाची ॥
 कोणाच्या हो पुढें, जाऊं मी रडत । थकलें हें चिंत, तनु थकली ॥
 असाच कां जाऊं, काळमुखीं बळी । पुढिल तारांबळी, साहू कैसा ॥
 इहलोकीं पचलीं, पापें कशीं बशीं । यमसवालासी, काय सांगूं ॥
 उरावरी आली, मोठी पुढिल चिंता । झालें या दुःखिता, दुःख दुणें ५
 एकटा अनाथ. निराधार जीव । भोग अवयव, आवरूं कैसे ॥
 आजवरी देवा, इच्छीयेली चैन । पुढील चिंतन, जाळी आतां ॥

शरण.

माझें तुज शरण येणें, अनहिताचे भीतीनें ॥
 किंवा हिताच्या आशेनें, धरितों मी तुमचीं चरणें ॥
 परि निष्कामाची भाक, मज नाहीच ठाऊक ॥ १० ॥
 मी हें अनाथ लेकरूं, नका नका दूर करूं ॥
 मी हा पडलों पदरांत, शुद्ध ह्मणूं नका भ्रष्ट ॥
 देवा माझें हित, एक तुमच्या हातांत ॥

दैन्य.

जो कां विश्वाचा मालक, तोही तुझा झाला लेकर ॥
 मग माझें हित करितां, काय न्यून तुझे हाता ॥ १५ ॥

ऐसा पुराणीं ऐकों ये, तुझा महिमा अनुसूये ॥
 मग तुझें नाम घेतां, माझी उरावी कां चिंता ॥
 ऐसें कां गे दैन्यवाणें, जगीं ढकलूं मी जिणें ॥
 चोहीकडूनी अपंग, नाहीं कां गे मी तो सांग ॥
 माझ्या अनसूये दत्ता, दोघे बरोबर या आतां ॥ २० ॥
 या हो दोघे मायलेंक, माझ्या झोळींत या भीक ॥
 तुज नाहीं उणें देवी, कां गे चाळवाचाळवी ॥
 आई झालों कीं गे वेडा, मी हा अनाथ बापुडा ॥
 धावें अनसूये अंबे, आतां मुळीं न विसंबें ॥

शांति.

आझी आहों एका, अवलीयाचीं पोरें । आह्मां बरेंबुरें, न बाधत ॥ २५ ॥
 भला उपदेश, केला तुकाजीनें । ठसो हा नेमानें, अंतर्गामी ॥
 मान-अपमान,—जाणीव बुडवी । अहंकार भावीं, बुडों नये ॥
 सोसावी उमाळी, मनोविकारांची । तेथेंच देवाची, वस्ती होय ॥

वैराग्य

शापवर—अहंकार, माझा जळो तो सत्वर ॥
 मज नको मोठेपण, मी तों लहानाहूनो लहान ॥ ३० ॥
 नको मानामान भाव, रिकामी ती उठावे ॥
 माझी वृत्ति ही चढेल, खास मज बुडवील ॥
 अहंकार झाला भारी, जोर मुळिं न मनीं जरी ॥
 माझ्या देवा मायबापा, मज मुलापरी जपा ॥
 कांहीं नाहीं हो कळत, कैसा तरी आचरत ॥ ३५ ॥
 बहु वाढविलें दंभ, झालों अधिकच गर्दभ ॥

लीनता.

काय माझ्या शापें, कोणाचें वांकुडें । होई किंवा आडे, कोणी कैसा ॥
 काय मोठ्या ऋद्धि, सिद्धि आह्मांकडे । काय कोणा घडे, आह्मांपूनी ॥

होतां अपमान, निंदकां करवीं । झोबेल तो जीवीं, चरचरोन ॥
मग जरा येई, वेड्या जीवा शुद्ध । उतरोनी धुंद, सिद्धीची ती ॥ ४० ॥
वळेल भजनीं, लीनपणीं मन । राहील शरण, सर्वा भूतां ॥

भिक्षेचा महिमा.

आह्मीं करूं खालीं मान, करूं भिक्षाटण हीन ॥
जाऊं निंदकाचे दारीं, याचूं हीन मधुकरी ॥
बघतील लहान थोर, जीव कापेल चरचर ॥
भली भली दिसे शिक्षा, कांहीं दिस मागू भिक्षा ॥ ४५ ॥
मग होइल आठवण, मी हा श्रेष्ठ कैसा कोण ॥
गरीबीचें स्मरण होतां, आपें जडेल लीनता ॥
माजलों तूप खावोन, दिसों लागले कमी जन ॥
अनायासें मिळे अन्न, तों तों वाढे अधिक चैन ॥
नाहीं शांति कशामधीं, मानासाठीं परां बाधी ॥ ५० ॥
हर हर माझ्या मना, ऐसा न ये भक्तपणा ॥
जळो जळो ती मानाशा, जिणें केला हा तमाशा ॥
जीव राहो सदा दुःखी, जो कां वाहे मान शेखी ॥
बरी भिक्षेची हेलना, मना आणण्या ठिकाणा ॥

भिक्षेचा महिमा.

नयो मानामान चित्तीं, देवापार्थी वळो वृत्ति ॥ ५५ ॥
सर्वा जीवीं राहो समता, मुळीं न शिवो ममता ॥
मी हा भिकारी भिकारी, मजअंगीं कैची थोरी ॥
परि पोकळ अभिमान, आजवरी होतों धरून ॥
कांहींबाहीं उघडले, आज बोधें माझे डोळे ॥
अन्नासाठीं जातां दारीं, जीव येइल शुद्धीवरी ॥ ६० ॥
आत्महित साधेल तें, जें कां मानीं बुडलें होतें ॥

जाई जिरोनियां मस्ती, लीनता जडेल चित्तीं ॥
मी या स्वतःच्या हातीं, भिक्षा आणिन मागोनी ती ॥
प्रेमें अर्पिन स्वामींसीं, खाईन उच्छिष्टराशी ॥
माझे स्वकर्णार्जित अन्न, देवा देउन होइन धन्य ॥ ६५ ॥
आजवरी खालें आयतें, सुखें परांच्या गादीवर तें ॥
तंव जीवा चढली धुंदी, झाली देवाची बेशुद्धी ॥
भला निंदक रिकामा, माझ्या आयता आला कामा ॥
जरी नसता जवळी, तरी नव्हती मजा मुर्ती ॥
जातां भिके अन्या दारीं, न होती हीनता थोरी ॥ ७० ॥
जाऊं शत्रूंच्याच घरा, सोडूं अभिमान न बरा ॥

स्वदोष.

जपा रे जपा रे, आपुल्या बायका । पडूं देऊं नका, माझ्या दृष्टि ॥
तैसेंच धन तें, जपोनियां ठेवा । माझे मनीं हेवा, पाप आहे ॥
तेणें रीती मान, आपापला राखा । मी उन्मत्त बोका, अवमानीन ॥
नका भ्रमें मानूं, मज पाप्या साधू । मायबाप बंधु, तुझी माझे ॥ ७५ ॥
माझ्या या मतीचा, नाहीं कीं रे नेम । जातीची अधम, आहे जपा ॥

करुणा.

नाहीं सेवायाची शक्ति, चोहींकडून विपत्ति ॥
होतां खाक हृदय होळी, आलों आहें तुज जवळी ॥
देव माता आई सती, दावी केंवी इच्छीस ती ॥
सती कर्दम नतये, धांवें पावें अनसूये ॥ ८० ॥
दत्त दुर्वास, चंद्र आले पोटा ॥ तैसा मी चवथा, नीलकंठ ॥
नको नको माझी, करूं गे अबाळ ॥ मज पाठवळ, न कोणाचें ॥
अनाथ अपंग, पतित मी पापी ॥ करपलों हृत्तापीं, जळमळून ॥
आलों कसाबसा धापत मी दारीं ॥ धरुनीयां नेत्रीं, जाते प्राण ॥

हवीं आग पेटवी होळी, कण्हतों मी सर्वकाळीं ॥ ८५ ॥
 आली जीवाची ओकारी, आस एक तुजवरी ॥
 माझ्या मायबापा, काकळूत करा ॥ पोटीच्या लेंकुरा, जेंवी राखा ॥
 हंबरडा.

दृष्टि लावोनी तुजकडे, मी हा धाय धाय रडें ॥
 तुझा नाहींच ठिकाण, कोण रे हें कठिणपण ॥
 तुझी नाहीं कृपा, तरी जीव नको बापा ॥ ९० ॥
 कधीं पाहिन तव पाय, जीवा लागली ह्याय ह्याय ॥
 जरी दीन मी उदासी, नाहीं नाहीं बिनवारसी ॥
 दीनानाथ ब्रीदावळी, तोची आहे माझा वाली ॥
 मी हा दीन दीन गाय, हंबरडें सारुनी पाय ॥
 गोब्राह्मण प्रतिपालका, धांश चिंतामणि अशोका ॥ ९५ ॥
 राखा स्वामी वनवासी, दत्ता रहावें पाठीसी ॥

क्षमा.

परब्रह्मरूप, ओतिली अनसूया ॥ तिची आहे दया, आह्वांवरी ॥
 जाणूनी नेणुनी पाउलोपाउली ॥ घडे दोषावलि, क्षमा करा ॥
 पदर मी पसरुनीयां, पुन्हा पुन्हा पडतों पायां ॥
 कांहीं कळेना मना या, उगीच मी पडतों पायां ॥ ४७०० ॥
 आई अनसूये, निष्ठूर न होई ॥ मी लेंक तूं आई, ऐसें करीं ॥
 आई नको फार, थोडीशी दे भीक ॥ तूं माय मी लेंक, ऐसें करीं ॥
 आईबापा वीण, मी हा वनवासी । माउली मावशी, तूंच एक ॥

अरत्र ना परत्र.

मीच एकटा दगड । तुझां बापा कांहो जड ॥
 तुझी असतां चिंतामणि । मज जाळीतों चिंतामि ॥ ५ ॥
 देहचिंता करितानां । जाई दिवस निघोन ॥

कैची परमार्थसोय । काढूं वाटे निरुपाय ॥
 काय करूं देवा । मज सोडवा सोडवा ॥
 काय ऐशा अपंगाचा । अंत पाहतां कधींचा ॥
 आई अनुसूये, आतां कैसें करूं । तुझे मी लेंकरूं तळमळतो ॥ १० ॥
 देवा माझ्या बापा । माझ्या हरीं रे हत्तापा ॥
 दैन्यवाणें जिणें । नको नको चक्रपाणे ॥
 भला जन्म झाला । धन्य ध्यातों गुरुपाऊलां ॥
 परनाश देवा, कशाला मागूं मी । मज तुझे नामीं, प्रेम देई ॥

धांवा.

आतां देवा कैची आशा । धांवें धांवें स्मरणासरिसा ॥ १५ ॥
 काय जग हें लबाड । आवरायाचा माझा पाड ॥
 सद्गुरु दाक्षिणामूर्ते । नका करूं मज परतें ॥
 आई अनुसूये धांव । माझी सर्व सांय लाव ॥
 जित्या जीवीं भजोनी घे । अंतीं रडा माझ्या संगें ॥
 नको नको पाहूं अंत । मी गे अनाथ अनाथ ॥ २० ॥
 ब्रह्मचर्य सत्यवाणी । माझा नेम तुझे चरणीं ॥
 धांवें औदुंबरवासा । जैसी हरिणी पाडसा ॥
 तुझी चौघे मायलेक । माझें पार पाडा दुःख ॥
 दत्त चंद्र दुर्वास या । तिवांसह ये अनुसूया ॥
 घडो भजन अक्षर्या । नसो भय मृत्युसमर्या ॥ २५ ॥
 जरी कैसा मी अधम । करूं नको उणें प्रेम ॥
 पापी तरी मी पायांचा । तुझा दास आई साचा ॥

गुरुस विनंति.

मज बैसवोन रडत । कैसे झालां समाधिस्थ ॥
 नाहीं स्वप्नीसुद्धां भेट ॥ देत ऐसा कां मां भ्रष्ट ॥

मी हा पाहोनी दुदैवी ॥ तुझी करुणालीला दावीं ॥ ३० ॥
माझी वाट साफ करा ॥ पंगू चालवा भरभरा ॥
इहपरीं माझी, करा जोपासणी ॥ गुणी अवगुणी, ह्मणूं नका ॥

अनाथना.

देवा गाढव मी वेडा ॥ घेई पदरीं बापुडा ॥
जर्गीं अपमानापेक्षां ॥ आधीं कर माझी रक्षा ॥
मज निराश्रिता आश्रय ॥ देई देवा धरितों पाय ॥ ३५ ॥
मज निराधारा आधार ॥ दे गा माझ्या चिंताहर ॥
माझे सर्व अपराध ॥ पोटीं घाला घ्या हो दाद ॥
तुझी सर्व जण ॥ धांवा अडलों मी पाहून ॥
आईबापांविण, पोरकें मी पोर ॥ ह्या दीना आधार, तूंच एक ॥

मृत्युभय.

नारी धन मान ॥ हेंच लागलें चिंतन ॥ ४० ॥
रडतों इहसुखासाठीं ॥ विसरुनी यमाची काठी ॥
रात्रंदिवस झुरतां ॥ खर्ची सोन्याच्या जीविता ॥
मधुनी मधुनी दचकन ॥ जाळी मृत्यूची आठवण ॥
धस्स होय काळजांत ॥ मन न लागे कशांत ॥
निरुपाय दिसोनीयां ॥ पुढें येतसे रडायी ॥ ४५ ॥
मृत्युकाळीं कसें करूं ॥ सांगा सांगा कल्पतरु ॥

शान्ति.

पार नाहीं तुझे लीले ॥ मज केलेंसी मोकळें ॥
कृतकर्मां नाहीं आशा ॥ ठाव नाहीं कामद्वेषां ॥
दत्त निष्काम अंबाई ॥ देई सकाम गुरुआई ॥
गुरु-आज्ञा इतुका जिव ॥ माझा जिवंतसे भाव ॥ ५० ॥
बाकी एकच अस्तित्व ॥ स्थिर अचल विभव ॥

नाहीं कल्पनाबाजार ॥ मन झालें ठायीं स्थिर ॥
तुका असोनी नसलासा ॥ तोच एक देव खासा ॥

गुरुभक्ति.

सद्गुरु दक्षिणामूर्ति । जगदोद्धार यतिपाति ॥
भवनदीचे हें तारुं । दक्षिणामूर्ति सद्गुरु ॥ ५५ ॥
भावे निष्कामें स्मरतों । मी हा तत्पुत्र दास तो ॥
जीव देइन त्याचे पायीं । डोई ठेवीन अक्षयीं ॥
दृढ अचल धरुन भाव । सेवूं दक्षिणामूर्ति देव ॥
तोडुतोडुन टाकिन जीव । कळवीन एक भाव ॥
अस्तित्वाच्या पलीकडे । न शिवें कल्पना रांडे ॥ ६० ॥

अन्तःशुद्धि.

दत्त तत्पर हा उभा । तारी भाविक गरीबां ॥
राहो अथवा जावो जीव । गुरु-आज्ञा एक भाव ॥
दत्त दत्त दत्त दत्त । दत्त दत्त अंबा दत्त ॥
मी हा कल्पनेरहित । दत्त दत्त दत्त दत्त ॥
जर्गी दिसे खुळ × × । परी निर्मल ज्ञाता आंत ॥ ६५ ॥
वरी आशाळा कुतरा । दिसे परी आंत येरा ॥

जगाचा तिटकारा.

महालक्ष्मीच्या कांता । ब्रह्मचारी तुझी दत्ता ।
तूच एक दत्त देवा । माझ्या प्राणांचा विसावा ॥
असतांनां जवळी संत । देवांचा विसर न होत ॥
ऐसा संतसंगलाभ ॥ न घे जीवीं तो गर्दभ ॥ ७० ॥
दाविती जे देव । ते कां न देती विश्व ॥ १ ॥
पाठीं लागलें हें पोट । तेणें न चुकती हे हलकट ॥
जगें दिली जरी लाथ । काय करूं मी अनाथ ॥ १ ॥
ज्यांचें न पहावें तोंड । त्यांची बघणें आलें × × ॥

देवा एका पोटासाठी । मज केलेंसी हिंपुटी ॥ ७५ ॥
 इतुकी निर्दय । केंवि झालीस गुरुमाय ॥
 सोडीव लुच्चांचा संग । माझा होई भक्तिभंग ॥
 मना वरीना ती शांति । ध्यानीं कवनीं न चले मती ॥
 देवा इतुकेंच पहा । कीं मी लबाड नव्हे हा ॥

पापी पण शरण.

सांगा देवासी निरोप । हरा हरिहराचा ताप ॥ ८० ॥
 मानासाठीं दंभ करी । ऐसा पापी दुर्गचारी ॥
 मना झोंबला मदन । सेवी वरी देवचरण ॥
 काय करूं देवा । सोडा केशवा सोडवा ॥
 माझ्या आईनें मजला । तुझ्या ओटींत घातला ॥
 माझी लाज तुझ्या पार्यी । मनीं वागीव अक्षयीं ॥ ८५ ॥
 करी भलतें पातक । साधुसंताचा निंदक ॥
 परजीवाचा घातकी । काय सांगूं मी लायकी ॥
 कुणी काहीं क्षणा । मी हा शरण तुमचे चरणा ॥

देव व संत यांजवर भार.

लाभावीण लोभ, तुझी करणार, । दीन हरिहर, शरण तुझां ॥
 माझीया हिताची, तुझाला काळजी । मजपरी पाजी, रक्षितसां ॥ ९० ॥
 कर्दमाची जी मुलगी । नोहे भलती वावगी ॥
 पाहोनीयां तिचें मूल । थरथरां कांपे काळ ॥
 भली केलीस माझी कींव । मूळ धाडिलेंसी संव ॥
 संत पाहोनीयां, लागलों नादाला । विचार न केला, मागें पुढें ॥
 संतनिंदा मुखीं, नयो कदा काळीं । माझी संतावळी मायबाप ॥ ९५ ॥

मृत्युभयनिवारण

लेंकुराचें उचित तें । माझें करीं तुझ्या हातें ॥
 जरी तूं खरी पतिव्रता । तरी तारीं या पतिता ॥

दारिद्र्य निःशक्ति, सोसण्या हीं जड । जन्ममरणधाड, केंवी सोसूं ॥

क्षुद्र रोग तानभूक । अमान ना साहे देख ॥

केंवि सोसेन यमयातना । गर्भीं हाळ मरणीं नाना ॥४८००॥

पाहें पाहें अनुसूये गे । मज त्राहि त्राहि वेगें ॥

मज त्राहि गे जिवळगे । सती अत्रीच्या सुभगे ॥

त्राहि त्राहि गे अनसूये । अनसूये माझ्या माये ॥

तुझे चरण भेटोन । मज झालें समाधान ॥

तनुक्षेत्र.

माझें मोठेपण, तुझेची चरण ॥ मी हा अतिदीन, दीनांहुनी ॥ ५ ॥

साडेतीन हात, देव महाक्षेत्र ॥ जवळीच थोर, वास करी ॥

भाव हा अंचल, नांदे देव तेथ ॥ तारी लीन भक्त, अहंस्फूर्ति ॥

सुमति कितीक, सद्भक्ति हीं तीर्थें ॥ ठायीं ठायीं येथें, देहामध्यें ॥

निश्चय अढळ, तो हा तीर्थोपाध्या ॥ न सुटेचि बुध्या, सोडवितां ॥

एक दत्तात्रेय, एवढा संकल्प ॥ स्नानें हरे पाप, महा घोर ॥ १० ॥

देव संत गुरु, तीर्थ क्षेत्र आदी ॥ नव्हत नाना विधि, एकच ते ॥

मीही तयांहुनी, नसें हो वेगळा ॥ मायबापा डोळा, उघडा पहा ॥

ऐसें तनुक्षेत्र, सांडोनी भडकतां कपाळाची कथा, काशी गया ॥

तत्त्वज्ञान.

गंगा यमुना नर्मदा ॥ फिरणें हा अधम धंदा ॥

धरा निजध्यास सदा ॥ करा जवळी गोविंदा ॥ १५ ॥

बसाल तें क्षेत्र, आहांत तो देव ॥ धरा एक भाव, भक्ति तीर्थ ॥

निवों द्या कल्पना, अन्तर्ध्यासामाजि ॥ होईल सहर्जी, कार्यभाग ॥

रंगरूपभेद, आकार सांडोन ॥ अस्मिभाव धरून, एकवटा ॥

धातु, धोंडे, माती, लांकडाच्या मूर्ति ॥ ठायींच राहाती, भाव देव ॥

परीट कावळे, गंगेचिये कांठी ॥ जलचरें मोठीं, तेंवि अभावी ॥ २० ॥

हरएक सुमति, प्रत्यक्ष गंगा ती, सुखानें नहाती, भक्तराज ॥

इंद्रियप्राबल्य.

तुझ्या दयेवीण, कुठें जाऊं देवा ॥ इह वा पर वा, तूंचि द्यावें ॥
 एकही नावरे, इंद्रिय मग हीं ॥ घोर सर्व कांहीं, कैवि दावूं ॥
 चांडाळ मदन, पुरवितो पाठी ॥ धनमानासाठीं, जीव झुरे ॥
 दत्त दिव्य नाम, मुखीं घेतां घेतां ॥ ऐशी कां पतिता, गति व्हावी २५
 पतितपावन, दीनानाथ देव ॥ अनाथनाथ व, कल्पतरु ॥
 चिंतामणि काम,—धेनु दयानिधि ॥ उदार उद्धि, भक्तराख्या ॥
 संतकुळ माझें, सर्व मायबाप ॥ संतसंग ताप,—मुक्त करी ॥

प्रार्थना.

मी हें संतांचें लेंकरूं । दत्तदेव माझा गुरु ॥
 मज नानापरी भय । परी राखीते गुरुपाय ॥ ३० ॥
 तुज लेंकुरें कितीक । परि मज माय एक ॥
 मनीं येई विचार हा । मजकडे कांहीं पहा ॥
 कधीं देवोनीयां भेट । मज करीशील शांत ॥
 कधीं भेट देसी मज । माझें धडाडे काळीज ॥
 फुका येवोनी जन्मास । एक नाहीं पुरली हौस ॥ ३५ ॥
 धांवें धांवें देवराया । मज अभाग्या ताराया ॥
 कांहीं एक लावा तड । माझी गति नाहीं धड ॥

धांवा.

किती काढूं नडी नड । किती काढूं परवड ॥
 माझ्या पूर्ण पूर्णेश्वरा । बघें दयेच्या सागरा ॥
 भेदरलेल्या गाईपरी । मी हा उद्धिमसें उरीं ॥ ४० ॥
 आधीं दुःखें मारलेला । त्यांत ही दुदैवलीला ॥
 अनसूये दत्त अंबे । दणाणूनी गेलें धावें ॥
 होवो जगाचें कल्याण । त्यांतच मी एक दीन ॥

गुरुराया साधुसंता । माझी लाज राखा आतां ॥
 झालों चिंतेनें भ्रमिष्ट । दुःखदग्ध मी पापिष्ट ॥ ४५ ॥
 देवा गरीब पाहोनी । धांवा ह्याणा न अवगुणी ॥
 आई आझी कैसे तरी । दयासागर हो खरी ॥
 देवा तुमच्या शिवाय । नाहीं नाहीं हो आश्रय ॥
 झालों दीनाहूनी दीन । वाटे नकोत हे प्राण ॥
 देवा धांवा देवा धांवा । माझा ऐकोनी हा धांवा ॥ ५० ॥
 मज बघोनी सामोरा । नको होऊं पाठमोरा ॥

पापभीति.

जैवोनी खावोनी, सदा मी उपाशीं । मागें तुझ्यापाशीं, पादभीक ॥
 उपहास होण्यापूर्वी । टाका सुरी माझ्या जीवीं ॥
 आली विवंचना । तुझी मारा नारायणा ॥
 दीनें पतकरिल्या सोंगा । पार पाडा पांडुरंगा ॥ ५५ ॥
 बिनदिकत करिती पाप । ते कां देवाचेही बाप ॥
 नेणूं कैसे हे लेकरे । विसरती पुढचे गुचे ॥
 आमच्या तो × × वरी । कांटा येई तद्विचारी ॥

आळविणें.

केले भावें गुरू । त्यांची सेवा कधीं करूं ॥
 आजवरी मुळीं । माझे हातुन नाहीं झाली ॥ ६० ॥
 तळमळतां चिंतानळीं । जीवाची जाहली होळी ॥
 त्यांत रोग इहसुखाशा । एक सांगं का शतशा ॥
 गेशा पीडीताची लाज । राखा सत्वर गुरुराज ॥
 मी गाय तूं गुराखी । तुझे पायीं माझी डोकी ॥
 तूं माय मीं लकरूं हें । तुझ्या पायीं डोक वाहें ॥ ६५ ॥
 तूं जीवन मी हा मासा । तुला शरण वाडीवासा ॥

तूं देव मी तुझा भक्त । डोई तुझ्या पायांवत ॥
 तूं दादा मी तुझी आई । तुझ्या पायीं माझी डोई ॥
 तूं दीनानाथ मी दीन । तुझ्या पायीं मी शरण ॥
 पतितपावन तूं मी । पतित लीन तुझ्या नामीं ॥ ७० ॥
 अनाथनाथ तूं मी ही । अनाथ डोई तुज वाहीं ॥
 शरणोद्धार तूं मी ही । शरण तुझ्या पायीं पाहीं ॥
 तूं कल्पतरु देवा । आशाळा मी शरण व्हावा ॥
 चिंतामणि तूं मी चिंता-। दग्ध तुझ्या पायांवर्ता ॥
 कामधेनु तूं मी दत्ता । वत्स तुझे कांसे खालता ॥ ७५ ॥
 स्वामी तूं मी चाकर । डोई तुझ्या पायांवर ॥
 बाप तूं मी लेंक तुझा । शरण तुझा गुरुराजा ॥
 मालक तूं मी रे कुत्रा । तुझ्या पायीं शरण भित्रा ॥
 तूं धनिक मी भिकारी । तुझ्या दारीं शरण हरी ॥
 तूं स्तुति-गानप्रिय । गातों स्तुति मी स्मरुनी बाय ॥ ८० ॥
 अतार तूं मी ही नार । पायीं पसरीतें पदर ॥
 तूं रे दाता क्षमावान् । गरीब शरण मी दोषी जन ॥
 क्यानिधि तूं रे थोर । दयाकांक्षी मी पामर ॥
 तूं रे आज्ञापक दत्त । मी शरण आज्ञांकित ॥
 तूं रे अति पावन तीर्थ । यात्रेकरू मी येत तेथ ॥ ८५ ॥
 तूं रे वैद्य नामांकित । रोगी तव मी अति त्रस्त ॥
 तूं रे सार्वभौम राजा । मी तर तुझी क्षुद्र प्रजा ॥
 तूं रे संतांमाजी संत । मी दासानुदास पतित ॥
 तूं रे भवनदीतारूं । मी हा बुडता उतारूं ॥
 त्रैलोक्याचा तूं सद्गुरू । मी त्वच्छिष्याधम थोरु ॥ ९० ॥
 तूं परब्रह्म दत्ता । माया मी तुला नेणता ॥
 तूं ज्ञानी मी अज्ञान । मेळवितो डोई चरण ॥

तूं प्रबळ मी दुर्बळ । शरण तुज सर्वकाळ ॥
 तूं शिव मी जीव । तुझ्या पांथीं माझी धांव ॥
 तुझी दीनांचे दयाळ । मी हा दीन पायांजवळ ॥ ९५ ॥
 कुणी कांहीं ह्मणा । मी हा शरण तुमचे चरणा ॥

संतांस विनवणी.

माझे मायबाप, तुझी संतकुळ ॥ पोर मी अवखळ, तुमचें हें ॥
 तुझी माझी माय, तुझी माझे पिता ॥ मज या अनाथा, नाथ तुझी ॥
 किति तरी सांगूं, सरळ मनाचे ॥ उपकारी साचे, संत माझे ॥
 तुझी माझे राजे राणी ॥ लोढूं नका तुझांपूनी ॥ ४९०० ॥
 संत ते सगुण देव ॥ निर्गुण तो दुजा भाव ॥

पाण्याचा भोळा भाव.

अत्रि-अनसूया-पुत्रा ॥ दया करीं गा दातारा ॥
 आतां माझी झाली शर्थ ॥ दत्ता किति घेसी अंत ॥
 बहु झालों मी दुर्बळ ॥ आतां होऊं न या अवळ ॥
 एवढी अनाथांची चिंता ॥ सदा वागवा भगवंता ॥ ५ ॥
 अनाथांचा चिंताभार ॥ देवा तुमच्या डोईवर ॥
 देव अनाथांचा वाली ॥ आहे नित्य आह्मां जवळी ॥
 बहु झालों हालाहाल ॥ आतां होवों न या हाल ॥
 मी हा भाजकाभुजका ॥ माझा अंत पाहूं नका ॥
 पापी परी भोळा स्वामी ॥ भाबुडा भाविक हा मी ॥ १० ॥
 मज नका दूर करूं ॥ पापपुण्य विसरा गुरु ॥
 अनधिकारी मी पापी ॥ कुळीं लक्ष या मावारीं ॥
 मौनीस्वामी माझी आई ॥ रामभट्ट तात डोई ॥
 गुरु दक्षिणामूर्ति हें ॥ माझे कुळझीळ आहे ॥
 देवा तिकडे लक्ष द्यावें ॥ बाकी क्षुद्र मनि नाणावें ॥ १५ ॥
 ॥ क्त ॥ सदा प्रेमें पायांवर्त ॥

कुठें राहूं विठूराया । भीति झोंवते जीवा या ॥
 आतां राहतों इथेंच । मिठी देऊन उगाच ॥
 नेसी तेव्हां भक्तवत्सला । प्रेम येईन राऊळा ॥
 काय पुण्य ठेवा, माझिये जवळी ॥ कीं हा वनमाळी, भेटे मज ॥ २० ॥
 वाकुडें तें सरळ करा । जें जें उणें तें तें भरा ॥
 नको ह्यणूं पापी मांग । माझें राखें तूं सर्वांग ॥

निःसंगता.

तुझ्या इच्छेपरी, घडे सर्व कांहीं ॥ प्राणी उगा वाही, अहंभार ॥
 तुझी भाग्यवंत, होऊनीयां गेलां ॥ टाकोनी एकला, मज दीना ॥
 नाहीं मनीं दुर्वासना । माझें सोंवळें हें जाणा ॥ २५ ॥
 सदा पूर्ण नांदो, माझ्या हृदय धामी ॥ गुरुभक्तिलक्ष्मी, अखंडित ॥
 शरण हा जीव, न वसो भवांत ॥ गुरुपदावर्त, लीन राहो ॥
 जळोत त्या आशा, धनमानकामीन ॥ विषय आदिकरुन, न शिबोत

गुरुभक्तीची भिक्षा.

घडो जें जें घडेल तें । गुरु ध्याऊं एक चित्तें ॥
 भक्ति अव्यभिचारिणी । असो नको सकामपर्णी ॥ ३० ॥
 गुरुराया दक्षिणामूर्ति । माझी त्यांच्या पायां प्रीति ॥
 कदा न ढळो हें मन । देवा इतुकें दे दान ॥
 देव दयानिधि ऐसा । वठवा माझ्या हृदयीं ठसा ॥
 वेगीं काळ येईल गा । पैका तें नये उपयोगा ॥
 दारीं आला मांगता जीव । आतां दातृत्व दाखव ॥ ३५ ॥

विठ्ठलास विनंति

भोळा पापी मी पतित । मज करा चिंतामुक्त ॥
 लावा अक्षय सेवेला । गुरु तुमच्या पदकमळा ॥
 संतां सांगा विनवणी । माझ्या सद्गुरुचरणीं ॥

बहु दिसांचा भुकेला । दारीं नीळकंठ आला ॥
 आपण राहोनी येथ । वसविली मुक्तिपेठ ॥ ४० ॥
 पंढरींत येतां मरण । मोक्ष पायांखालीं जाण ॥
 बरें झालें झालें दीन । तेणें वाली झाले चरण ॥
 बरें झालें झालें गरीब । तेणें सुचली देवबाब ॥
 काय हो पंढरीनिवासा । मरणकाळीं माझी दशा ॥

निर्मळता.

कोणी नाही माझे शत्रु । कोणी नाही माझे शत्रु ॥ ४५ ॥
 मी हा निराधार भित्रा । मज देवा साह्य करा ॥
 माझा कोणापारीं, कांहीं नाही वाद ॥ शत्रुमित्र भेद, एकवटले ॥
 मन निर्मळ निर्मळ । देवापारीं जळला मळ ॥
 आतां, मेलेल्या मनास । शिवे न कोणाचा द्वेष ॥

विठ्ठलरूपी दत्त.

मायबापा धांव वेगें । क्षमा भाकीतों सर्वांगें ॥ ५० ॥
 विठोबाच्या नगरींत । देव पाहिला म्यां दत्त ॥
 दोन्ही हात कटीवरी । नीट उभा विटेवरी ॥
 दिसे काळा कुळकुळीत । लांब नाक भोळें चित्त ॥
 नाना तऱ्हेच्या भक्तांनीं । असे टाकीला वेढोनी ॥
 जो येई तो धरी पाय । खुलें दार आवजाव ॥ ५५ ॥
 भक्त तोडोनीयां खाती । तरी हा सदयचि चिर्ती ॥
 नव्हे वाडीतल्या परी । इथें आहे हा संसारी ॥
 राही रखुमाई गोपिका । जवळी आहेत बायका ॥
 भेटोनीयां पुंडलिका । दत्त ठरला भक्तसखा ॥

पंढरीमहिमा.

नामदेव दारीं उभा । चोखामेळा ब्रह्मगाभा ॥ ६० ॥
 गरुडखांब डावे हाता । तिथें आझी दिला माथा ॥

रंगाक्षळा मध्यमार्गी । भक्ति तेथें नित्य जागी ॥
 ठायीं ठायीं भजनघोष । मधें क्षण न अवकाश ॥
 देव देवी संत मुनि । कैक आहेती नमुनी ॥
 तुकारामें जो जिकिला । विठु नामें त्या दत्ताला ॥ ६५ ॥
 चंद्रभागा भीमाबाई । इथें कृष्णा अमर जा आई ॥
 बहु लोटती संतभार । केवळ हें कैलासपुर ॥

विठ्ठलप्रार्थना.

तुजकडे पाहतांना । येती दुःखें धारा नयनां ॥
 पूर्ण परार्थीन हीन । नको ओशाळें जीवन ॥
 नार्ही जगण्याची आशा । माझ्या पंढरी-निवासा ॥ ७० ॥
 मरणकाळ येतां आतां । मजजवळि रहा नाथा ॥
 इतुकेंच शेवटचें । मागणें या कायावाचें ॥
 पुरे देहसुखदुःख । या हो मरण घालुनि वीख ॥
 आत्महत्या करवेना । परी जर्गी या जगवेना ॥
 दोन्हीकडनी अडचण । झाली मुक्तवा त्यांतून ॥ ७५ ॥
 आतां सुखवा माझें चित्त । देवा कसचा घेतां अंत ॥

सदाचारार्थ प्रार्थना.

बोललांत तूं संन्यासी । त्या माझी दैना ऐशी ॥
 गुरुराया हो दयाळा । राखा अपुल्या शब्दाला ॥
 नका पाहूं माझे दोष । मी हा दीनच सर्वांश ॥
 धांवा करा चिंतामुक्त । आतां कसा जाऊं कोठ ॥ ८० ॥
 जो कां ह्मणवील देव । तोच माझी करिल कींव ॥
 एक इंद्रिय नावरे । कुसे आवरूं विषय सारे ॥
 वहिनीपोटीं जन्मोनीयां । इहपरिं गेलों वायां ॥
 गाढवें डुकरें । मजहूनी ह्मणवित्ती बरें ॥

वैराग्यासी धरिल्यावरी । जेणें न भोगिली नारी ॥ ८५ ॥
 संत ह्मणती ऐसा विरळा । दोष तोची माझे गळां ॥
 नको तोडूं माझी आशा । माझ्या पंढरीनिवासा ॥
 नको लावूं रे विलंब । झालों गरिबाहूनि गरीब ॥
 सदा मनीं तव चिंतन । द्यावें भुकेल्यासी अन्न ॥
 जया जया जी जी गरज । तीच पुरवावी सहज ॥ ९० ॥
 ऐसें माझें काज । तरिच जन्माचें तें चीज ॥
 निरहंकार मन वागो । मळ कदापि न लागो ॥
 सदा नांदावी सद्बुद्धि । उल्लूपण न शिवो कधीं ॥
 भजनपूजनाचा मारा । आंत निर्गुणाचा थारा ॥
 करूनीयां नटलों खासा । आंत आहे होतों तैसा ॥ ९५ ॥
 देवा माझी लाज राखा । खरे ठरा दीनसखा ॥

कळकळ.

देवा देउळीं यावया । लाज भीती रे जीवा या ॥
 ऐसा अमंगळ । काय येऊं पुढें गाळ ॥
 जीवा नको तळमळूं । दत्त आहे कनवाळू ॥
 पुरवील तुझें कार्य । मरों नेदी त्याशिवाय ॥ ५००० ॥
 आतां कसा किती धीर । धरूं पुढच्या आशेवर ॥
 कोणी द्या हो आधार । जेणें मन राहिल स्थिर ॥
 ज्याचे अंगीं मोठेपणा । त्या जरूर आमुची करुणा ॥
 यावी बापा भगवंता । काय सांगूं पुढें दत्ता ॥
 जें कां तुझां प्रिय । तें करीन मी अक्षय ॥ ५ ॥
 ऐशी माझी लावा सोय । सर्वें शांतवा हृदय ॥
 परक्याचे गुण । गावे स्वतःचे अवगुण ॥
 अंबाबाई दत्त-। ध्यासीं आह्मी शरणागत ॥
 रुद्रादि अलंकार । पाहुनि लाजावें अंतर ॥

ह्वाणूनीयां धारण केले । नाहीं जनदंभामुळे ॥ १० ॥
अंगीं जरी नालायकी । तरी कामा येतील कीं ॥

गाणगापुरची आज्ञा.

पंढरींत गाणगापुर । दावा ठायींच मोहर ॥
बिटू पूर्णपूर्णेश्वर । होवो अनसूयापुत्र ॥
देवा मी खोटा । दया करा धरा पोटा ॥
क्षमा करा दोष । धरा प्रेमानें पोटास ॥ १५ ॥
कांहीं नाहीं हो कळत । परि केलें दंभ मस्त ॥
बिटू-बिठाई जोडपें । दिव्य माझीं मायबापें ॥
पादुकांचें हें जोडपें । धन्य माझीं मायबापें ॥
गुरुपायांचें जोडपें । धन्य माझीं मायबापें ॥
जरा उघडला डोळा । तरी माझा शीण गेला ॥ २० ॥
ऐसा कैसा रे आंधळा । दत्ता झालासी दयाळा ॥
ऐसा रोगी कवडीहीन । कसें गांठूं गाणगभुवन ॥
आल्यावरी कंठू कसा । काय मज नाहीं हौसा ॥
परि नाना अडचणी । त्यांची करा भागवणी ॥
बोलावितां प्रेमें । परी नाहीं शक्य अधमें ॥ २५ ॥
लावा देवा तुझी सोय । मी हा करूं तरी काय ॥
ऐसा पडलेल्या गरीबा । बघुनी धांवा हो विठोबा ॥
देवा पडलें संकट । धांवा काय बघतां वाट ॥
पाहुनीयां मी अडलासा । जग बघेल तमाशा ॥
दुष्पट हें दुःख । काय सांगूं हो आणीक ॥ ३० ॥
आज्ञेपुढें माझे, कांहीं न बोलणें । नेणूं कैसें येणें, करूं देवा ॥
काय देवा उपकार । दर्शना येतां मी महार ॥
माझीयाच हितासाठीं । मज येणें वेळा कोटी ॥
परी दुदैव अडचणी । घाली पहा शूलपाणी ॥

अनाथ मी करूं काय । माझा नाही हो उपाय ॥ ३५ ॥
 परी येईन येईन । तुमच्याच दयेकरून ॥
 मी हा आंधळा आंधळा । तुमची ना कळे लीला ॥
 काहीं द्या आधार । जेणें जीव धरी धीर ॥

गुरुमाउलीस विनंति.

माउलीचा जीव । सहज तुटे पोरस्तव ॥
 तळतळे आंतडें । सदा ओढे पोरकडे ॥ ४० ॥
 नेदी लक्ष गुणागुणी । झटे दुःखनिवारणी ॥
 ऐसें असतां गुरुमाउली । कैसी मज विसरली ॥
 देव दीनांची माउली । मज दीना कां विसरली ॥
 झुरतों मी क्षणोक्षण । रडतों मधून मधून ॥
 कनवाळू गुरुमाय । ठरसी सर्पीण कीं काय ॥ ४५ ॥
 उलटोन वितांक्षणीं । पिलां खातसे सर्पिणी ॥
 किंवा प्रसवतांक्षणीं । बाल मारीते जारिणी ॥
 तैसी कां गे गुरुमाये । होसी ना तरी आधीं ये ॥

अनसूयामातेची पापक्षालनार्थ विनवणी.

बाळक मी हक्कदार । हगेन तुझ्या मांडीवर ॥
 तरि तूं न करितां राग । चोज लाड करणें भाग ॥ ५० ॥
 अत्रि-अनसूया जोडपें । माझीं सख्खीं मायबापें ॥
 सीताबाई पडे पायां । ऐशी माझी अनसूया ॥
 अत्रीऋषींचें वर्णन । नको सांगाया मी कुजन ॥
 उभें त्रैलोक्य जाणतें । कोण कैसे अत्रि-ऋषि तें ॥
 कर्दमांची वाखाणणी । आहे सर्वान्याच कार्णी ॥ ५५ ॥
 त्यांची मुलगी अनसूया । देवहूति आई जिया ॥
 देवहूति माझी आजी । कर्दम आजोबा जी जी ॥

महालक्ष्मी महासरस्वती । महाकाळी पायां पडती ॥
 ऐशी माझी अनसूया । ऐशी माझी अनसया ॥
 महाविष्णु महादेव । पायीं लोळे ब्रह्मदेव ॥ ६० ॥
 नारदादि संतकुळ । तें या माउलीचें बाळ ॥
 तुका हाणे पतिव्रता । तिची काळावरी सत्ता ॥
 अनसूया पतिव्रता । आहे त्रैलोक्या विख्याता ॥
 माझ्या अनसूयेहून श्रेष्ठ । कोणी दावील तो श्रेष्ठ ॥
 देव मुळीं एकरूप । परी कल्पना हें पाप ॥ ६५ ॥
 हाणोनी जो कल्पनेत । त्यानें मानावी हे मात ॥
 कल्पनेत नांविनिवड । न मानी तो महामूढ ॥
 हाणूनी मी कल्पनावद्ध । हाणें एक अनसूया शुद्ध ॥
 ऐशी माउली भज रे । जिच्यापुढें पाप नुरे ॥
 दावील जो अनसूया । सदा भज त्या गुरुपायां ॥ ७० ॥
 अनसूया जो दावील । त्याचे उपकारा ना मोल ॥
 जिथें नाहीं हो अनसूया । तिला हाणती अनसूया ॥
 ऐशी परब्रह्मरूपा । दावील त्या भज बापा ॥
 अनसूयेहून श्रेष्ठ । तोचि एक गुरु नीट ॥
 ते हे दाक्षणामूर्ति स्वामी । शिष्य महा चांडाळ मी ॥ ७५ ॥
 विनवितों गुरुपायां । मज दावा हो अनसूया ॥
 मज तुझी दिव्य गुरु । मग कशा मी घाबरूं ॥
 राहीन काळावरी उभा । जरी पहाल या गरिबा ॥
 सीता लक्ष्मी सरस्वती । काली मज बहिणी होती ॥
 कपिल कला आदी । मामा माउशा संबंधी ॥ ८० ॥
 दत्त दुर्वास चंद्रमा । भाऊ दादा या अधमा ॥
 यज्ञावत सतकुळें । तींही भावंडें सकलें ॥
 अनसूया सती थोर । स्मरणें हरील व्यभिचार ॥

माझ्या पातकाचे गाडे । भारी नव्हत तिच्यापुढें ॥
 जाळील हो तृणावाणी । नाम उच्चारितां क्षणीं ॥ ८५ ॥
 आई बाई अत्रिकांते । तुला धरिली नीलकंठें ॥
 महा पातकांची राशी । निळू आणिला तुजपाशीं ॥
 तुझा दरबार निर्मळ । तेथें कैचें पापवळ ॥
 तुझ्या पोरामी भजोनी । हित साधलें सज्जनीं ॥
 आह्मी तुलाचि धरिली । मुळापाशीं मिठी दिली ॥ ९० ॥
 अनसूये तुझा महिमा । काय ठावा या अधमा ॥
 तूंच दाव प्रेमें करुनी । अथवा ठरशील जारिणी ॥
 मी हा दीन तुझेपुढें । माझें उकल गे कोठें ॥
 कसा झालों तरी आई । तुझे नामासीं मी गाई ॥
 ऐशीयाचा लज्जाभार । आई तुझ्या सत्वावर ॥ ९५ ॥
 मागें महान प्रसंगीं । सत्व राखीलें सर्वांगीं ॥
 ऐकिलें म्यां सांगोसांगी । बठीव तें अंतरंगीं ॥
 ऐकिलेल्या गोष्टीवरी । न ठेववे श्रद्धा भारी ॥
 तरी निजसत्त्वासाठीं । उडी घाल आई उठीं ॥
 अधिकारानधिकार । माझा न करीं विचार ॥ १०० ॥ ॥
 पहा इतुकेंच ब्रीद । सांभाळीं 'सती' हा शब्द ॥
 आलों दारीं तळमळोन । भरलें जग हें सोडोन ॥
 सोधोनीयां दिव्य सती । आशा गेली तुजवरतीं ॥
 वाटे पाहोनी पतित । सर्वे करिशील तूं मुक्त ॥
 त्वरे जाळ मम दुर्मति । माझी फेड चिंता मोठी ॥ ५ ॥
 तुला माझें कार्य अल्प । मज भारी जड साव ॥
 तूं करिशील सहज । माझी भागे सर्वे गरज ॥
 तुझ्या अल्प मेहनतीनें । माझें होईल धन्य जिणें ॥
 चतुर्विध पुरुषार्थ । मज लाघवील क्षणांत ॥

क्षणैक मी अनुत्तम । परी नित्य भ्रष्टचित्त ॥ १० ॥
 खावोनी दुःखाची लाथ । आलों तुझीयापर्यंत ॥
 माझी भक्ति कार्यापुरती । परी तें न आण चित्ती ॥
 सकाम निष्काम । वा न बघें माझे कर्म ॥
 कुणीकडुनी बघशी तरी । महा घोर मी व्यभिचारी ॥
 नको लक्ष देऊं तिकडे । तुझें पोर मी हें वेडें ॥ १५ ॥
 माझ्या जीवाची तळमळ । जरी शुद्ध न निर्मळ ॥
 तरी राखाया निजसत्त्व । कर आई माझी कांवि ॥
 कशी कां होईना । धांव घेतली तव चरणा ॥
 ती न जावों दे फुकट । सत्त्व राखें आई ऊठ ॥
 मज नाहीं कोणी सखा । तुझ्याविणें मी पोरका ॥ २० ॥
 मज अपंगा अपंगे । आई नको अवहेलूं गे ॥
 जया जगानें टाकीला । त्या त्वां पाहिजे उचलीला ॥
 पाहोनीयां निराधारा । माझी काकळूत करा ॥
 बहु दिस मी रडतों । तुझें सत्त्व जाय तों तों ॥
 ऐशा लंपट या मांगा । नारी दैवत न उपयोगा ॥ २५ ॥
 जरी जाणतों हें उणें । मिठी देतों गे हट्टानें ॥
 अनसूये त्वरा करीं । माझें घेई मनावरी ॥
 असें रडत माझें धड । सुटतां तुझ्या सत्त्वा खंड ॥
 मग ठरशील क्षुद्र । जगापरी एक नार ॥
 ऐशी घालोनीयां अट्ट । तुझ्याशीं मी करितों हट्ट ॥ ३० ॥
 जरि मी जातीचा लंपट । करितों तुझ्याशीं लगट ॥
 नको त्याचा मानूं खेद । राखें पतिव्रताब्रीद ॥
 डोई पापांचा हा भार । घेवोनी पातलों द्वारा ॥
 आई आई ब्रीद राख । आई आई ब्रीद राख ॥

जगाचा कंटाळा.

नको नटलेलें जन । वाटे सेवावें स्मशान ॥ ३५ ॥
 तिथें तरी निरुपाधि । तुझे पाय गाइन शब्दी ॥
 जन्मा आल्याचें सार्थक । करण्या सुच स्थळ एक ॥
 होऊनीयां स्मशानवासी । त्याज्य दिसावें लोकांसी ॥
 तिथें एकांतीं राहोन । तुझे आळवीन चरण ॥
 नारी जातीनेंच भिऱ्या । न दिसतील तेथें डोळ्यां ॥ ४० ॥
 मोठी अडचण सहज जाय । झाली भजनाची सोय ॥
 नर तरी हे पोषाखी । कशा येतिल स्मशानीं कीं ॥
 कार्याकारणें येतील । हिडीस ह्मणोन जातील ॥
 एवढ्या या पोटासाठीं । भाग करणें जगभेटी ॥
 चहूंकडोन मी पंगू । काय माझें दुःख सांगूं ॥ ४५ ॥
 ओढा फार लोकसंग । मज करणेंचि भाग ॥
 राहतां स्मशानीं । मृत्यु आठवेल दूरक्षणीं ॥
 कडकडीत वैराग्य । होउनि उमटेल भाग्य ॥
 देवभक्ति धरिल जोर । सुटेल जगाचा वेव्हार ॥
 बरी युक्ति सुचली वाटे । आई सांग खरेंखोटें ॥ ५० ॥
 श्मशानवाशाचा संग । कशा करील हें जग ॥
 ओंगळ ह्मणोनी । मज देतील सोडोनी ॥
 सुखें होय भक्ति-ओष । उपाधि न करी जग ॥
 वहावलों भलतीकडे । अनसूये धांव गडे ॥
 सुखवितां माझें चित्त । तुझी राहील गे कीर्ति ॥ ५५ ॥

क्षमा-भाक.

पंचमातेंतील माई । आतां बघ तरी काई ॥
 दीन पाहोनीयां अधमा । त्वरें कर पूर्ण क्षमा ॥

आतां माझे दैन्य सरतां । तुज ह्यानेन पतिव्रता ॥
पापी भुतांखेतांहूनी । आह्यां भय नाहीं स्मशानीं ॥
कदाचित् शिवतां भी । होईल अनसूया ऊभी ॥ ६० ॥

उपदेश.

उभा काळ हा पाहोन । कसे मारितां रे चैन ॥
नानापरी तुह्मी दुःखी । तरी किती करितां शेखी ॥
करितां गप्पा लांब लांब । नाहीं ज्ञानाचा तो थेंब ॥
पक्के तुह्मी रे गाढव । पाहूनी मज ये किंव ॥
काय रे तुमचा गुर्का । पहा कीं रे पुढच्या नर्का ॥ ६५ ॥
यमाचीया लाथा । कठिण जातील सोसतां ॥
उघडा रे डोळे । पाजी इंग्रजी शिकलेले ॥
शुष्क तुमची वटवट । ऐकोर्नायां येई वीट ॥
खरा अनुभव । नाहीं तुह्मां एक लव ॥
व्हा रे सावध । माना गरीबाचा शब्द ॥ ७० ॥
आधीं जितेपणीं दुःखी । पुढें तर हरेल शेखी ॥
उघडतील डोळे । परि मग इलाज न चाले ॥
सावध रे सावध । तुह्मां शरण भी मतिमंद ॥

धर्मपराड्मुखता.

बायकोला घाली माळा । देवपूजेचा कंटाळा ॥
धर्म करतां नेदी कवडी । घरीं पाटल्या गोठ बांगडी ॥ ७५ ॥
व्याह्याजांवयां आहेर । देवा जुनेंपानें वस्त्र ॥
मति नाहीं दानीं । घरीं शेले शालू पैठणी ॥
पुढें दुःख येतां । मग कां हो बांबलतां ॥
पोरावरी प्रेम । संत दिसतां वाटे अधम ॥
देवधर्मीं अद्वैत । नाना चंवी भोजनांत ॥ ८० ॥

देवधर्मी उदास । जेवण्या × × × चा सोस ॥
 देवधर्मी निरहंकार । भोगी उन्मत्त माजुर ॥
 ऐशा दांभिक लुच्याला । बघतां पालथाच घाला ॥
 बोळूं लागतां ज्ञानाविण । नाहीं गप्पा मुखांतून ॥
 आंत बघतां अनुभव । नाहीं × × भर लव ॥ ८५ ॥
 मेजवान्या इष्टांआप्तां । खाद्य नेदी गाई अतिथा ॥

अनसूयेस प्रार्थना.

आई अनसूये । तुझे मुख दाव ये ये ॥
 नको पुरवूं दुष्ती आस ॥ दैव भोगुं दे देहास ॥
 परी तुझे अंतर । न पडो मज हरिहरा ॥
 मी हो पीडिलों मदनें । एवढी व्यथा तोड जनने ॥ ९० ॥
 तुझे पाय निष्काम मनें । कधीं होईल गे गाणें ॥
 अनसूयेचे पार्यी । निळू दीन हा अक्षर्यी ॥
 ऐसें होवो चिरकाळ । अनसूये हो दयाळ ॥
 नको फार पैसा । मद चढेल त्या सरसा ॥
 बाईलीचें तर । मुख न दावीं समोर ॥ ९५ ॥
 नको नको स्मरणही । माझी चिंता निवारही ॥
 कानीं ऐकेन तव गुण । नेत्रां तव मूर्ति दावीन ॥
 मनीं तुझे ध्यान । ध्यानीं स्वप्नीं जागृतींतून ॥
 पार्यी चालवीन तुझी वाट । तुझी सेवा करतिल हात ॥
 पार्यी घांशीन कपाळ । नाकीं श्वास तुझा निर्मळ ॥ ९२०० ॥
 पूर्व पश्चिम द्वारांनीं । माझ्या कुमतीं हगेन ॥
 वाणीनें करिन भजन । पोटा भावाचें भजन ॥
 संकल्प विकल्प । तुझ्या सेवेचा उमप ॥

धांवा.

गुरुआज्ञेपरी । वसणें न होय शरीरीं ॥
 म्हणुनी लिहितों कागदभार । त्याची दीना क्षमा कर ॥ ५ ॥
 मरणकाळीं । आई मज न दे बळी ॥
 एवढी पुरीव विनवणी । अनसूये सुवासिनी ॥
 तुझें स्मरण होतां ॥ भडभडे माझ्या चित्ता ॥
 परी दांभिकच अभावी । मज भाविक स्थिती लावी ॥
 आई कर भाविक । नको नको तो लौकिक ॥ १० ॥
 ठेव कुठेंही । जिथें भाव निर्मळ राही ॥
 वाटे तुझ्यासाठीं आंतडी । जाळूनी करावी होळी ॥
 ऐसा चांडाळ महार । कशा जगूं भूमिभार ॥
 मन शरीर दुर्बळ । तरी विषयीं धांवे खळ ॥
 न सोसे अंधोळ । नाहीं ध्यानीं वसण्या बळ ॥ १५ ॥
 पडल्याच ठायीं । करी भवचिंता अक्षर्यां ॥
 मधून मधून । धांवे तुजकडे दचकोन ॥
 कीं तूं त्वरेनें धांवावें । माझ्या कैवारिणी साध्वे ॥
 काय तुझ्यापार्यां साख । कधीं जोडिली म्यां देख ॥
 दुर्बळ अनाथ । भ्रष्ट ह्मणोनी घे ओटीत ॥ २० ॥
 वज्राहूनी तीव्र तूझें । सत्त्व मीं केंवि भंगिजे ॥
 पान्हा फुटो आई तुज । माझें जळलें काळीज ॥
 तुजसाठीं वाटे । कंठ चोरावा या हातें ॥
 नाहीं दुःखा कंटाळून । ऐसें होय हें लेखन
 केवळ तुझा महिमा । ऐकुन वाटे तैस गे मा ॥ २५ ॥
 कोणा जरी व्हावा, तुझ्या नवसास । बळी तरी खास, मीं तयार ॥
 कांहीं आशा न धरितां । बळी पडेन तुजपुढता ॥

बकरें कापीति । तैसी कापवीन कायामाती ॥
 सती जाण्या पतिव्रता । तैसें होय माझ्या चित्ता ॥
 हर हर हानि झाली । फुका वहिनी मज व्याली ॥ ३० ॥
 रेडे गाढवें डुकरें । बरीं मजहूनी खरें ॥
 आतां पुढें काय करूं । सांगा सांगा हो श्रीगुरु ॥

देव, संत, गुरु, यांचें आज्ञेव.

जों जों वय वाढे । तों तों अधिक व्यसनीं पडें ॥
 एके काळीं ऐसें होतां । काळ घालील पालथा ॥
 संपला इलाज । पुढचें कल्पवेना मज ॥ ३५ ॥
 तरी काळीज थरारे । अनुमानितां पुढचीं थेरें ॥
 तैशा काळीं कैची । मज आशा तारणाची ॥
 म्हणूनी या जन्मीं । रंडतो गे तुझ्या नामीं ॥
 आई कसेंही कर । पातक्याला हातीं धर ॥
 कोणाकडे जाऊं । कोणा दुःख हें समजाऊं ॥ ४० ॥
 तुझ्या कानावर । कसें जाय हें सविस्तर ॥
 नाहीं विश्वांत आधार । उलट तमाशाच बघणार ॥
 सर्वांगीं वडवाग्रि । पेटे चैन नाहीं मनीं ॥
 सांगण्याही जागा । नाहीं सोधितां या जगा ॥
 गुरु परलोकवासी । झाले सोडोनी या दीनासी ॥ ४५ ॥
 एकुलता एकला । होता आधार तो गेला ॥
 फुटलें कपाळ । आई धांव हो दयाळ ॥
 मदोन्मत्त म्हणून । नको टाकूं अव्हेरून ॥
 काय ऐशा चांडाळें । तुझीं भ्रष्टांल शीलें ॥
 उलट होईल कीर्ति । ऐशा तारोनी हा कष्टी ॥ ५० ॥
 बायकांचा स्वभाव । अल्प स्तुतिनें करी कींव ॥
 पुरुष जरा निर्दय । म्हणूनी धरिले तुझे पाय ॥

कनवाळू मृदुचेता । अनसूया पतिव्रता ॥
 म्हणोनी लागलों पाठी । सोडुन देव तेतीस कोटी ॥
 ठेपला मरणकाळ । मज दीना कोण तारील ॥ ५५ ॥
 व्हा हो कोणी वाली । लक्ष द्या हो या पाऊलीं ॥
 कोणी तरी तारा । दीन निळू हरिहरा ॥
 नका पाहूं साव मांग । माझें घाबरे अंतरंग ॥
 भेदरलेल्या धीर द्या । नका गणूं मज वाच्या ॥
 मी हा रडतों अनाथ । धांव मायबापा ऊठ ॥ ६० ॥
 ऐसा माझा तळमळत । नको प्राण जाऊं देऊं ॥
 मीपणाचा जोर । हरुनी झालों निराधार ।
 लागली मृत्यूची भाजणी । चैन ना भोजनीं शयनीं ॥
 दिसेना उपाय कोणता । तों तों धास्ती वाढे चित्ता ॥ ६५ ॥
 विधवेपरी रडें । सदा काळीज धडाडे ॥
 व्हा हो वाली तरी कोणी । माझी ऐकुन दीन वाणी ॥
 इहचिंता करूं । का या काळासी घाबरूं ॥
 दोहीकडोन अभागी । तरी मन पापी मांगी ॥
 • जितेपणीं उपद्रव । मेल्या काया ही घाणीव ॥ ७० ॥
 दिसतो साधु । आंत कामीनीचा फंदू ॥
 दाक्षिणामूर्ति गुरु । धांवा आतां काय करूं ॥
 दुःखी पाहोनी लेकरूं । धांवा धांवा हो सहुरु ॥
 नाही मो पूर्ण शरण । तरी तारा हो झटोन ।
 मोठ्यांदां रडण्यास । लाज जगाची जीवास ॥ ७५ ॥
 चोरूनमारून । आळवीतों तुमचे चरण
 सर्वां ठायीं हजर । नैसे तारा निळुपामर ॥
 मरते वेळीं जळे चित्त । वाटे काय होइल गत ॥
 जिवा पडली दहशत । रोडलों मी भयाभीत ॥

रामदासाचा राम । तो तरि तारो हा अधम ॥ ८० ॥
 तुकोबाचा विठूराया । तोही तारो पतिता या ॥
 कैक संताचा दत्त । तारो अनसूयासुत ॥
 कोणीकडुन कैसेतरी । माझे तारण होवो हरि ॥
 वासुदेव सदगुरुचा । कृष्ण गाईगोप यांचा ॥
 धांवो कोणी कैसा । माझ्या दुःखघडीसरसा ॥ ८५ ॥
 बुडालों हो बुडालों ना । माझ्या दक्षिणामूर्ति सज्जना ॥
 धांवाल कां । मज भोळ्या फसवूं नका ॥
 मी शिष्य तुम्ही गुरु । माझा तुमचा करारू ॥
 हितासाठीं धरिले पाय । तोही सोडुन निघून जाय ॥
 हाय रे दुर्दैवा । कुठें लोटूं माझ्या जीवा ॥ ९० ॥

निराशापूर्वक आर्जव.

नर्क भोगितों जितेपणीं । पुढचें भयंकर वाटे मनीं ॥
 ऐसा जन्मोजन्म । वाटे राहिन दुःखी अधम ॥
 देवराया आतां । कैसे पाण्या या तारितां ॥
 माझे कैसे काय करितां । ऐकोनीयां दीनानाथा ॥
 काय आहे तुमची मर्जी । कीं मी मरावें सहजासहजीं ॥ ९५ ॥
 कुन्यापरी हिसडे बसोन । माझा जावा कां हो प्राण ॥
 अनसूयासुता । लाज कोणाला ती दत्ता ॥
 मज पाण्या कैची लाज । तुम्हां जग निंदिल सहज ॥
 म्हणतिल दत्तनाम घेतां । झालें दुश्चित नीलकंठा ॥
 दंभानें वा खऱ्या मनें । जगीं केलें मीं तव गाणें ॥ १०० ॥
 माझ्या कागदावर । जग निंदिल अत्रिपुत्र ॥
 पतिव्रतेचा लाडका । काळिमा त्या लागावी कां ॥
 जसा आहे तैसा । पांपी तारा हो राजसा ॥

तुकाराम केवढा भक्त । त्यालाही मरणाची भीत ॥
 मग मजपरी मांगाची । गत काय पुसायाची ॥ ५ ॥
 हाय हाय रे देवा । ऊर फुटला गुरुजी धांवा ॥
 तसबीरा पुजोन । कैसा सुखी मी होईन ॥
 कुच्यापरी फिरोन । कैसा सुखी मी होईन ॥
 फुका तळमळोन । कैसा शांत मी होईन ॥
 थोडादर्शन पाणीस्नान । करुन सुखी कां होईन ॥ १० ॥
 एक ध्यान धरवेना । उद्विग्नता आली मना ॥
 निजध्यासाविण । कैसा सुखी मी होईन ॥
 केवळ गुरुदया होय । मज तरिच वाटे सोय ॥
 नाहीं तर कोणीकडुनही । आशा सुटण्याची नाहीं ॥
 कांहीं नाहीं हातांत । मधुन मधुन वसतों रडत ॥ १५ ॥
 गुरु गुरु गुरु । धांवा पाहोनी लेंकरूं ॥
 अनसूया गुरुराया । दोन न गमती मना या ।
 कल्पनेच्या लहरीपरी । दोन रूपें म्हणतों हरी ॥
 देवा तूंच अनसूया । तूंच माझा गुरुराया ॥

मृत्युभय.

कोण्याही इहसुखासाठी । नाहीं आतां हा मी कष्टी ॥ २० ॥
 केवळ मृत्यूच्या भयानें । तळमळतों गुरुस्मरणें ॥
 पोटापाण्याची चिंता । करीत माझा प्राण जातां ॥
 काय होईल गत । पुढें अधिक दुश्चित ॥
 पडली दहशत । मज पावो माझा दत्त ॥
 इहसुखा नाहीं तरी । मरते वेळीं येवो हरी ॥ २५ ॥
 एवढा तरी विश्वास । दत्त बापा दे जीवास ॥
 दांभिक हो माझी भक्ति । परि तें नका आणूं चिर्त्ती ॥
 काय सांगूं देवा । पुढें कांहीं सुचेता ॥

इहदुःखाचें भान । मज नोहे स्मरतां मरण ॥
 ऐसा गेलों भांबावोन । ऐसा दत्ता व्हा तारण ॥ ३० ॥
 मज कोणी मारीतां । दत्ता आड हो तत्त्वतां ॥
 मी भित्रा भेदरलेला । तारीं पाण्या या दुर्बळा ॥
 पुण्यार्थाचा हक्क कांहीं । माझिया पदरांत नाहीं ॥
 कसें करूनी तार । हीच विनवणी पायांवर ॥
 झुरझुरून पोटीं आग पडे ॥ पाणी तरी पितों थोडें ॥ ३५ ॥
 नाना महा पापें स्मरून । धरितों गुरु तुमचे चरण ॥
 स्मरून स्मरून लिहितों । मग पडेन पायांवर तों ॥
 संतांपासून चोरीलीं । प्राशीतील मृत्युवेळीं ॥
 पापें हींच यमदूत । अनुताप तो पुण्यार्थ ॥
 संत ते सद्गुरु दत्ता । तेचि तारण हो अन्ता ॥ ४० ॥

पापप्रवृत्ति.

पश्चात्तापानळें, कांहींसा जळोन । लिहितों जन्मापून, हकिकत ।
 हेतु मनीं कीं सज्जन । कोणी तारील वाचून ॥
 पडतां सज्जनश्रवणीं । पाप जाईल जळोनी ॥
 निदान निंदकांच्या तरी । हातीं जाऊन फिटेल दूरी ॥
 निंदा वाढून पाप जळेल । पुढची गति भली होईल ॥ ४५ ॥
 तरी पूर्ण अनुतापी । नका समजूं मायवापीं ॥
 पुन्हा मी तसाच वागेन । जरी संतदया होय न ॥
 कारण माझे मना । माझा उपाय चालेना ॥
 ठेवा उकिरड्यावर । स्मशानीं वा हिडिस थार ॥
 द्या पोटापाण्याला । केवळ दीन म्हणून मला ॥ ५० ॥

म्हणून लिहितों गद्यांत ॥

। आतां लिहितों खरें तें ॥

म्हणजे सर्वसाक्षी दत्त । पाप जाळून करील मुक्त ॥
 किंवा दुर्जन निंदक । वाचुन हरतिल पापदुःख ॥
 किंवा सज्जन कोणी । वाचुन दया करिल मनीं ॥ ५५ ॥
 कोणीकडून कसा तरी । कार्यभाग होईल हरी ॥
 दुर्बळ सद्यःस्थितीत । हाच उपाय सुचत ॥
 आत्महकीकत लिहून । जगलों तर देवा गाईन ॥
 किंवा दैवें अहंकार सुटला । जाईन तर शरण संतांला ॥
 आधींच सांगतों कीं । अनुताप पूर्ण नाहीं लेखीं ॥ ६० ॥
 पुन्हा तेंच करीन । ऐसा भरंवसा देई मन ॥

पंढरीचा महिमा.

पंढरीचें नाम घेतां । काळ कांपतो लटलटां ॥
 मायबाप सांपडला । मग काय उणें मला ॥
 ह्याचें नाम आलें मुखीं । न चले काळाचीही शेखी ॥
 झाला मी हा शब्दही पारखा । वाटे दत्त एक सखा ॥ ६५ ॥
 ज्याला नाहीं कोणी वाली । त्याची दया या विठ्ठलीं ॥
 पुंडलिका दिली भेट । वसविली मुक्तिपेठ ॥
 ती ही पंढरी । मृत्युलोकीं वैकुंठपुरी ॥
 तो हा विठ्ठल उभा । मज सांपडला गरिबा ॥

दैन्य.

जितेंद्रिय ज्ञानी । तोच गणावा सज्जनीं ॥ ७० ॥
 येरां आह्वां लबाडांसी । गांठ ठेवावी जोड्याशीं ॥
 दत्ता मज सोयरीक । तुझी एकुलती एक ॥
 तूंच करितां कानाडोळा । दास सर्वस्वी बुडाला ॥
 म्हणुनी पुनःपुन्हा विनंति । पायीं अर्पितों श्रीपति ॥
 काय माझ्या हातुनी । होय तुझी मनधरणी ॥ ७५ ॥

दीन म्हणुनी हा एक । पापराशी जवळ राख ॥
 माझा दनिपणा । हक्क पावण्या चरणा ॥
 अनसूयेच्या लाडक्या । दत्ता ये विठूच्या तुक्या ॥

प्रार्थना.

अनाथ-दीनांचा, विश्वासू कैवारी । तूं एक नरहरी, मज दीना ॥
 बाकी कोणावरी, विश्वास बसेना । तुझ्याची चरणा, न्वरी भार ॥ ८० ॥
 एकही निश्चय, चालेना क्षणभर । चंचल हें फार, मन माझें ॥
 देवा यासी घाला, युक्तीनें आगळ । तुझी अति कुशल, भक्तांकार्जी ॥

धांवा, निराशा.

चिंता तुझांवर । ठेवूनी मी धरितों धोर ॥
 माझी तड लावणार । दत्ता कोण त्वदितर ॥
 माझा गुंतलेला गळा । सोडवा दीनांच्या दयाळा ॥ ८५ ॥
 मी हा कर्मफुटका । मज कैचा देव सखा ॥
 मज सर्वांगें सांभाळ । राहीं सदा मजजवळ ॥
 जळो लौकिकाची बाजू । मज ठेवा पार्थी रुजू ॥
 पापाचार मनीं स्मरें । अनसूये मी भेदरें ॥
 धांव धांव धांव । मज दीन पाण्या पाव ॥ ९० ॥
 नानापरी जीव झुरे । धडधड काळिज करे ॥
 गुरु-आज्ञेचा आचार । आतां कधीं मी करणार ॥

पापप्रवृत्ति.

निर्मळ निर्धास्त, होतां करिन पूजा । तोंपर्यंत लज्जा, वाटे जीवा ॥
 द्विचार, कैचा माझ्या जीवा । पापी मी केशवा, इंद्रियबद्ध ॥
 पापी मज्जेशी । तुझी दयाराशी, तारा मज ॥ ९५ ॥
 फिरोनी संकल्प, पापाचाची ॥

पापामुलें निराशा.

सदैव आह्मांसी, देवचि तारण । महा-पशुजन, अज्ञान आह्मी ॥
 मज पापीयासी, कैचा पावे देव । पापांचा मी भाव, दशांगानें ॥
 काय दीनांवर, कोपावें थोरांनों । दया करुनी चरणीं, वागवावें ॥
 पाप करितांना, न वाटली भीति । वडवात्रि चित्तीं, पेटे आतां ॥५४००॥
 वाटे परिणाम, महा घोर दंड । दुःखद्वारा धाड, पडेल वरी ॥
 भेदरलों आतां, कोणा जाऊं शरण । कोण हो तारण, पाठवळ ॥
 देव मज पाप्या, कैचा कीव करी । जग मुळीं वैरी, अधमाचें या ॥
 दक्षिणामूर्ति गुरु धांवा । जपा आपुल्याच नांवा ॥

मौन, स्तुति.

बरें धरिलें मौन । होई गपचिप भजन ॥ ५ ॥
 ऐका देवा कथा । काय गुण वानूं आतां ॥
 बोलेन तितुका । अवघा शीण सत्य तुका ॥
 नारद प्रल्हाद । तैसा करा हा मतिमंद ॥
 उसंत खावोन । बापा आठवीतो चरण ॥
 पुढें गुरु-लीला । लिहीन येई जी स्फूर्तीला ॥ १० ॥

वकिली.

सर्व नारींसी ये पान्हा । ऐसा करा मज तान्हा ॥
 मोडा माझा विषय । जीवीं भाव ' दत्तात्रेय ' ॥
 उद्धरिली शिळा । पाद लावोनी अंगाला ॥
 नाम घेऊनी टाकिले ॥ जळीं पाषाण ते तरले ॥
 मी कां दगडाहून जड । कीं न चाले तुमचा पाड ॥ १५ ॥
 अन्न खातां उठे शूळ । तया अन्नं केला सवळ ॥
 बोलवीले वेद । रेड्यामुखीं केला भेद ॥
 उठवीलीं प्रेतें । महापातक्यांच्या हातें ॥

न करितां अन्याय । तुझी ठरू सकतां सद्य ॥
 मज दैवार्चाया हातीं । नका देऊं करुणापति ॥ २० ॥
 मरते समर्थी । धीर द्यावा माझे हृदयीं ॥
 आतां गुरुराया लाज । वाटे मुख दावाया तुज ॥
 अंतरीचें दुःख । कोणा सांगू ओकावोक ॥

चित्तशुद्धि.

देहशुद्धीपरीस । चित्तशुद्धीविर दे लक्ष ॥
 ऐसा मासाचा गोळा । होय केंवि कवीं सोंवळा ॥ २५ ॥
 देहशुद्धि मनापून । करी रांड कळवंतीण ॥
 काय जाई मोक्षा । किंवा साधे इहपक्षा ॥

अनुतापस्थैर्यार्थ प्रार्थना.

मी हा पातकांची राशी । माझी पुढें गति कैशी ॥
 ऐसा अघोर पातकी । कोण घेईल मस्तकीं ॥
 हर हर मज दीना । कुणी त्राताचि दिसेना ॥ ३० ॥
 फुका वहिनीचें पोट । जन्मूनीयां केलें भ्रष्ट ॥
 अनुतापें तळमळें । सर्वे पापी मति वळे ॥
 हाय दुदैवा चांडाळा । कापिला निळूचा गळा ॥
 असाच कोणे एके दिशीं । जाणें लागेल यमदेशीं ॥
 तेथें आठवण । करूं कोणाची मी दीन ॥ ३५ ॥
 अगा अनसूये । अति निर्दय होऊं नये ॥
 अनुतापासरसा । मजकडे घेई वळसा ॥
 पापीं पडों नेदी पुन्हा । ऐसा सोड दया पान्हा ॥
 सोधूं जातां सदुपाय । एक न चाले निश्चय ॥
 दुदैव हें आड येई । धांव अनसूये आई ॥ ४० ॥
 शालो दैवाचा मी दास । शक्ति नाही उपायास ॥

खालों गेलों इंद्रियांकरवीं । रडें त्रात्यास्तव भर्वीं ॥
 जाणुनीयां भाव । आई अनसूये पाव ॥
 कोण कोणती हणून । चिंता करुं गे मी दीन ॥
 मनीं येतां खेद । लिहितों शब्दापुढें शब्द ॥ ४५ ॥
 वाचोनी तुकाचे लेख । रडें खदखदां आणिक ॥
 निरुपाय दिसोन । पडतों सुतक्यापरी हीन ॥
 त्याची ही उपेक्षा । होई जर्गी या नटव्याशा ॥

संताची दुर्भिळता.

हणसी रे तुकारामा । संतसंग येईल कामा ॥
 कुठें शोधूं संत । कैसा ओळखूं पातित ॥ ५० ॥
 गासी ज्या तूं परब्रह्मा । विठू दिसे धोंडा आह्वां ॥
 पुढें गति काय । त्वन्मरणें झाली हाय ॥
 असतास जिवंत । तरी मी तुज नोळखत ॥
 केली असती निंदा । अहंकार छलधंदा ॥
 तूं जी म्हणसी चंद्रभागा । लागे गार ती मम अंगा ॥ ५१ ॥
 जलचरांची भीति स्नानीं । पुढें सदींची जाचणी ॥
 तुझ्या वेळींचे संतमेळे । आतां बावा कुठें गेले ॥

विनवणी.

कोणाला दाखवूं, काळीज धडाडे । आही हे नागडे, देव राखो ॥
 महंत होण्याचा, नाही माझा पाड । जीवींची धडधड, बंद करा ॥
 काहीं तरि सुचोंद्या, भजन निजध्यास । देह सावकाश, देव भोगो ॥ ६० ॥
 देवा इतुकी तरी, पुरवा विनवणी । न द्या डोळे दोन्ही, एकहि पुरे ॥
 तूं तरी हा लेख, वाचसी कां देवा । कीं ही माझी सेवा, वायां जाय ॥
 जाणशील काय, माझा अल्प भाव । कीं सुखें दुदैव, खाईल मज ॥
 काहीं तरी दे रे, आंधळ्याला दृष्टि । जेणें होय तुटी, सर्व भया ॥

निराधारत्व.

लिहीतों भजन । दावीं जनासी वाचोन ॥ ६५ ॥
 ऐकताती वरकरणीं । निंघ म्हणती मज जर्नीं ॥
 काय उपयोगी । माझें लेखन या जर्गीं ॥
 माझे तारणाचा । मार्ग न पहाती साचा ॥
 एकोन सोडती । होती तैशी माझी खंती ॥
 कांहीं सुचेना या जीवा । वाटे जीव तरी जावा ॥ ७० ॥
 करुनी भक्तीचें वाटोळें । येती मदनाचे उमाळे ॥
 हर हर सर्व घात । झाला आला अधःपात ॥
 कोणाकडे जाऊं रडत । वर्नीं वनचरांची वसत ॥
 आमी दांभिक तीर्थी पाणी । देव पाहतां पाषाणी ॥
 संत सांपडेना । मन पापासी सोडीना ॥ ७५ ॥
 ऐशापुढें उपाय । करील तो दत्तात्रेय ॥
 मांडोनियां तसबीरा । केला दंभाचा पसारा ॥
 कुठें जीव घालूं । देवा धांवा तारा निळू ॥

कींव.

गुरु-आज्ञेचा आचार । घडेना हो क्षणभर ॥
 कशाला हो दक्षिणामूर्ति । मरुन माझी केलीत माती ॥ ८० ॥
 गुरुराया असतास जीवंत । तरी आलों असतों रडत ॥
 होती एक जागा । तीही अंतरली या मांगा ॥
 मज दांभिक म्हणोन । नका सोडूं संत जन ॥
 बळें आपण होऊन । करा माझें हितस्मरण ॥
 बापा इहसुख, नेदी काडीइतुकें । येवो नाम मुख, निर्भयपणें ॥ ८५ ॥
 इतुकीच रडुन, भाकीतों मी कींव । पुरवी तो देव, दत्त माझा ॥

आयुष्यदैना.

आई रडें मी उदास । धांव माझे डोळे पूस ॥

नानापरी भरलें जग । मज काय तें उपयोगा ॥
 रडुरडून हताश । होऊन खिळलों हंतरुणास ॥
 लोकीं वाढली काळिमा । म्हणती खातो हा रिकामा ॥ ९० ॥
 अंगी पहाती लायकी । कोणीकडूनही न दिसे कीं ॥
 मग अधिकच । मज लेखताती नीच ॥
 जात्या येत्याचे जोडे । खात मनीं भी रडत ॥
 न करवे धंदा एक । पोटीं घालावया वीख ॥
 वरून दर्शन । बघतां दिसे साधुजन ॥ ९१ ॥
 काय देवा माझा, घेतसां हा जीव । कांहींच कां कींव, येऊं नये ॥
 रडून रडून थकून । स्वस्थ पडतो डोळे मिटून ॥
 ऐसें चाललें आयुष्य । पुढें दुर्धर भविष्य ॥

वनवास.

कशाही सोसेन, जगाच्या या लाथा । पडतां यमाहातां, काय करूं ॥
 डोळ्यांच्या पाण्यानें, लिहिलें लेखन । लेखका तारण, देव होवो ५५००
 आयुष्यमर्यादा, क्षणोक्षण संपे । तरी माझीं पापें, वाढतींच ॥
 पुढें गति काय, पुढें गति काय । जीवा हाय हाय, लागलीसे ॥
 नागडें उघडें, वाटे वाळवंटी । लोळावें नाम कंठी, धरुनीयां ॥
 तया आड सवें, नाना अडचणी । मनासी दिसोनी, दुःख होय ॥
 बरा होतो पूर्वी, रानीच नागवा । हिंडत केशवा, गधड्यापरी ॥ ५ ॥
 पुष्कळांशीं सुखी, होतो तेंथें बापा । लोकीं दुःखा पापा, बळी आलों ॥
 भक्तांच्या नादांनं गांवोगांवीं येणें । करूं लागलों तेणें, दुःखी झालों ॥
 सिद्धींच्या शक्तीचें, माजवीलें दंभ । येऊं लागले लोक, मुकले सुखा ॥
 गाढवांच्या संगें, गाढव जहालों । रडतो गे वेळो, वेळ एकटा ॥
 अंगीं मज वन-वास मानवला । होता तो दीनाला, अंतरला ॥ १० ॥
 आस दाबोनीयां, मारोनिया जीव । निर्मळ निष्पाप, होतो वर्नी ॥
 नव्हती शिवत, फार कांहीं चिंता । आपें येई पोटा, पुरतें सर्व ॥

नारींचें दर्शन, स्वप्नीही नव्हतें । नटलेलें भलतें, जग नव्हतें ॥
स्वेच्छाचारी जीव, निर्मळ नांदत । आता हा खेदांत, बुडला जनीं ॥

अरत्र ना परत्र.

दैवादि बुडविते । गुरुचरण ते त्राते ॥ १५ ॥
चाललीसे झटापट । पाहूं काय तो शेवट ॥
इकडून गुरु ओढीती । एकीकडून पापमति ॥
मध्ये माझे गळ्याला । फांस जिव्हाळीं लागला ॥
असतों धीट पापाचारी । वरवें झालें असतें तरी ॥
मेल्या अंतीच यमभीति । काय करती तें करती ॥ २० ॥
परी मज देख । दोहीकडूनी बुडणूक ॥
इहलोकीं दुःखी । वाटे पुढें यम डंखी ॥

मनास धीर.

पुन्हा सिद्धी याव्या ह्मणून । नाहीं रडत मी दुर्जन ॥
नारी उठली ह्मणून । नाहीं रडत मी दुर्जन ॥
नारी उठली वाटे सुख । सिद्धी गेल्या गेलें वीख ॥ २५ ॥
भजनाची सोय व्हावी । खुष अनसूया देवी ॥
इतुकेंचि मागणें । पुरवावें दातारानें ॥
मना न होई हळाळ । स्मर अनसूयेचा वाळ ॥
केवढ्याही पापराशी । तुझ्या जाळील क्षणासी ॥
पाहिजे त्या काळीं । तारील हा चंद्रमौळी ॥ ३० ॥
मना काय घाबरसी । गुरुमहिमा विसरलासी ॥

भक्त्यर्थ प्रार्थना.

ग्वी झोंप, अन्नाशा नासावी । नारीची नसावी, गोष्ट स्वप्नीं ॥
जे नसावें । सदा चित्त देवें, उन्मन व्हावें ॥
। शांति सदा व्हावी, मनोमय ॥

कद्धि सिद्धी भुक्ति, मुक्ति नको कांहीं । शपथ देवाही, तुझ्या पायीं ॥ ३५ ॥
भक्तीचा आनंद, सदा भोगो मन । अडलों मी दीन, जाऊं नये ॥

कळतें, पण वळत नाहीं.

अनुताप पहातां । होई क्षणभर चित्ता ॥
पुन्हा अडचणी नाना । मनीं येउन होई गुन्हा ॥
कोणताही उपाय । चालेना क्षण लया जाय ॥
दुःखें पोलुन वाटे । इंद्रियसुख ध्यावें मोठें ॥ ४० ॥
मायेत भ्रमलेला । भोगी सदा दैवलीला ॥
तेंही पूर्णपणें मना । ठाम निश्चित ठसेना ॥
मग तरी मन खास । स्वस्थ राहतें उदास ॥
देवा काय करूं । हाय हाय धांवा गुरू ॥

अनाथता.

अनाथांचे वाली, तुझी नारायणा । अनाथ या दीना, नुपेक्षावें ॥ ४५ ॥
कोणाकडे पाहूं, जिभा काढूनी मी । माझ्या गुरू स्वामी, विव्दळ मी ॥
काकुलता तरी, कोण्या ठाया जाऊं । कोण त्राता भाऊ, पातक्याला ॥
कृतपाप पुढें, करण्याची कुप्रति । नासी ती प्रचीती, मानिव दत्त ॥
गुरुरायां सांगा, दोषी कीं निर्दोषी । मीही पापराशी, शिष्या तुमचा ॥

प्रार्थना.

देवांनीं कौतुकें, केलेलीं वाचोन । जीवीं न पडे चैन, शून्य होय ॥ ५० ॥
वाटे तैसें मज, देवांनीं कराया । कोणत्या उपाया, शोधूं तरी ॥
निरुपाय दिसे, वाटे जीव जावा । पहा रे केशवा, कीं व कर ॥
नको रे नको रे, असा मरूं देऊं । तळमळत येऊं, दे रे दया ॥
वाचलेलें वृत्त, जरी होय सत्य. । तरी हें असत्य, पोरकें तार ॥
शरीर मानस, लंगडें सर्वस्वी । लोक देव देवी, आत्म न कोणी ॥ ५५ ॥
तशांत असे हे, दांडगाले शत्रु । पहाती संहारूं, मज दीना ॥

काय करूं गुरु, झाला निरुपाय । तुमचे मी पाय, विटंबीले ॥
 कसेही करा हो, देवा कैसें करा । निळकंठ पामरा, सोडूं नका ॥
 एकेक ती ओळ, तुकाची वाचतां । भडभडोन चित्ता, रडूं येई ॥
 इंद्रियें थकती, काळिज होय शून्य । बापा कर धन्य, पातकी हा ॥६०॥

प्रार्थना, वकिली.

गुरु-आज्ञेचा प्रकार । जेथें चाले निरंतर ॥

ऐशी माझी सोय करा । इतुकें पुरवा दातारा ॥

कोण मज वाली, एक गुरुवीण । पातकी अज्ञान, पांढळा मी ॥
 गुरुंवरी तरी, एकाचि माझा हक्क । कीं त्यांचा लौकिक, राखतिल ते ॥
 माझी ती लायकी, नाही काडीमात्र । तरी अत्रिपुत्र, ब्रीद राखो ६५
 क्षमा द्या हातीं, धेवोनी सामोरा । ये गुरु पामरा, दुःखिता या ॥
 तुझीच कोपतां कोणी हो करावी । कीं व हो मायावी, विश्व सारें ॥
 थांबा देवराया, ब्रीद राखा झणों । पामर पतनीं, न पडों द्या ॥
 पुण्यवान जीवां, कोणही तारील । त्यांत तें नवल, काय मोठें ॥
 त्यांचें पुण्यकर्म, होय त्यां तारण । जरी निष्कामपण, अंगीं होय ॥७०॥
 परी मजपरी, पातकी तारितां । वैभवा रे दत्ता, पार न तुझ्या ॥
 सुभक्त तारिले, म्हणुनी 'दयानिधि' । नाही रे त्या वेदीं, म्हटला तुज ॥
 शरण दुःखित, दुःखमुक्त केले । म्हणुनी तव लीले, मान आला ॥
 नको त्या ब्रीदाला, सोडूं गुरुराया । ठेवीयेली पायां, -वरी डोई
 पातकी दीनाची, देवा करा सोय । झुरतो अक्षय, भयाभीत ॥७५॥

दत्तभैत्री.

औदुंबरतळीं । वसुन राहेन निश्चळीं ॥

तो हा कल्पवृक्ष । तेथे वसे दत्तसाक्ष ॥

कधी नगरी होइल भेटी । मिटेली ही आटापिटी ॥

जन्मजा । होय कार्यभाग साचा ॥

ज दत्तभैत्री ॥ ८० ॥

जीवीं झोंबलीसे सुरी । देवा धांवा हो लौकरी ॥
 पतिव्रतेलागीं पति । तैशी माझी दत्तीं प्रीति ॥
 धांवा माझे हति करा । झाला जन्माचा मातेरा ॥
 किती दिवस झुलूं । कोण त्राता तरी स्मरूं ॥
 मज अंतस्थ आधार । एक गुरु सर्वेश्वर ॥ ८५ ॥
 देवानें मारितां । व्हावें गुरूनें रक्षिता ॥

मदनजयार्थ प्रार्थना.

थकलों रे देवा, मदनशीं लढतां । दांड तो पालथा, घाली मज ॥
 आलों काकुळती, शरण तुझ्या दारीं । आतां कांहीं करीं, हित माझे ॥
 जयानें पाडीलें, थोरांसी धडाड । त्यास माझा पाड, काय जितण्या ॥
 नस नस माझी, चिंतामोनें जळे । बापा किती बळें, अंत घेतां ॥ ९० ॥
 ओढतांही माझे, मन पापाकडे । हटानेंच ओढे, करूं काय ॥
 पातकी पातकी, अधोर पातकी । बघा ब्रीद बाकी, बघूं नका ॥
 तारीली कुंटीणी । तैसे व्हा हो मजकारणीं ॥
 फार काय बोलूं । तुझी ज्ञाते कनवाळू ॥

संकटप्रतिबंधार्थ प्रार्थना.

माझा घेईल कैवार । बाप रखुमादेवीवर ॥ ९५ ॥
 भक्त पडतां संकटीं । विठू धांवें पाठोपाठीं ॥
 तितुकेंही मज दीना । माझ्या विठूला पुरेना ॥
 संकटाचे आधीं । माझा दूर करा उपाधि ॥
 ऐसा अधोर पातकी । भेल्या जाइन कोण्या लोकीं ॥

वकिली.

करुनि घोर पापभार । झालों पावन हक्कदार ॥ ५६०० ॥
 खास पतित निश्चित । उभा देवांच्या पुढत ॥
 पतित पावन नाम । आलें वघण्याचें काम ॥

पावन ब्रीद हिरावून । घेईन वा पूनित होईन ॥
कसें झालें तरी । माझे काज भागलें हरी ॥

अनसूयेवर भार व तिला प्रार्थना.

माझा भार तुझ्या, पातिव्रत्यावर । इह आणि पर, तूंचि माझे ॥ ५ ॥
नाहीं नाहीं मज, साधनाचें अंग । चहुंकडुनी अपंग, पातकी मी ॥
लेंकरुं म्हणोनी, मानूनीयां घेई । ओटीमध्ये आई, भलता हा ॥
निर्मळ तुझा तो, कांसोटा ऐकूनी । धरिला निदानीं, साहसानें ॥
आतां जैसें तुझें, सत्त्व तैसें पहा । पाठीं लागला हा, नरपशु ॥
दुर्जा कामधेनु, चिंतामणि किंवा । कल्पतरु नांवा, कोण पावे ॥ १० ॥
कामधेन कल्प, तरु चिंतामणि । तुझ्या दयादानीं, पापी होय ॥
ऐशी बलवंता, एकचि तूं साधवी । मग तुज केंवी, सोडूं आई ॥
ब्रह्मा विष्णु महा, देवांसी अजिंक्य । मदन तो मुख्य, झाड्या तुझा ॥
स्मरणें जाळीशी, महापापराशी । इहपर देशी, इच्छिलें जें ॥
माझा हा विश्वास, जाऊं नये वायां । दुःखित जीवा या, वरदान दे ॥ १५ ॥
माझी काकळूत, करीं गा दयाळे । धरिलीं पाऊलें, पाण्यानें स्यां ॥
शुन्हेच करावे, लेंकूराचा धर्म । माऊलीचें कर्म, हित करणें ॥
अनसूया नांव, न बुडो कलींत । गाईन लोकांत, कीर्ति तुझी ॥

अनसूयेचा प्रतापमहिमा.

माझीं ऐका हो माबापें । अत्रि-अनसूया जोडपें ॥
पातकें मी करितांनां । त्यांच्या विश्वास तो चरणा ॥ २० ॥
नाहीं येत दोष अंगीं । दोष लावी तो अभागी ॥
माहुर भातापुर सिद्धपुर । चित्रकूट रेवातीर ॥
चार मुख्य वसतिस्थानें । केलीं बाइया अनसूयेनें ॥

१२ । तरी नाहीं अहंकार ॥

ती दर्शनासी रोज ॥ २५ ॥

मळती उद्धरोनी जगा । त्याही पावन होती गंगा ॥
ऐसा पायांचा प्रताप । पळे पाप आपोआप ॥

अनसयामातेस प्रश्न.

तुझ्या गे ओटीत, मज लहानपणीं । घातिला वहिनीनीं, स्मरतें मन ॥
त्याची कां गे आई, ऐशी वाताहात । सांडिलीस उस्त, पास्त कैची ॥
सुवासीनी ब्रीद, बुडवीसी काय । देवांचीही माय, कीं तूं भलती ॥३०॥
ओटी भरलेली, कैवी लवंडीली । दिला मज बळी, दुर्दैवासी ॥
रांडापोरें मज, हेळावती जगीं । ऐशी कां अभागी, तुझी ओटी ॥
मज पापीयासी, कैची लाजलज्जा । परी तुझ्या फज्जा, हो सत्त्वाचा ॥

आग्रहपूर्वक विनंति.

मज फक्त आहे, पडताळा पाहणें । पुरे ओशाळवाणें, जिणें आतां ॥
काय पातकी मी, घालूं तुज आण । काय तूं टूंकून, पाहशील ॥३५॥
डोळ्यांच्या पाण्यानें, लिहीं विनवणी । दयेची करणी, तुझ्या हातीं ॥
काय तुझ्या सत्त्वा, लावीन कलंक । ऐसें न पातक, जड माझे ॥
उठा विठू अन, -सूया सत्त्व राखा । होतां मी पोरका, बुडेल तें ॥
माझी ती माऊली, ठरली बाळपणीं । आतां हेलावणी, होऊं पाहे ॥
उठा विठू राखा, अनसूया सत्त्व । तुमचें तुझीं देव, -पण राखा ॥ ४० ॥
शेजातीं घेवोनी; कैसे स्वस्थ निजतां । उठा पतिव्रता, ब्रीद राखा ॥
तिचें मी बालक, आलों तुझ्यादारीं । तुकारामावरी, विश्वासोनी ॥
न उठतां तुझी, खोटा ठरे तुका । बोल हा इतुका, घेऊं नका ॥
माझे पापपुण्य, पाहतां नये कामा । सांभाळणें तुझां, तुमचें ब्रीद ॥

गुरुवियोग, वकीली, प्रार्थना.

नाहीं दिलें दाना । नाहीं सेवीलें चरणां ॥ ४५ ॥
शिवलों सुद्धां नाहीं अंगा । तोंचि कैसे गेलां स्वर्गा ॥
दुरुन तोंडातोंडीं करार । कीं मी गुरु निळु पोर ॥

गुरु दक्षिणामूर्ति । हाय हाय माझी फुटली छाती ॥
 अभागी लेंकरुं । हाय रे दैवा काय करुं ॥
 गुरुराया धांवा । शब्द खरा करुनी दावा ॥ ५० ॥
 मज नको विश्वेश्वर । एक तुझी प्राणेश्वर ॥
 वारणशी काशी । सर्व तुमच्या पायांपाशीं ॥
 सोधुसोधूनी धरीले । तेही कैसे अंतरले ॥
 हाय रे माझ्या दैवा फुटक्या । बायां बुडविलास हा निळक्या ॥
 अनाथांचा वाली । कोणी नाहीच कां मुळीं ॥ ५१ ॥
 होतां धीर गेला । वळी पडलों मी काळा ॥
 प्राहिलेली सोय । अंतरले ते गुरुपाय ॥
 रडें एकटा पातकी । गुरुपार्यांचा सुतकी ॥
 वाजू बैसलों अभागी । शिवं न शके या जर्गी ॥
 प्राकृतांचें सुतक । दहा दिस करिती दुःख ॥ ६० ॥
 मज झालें जन्मवेरी । गेले नित्याचे कैवारी ॥
 झाला सुखाचा कळस । पुरले सर्वचि नवस ॥
 आतां मेल्यावरची गति । उरलें पाहणें प्रचीति ॥
 डोहाळे ते साक्ष देती । पुढें बाळ गुणी किती ॥
 माझे मज कळों आले । पुढचे हाल ते सगळे ॥ ६१ ॥
 गुरुराया ऐशी । मज दिली कैशी फांशी ॥
 आशें आशें आलों रडत । त्यासी दुःखी केला जास्त ॥
 एकटा टाकुन वावगा । कैसें जाववलें स्वर्गा ॥
 माझी आठवण । जातां झालीच नाहीं न ॥
 मांडीवरी दिली मान । कोणा केली ती स्वाधीन ॥ ७० ॥
 खालीं भूमि वर आकाश । ऐसें झालें मज दीनास ॥
 कांहीं फार करा थोडें । माझे होण्यापूर्वीं मढें ॥
 काय काळाचा भरंवसा । केव्हां घालील तो फांसा ॥

महानांही ओढी क्षणीं । आह्मी तर क्षुद्र प्राणी ॥
 ऐसा विश्वासघातकी । मज नव्हतासी ठावा कीं ॥ ७५ ॥
 हिंडोनियां देशोदेश । सांगेन सकळां लोकांस ॥
 झालें भाट मी अफाट । तुझा सांगायो बोभाट ॥
 पाहूं कसा मी बुडणार । बसलों तुझ्या नांवावर ॥
 आधीं तुझें बुडविन नांव । मग पाहिन अपुली वाव ॥
 मुखीं घास नाहीं दिला । दक्षिणामूर्ते रे तुला ॥ ८० ॥
 तीही लागली हळहळ । पुढें ठेपला हा काळ ॥
 हिंडु हिंडुनि थकला जीव । अंतरले करणार कींव ॥
 रडुरडुनी डोळे खोल । झाले शरीरही फोल ॥
 नीळकंठ वेडावला । चहूंकडोनी बुडाला ॥

वकिली.

नाम घेतांना बुडाला । ऐसा कोण तो आगळा ॥ ८५ ॥
 ऐसें तुकाचें वचन । त्यास मी हें उदाहरण ॥
 तुकारामा दुबळा हा । नाम घेतां बुडलों पहा ॥
 एक सांगूं का अनेक । हरली देवांची धमक ॥
 देवांचा नामधारक । त्याचें जग उपहासक ॥
 घेवोनीयां भक्तिपिसें । माझें जर्गी झालें हंसें ॥ ९० ॥

वकिली त्रागा.

पातकी म्हणोन, मज न तारीला । तर मी तुम्हांला, श्रेष्ठ देवा ॥
 आतां मग पुढें, मज भजतील । लोक हें निव्वळ, अबळ तुम्ही ॥
 बळवान तुम्ही, मजपाशीं लढा । पाहूं पाय पाडा, पायां खालीं ॥
 नाहीं तरी चुलींत, घाला तुमच्या नामा । पातकमहिमा, भजुंघ्या सतां ॥
 तुमचें नाम जाळावया । अभिरुंड माझी काया ॥ ९५ ॥
 चित्ता वडवाग्नीनें पेटली । त्यांत टाका नामावळी ॥
 जाळा तुमचें नाम आधीं । माझ्या जळत्या कुडीमधीं ॥

ऐसा प्रखर अग्नि । नाहीं नाहीं दुसरा कोणी ॥
म्हणुनी या हत्तापार्श्वीत । फाल नाम जाळा दत्त ॥

उपदेश.

अविनाशासंगें, अविनाश होशील । खळासवें खळ, सावध जीवा ५७००
तुझा तुज घेई, करोनी उपदेश । कोणी तें दुजास, शिकवावें ॥
मनीं नाहीं तरी, काय रुचे बोल । निजहित अमोल, ज्याचें त्यास ॥
ज्याचे त्याचे मनीं, व्हावा उपदेश । तरी बाह्यदेश, उपाय चाले ॥
गुरु उपदेशी, अपात्र शिष्याशी । दोघेही सर्वेसी, नर्का जाती ॥

वकिली, फिर्याद.

तुका वाणी धनलोभी । त्यानें काढिली गरीबी ॥ ५ ॥
नाहीं खालें पोटा । सांठवोनी केला सांठा ॥
सांठ सांठवोनी धन । दिलें विठू तुज ऋण ॥
वसूल न करितां । गेला सदेह वैकुंठा ॥
तथाचा मी पापी पुत्र । लेकर उधळ्या कंजुष पितर ॥
पितृधन आलें आयतें । माझ्या उधळ्या हातातें ॥ १० ॥
सर्गोपोटीं शनैश्चर । शुद्ध तुक्याचा पापी पुत्र ॥
लागों पाहूं घेणें देणें । पितृव्यवहार ते जुने ॥
खत जडलें विठ्ठल नामीं । साक्षीदार सद्गुरुस्वामी ॥
मजवूत बंदोबस्ती । नाहीं वसुलाची भीति ॥
अगा अगा ए विठोबा । माझे पितृऋण दे बाबा ॥ १५ ॥
नाहीं तर नव्हे ठीक । पुढें गति वाइट अधिक ॥
ऐशा सावकारें एकें । उभें केलें पुंडलीकें ॥
त्याचेंही त्वां घेतलें होतें । केलें नाहीं माघारें तें ॥
पणोनीयां अट्टावीस । युगें उभा राहीलास ॥

॥ २० ॥ झाला तितुक्यांत संतुष्ट ॥ २० ॥

॥ वाटेल तें करिन आतां ॥

तुज अन्नपाण्याविण । हृदीं ठेवीन कोंडोन ॥
 प्रखर हृत्तापाग्नीमार्जी । नामरूप तव जाळीन जी ॥
 नाना हाल करुनी करुनी । तुज मारीन दिनरजनी ॥
 मी हा मरेपावतर । तुला गांजीन जर्जर ॥ २५ ॥
 विठू सावध सावध । वाटे लाव ही फिर्याद ॥

वादीचा दावा.

दुसरा कीं तूंच खुद्द । होता तेव्हांचा गोविंद ॥
 तीच ही मूर्ति । कीं तुकाची खोटी स्तुति ॥
 पंढरी वा चंद्रभागा । ह्याच कीं दुसऱ्या सांगा ॥
 पुंडलीक चोखामेळा । कीं तो दगड पडलेला ॥ ३० ॥
 आतां मज देवा, आलें अवसान । वाचा हालवीन, व्हावी तैशी ॥
 पितृधन बळें, विठू मोठें कुळ । आयतें दयाळ, हातीं आलें ॥
 जरि महा घोर, पापी नसतों मी । तरि तुकारामीं, जन्मतों ना ॥
 थोरां नीच कुमर । खरें करण्या मी अवतार ॥
 आतां इथपासूनी । करूं पितृधन-उग्रणी ॥ ३५ ॥
 पहिली आई होती ब्राह्मणी । मज तुक्यानें केला वाणी ॥
 तुका निजला वामणीशीं । झाली घोर पापराशी ॥
 तैशा पातकाचें फळ । मी हें पापी झालों मूल ॥
 ऐसा गोळक मी वाणी । तुका बाप आई वामणी ॥
 भीड अब्रू लाज । स्वप्नीं सुद्धां नाहीं मज ॥ ४० ॥
 थेट मरणापर्यंत । करिन चैनीची शिकस्त ॥
 मरेन तेव्हांच विठ्ठल । माझ्या हातून सुटेल ॥
 वरा पितृधन गट्टा । सांपडला मज मोठा ॥
 आतां मज भय नाहीं । कळिकाळाच्या बापाचेंही ॥
 उठा उठा नारायणा । थोडा फार वसुल आणा ॥ ४५ ॥
 ऊठ विठू दादा । दारीं लागला तगादा ॥

येई येई रे विठुल्या । तारीं पातकी हा निळ्या ॥
 विठो पाय देई आतां । वरी फोडूं दे हा माथा ॥
 डोई फोडुनी तगादा । करिन विठुल्या गोविंदा ॥

भोळा भाव.

प्रेमपान्हा प्रेमपान्हा ॥ विठू भक्तांचा तान्हा ॥ ५० ॥
 विठू होई मांग न्हावी ॥ विठू वश हो सद्गार्वी ॥
 विठू झाला जोडे-उचल्या ॥ पावे अनायासें भोळ्यां ॥
 विठू गरीबांचा देव ॥ पावे पाहुनि भोळा भाव ॥
 योग जप तप व्रत ॥ नको भाव हाचि हेत ॥

अनुभवाविण परमार्थ.

हो कां पंडित शहाणा ॥ त्याचें कोणी मना नाणा ॥
 परमार्थाच्या गोष्टी ॥ बहु करितां येती ओठी ॥
 परी अनुभवजिव्हाळा ॥ आहे ऐसा शूर विरळा ॥
 सुखासुखी गप्पा ॥ करिती नोळखूनी बापा ॥
 तर्कशास्त्र आर्ग्युमेंटें ॥ ऐकुनि फोडावीं मुस्कटें ॥
 एक म्हणती मोरोपंत ॥ दुजा ह्मणे तुका मुक्त ॥ ६० ॥
 तिसरा काढी तिसरा ॥ यांनां समाधिस्थचि बरा ॥
 सुखीं चैन करितां ॥ वनती संतांचे मातापिता ॥

मातापितरांची पूज्यता.

ज्यांचीं मातापिता जीर्ती । त्यानें न फिरावें तीर्थी ॥
 दोहोंपैकीं एक होय । चडे तीर्थ सेवितां पाय ॥
 मातापितरें जिती । त्या प्रत्यक्ष देवमूर्ति ॥ ६५ ॥

संतप्रेम, धन्यता.

तुझी संतजन वाचे । घेतां नाम माझ्या वाचें ॥
 मज प्रिय बाहुन जास्त ॥
 तुमचा दास करा ॥

घडो पातक वा पुण्य । सदा अलिप्त मी धन्य ॥
सुखदुःख पुण्यपाप । खोटें संचित कर्ममाप ॥ ७० ॥
अवघे संचित क्रियमाण । वसलों प्रारब्ध खाऊन ॥

पूर्णपूर्णेश्वरदर्शन.

पूर्णपूर्णेश्वरा । दावा लीला या पामरा ॥
आलों दर्शन करोनी । तुझ्या आज्ञेच्या वरुनी ॥
यथाशक्ति केली सेवा । येई पूर्ण अनुभवा ॥
एका नामीं पूर्ण शब्दा । तुवां घातिला दोनदां ॥ ७५ ॥
पूर्णपूर्णेश्वर देवा । ऐसा त्वरित द्या अनुभव ॥
पूर्णपूर्णेश्वरा भेटून । जरि मी दुःखीच राहीन ॥
मग काय ब्रीद । वायां होय पूर्ण शब्द ॥
माझी हद्द झाली । तुमची पाहिजे दाविली ॥
करोनी दर्शना । उरावी कां विवंचना ॥ ८० ॥
देवा धांवा अत्रिबाळा । ब्रीद आपुलें सांभाळा ॥

वकिली व प्रार्थना.

काय पहातां पातक । करा दीनाचें कौतुक ॥
पातक्याचे पातका । थोरा देवा वधूं नका ॥
पातक्यासी पापी । म्हणुनच स्वीकार्य माबार्पी ॥
रोगी वैद्याघरीं जातां । वैद्या नये घाण म्हणतां ॥ ८५ ॥
घाण म्हणुन टाकिल । तो कां गांडू वैद्यशील ॥
तुम्हीं पापविनाशी । म्हणुनी पापी ये तुम्हांशीं ॥
पाप ह्याणुनी सांडाल । तरी कशाचें तें शील ॥
इतुकेंचि पहा देवा । पूर्ण पूर्णेश्वर ठरवा ॥
दीनाहूनी दीन । नका उपेक्षू हा जन ॥ ९० ॥
नाहीं नाहीं कुठें थारा । मज पूर्णपूर्णेश्वरा ॥
जोराचें तें नांव । ऐकुनी भरलो मनीं हाव ॥

काढुन रिण जिव जाळून । पार्थि येउन केला सण ॥
 होईल सर्वदुःखान्त । वाढुनि आलों हो धांवत ॥
 न होवो कीं अमृताऐवजीं । देव दीना विष पाजी ॥ ९५ ॥
 पूर्णपूर्णेश्वरा । अपुलें नाम खरें करा ॥
 मेलों हो मेलों । गुरुराया वायां गेलों ॥
 जागृतीत दैव फसवी । स्वप्नें फसवावें त्वां केंवि ॥
 होउनि दृष्टान्त चिठ्ठ्या । झालो आज्ञा टाकुनियां ॥
 जीवाचें करोन रान । आज्ञा मानिली प्रमाण ॥ ५८०० ॥
 पूर्णपूर्णेश्वर नांवा । खरें अक्षरशः ठरवा ॥
 काय करूं देवा । धांवा धांवा धांवा धांवा ॥

धांवा.

आई तुझें मी लेंकरूं । आतां किती कैसा फिरूं ॥
 माये थकलों गे । कसेंही तार जिवलगे ॥
 नको पाहूं कांहीं । ऊठ धांव गे लवलाहीं ॥ ५ ॥
 कींव कर कींव कर । धांव पाव गे सत्वर ॥
 कुलस्वामिनी । न मरूं दे अदयपर्णी ॥
 अपराधी तरी । लेंकरूं मी तूं मातुःश्री ॥
 पहा इतुकाच न्याय । पुढें माझा अन्याय काय ॥
 राजी खुषी तुझ्या पार्यीं । मीही ठेविलो अक्षर्यीं ॥ १० ॥
 धांव धांव धांव । धांव धांव कर कींव ॥
 माझा करुणापर धांवा । झोंबू दे गे तुझ्या जीवा ॥
 धांव धांव धांव । जगा वृत्तान्त ऐकीव ॥
 माझे हितकर । तुझा जागिव महिमा थोर ॥

धांवा. °

° मी दीन । घरितों चरण, जीवें भावें ॥ १५ ॥
 या काळजी ॥

धांव रे उमाकांता । माझी वार सार चिंता ॥
धांवरे मायबापा । माझ्या विझीव भवतापा ॥
अनसूये धांव वेगें । दीनासाठीं आधीं ये गे ॥

गुरूस प्रार्थना.

लौकिकांत ब्रह्मचारी । मनीं गाढवाचे परी ॥ २० ॥
देवा मी मरतां पापी । कोणा येईल दया बापीं ॥
देवा मज धरा । पापी निळूसी सावरा ॥
पडलों पडलों हो गुरू । कोणावरीं धीर धरूं ॥
एकला मी परदेशीं । कैदी आसाचीया फांशीं ॥
जीव सुखलुब्ध । झालों देवाला बेशुद्ध ॥ २५ ॥
पुढची मारामारी । केंवि सोसूं मी भिकारी ॥
केला तुझांशीं करार । शिष्य मी तूं गुरू थोर ॥
राखा कराराला । ठायीं ठायीं जपा मला ॥
मी हा अनाथ । दक्षिणामूर्ति तात ॥

वकिली.

• घोर करोनी पातकें । आह्मी पतित झालों पक्के ॥ ३० ॥
आतां देवाचें उचित । देवानें करावें स्वस्थ ॥
देव पतितपावन । आह्मी खरे पतितजन ॥
इतुकाच न्याय । दुसरा न सुचे उपाय ॥

संन्यास. गुरूआज्ञा.

स्वस्थ रिकामा बैसोनी । बघतों प्रारब्धाची करणी ॥
झुगारिला मुहूर्तामुहूर्त । अवघाचि झालों स्वस्थ ॥ ३५ ॥
मरो तरो कोणी । नौहीं आमुचीं ती करणी ॥
घेतला संन्यास । मन जाहलें उदास ॥
गुंडाळली पूजा । बघतां स्वस्थ बसुनी मजा ॥

थोडी संध्या अन्नपाणी । ब्राह्मणाचें ह्या वर्तनीं ॥
राहिलों बांधून । गुरु-आज्ञेसी प्रमाण ॥ ४० ॥

गुरूस प्रार्थना.

गुरुराया ये सत्तरी । ह्ये या निळक्याचा कैवारी ॥
तुझी जरी अनाथनाथ । तरि धांवा हो त्वरित ॥
माझ्या पांडुरंगा । करूं नको भक्तिभंगा ॥
सद्गुरु दक्षिणामूर्ति । माझी दाद घ्या हो चित्ती ॥
फोडिला हंबरडा । धांवा गुरुराया घडाडा ॥ ४५ ॥
तुझाविण मज । कोणापार्शी काय काज ॥
वाढना पायांचा लोभ । भावीं न होऊं द्या गरीब ॥
मी हा उघडा बाघूडा । देवा तुजविणें बापूडा ॥
गुरु आई करीं कींव । मज होसेचें पाजीव ॥
सोड वैराग्याचा पान्हा । मी हा तान्हेला तव तान्हा ॥ ५० ॥
बहु दिवसांचा उपाशी । धाप टाकिली पायांशीं ॥
नको करूं आशाभंग । सोडूं पाहे प्राण अंग ॥
तुझाविण निराधार । निळकंठ झाला चूर ॥
सुखें लोटितां प्रवासी । स्वामी वाट तरी कैसी ॥
बापा करुणामूर्ति । थोडी तरि दाद घ्या चित्ती ॥ ५५ ॥
धनादंभाचिये बाबीं । सुखें वसों द्या गरिबी ॥
माझ्या भक्तीवरी घाला । कधीं न पडो दयाळा ॥
सांपडलों मदनाहर्ती । झाली अन्तर्बाह्य फजिती ॥
काय करूं देवा । दीना सोडवा सोडवा ॥
देवा देवा करुनीयां । प्राण जाइल आज उद्यां ॥ ६० ॥
मग बुडालों सर्वस्वी । गुरु आधीं दाद घ्यावी ॥
यज्ञयावत् प्राणिमात्र । वर्जुनि तुला केला मित्र ॥
करीं सारथ्य मित्रत्व । घडीव पायांच दास्यत्व ॥

वैराग्य.

ब्रम्हज्ञान वा जाणीव । हवें म्हणे तो गाढव ॥
नको नको मोक्ष मुक्ति । पार्थी लीन राहो मति ॥ ६५ ॥
नको योग याग तप । अवघें दंभचि तें पाप ॥
नको तीर्थ क्षेत्र पुण्य । पार्थी मति जडो धन्य ॥
नको मान धन गृह । नाही कशाचाच मोह ॥

देवरूपभेद, प्रार्थना.

पातक्यांचे साठी । देव जन्मे मायेपोटी ॥
होई सगुण साकार । आहे पंढरींत कटिकर ॥ ७० ॥
आहे वाडींत वसती । गाणगपुर औदुंबरीं ती ॥
अनसूयेच्या दारीं । खेळे नाचे अंगणभरी ॥
तो मज आवडला । चिर्त्ती प्रेमपाश जडला ॥
माझी सहज प्रीति । गेली द तुझ्या वरतीं ॥
नको देऊं मजला । वळी पडूं विषमांला ॥ ७५ ॥

देवास दोष.

मुक्तवोनी तुक्या । हा कां वगळिला निळक्या ॥
ऐसा पक्षपात । देवा केला माझा घात ॥
एका जेववावें । एका उपाशीं मारावें ॥
ऐसा कैसा न्याय । हीच समता कीं काय ? ॥

क्षमा.

आतां मज कांहीं, नको जी दातारा । निळू ये चाकरा, ऐसें म्हणा ॥ ८० ॥
अवघे जीवजंतू, क्षमा करा मज । घोर दोषी आज, मीच गमलों ॥
क्रिया नष्ट पापी, चांडाळ हें मन । सर्वाहूनी हीन, मीच साचा ॥
अंगीं दोष नाही, ऐसा नसे कांहीं । इंद्रियेही दाही, भरिलीं दोषें ॥

सर्व दुर्विकार, माझे मनाठारी । भरले अक्षर्यो, मांगुडा मी ॥
पायां पडतो तुमच्या, शुद्ध लीन भावें । मज तुह्या जीव, क्षमा कीजे ८५

प्रार्थना, आत्मनिंदा.

राखें आई पांडुरंगे । मी हा अनाथ सर्वांगें ॥
जन्मा घालोनी उंचशा । माझा बघतेसी तमाशा ॥
कैशी ही वेळ पडो । सुखें तुझी सेवा घडो ॥
मनाचा द्वेष मत्सर । सुटो ऐशी कीव कर ॥
पर विश्व संतोषी । ऐसा मी गे पापराशी ॥ ९० ॥
सर्पापरी दंशखोर । आई जातीचा महार ॥
मनि, विषयवासना । हित दुजाचें बघवेना ॥
दिनमणि—अस्त असतां । चांदणीला चकाकता ॥
तैसा पुण्यवान् मी धन्य । जंव न देखों तुक्याचें सैन्य ॥
कोणालाही निंदूं कैसा । मीच सर्वांगें कोळसा ॥ ९५ ॥
अन्तर्बाह्य काळा । देवा उजळा उजळा ॥
तुही अग्नि मी तृण । टाका समूळ जाळून ॥

विनंति.

नको मानामान । घेई मना लहानपण ॥
मी हा पातकी करंटा । हिता घातला वरवंटा ॥
देवा धांवा या पातक्या । तारा तुक्यावाणी निळक्या ॥ ९९०० ॥
नका करूं निवडानिवडी । पक्षपात वाइट खोडी ॥
बहु करुनी जोड । झाला माझा हिरमोड ॥
नुरला उपाय । जीवा लागली हाय हाय ॥
ऐसें तळमळत मरणें । भाग आलें लाजिरवाणें ॥
५. ५५ दत्तांच्या माउले ॥ ५ ॥
॥ ५५ ॥ द्या हो चित्ती ॥

पाय.

मी पातकी चांडाळ । अंबे धुई माझा मळ ॥
 सद्गुरु दक्षिणामूर्ति । मी हा आलों काकूळती ॥
 गुरूंनीं दिली आज्ञा, दत्त अंबा भज । त्याचें केले आज, कडबुळें मी ॥
 सद्गुरुमूर्तीचे दोन पाय । अंबा आणि दत्तात्रेय ॥ १० ॥
 दोन्ही पायांवर, ठेविली मी डोई । दत्त अंबाबाई, प्रसन्नचि ॥

पापी शिष्याची गुरूस विनंति.

दक्षिणामूर्ति पावना । पावा नीलकंठा दीना ॥
 दक्षिणामूर्ति देवा । माझा तूं प्राण-विसावा ॥
 न सिद्धि न साधन । कांहीं गुरुदयेवीण ॥
 ऐसा जाणोनी निर्धार । माझी शंका फिटली पार ॥ १५ ॥
 ह्याणुनियां दीनपणीं । लागलों सद्गुरुभजनीं ॥
 पापी परि केविलवाणा । क्षमा भाकितों करुणा ॥
 श्रीदक्षिणामूर्तिगुरु । तुझांविण मी काय करूं ॥
 सर्व जगाचा मी उद्धट । तुमच्या पायांशीं लगट ॥
 नाहीं आत्मानात्म विचार । नाहीं घडत परोपकार ॥ २० ॥
 सर्वभूतीं दया, क्षमा शांति ऐशीं । लक्षणें मजशीं, पारखींच ॥
 नाहीं जाणत मी मन । नाहीं जाणत आत्मा पण ॥
 नाहीं घडत पुण्य । अवघें पाप बरवें शून्य ॥
 लीनता समता । नाहीं अनुताप चित्ता ॥
 नाहीं सहनशीलता । विघ्नसंतोषी मी ताता ॥ २५ ॥
 द्वेष मत्सर । हे तों अंगीं भरले फार ॥
 मान दंभ ऐट । भरली अंगीं आटोकाट ॥
 परधन परनारी । माझ्या सदा ध्यानांतरीं ॥

मरणाची भीति वाटे । तुमचें पाय आठवीतों ॥
 नाहीं कळला देव । कैसा कोठें ठेवूं भाव ॥ ५ ३० ॥
 करिन बरें ऐसी किती । माझी पामराची शक्ति ॥
 वेदशास्त्र धर्माचार । नाहीं घडला काडीभर ॥
 चहूंकडुनी मी हा दीन । पापाकडे ओढे मन ॥
 तुमचे पाहिलेले चरण । त्यांसच भजें करुनी स्मरण ॥
 माझें हित करणें । तुझ्या हातीं गे दक्षिणे ॥ ३५ ॥
 स्वामी तुझी मरुनि गेलां । पडलों अनाय एकला ॥
 नाहीं उरलें पाठवळ । लागे क्षणोक्षणीं तळमळ ॥
 निरवानिरव वासलात । माझी काय हो केलीत ॥
 आधींच मी द्राड । त्यांत झाला हिरमोड ॥
 नाहीं आकळितां कोणी । उरला मज माथेचा धनी ॥ ४० ॥
 निरुपायें झालों खिन्न । मन अधिक भडकोन ॥
 येई कल्पने तें करों । नाहीं ठाव सारासारीं ॥
 पोटापाण्याची ही दैना । अधिक भांवावते मना ॥
 त्यांत या मदनानें । झालों पशु पशूहून ॥
 नाहीं सांगायही जागा । दुःखें पावलों उद्वेगा ॥ ४५ ॥
 देवा गुरुराया । धांवा वांकुड्या या समयी ॥
 धांवा दक्षिणामूर्ति । उडली माझी तारांवळ ती ॥
 छाती फुटली माझी । धांवा माझ्या सद्गुरु जी ॥
 अंबा वा दत्तपादुका । मज दिसती पाषाण फुका ॥
 तुम्हां जिवंत मी पाहिलें । तेथें मनचि लागलें ॥ ५० ॥

भक्तिभिक्षा.

मी हा तुझ्या भागें मागें ॥
 मागें देई भक्तिजोगें ॥
 जेव्हा तें घडो ॥

तुझीया पायांचें, निष्काम भजन । मज दीनाकडुन, कैचें घडे ॥
 तितुकें घडीव, आई पतिव्रते । चालीव निजसत्ते, काळावरी ॥५५॥
 तुका हाणे पतिव्रता । तिची काळावरी सत्ता ॥
 आई तूं पतिव्रता । तुकावचन न हो वृथा ॥
 भक्तिभंग न होऊं दे । बुडोत तरोत बाकी धंदे ॥

गुरुवर भार.

गुरु तुझांसी प्रार्थणें । ऐका दयाद्र कानानें ॥
 देवही कोपतां । होय सद्गुरु तारिता ॥ ६० ॥
 ऐशा वाक्यांची सत्यता । आली बघणें या पतिता ॥
 नीलकंठ शिष्यावरतीं । सद्गुरु दक्षिणामूर्ति ॥
 तुझी लिहा पुढला न्याय । ()

गुरुस प्रार्थना.

कामक्रोधा । झालों गुलाम मी बंदा ॥
 अंतरलों तुझ्या पायां । नुपेक्षीं गा गुरुराया ॥ ६५ ॥
 माझे उचित तें करा । नका तोडूं या पामरा ॥
 सर्व-अंगें मी अन्यायी । पदर पसरितों पार्यीं ॥
 कालवोनी येई रडें । आंतल्या आंतचि कोडे ॥
 दक्षिणामूर्ति धावा । अंगीकारिलेल्या पावा ॥

अंगीकारार्थ प्रार्थना.

बोलुनि चालुनि दीन । म्हणुनी करा अंगीकरण ॥ ७० ॥
 दीननाथा ब्रीदावलि । देवा पाहिजे राखिली ॥
 मी हा दुःखभयदग्ध । खिन्न मानमदनलुब्ध ॥
 चिंतातुर रोगग्रस्त । महा पातकी अशक्त ॥
 सर्वांगेंच काळा । परि तुझा अत्रिवाळा ॥

दीनानाथ ब्रीदावलि । मज पाहिजे दाविली ॥ ७५ ॥

अवघा पारखा जन हा । मज वाली कोण पहा ॥

संसारत्याग.

आधीं करावा विचार । मग सोडावा संसार ॥

किंवा साधेल संसारांत । करा तितुकाच परमार्थ ॥

अविचारें संसारत्याग । करितां दोहींसी न थांग ॥

हेही गेलें तेही गेलें । हातीं धुपाटणें आलें ॥ ८० ॥

अनन्य शरण.

नीलकंठाचा निर्धार । अवघा स्वामी सत्तेवर ॥

काय माझा पाड । कीं मी कांहीं करिन घड ॥

स्वामीब्रीदा विश्वासोन । उडी घातली म्यां वरुन ॥

पुढें कोणत्या त्या तडे । नेणें माझ्या स्वामीकडे ॥

श्रीदक्षिणामूर्ति स्वामी । जेथें तेथें उभा हा मी ॥ ८५ ॥

नाहीं दुजाकडे । हुंकून बघत वांकडें ॥

त्रागा, निराशा.

कुठें पातकी मी मांग । फेडूं पापाचें ह्या पांग ॥

स्वामी केंवि कोणापुढें । देऊं पापाचे या झाडे ॥

केला देव देव । नाहीं झाला दत्तभाव ॥

जीव वेवतावला । पापीं निःसंग जाहला ॥ ९० ॥

गेली भक्ति ती उडोन । वाटे होईल तें करीन ॥

देवा मज भाविकासी । फुका दिघलेंसी फांशीं ॥

माझ्या विश्वासाचा घात । झाला कोणा सांगूं मात ॥

पापमति दुणावली । मनीं अभाक्ति जडली ॥

म्हणवुनी देवदास । झाला दोषांचा उपहास ॥ ९५ ॥

नानापरि आळविलें । तरी कोणी नायकीलें ॥

नाही झाले भलें । तुझीं स्मरोनी पाडलें ॥
 स्मर्तृगामी ब्रीद । खास बुडलें झाला भेद ॥
 अनाथांचा नाथ । ही तों बुडालीच गोष्ट ॥
 मज कामक्रोधाहतीं । मरूं दिलेंसी श्रीपति ॥ ६००० ॥
 नाही वाढविली भक्ति । झाला हिरमोड या चित्तीं ॥
 इहलोकीं उपहास । होउनि मुकलों परास ॥
 इथें उपाससर । पुढें यमार्जीचा मार ॥
 ऐसें आलें देवा । तुज भजतांना देवा ॥
 जातां शरण देऊळीं । देवानेंच गिळिली बळी ॥ ५ ॥
 भाकितां रक्षण । केलें देवेंच भक्षण ॥
 कामक्रोधांकित बंदा । मज केलासी गोविंदा ॥
 आतां पुढें काय बोलूं । कोण देवाहून दयाळू ॥
 जीव तोडुन तोडुन । देवा तुझें केलें स्मरण ॥
 त्याचें कां हें ऐसें फळ । दिलें उलट बाष्कळ ॥ १० ॥
 भजलों कशासाठीं । मनीं पहा हो जगजेठी ॥
 जीव जाळुन वेळोवेळीं । दिव्याही न झालांसा वाली ॥
 होती शक्ति तैशापरी । तुज भजलों श्रीहरी ॥
 तरी दुर्मतींचा नाश । नाहीं नाहीं रे केलास ॥
 देवा मज वाटे खंती । कुठें सांगूं तव अपकीर्ति ॥ ११ ॥
 कुत्र्यामांजरांचे हातें । मेलें सिंहीचें बच्चें तें ॥
 गरुडाचीं पिलीं । मुखें गांडुळानें खालीं ॥
 राजियाची मुलें । वडान्यानीं घेतलीं मोलें ॥

• धांवा.

देव अनाथांचा वाली । ऐशी कीर्त म्यां ऐकिली ॥
 ऐकिलें नरहरि । हा तो दीनांचा कैवारी ॥ २० ॥

धांवा दीनांच्या दयाळा । काळा न कापों धां गळा ॥
 नरजन्मा येऊनीयां । नाहीं सेविलें तव पायां ॥
 गुरु दाक्षिणामूर्ति । माझी दाद घ्या हो चित्ती ॥
 तुझाविण दुजाप्रति । कोणा येई काकूलती ॥
 धांव धांव गे दयाळे । धांव सहुरु माउले ॥ २५ ॥

गुरुस प्रार्थना.

लाज भीड करुनी आड । आज झालों मी निर्भीड ॥
 जाहलों निःसंग । गुरु करा हो उपयोग ॥
 तुमचें चरणस्मरण । घडो सुखें क्षणोक्षण ॥
 उरावरी आला काळ । गुरु सांभाळा निजवाळ ॥
 कैसा जरी पातकी मी । लेकरुं मी तुझी स्वामी ॥ ३० ॥
 माझा करणें सांभाळ । तुझां भाग सर्व काळ ॥
 पातकी नसतां । कोण जाईल शरण संतां ॥

वकिली.

सतें पापी हणूनीयां । त्यजितां ब्रीद होय वायां ॥
 साधुसंतांचा तो, पाप्यांशीं वेव्हार । देऊनी उद्धार, घ्यावें पाप ॥
 तरिच मी आशें, आलों हो शोधीत । तुझांसी काशींत, गुरुराया ॥ ३५ ॥
 पार्थी पडोनीयां, पदर पसरिला । अंगीकार केला, प्रेमें तुझी ॥
 गुरुशिष्य ऐसा, जाहला करार । आतां तुझांवर, पुढंची भिस्त ॥
 मत्पापपुण्याचे, तुझी जबाबदार । नीलकंठ पामर, दीन लीन ॥
 घातिला मी हात, शिष्यपण हक्का । सांभाळा हो शिक्षा, तुमचा तुझी ॥
 नाहीं कागदाला मान । शिक्षा मानिताती जन ॥ ४० ॥
 शिक्ष्याचा कागद, अवमानिला जातां । शिक्षार्थीशावरता, कलंक तो ॥
 सहीशिक्ष्यासंगें, कागदासी मान । देणें हें प्रमाण, अवघ्या जना ॥
 कागद बिचारा, असो कशाचाही । शिक्षयायोगें दाही, दिशा मान्य ॥

तैसेपरी देवा, माझी तुमची गत । कागद नीलकंठ, शिक्षा तुम्ही ॥
माझा अपमान, होतां तुम्हांवरी । दक्षिणामूर्ति-हरी, लाज अवची ॥४५॥

वकिली.

बोलून चालून, पंगू मी दुर्बळ । ह्यणूनी कळकळ, करणें तुम्ही ॥
पापपुण्य जबाबदारी । कां ती मज दीनावरी ॥
माझें जाळोन आंतडें । फाडिलें, मी तुमचे जोडे ॥
मज दुःख होतां । स्वामी दोष कोणावरता ॥

गुरूकडे तक्रार.

अति वांकुडीशी, पाहुनीयां वेळ । निःसंग अवखळ, झालों आज ॥५०॥
भाडभोड लाज, टाकिली किसोन । तुमचा मानामान, न बघें मी ॥
नाहीं वडिलांची, मुर्वद राहिली । दश जीवां झाली, लाही माझ्या ॥
निरवानिरव, माझी करूनियां । दिलें लावूनीयां, काशींतूनी ॥
पश्चात आपण, झालां समाधिस्थ । माझी वाताहात, झाली इकडे ॥
आतां संकटकाळीं, रडायामी जागा । नाहीं सर्व जगा, माजी उरली ५५
जो जो बघावा तो, लुच्चाचि दांभिक । धन नारी मुख, लाभ पाहे ॥
मजपूनी कोणा, कांहीं नाहीं लाभ । उलट मी गरिब, ओझें त्यांसी ॥
मग सुहजचि, करिती कंटाळा । अपमान अवकळा, करिती नाना ॥

धांवा.

तुम्हां पश्चात दुर्नाम । हें तों अधमाहूनी अधम ॥
झाली फसगत । मी हा बैसलों रडत ॥ ६० ॥
धांव घेई आई । आधीं धांव माझ्या आई ॥
तूंच दत्त अंबा । मज नीलकंठ गरिबा ॥
किती अंत घेशी । मी तों पातकांची राशी ॥
जरी कैसाही गधडा । तरी भाविक भाबुडा ॥
धांव ये गे माझ्या वाली । धांव सदुरू माउली ॥ ६५ ॥
हाय हाय नरजन्मा । येउनि बुडलों हाय रे कर्मा ॥

दश दिशा झाल्या शून्य । नाही उरला वाली अन्य ॥
 दक्षिणामूर्ति तूं एक । दिससी कैवारी चोख ॥
 माझे अंतर्याम पहा । गुरु दांभिक नव्हे हा ॥
 धांव घालीं माझे आई । पडलों उचलून घेई ॥ ७० ॥
 मज दीना तूंचि एक । कोण आहे गे आणिक ॥

दैन्य.

जैशी तुझी मजी । तैसें घडे सहजासहजी ॥
 नलगे करणें उपाय । चाले कोणाचें तें काय ॥
 स्वामी माहुरेश्वरा । नका कापूं अपुल्या पोरा ॥
 नीलकंठ दीन दीन । धरितो तुमचे चरण ॥ ७१ ॥
 आधीं मज भोळा करीं । मग हो भोळ्यांचा कैवारी ॥
 पदर पसरोनी पायांस । करितों उच्छिष्टाची आस ॥
 अवघें जग हें मारीतें । तुम्ही एक भले त्राते ॥

विश्वास, धांवा.

डोळे मिटूनीयां, गुरुवरी विश्वास । टाकोनी उदास, राहें मना ॥
 क्षणांत फेडील, तुझे सर्व पांग । न होई भणंग, माझ्या जीवा ॥ ८० ॥
 धांवा दक्षिणामूर्ति । मज प्रासे कालभीति ॥
 धांवा दक्षिणामूर्ति । माझी कळकळ ध्या चित्तीं ॥
 देवा वेवतावलेला जीव । शांत करा करा कींव ॥
 धीर नाही हो मुळि नाही । धांवा गुरुनाथा लवलही ॥

जगाचा वीट, धांवा.

मी तर अज्ञान लहान । मूल तूं मत्तात जाण ॥ ८१ ॥
 दीनानाथ ब्रीदावली । आजि पाहिजे राखिली ॥

मजें । भक्त राखिले त्वां देवें ॥

त्वां न मारुं दिधलें ॥

त्याची उलटीच रांगोळी । ऐसें करीं कीं त्वा केली ॥
 धांवा इथें आधीं । अडकलों आडसंधीं ॥ ९० ॥
 न चले गुंग झाली मती । सांपडलों चोराहार्तीं ॥
 धांवा पतितपावना । धांवा धांवा दीनोद्धरणा ॥
 कोण ही हेलना । देवा तुमच्या भक्तजना ॥
 अर्जुनाच्या कैवारी । धांव गोपाळा मुरारी ॥
 तूं आपुल्या हातें मार । परी जगीं घे कैवार ॥ ९५ ॥
 जैशी पीस अथवा ऊ । नको जगा दुखवूं देऊं ॥
 झालों पातकी कसला । तरि मी तुम्हांसी विकलेला ॥
 तुम्हां हातें दंड । करा सोडा वा उदंड ॥
 परी अन्या हातीं । नका करवूं अपकीर्ति ॥
 जीवा लागला वणवा । धांवें कृष्णा दत्ता देवा ॥ १०० ॥
 ऐशाहून मरतां जीवीं । काय ओस पडे पृथ्वी ॥
 करा जगाआड । माझें पातक्याचें तोंड ॥
 हलकटाशीं लढावया । नका जिती ठेवूं काया ॥
 कुठें उडी घालूं । ये रे दीनांच्या दयाळू ॥
 तुझा माझा करार । कीं तूं बाप मी हा पुत्र ॥ ५ ॥
 आतां हलकटां । हातीं न द्या माझ्या ताता ॥
 माजले कलीचे गुण । वाटे जावें जग सोडून ॥
 बापा धांव रे घडाडा । माझा ऐकोनी हंबरडा ॥
 गु खाणारी तरी । तुम्हां रक्षणे गायत्री ॥
 तैसा बाळक । पापी तरी आधीं राख ॥ १० ॥
 उदारांच्या राण्या । नको पाहूं पापपुण्या ॥
 बापलेकांचें नातें । अन्य विचार काय तेथें ॥
 मी तों पांगळा पांगळा । दोन्ही डोळ्यांनीं ओघळा ॥

चहुंकडुनी अगदीं दीन । बापा करा सोडवण ॥
 दुजाला मी शरण जातां । किती लाज तुमचे माथां ॥ १५ ॥
 आई दक्षिणा मूर्ति । जर्गी दावा न फजीती ॥
 पडलेला संबंध । राखा राखा अपुलें ब्रीद ॥
 विनवितों गुरुराया । पसरोनी पदर पायां ॥
 नाहीं मज अन्य जागा । कीं जी येईल उपयोगा ॥
 तुह्मीच एकटे । माझे वडील धाकुटे ॥ २० ॥
 निळू गुरुभक्त । तो द्या पडों ना नकीत ॥
 दीन निळूला या । कोणी नाहीं हो ताराया ॥
 एकटाच जीव । सांपडला संकटि धांव ॥
 अंतरलें सर्व । एक तूंचि कर्ता कींव ॥
 एकुलत्या एका । धांव बापा तार लेका ॥ २५ ॥
 नीलकंठ बिन । दक्षिणामूर्ति सज्जन ॥
 नांव पडलें तें आज । बुडतां कोणासी ती लाज ॥
 स्वामी झालों पराधीन । येई रडें भडभडोन ॥
 धांवा धांवा धांवा । श्रीदक्षिणामूर्ति देवा ॥

गुरूवर भार.

ब्रह्मा विष्णु शिव कोपतां । एक सहुरु राखीता ॥ ३० ॥
 गुरुचरित्रांचा बोल । त्यासी न लावा हरताळ ॥
 मज एक समजे खूप । कीं मी लेंक तुम्ही बाप ॥
 सांभालुनी मज अधमा । तुह्मी राखा तुमची महिना ॥
 बापा धांव मुलाकडे । माझें जळालें आंतडें ॥
 दक्षिणामूर्ति आई । माझी आली प्राणघाई ॥ ३५ ॥
 तुह्मी माझे गुरु, मीही तुमचा शिष्य । माझें भूतभविष्य, तुमचे पाय ॥
 वकिली धांवा.
 विसरलों तुझे पायां । झोंवे अभक्ति मना या ॥

गुरु देती शिष्यां फार्शी । ऐसें न घडो कालांतेंसीं ॥
 गुरु मी काय करूं । धांवा माझ्या कल्पतरू ॥
 कल्पतरूखालीं । बैसलेलीं भुर्कीं मेलीं ॥ ४० ॥
 ऐसें न घडो विपरीत । स्वामी वेळीं धांवा येथ ॥
 गुंतला माझा गळा । घाव वर्माला लागला ॥

गाईचा वियोग.

गाईचा व माझा । होई वियोग गुरुराजा ॥
 मजविणें ती प्राण । सोडील रे बापा जाण ॥
 बहु लाडें मीं पाळिली । कैसी पाहूं दुरावलेली ॥ ४५ ॥
 क्रोण तिची निगा । करील मजसम देवा सांगा ॥
 रोडवेल ती अंगानें । धांवा कृष्णा चक्रपाणे ॥
 तिच्या जीवाचे हाल । परके लोक करितील ॥
 पोटाची उपासमर । होइल तिची देवा दूर ॥
 माझ्या दुदैवासाठीं । तिला नका मारूं पोटी ॥ ५० ॥
 ती गाय मी गोऱ्हा । ऐशी होउन गेली तऱ्हा ॥
 गाईवासरांचा वियोग । होणें न पडों द्या भाग ॥
 काढा तडजोड । ठेवा एकस्थळीं ही जोड ॥
 जडलेलें प्रेम । नका तोडूं करा धर्म ॥
 एकमेकांकडे जीव । लागला एकमेकाचा भाव ॥ ५५ ॥
 देवा गाय इतुका शब्द । ऐकुनि धांवा राखा श्रीद ॥
 तिच्यासाठीं तरी । दया करा या पामरीं ॥
 गाईकडे बघून । येई गोपाळा धांवोन ॥

गोमातेची प्रार्थना.

कां गे जाशी अंबे । आह्मी त्यजोनी गरीबें ॥
 तुज आला कां कंटाळा । पाहुनि दरिद्री पाण्याला ॥ ६० ॥
 तुज नव्हे ऐसें काय । जड आहे माझे कार्य ॥

कीं कशाची अढी । धरिसी पाहूनी बापुडीं ॥
 होतीस आईच्या खालीं । ती मी कांसेंतुन तोडीली ॥
 त्याचा योग्य हा मोबदला । देसी कां ह्या अभाग्याला ॥
 माझी तुझी ताटातूट । न घडे ऐसें करीं ऊठ ॥ ६५ ॥
 तुझेवरी माझे प्राण । कुठें राहूं तुज सोडून ॥
 कोण जाणे पुन्हा, पडेल कां गांठी । कीं ही होय तुटी, अखेरीची ॥
 अवे नावरती अश्रू । कैसें मनासी आवरूं ॥
 हात तुझ्या अंगावरून । पुढें फिरवील कोण ॥
 मज पाप्याला कां, कंटाळसी आई । मी लेंक तूं आई, ऐसें करीं ॥ ७० ॥

धांवा.

देवां दाव प्रभाव । माझा न उडों दे भाव ॥
 सांडुनी जगवेव्हार । तुज भजलों थोडा फार ॥
 तें कांहीं मनीं आण । तुज अनसूयेची आण ॥
 खरा अत्रीच्या पोटचा । तरि मज वाली हो साचा ॥
 मो तुझा तूं माझा । मज जगा दाव मजा ॥ ७५ ॥
 नको कापूं मान । केली पार्यां जी अर्पण ॥
 अवघें हिताहित । माझें तूंचि अत्रिमुत ॥
 आतत्यायी नको होऊं । वडील तूं मी लहान भाऊ ॥
 येई रे दादा दत्ता । घेई धाक्या नीलकंठा ॥
 सर्वांगें निराधार । होउनि धरिलें तुझें घर ॥ ८० ॥
 आतां नको तोडूं । घरीं आलेलें भांवडूं ॥
 पुष्कळसा झाला छळ । आतां अखंड कुरवाळ ॥
 तुजवीण कोणाकडे । वासूं तोंड मी बापुडें ॥
 छत्र असें पाहून । आलों भुकेला धांवोन ॥
 स्वामीं फसलों चिखलांत । धांवा नको येऊं अंत ॥ ८५ ॥
 झाली शिकस्त । करा दशांगें मदत ॥

गुरूस हांक.

दत्ता दक्षिणामूर्ति । धीर धरुं कोणावर्ती ॥
 अवघें विश्वची फिरलें । निळकें एकटें चिरडलें ॥
 तुह्मी करितां डोळेझांक । दुसऱ्या कोणास मारुं हांक ॥
 दत्तूचा भाऊ निळक्या । बुडाला कळेल त्रैलोक्या ॥ ९० ॥
 तुजकडे आलों रडत । दत्तू दादा ऊठ ऊठ ॥
 तुह्मां तिघांतलाच मी एक । चौथा अर्त्रीचा मी लेक ॥
 मज कोल्हे कुत्रे खाती । बघ ही कोणाची दुष्कीर्ति ॥
 अरे मी कां रडावें । तुह्मी तिघे असतां जीवें ॥
 मला कां रे ऐशी वेळ । दत्तू पडावी अवखळ ॥ ९५ ॥
 चवथा अभागी बुडाला । आवडेल कां त्या अनसूयेला ॥
 धांवा तिघे जण । करा कुळकीर्तिरक्षण ॥
 महा बळी तिघे जण । असतां माझी दाणादाण ॥
 मग काय बोलूं । आहे अनसूया कनवाळ ॥
 दत्त शशि दुर्वास । ऐसे भाऊ या पाण्यास ॥ ६२०० ॥
 एकाहूनी एक थोर । रथी महारथी उदार ॥
 उठा तिघे बांधा मोळी । माझी न होऊं द्या होळी ॥
 एकाहूनी एक चढ । तिघे तुम्हीं चवथा भ्याड ॥
 तुमचें अनाथ भावंड । नका धरुं डोळ्यांआड ॥
 दत्ता उदारांच्या राण्या । लागो आग ऐशा जिण्या ॥ ५ ॥
 मोळा भाबुडा पाहोनी । ठकविलें हलकटांनीं ॥
 पदोपदीं अपमाना । परिस पाठवा मरणा ॥
 नाहीं तरी तिघे जण । धांडनि राखा चवथा दीन ॥
 दत्त चंद्र व दुर्वास । निळक्या पुत्र अनसूयेस ॥
 आपुली चौघांची । राखा अब्रू आईबापांची ॥ १० ॥
 आई अनसूया होय । खुष माझी संपतां हाय ॥

आईस विनवणी.

पंगु अंध मी पामर । चढूं कैसा भवडोंगर ॥
 कोणी नाही त्राता । आई अनाथ एकटा ॥
 आई अनसूये । माझी विनवणी ऐकें ये ॥
 होउनी दीन अनाथ । तुझ्या पडलों ओटीत ॥ १५ ॥
 भवभयापासून । माझें कर गे जतन ॥
 इतुकें अल्प दान । कर मागतों जोडून ॥
 माते घोर मी अपराधी । तरी तोडूं नको कधी ॥
 तुझ्याविण मज दीना । नाही कांहीं जोपासना ॥
 पतिव्रते दिव्ये । करुणासरिते पावें ये ॥ २० ॥
 कल्पलते अत्रिकांते । नको उपेक्षूं पंगूतें ॥
 कामधेनु चिंतामणि । तूंच दत्तुच्या जननी ॥
 कला मावशी ये । निळ्या अंधळ्याला घे ये ॥
 कलेच्या बहिणी । माझी मात ऐकें कार्ती ॥
 कर्दमाच्या मुली । तुझी मज दीना साऊली ॥ २५ ॥
 देवहूतितनये । माझी दाद आधीं घे ये ॥
 चंद्रदुर्वासजनने । मज दीना ओटीत ने ने ॥
 एकही इंद्रिय हें । मन आवरेना पाहें ॥
 विचार करितां करितां । झालें उदास परता ॥
 माझें कांहींच चालेना । बळी पडलों क्रोधा मदना ॥ ३० ॥
 धिक् झालें माझें जिणें । एक तुझ्या करुणेवीणें ॥
 तुझ्या कांसोट्याला उचित । ऐसें करीं माझें हित ॥
 तुला नमस्कार । भावें घालीतो किंकर ॥
 थकलों चोहीकडून । माझी कर सोडवण ॥
 बघ झाला शीण । पार जळालें हें मन ॥ ३५ ॥
 झळों पडलों हालंत ॥

भयाभीत शरण आला । आई अभयाश्रय दे मजला ॥
 बहु झाली वाताहत । पडली अवधीच ददात ॥
 वेवतावूनी गेल्या जीवा । आइसाहेब जी सोडवा ॥
 भयाभीत मी हा दारि । आई लोटुं नको माघारी ॥ ४० ॥

स्वतःची मनधरणी.

झाला प्रातःकाळ उठा । मायबापा नीलकंठा ॥
 उठा हरिहर उदासी । भजा सद्गुरुपायांसी ॥
 उठ उठ निक्क्या । भजना वाट पाहे तुक्या ॥
 उठ निळकोबा । उभी रखुमाई विठोबा ॥
 उठ चवऱ्या निळक्या । अनसूयेच्या लाडक्या ॥ ४५ ॥
 उठ उठ निळ्या । भजा गोपाळा सांवळ्या ॥
 उठ उठ निळकू । चला सद्गुरुपायां वांकू ॥
 उठ उठ निळ । देहा गुरुवरुनी ओंवाळू ॥
 उठ नीळकंठराव । परेह भाव कापू देव ॥
 उठा बोवासाहेब । हृदयीं स्मरा पद्मनाभ ॥ ५० ॥
 उठा महाराज । स्मरा देव सोडा शेज ॥
 उठा उठा बुवा ॥ चला करुं दत्तसेवा ॥
 चल उठ रे निळू । भजूं दीनांचा दयाळू ॥
 चल उठ कीं रे निळू । भजूं अवधूत कनवाळू ॥

पापक्षालनार्थ प्रार्थना.

गुरु तुमच्या विना । मज मुळींच करमेना ॥ ५५ ॥
 ऐशी लागली सवय । तुमच्या वीण वाटे भय ॥
 आई बाबा ताई ददा । तूंचि मज सर्व श्रीपादा ॥
 दैवें होवुनी अनाथ । पडला सद्गुरुदारांत ॥
 मलें झालें योग्य । दासा उघडलें भाग्य ॥

दुर्भाग्याचा अरि । तोचि लाभला कैवारी ॥ ६० ॥
 स्वामी अनाथाच्या नाथा । धांवा पतित नीलकंठा ॥
 भाझी अनाथाची लज्जा । सोडूं नका श्रीगुरुराजा ॥
 भाझी दुःखिताची चिंता । सदा करा सद्गुरुनाथा ॥
 यमार्जीचें भय वाटे । घडधडुनी ऊर फाटे ॥
 परी दुर्मति हाटेना । पक्का अनुताप घडेना ॥ ६५ ॥
 झालों इंद्रियांचा दास । गुरू तारा ऐशीयास ॥
 कांहीं न चले माझे हार्ती । धांवा दीनांच्या मदती ॥
 पोटिंच्यासी कापूं नका । नीलकंठाच्या नायका ॥
 हर हर गुरुराया । काय जन्म गेला वायां
 आतां काय करूं ॥ धांवा धांवा हो सद्गुरू ॥ ७० ॥
 मी हा अनाथ एकटा । कोणी नाहीं त्राता दाता ॥
 गुरुराया मज कांहीं । सुचेना हो होई लाही ॥
 दीनै असावें तळमळां । मग काय तुमची लीला ॥
 एवढी पातकांची राशी । स्वामी ध्या तुमच्या उशार्शी ॥
 दक्षिणामूर्ति हो दत्ता । बुद्ध ना या नीलकंठा ॥ ७५ ॥
 होवुनी भयार्भीत । उभा तुजपुढें कांपत ॥

गुरूस हंबरडा.

बाळकाचा रोग । माते निवारणें भाग ॥
 नाहीं देवा मी मस्त । तुमच्या पायांची शपथ ॥
 कां हो दिलें अंतर । गेलां सोडूनीयां दूर ॥
 आतां कोणापुढें । फोडूं उरांतील रडें ॥ ८० ॥
 म्हटलें जवळ ठेवा । नाहीं ऐकिलें त्वां देवा ॥

गंग्या । गेलों विश्वासीनी पायां ॥

स्त्री मदत ॥

दक्षिणामूर्ति स्वामी । धांवा भ्यालों रोमीं रोमीं ॥
 मी तुमचा । ऐशी स्मरा तुमची वाचा ॥ ८५ ॥
 माझे स्वहित तें करा । भोळ्या हिरमुष्टा न करा ॥
 दीन दीन मी सर्वांगें । लागलोंसे तुम्हां मागें ॥
 देवा वासराशी होय । कोण एक धेनूशिवाय ॥
 तिनें द्राड म्हणून । लाथा देतां पाजी कोण ॥
 हंबरडे फोडीत । भुकें मरणेंचि प्राप्त ॥ ९० ॥
 दक्षिणामूर्ति आई । धांव निळुगोऱ्याची आई ॥
 धांव धांव गे माऊले । हंबरतों कठिण वेळे ॥
 दक्षिणामूर्ति बापा । उडी घाल जाळ पापा ॥
 सर्व आशांचें माहेरुं । तें तूं माझे कल्पतरु ॥
 धांव रे चिंतामणि । माझा हंबरडा ऐकोनी ॥ ९५ ॥

गुरुनिष्ठा व प्रार्थना.

विश्व कोपलें तरी । मी हा निर्भय तुजवरी ॥
 देव तीर्थ क्षेत्र संत । नाहीं तुजविणें जाणत ॥
 तूंचि एक खरा । बाकी खोटा हा पसारा ॥
 • आडिवऱ्यांची महाकाळी । तीही तूं माझी माऊली ॥
 कोल्हापुरची अंबा । तीही तूंच मज गरिबा ॥ ६३० ॥
 अनसूयासुत दत्त । तोही तुझाच साक्षात् ॥
 एक तुमच्या स्मरणीं । घडेल तें येवो घडुनी ॥
 गुरुराया गुरुराया । नका पातळ करूं माया ॥
 माझ्या भोळ्या भावासाठीं । माझे दोष घाला पोटी ॥
 फुलासाठीं पहा गडे । दोरा डोईवर चढे ॥ ५ ॥
 बहुमोल हिरकण । त्याला लाखेचें कोंदण ॥
 तैसा तुझां पायांखालीं । निव्व पापाची पुतळी ॥
 कळकळीचा भाव पाहून । स्वीकारा हें पापाचरण ॥

दीनानाथ ब्रीदावलि । मज पाहिजे पटविली ॥
 पोराच्या प्रेमानें । गुवाचें खापर हातीं घेणें ॥ १० ॥
 तैसें माझ्या भावास्तव । मज पाण्याकडे धांव ॥
 किति दिवस हेळसांड । केलीस मे आई उघड ॥
 म्हणतों अनसूया । तीही मानितों तव पाया ॥
 तुझी दया होतां मजवर । नाहीं कोणाला भिणार ॥
 विष्णु गोपाळ कृष्ण राम । एका तुझेंच मे नाम ॥ १५ ॥

गुरुभक्ति.

भाव नसतां पोटी । श्वास रोधी तो कोल्हाटी ॥
 जेथें एक भोळा भाव । तेथें तिष्ठत उभा देव ॥
 दुःखित भयाभीत । माझा गुरु न घ्या अंत ॥
 नाहीं हो थट्टेची वेळ । बहु लागली तळमळ ॥
 स्वामी मी वेडा हो वेडा । तुमच्या गोठणींचा गधडा ॥ २० ॥
 जगतों पृथ्वीवर । चरुनी तुमच्या उकिरड्यावर ॥
 दाक्षिणामूर्ति मी गाढव । तुम्ही माझे कुंभारदेव ॥
 फार काय सांगूं । जगतों तुमचा खावोनी × ॥
 तुमच्या परसाकडच्या जागीं । चरे डुकर मी भंगी ॥
 तुमचा उपसीतो शेतख ना । निळू हलालखोर जाणा ॥ २५ ॥
 मी हा पातकी महार । तुम्हां करीतो जोहार ॥
 नीळकंठ धेड । तुमच्या वेर्णीचा वेरड ॥
 नीळकंठ मांग । तुमचें कारटें अपढंग ॥
 तुम्ही मायबाप दयाळ । पोर मी अपष्टवळ ॥
 एक तुमचे पाय । तीच माझी सर्व सोय ॥ ३० ॥
 गरुडची पिंकटणी तसा । त्रो मी निळक्या पापिष्टसा ॥
 ॥ शुंभी । माझ्या क्षमा करा चुकी ॥

अवधी तुमची इच्छाशक्ति । करी नाना गुणोत्पत्ति ॥
पृथ्व्याप वायुतेजाकाश । तुम्ही कारण स्थिति लयास ॥

गुरुवर भार.

स्वामी तुम्हीच टाकीतां । पहा मज कोण त्राता ॥ ३५ ॥
तुम्हीं कापिली जरि मान । तरि मी तुमचा शरण ॥
तुम्हांवीण कुठें जाऊं । नाहीं आई बहिण भाऊ ॥
पापी निळकंठाला । अवघ्या साऱ्यांनीं टाकीला ॥
तुम्हांकडे रडत आला । तुम्ही अंगीकार केला ॥
त्याची पुढची गत । स्वामी तुमच्या हातांत ॥ ४० ॥
काय पुढें सांगूं देवा । कांहीं सुचेना या जीवा ॥
इहलोकीं निर्धन । परलोकीं पापी जन ॥
ऐसा दोहीकडुन बुडून । दिला जन्में माते शीण-॥
स्वामी माझा गुरु तूं । उरला एकचि आशांतु ॥
तुझ्या दयेवीण राहूं । कोठें कोणाकडे पाहूं ॥ ४५ ॥
मज मेलेल्याला शिक्षा । कडक न व्हावी सहसा ॥
मेल्याहून मेलेल्याला । गुरु आश्रय द्या मला ॥
थकलों फिरवेना । ठेवा एकचि ठिकाणा ॥
माझे उचित तें करा । नीलकंठाच्या दातारा ॥

एकनिष्ठा व शरण.

पायांखालच्या नीलकंठा । स्वामी उगा कां टाकीतां ॥ ५० ॥
नाहीं तुम्हांसी बेमान । निळू जरी पापीजन ॥
नाहीं नाहीं तुशीं मस्त । तुझ्या पायांची शपथ ॥
माझे अवगुण काढा । तुम्ही समुद्र मी ओढा ॥
तुम्हांविण मज पतिता । कोण करील ममता ॥
भोळा भाबुडा भ्रष्टिक । पापी तुमचा मी सेवक ॥ ५५ ॥

विकलें गेलें पायां । माझ्या जिवलग गुरुराया ॥
 येई येई भाव पहा । पापी परि भाविक हा ॥
 सर्व साक्षी दयानिधि । मज नुपेक्षावें कधीं ॥
 पूर्ण पूर्णेश्वर रूपा । श्रीदक्षिणागुरुबापा ॥
 मज दीना त्राता । स्वामी तूंच किं रे एकटा ॥ ६० ॥
 घाबरलें चित्त । एक तुजवरतींच भिस्त ॥
 हाय हाय निरुपाय । व्हावा कां असुनी तव पाय ॥
 तुझा सुटतां आधार । मज दश दिशा अंधेर ॥
 तुमच्या लेंकुराची दैना । दावूं नका प्राकृत जना ॥
 माझे अंधळ्याचे डोळे । स्वामी तुझी सर्व वेळे ॥ ६५ ॥
 माझे लंगड्याचे पाय । स्वामी तूंच बापमाय ॥
 माझी दुर्बळाची शक्ति । स्वामी तुमच्या पायांवरतीं ॥
 मी ही खाणारी गाई । तरि तूं मारिशील कां आई ॥
 पोर रडतें ऐकून । ये गे माऊली धावून ॥
 कसा झालों तरी । माझा भार तुझांवरी ॥ ७० ॥
 आई आई आई । मजला उचलून घेई ॥
 माझी पाहोनी हल्लाकी । जग करितें टवाळकी ॥
 आशेनें करितां शेजार । बसे अपमानखेटर ॥
 जितेपर्णी यमपुरी । आली माझ्या भोगा खरी ॥
 असत्या ऋद्धिसिद्धि । तरी जग लागतें नाहीं ॥ ७५ ॥
 अथवा असतो लबाड । तरी करितों जगा धुंद ॥
 असतो निर्लज्ज कमशील । तरी सोसतो भलते खेळ ॥
 भिडस्त भ्याड शीलवान । बघुनी हेळिती दुर्जन ॥
 दक्षिणामूर्तिदेवा । धांवा माझी वाट लावा ॥
 मज करें कोणा, कांहीं नाहीं लाभ । उलट मी गरिब, ओझें जगा ॥ ८० ॥
 मज हेळावती, त्यांत काय नवल । ही तों सरळ चाल, जगताची ॥

असतों लबाडी सोसणारा । तरी जग येतें घरा ॥
 असतों लीन वा नीतिमान । तरी मज पुसते सज्जन ॥
 ऐशपैकीं काहींच नाहीं । मज तुजविण कोण पाही ॥
 ऐसा सर्वे टाकलेला । स्वामी सर्वांगें सांभाळा ॥
 बघा कीं मी लेंकरूं । दुसरा विचार नका करूं ॥
 कोणा एका न खपे ऐसा । स्वामी तुझीच पाळा खासा ॥
 नका पाहूं काळा गोरा । बापा सांभाळा लेंकुरा ॥
 स्वामी तुमच्या शब्दावर । खाह्मी दक्षिणेंत माघार ॥
 नाहीं तरी पायांपुढें । जीव देतों होतों मढें ॥ ९० ॥
 आतां काय उपयोग । न करा विश्वासभंग ॥
 स्वामी तुझीही जर फिरलां । कोण पुसे मग मला ॥
 सर्व उपाय संपला । घ्या हा डोळे मिटुन देतों गळा ॥
 पाळिल्या गाईला । ब्राह्मण कापिता झाला ॥
 जबरदस्ताचा खांद्यावर । तैसा झाला हा वेव्हार ॥ ९५ ॥
 पुढें कुठें जाणें । तुमच्या हातीं माझें जिणें ॥
 दुःखी जनासी आनंद । करणें हें तों तुमचें ब्रीद ॥
 • अंधळ्यासी वाट । तुझी दाखवावी नीट ॥

बकिली.

स्वामी उडेल चित्तवृत्ति । ऐसी न करावी कृति ॥
 तव शिष्य मौनींचें पोर । असर्वें त्रैलोक्यां शिरजोर ॥ ६४०० ॥
 ती ही कोण गत । स्वामी पहा कांहीं नीत ॥
 मागें कैक वेळां । महा पाण्यासी पावलां ॥
 ऐसें ऐकिलें तें । सांगणारे ही कां खोटे ॥
 मग माझ्याच वेळे । कोठें ब्रीद लपलें सगळें ॥
 मग मींच काय केलें । माझ्या वेळीं काय घडलें ॥ ५ ॥
 मीच एकटा नकोसा । झालों कां स्वामी राजसा ॥

आह्वा अनाथां तारण । स्वामी कोण तुझांवीण ॥
 तुझांहून मोठें । आहे कोण तरी कोठें ॥
 सर्वांहून मोठा । पाहुनि भाव उपजला पोटा ॥
 मीच एकटा नकोसा । ज्ञालों कां औदुंबरवासा ॥ १० ॥
 आह्वां अनाथां माउली । कोण तुजविणें निराळी ॥

सेवानिश्चय.

महत्याप हातीं घडतां । मना जडे उद्विग्नता ॥
 होई अनुताप जीवा । घडे समीपता देवा ॥
 वरवें करा कीं रे पाप । पुढें झडतील सर्व ताप ॥
 बुध आणि शनि, दोघे रविपुत्र । गुणांमध्ये मात्र, भेद मोठा ॥ ११ ॥
 एक सर्वांगें सोंवळा । दुसरा स्मरणाही अवकळा ॥
 तेंवी हरि तुज, दोन मोठे भक्त । निव्या हा पापिष्ठ, तुक्या ब्रह्म ॥
 धाड पडो माझ्या जीवा । जरि ना करीन मी सेवा ॥

सेवकता.

दुर्वासांचा राग । भाई चंद्रमार्ची भोग ॥
 दत्तांचा परोपकार । नीलकंठ मी चाकर ॥ १० ॥
 आह्मी चौघे जण । अनसूया करी जतन ॥
 आन्नि अनसूया । आह्मी चौघे त्यांचे पायां ॥

सद्गुरूवर भार.

शिव दुर्वास दत्त । हे तों एक रूप होत ॥
 भक्तमनोरथ पुरवाया । वेळो वेळां धरिती काया ॥
 माझी परोपरी चिंता । तुझी करा सद्गुरुनाथा ॥ ११ ॥
 जीवें भावें सोंपविला । सर्व तुझांसी हवाला ॥

श्रद्धेची शांति:

मारी वारी संक, त्याचे आधीं पाय । धरोनी अक्षय, राहीं मन ॥

नको पाहूं वाट, येण्याची प्रसंग । दया नव्हे मग, भरंशौची ॥
 आयत्या वेळीं जाशी, कामापुरता देवा । कोण जाणे हेवा, पुरे न पुरे ॥
 ह्मणोनी आर्धोच, आगाऊ वशीला । करुनी आकळा दत्तु मित्र ॥ ३० ॥
 मग प्रसंग तर, येणारच नाही । तशांतुन आल्याही, वाली उभा ॥
 ह्मणोनि मानसा, स्मर दत्त दत्त । उगाच पडुनी स्वस्थ, सर्व काळ ॥
 आहे यांत सर्व सुख । तुझे सुखयत्न वीख ॥
 तुझ्या यत्नावीण, सर्वचि घडेल । माउली दयाळ उभी दत्ती ॥

अनसूयेस प्रार्थना.

अनसूया सती थोर । तिचा काळावरिही जोर ॥ ३५ ॥
 ऐसा सतीचा दरारा । चिरी काळाला चरचरा ॥
 ऐका पतिव्रताशीला । चिरी उभाच काळाला ॥
 माझी एकुलती एक । आई कर्दमांची लेक ॥
 लागलों मी तिचे पायां । मज करी अति दया ॥
 माझें नाही कोणी सखें । माझ्या अनसूये सारिखें ॥ ४० ॥
 आई अनसूये जिवलो । पदरीं नीलकंठासी घे ॥
 बहु उबगलों माये । अति थकलों अनसूये ॥

सेवार्थ प्रार्थना.

जय जय श्रीसद्गुरुनाथा । तुह्यांपायीं माझा माथा ॥
 दत्ता माझ्या दीनानाथा । तारा दीन नीलकंठा ॥
 देवा आतां अंगीकार । करा बिनपोटी चाकर ॥ ४५ ॥
 सदा ध्यावें पदसेवन । परत न देतां वेतन ॥
 भक्तें वळवीला तैसा । देवा वळणारा राजसा ॥
 माझ्या हृदयींची आग । विझवा देवा देउन भोग ॥
 गुरु माझी सोय लावा । पापाविण पोट चालवा ॥
 नको जीवाला या कपट । परी दुनिया नाही नीट ॥ ५० ॥

गुरुच आधार.

श्रीदक्षिणामूर्ति गुरु । नका नीलकंठा अवेहेरुं ॥
 तुह्मी धरिलीया दूर । मी हा सर्वस्वी निराधार ॥
 तुमचेंची एकवचन । आहे मजसी तारण ॥
 बापा धांवा हो सत्वर । मरुं ना द्या अपुलें पोर ॥
 तुमची आठवण होऊन । ऊर येतो भडभडोन ॥ ५५ ॥
 धांवा करुणानिधि । पहा दान निळक्या आधीं ॥
 केवळ तुह्मांवारि अवलंबून । आहे नेत्रीं प्राण धरून ॥
 करितों काळक्षेप । एक तूंचि मायबाप ॥
 सर्व आशांचें माहेर । तूंचि एक मज धीर ॥
 प्रेमें मज स्वीकारिला । ऐसा दुजा एक नुरला ॥ ६० ॥

प्रार्थना.

धरीं भक्तीचा जिव्हाळा । तुक्या शिकावितो निक्क्याला ॥
 माय बापा निरंजना । कांहीं करा हो करुणा ॥
 कंठीं नाम पोटीं प्रेम । हाचि साझा नेम धर्म ॥
 आई पडलेल्या उठवा । भावें करीन तुमची सेवा ॥
 दीनदयाळ सोधून । पार्यीं रिघालों शरण ॥ ६५ ॥
 धांवा दीनांच्या दयाळा । निळू बळी ना द्या काळा ॥
 काळाहूनी खळ द्राड । नको संगति लवाड ॥
 नमूनीयां सहुरुचरण । दीन निक्क्या मागे दान ॥
 पाहुनी दयेचा झरा । दीन पातलों सामोरा ॥
 पार्यीं करुनी वंदन । मागितलें क्षमादान ॥ ७० ॥

आईस प्रार्थना.

अंबे थकलों मी भारी । धांव पाव गे ईश्वरी ॥
 वेगळी पाय चारी हात । ठेवीं माझ्या डोई वर्त ॥

मज दीनासी पाहूनी । फिरवीं हात अंगावरुनी ॥
मज कुठें नुरली वाव । आई अनसूये पाव ॥
मी ही पातकांची राशी । आई आलों तुझ्यापार्शी ॥ ७५ ॥
आतां उचित तें करीं । माझ्या अनसूये ईश्वरी ॥

गुरूस प्रार्थना.

मायबाप दोन्ही अंगें । मज तूं एकाचि पांडुरंगे ॥
महाराज दत्त देवा । तुझी माझा प्राणविसावा ॥
आई लबाडांमाझारीं । निळू गांगरला भारी ॥
धावें दक्षिणामूर्ति या । मज दीना करीं दया ॥ ८० ॥
बघतां विश्व हें चालुन । माझे तुझीच जामीन ॥
दयावंत गुरुराया । सदा निळू तुमचे पायां ॥
दीन लीन आहीं पोरें । गुरू तोडूं नका बरें ॥

गोसेवा.

माझें पडेल जेव्हां मठें । गाई होतिल काळापुढें ॥
म्हणतिल निळूला मारूं नको । मग तो ऐको वा न ऐको ॥ ८५ ॥
कैसा जरी पापां निका । तुझी तरी त्या मारूं नका ॥
मनोभावे तोडून जीवा । निव्याने केली अस्मत्सेवा ॥
कांहीं प्रतारणा न करितां । चारी अंगा फिरवी हाता ॥
आही त्या निव्याच्या वाली । करितों ऐका रदबदली ॥
गाईच्या रूपानें सेवा । अर्पण दक्षिणामूर्ति देवा ॥ ८७ ॥
हाचि संसार परमार्थ । आई परब्रह्म मूर्त ॥

खरें सुख.

नीट तपास करून । लिहितों सत्यानुभव वचन ॥
सुख नाही जन्मामधीं । बघतां सर्वचि उपाधि ॥
येवो कोणतीही कल्पना । तीही दुःखमय जाणा ॥

अमें वाटे प्रथम सुख । पुढतीं तेंचि ठरे दुःख ॥ ९५ ॥
एकाकार निर्विकल्प । तेंचि एक सुख-माप ॥

सगुणभक्ति.

जय सद्गुरु दादा । नीलकंठ तुमचा बंदा ॥
जय जय एकेश्वरा । मूलाधारा निर्विकारा ॥
कल्पनेविरहित । गुरुदक्षिणामूर्ति दत्त ॥
जय जय सद्गुरुरूपा । मज पायीं घाला बापा ॥ ६५०० ॥
आलां अदृश्य आकारा । मला करावया उपकारा ॥
आतां ब्राह्म साच करा । नीलकंठा लावा तीरा ॥
सगुणसेवेचें सुख । तथापुढें निर्गुण धिक् ॥
च्या हो सगुण निष्काम सेवा । श्रीदक्षिणामूर्ति देवा ॥
गुरुपायांची जयजय । गाइन करीन जीवा सोय ॥
जयजय स्वामीराया । निष्ठ तुमच्या पडे पायां ॥

संतकुळावर भार.

अनसूया मामूचें दूध । पाजी निष्ठला या खुद्द ॥
माझ्या अनसूये आई । मज कडेवरी घेई ॥
चंद्रमा दुर्वास दत्त । भाऊ तिघे या धांवत ॥
माझा एकुलता एक । स्वामी अनसूयेचा लेक ॥ १० ॥
ब्रह्मरूपा अत्रि-बावा । पावा मज दीना गरिबा ॥
देवहूति धांवा कर्दमा । आजी आज्ञा कपिल मामा ॥
कलादि माउशा आठ । भाचा सेवक नीळकंठ ॥
सद्गुरु दक्षिणामूर्ति । घेती निळक्या पायांवरती ॥
संतकुळाचा पसारा । माझा वडील धायरा ॥

भक्तियात्रा.

गुरु फुटलें हो काळीज । उद्यां न ह्मणा धांवा आज ॥

‘दत्त’ हा निष्काम ध्यास । ‘अंबा’ निव्या भजे साश ॥
 निळू भाविक भाबुडा । स्वामी तुमच्या पायीं ओढा ॥
 नाहीं प्रपंच साधीला । नाहीं भजलों अत्रिवाळा ॥
 ऐसा चोहींकडुनी । निळू बुडाला जन्मोनी ॥ २० ॥
 स्वये बुडोनी जगाला । बुडवीं पापिष्ट मी खुळा ॥
 स्वामी देहाचा या प्रपंच । जरि ना करणें गोड साच ॥
 नसो वैराग्यो ठेवणें । योग याग नाहीं मागणें ॥
 चढो वा पडो खालती । अथवा उडो हुकरी वरती ॥
 राज्यावरी चढवा । उकिरड्यावरि वा वागवा ॥ २५ ॥
 परी एकाचि प्रार्थना । मान्य करा करुनी करुणा ॥
 जन्मवेरी मन-पूत । सेवा ध्या हो रुजवात ॥
 शरिरें सेवा मनें ध्यास । नका अंतरवूं दीनास ॥
 अखेरीला माझा गळा । कापूं न द्या निर्दय काळा ॥
 ऐशी निव्याची या लज्जा । राखा माझ्या दत्तराजा ॥ ३० ॥
 अल्प विनंति पायांवरी । ठेविली पावा नरहरी ॥
 बहु उबगला जीव । स्वामी धांवा माझे देव ॥
 मळराशी मी भेकड । माझी गत लावा धड ॥

वैराग्य.

कुणी करोत माझी पूजा । कुणी उडवोत फज्जा ॥
 अथवा दोहोंतून एक । कांहीं न घडो स्वामी भाक ॥ ३५ ॥
 हे तों देहाचे संबंध । मना त्यांची नसो दाद ॥
 एवंच चाहे तें घडो । स्वामीपायीं मन गढो ॥
 बापा इतुकें या दीना । देउनि आपुलाच म्हणा ॥

विनंति व भार.

साध्वी-अनसूयेचा मुलगा । माझ्या येईल उपयोगा ॥

काय करूं भरल्या जगा । दत्ता एकाचि माझ्या जोगा ॥४०॥
 जय जय परब्रह्मरूपा । दयानिधि अवधूता बापा ॥
 आह्मां अनाथांचे पार्शी । आहे एक दयाराशी ॥
 निव्या करितो भजन । उभे दत्तादि तिघेजण ॥
 निळव्याच्या भजनास । पाठिव दत्त चंद्र दुर्वास ॥
 एकदम तिघेजण । मज तारोत येवोन ॥ ४५ ॥
 मज बहु पडलें संकट । धाड दुर्वास चंद्र दत्त ॥
 अंतरलों आप्त-इष्टां । आई तूं करीं ममता ॥
 महापातकें साधोनी । उलट बक्षिस इच्छी मनीं ॥
 ऐसा थोर आशाखोर । आई करूं नको अब्देर ॥
 सर्वानींच त्यागीतां । कोण तुजविणें अनाथा ॥ ५० ॥
 कसा तरी अत्रिवाळा । तुझ्या पार्यीं मी मेलेला ॥
 आतां राखणें लाज पुढें । अवघी माझी तुझ्याकडे ॥
 गुरु माझे डोईवर । तुमचे सहा वरदकर ॥
 दीना-अनाथांचे वाली । ते हे सदा माझे जवळी ॥

विश्वास.

पापी मन घेई भय । रक्षी अनसूया अक्षय ॥ ५५ ॥
 मन दोषी पातकी हें । नाना कुतर्कचि वाहे ॥
 वृथा भिई घाबरेपणें । मन ओढाळ दैन्यवाणें ॥
 भयकृद्भयनाशना । तुझी लीला वर्णवेना ॥
 धांवा देवी अवध्या जणी । माझी झोळी आणा भरुनी ॥
 अत्रि-अनसूयानंदना । ये गा खलकालकंदना ॥ ६० ॥
 मज सखें आहे कोण । माझ्या अनसूये समान ॥
 साध्वी-अनसूयेचा पुत्र । करी शत्रूंचेही मित्र ॥
 अत्रि-अनसूया सुत । माझा आवडता दत्त ॥

विनांति.

भातां असों द्यावी, आह्वांवरी निगा । माझ्या जिवलग्या, दत्तात्रेया ॥

माझी आंधळ्याची काठी । दत्ता तुझी जगजेठी ॥ ६५ ॥

लबाडासी नका, विकू हा अनाथ । लावा माझी वाट, तुमचे तुझी ॥

लबाडासी नका, विकू निजभक्त । बरवा वाईट, तुझी राखा ॥

आह्मी संकल्पविकल्प । करितों हें महापाप ॥

नको येऊं आशे, रांडे आह्वांपाशीं । राहूं दे उदासी, निरामय ॥

सेवाभिक्षा.

मार्गे गाजवीली कीर्ति । तिची द्या मज प्रचीति ॥ ७० ॥

आल्य आशेनें धांवत । नका तोडूं नीलकंठ ॥

नाहीं ममांगीं कांहीं गुण । जेणें तुझां प्रिय होईन ॥

कैचा तुमच्या पायावरतीं । हक्क मज पाण्या प्रति ॥

केवळ मी दुःखी ह्याणुनी । कीव करा पद घ्या भजुनी ॥

कांहीं तरी सुकृत घडवा । भावें घडो तुमची सेवा ॥

ना मरों द्या कुत्र्यापरी । नर जन्मुनी संसारी ॥

पुढच्यासाठीं सुकृतठेवा । स्वामी कांहीं तरी घडवा ॥

अंधविश्वास.

किती विनवूं वरचेवर । मी तों अज्ञान पामर ॥

मौनी स्वामी आई, तुझी आठवण । होतां चरकन, काळिज कांपे ॥

कालवोनी येई रडें । जीव उगाच भडभडे ॥ ८० ॥

नाहीं उपाय म्हणोन । बसतों दुःखी उदासीन ॥

लेंकुराची उस्तपास्त । दिलीस कोणाच्या हातांत ॥

‘तुझ्या पाठीवर, दत्त’ । वदुनी गेलीस मात ॥

दत्त हुंकोनी बघेना । मज पातकी अज्ञाना ॥

दत्त ज्याच्या पाठीवरी । त्याची हेलना दारोदारी ॥

काय तुला पडलें जड । एका निळकंठाचें हाड ॥
माझें तों सर्वस्व, गुरुपदार्पण । नाहीं दुजें ध्यान, गुरुविण ॥

सेवाभिक्षा.

स्तुतिप्रिया आगें मागें । पहा हेंचि निक्या मागे ।
मायबापा जिवलग । आतां थापा न द्या उगा ॥
सांगा कधीं मज हातुनी । सेवा अर्पण होईल चरणीं ॥ ९० ॥
गुरो मुक्तीची वा मुक्तीची । आशा नाहीं शपथ तुमची ॥
मना होसेपरी सेवा । घडो श्रीसद्गुरु देवा ॥
केली आजवरी वटवट । त्याची काय केलीस वाट ।
आतां-नाहीं धीर । पावा सत्वर न सहे उशीर ॥
निष्काम अनन्य निर्भय-। पणें सेविन तुमचे पाय ॥ ९५ ॥
एवढीच एक होस । माझ्या उरली जिवास ॥
तुम्ही पाहिजे पुरवीली । स्मरुनी निज ब्रीदावलि ॥
माझे गुणागुण । वघतां मी पोर अज्ञान ॥
लाडें आळवूनि विनवणी । सदा हीच तुमचे चरणीं ॥

विनंति व विश्वास.

मरण येतां चित्ती । वाटे यमदंडाची भीति ॥ ६६०० ॥
माझी कीव तुला । कधीं येईल गोपाळा ॥
गुरुरूप मानोन, गाईचे चरण । सेवीतों भजन, करित मुखें ॥
माझी दाद ध्या हो चित्ती । नका देऊं भलत्या हातीं ॥
देवा मज नका विकू । मी हा तुमचा आहे निकु ॥
स्वाभी दूर करुं नका । तुमचा पदांकित निका ॥
कीव करा दत्त सख्या । एकदां ठरला तुमचा निक्या ॥
प्रलयाकडे । मदा ठेवा पायांपुढें ॥

॥ नैऋत दुजें पाप, पुण्य कांहीं ।

अपमान निवारणार्थ विनंति.

नका भलत्यापुढें, दांत विचकाया । लाऊं पडतों पायां, वारंवार ॥
 तुम्ही जातीनें सांभाळा । निळू पायीं पडलेला ॥ १० ॥
 किंवा हातानेंच कापा । परीं विकू नका वापा ॥
 नाहीं राजाहूनी कनिष्ठ । जरी पापी तुमचा भक्त ॥
 मी कां दीनानें सांगावें । ज्याचें त्यानेंच बघावें ॥
 सुखें कापा चरणीं । परि न घडो मानहानि ॥
 किती करूं किरकिर । देवा फुटला हो ऊर ॥ १५ ॥
 माझें भलत्यापुढें तोंड । पसरितां ती गर्दभ × × ॥

सेवायाश्च व धांवा.

ज्याचे मुखीं तुमचें नाम । त्याचा कांहीं बघा धर्म ॥
 नाहीं मज फार जोर । तरी सुचवितों तिळभर ॥
 गाईं तुम्हां प्रिय । म्हणुनी भजतों त्यांचे पाय ॥
 आतां माझी कीव । कधीं करील गुरुदेव ॥ २० ॥
 आलें मरण जवळी । जीव तुटे वेळोवेळीं ॥
 जन्म फुका गेला । आतां तर काळ आला ॥
 ऐशा अवघड वेळीं । धांवा स्वामी चंद्रमौळी ॥
 देह सोडील जीवाला । तेव्हा तुमचा तुझी सांभाळा ॥
 माझ्या कष्टी जीवा । कधीं सोडवाल गुरुदेवा ॥ २५ ॥
 नाहीं पुरत्या सेवाहौसा । पुढें नाहीं दिसत आशा ॥
 तुमच्या पदरीं पडूनीयां । ऐसा जावा कां मी वायां ॥
 सशाचें काळिज, उडे धडाधडा । तैसा माझा सदा, ऊर करी ॥
 होतां मृत्युचें कारण । जीव कांपे चरकन ॥
 अन्नपाणी काहीं नलगे । गोड अनसूये जिवलगे ॥ ३० ॥
 वाघाचे समोरी, बांधलेली धेनु । चारा खाई नेणूं, कोण्यापरी ॥

तैसें झालें आई, माझ्या भिड्या जीवा । सोडवा सोडवा, मायबापा ॥
 नाना दोष करुनीयां । अंती हाक देतो पायां ॥
 धांवा जिवलगा गुरुराया । नीलकंठा करा दया ॥
 कशी भाकूं मी करुणा । स्वामी कांहींच सुचेना ॥ ३५ ॥
 लागे तळमळ । जीव होई घालमील ॥
 कोणी सखा मज, देईल का हात । पाहूनी पतित, अनाथ मी ॥
 धांवा औदुंबरवासी । निळूला देऊं नका फांशीं ॥
 बुडलों विवंचनेंत । स्वामी दे गा मज हात ॥

दर्शनीत्कंठा.

अंतरलें सर्व सुख । तुमचें पाहों घा तारे मुख ॥ ४० ॥
 पापी कैचा इच्छूं मुक्ति । मज दर्शनीच शांति ॥
 कांहीं बरें वाटेला जीवा । तुझें मुख बघतां देवा ॥

गोसेवचें कारण.

नाहीं हौसेसाठी, बाळगल्या गाया । सेवा तुझ्या पोया, रुजू होवो ॥
 देव संत विप्र, गाई माता पितरें । सेवीतां उद्धरे, जीव कोटी ॥
 म्हणोनी लागलों, गाईच्या नादाला । येथी कीव तुला, स्वामी राया ॥

पदसेवेशिवाय जन्म व्यर्थ.

जरी न सेवा घडणें बापा । मज आधीं आतां कापा ॥
 तैशा जगण्याची, नाहीं मज हौस । नको तो सायास, आयुष्याचा ॥
 तुझ्या पायांविणें, काळें माझें तोंड । रक्त मांस हाड, अमंगळ ॥
 मज लागीं जिणें । नको ऐसें लाजिरवाणें ॥
 माझ्या कष्टी जीवा । स्वामी सद्गुरु सोडवा ॥ ५० ॥
 अत्रि-अनसूयानंदना । शरण मी ना तुझ्या चरणा ॥
 स्वामी मी नों सोडवा, तुमच्या पायांतला ।

घांभी ओढून ॥

गोसेवा.

आई अनसूयेचा लेक । तो ह्या गाईचा मालक ॥
आला अनसूयेच्या उदरी । तो ह्या गाईचा कैवारी ॥
आह्मी तयांचे हुजरे । सेवा करितों प्रेमभरें ॥ ५५ ॥

सेवाशा.

धांवा पावा दत्तात्रेया । निळू लागतसे पायां ॥
माझा दत्तात्रेयस्वामी । आहे झणती स्मर्तृगामी ॥
ऐकूनी माझा हंबरडा । स्वामी धांवुनि ये घडाडा ॥
जळलेल्या वक्षस्थला । पुन्हा फोडा अंकुर पाला ॥
ऐसे परी सेवा । घ्या हो माझ्या सद्गुरु देवा ॥ ६० ॥
फिटूं द्या मनाची हौस । बापा लागतों पायांस ॥
ज्याची अनसूया जननी । तोचि माझा चिंतामणि ॥
अत्रि-अनसूया-पुत्रा । ये गा मन्मनचकोरचंद्रा ॥
आहे तव सेवेची आशा । श्रीगुरुराजविलासा ॥

त्रागा.

अगाध तुमची कीर्ति । ऐकुनि वेधलों श्रीपति ॥ ६५ ॥
जग अधमाहुनी अधम । ह्यांत व्हावा कां मज जन्म ॥
नको नको गुरुराया । झणीं सोडवा जीवा या ॥
चहूंकडूनी जाचुणी । किती कंठूं मी साजणी ॥
नाहीं सद्गुरु तुमची दया । मग जन्म हा कासया ॥
सुखें झणी जावो जीव । ऐसी कांहीं करा कीव ॥ ७० ॥
बघुनी हलकट हें जग । जीव जळे तगमग ॥
वेदींच्या ब्रिदास । लावा हरताळ खास ॥
एकवटुनी भाव । म्हणती वश होई देव ॥
दीनानाथ भक्तवत्सल । पतित पावननाहीं शील ॥

वेदशास्त्री वा पुराणी । संतीं केली खोटी कहाणी ॥ ७५ ॥
 ऐसा माझा अनुभव । ठरला भजतां दत्तदेव ॥
 भोळा भाविक मी दास । पाहुनि द्रव नाही ज्यास ॥
 तो हो कैचा देव हाणूं । मी तो अनुभव नेणूं ॥
 इतुके दिवस झुरतां । स्वामी द्रव ना तुमचे चित्ता ॥
 मग मी तो कुठें जाऊं । मरूं का पीस हाणून ऊ ॥ ८० ॥
 मज बघुनी पाण्याला । देव सुद्धां का हटला ॥

पदसेवेची निराशा.

हाय हाय माझ्या दैवा । कुठें लोटूं कष्टी जीवा ॥
 वर्जुनीयां सर्व सुख । चरणसेवा मिळो भीक ॥
 ऐसें मागणें याचिलें । नाहीं तेंही दैवा आलें ॥
 मग हा जीव का जाईना । कां ह्या जगण्याच्या यातना ॥ ८५ ॥
 स्वामी हातीं घेउनी सुरी । माझी कापा मान तरी ॥

निरुपाधिक सेवेसाठीं तळमळ.

शेवटींची पुरवा हेवा । देवा सोडवा या जीवा ॥
 तसा तरी दयाराशी । ठर रे अंत किती घेसी ॥
 दीना-अनाथांच्या नाथा । आतां पुढें काय बघतां ॥
 झालों सर्वस्वी स्वाधीन । अति दीनाहुनी दीन ॥ ९० ॥
 भरलेल्या जगापैकीं । एके ठायीं ना मी सुखी ॥
 जीव कशावरी । न लागे धांवा नरहरि ॥
 मेलेलीया परी जर्गी । दिस जाती निरुपयोगी ॥
 आतां जीव जातां । म्हणेन बळी मेलों दत्ता ॥
 मनें मेलेलें हें प्रेत । कशा जगांत जीवंत ॥ ९५ ॥
 जन्मची मेवाहोस । ही न पुरे माझी आस ॥
 निर्जीव या शरीरा ॥

दीनाअनाथांचे नाथा । पावा दीन नीलकंठा ॥
 तुमचा आश्रय नाही । मज सुचेना हो कांहीं ॥
 बावरलेल्या माझ्या चित्ती । सुधी ठरे एक वृत्ति ॥ ६७०० ॥
 तुमच्या आज्ञांचा आचार । कसा करूं मी पामर ॥
 लाज तुमच्या चरणी । माझा विझवा चिंताग्रि ॥
 तळमळ शांत करा । स्वामी दयानिधि ठरा ॥
 आधी माझ्या मनिचें करा । माझ्या करुणासागरा ॥
 डोळां भरती आंसवें । कोणी मन्नेत्र पुसावे ॥ ५ ॥
 तुमचें मी हें लेकरुं । तुझी कोमलमन गुरु ॥
 मी तों रडें धाय धाय । स्वामी बघसी तरी काय ॥
 कोणाकडे पाहूं । मरुं कीं जिवंत राहूं ॥
 जीव करी घालमील । कधीं उलगडा होईल ॥
 अन्तर्गत दुःखा, कोणा जीवला । सांगूं उपयोगा, तूंचि येसी ॥ १० ॥
 कोण दुजें आहे, मज जिव्हाळ्याचें । जग हें सुखाचें, शाळूसोबती ॥
 जग अतिच डंबिस । ठरला मन्मनी विश्वास ॥
 नाही अपवाद एक । भला बुरा राजा रंक ॥
 ऐशा विटलेल्या जीवा । त्वरें पार्यी न्या केशवा ॥
 • कष्टी बहुनी हा निका । पुन्हा जन्मेल कां तुका ॥ १५ ॥
 होईल बरवी संगति । येतां तुक्या मागुती ॥
 नस नस जळे माझी । नाही जगण्या मी राजी ॥
 मनापरी सेवा व्हावी । तरिच जन्म हा सुदैवी ॥
 नाही तरी एकदम । सुखें खंडो जन्मोजन्म ॥
 कुठें मज सारख्यांनीं । रहावें ऐशा पाजी जनीं ॥ २० ॥
 दक्षिणामूर्ति सद्गुरु । धांवा सांगा काय करूं ॥
 सर्वांनींच कानावर । हात ठेवितां दुस्तर ॥
 तुझा माझी उस्तपास्त । घेणें अवश्याचि होत ॥

माझे होतां ऐसे हाल । लाज कोणाची जाईल ॥
 तुमचा करारमदार । मसीं कीं मी तुमचें पोर ॥ २५ ॥
 मान राखा त्या शब्दाचा । नका खोटी करूं वाचा ॥
 मी तों लहान लेंकरूं । खोल पाण्यांत कां शिरूं ॥
 तुझीं बाप मी हा लेक । ऐसी पटवा सवा साख ॥
 आपण झालों बापलेक । नको करूं डाळे झांक ॥
 पाहुनि तुझे खेळ । तुज घातिली मी गळ ॥ ३० ॥
 नको दारोदार जाणें । गुरुजी सोडवा हें जिणें ॥
 काय मोठासा दुष्काळ । तुझां पोसण्या हें बाळ ॥
 अन्नासाठीं दारोदार । जाणें नर्काहूनी घोर ॥
 वाटें मरणाची भीति । ह्याणुनी पडलों पायावरतीं ॥
 गायत्रीची ती ही सेवा । म्हणुनिच करितों रे केशवा ॥ ३५ ॥
 तुझ्या पाउलांचें छत्र । माझ्या डोईवरी धर ॥
 तुझे साही हात । करोत मजवरी छत ॥
 तोषवाया संतजन । करितों गाईचें सेवन ॥
 केसाकेसागणिक । दिव्य संत वसती कैक ॥
 दरएक अवयवीं । दत्त साक्षात् अक्षर्यां ॥ ४० ॥
 दावा सर्वा चमत्कार । कीं मी आहें तुमचें पोर ॥

दत्तसर्वस्व.

माझा आवडता, एकुलता एक । अनसुयेचा लेक, स्वामी दत्त ॥
 माझ्या जीवींचा लाडका । दत्तात्रेय पाठराखा ॥
 माझ्या गळांतला ताईत । लेक अनसुयेचा दत्त ॥
 माझा जीव प्राण कलिजा । स्वामी दत्त महाराजा ॥ ४५ ॥
 निळक्याचे पंचप्राण । अत्रि-अनसूयीनंदन ॥
 माझा सर्वस्व इत्यर्थ । एक दत्त अवधूत ॥

अनन्य धांवा.

गुरु आई मी पामर । नको रागावूं मजवर ॥
 कांहीं जरी केलें तरी । सदा पोटाशींच धरीं ॥
 गत नाहीं मज अनाथा । तूंच परकीशी होतां ॥ ५० ॥
 कोणाच्या गे जीवावर । पंगू मी हा धरूं धीर ॥
 सर्वस्वीच भार । अवधा तुमच्या पायांवर ॥
 आतां जाहली शिकस्त । धांवा द्याहो द्याहो हात ॥
 कोण तरी आहे, मजसीं आधार । सर्वस्वीच भार, तुम्हांवरी ॥

वकिली.

देव अनाथांचा वाली । ऐशी संतीं ह्मण केली ॥ ५५ ॥
 त्याचें प्रत्यंतर । नाहीं मज लेशमात्र ॥
 जरी ठरे दैव थोर । मग कशा वेद चार ॥
 वेद शास्त्रें व पुराण । संतही खोटें मी ह्मण ॥
 देवा आपुलें ब्रीद राखा । नीलकंठ न ह्मणा परका ॥
 दत्त अंबा दत्त अंबा । एक ध्यास मज गरिबा ॥ ६० ॥

धांवा.

गुरुनामाचे पोवाडे । कोणी गाइल तितुके थोडे ॥
 गुरु मायबापाकडे । सदा माझा जीव ओढे ॥
 मायबापा दत्तात्रेया । पातळ कां केली माया ॥
 पुढें काय करूं आतां । स्वामी तुम्ही स्वस्थ बसतां ॥
 काय बघतसां । माझा दीनाचा तमाशा ॥ ६५ ॥
 माझी झाली हो कुचष्ट्र । धांवा धांवा गुरुदत्ता ॥
 एसा काण शरजार । कीं जो तुम्हां अनावर ॥
 आपुल्याची लाज राखा । अत्रि-अनसूयेच्या लेका ॥

धांवा, दैन्य.

कांहीं झालें तरी । मज सोडूं नका नरहरी ॥
 मी तों अपंग अज्ञान । दयावंत तुमचे चरण ॥ ७० ॥
 मज एक तूं कैवारी । त्यजितां गति नोहे बरी ॥
 घाबरल्या चित्तें । वाट बघतों रे श्रीपते ॥
 कधीं येशील धांवोन । माझी वेळही बघोन ॥
 गरुडाच्या पिलास । सर्पें खालें बघ साहस ॥
 तुझ्या गरिबाचा चुराडा । उडवीतो हा मस्त रेडा ॥ ७१ ॥
 त्याची राख लाज तूंच । मी तव पदांकित साच ॥
 चडूंकडूनी निराधार । पामर झालेला हा तार ॥
 सांघवी अनसूये देवी । ऊठ कर धांवाधांवी ॥
 माझें सुकलें गे तोंड । बाहेर पडलें हाडाहाड ॥
 पळालें तोंडचें पाणी । जवळी मदत नाहीं कोणी ॥ ८० ॥
 सदा भिऊन चिंतातुर । बसतों आई ये लौकर ॥
 कांहीं सांगण्याची सोय । उरली नाहीं हाय हाय ॥
 अनाथांच्या नाथे । ये गा धांव पतिव्रते ॥
 सर्वोपराधक्षमा । कर नीलकंठ अधमा ॥
 मायाबापा दिगंबरा । देगा मज दीना थारा ॥ ८५ ॥

अनसूयेस प्रार्थना.

अनसूये अनसये । तुला शरण अत्रिजाये ॥
 धेतां अनसूयानाम । महा पापें होती भस्म ॥
 तुका म्हणे पतिव्रता । तिची काळावरी सत्ता ॥
 त्याच्या वाक्याचें प्रमाण । आतां दाव मज लागून ॥
 दत्त सद्गुरूंची माता । आहे महान् पतिव्रता ॥ ९० ॥
 निष्ठा महेशासी । पातिव्रत्य जाणविलेंसी ॥
 री । ऊठ तार ये लौकरी ॥

यांचा.

माझें सर्व हिताहित । स्वामी अनसूयेचा दत्त ॥
जिवलग मद्गुरुजी । सर्वे मजवर व्हा राजी ॥
अनसूया अत्रिकांता । दत्तमाता पतिव्रता ॥ ९५ ॥
अंबे धांव गे झडकरी । करीं दया मजवरी ॥
केलें सुवर्णपुरीदान । त्याचें मज दावा प्रमाण ॥
ऐसें दाखवा औदार्य । बघुनी वाटावें आश्चर्य ॥
जरी उदार तूं खरा । तरी मज दे दातारा ॥

अनसूयेस प्रार्थना.

अनसूये धांव वेगे । माझ्या एकुलत्या जिवलो ॥ ६८०० ॥
अनसूयानामासरसी । जळें सर्व पापराशी ॥
अनसूयाउच्चारण । तेथें कैचें उरें विघ्न ॥
अनसूयानाम कंठी । भुक्ति मुक्ति दासी होती ॥
भजावया गुरुपाद । आई दे मज आशीर्वाद ॥
विघ्न न येवों दे आड । सेवा घे मनाजोगी गोड ॥ ५ ॥
पंचप्राण तळमळोन । मागतों हें दे मज दान ॥
गुरुसेवा नाही घडली । पाहिजे तीं पापें केलीं ॥
झाली तळमळ या जीवा । आईसाहेब सोडवा ॥
दारीं दुःखी मी याचक । न दे म्हण थोडें अधिक ॥
माझा महाभाग्योदय । कर भजीव सद्गुरुपाय ॥ १० ॥
मज दीनाला दे हात । अडलों करुनी शिकस्त ॥

सद्गुरूचे उपकार.

माझ्या गाईच्या आश्रमीं । सदा नांद गुरुस्वामी ॥
आम्हीं बलाढ्य वीर । देवा खाऊं लाविलें हार ॥
ह्या तर गुलामाचें वर्म । पोटीं प्रेम कंठीं नाम ॥

भावें बेतल हरिनाम । ऐका अमुचा धर्माधर्म ॥ १५ ॥
 नाम हिरावूनी घेतां । देव उरला नामापरता ॥
 नामापाठीमार्गे रूप । लोपलें तें आपोआप ॥
 नामरूपाच्या अभावीं । देव नागवला सर्वस्वी ॥
 उरला नागडा निर्गुण । भावास्तित्व प्रमाण ॥
 म्हणुनी ज्यापाशीं भाव । त्याचा बंदा होय देव ॥
 आम्हांला ही गुप्त किल्ली । अमुच्या गरुनें शिकविली ॥ २० ॥
 त्याचे मात्र उपकार । कधीही न फिटणार ॥
 म्हणुनी सदा जीवेंभावें ॥ शरण सद्गुरूसी जावें ॥
 देवाच्याही उरावर । आम्हां केलें शिरजोर ॥
 वाहवा हो सद्गुरुराया । निळक्या शरण तुमच्या पायां ॥

भाव ताचि देव.

तुमच्या उपकारांचे पांगा । कुठें फेडूं बापा सांगा ॥ २५ ॥
 होतो गुरफटलेला भ्रमें । खुलें केलें तुम्ही नेम ॥
 देवा भावार्थाचा मोह । पाडुनि मोकळा केला देह ॥
 देव गुंगला भावानें । नामरूप हरल तणे ॥
 आम्हीं नामरूपमय । देव उरला भाव अक्षय ॥
 नामरूप ही कल्पना । आंत भाव चिन्मय जाणा ॥ ३० ॥
 नामरूप ही निशाणी । घेतां आम्हीं हिरावोनी ॥
 देव झाला हस्तगत । केला काबिज हृदयांत ॥
 उरला निरुपाधि निर्गुण । आमुचें मिटलें भांडण ॥
 पूर्वीं मेलों होतो मोहें । आतां जिकले दव हे ॥
 देवा लांच भावार्थाचा । माह घातला आम्हीं साचा ॥ ३५ ॥
 देवाचीच खोल युक्ति । आम्हीं लाविली त्यास उलटी ॥

झाला आमुच्या स्वाधीन ॥

आम्हीं भक्त ॥

ज्याची पत्करिली चाकरी । त्याच्या बसलों उरावरी ॥
धर्माधर्माचें बंधन । आम्हीं कांहींच जाणूं न ॥ ४० ॥

गुरुसेवाध्यास.

सुटला ताळंतंत्र । आम्हीं अभंड स्वतंत्र ॥
गुरुसेवा करण्यासाठीं । जन्म घेऊं कोट्यान् कोटी ॥
नको भुक्ति नको मुक्ति । आम्हां तुच्छ वाटते ती ॥
सद्गुरुसेवेच्या पुढें । त्रैलोक्यही वाटे मढें ॥
गुरुसेवा गुरुसेवा । हीच एक आम्हां हेवा ॥ ४५ ॥
जय जय श्रीसद्गुरुराया । निळक्या शरण तुमच्या पायां ॥

भजनार्थ प्रार्थना.

भाबावोनी झालें वेडा । स्वामी पेंच हा उलगडा ॥
थोर अडचण ठेपली । देवा हो गा माझ्या वाली ॥
कर्दमसुता अत्रिकांता । दत्तमाता पतिव्रता ॥
अनसूया अनसूया । कर्दमत-नया अत्रि-जाया ॥ ५० ॥
सोडोनीयां तुमचे चरण । जाऊं कां भलत्याला शरण ॥
तुमची लज्जा जातां । दुःख होईल नीलकंठा ॥
देवा कांहीं झालें तरी । न करा अंगाच्या बाहेरी ॥
हरिनामाचें भजन । ऐसें लागो आम्हां व्यसन ॥
सांग उघडोनी मन । कधीं होशील प्रसन्न ॥ ५५ ॥
मी तों तुझा कुत्रा । लाज राखा सक्थरा ॥
श्रीपाद श्रीवल्लभा । पुढें निळूदास उभा ॥

अनसूयेस प्रार्थना.

आई अनसूया देवी । आहे दिव्य महासाध्वी ॥
साध्वी कर्दमाच्या मुली । सदा रहा माझ्या जवळी ॥

तुझ्या पायांचें लेकरुं । नको कधीं दूर करुं ॥ ६० ॥
तुझ्या पायांचा आधार । धरुनि आहे मी पामर ॥

भक्त्यर्थ प्रार्थना.

सर्व सिद्धींचें हें मूल । अत्रि-अनसूयेचें बाळ ॥
दत्तात्रेया अधोक्षजा । तुम्ही माझी राखा लज्जा ॥
मायवापा हो अत्रिजा । निळ्या ह्याने राखा लज्जा ॥
भक्तविजयामधिल कीर्ति । वाचुनि वेडावलों चित्तीं ॥ ६५ ॥
पुढें काय करावें ती । कांहीं न होई मज स्फूर्ति ॥
काय कैसें साधन करुं । व्हाया तुमचें मी लेकरुं ॥
चहूंकडुन मी अपंग । नाही एकहि अनुकूल अंग ॥
घेऊं ह्याने नामावलि । तरी छाती ही फुटलेली ॥
आवरेना पापमति । अति चंचळ मनोवृत्ति ॥ ७० ॥
करुं स्नान दान । नाही शक्ति नाही धन ॥
कांहीं बरवें करुं जातां । दुर्जन बाधती तत्वातां ॥
कांहीं एक धारजिणें । नाही ऐसें व्यर्थ जिणें ॥
अहो भयकृद्भयनाशना । पावा नीलकंठा दीना ॥
दयाळु व्हा अत्रिपुत्रा । पावा मन्मन-चकोरचंद्रा ॥ ७५ ॥
सर्व सिद्धींचें तूं मळ । अत्रि-अनसूयेचें मूल ॥
अत्रि-अनसूयेच्या लेका । पावा भवरोग हारका ॥
नाहीं नाही रे दांभिक । निळू अनसूयेचा लेक ॥
मी तों दीन पावा मळा । स्वामी अनसूयेच्या मुला ॥
एकहि नावरे इंद्रिय । देवा झुरतो मी अक्षय ॥ ८० ॥
वाचुनि भक्तविजय एकदां । रडें येतें रे खदखदां ॥
वाटे त्या भक्त जाणें । परी नाडलों दुर्दैवें ॥

तळमळ.

एकापरिस एक वरचढ । भक्तलीला किति अगाध ॥
मीच कैसा हा करंटा । आलों माउलीच्या पोटा ॥
दत्ता काय करूं । म्हण तूं माय मी लेंकरूं ॥ ८५ ॥
नाहीं कांहीं हो साधन । होणार माझिया हातून ॥
काळिज हें भडभडुनी ये । परि नाइलाज झालों माये ॥
पंगू कैसा रात्री जाउनि । करूं तुझी रे मनधरणी ॥
फार दुःख झालें म्हणजे । कागदीं खरडतो वाटेळ जें ॥
रडरडुनी चकर येई । कोणा सांगं दत्ते माई ॥ ९० ॥
कोणी तरी पहा त्राता । आहे का या नीलकंठा ॥
धरुनि किती रे अवतार । केलास कैकांचा उद्धार ॥
मग मीच कां एकटा । उरलों पातकी करंटा ॥
काय जन्माचें सार्थक । केलें पुढें व्हाया सुख ॥
असा मेलों इहलोकीं । पुढती तोही होईन दुःखी ॥ ९५ ॥
छाती बडवून घेतों जीव । परि तुला नाहीं कीव ॥
गुरु असते जिवंत । तरी जातों तिथपर्यंत ॥
मग थंडावलों असतों । नाहीं भाग्यवांटा मज तो ॥
असाच कां हो सद्गुरु । मी हा झुरझुरुनी मरूं ॥
तुम्हांमागें माझी दैना । ऐशी व्हावी कां दीनोद्धरणा ॥ १०० ॥
मज अभाग्या कां सोडिलें । मज कोणा हातीं दिलें ॥
कां मी वायां वाचिला ग्रंथ । बरा होतों पापी नेणत ॥
आतां व्यर्थचि तळमळ । जीवा लागे सर्वकाळ ॥
स्मर्तृगामी हें ब्रीद । स्मरुनी त्वरें व्या हो दाद ।
माझी वाट साफ करा । पावा निळूला पामरा ॥ ५ ॥
आतां त्वद्ब्रीदावरिच भिस्त । टाकुनि बघें झुरत वाट ॥

तीही गुरुराया फलतां । नाहीं सद्रति या पातिता ॥
अवघें तळमळिचें जिणें । माझें एक तुझांविणें ॥

दादेसार्थी फिर्याद.

तूं तो सद्गुरुमाउली । तुज बाधे कां युग कालि ॥
मी म्हणवीतो लेंकरूं । मन नको निष्ठुर करूं ॥ १० ॥
पातकी मी रांडलेक । साधुसंतांचा निंदक ॥
सदा इंद्रियां स्वाधीन । जळो माझा अभिमान ॥
मदमत्सर द्वेषराग । यांहीं भरलें सर्वांग ॥
एकही अवगुण । मजमध्वें नाहीं न्यून ॥
आतां काय करूं उपाय । सदा लागली हाय हाय ॥ १५ ॥
होउनि देवाची आठवण । रडें येतें कोसळून ॥
रडायाही शक्ति नाहीं । स्थिति माझी दुस्तर ही ॥
मायबापा गोपीनाथा । पावा कीं हो नीलकंठा ॥
येईं तुझा संताप । वाटे द्यावे शिष्याशाप ॥
किती स्वामी निष्ठुर तूं । तुझें उणें कोणा कथूं ॥ २० ॥
साध्वी अनसूये जननी । पहा तव दत्तूची करणी ॥
पापी शरण मी उदास । मज सर्वें धरितो द्वेष ॥
त तरी सांग कांहीं । तया उपदेश लावलाही ॥
ऐका साधु संत हो । निळून घेतलासे टाहो ॥
तरी देव दगडापरी । बैसलासे आजवरी ॥ २५ ॥
तुझी भजतां ऐशाला । पाहुनि लाज वाटे मला ॥
देह पडते वेळीं । कोणी नाहीं माझा वाली ॥
तरी जीव हा कोडगा । जातो पुन्हां आडमार्गा ॥
स्मरुनी एकाकीं हें दुःख । होय काळजांत लक्ष ॥
सेते सज्जन हो सांगा । माझ्या दत्तात्रय जिवलग ॥ ३० ॥

आजपर्यंतची कीर्ति । नको खोटी ठरवूं तो ॥
अळेंबळें हो कनवाळू । तार मज मूढ निळू ॥

हंवरडा.

दक्षिणामूर्ति सद्गुरु । राखा आपुलें लेंकरूं ॥
ब्रह्मचर्य परोपकार । मुळीं नेणूं मी डुक्कर ॥
दया समता शांति क्षमा । हें तों वारें नच या अधमा ॥ ३५ ॥
सदा रागाच्या लहरी । खवळलेल्या या शरीरीं ॥
बघवेना परहित । जरी परक्या हातें घडत ॥
परी भाक्ती आहे । इतुकेंचि ब्रिद पाहें ॥
सकामच कां होईना । मी तों भक्त नारायणा ॥
धांव वो दत्ते माई । आतां अंत न घे काई ॥ ४० ॥
दीर्घ स्वरें विलापतों । धांव माझ्या पंता दत्तो ॥
ऐक माझा हंवरडा । जरि मी सर्वांगें वांकुडा ॥
तळमळतों जितेपर्णी । त्याची कीव घे गा मनीं ॥
दत्त आई जीवलग्ने । निळ्या लेंकरूं मेलें गे ॥
तुझा माझा जोडा । यार तूं मी राखरंडा ॥ ४५ ॥
माझी प्रीत तोडूं नका । अनसयासासूच्या लेका ॥
एक वेळ घेतां नाम । झालें विष अमृतसम ॥
मी तों रडतों वेळोवेळ । दत्ता दव तूं का खळ ॥
अभाविकां स्वामी दैव । भाविकांचा दत्त देव ॥
धांव रे दत्त देवा । आतां अंत किती घ्यावा ॥ ५० ॥
संन्याशाच्या मुलातोंडीं । दे हा शब्द नसणें कधीं ॥
मौनीस्वामी माय । दक्षिणामूर्ति तात होय ॥
मायबाप दोघजण । संन्यासी व संन्यासीण ॥
ऐसा असतां देवा । दे शब्द मी सदा घ्यावा ॥
काय माझे कर्म । देवा पाळा आपुलें वर्म ॥ ५५ ॥

तुकारामास प्रार्थना.

निळोवासी उपदेश । स्वप्नीं तुकया दिलास ॥
 आतां दुसऱ्या निळ्याला । त्वरें म्हण गा आपुला ॥
 आहेस तूं चिरंजीव । ऐसा विठोबांचा भाव ॥
 वाचिला म्यां भक्तविजयीं । विश्वाप्सोनी धरिली सोयी ॥
 तो हा मज अनुभव । देउनि ठरा चिरंजीव ॥ ६० ॥
 तुकारामा तुकारामा । प्रसन्न व्हा मज अधमा ॥
 नका पाहूं पात्रापात्र । मी तों सर्वस्वी अपवित्र ॥
 तरी काकळूत करा । दुसरा निळ्या हा स्वीकारा ॥
 मरत्या मुखीं अमृत । तुकारामा घाला त्वरित ॥
 शुद्धांशुद्ध माझा भाव । नका पाहूं करा कींव ॥ ६५ ॥
 तुकारामा माझी झुरणी । सुटेल ऐशी करा करणीं ॥
 तुम्हा विठोबांची शपथ । जरि ना घडवाल त्वरित ॥
 जन्मोजन्मीं उपकार । नाहीं नाहीं विसरणार ॥
 सांगा विठईसी । ' सुखी कर या निळ्यासी ' ॥
 अंतर्थांमीं दत्त अंबा । घडवा गोसेवा या गरिबा ॥ ७० ॥
 विठ्ठ तुमचा तोचि माझा । दत्तात्रेय महाराजा ॥
 अंतर्थांमीं निष्काम । वरी गोसेवेचें काम ॥
 ऐशी शीघ्र करा जोडणी । सोडवा ही माझी झुरणी ॥
 माझा कळवळूनी प्राण । घालितो तुम्हां विठ्ठल-आण ॥
 कापुनि खाल विठ्ठलचरण । तरिच मज पडेल न्यून ॥ ७५ ॥
 गाई-ब्राह्मणांच्या वरी । आतां कृपादृष्टि करीं ॥
 नाहीं नाहीं हो मी साधु । सोंग घेतलें आतिल भोंदू ॥
 तव द्वारीं पसरिलें तोंड । मज न विन्मुख दवड ॥
 वळवा विठ्ठल दत्तोबा । करा निष्काळजी गरिबा ॥
 जनि थकलो हो तुकोबा । माझा हंबरडा ऐका बा ॥ ८० ॥

तुम्हां बावाजीची शपथ । मज करा चिंतामुक्त ॥
म्हणविलों संतपोर । त्याचें ब्रीद राखा सत्वर ॥

तुकारामापाशीं भिक्षा.

तुम्ही शपथ मोडतां । म्हणेन विठ्ठल देव खोटा ॥
न म्हणेन चैतन्य सगुण । म्हणेन कसाब वा पाषाण ॥
लाज राखा लाज राखा । व्हा निळ्याचा पाठराखा ॥ ८५ ॥
सोंपवुनी भार । डोई अर्पितों पायांवर ॥
भक्तिभावें कळकळीनें । लिहिलें हें नम्रपणें ॥
नाहीं नाहीं उद्दामपणें । हेंचि चरणीं प्रार्थणें ॥
तुम्हीं जाणतां अन्तर । उद्दाम नव्हे निळ्यापोर ॥
याचिलें उष्टें द्या गरिबा । नको दौलत वा रंभा ॥ ९० ॥
तुमच्या दाराबाहेर । देई आरोळी हा महार ॥
पाठवा हो उष्टें । तेणें माझें दैन्य फिटें ॥
सुखें घेवोनी पदरीं । खाइन एकांतीं उकिरड्यावरी ॥
तुकारामा धनिका । त्वरें पाव म्हणे निका ॥

सेवेसाठीं प्रार्थना.

गोब्राह्मण प्रतिपालक । तुज वाखाणिती सकळिक ॥ ९५ ॥
मौनीस्वामी दक्षिणामूर्ति । ब्राह्मण मायबापें मम तीं ॥
म्हणुनी खास माझा हक्क । म्हणणें मी विप्रांचा लेक ॥
मजपाशीं नाना गाई । तूं तर तयां म्हणसी आई ॥
आम्हीं गोब्राह्मण मेळा । पाहुनि किंव करा गोपाळा ॥
फुटलेला मम देहगाडा । चरणसेवेसी हरि जोडा ॥ ७००० ॥
गोब्राह्मण प्रतिपालका । आपुलें नाम आपण राखा ॥
क्षुधापीडितासी अन्न । खूप देवा मज हातून ॥
घालवा खूप सुग्रास । माझ्या हातूनी गाईस ॥

पोटीं गुरुचरण प्रेम । ओतप्रोत वाढो नेम ॥
मनीं नसो दुसरा विषय । गुरुपदीं लक्ष अक्षय ॥ १९ ॥

विठ्ठलास प्रार्थना.

ऐका तुक्याच्या विठ्ठला । श्रपथ तुक्याची तुम्हांला ॥
झर्णी व्हावें राजी मज । न या अडों भक्तिकाज ॥
गाईसी खच्चून दाणा । विठूराया त्वरें आणा ॥
जी जी ये भक्ति मनास । ती ती पुरवा माझी हौस ॥
पडलें कांहीं न्यून जरी । म्हणेन तुक्याचा तूं वैरी ॥ १० ॥
माझा चिंताग्नि विझवा । हृदीं दत्तध्यास रहावा ॥
आतां राखा लाज । जड नाहीं माझें काज ॥

गोविरह, गोरक्षणार्थ प्रार्थना.

निळू चांडाळावरी दया । सदा ठेवा दत्तात्रेया ॥
माझी गाईनो तुम्हांसी । सेवा झाली कां नकोशी ॥
मज पाहूनी चांडाळ ! आवडत नाहीं कां तुम्हांला ॥ १५ ॥
कीं मी दरिद्री म्हणून । राहूं इच्छितां मजविण ॥
दैवें पडेल जें डणें । पुरवावें दत्तजननीनें ॥
तुमची माझी ताटातूट । कशी साहूं मी अशक्त ॥
तुम्हांवरी ठेवुनि प्राण । होतों लोटित मी दिन ॥
जीवप्राण वेंचूनीयां । आजवरि जपलों तुमच्या पायां ॥ २० ॥
अति वाढवूनी लळा । आली ताडातोड-वेळा ॥
पुन्हां भेटवा लौकर । तुम्ही खूप व्हा तय्यार ॥
सुख भोगा माझ्यामार्गे । सर्व घडवा इच्छेजोगें ॥
अनसयेच्या मुला । माझ्या गाई या सांभाळा ॥
अहो कृष्णजी गोपाळा । गाई सांभाळा विठ्ठला ॥ २५ ॥
जातों परदेशीं एकटा । होउनी निर्दय मी मोठा ॥

तुम्हावरी भिस्त । आहे सर्वदा समस्त ॥
माझा विसर न करा कधी । आठव करा पदोपदी ॥
तुमच्या पाठीवरी दत्त । राखण देव साधु संत ॥
सुखी रहा सुखी रहा । निळुला पुन्हा लौकर पहा ॥ ३० ॥

रडकथा, प्रार्थना.

शरण शरण दत्तात्रेया । अत्रि-अनसयातनया ॥
पुढें नको देऊं जन्म । ऐसा पातकी अधम ॥
सुखें घडेल तव सेवा । ऐसा जन्म दे गा देवा ॥
स्वामी वाटे माझ्या जीवा । अखंड व्हावी तुमची सेवा ॥
माझी पाण्याची ही हौस । नाहीं पुरली या जन्मास ॥ ३५ ॥
नानापरी अडचणी । येती दुर्जनांपासोनी ॥
माझ्या मायबापा । शीघ्र विझवा मद्धृत्तापा ॥
दत्तात्रेया जीवलगा । निवारा हो मद्धद्रोगा ॥
भोगू कलंक मी लोकीं । हीच माझी कां लायकी ॥
डोळां दिसती मायबापें । परि तीं जन्मांतरिचीं पापें ॥ ४० ॥
धरुनीयां नाना रूपा । फेडुनि घेती संचितमापा ॥
• खरा मायबाप सोईरा । दत्ता तूं एक गोजिरा ॥
साधु खरे साह्यकारी । परी दुर्मिळ पृथ्वीवरी ॥
जो जो बघावा तो तो । मज परिस पापी दिसतो ॥
दैवें थोडे जडले होते । मिळाले स्वस्वरूपीं ते ॥ ४५ ॥
रामभटजी मौनीस्वामी । गेले सोडुनि निजधामी ॥
नागाशिवरामपूरजी । श्री दक्षिणामूर्ति गुरुजी ॥
तीही गेली सोडुन जोडी । झालें विधवा मी बापुडी ॥
नेणुं योग याग घ्याव । भटकतों रानोरान ॥
जडण्या स्वस्वरूप ठेवा । कांहीं न लागे सुगावा ॥ ५० ॥

देवस्वरूप सगुण । पापी पाहिन मी कोठून ॥
 तळमळतों हरघडी । अखेर येतसे रडकुंडी ॥
 सदा करितसें मी खंती । त्यांत दुर्जन हे भोंवतीं ॥
 माझी भक्ति नोहे खरी । म्हणुनि अदी धरिलीस हरी ॥
 परि आतां काय करूं । आहे तें स्वीकार लेंकरूं ॥ ५९ ॥
 कलियुगींचीं मातापिता । तूं न होईगा अनंता ॥
 शिंदळकीचें पोर । मारिंती जे जारिणि-जार ॥
 तैसा नको होऊं देवा । माझी पुरीव सेवा-हेवा ॥
 माझा सर्वस्वी आधारू । तूंचि प्रेमाच्या सद्वरू ॥
 गळीं गुंतलेला मासा । सोडवा हा गुरुराजसा ॥ ६० ॥
 पदर पसरितों गुरुराया । कवीं पाहिन तुमच्या पायां ॥
 काय करूं करणी । जेणें पावाल मज झणीं ॥
 इहसुखाची ती आस । माझी समजा पुरली खास ॥

त्रागा, जगाचा वीट, व प्रार्थना.

मौनीस्वामी महाराजा । ऐका आतां राखा लज्जा ॥
 भाडभीड सांडुनि नीट । आज सगळीं मी स्पष्ट ॥ ६१ ॥
 माय म्हणवुन कापलीस माने । आतां म्हणतों राक्षसीण ॥
 मज देउन दुर्जनहारी । कैसी झोंप घेतेस ती ॥
 एक जारिणी वा सर्पिणी-। लागीं शोभते ही करणी ॥
 आला पादसेवेसाठीं । त्याची सांड केलीस मोठी ॥
 मी तों अनाथ अपंग । आलों मानुनि तुज जिवलग ॥ ७० ॥
 तोचि भाव सदा पोठी । आहे खोटी नव्हे गोष्टी ॥
 लायकी ह्यापलीकडे । काय बघसी माझी गडे ॥
 नाना पातकांची राशी । आलों धांवत तुजपाशीं ॥
 आतां तूंच अंतर देतां । मज नाही दुसरी माता ॥

प्रार्थी कर जोडुन तुला । घेई पदरीं या निळक्याला ॥ ७५ ॥
 मायबापा यतीश्वरा । मज तूं एकचि सोईरा ॥
 लोटितां तूं एकीकडे । मग पाहूं कोणाकडे ॥
 तोंड वासूनियां । कुठें जाऊं सद्गुरुराया ॥
 राजे राण्या मित्र आप्त । सोधुनि पाहिले म्यां नीट ॥
 एक उपयोग न धड । करिती उलट येती आड ॥ ८० ॥
 तयांसारिखा मी होतां । मदत करितील तत्वतां ॥
 तें तों जीवांतीही माझ्या । होणें नाहीं सद्गुरुराजा ॥
 आधीं ममोद्विग्न अवखळ । त्यांत दुर्जन करिती छळ ॥
 त्रासुत्रासुनि चोहींकडुन । मुकलें गुरुपादसेवन ॥
 आरंभिली धेनुसेवा । तीही न ये माझ्या दैवा ॥ ८५ ॥
 स्वस्थ धरुन बसतां ध्यान । होई सिद्धीचें दुकान ॥
 कोण्या एकाही परी । जग हें नांदूं नेदी हरी ॥
 दर्शनीं नसतां भाव । येताती लौकिकास्तव ॥
 कोणी पापसंशय धरुन । आलों म्हणती घ्याया दर्शन ॥
 किती लिहूं भारी । देवा संकट हें निवारीं ॥ ९० ॥
 आजवरी कैक लोकां । पावलासी अत्रिच्या लेका ॥
 मग मीच कां एकटा । जड झालों तुला मोठा ॥

अनसूयेस प्रार्थना.

आई माझ्या वाटे । काढ पडलेले कांटे ॥
 पुढें कैसा तरी चालूं । धांव अडला तुझा निळू ॥
 तुझ्या कांसोटीची निरी । घट्ट धरिलीसे करीं ॥ ९५ ॥
 मज पडतां संकट । तुझ्या सत्त्वाची काय वाट ॥
 आहे आहेस पतिव्रता । ऐसी राख ती प्रतिष्ठा ॥
 मज माकडार्ची कमें । नको बघूं सत्यधर्म ॥

अनसूये पतिव्रते । ना.वघ माझें दुष्कर्म तें ॥
तूं आपुलेंच सत्त्व । राख कर माझी कर्ब ॥ ७१०० ॥

गुरुनिष्ठा.

काय करूं तुम्हीं डोळे । मायबापा जरि हो मिटले ॥
नका करूं डोळेझांक । तुम्ही बाप मी हा लेक ॥
झुरझुरनी झालों दीन । स्वामी करा संरक्षण ॥
मज अनाथा राखितां । स्वामी तूंचि एक दत्ता ॥
तुझ्यापरता आधार । नाहीं नाहीं पृथ्वीवर ॥ ५ ॥
खालीं भूमि वरि आकाश । ऐसा अनाथ मी उदास ॥
माथबाप-आप्तावीण । आहें सर्वांगें मी दीन ॥
तुज स्मरुनि येई रडें । घे हें अनाथ पोर उघडें ॥
माझी करील जोपासना । कोण तुजविण नारायणा ॥
केवळ अनाथ मी पोरकें । मज विश्वहि सर्व परकें ॥ १० ॥
लबाड ही जात मानवी । ह्यांची प्रीति ती मानवी ॥
जणुं कसाव पोशी गुरां । मागुनि कापाया चरचरां ॥
म्हणती मायबापें खरीं । प्रीति करिती अभ्यंतरीं ॥
मज गमती तीही खोटीं । खरोखरीं हो जगजेठी ॥
तुज म्हणतां आई मज । आतां खास वाटे लाज ॥ १५ ॥
आईबाप देवसंत-। आदीपेक्षां गरु वरिष्ठ ॥
नाहीं बाया तुज उपमा । त्रैलोक्यांही पुरुषोत्तमा ॥
फक्त हात जोडूनीयां । जीवें भावें पडतों पायां ॥
तुझें कराया वर्णन । नाहीं सक्त मी अज्ञान ॥
महा पुण्यवंत संत । नाहीं त्यांसही तव अंत ॥ २० ॥
मग मी तों मतिमंद । काय माझी ती विशाद ॥

मी माझा जीव । कालवे हाचि माझा भाव ॥

तु कांहीं करणें । शक्य नाहीं सदुरुजनने ॥

गुरुस प्रार्थना.

पापी परि भोळा भाविक । भाबुडा मी दीन लेक ॥
 ऐशीयासी पदरीं घेई । माझ्या जिवाळे गरु-आई ॥ २५ ॥
 गुणावगुण माझा । पाहूं नको सद्गुराजां ॥
 कोंवळें माझें अंतःकरण । झुहनी फार झाला शीण ॥
 साधोनीयां एकांताला । सदा रडें मी ढळढळां ॥
 अन्नपाणी निद्रेवरी । मुळीं प्रीत ना अंतरीं ॥

लौकिकी वर्तन.

हेलना न व्हावी ह्याणुन । जर्गीं ठेवीं साफ वर्तन ॥ ३० ॥
 कशा दावूं अंतर्देना । ऐशा दैवबद्ध जना ॥
 काय यांचे हातून । माझें होय निवारण ॥
 ह्याणूनीयां वरकांतीं । वागें नीट मी लोकांतीं ॥

जगांतील उपाधि.

- दीनवाणी कर जोडूनी । पडतो आडवा तुमच्या चरणीं ॥
- माझी संतीं फार प्रीति । परी संत न सांपडती ॥ ३५ ॥
- श्रीसद्गुरुंच्या पोटी । सहांवरी प्रीति मोठी ॥
- गुरु जातां परलोका । उरल्या सहा ह्या सेवका ॥
- गुरुसेवा ती प्रत्यक्ष । नाही लाभली दैवास ॥
- आतां गुरुंसी जें प्रिय । त्यांस सेवूं ह्याणें अक्षय ॥
- त्यांचे-मार्फतच सेवा । अर्पण होइल गुरुदेवा ॥ ४० ॥
- सहा वस्तु गुरुसि प्रिय । पैकीं मज लभ्य काय ॥
- देव स्वरूप निर्गुण । घडणें अशक्य सेवन ॥
- देवरूप जें सगुण । बघण्या तें मी भाग्यहीन ॥
- देव वास्तव्याचीं स्थानें । क्षेत्रें उरलीं मजकारणें ॥
- तेथें दुर्जेन ते फार । कर्म पहातां जणुं महार ॥ ४५ ॥

त्यांत अति नीच ब्राह्मण । महापापी घोर कुजन ॥
 विप्रें सोड्ढनीयां ताळ । झाले महापापी वाचाळ ॥
 दिसतां खरा हरिभक्त । राहूं न देती क्षेत्रांत ॥
 जें कां अरिष्ट क्षेत्रीं । तीर्थांचीही तीच परी ॥
 करूं निजध्यास तरी । मन हें चंचलचि भारी ॥ ५० ॥
 न हो इंद्रियदमन । न साधे अनन्य लक्षण ॥
 थोडें फार करूं जातां । माजे लौकीक तत्वां ॥
 मग लागते उपाधि । अंतीं कुसंग तो नाडी ॥
 शहरांची तर गोष्ट । सांगण्या मी नाहीं धीट ॥

दत्तादिकांस पाप्याची प्रार्थना.

शरणागत भयनाशना । पावें अनसूयानंदनां ॥ ५५ ॥
 मज खोट्याची चिरड । लोक तर फार लबाड ॥
 केंवि होय निभावणी । जन्माची ही चिंता मनीं ॥
 मातां पुढें सांगायाची । गोष्ट नाहीं उरली साची ॥
 गुंडाळूनी अवधी कुडी । पार्यीं घातिली मुरकुंडी ॥
 जोड्ढनीयां दोन्ही कर । लोळें त्वत्पदीं भूवर ॥ ६० ॥
 कान उपटोन घेऊन । क्षमा मागें पदर पसरून ॥
 गुन्हें ज्ञाताज्ञात कृत । आई घाल गे पोटांत ॥
 वेतां मारुनी तोंडांत । दया करीं मजवर्त ॥
 माझा गोसेवेचा हेतु । सुखें पूर्ण करीं गे तूं ॥
 सर्वांगें मी निराधार । उचलीला जड भार ॥ ६५ ॥
 त्याची तुजवरी भिस्त । मी तों अपंग अनाथ ॥
 संत करीती तें । न होई देवाच्या हस्तें ॥
 संत कर्तुमकर्तुम । वाढविती ईश्वरनास ॥
 ज्ञान्या ॥ तुं वे संत । देव नामरूपरहित ॥

- दयाक्षमाशांत्यौदार्य । हें तों संतांचें ऐश्वर्य ॥ ७० ॥
 संत ते तो सगुण देव । देव निरांकार भाव ॥
 संत दाखवीती देव । तारिताती जड जीव ॥
 संतचरित्रलेखनीं । नाहीं समर्थ ही लेखणी ॥
 बंधों जातां संत । सर्वेश्वराहुनि वरिष्ठ ॥
 जय जय हो साधुसंता । तारा जड नीलकंठा ॥ ७५ ॥
 बरा पुष्कळ दगड । त्याहूनी जड मी पापी मूढ ॥
 बरे पशुपक्षी महारें । माझें घेऊं नये वारें ॥
 जो कां महापापी आगळा । तो मी नीलकंठ भोळा ॥
 पायखान्यांतील घाण । फार बरी मजहून ॥
 माझ्या मरणाचे वेळीं । संता रहा हो मजजवळी ॥ ८० ॥
 जरी अवगुणी लेंकरूं । नका अंगाबाहेर करूं ॥
 आधीं अपुला द्वाणुनि निकू । अंगा बाहेर नका टाकूं ॥
 आई अनाथ उघड्यासी । पांघरूण तूंच अससी ॥
 ऐकूनि अनाथ मी उघडें । फुदत आलों तुझ्याकडे ॥
 राख निजनांव लौकीक । ह्मण माय तूं मी लेक ॥ ८५ ॥
 • तुजकडे धावत येतां । मज न दे इंद्रियहाता ॥
 अनसूये तूं सती थोर । पोटीं आले देवकुमर ॥
 जाळ माझें थोरपण । मज तुझा तान्हा म्हण ॥
 जळो माझा अभिमान । सेविन अनसूयेचे चरण ॥
 जरि मी दांभिक लाघवी । आई तूं न हो मायावी ॥ ९० ॥
 माझें मजचि उचित । तूं तों कर माझें स्वहित ॥
 बाळ दिवा धरूं पाहे । आई जपते लवलाहें ॥
 आई पाजी करुनी बळ । मुखीं स्तन न घेतां बाळ ॥
 रोगी बाळ औबघ न घे । माय बळें घाली वेगें ॥
 बाळ रागें मारी लाथा । आई उलट करी ममता ॥ ९५ ॥

काय सांगूं आई । घेई घेई पदरीं घेई ॥
 तुझ्या कडेवर । किती शांभने मी पोर ॥
 मज न खावों दे मदनीं । तूंचि हो गे माझी जननी ॥
 लेंकुरपर्णीं करुनी प्रीति । घालिन तुझ्या गळां मीठी ॥
 तुझ्या स्त्रीपणाचा भाव । मन्मनिं येतां जावो जीव ॥ ७२०० ॥
 माझा नरनारी ऐसा भाव । उडेल ऐशी कर कींव ॥
 आई अनसूये सखे । मी तों घेईन तुझे मुके ॥
 स्तन धरुन दध पिईन । पूर्ण विसरुन तो मदन ॥
 ऐसें कर मज आतां । तरीच तूं पतिव्रता ॥
 जिवलंगे अनसूये । पापी निळ्यार्थ धांव ये ॥ ५ ॥
 पूर्व मुकृतें दुष्कृतें । सुखें भोगिन घडेल तें ॥
 परी नित्य तुझी दया । असो पातक्यावरी या ॥
 गडबडा तुजपुढें । लोळतों गे मी हें मढें ॥
 इतुफीच कींव कर । मज म्हण तुझा पोर ॥
 देई खात्री करुन साक्ष । मग मी वसेन स्वस्थ उदास ॥ १० ॥

अनसूयेस विनंति.

मज पतिव्रतेच्या नामा । जाणिव घेतल्याचा महिमा ॥
 आई पुरे कर राग । झणीं हो माझी जिवलग ॥
 पाहुनि थकलेला हा जीव । अंगावरुनी हात फिरीव ॥
 मज नको दुसरा देव । तूंचि कर माझी कींव ॥
 तुझे तिन्ही लेक । सखे होतील आपसुख ॥ १५ ॥
 तूंचि एक दया करितां । काय उणें मज पतिता ॥
 भाग्योदय । कीं मी तुझे सेविन पाय ॥
 " " धांव कपिलकलासहजे ॥

वकिली, प्रार्थना.

दया ठेव मजवरी । न मरों देभुव्यापरी ॥
 तुझे दावित। चरण । येइल सुखाचें मरण ॥ २० ॥
 बसण्या तुझ्या मांडीवरी । मीच एक अधिकारी ॥
 महा पातकी ह्मणोन । मज उचित तुझे चरण ॥
 भाग्यवान पुण्यराज । त्यांस काय तुझी गरज ॥
 जरि असेल सर्पण । तरिच चमकेल अन्न ॥
 माझा संकल्पविकल्प ॥ एकचि दत्त सद्गुरु बाप ॥ २५ ॥
 मायबापा गुरुदत्ता । मज न हो कधी परता ॥
 तूंचि होतां पाठमोरा । नाही थारा या पामरा ॥
 बघुनी हा भुका तान्हा । आतां सोड आई पान्हा ॥
 एक जन्म बुडाला । पुढें सांभाळा विठ्ठला ॥

प्रार्थना, धांवा.

देव भक्तांचा ता लागा-। बांधा बघूं दे जिवलग्ना ॥ ३० ॥
 आणीबाणीची ही वेळा । बाजू सांभाळा विठ्ठला ॥
 आह्मां दाखवाया लीला । तुमचा अवतार अत्रिबाळा ॥
 अंतीं आह्मां उद्धराया । अवतरलासी दत्तात्रेया ॥
 आदि अंतीं माझी मति । सदा लागो तुजप्रति ॥
 घडो ध्यास दत्त दत्त । कदा नाठवो अन्य गोष्ट ॥ ३५ ॥
 दयाळू हो दत्त-आई । चरणीं वाहूं दे ही डोई ॥
 पतिव्रता अनसूया ॥ तुझी माता दत्तात्रेया ॥
 ही तों दाखवीसी लीला । उभय तंचि गा दयाळा ॥
 धांव धांव गा नरहरि । मज अवघड वाटे भारी ॥

प्रार्थना, धांवा.

तुझे बघेन रूप । तरिच शमे मद्दत्ताप ॥ ४० ॥
 तुझी नसतां दया । सुख नसता अत्रितनया ॥

माझ्या आवडीचें, तुझें गोड तोंड । पाहू दे ब्रह्मांड, तेंही ना वे ॥
 माझ्या मायबापा, पाय पुढें करा । दाबूं द्या हो जरा, माझ्या हातें ॥
 भकलों करीतां, देवा तुझी खंती । उदासीन चित्तीं, खळबळतें ॥
 सदा हाय हाय, टाकिन मी धापा । स्वामी मायबापा, धांव वेगें ४५

निराशा.

आई मारीशी उपवासी । देवा तुझी कींव कैसी ॥
 गो-ब्राह्मणांचा वाली । ऐशी तुझी ब्रीदावळी ॥
 त्याच्या उलट अनुभव । पाहुनि माझा लाजे जीव ॥
 मीं तों काय तें प्रार्थविं । देवा तुझां नित्य नवें ॥
 आर्तां तुमचें तुझी पहा । मी तर बैसलों स्वस्थ हा ॥ ५० ॥
 मज पाहिजे तें ह्याणा । तुझां माझी ती नाहीं ना ॥

देव व संत यांवर भार.

मनीं बहु सुख वाटे । रानीं बैसतां एकटें ॥
 प्रेमें घडे श्रीहरि-स्मरण । सहज सुटे देहभान ॥
 आतां देवा काय करूं । म्हण तूं माय मी लेंकरूं ॥
 कां गे दत्त गुरु आई । उबग माझा करिसी बाई ॥ ५५ ॥
 माझी एकच तूं जिवलग । नको करूं ऐसा उबग ॥
 आई मज फार दूर । धरिलेंसी होउनि क्रूर ॥
 तूं तों रागरहित । ऐकुनि आशा धरी चित्त ॥
 त्याचा ऐसा हिरमोड । न करीं जरि मी पापी द्वाड ॥
 विठूचे गळ्यांतील ताडत । फार लाडके जे संत ॥ ६० ॥
 विठू आणि त्यांवरी । भिस्त टाकिलीसे खरी ॥
 त्याणि तूं । दोन नव्हसी गा दचू ॥
 । टाकुनि बैसलों नरहरी ॥

तळमळ.

ऐसें नका करूं देवा । माझी आतां दाद लावा ॥
मी तों उदासी जिवडा । अंकित पायांचा बापुडा ॥ ६५ ॥
एक वाली व्हा या मूढा । नाही तरी ब्रीद सोडा ॥
स्वामी आलों हो रंजीस । करीं तळमळ कासावीस ॥
आई माझी तळतळ । नको घेऊं हो दयाळ ॥
मी तें काय भारी मागें । माझ्या गुरुमाई जिवलगे ॥
नित्य नवें दुःख जगीं । किती सोसूं मी हतभागी ॥ ७० ॥
दीन दयाळ म्हणवीतां । त्याचें स्मरण करा दत्ता ॥

अनन्य प्रार्थना.

तुझी वदतां क्षुद्र थापा । दुःख होईल त्या माबापा ॥
अहो अजित सत्तांधीशा । माझ्या प्रीतीच्या सन्याशा ॥
तुमच्या शक्तीचा पाडाव । कैसें करील हो दैव ॥
मज पामराच्या वर । स्वामी ऐसे कां तनघुर ॥ ७५ ॥
काय अन्य सुख या मांगा । आहे विश्वांत तें सांगा ॥
एक तव प्रीति जाणून । धीर धरिला रात्रांदिन ॥
याचा देवा ऐसा घात । नका करूं माझी शपथ ॥
एकुलता आवडता । माझा तूंचि अत्रिमुता ॥
तूंचि करितां हेळसांड । ठरलें विधवा मी रांड ॥ ८० ॥
उपेक्षीतां सद्गुरु-देवीं । पहा बुडलों मी सर्वस्वी ॥
माझ्या अवधूता । ठेवा सदा मजवर ममता ॥
माझा आज अभिमान । स्वामी कां दिला सोडून ॥
मज मारिलें त्वां तरी । भाग पडणें पायांवरी ॥
पापी आर्जवखोर निळू । तुझी सद्गुरु कनवाळू ॥ ८५ ॥
करूं कोणाची आर्जव । जरी तुझीच दयाळ जीव ॥

स्वामी तुझीच धरितां दूर । पाहूं कोणाचा आधार ॥
गोपाळकृष्णांच्या गाई* । जरि कां कृष्णच स्वतः खाई ॥

अनन्य शरण.

ज्यानें जिकीला मदन । त्यास अनसूया प्रसन्न ॥
सर्व सुखाचें आगर । अत्रि-अनसूयेचा कुमर ॥ ९० ॥
स्वामी आतां कांहीं ह्मणा । मी तों लागलों चरणा ॥
स्वामी आतां कांहीं बोल । मी तों ठरलों तुझें मूल ॥
कसें असलें तरी मूल । सांभाळणें तुझें शील ॥
देवा आतां कांहीं म्हण । मी तों पायीं झालों दीन ॥
हरि आतां कांहीं म्हण । मी तों पायीं दिली मान ॥ ९५ ॥
कांहींही करावें मावारी । मी तों पदरी पडलों पायी ॥
गुरु आतां कांहीं म्हणा । झालों मी त्वत्पदिं ठेंगणा ॥
शोभेल तें करा गुरु । तुमचें ठरलों मी लेकरूं ॥
करा तुझां जें आवडे । नाहीं म्हणणें माझें पुढें ॥
पटला जांवाला विश्वास । तुझी सहुरु मी शिष्य ॥ ७३०० ॥
देवराया हा करार । मनीं स्मरा निरंतर ॥
लेकरूं मी तुझी माय । हें द्या आणिक मागं काय ॥
जय जय श्रीसद्गुरुराया । निळक्या शरण तुमच्या पायां ॥

निष्कामत्व.

धूः धूः मी किति आशाळा । माझी आशा आधीं जाळा ॥
आशेपायीं प्रेम द्वेष । करुनी गळां पडतो फांस ॥ ५ ॥
गुरुजी माझे हृदयांत । तुझी सदा नांदा स्वस्थ ॥
बघतां सकाम ठिकाण । तुझां फार होतो शीण ॥
निष्काम भक्ताचे हृदयीं । मिळे शांति तुझां अक्षयीं ॥
नेराश । नको शीणवूं देवास ॥

होतां निर्मल तूं निष्काम । देवा तूं विश्रांतिधाम ॥ १० ॥
जयाचें निष्काम मन । तेंचि देवा मुखस्थान ॥
बाकी ठिकाणीं अमोनी । घेती विश्रांति ह्या स्थानीं ॥
म्हणोनीयां माझ मना । झीज देवांच्या कारणा ॥
ढाड आशेची ती खोड । वारे मन्मना तूं सोड ॥

आशात्यागाचा निश्चय.

आग लागो आशे तुला । माझा कापलास गळा ॥ १५ ॥
आग लागो रांडे तुला । झालों तुशीं मी वेगळा ॥
जें जें घडेल तें घडो । स्वामीपार्थी देह झडो ॥
घाड पडो माझ्या, आशाखोरपणा । वरी मज दिवाणा, केलें ईनें ॥
आतां गुरुस्मरणांत ॥ सदा ठेविन मन स्वस्थ ॥
देवराया मदहृदयांत ॥ तुझीं मुखें नांदा स्वस्थ ॥ २० ॥
कधीं कोणतीही आशा धरून । तुझां नाहीं देणार शीण ॥

चिंती परा तें येई घरा.

घालवें भांडवल । मग येई व्याजमोल ॥
तैसें आहे सर्वां ठायीं । घालवें तें उलट होई ॥
शरण शरण सकळिकां । पार्थी घ्या हो दोषी निका ॥
केला जयांवरी राग । त्यांची माफी घेतों सांग ॥ २५ ॥
जयां बोललों अपशब्द । त्यांना देतों आशीर्वाद ॥
केला ज्यांशीं द्वेष । लागतों त्यांच्या पायांस ॥
सर्वां ठायीं नारायण । सदा जाणों माझें मन ॥
अनसये कोणाचेंही । बांकुडें न करीं कवींही ॥
मज कर भक्तिसमृद्धि । परि कोणा न दुःख कधीं ॥ ३० ॥

दीन विनति.

अनसूये अनसूये । कर्दम-तनये अत्रिजाये ॥
फार थकला गे हा निळू । आई माझी भर टाळू ॥

अनसूये आई म्हणा । निवृत्त तुझी फिटली दैना ॥
 गोपाळकृष्ण सरकार । वासुदेव-देवकी कुमार ॥
 अवधूत दत्त सरकार । अत्रि-अनसूयेचे कुमार ॥ ३५ ॥
 मजवरतीं नाराज । कां हो झालां गुरुमहाराज ॥
 करुनी दांतांची कणी । विनविल्लें झुलुनी झुलुनी ॥
 ऐक अनसूये सती । माझी दीनाची विनंति ॥
 सहपति सहपरिवार ॥ ये मम कार्यसिद्धि कर ॥
 ऐक कर्दमाचे मुली । माझी तूं एक माऊली ॥ ४० ॥
 माझी कुलस्वामिनी देवी । श्रीदक्षिणामूर्ति गुर्वी ॥
 राजाधिराज महाराज । अनसूयासुत शशिसहज ॥
 एकं चक्रवर्ती सार्व—। भौम महाराज देव ॥
 एकत्र सत्ताधीश । तो हा आम्हां भक्तिवश ॥
 तुझी सद्गुणांची खाणी । जर्गीं घेतां म्हणवूनी ॥ ४५ ॥
 मग कां हो मजवर । थोडा करा ना उपकार ॥
 अनसूयेच्या हो सुता । माझी लाज राखा आतां ॥
 सर्व पोशितां ब्रह्मांड । एकटा का झालों जड ॥
 पुन्हा जीव होऊं नये । ऐसें देई अनसूये ॥
 कर्दमसुता अनसूया । करी अभ्यागतां दया ॥ ५० ॥

अनसूया आई.

घातिलें मज लहानपणीं । तुझ्या ओटीत आईनीं ॥
 त्याची मज आठवण । आहे अनसूये पूर्ण ॥
 “अनसूये चारीं तुझीं । लेकरूं हीं नव्हतीं माझीं ” ॥
 ऐसें गहिंवरुनी बोलत । आम्हां घातलें ओटीत ॥
 ऐकूनी मातृवचना त्या । आम्हीं लाडलें रडाया ॥ ५५ ॥
 तुजविषयीं आदरबुद्धि । उपजी माझ्या हृदीं ॥
 बाळपणिया भोळेपणीं । तुज मानिली मीं जननी ॥

भडभडनी गाईवर । येउनि भरला माझा ऊर ॥
 तेव्हांपासुनि ठरलें नातें । मायलेंकांचें गे माते ॥
 माझे बरें वा वांकडें । आई अवघें तुजकडे ॥ ६० ॥
 पहा पहागे माऊले । सांभाळ तूं आपुलीं बाळें ॥
 बडो-घडी दंडवत । हाचि माझा शुद्ध हेत ॥
 अंबे अनसूये सती । कधीं देशील विभ्रांति ॥

भक्तिभिक्षा.

कांहीं नाहीं मजपाशीं । जें घेवोनी वश होशी ॥
 केवळ अपंग म्हणोनी । लावीं स्तनीं उचलोनी ॥ ६५ ॥
 भक्तिसेवा न अडावी । इतकें पुरवीं साध्वी देवी ॥
 करावें त्वां मज संपन्न । आधीं पडतां कांहीं न्यून ॥

निर्वाणीचा अर्ज.

मन निर्भय झाल्यावीण । येऊं देऊं नका मरण ॥
 नाहीं मागत मी मुक्ति । परि लोपवा काळभीति ॥
 येउन नि पुन्हां पुन्हां जन्मा । तुम्हां सेविन गुर्वोत्तमा ॥ ७० ॥
 • दक्षिणामूर्ति गुरुदेवा । माझा बोल हा पुरवावा ॥
 हा तो जन्म गेला वायां । येतें रडायी गुरुराया ॥
 नाहीं मनापरी झालें । अवघें फुकटची गेलें ॥
 झालें कारण उपहासा । रेडा जन्मुनि गेलों तैसा ॥
 नाहीं उरला उपाय । पुढेचें तरी कैसें काय ॥ ७५ ॥
 काळ तर जवळि आला । पुढें भजूं कधीं तुला ॥
 ऐक निर्वाण-अर्ज हा ॥ अंतकाळीं जवळी रहा ॥
 सुटतां मनाचा धीर । आधीं देई तूं आधार ॥
 नाम घेतां विनमितां । प्राण सुखें सोडो कंठा ॥
 आपल्या चरणांचे पुढें । ठेव निळकंठाचें मढें ॥ ८० ॥

पश्चात् देहाची व्यक्स्था ॥ करणार कोण तुझ्या परता ॥
 सदा सर्वदा तूं, हो माझ्या जवळ ॥ मायेचा विटाळ, हारूं नेदी ॥
 पुन्हा जन्म भला घाल । जेणें तव सेवा होईल ॥
 खाली ज्यांची भीक । त्यांस मोबदला दे सख ॥
 ज्यांचा कोण्यापरी ऋणी । आहे टाक तें भागवूनी ॥ ८५ ॥
 कोणी जे कां वैरी । त्यांचा द्वेष कर दूरी ॥
 ऋण-हत्या-वैर-आदी । जीं जीं करिती भवांत बंदी ॥
 तीं तीं सर्वचि निवारीं । ऐसा उपकार करीं ॥
 माझ्या गाई आणि आई । न रडतिलसें कर काई ॥
 माझ्या जीवाचा तर हेतु । नाहीं पुरला रे दत्तू ॥ ९० ॥
 आतां खुटली ती आशा । काळ घालूं पाहे फांसा ॥
 झणूनीयां ही अल्पशी । विनति केली पायांपाशीं ॥

निर्भयता व तारण ह्यांसाठीं प्रार्थना.

गुरू माझी लज्जा राखा । नका गणूं मज परका ॥
 गुरू माझी राखा शरम । नका म्हणूं उत्तम अधम ॥
 मज या हो अभय वचन । निर्भय सुखें सुटेल प्राण ॥ ९५ ॥
 या हा आशीर्वाद । इतुका तरी राखा शब्द ॥
 द्यावया हें अल्पदान । करूं नका अनुमान ॥
 अत्रि-अनसूयाकिशोरा । माझ्या सर्वांगीं संचरा ॥
 बहु पाहिलें शोधून । सुख नाहीं तुजवीण ॥
 नाहीं कुठें संतसंग । कलित साधु फार महाग ॥ ७४०० ॥
 अवघें हलकट हें जग । भरलें नीच दांभिक ढोंग ॥
 खरेपणाचा नच भाग । भरलें लबाडीचें सोंग ॥
 ऐसा कुठें कैसा जगूं । कोणाच्या ज्ञादाला लागूं ॥
 कोणताही शुद्ध हेतु ॥ धरितां लगे करिती छी थू ॥
 व्हावें जगापरी लबाड । तरिच जगणें आहे गोड ॥ ५ ॥

आह्वां सारिख्या भोळ्यांसी । न थे कपट स्वप्रासी ॥
 फुकाफुकी हाडवैर । करिती पहा निंदक नर ॥
 शिंदळीसी पतिव्रता । नावडे तसा मी जगता ॥
 गुरु-आई कींव करा । मज पैलपार उतरा ॥
 किती विनवूं दातारा । मायबापा दीनोद्वारा ॥ १० ॥
 माझे अपराध मनीं । नको घेऊं सद्गुरुजननी ॥
 मी तों सर्वांगीं अपराधी । काय बघसी शुद्धच्युद्धि ॥
 तुझ्या चरणींचा मी जोडा । कर विचार एवढा ॥

धांवा.

ऊठ अनसूये जिवलगे । धांव निळकंठाचे मागे ॥
 ये धांवुनि सद्गुरुराया । माझी डोई घे तव पायां ॥ १५ ॥
 आजवरी झाले हाल । आतां पुढे तरी सांभाळ ॥
 आई प्रेमपान्हा सोडा । अंकीं घ्या हो हा बापुडा ॥
 मायबापा दत्तात्रेया । अझुनी कां ना ये दया ॥
 काय उपाय तरी करूं । सांगा दत्तात्रेया सद्गुरु ॥
 अत्रि-अनसूयेच्या गुला । कधीं पावशील मला ॥ २० ॥
 • माझा तूं एक जिव्हाळा । ऐक स्वामी या दयाळा ॥
 गुरु चालतां चरणीं । खालीं ममांगाची धरणी ॥
 सारा जन्म वायां गेला । आतां कधीं भजूं तुला ॥

अनन्य भाव.

आतां गुरुपायांवीण । कोण उतरी माझा शीण ॥
 अत्रि-अनसूयेच्या पोरा । माझा तूंचि एक सोईरा ॥ २५ ॥
 अत्रि-अनसूयेच्या लेका । माझा तूंचि एक सखा ॥
 अत्रि-अनसूयेच्या पुत्रा । तुझ्या दारींचा मी कुत्रा ॥
 अत्रि-अनसूयेच्या बाळा । मज दीनाला सांभाळा ॥
 मज दीना रक्षावया । तूंचि एक दत्तात्रेया ॥

विठ्ठलास विनंति.

उभा युगें अठ्ठावीस । तरी कुणी न म्हणे बैस ॥ ३० ॥
 तूं तों परीक्षा पहात । किती निष्ठुर तुझे भक्त ॥
 आपापुल्या स्वार्थापुढें । कुणा न दिसे तुजें सांकडें ॥
 बसा बसा पंढरिनाथा । कांहीं विश्रांति घ्या आतां ॥
 शीणलांसी मायबापा । बसा पडा करा कृपा ॥
 माझ्या मांडीवर उसें । ठेवुनि निजावें हो खासें ॥ ३५ ॥
 भोळ्या निळक्याच्या विशीं । न धरा संकोच मानसीं ॥
 बसा बसा पंढरिनाथा । आपुला म्हणा नीलकंठा ॥

अंबाबाईस विनंति.

सदा आम्हां येणें,—जाणें तुजपार्शीं । माऊली मावशी, तूंचि अंबे ॥
 जळो माझा अहंपणा । वृत्ति लागो सद्गुरुचरणा ॥
 कांहीं कळेना वळेना । मी तों शरण सद्गुरुचरणा ॥ ४० ॥
 आई मज म्हण तान्हा । पाज प्रेमाभूतपान्हा ॥

गुरुनिष्ठा

नाहीं आम्ही अभिमानी । गुरुमुखाची पिकदाणी ॥
 मोळीं आम्ही हीं पामरें । गुरुद्वाराचीं खेटरें ॥
 देवा मज माना मनीं । तुम्हां घरची केरसुणी ॥
 देवा तुझ्या अंगणीचा । झाडण्याचा तो मी कुंचा ॥ ४५ ॥
 गुरुराया तव अंगणीं । लोळिन मी ही केरसुणी ॥

वकिली.

तुज दीन आवडती । ऐसी ऐकिली म्यां कीर्ति ॥
 जगवळा आशांकुर । मनीं उपजला धीर ॥

निनासही । वाली होशील लवलाहीं ॥

—अंकित मी साचा ॥ ५० ॥

गुरुमेमं.

माझी गुरुवरी प्रांत । आहे प्राणाहूनी जास्त ॥
 चर्म देहाचें फाडून । गुरुसी घालिन पांघरूण ॥
 कंठ कापुनि चरचरा । धरिन गुर्व्यभिषेकधारा ॥
 काढुनि अंगीचें चामडें । करीन सद्गुरुपायां जोडे ॥
 गुरुपाय दावण्यांत । कर झिजविन देहांत ॥
 चाली जातां गुरुवाटे । अंगें झाडीन मी कांटे ॥
 गुरुसेवेची ही हौस । पुरवीं दत्तगुरु तापस ॥

भाविकांचा उद्धार.

चोखामेळा महार । रोहिदास चांभार ॥
 भला गोरा कुंभार । सांवतामाळी येर ॥
 तुकाराम वाणगट । ज्ञानराज भट ॥ ६० ॥
 नामदेव शिंपुर्डा । नीळकंठ गधडा ॥
 ऐशियांस उद्धरिता । माझा तूंचि रे गुरु दत्ता ॥
 बघसी भाविकसें मन । नाही कुळ याति कारण ॥
 भावें घेती तुझें नाम । त्यांसी देसी गा निजधाम ॥
 देव भाबुडा लडिवाळ ॥ दिली मांडीची बाईल ॥
 एक घेतां देसी लाख ॥ देण्या नाही मापजोख ॥
 आत्मलिंगही काढून । देसी मागतां रावण ॥

सायुज्यता.

करुनीयां चित्तशुद्धि । मेलों मरणाच्या आर्धी ॥
 प्याऱ्या विठ्ठलांच्या तुक्या । तूंचि माझा पाठराख्या ॥
 तुझी वाट पाहे निक्या । ये गा ये गा प्राणसख्या ॥ ७० ॥
 नरहरि नरहरि । माझा तूं हो कैवारी ॥
 नाही संसाराचें सुख । नाही साधिला परलोक ॥
 जळो माझा अभिमान । होवो एक ब्रह्मी लीन ॥
 ध्यातां सद्गुरुचरण । मन होवो ब्रह्मी लीन ॥

भक्तीचा महिमा.

जात न्हावगंड सेना । माळी सांवता तो जाणा ॥
 जनी कूर्मदास गरुड । कवीर काय जात धड ॥
 एक भक्तीचीया करुणें । देवा पाडावें उताणें ॥
 नाहीं जात प्रयोजन । भक्त तोचि प्रिय जन ॥
 नरहरि सोनार, नरसिंह मेहता । तारिले न बघतां, जातगोत ॥

सत्यज्ञान.

मुळीं गरजू न अंतरीं । त्याची वर्णू किती थोरी ॥ ८० ॥
 तोचि भाग्याचा श्रीमंत । अतिश्रेष्ठाहुनी श्रेष्ठ ॥
 धनस्त्रीचा ज्यासी वीट । त्याची थोप्यावी पाठ ॥
 संत म्हणावें ऐशाला । येरा बेदा × × साला ॥
 जो कां मनाचा उदास । त्याची सोडूं नथे कास ॥
 धन असुनी गरजवंत । तो हो कशाचा श्रीमंत ॥
 सदा गरजू ओशाला । फुका माय व्याली त्याला ॥
 समाधानी शांत । त्यासी देवही वचकत ॥
 ज्यास कशाचीच न गरज । तोचि महाराजाधिराज ॥
 ज्यास वाटे कांहीं नको । त्याची विश्व हें बायको ॥
 स्थार्थावरी सोडी पाणी । त्याची घ्यावी पायधुणी ॥ ९० ॥
 दवडिली आशा । तोचि भाग्यशाली खासा ॥
 ज्यानें हावच केली दूर । तोचि खरा दानशूर ॥
 आशाळ्यांनीं किती दिलें । तरि ते भिकारचोट खुळे ॥
 ज्यास मोडीना स्त्रीमुख । न पटे दांभिक लौकीक ॥
 खरा नर तोची एक । येरा बेदा नपुंसक ॥
 असला बळवान तरी । येच्या ह्मणावें अस्तुरी ॥
 न केली दान । तोचि भाग्यवान कर्ण ॥
 ने हो कशाचा पुरुष ॥

ज्यास रंडीही मुखें जिंकी । त्याची काय रणीं शेखी ॥
 स्त्रिये ठायीं जो अढळ । मुलगी नव्हे तोचि मूल ॥ ७५०० ॥
 काया नराचीच जरी । लंपट ते जाणा नारी ॥
 श्रीमंत गरीब तेही । वरच्याच न्यायें पाहीं ॥
 रागीट व क्षमावान् । तयांचीही ऐशीच खण ॥
 औदार्य वा कद्रूपण । त्याचें ऐसेच लक्षण ॥
 खऱ्या न्यायाची पद्धत । सदा लौकीका-उलट ॥

संतांस शरण.

संत सर्वशक्तिमान । अंतरिं भोगिती निर्गुण ॥
 असूनीयां नाहीत । ऐशीयांस म्हणती संत ॥
 मन उन्मन मेलेलें । संत करी सर्व चाळे ॥
 ऐशा संतांचें स्मरण । करुनी निका जातो शरण ॥
 गुरु प्रत्यक्ष सर्वेश्वर । आहे माझ्या पाठीवर ॥ १० ॥

गोसेवा.

अहो आयांनों गायांनों । अगे आयांनों गायांनों ॥
 तुम्हीं गेलांत सुस्थळीं । मज लोटुनि अवघड काळीं ॥
 स्वप्नीं झाली गुरु-आज्ञा । केली तीच मी प्रतिज्ञा ॥
 गुरुकृपेचिया जोरें । उत्तम मिळलीं गाईस घरें ॥
 भजत होतो गाईना । सेवा करण्या सद्वचरणा ॥
 नव्हता शोक, हौस, दंभ । होतो गुरुदास्यीं गरीब ॥
 गुरु-आज्ञा होतांच । कांहीं न धरिली मी लालूच ॥
 रोगी कष्टी रडत मरत । आलों कसाबसा येथ ॥
 देऊनी गोश्वानमेळा । झालों गुरु-आज्ञेपरि मोकळा ॥

धावा.

नेई नेई त्वरें कीव । कर फार विटला जीव ॥ २० ॥
 आतां विलंब होत । पडूं कोणाच्या दारांत ॥

लुला झाला रोगी देह । नाहीं माता कांता गेह ॥
 बाकीच्यांची हकीकत । तुला आहेच माहीत ॥
 कुठें कसा कधीं जाऊं । चहूंकडून वाटे बाऊ ॥
 ऐशा वेळीं देवा । तुम्ही निलुला कां सोडवा ॥
 धांव आईबापा । पडलों टाकीत मी धापा ॥

गुरूस विनंति.

काशीमध्ये झालों अर्पण । ठावी तुझालाच खूण ॥
 साभिमान वृत्ति । गुरु हो तुझां न पटती ॥
 अभिमान जिरावया । छळवातसां माझी काया ॥
 पूर्ण अभिमान जिरतां । आपें कराल ममता ॥ ३० ॥
 तोंवरी म्यां धीर धरणें । तेंही पायांच्याच गुणें ॥
 आज्ञेपरी वृत्ति । करणें ही पायांच्याच हातीं ॥
 मी तों देहकर्मबद्ध । म्हणुनि आपणाचि घ्यावी दाद ॥
 केला परमार्थ शाब्दिक । सोंग सजविलें दांभिक ॥
 शब्दार्थ उमजवा । गुरु दक्षिणामूर्ति देवा ॥

नैराश्य.

दुःखभोग सरावे । ऐसैं भलत्यानें मागावें ॥
 निरभिमानपर्णी दुःखा । भोगवुनि जवळी करा निका ॥
 करुनी घ्यावी पुढें सेवा । इतुकी मात्र न सुटे हेवा ॥
 खंडला बुद्धिमत्ता जोर । पुढें काय विनवूं फार ॥
 डोळे लावुनि तुम्हांकडे । स्वामी आहें मी बापुडें ॥ ४० ॥
 गुरुनाममहिमा । ठसवा हो मज अधमा ॥
 तळमळीवीण मुखीं ॥ येवोत गुरुनामें सारखीं ॥
 करालीं त्या लीला । गुरु गाईन मी खुळा ।

विश्वासदाढर्य.

रन्हा उठे परती फिरे ॥

ऐसें न हो गा दयाळा । भक्ति लावा पूर्ण अचला ॥ ४५ ॥
 देहप्रारब्धभान । निरसावे स्मरतां न्नरण ॥
 जें घडतें तें आपुली इच्छा । दुजा घडविता कैचा ॥
 म्हणुनी अल्पस्वल्प भावें । वृत्ति धरिलीसे जीवें ॥
 हाचि भाव ठाम करा । श्रीदक्षिणामूर्ति उदारा ॥

स्वतःची स्वतःस लाज.

रंग लावूनी बनला । नाचा जैसा शकुंतला ॥ ५० ॥
 तोवच हें साधुसोंग । जगा दावी निव्या मांग ॥
 हेंचि देवा करा खरें । जपा आपुलीं लेंकुरें ॥
 गुरुतात लेंकुरा उपेक्षी । ऐशी नाहीं कुठें साक्षी ॥
 इतुकाच भाव । धरुनि आहे माझा जीव ॥
 कराल ती लीला । सुखें गाववा दयाळा ॥ ५५ ॥
 मज न सुखमानभान । अजुनी नाहीं सुटलें पूर्ण ॥
 माझी मज वाटे लज्जा । अहो दक्षिणामूर्ति महाराजा ॥

अकर्तृत्व.

अंगी असतां शक्ति । केली ती म्यां दांभिक भक्ति ॥
 पूर्ण येतां नित्राणता । जरि ना भक्ति ढळली आतां ॥
 तरी तुम्हींच कसोटी । केली ह्यानेन निजहस्ती ॥ ६० ॥
 तूंचि भक्तिदाता घेत । ह्याणुनी पार्यी देतो माथा ॥
 तूंचि भक्ति द्यावी । तूंचि परीक्षा बघावी ॥
 आपुलीया लीले । मज खेळिव गुरुमाऊले ॥

अपात्रता, धांवा.

साध्वीपुढें दीन काळ । तिचें त्याचे वरी बळ ॥
 माझ्या अनसूये जिवलगे । होई माझीं सर्व अंगें ॥ ६५ ॥
 स्मरतां निज पापें । काळिज चरचरां कांपे ॥

जीव जाई घाबरून । अन्तर्बाह्य वाटे शून्य ॥
 वाटे यमदंड भीति । उपाय कांहीं न घडे हातीं ॥
 कांहीं काळ रडे जीव । पुन्हा विसरे भीतिभाव ॥
 ऐसा मेल्यापरि उदास । मी ढकलितों आयुष्य ॥ ७० ॥
 तुझी कृपा करशील । तरि सर्वचि होइल नवल ॥
 तुझ्या कृपेलागीं पात्र । कैसा होइन मी पामर ॥
 आपुणचि धांवून । जगिच सावर हा दोन ॥
 खुंदविलीस रविगति । ऐशी आहे तुझी ख्याति ॥
 केलेस विधिहरिहरां पोरे । ऐशीं तव महिमा चरित्रें ॥ ७५ ॥
 तुका म्हणे पतिव्रता । तिची काळावरी सत्ता ॥
 माझा बांकुडा हा काळ । कसा कंठूं मी दुर्बळ ॥
 काय विठ्ठला दर्शन । मज झालें ऐसें प्रसन्न ॥
 काय हा पंढरिवास । मज आला गे फळास ॥
 आई बाई सांगूं काय ॥ सर्वचि झाली हय्य हाय ॥ ८० ॥
 तुझें मी लेकरूं बापुडें । रडूं लागलों क्षुद्रापुडें ॥
 ऐशी निर्दय कां झालीस । मज कां गे उबगतेस ॥
 ये ग आई धांवून । वाटे नको हें जीवन ॥
 झाला कडेलोट । एका तुझी बघतों वाट ॥

संतांची कसोटी—निंदक.

जवळी असतां निंदक । माझी होइल खरी पारख ॥ ८५ ॥
 निंदकाची वाणी सोटी । करी संतांची कसोटी ॥
 असेल जें खरें । निंदे-अंतों बाकी उरे ॥
 निंदा टिके क्षणभर । खर नांदे अजरामर ॥
 गुरुराया नंका तुझी । आमुचा निंदा ऐकूं आही ॥

मैनीमाय, दुःखाचा गौरव.

जीव स्मरे अपुली माय ॥ ९० ॥

तांवरी तो अहंयत्न । करित विसरुन मातृचरण ॥
 पूर्ण जेथें निरुपाय । तेथें ह्मणे आई हाय ॥
 ती तूं आह्वां लागीं माता । आहेस मौनीस्वामी संता ॥
 ऐसी बळिवंत माय । असतां मज उणें काय ॥
 आम्ही हाक नाहीं दिली । तरि तूं जवळीच माऊली ॥ ९५ ॥
 मातृब्रीद ऐसें आहे । जाण जोवा रे खास हें ॥
 मौनीमाय मौनीमाय । फार झाली हाय हाय ॥
 दुःखांजनासम नच गुरु । दुःख माय मी लेंकरूं ॥
 येई येई दुःखा । नको सोडूं भाविक निका ॥
 तुज घालिती जे माळ । होती निजरूप केवळ ॥ ७६०० ॥
 दुःखा सुख मानी । त्यास पुजावें सर्वांनीं ॥
 सत्यं बघतां सुखदुःख । दोन्ही नास्तित्व मायिक ॥
 मौनीमाय मौनीमाय । मी तो पुढें बोलूं काय ॥

मौनीस्वामींस शरण.

आम्हीं नेणुं निर्गुण । कळे सगुणा सहेत शरण ॥
 हेत देहसुखाचाची । आम्हां वैराग्य मति कैची ॥ ५ ॥
 सगुण देव मौनीस्वामी । पाहुनि त्यांचा विकलों मी ॥
 पुढें त्यांच्या ब्रीदापरी । सुखें करोत माझी परी ॥
 आम्ही अल्प सकामभावे । डोई दिली तत्पदि जीवें ॥
 घांव घांव मौनी-आई । न वे अंत कर घाई ॥
 नाहीं म्हणत अमुक कर । घांव ये घे समाचार ॥ १० ॥
 दुजा देवभाव सोडून । भजलों तुझे मी चरण ॥
 त्याची लाज तुझ्या पार्यी । झाला निरुपाय सर्वाठार्यी ॥
 मौनीमाय मौनीमाय । अपुली विटंबना करिशी काय ॥
 बळिवंत तुझी इच्छा । वदलीस मी माय तूं बच्चा ॥
 इतुकेचि स्मरुन । लिहितो निका त्वत्पदशरण ॥ १५ ॥

वनवास बरा.

तुजविण गुरुराया । मज कोण ये ताराया ॥ ॥
 घोर असंख्य अपराध । पोटीं घाल निर्विवाद ॥
 आहें सदा दोषबद्ध । सहजासहजीं कर शुद्ध ॥
 जर्गीं या वास नोहे बरा । वाटे वनवास सोयरा ॥
 बर्नीं तरी देवा । करीन होइल तैशी सेवा ॥ २० ॥
 परि ह्या कपटी दांभिक । जर्गीं नको क्षण एक ॥
 झालों पंगु परावलंबी । तेणें जग हें न सुटे दंभी ॥
 बर्नीं निभावणी । करा माझी चक्रपाणि ॥
 जरि न पडती आयास । तरी मानेल वनवास ॥
 नाहीं तर आतां हट्ट । करण्या देह नाहीं नीट ॥ २५ ॥
 पडलें सांकडें । धांवा आहां कोणीकडे ॥

रडकथा.

गुरुदत्त सदाशिवा । रुतला पंकांतुनि काढावा ॥
 निक्क्या पापी निक्क्या पापी । करुणा कीजे मायबापीं ॥
 माझा अभिमान । स्वामी राखिल दुजा कोण ॥
 कोणा जावें शरण । नावडेचि जावो प्राण ॥ ३० ॥
 चालवूनि घ्या आज्ञा । मज एकही न अमान्या ॥
 देह झाला नित्राण । मन न सांडी सत्याभिमान ॥
 वाटे पापकर्मीं सुद्धां । सत्य न सुटावें बहुधा ॥
 ऐशा लबाड जगांत । खरेपण कैचें पटत ॥
 बहु पाहिला अनुभव । फार फार विटला जीव ॥ ३५ ॥
 तुम्हीच काहीं केलें । तर होईल माझें सगळें ॥
 नाहीं तरी असाच । मरणें आहे जर्गीं या नीच ॥
 काय हो दक्षिणामार्ति । माझी पाहतां फजीती ॥
 देवा पहा तरी चिर्ती ॥

उठा नाही धीर । द्या या रंकाला आधार ॥ ४० ॥
 वनीं वा थोर पत्तनीं । वाटे व्हावीं निभावणी ॥
 अदलंड मदलंड स्थळीं । जन अर्धवट मुळीं ॥
 इथें राहूं तिथें राहूं । ऐसैं करितां थकला देहू ॥
 अकस्मात् मरण येतां । काय करूं सहुरुनाथा ॥
 ज्यानें केलें तव स्मरण । त्यास ऐसैं का निर्वाण ॥ ४५ ॥

जीवाची तळमळ.

या हो या हो सदगुरु देवा । भास द्यावा गुप्त भावा ॥
 मज सगुणासी निर्गुण । काय सुखाचें असून ॥
 जशा लागीं तसें । दान देणें हेंचि खासें ॥
 वाचिल्या ऐकिल्या लीला । खदखद जीव कालवला ॥
 खळबळतें पोटी । येई देवा देगा भेटी ॥ ५० ॥
 महापापांची मी रास । तृणा वही तूं आहेस ॥
 चिकटलों तुज मी होऊन । आतां राख अपुलेंपण ॥
 दत्तनामस्मरणें एक । होणें पातकांची राख ॥
 दत्त दत्त दत्त दत्त । आंतला निकां नित्य मुक्त ॥
 • वरला उड्या मारी जीव । धरी सद्भक्तीची हाव ॥ ५५ ॥
 देवा तेवढी पुरवा । मुख दावा धांवा पावा ॥

भक्तीस अडचणी.

भक्ति नाही वायां जाणार । ऐसा शाखांचा निर्धार ॥
 मी करावी ऐसैं वाटे । परी वाटेंत त्या कांटे ॥
 स्वामी केंवि मी ते काढूं । बेह दैवबद्ध × × ॥
 जी कां घडली तुझ्या दये । जन्मोजन्मीं तो कामा ये ॥ ६० ॥
 पुढें भक्ति होणें । हें तों आतां नाही घडणें ॥
 काढूं जातां कांटे । अगणित वाढती ते ॥
 सत्यभक्तीस्तव, जों केले प्रयत्न । तों तों अवगुण, वांट्या आले ॥

नेको करूं अवगुण । तरी साह्य आहे कोण ॥
 एकटाची जीव । आहे मौनीस्वामी देव ॥ ६५ ॥
 त्याच्याचि स्मरणें । अल्प घडलीं मज पुण्यें ॥

तुकारामाची श्रेष्ठता.

अन्तर्बाह्य विमल तुक्या । कोटिगुणें मळिण निक्या ॥
 दोघे मुळीं एक रूप । तुक्या पुण्य निक्या पाप ॥
 ऐसा देह तुला । जीवा आवडला कशाला ॥
 जाईं संतांचिया पोटी । पडेल दुर्भाग्यासी तुटी ॥ ७० ॥
 दत्ताबाई दत्ताबाई । दुध तुज माझी साई ॥
 तुक्यानें ध्याईली, विठ्ठलाची मूर्ति । निक्याचे हें पोटी, सदा पाप ॥
 तुक्या संत तुक्या संत । निक्या नरकांतील जंत ॥
 तुक्याची रुक्मिणी । माझी अनसूया जननी ॥
 माते तुझी कीर्ति । आहे सर्वत्र जगतीं ॥ ७५ ॥
 तुकारामा तुझी गोष्ट । ऐकुनि धरलीसे वाट ॥
 पापपुण्य एक करी । तरिच विठ्ठलमूर्ति खरी ॥

आशेचा सायास.

ज्यानें घरावी आस । त्यासी फारच सायास ॥
 नाहीं उमजलें । तेंचि निक्या वृथा बोले ॥
 पटल ज्या अंतरिं खूण । तो कां मानिल भलता शीण ॥ ८० ॥
 मौनीस्वामीचेंचि वचन । आदि अंतीं सफल पूर्ण ॥
 मग निक्या होईल शांत । मात सांगायला लोकांत ॥

अनसूयेस विनंति.

बाळपणीं मज, घातलें ओंटींत । तेणें चवथा सुत, ठरलों तुज ॥
 पुढें जाहीं समजत । आई दुसरी तिसरी गोष्ट ॥
 आज्ञेनें मज । जाणे एक चक्रपाणि ॥ ८५ ॥

आले सत्त्व ध्यावया । बाळ करुनि लाविले पायां ॥
 ऐसें ऐकिलें वाचिलें । नाहीं नाहीं अनुभविलें ॥
 खरें कीं खोटें तें । मज उघड सांग माते ॥
 तुझ्याकडे ओढा । फार धरी हा गधडा ॥
 करितां पतिव्रतेचा आठव । काळ कांपे म्हणती साव ॥ ९० ॥
 तोहि साव म्यां न देखिला ॥ करणीं वाणीनें भासला ॥
 तुवां मात्र स्वप्नी । भासलीस माझ्या नयनीं ॥
 पूर्वीं कैक वेळां, राखलीस लाज ॥ आजच काय काज, जड पडलें

निराशा.

नाहीं निर्धार चितीं । म्हणुनि अवधीच फाजिती ॥
 गाईन गुरुलीला । हेत तैसाचि राहिला ॥ ९५ ॥
 सेवीन संतपाय । त्यासहि नाहीं उपाय ॥
 नाम घेतां वायां गेला । ऐसा एकचि हा पुतळा ॥

संतांस संकट.

- तुक्या नाचे गोड । देवभार्वीं निरसुनि धड ॥
 शद्ध संताबीजा । खास भोगणें दुःख बोजा ॥
 • तुक्या बसला गाढवावरी । त्याहुनि काय माझी थोरी ॥ ७७०० ॥
 आकारासी यावें । एक व्हावें जीव भावें ॥

'हरिभक्ति मुळावराळ पोळी'

काय सांभाळसी घर । आंत बाहेर आहेत चोर ॥
 काय करिसी धन । अथवा बाईल मिष्टान्न ॥
 होई काळाच्या सामोरा । जाळ देह दैवदोरा ॥
 मी तो सदा तुजपाशीं । तूट नेदीन वचनासी ॥ ५ ॥
 शब्दाचा परमार्थ । न टिके तो होय व्यर्थ
 देहावरी घाल चिरा । भाव एका त्या ईश्वरा ॥
 तोचि मी तोचि मी । ध्यास घेई सर्व कमीं ॥

शब्दबीज उमटेल । फुटेल वरचें भ्रमफोल ॥
 लेंकूराचे पोटी । इच्छा एक मायभेटी ॥ १० ॥
 तैसें तुजसाठीं देवा । वेड लागो माझ्या जीवा ॥
 बोले चाले हांसे । परी कोणासी न दिसे ॥
 किती शिकवूं तुला । जिवा अंधळिया मुला ॥
 कठिण तें ब्रह्म आहे । सदा स्वस्थ-चित्त राहें ॥
 चिंध्या बांधानियां पोटा । कोण कधीं झाली माता ॥
 खरें गर्भारपण । तें तों गुरुपायां आधीन ॥
 तैसा होंई गा बैरागी । नको ठेऊ आशा जागी ॥
 देह आणि श्वास । हे तों ब्रह्मांडाही सायास ॥
 कोणी करूं नये थोरी । मुखलोटा आला जरी ॥
 सुख तें परिणामी दुःख । दुःख तो अत्रींचा लेक ॥ २

शान्ति.

राग दुःख चिंता येतां । हांसुनि गोड करा चित्ता ॥
 पूर्व दैवें भोग येती । त्यांची न करावी खंती ॥
 चित्त ठेवावें निजठायीं । चितुनि एकरूप अक्षर्यां ॥

संत व साध्वी यांची दुर्मिळता.

आवडती माझ्या चित्ता । संत आणि पतिव्रता ॥
 संत प्रत्यक्षचि देव । देवी पतिव्रता सर्व ॥ २५ ॥
 सगुण देव तेचि संत । निर्गुण तो मायातीत ॥
 संत देवाचा अवतार । साध्वी देवीच भूवर ॥
 कुठें कधीं कसा भेटे । संत ही तों चिंता वाटे ॥
 पतिव्रताही दुर्मिळ । काय महैव बाष्कळ ॥
 कोणी एक सांपडती । तरी धरीन संगृती ॥ ३० ॥
 हे हित । संशय तो नाही येथ ॥
 नसण्यावे माऊसे ॥

संतसार्ध्यांचे नांवानें । धरिलें शरीरीं म्यां जिणें ॥
होतां प्रत्यक्ष दर्शन । कदा न सोडीन चरण ॥

भक्ति व भक्तलीला.

(ईश्वराची व्याजनिंदा)

लावुनि मज भक्तिवेड । देवा झालासी गा आड ॥ ३५ ॥
फसलों मी भिडस्त भ्याड । ठावा नव्हतास ऐसा द्वाड ॥
आतां सांडुनि भीड लज्जा । तुज धरीन महाराजा ॥
येई येई गा सामोरा । तोंडचुक्या फजित खोरा ॥
सर्व करुनी निःसंग । ऐसा तूंचि एक मांग ॥

नाहीं भय भीडभाड । मोठ्या ठकड्या तूं लबाड ॥ ४० ॥

जाणुं मी तूं रे कैकांसी । हातोहातीं चालविलेंसी ॥

गुप्तपणें दाविसी आमिष । हातीं न देसी एक केंस ॥

तुझी करीतां संगति । मोठमोठ्यांची ही फजिती ॥

तुझें वर्म जाणे निका । त्याचा गुरु आहे तुका ॥

धरुनि घालीन पालथा । दत्ता दत्ता दत्ता दत्ता ॥ ४५ ॥

करुनि भक्तिभावबळ । पाहिन लुच्या तुझा खेळ ॥

हात धुवुनि आलों पाठीस । आतां पाहूं दडुनी बैस ॥

विंचवाचें वर्म पाळ । तैसें तुज भक्तिबळ ॥

एरव्हीं तूं अनावर । तुज धरिती भाविक नर ॥

आपापल्या इच्छेपरी । तुज वांकविती रे हरि ॥ ५० ॥

कानफाटया हातीं शेळी । तैसा भक्तांसी तूं बळी ॥

कित्येकांनीं तुज, गुराखीच केलें । बंदीं घातियलें, आणिकांनीं ॥

कैकांचिया त्रासें, झालास संन्यासी । नरगर्भवासी, आणिकें केलें ॥

डुकर कासव, वानर.मासोळी । जार त्या शिंदळी, गोपिकांचा ॥

ब्रह्मचारी असुनी जार । ठरसी ऐसा तूं शिरजोर ॥ ५५ ॥

अर्धा नर अर्धा पशु । होवुनि बधीसी राक्षसू ॥

कक तुज केला द्वार । दुजियें शेला विणणार ॥
 एका यःकश्चित् रांडेनें । तुज लाविलीं दळणेंकांडणें ॥
 व्हावें लागलें सेना न्हावी । यवनाची भादरसी डोई ॥
 जोडे उचलणारा हुक्षण्या । झालासी घोड्याचा खाजण्या ॥ ६० ॥
 किति आठवूं तुझा फज्जा । तुज नाहीं लाज लज्जा ॥
 कुठें जाशिल करुनी युक्ति । तुझें वर्म माझ्या हातीं ॥
 निका हणने देवा । सल्ला कर सोड दावा ॥

नाममहिमा.

तुझें नाम येतां वाचे । झाडे झडती पापांचे ॥
 नाम-घेत्या नरा । काळ कांपतो थरथरा ॥ ६५ ॥
 नाम ज्याचे मुखीं । नर सर्वदा तो सुखी ॥
 नामापरी नाहीं पुण्य । नामें कैक झाले धन्य ॥
 नामें सर्व साधे । नाम घेत्या कांहीं न बाधे ॥
 भाक्ति पुरःसर नाम । धेई नर तो पुरुषोत्तम ॥

संतलक्षण.

मुखीं सत्य वाणी । वृत्ति न शिरे परस्त्रीधनी ॥ ७० ॥
 कामक्रोध आपपर । ज्यानें केलें हृदपार ॥
 परोपकारा तत्पर । कष्टवूनि निज शरीर ॥
 भूतदया क्षमा शांति । सदा वसे ज्याचे चित्तीं ॥
 ऐशियास म्हणा नर । तो तों प्रत्यक्ष ईश्वर ॥

अनन्यता.

मेला निळकंठराव । झाला एकरुपी देव ॥ ७५ ॥
 आलों बहुतां दिशीं । गुरुराया तुझ्यापाशीं ॥

गलि । मोग पातकांची होळी ॥

थीं माझा माथा ॥

गुरुपायांचा महिमा.

सणावारा दिशीं । कां गा आई रुडवीशी ॥
 आतां तरी पहा । आहे कोणाचा ल्योक हा ॥ ८० ॥
 माझा भक्तिभाव खोटा । ह्याणुनि जाहलों हिंपुटा ॥
 देवा तूं तो काय करिशी । तूं तो सत्य दयाराशि ॥
 कंठीं येतां गुरुनाम । महापापें होती भस्म ॥
 आह्मी मौनीस्वामीसंतज । सदा गुरुभक्तीसी सज्ज ॥
 आह्मी थारे भाग्यवंत । आहों सद्गुरुचे भक्त ॥ ८५ ॥
 परिसाचे गुरुपाय । डोई लागतां हो कनकमय ॥
 दोन हात तिसरी डोई । पायीं घेईं गे गुरु-आई ॥
 आणिक तें पापाविणें । द्याया नाहीं चक्रपाणे ॥
 ऐसें वाटोनी मना या । ह्द्रीं कोसळे रडाया ॥
 माझी आहे तुज लज्जा । देवा सद्गुरु महाराजा ॥ ९० ॥
 आह्मां गरिबांची लाज । सद्गुरु रे एक तुज ॥
 मी तों दुदैवाचा पुतळा । काय करूं तुझा सोहळा ।
 कांहीं तरी पहा देवा । माझ्या मनिची हौस पुरवा ॥
 • अनसूया बाळा दत्ता । मज गरिबा तूं त्राता ॥

विश्वास.

डोळा फार वाइट लवे ॥ जाऊं दे अपुला बा × × ॥
 भीत नाहीं मी गरीब । कुठें कांहीं घडो अशुभ ॥
 सोडुनीयां गुरुचितन । कशा पाहूं लवतो नयन ॥
 गुरु गुरु गुरु गुरु । माय तुझी मी लेंकरूं ॥
 अंबाबाई माझी सोय । लावणारे तुझे पाय ॥
 अनसूया आणि तूं । एकचि गे नव्हे किंतु ॥ १० ॥
 अंबे तूंचि अनसूया । माझी डोई तुझे पायां ॥

निंदकाचे उपकार.

देवा भजन करूं कीं । लक्ष देऊं हलकट लोकीं ॥
 सुख निंदोत विचारे । माझे त्यांत आहे बरें ॥
 घडे न घडे पाप । धुवे निंदेनें आपाप ॥
 मायबापा निंदकांनों । उपकार कोण शके गणों ॥
 तुझी नसतां जर जगांत । संत होते नरकीं जंत ॥
 तुझी आहां ह्मणून । संत पापा हो विरजण ॥
 आह्मां गरिबांसी । तुमचा राग न मानसीं ॥
 तुझाला मी मायबापा । शरण निका एकरूपा ॥

भक्तीचा उपदेश.

माजेर बघतां शुक्क । करिती महा सभ्य लोक ॥ २० ॥
 कुत्र्यालागीं लगेच हाड । ह्मणती विटाळ थोतांड ॥
 अन्य विटाळार्चीं कर्मे । मनीं असती घोर वर्मे ॥
 कुत्र्या प्रीति फार तर । उष्टें देती उकिरड्यावर ॥
 विंचु बघतां जोडा । सर्पा काठीच भडाडा ॥
 महारा पोरांची नाही कींव । जणूं ते नव्हतच जीव ॥
 दीन भेटतां सव्वाशेर । दीनापुढें शिरजोर ॥
 हीच संभावितांची रीत । नोळखती सर्वां दत्त ॥
 किती सांगूं ××च्यांनों । भडकलांत रानोराने ॥
 वरी वहातसां शेखी । तरी अंतरीं सर्वचि दुःखी ॥
 पहा कीं रे एकरूप । सोडा मिथ्य, बसा गप्प ॥ ३० ॥
 व्हा रे व्हा रे कल्पनातीत । पहा सुखाची गम्मत ॥
 कार्नी कपाळीं बांबळे निका । कां रे बुडतसां फुका ॥
 ह्मणा दत्त दत्त दत्त । नका कल्पूं दुर्जी गोष्ट ॥
 दत्त ह्मणतां व्हा बेभान । दुःखाभावीं सुख तें पूर्ण ॥
 दत्त दत्त दत्त दत्त । निका दत्त दोन नव्हत ॥

निष्कामत्व.

देवा विनाकारण । तुझ्या पार्यीं मी शरण ॥
 बळ जातां कारणां । तीं तों आहेत गा नाना ॥
 तितुकीया कारणांसाठीं । थोडें फार सकाम पोटीं ॥
 आहें झणून मी शरण । पोटीं मानोनि कारण ॥
 तरिही कारणावांचून । आहें तुला मी शरण ॥ ४० ॥
 तूं लक्ष्मीनारायण । म्हणुनि तुला मी शरण ॥

कर्तुमकर्तु म्हणून । तुझ्यापार्यीं मी शरण ॥

भक्तवत्सल म्हणून । " ॥

श्रेष्ठांत श्रेष्ठ म्हणून । " ॥

धर्मसुखदाता म्हणून । " ॥

सिद्धी तुझ्यापार्यीं म्हणून । " ॥ ४५ ॥

मूलाधार तूं म्हणून । " ॥

सत्य तूं म्हणून । " ॥

सर्वपुरुषार्थदाता म्हणून । " ॥

पूर्ण अजिंक्य शक्तिमान । " ॥ ५० ॥

दीनोद्धार म्हणून । " ॥

पतितपावन म्हणून । " ॥

अनाथनाथ म्हणून । " ॥

पराक्रमी परोकारी म्हणून । " ॥

सर्वसुखदाता म्हणून । " ॥ ५५ ॥

दयाक्षमाशांतिनिधि म्हणून । " ॥

सर्वगुणखाणि म्हणून । " ॥

दुष्टहंता पापघ्न म्हणून । " ॥

पुण्यदाता कनवाळू म्हणून । " ॥

एवंच कारणासाठीं दास्य । करणें निष्कामाचें हास्य ॥ ६० ॥
 कारण मानोनी निष्काम । म्हणे भक्त तो अधम ॥
 ज्याची कारणाची भक्ति । त्याच्या नोहे ईश पोटी ॥
 ईशासाठीं विनाकारण । भक्ति तेचि पूर्णपूर्ण ॥
 त्याचाचि विकला देव । बाकीच्यांची न करी कींव ॥
 जळो माझा अभिमान । जळो माझें तें मीपण ॥ ६५ ॥
 अनन्य निष्काम शरण । तिथे झाली भक्ति पूर्ण ॥
 नाहीं कल्पनाचि कांहीं । देवमय एकचि × × × ॥

अभिमानच्युति.

माज दंभ चेष्टा । हीं तों सूकराची विष्टा ॥
 ऐसें बोलला तुम्या । तिथें चिकटला निव्या ॥
 पटला तो बोल । अभिमान झाला फोल ॥ ७० ॥

रड.

गुरुराया तूं निर्दय । ऐस आतां गाऊं काय ॥
 झालें तोंड काळें । कोणा दाऊं गे माऊले ॥
 अडलों चहुंकडून । वाटे कां न जाईल प्राण ॥
 तुजविषयीं अभक्ति जाण । होण्यापूर्वीं जात्रो प्राण ॥
 माझा उपहास हाल । तुज लांछन तें बाधेल ॥ ७५ ॥
 तैसें न घडो देवा । घाव घाल माझ्या जीवा ॥
 माये हाय हाय हाय । खाटिक तूं ठरशिल काय ॥
 तुमचें ब्रीद तुझी ठेवा । मी तों विकलों तुमच्या नांवा ॥
 सांगं काय काय किती । माझी दुभागली छाती ॥
 राणीं एकांती बैसोनी । रडतो तुज आठवोनी ॥ ८० ॥
 चाऊं मानवापढें । माझें मोडाया सांकडें ॥
 राख भक्तवत्सल नांव ॥

ल्योक जरी खोटा । तरी मायेला पान्हा मोठा ॥
 ऐसें मायलेक ब्रीद । कर आईगे उघड ॥
 मौनीमाय मौनीमाय । तुला निर्दय ठरवूं काय ॥ ८५ ॥
 तुझ्या नांवा कलंक । येण्यापूर्वीं जाळ हा ल्योक ॥
 बरा वा वांकुडा । आहे आहे तैसा वापुडा ॥
 लाथूनीयां जग । तुझा ह्मणवीतों दशांग ॥
 त्यास ऐशी वेळ आली । कांगे मौनीस्वामी माउली ॥

निर्विकारता.

अवधेचि नासे । एक टिके खासें ॥ ९० ॥
 शुद्ध भाव धरीं । न राहे देह भानावरी ॥
 सुखाखाठीं धंदा । भलता करिशी गा मतिमंदा ॥
 ठायींच पडुनी राहें । जें जें घडेल तें तें पाहें ॥
 तूंच दीनाहून दीन । तूंच थोर थोराहून ॥

अनसूयेवर विश्वास.

घरिलीसे कांस । पोटीं ठेऊनीयां आस ॥ ९५ ॥
 पुरवोनी पतिव्रता । आहे सांग माझ्या चित्ता ॥
 भक्ति बाणेल अंतरीं । ऐसा कांहीं धर्म करीं ॥
 दत्तमाते अनसूये । दुजाकडे मी न जायें ॥
 मागितली भिक्षा । घाल अथवा कर शिक्षा ॥
 अनसूयानंदनी । नीलकंठरामकृष्णीं ॥ ७९०० ॥
 सर्वामाजी एक । एकटाचि सप्त लोक ॥
 भासतें नासतें । ठाव केल्या अत्रिकांते ॥

रड, तत्त्व, उपदेश, हीनपणा

गर्दभा उकीरडा । भाग्यवंता राजवाडा ॥
 सोंगाडिया हरिभक्ता । महारापोरांचिया लाथा ॥

येई कल्पना ती फोड । काढ अंतरींचें गूढ ॥ ५ ॥
 हेंचि श्रुतिस्मृतिंचें सार । एकवटेल लहानथोर ॥
 शंख दिला हातीं । तरिही जन्मोजन्मी कीर्ति ॥
 हातीं धरिती तलवार । शत्रु खांच्या छातीवर ॥
 बारा हजार वर्षे । पुण्य करी तोही कसे ॥
 विष्ठा खाईं सुकर । बसे हरिच्या खांद्यावर ॥ १० ॥
 लहानपण थोरपण । न जाणती सद्गुरु पण ॥
 नरकें घातिला वेढा । सुंदर मी ह्याने गवडा ॥
 गुळ खाण्या देणाराच्या । अंगा हाणित दुलाच्या ॥
 पाठीवरी टिपरें मारी । त्याचे काबाडकष्ट करी ॥
 गर्दभासी कुंभार । पाळूं नेणें अन्य नर ॥
 खोटा ॐकार ॐकार । खोटे पुढचें अवडंबर ॥
 नादरहित ॐ बीज । तेथें भाविकाचें काज ॥
 योगयाग करणें नलगे । देव भाविकासी जागे ॥
 इतुकाच निर्धार । करुनि निव्या शिरजोर ॥
 नाहीं अन्य ती खातर । वृथा अवघी पिरपीर ॥ २० ॥
 बोल बोले गोड । अंतरीं कपटाचें कबाड ॥
 ऐसी माया पसरली । नको पडूं तिच्या जाळीं ॥
 वरी दिसे सुंदर । परीं अंतरीं विषार ॥
 देव व्याली देव व्याली । आपुणचि आपलीं पिलें खाळीं ॥
 नाहीं सद्गुरुसी दोष । मायाच भोगील सत्यास ॥
 अवघेचि आयासरूप । बंधू भगिनी लेक बाप ॥
 कष्टापोटीं कष्ट । विउनी दावी सुखभ्रांत ॥
 उठती निरसती कल्पना । तेंचि स्थळ स्थिर जाणा ॥
 ऐसी वृत्ति घर निव्या । कधीं अंतर नेंही तुक्या ॥
 बिडू दत्त तुक्या निव्या । सुवासीनी वा बोडक्या ॥ ३० ॥

हैं तों नव्हे दहा पांच । अवर्घी चिद्रूपी एकच ॥
 शेजाऱ्याचे द्वेषें । अपुलेंच घर नासे ॥
 सर्प डोंईखालीं । शांतिनिद्रा नासावली ॥
 राग भयंकर सर्प । सुखदुःख करि आपाप ॥
 सर्पयोनि जीव । त्यांचा बहु प्रभाव ॥ ३५ ॥
 दुर्जन स्मरण, नयो माझ्या मना । अत्रीच्या नंदना मायबापा ॥
 कुठें कांहीं घडो सुखें । कुणी अत्तर नरक विके ॥
 गारगोटा आणि हिरा । दिसे एकच गव्हारा ॥
 मुलाम्याचा रंग । उडोनी शीघ्र दिसे निजांग ॥
 ऐसें निक्याचें संतपण । तुक्या सिद्ध पूर्ण पूर्ण ॥ ४० ॥

निरुपाय.

सुख जाळोनि चितेवरी । निक्या गेला दारोदारी ॥
 चांडाळाचें वर्म । उघडें पडुनि ठरला अधम ॥
 एकावरी एक । लागलीसे सर्वा मेक ॥
 बीजा वृक्ष झाला । यथाकालीं फुलला फळला ॥
 फळापोटीं बीज । बीजापोटीं वृक्षराज ॥ ४५ ॥
 अनसूयेचें लेकरुं । नीळकंठ हरिहर ॥
 ना पिके शेत । त्यास व्हावे सोनखत ॥
 कणसें खाई देव । जाणोनियां शुद्ध भाव ॥
 न बघे मुळांतलें खत । हगे माळी खाय वर्त ॥
 व्यवहार वेडा कीं शहाणा । तुझींच मायबापा जाणा ॥ ५० ॥
 विकू गेला दुःखा । त्यासि गिऱ्हाइक नेदी रुका ॥
 वाटूं जातां साखर । गोळा होती जनभार ॥
 दीन हीन दिसे । त्यासीं कोण जगतीं पुसे ॥
 शिजविली वाळू । सुखें खात बसला निळू ॥

मूठभर माती । सदा निक्क्याचिया चित्ती ॥ ५५ ॥
 धरितों अळें बळें । तों तों देव पुढें पळें ॥
 यावा सोडुनि नाद । तरी आपेंचि घेई दाद ॥
 सदा जनळि उभा । असोनि करी माया शोभा ॥
 कर्ण नयन तुष्टले । मनास सुख झालें भलें ॥
 देव आळी भक्तापार्शी । आमुचे हक्काची मिराशी ॥ ६० ॥
 एकवटलीं दोन । त्यां नाहीच वर्णन ॥

जीवाची व्यर्थ तळमळ.

परमार्थाच्या गप्पा । सोप्या नव्हत मायबापा ॥
 खरें विचार तुक्याला । थापा निक्क्याच्या मुखाला ॥
 खावोनी ओकावें । ओकावें तें मुखीं खावें ॥
 दूर अवघ्या पासोन । त्या न बाधे उभयशीण ॥ ६५ ॥
 स्वीकारितां झोळी । दैवीं असतां मिळें पोळी ॥
 देव नाही भलें । त्याचें सर्वत्र वाटोळें ॥
 सुखदुःखें बाजारांत । नलगे जावें ध्याया विकत ॥
 ज्याच्या त्याच्या कर्मापरी । आपें चालुनि येती घरीं ॥
 ऐसा असतां न्याय । निक्क्या फुका करी हाय हाय ॥ ७० ॥
 किती सांगूं किती सांगूं । ज्याचें कर्म त्यालाच लाग ॥
 मौनीस्वामी-माता । देईल निजधन सुता ॥
 इतुकाचि स्मरुनी शब्द । असे निक्क्यासी आनंद ॥

विठ्ठल दत्तकय.

मोठा देव जरि विठोबा । कशा व्हावा आझां गरिबा ।
 माझा दत्त नाही तसा । आहे साध्वीला शोभेसा ॥ ७५ ॥
 करीन विठोबाचा दत्त । ऐसा मीं तों दत्तभक्त ॥
 राही रुक्मिणीचीं तोंडें । लाघन करिनि त्रिमुख रुपडें ॥

न चार हात । लावुन करीन षडहस्त ॥
 न देहांतून । निर्मिन सुराभि चार श्रान ॥
 त्रींचीं शिवूनी । दत्तशोळीछाटी करिन ॥ ८० ॥
 टेच्या खडावा । पायीं घालिन दत्तदेवा ॥
 न विठुचा दत्त । लोळेन भावें पायांखालत ॥
 केला । निक्या तेथें शरण गेला ॥
 ण एका । द्वैत सारुनि बसला निका ॥

अनसूयेस विनंति.

न आधीं ये । आई अनसूये आयें ॥ ८५ ॥
 गुनबुजुन चूक । केली माफ कर ऐक ॥
 क्षमा । क्षमेदयेची तूं प्रतिमा ॥
 न्याचे दोष । माते नाणशिल मनास ॥
 भरवंसा । हणुनि शरण तुज सहसा ॥
 अनसूये । कृपा करीं माझे माये ॥ ९० ॥
 हं कवण्या वेळे । कर मोकळा माऊले ॥
 इत्तार्ची कामें । पतकरिलीं म्यां अधमें ॥
 हनी सार झणीं । मज लाव तुझ्या गार्नी ॥
 झाल्याविण । भक्ति मन्मर्नी परते न ॥
 दे भक्तिघात । विनवितों जोडुनि हात ॥ ९५ ॥
 शरण अनसूये । आई कर्दमांच्या तनये ॥

विनंति.

इय अनसूया । तेथे जनन दत्तात्रेया ॥
 हृदीं उपजला । वाढविली भक्तलीला ॥
 भक्तिभाव । जोडियेला करुनी कीव ॥
 इनि अभिमान । राखुनि हेत केला पूर्ण ॥ ८००० ॥

देवा ऐसें म्यां तें गावें । तुवां सदोदित पुरवावें ॥
 कधीं न हो भक्तिधात । जंव आहें मी जिवंत ॥
 तुजविणें मज आधार । कोणी नाहीं रे सरकार ॥
 दयावंता मायबापा । आह्वां लेंकुरां न कोपा ॥
 तुम्हीं लाथियेला । बाळ जाई कोण्यास्थळा ॥ ५ ॥
 कोण घेईल दाद । जिथें तुझे पायच अंध ॥
 तुझ्याविणें थारा । नाहीं नाहीं दत्तावतारा ॥
 आहें अपंग अनाथ । तूंचि पाहा माझें हित ॥
 माझा काय पाड । मी तों पापाचें कबाड ॥
 अग्रा दयेच्या सागरा । मज उगीच दया करा ॥ १० ॥
 नाहीं दयापात्र । परी राखा मज सर्वत्र ॥

गुरुप्रार्थना.

(पृथ्वी)

अहो गुरु असा किंती तरि दयाळ म्यां ऐकिलें ॥
 कसें मज उपेक्षितां नच तुझांस हें चांगलें ॥
 गुरुच मज कोपतां न उरले पुढें तोडगे ॥
 प्रसन्न गुर्व्यव हो सदय दक्षिणामूर्ति गे ॥ १ ॥
 कुकर्मभयदग्ध काळिज तुझ्याकडे ओढतें ॥
 उभें परि सभोवतें सतत पूर्व दुदैव तें ॥
 अहा पुनवचंद्र हा विमल वेष्टिलासे ढगें ॥
 प्रसन्न गुर्व्यव हो सदय दक्षिणामूर्ति गे ॥ २ ॥
 असोत भवताप ते प्रबळ कां बिचारे खरे ॥
 न शक्तचि छळावयास गुरुदारिर्चीं खेदरें ॥
 न होय गजबाल मंडुक जरी कितीही फुगे ॥
 प्रसन्न गुर्व्यव हो सदय दक्षिणामूर्ति गे ॥ ३ ॥

सवें कुटिल पापबुद्धि अनुताप येती मनीं ॥
 असा उभयपक्षिं दास बुडलों पहा जन्मुनी ॥
 हृदीं झुरझुरोनि नित्य पडलीं पहा हीं भगें ॥
 प्रसन्न गुर्व्यब हो सद्य दक्षिणामूर्तिं गे ॥ ४ ॥
 बघोनि बिनदाद तूं हृदयिं ठाव होई शका ॥
 नव्हेसि जगदंब कीं पतित मी न विश्वास कां ॥
 खरे तरिहि दास घे उलट पक्ष माझी लगे ॥
 प्रसन्न गुर्व्यब हो सद्य दक्षिणामूर्तिं गे ॥ ५ ॥
 पिशाच पशु नीच योनि मजहूनि खासे किडे ॥
 मनापरि गुरो जरी न तव पादसेवा घडे ॥
 जळो तरि खुशाल धिक् तनु अशी कशाला जगे ॥
 प्रसन्न गुर्व्यब हो सद्य दक्षिणामूर्तिं गे ॥ ६ ॥
 शिरे कळवळा मनीं मजविशीं तुझ्या कां त्वरें ॥
 उद्यां न म्हणतांहि आज करिशील माझे बरें ॥
 श्रुतिस्मृति वदे तुला बघुनि काळ तोही हगे ॥
 प्रसन्न गुर्व्यब हो सद्य दक्षिणामूर्तिं गे ॥ ७ ॥
 किर्तीक समयीं बळें झटुनि जाहलासी सखा ॥
 पहा हृदय ठेविलें कठिण याच वेळेस कां ॥
 विटेवरि उभी तशीच असशी युगेच्या युगें ॥
 प्रसन्न गुर्व्यब हो सद्य दक्षिणामूर्तिं गे ॥ ८ ॥
 सुमान नच मागतों तुजकडे मुलें बायको ॥
 अमान काधिं ना घडो अडालि वेळ पाहूं नको ॥
 जमीन गृह भृत्य वा हुकुमही त्रिषेच्या बिघे ॥
 प्रसन्न गुर्व्यब हो सद्य दक्षिणामूर्तिं गे ॥ ९ ॥
 शमीव जतने त्वरें बहुत चित्त हें तापलें ॥
 तुझी सतत वाटली बघत मोजितों मी पळें ॥

सुजाण मृदुचेत त्यां किमपि सांगणें ना लगे ॥
 प्रसन्न गुर्व्यंब हो सद्य दक्षिणामूर्ति गे ॥ १० ॥
 समोर कर जोडुनी पदर फांकुनी भाकिली ॥
 क्षमा मज दया करीं त्वरित पाव गे माउली ॥
 पदीं शरण शुद्ध हेतु धरुनी तुझ्या मी रिघें ॥
 प्रसन्न गुर्व्यंब हो सद्य दक्षिणामूर्ति गे ॥ ११ ॥
 पुरे मज कुर्मदंड बसले भले कोरडे ॥
 सदा करित हुश हाय तुजला स्मरोनी रडें ॥
 विलापपरिहारहस्त मज लाव लोभें बघें ॥
 प्रसन्न गुर्व्यंब हो सद्य दक्षिणामूर्ति गे ॥ १२ ॥
 समस्त गुणखाणि आणि चिरसौख्यमाहेर तूं ॥
 उदार तुजवीण मी कवण अन्य ठायीं रतूं ॥
 अशुद्ध भवपार तें जड बहावया होडगें ॥
 प्रसन्न गुर्व्यंब हो सद्य दक्षिणामूर्ति गे ॥ १३ ॥
 अगे पतितपावने उघड नेत्र गुर्व्यंबिके ॥
 बळोचि मज ओढुनी जवळ थान दे घे मुके ॥
 उन्हांत वनि मी रडें पतित पोरकें पोरगें ॥
 प्रसन्न गुर्व्यंब हो सद्य दक्षिणामूर्ति गे ॥ १४ ॥
 सुमाय ममताळु तूं नव्हस निर्दया कैकया ॥
 उदास मज ठेवितां त्वरित जाऊं पाहे लया ॥
 सुशील न बुडे कधीहि तव तें तुझें तूं बघें ॥
 प्रसन्न गुर्व्यंब हो सद्य दक्षिणामूर्ति गे ॥ १५ ॥
 स्तर्वात जिव तोडुनी तरी तुला न पाव्हा फुटे ॥
 असेल लिहितां हि खिन्न विधि दैव चांडाळ तें ॥
 कसें कवनि तार घोर अघपूर्ण मी गाडगें ॥

- प्रसन्न गुर्व्यंब हो सद्य दक्षिणामूर्ति मे ॥ १६ ॥
 अपात्र सकलांगिं हीं बघुनि घाण माझी अशी ॥
 जरीहि तुसडी परी वरुनि कोपुनी तोडिसी ॥
 तसेंच लगटोनि ये फिरुनि मल मी कोडगें ॥
 प्रसन्न गुर्व्यंब हो सद्य दक्षिणामूर्ति मे ॥ १७ ॥
 प्रसाद तुमचा पडो मम मुखीं जसा चातका ॥
 मिळे विमल मेघविंदु उबगा न या बालका ॥
 क्षमा मज करा त्वरें नच पहा बरें वावगें ॥
 प्रसन्न गुर्व्यंब हो सद्य दक्षिणामूर्ति मे ॥ १८ ॥
 सदा मन असो निमग्न तव पादि सेवा घडो ॥
 निराश विनधास्त शांतपणिं दुष्ट बुद्धी उडो ॥
 समूळ मम पाप धूविं कुलदेवि गुर्व्यापगे ॥
 प्रसन्न गुर्व्यंब हो सद्य दक्षिणामूर्ति मे ॥ १९ ॥
 अनंतविधि-शंभु दत्त शशि आणि दुर्वास हे ॥
 सुपुत्र कुशिं अत्रिचे विदित खास सर्वास हें ॥
 चतुर्थ मज गौरवें सुत ह्याणा जसे कां तिघे ॥
 • प्रसन्न गुर्व्यंब हो सद्य दक्षिणामूर्ति मे ॥ २० ॥
 अभाग्य तव नीलकंठ कर एकदांचा सुखी ॥
 स्वहस्ति मज पाज मे अमृत जीव जात्या मुखीं ॥
 रडें बहुत काळ मी ज्ञाणि करीव आई उगें ॥
 प्रसन्न गुर्व्यंब हो सद्य दक्षिणामूर्ति मे ॥ २१ ॥
 कृपानिधि हरी तुझी सुजनशास्त्र वेदां मत्तें ॥
 अनंत सुखखाणि कीं कितिहि खोदितां ना तुटे ॥
 अपंग तव नीलकंठ प्रदरीं तुझी तूंचि घे ॥
 प्रसन्न गुर्व्यंब हो सद्य दक्षिणामूर्ति मे ॥ २२ ॥
 अखंड दुभती कशीहि दुहितां कधीं ना अटे ॥

दुधाळ सुरभी अशी त्यजुनि कोण घे होस ते ॥
 सुबुद्ध जडलें तुझ्याविरिच चित्त तें ना निघे ॥
 प्रसन्न गुर्व्यंब हो सद्य दक्षिणामूर्ति गे ॥ २३ ॥
 सुटो कुजनसंग तो जळुनि राख झालों भयें ॥
 दया मज तुझी घडे तरि पुनश्च उल्लास ये ॥
 अभक्ति उपजों बघे मुळिं न धीर माझा तगे ॥
 प्रसन्न गुर्व्यंब हो सद्य दक्षिणामूर्ति गे ॥ २४ ॥
 न थोर बघती दुजे करिति धर्म आपापला ॥
 भजे कुपतिही सती कर तसेंच गुर्वा मला ॥
 बघे सरस नीच ही वगाळिलें न एका खगें ॥
 प्रसन्न गुर्व्यंब हो सद्य दक्षिणामूर्ति गे ॥ २५ ॥
 नकोत इहभोग जे अहित जोडिती शेवटीं ॥
 घडीव मनसोक्तशी चरणिं चाकरी श्रीमती ॥
 न दे सुरस खाद्य भाग्य पदव्या जरीचे झगे ॥
 प्रसन्न गुर्व्यंब हो सद्य दक्षिणामूर्ति गे ॥ २६ ॥
 सदैव तुझिया पदीं नमन घेई निष्कामसें ॥
 अशान्त मन हें नसो कधिं, पुरीव ह्या लालसे ॥
 न लाव हरताळ तूं शरमशील त्या वेद गे ॥
 प्रसन्न गुर्व्यंब हो सद्य दक्षिणामूर्ति गे ॥ २७ ॥
 प्रवास भवतापि कंठित फुका तनू वाळली ॥
 सुछत्र चरणद्वयें मम शिरीं धरीं सांवली ॥
 असा पतित नीलकंठ चरणीं मुळीं नौबगें ॥
 प्रसन्न गुर्व्यंब हो सद्य दक्षिणामूर्ति गे ॥ २८ ॥

(शार्दूलविक्रीडित.)

आकाया करुणा तुझी तव पदीं स्वामी स्तवूं काय तें ॥
 दुःखें होवति भूय कांहिं न सुचे मदबुद्धि ही खुंदते ॥

पापी यद्यपि दीन दीन पदरीं त्वन्नीलकंठास घे ॥
 धावें सद्गुरु माउली त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ॥ २९ ॥
 दाटे कोंदुनियां रडें हृदयिं तें कोणपुढें फोडुं मी ॥
 झालें दिग्दश शून्य तार बुडलों घोंडा जसा कर्दमीं ॥
 हा हा मी अति निंद्य कर्म बघतां सारेंचि हें बावगें ॥
 धावें सद्गुरु माउली त्वरित ये श्री दक्षिणामूर्तिगे ॥ ३० ॥
 आगीचा अति डोंब हा भडकला ज्वाला जिवा पोळिती ॥
 धावें श्रीगुरु माय हाय जळलों हा अंत घेसी किती ॥
 सर्वस्वी मुकलों अहा इहपरा ना घैर्य आतां तगे ॥
 धावें सद्गुरु माउली त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ॥ ३१ ॥
 सर्वगें थकलों अनाथ दुबळा झालों उपेक्षा नको ॥
 श्री-अंबे करुं घे न अंत, तुझिया पायां न देई मुकों ॥
 मी दीनाहुनि दीन एक जगिं या ना धीर मातें निघे ॥
 धावें सद्गुरु माउली त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ॥ ३२ ॥
 तूं माझी अति लाडकी अवडती एकूलती भाबुडी ॥
 मायाळू जननी असोन सदये होसी कशी वांकुडी ॥
 *आक्रोशीं मज अर्भका तुजविणें कोणीं करावें उगें ॥
 धावें सद्गुरु माउली त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ॥ ३३ ॥
 सर्वांनीं त्यजिलें अमंगल मंला अंतीहि तूं त्यागिसी ॥
 ब्रह्मांडीं मग शोभुं कोण दुसरी माता पिता माउशी ॥
 दुःखी मी वनिं एकटाचि उघडा ऐसा तुझी तूं बघें ॥
 धावें सद्गुरु माउली त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ॥ ३४ ॥
 प्रेमाचा अति दाट शीतल मला पान्हा कधीं सोडिशी ॥
 तान्हेलें बहू काळिंचें शिशु मुकें ये सत्वरीं घे कुशीं ॥
 दीर्घ द्वेष घरुं नको मजवरी गुर्व्यब इच्छादुघे ॥

धावें सद्गुरु माउली त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ॥ ३५ ॥
 झाडीतों करपाद भूमिवरि गे जाऊं बघे जीव हा ॥
 डोळेझांक करुं नको सदय हो माझी अवस्था पहा ॥
 कैवारी मम तूं मला स्मरनि मी दुःखानलीं तगमगें ॥
 धावें सद्गुरु माउली त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ॥ ३६ ॥
 क्रोधाहंपणकामझोंप जहरी हृदयमि आशासुळे ॥
 हे नाना भवपाश घोर दृढसे माझ्या जिवा लागले ॥
 वारुळीं अहिच्या पहा पतित मी वेडूक कैसा जगे ॥
 धावें सद्गुरु माउली त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ॥ ३७ ॥
 उल्हासांकुर भाबुडे मनिं पुन्हा त्वद्व्रीड तें उझवी ॥
 हांजीखोर लघाळ लोंचट खुळा निर्लज्जही आर्जवी ॥
 तोडीसी जरि तूं पुन्हा तरिहि ये मी मूल लत्कोडों ॥
 धावें सद्गुरु माउली त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ॥ ३८ ॥
 दीनानाथ अनाथनाथ शरणोद्धारा बुझें पाहतें ॥
 गाती सज्जन सर्वशक्ति करुणाशांतिक्षमाशील तें ॥
 जें कल्पद्रुम कामधेनु भविं या चिंतामणी होडगें ॥
 धावें सद्गुरु माउली त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ॥ ३९ ॥
 दोषी वा नच मी भला ह्याणत कीं आहेंच आहें तसा ॥
 प्रायांचा लडिवाळ दीन परि हें निःशंक गा सालसा ॥
 दूरी लोट न घाय घाय करितां मी पोरकें पोरगें ॥
 धावें सद्गुरु माउली त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ॥ ४० ॥
 दारोदार कुबेरपुत्र फिरतो अन्नान्न होऊनिबां ॥
 लक्ष्मी मागत भीक दे ग अडका प्रार्थोन अक्का बया ॥
 तैसें होइल मी असाच उरतां आशाळ गुर्व्यापगे ॥
 धावें सद्गुरु माउली त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ॥ ४१ ॥

रानी वा गृहि मी कुठेंहि असतां पाळीं रहा तूं स्वयें ॥
 हे गुर्वी झणि पाव पाव वर दे मस्ते न हें सोसवे ॥
 सर्वांगें मज एकटीच असशी नाहीत चौघे तिघे ॥
 धावें सद्गुरु माउली त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ॥ ४२ ॥
 श्रीकृष्णें निज घेनु गोप वधणें गोपाल नामास तें ॥
 देवें भक्ताचि ताडितां वध जनीं शोभे कसें उचते ॥
 शिष्यासी गुरु कोपतां न चलती कांहीं पुढें तोडगे ॥
 धावें सद्गुरु माउली त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ॥ ४३ ॥
 हो कां घोर सदोष राजसुत त्या दंडी शिपाई बळें ॥
 हें वाटे भलतें असह्य सुजनां न्यायाहुनी वेगळें ॥
 तारावें अघपूर्ण तूं उचित हें हो कां न मी गाढगें ॥
 धावें सद्गुरु माउली त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ॥ ४४ ॥
 संन्यासी भगवन् तुम्ही शिशु पहा गेलों असें मी सुळीं ॥
 माया हें विपरीत कीं मज छळी भेकाऽहि जेवीं गिळी ॥
 पक्षींद्रांडज तें कसें गिळविशी हा हा सुखें पन्नगें ॥
 धावें सद्गुरु माउली त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ॥ ४५ ॥
 धर्में गोवध केलिया मग कुठें वा मातृहत्या घरे ॥
 जागा न्वाय मिळावया नृप जरी कापी प्रजांचीं शिरें ॥
 द्वारीं कर्ण लुटील याचक जनां कीं शेष सांडी जगें ॥
 धावें सद्गुरु माउली त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ॥ ४६ ॥
 जारणी वधिते स्वक्त्स अथवा खाटीक ती बोकडी ॥
 तैशी स्वामिणि माय तूं न भलती मायाळु हो रोकडी ॥
 कीं खाती स्वमुखीं वितांच पिलियां मार्जार वा लांडगे ॥
 धावें सद्गुरु माउली त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ॥ ४७ ॥

त्वच्छिष्यास जरी कधीं कितिकही ती काळबाधा घडे ॥
 तें जाणें जणुं कां विषें बिघडले देवामृताचे घडे ॥
 माझा केंस कुणी जरी दुस्रविला कैवार घे तूं लगे ॥
 धावें सद्गुरु माउली त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ॥ ४८ ॥
 नाना दुर्जन घोर कर्म करिती तैसें नको तूं करूं ॥
 आशाळें बहिरें मुकें पदरिं घे अंधें भुकें लेंकरूं ॥
 कांहीं पाहूं नको गरीब कुगुणी कीं सद्गुणी दांडगें ॥
 धावें सद्गुरु माउली त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ॥ ४९ ॥
 फाटे भूमि नुरे कुठेंचि दुसरा आकाश वाली सखा ॥
 मेघावर्षण सूर्यलोप घडतां वायू न वे आस कां ॥
 वेदब्रीद पुराणशास्त्र तुमचें सारें लयासी रिघे ॥
 धावें सद्गुरु माउली त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ॥ ५० ॥
 मत्प्राप्ता गुरु तूं पहा मनि बरें हें विश्वही शोधुनी ॥
 कैवारी मज तूंचि एक अवघा नाहीं दुजा तो कुणी ॥
 मीं पापें भरलों दशांगिं तरि ह्या कष्टी जना नौबगें ॥
 धावें सद्गुरु माउली त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ॥ ५१ ॥
 कांहीं न्यून नसो यथेच्छचि मिळो साहित्य तें सैवना ॥
 त्वत्पार्यां दड राहु भक्ति पुरवीं ही अल्प मत्प्रार्थना ॥
 आतां लाउं नको उशीर पुढचे माझे निवारीं दगे ॥
 धावें सद्गुरु माउली त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ॥ ५२ ॥
 सर्वस्वी हतवर्य होउनि तुझे पार्यां पडें स्वामिया ॥
 दोषांची करुनि क्षमा मजवरी आलां करावी कृपा ॥
 हे माते अति शीघ्र पाव मजला मीं बडुली ती जवें ॥
 ॥उली त्वरित ये श्रीदक्षिणामूर्ति गे ॥ ५३ ॥

पदे

१. चाल—तुम्हां तो शंकर.....

भावे मी वंदीतो सुप्रभाती ॥ प्रथम सद्गुरु अमर देवी, सज्जनां
गोधना ब्राह्मणां ऋषिगणां पितृजनां कुखगसाध्वीरत्नकुल ॥ मी
वंदीतो० ॥ ध्रु० ॥

अंबिका अनसूया मंदोदरी, सीता तुलसी रुक्मिणी द्रौपदी
अहील्या, सावित्री शकुंतला तारा, मांडवी श्रुतकीर्ति चांगुणा,
अरुंधती सुलोचना कयाधू सीमंतिनी, उर्मिळाऽर्या महानंदा सत्य-
व्रता मातांस ॥ मी वंदीतो० ॥ १ ॥

२. चाल—मंगलमय गणराज.....

वंदन तुज जगदंब ॥ आहा वंदन० ॥ पदिं घे दीन हा निळु
शुंभ ॥ आहा वंदन० ॥ ध्रु० ॥

अनसूयेसम तूं सति भगवति नच किंतु ॥ लक्ष्मिकमलजे सिंधु-
सुते ॥ मंगलसुखकरुणासरिते ॥ वंदन० ॥ १ ॥ त्वत्पतिदारस्य
नसौ कधिं थेंब ॥ न्यून साहाय्याचा हो खांब ॥ ठेवुं नको मज
बाळा लांब ॥ धावे पावे न कर विलंब ॥ वंदन० ॥ २ ॥

३. चाल—शांत दांत.....

दीन लीन मी म्हणोनि अंकिं घे, कपीलभगिनि ॥ दीन० ॥ ध्रु० ॥
दत्त चंद्र दूर्वास गे, हे जसे तुझे तिघे ॥ दास हा तसा चतुर्थ,
अंकिं घे कपीलभगिनि ॥ दीन० ॥ १ ॥
तूंच आह अदयपर्णी, लोटितां दुजे कुणी ॥ आप्त इष्ट बालि मला,
नाहिं गे कपीलभगिनि ॥ दीन० ॥ २ ॥

अत्रिपत्नि सत्वरता, दिव्य तूं पतिव्रता ॥ हें अपंग ओटित घे,
 जिवलगे कपीलभगिनि ॥ दीन० ॥ ३ ॥
 देवहूति कर्दमजा, साध्वि गे कलानुजा ॥ तप्तचित्त सतत झुरे,
 शांतवी कपीलभगिनि ॥ दीन० ॥ ४ ॥
 विषयमानलंपट मी, सक्त ना शर्मी दर्मी ॥ पापपुण्य पाहुं नको,
 भगवती कपीलभगिनि ॥ दीन० ॥ ५ ॥
 पातकी अघोर परी, दीन म्हणुनि स्वीकरी ॥ घे न अंत अनसूये,
 माउली कपीलभगिनि ॥ दीन० ॥ ६ ॥
 दास हा पर्दी विनवे, दिव्य योनिसंभवे ॥ त्राहि त्राहि त्राहि सखे,
 अंबिके कपिलभगिनि ॥ दीन० ॥ ७ ॥

४. चाल—मज बहुतचि ही.....

ती अनसूया देइल सर्वार्थ मला । दृढ निश्चय मन्मनि ठसला ॥
 कधिं न फिरे हा कोणि काळ जरि आला । चरचरां कंठ चिर-
 प्याला ॥ चाल ॥ जी अत्रि-ऋषींची कांता । देवहूतिकर्दम-
 दुहिता । दुर्वासदत्तशशिमाता ॥ मूळ चाल ॥ नच जोड जिचे
 सोज्वल सतीव्रताला । मी शरण तिचे पदकमलां ॥ ती
 अनसूया० ॥ १ ॥

५. चाल—या विपिनीची.....

घे मज कडेवरि ग अनसूये । निराश उदास मुलीस या ॥ घे० ॥
 सोज्वल माझे जिवलग आई बाई ॥ निराश० ॥ धु० ॥
 करुं नको हयगय, गरांगरां चहुंकडे, नित्य तुला बघतें ॥ हे साध्वी,
 ऋषिजाये. कर्दमजा ॥ हुंदके येती, काविर बाविर होउनि येई
 ॥ १ ॥

दत्तशशिदुर्वास, पोर्टिचे हे लाडके, जेंवि तुझेच तिघे ॥ तैशी गे,
चवथी मी, ओंढित घे ॥ अंबे त्राहि; पापिण ह्मणुनी दूर न कर
गडे ॥ निराश० ॥ घे मज० ॥ २ ॥

६. चाल—गाई चारी यमुनेतीरीं.....

स्मरणोद्धारी रेवातीरीं साध्वी अनसूया ॥ तिजला पाहुनि
जडली माझी बाळपणीं माया ॥ चिरंजीव तीव्रतपाऽचारी
अत्रींची भार्या ॥ तीच अतां मज सुदैव गतिनें आठवली
गाया ॥ दत्तजनन ज्या कुशीं असे ती दिव्य सुवासीनी ॥
पाय तिचे मी गातो प्रेमें शरणीं अज्ञानी ॥ दत्तजनन० ॥ १ ॥
भवतापें मज दुःसह पीडितां दत्तात्रय सखया ॥ आशेनें
म्यां प्रेमें धरिलें पतिव्रतातनया ॥ दुधांत साखर जणुं हा
मालक बंधु देहा या ॥ कुठवरि कथुं तरि वैभव माझें मजसम
नाहिं कुणी ॥ दत्त० ॥ २ ॥

७. चाल—या विरहा कां भीसो.....

विसरुं नको पतिताला ॥ पाताकि परि भाविक दासाला ॥
आई विसरुं० ॥ ध्रु० ॥ नम्र विनंती अति कळकळीनें ॥
करीतो पामर त्रयमुखजनने ॥ माझी आठवण वेळोवेळां ॥
होवो ॥ विसरुं० ॥ १ ॥

८. चाल—मज बहुतचि ही.....

हे अनसूये धांव पाव लवलाहीं ॥ मम दीनावस्था पाहीं ॥
कुणि नाहिं दुजें उस्तपास्त बघण्याला ॥ तुजविणें मला
पतिताला ॥ मज पाहिं आई पाउल हें उचलेना ॥ जाहलें
ग केविलवाणा ॥ चाल ॥ मज आशा तुझी एकीची ॥

नच उरली बाकि कुणाची ॥ या निदानिला सत्वाची ॥
मूळ चाल ॥ तूं एक अशी कीं उचलुनि घेशिल पोटी ॥ हें
अनाथ पीडित कष्टी ॥ हे अनसूये ॥ १ ॥

९. चाल—सिद्धतीळ तुटे जीव.....

हुरहूर करी ग जीव हा कष्टि निशिदिनीं ॥ काय अंत
पाहतेस गोत्रस्वामिणी ॥ १ ॥
टकमक बघे गे चोंकडे माय अंबिके ॥ उचलुनि घे कडेवरी
ग लेंकरूं भुके ॥ हुरहूर ॥ २ ॥

१०. चाल—इतना जो न्याज हमसे.....

किति दुःखें सांगुं अंबे, मला कंठवे न गे ॥ मला झेंपवे
न गे ॥ मला सोसवे न गे ॥ मला कंठवे न गे ॥ धु० ॥
जीवाचा वीट येई, लागे प्रीत मरणीं ॥ हे लक्ष्मी विष्णु-
कांते ॥ मला कंठवे न गे ॥ मला झेंपवे ॥ १ ॥

११. चाल—भाज श्याम.....

कंठशोष करुनि किती सांगुं अंबिके तुला ॥ धु० ॥
दैन्य हरप जीविचें ग, पाव ठेव मज न लांब ॥ अंब लाव
ना विलंब, कंठवे न गे मला ॥ कंठवे ॥ सोसवे न गे
मला ॥ कंठ ॥ १ ॥

१२. चाल—स्पर्श मला याचा.....

कष्ट तुला दिधले कितिक परी ॥ कष्ट तुला ॥ वहिनी ग
हाय निरुपाय होय, कधि फेडिन सांग ॥ उलट बहु ॥
कष्ट ॥ धु० ॥ जरि मी बुडव्या तुझा ऋणकरी ॥ बुडवीं
तुज तरि सद्गुरु माझा ॥ होय ऋणी तय म्हटल्या वेळे ॥
कष्ट ॥ १ ॥

१३. चाल—शोभा उपवनिची.....

देवी भूतलिंचीं ग वहिनी माझीं तूं साची ॥ देवी ॥ १ ॥
 गर्भापासुनि किती ग परी म्यां कष्टविलें तुजला ॥ आई
 कष्टविलें ॥ परि तूं हर्षचि तो गणिला ॥ देवी ॥ १ ॥
 एकेच मनिं स्मरतां वाटे जितीच जाळिली ॥ तुला मी जितीच ॥
 तरि तूं सदय सतत काळीं ॥ देवी ॥ २ ॥
 ऐशी तव ती माया वेडी अलोट अंधळी जी ॥ वेडी अलोट ॥
 कोणा सर येईल तुझी ॥ देवी ॥ ३ ॥
 पतिसुख तेंहि न वहिनी तुजला राइभरहि मिळलें ॥
 खरेंचि न राइ ॥ अल्पवयिं स्वप्नचि कीं झालें ॥ देवी ॥ ४ ॥
 माझ्या क्षेमीं निजमुखदुःखा लक्ष न दिधलें तूं ॥ कधींही
 लक्ष ॥ कांहीं न कधिं धरिला किंतु ॥ ५ ॥
 तुझ्या जितेपणिं लवही नाहीं झालों उतराई ॥ धिक्क नच
 झालों ॥ छळिलें हरघडि किं ग बाई ॥ ६ ॥
 गर्भीं ठेंचुनि वा नख देउनि गळां न कां वधिला ॥
 मला तूं यळां ॥ उपजतां क्षणिं या सोद्याला ॥ ७ ॥
 जाज्वल्य तुझा कीर्तिध्वज मी दुष्कृतिनें पाडीं ॥
 अनिर्वच दुष्कृति ॥ तुला मी देशांतरिं दवडीं ॥ ८ ॥
 नानापरिनें झटझटुनी तूं ऐशा पाप्याला ॥ मजपरी ऐशा ॥
 जगविण्या सोस कशा केला ॥ ९ ॥
 इतुकी तळमळ लागे कीं कधिं पांग तुझें फेडूं ॥
 कुठें तें पांग ॥ कुठेसा जीव तरी गाडूं ॥ १० ॥

एक सांगुं कीं अनेक जें या मनिं भडभडुनी ये ॥
 फिरफिरुनि मनिं० ॥ माझ्या वहिनी अनसूये ॥ ११ ॥
 तिळभर तुज नच सुख एकपरी जन्मुनि वहिनी मी ॥
 दुर्गुणी जन्मु० ॥ डागिली दुःखावरि वर्मी ॥ १२ ॥
 हाय हाय सद्गुरु दुस्तर तरि हें दैव कसें पाही ॥
 अनावर दैव कसें० ॥ न ठेवी शक्ति रडायी ही ॥ १३ ॥
 कोणि कुठे जरि असाल त्राते या दुःखी शिशुसी ॥
 या तसे या दुःखी० ॥ दयाघन दत्त गणिन त्यांसी ॥ १४ ॥

१४. चाल—मजला बरिल सुभद्रा.....

सद्गुरु दीनांचा वाली ॥ संतीं म्हण केली ॥ धु० ॥
 दीन लीन मी तुम्हांजवळी ॥ असुनी तुम्हां कीव न आली ॥
 हाय हाय ब्रीदावलिच बुडाली ॥ कीं मी दीनच नाहीं मुळीं ॥
 सद्गुरु० ॥ १ ॥

१५. चाल—पियासे संदेसा.....

कधींची उभी मी माझ्या जिवलगा ॥ दातारा तुझ्या द्वारीं ॥
 कधीं० ॥ धु० ॥ चैन पडे न हृदिं तिळतीळ तुटे ॥ जिव
 हा तगमग तगमग करी दुःखी कष्टी ॥ कधींची० ॥ १ ॥
 पंगु जरतकरु गुरु मी दुबळी ॥ नच अंगीं गुण तिळभर
 अति दुर्दैवी मी ॥ कधींची० ॥ २ ॥
 घोर अधम धनविषयेच्छु मनीं ॥ अति पापी मति हरहर
 हर हाय रे दैवा ॥ कधींची० ॥ ३ ॥

ही पातितच म्हणुनी ॥ पदरीं घे यति

दाद घेशिल देवा कधि रे कधि ती ॥ कधि बापा कधि कधि
कधी कधी कधी तरी ॥ कधीचीं ॥ ५ ॥

१६. चाल—पियासे संदेसा.....

चला हो चला हो चला दर्शना ॥ वाडीला कृष्णाकांठी ॥
चला ० ॥ धु ० ॥ अत्रितनय यति अवधूतसखा ॥ अवलीया
अति सदयहृदय पाहूं चला ॥ चला हो ० ॥ १ ॥

दत्त दिगंबर नरसिंह बधूं ॥ औदुंबरतालें चरणकमल सेवूं
चला ॥ चला हो ० ॥ २ ॥

कल्पतरू गुरु चिंतामणि तो ॥ गोश्वानप्रिय सुवरदकर पावे
भक्तां ॥ चला हो ० ॥ ३ ॥

१७. चाल—सदया गणपकुमरा.....

कधि रे खचित कधि ती, सदयगुरु यतिपति भजप्रति
करिसि दया ॥ कधि रे ० ॥ धु ० ॥

नको नको ओशाळें लाजिरवाणें असलें ॥ मेल्यापरि जगणें ॥
नको नको नको हें ॥ मेल्यापरि जगणें ॥ नको नको हें ॥

कधि रे ० ॥ १ ॥

जीव तगमंगला अति हळहळला ॥ जिवलग मजला ॥
तुजविण कुठला ॥ जिवलग मजला ॥ मनमोहना ॥ कधिरे ० ॥ १ ॥

अनसूयातनया दुःखी कष्टी वरि या ॥ कधि करिसि दया ॥
कधि कधि कधि ती ॥ कधि करिसी दया ॥ कधि कधि रे ॥

कधि रे ० ॥ ३ ॥

१८. चाल—आजि कृतार्थ मी.....

तुम्हि समर्थ कां करंट हो गुरुदत्ता ॥ यतिनाथा नीटकथा ॥
तुम्हि ० ॥ धु ० ॥ हंबरे मी केविलवाणा केव्हांचा अवधूता ॥

दाद चिचीं नाहिं कां ती ॥ काय भलें मागितलें जड पडलें ॥
 तुम्हि० ॥ १ ॥ पादसेवें पूर्ण पडावें इतुके द्या भगवंता ॥
 चक्रपाणे दिव्यज्ञाने त्याजविणें वश शरणे कोण म्हणे ॥
 तुम्हि० ॥ २ ॥

१९. चाल—तूं सांडी नाले गला.....

मी धुंडीं गरागरां माहुरेश्वरा ॥ हिंडले जी धूम चोंकडे
 येइ रडें हाय हाय माहुरेश्वरा ॥ मी० ॥ ध्रु० ॥
 अर्धी पिशी बावरी झालें मी आतां ॥ त्वरा कंरां ब्रीद स्मरा
 तारा तारा माहुरेश्वरा ॥ मी० ॥ १ ॥

२०. चाल—या विपिनींची.....

पाहिन कधीं यतिपति दत्ता ॥ चैन पडे न उद्विग्न मी ॥
 अलखमूर्ते कुठे जाऊं कसें करूं ॥ चैन० ॥ ध्रु० ॥
 दयानिधि कामधेनु भक्ताकाज कल्पतरु, वर्णन तव म्हणतों ॥
 हे स्वामी अवधूता, अवलीया भोळा दाता अतिपतिता या
 सदया भेटें तरी ॥ चैन० ॥ १ ॥

२१. चाल—तूं सांडी नाले गला.....

मी धुंडीं लगावगा माझ्या जिवलग्या ॥ मांडिलात कठिण हा
 दगा कां हो उगा वाउगा माझ्या जिवलग्या ॥ ध्रु० ॥
 आकंठ प्राणघाह ठेपलि आतां ॥ नाथा दत्ता धांवा तारा ॥
 ब्रीद बघा माझ्या जिवलग्या ॥ मी० ॥ १ ॥

२२. चाल—या जगांत जिवास.....

याळा मळा निर्भिलां ॥ हिडिस हा लुळा खुळा
 चोंहीकडून ॥ कशाला० ॥ ध्रु० ॥

जन्मुनि मी ही पातकराशि ॥ छी थू सान्या कुलशीला
घेतलीसे करून ॥ उन्मत्त अभक्त मदांध मी ॥ कशाला० ॥ १ ॥
जरि तव स्तव या नार्हि कपाळीं ॥ पुरे मज नको
नको लाजिरवाणें जिणें ॥ न आस उदास मनास या ॥
कशाला० ॥ २ ॥ पतितपावना दीन दयाळा ॥ दीन
पतिताला मला पदरिं ध्या आतां ॥ गुणांत म्हणा न उणा
दुणा ॥ कशाला० ॥ ३ ॥

२३. चाल—तिळतीळ तुटे म जीव.....

अगवाई सूर्यबिंबउदय आज कुणिकडे ॥ नवल परीचा ग
सखे सुदिन हा गडे ॥ ध्रु० ॥
अवधूत शांत दांत दत्तप्रीत मज घडे ॥ नेणुं कुठिल पुण्य
उमें होय रोकडें ॥ १ ॥
हतदैव हिडिस पापिण मी भ्याड मजकडे ॥ यतिपति बाह
केंवि कुटुनि वळति वांकुडे ॥ २ ॥
स्मृतिहीन स्वप्नि जागृत कीं मूढ मज पडे ॥ कल्पतरु
श्रीगुरु मम हरति सांकडें ॥ ३ ॥

२४. चाल—पावना वामना.....

पाहि मां रक्ष मां पश्य मां । भो करुणानिधे अनाथं त्राहि मां
ध्रु० ॥ हे अवधूत गुरो मे स्वामिन् ॥ अपराधो मे क्षम्य-
ताम् ॥ भो० ॥ १ ॥ पापी यद्यपि तात विनीते ॥ बालोऽ
यं प्रति पाल्यताम् ॥ भो० ॥ २ ॥ सेवार्थं तन्वादिधनं मे ॥
दत्त दिगंबर गृह्यताम् ॥ भो० ॥ ३ ॥ दीनस्याऽस्य
मनोगां भगवन् ॥ इत्यल्पां श्रुणु प्रार्थनां ॥ भो० ॥ ४ ॥

२५. चाल—मने मुकीने गयो.....

मना मुखीं घे सदा राम राम राम ॥ मना० ॥ धृ०
आत्मारामा घनश्यामा योगीगणमुखधाम ॥ भज सीताराम
मना० ॥ १ ॥

२६. चाल—भमलो नारे न गुमाइ.....

अपराधी ध्या पदरांत भगवन् माहुरेश्वरा ॥ ध्रु० ॥
बहु दिस केली विनवणी नेत्रीं आले प्राण ॥ स्वामिन् मा
राजसा मंजे ठेवुं नका उदास ॥ भगवन्० ॥ १ ॥

२७. चाल. बरमां तूं दिलसाथ.....

पदरीं ध्या अपराध राजसा पदरीं ध्या अपराध ॥
मज दीनाची ध्या हो दाद ॥ राजसा० ॥ ध्रु० ॥
मी-तूं-पर्णे मी विव्हल स्वाभिन् ॥ घडोघडीं तुम्हांसाठीं उमावे
उद्भिन्न हृदीं कासावीसा झालें ॥ यावे दयाळा अनाथाच्या नाथ
जरी न श्रीपादा धांवाल आतां ॥ ब्रीदा येइल निंदकवाद राज

२८. चाल—ळाल झालि क्रीपानें.....

नाम गावें प्रेमानें स्मरुनी निष्काम मनें गुरुंचेरणा ॥ स
फुकाची अमृतलट्टी घे न विकत विषपथ नाना ॥
ध्रु० ॥ शिवकुंठी शम होय हलाहल ॥ शुक्लोभें ती
गणिका ॥ वैकुंठीं बघ सदेह नुकता ॥ राजरोस तो
तुका ॥ अद्भुतलीला नामें केल्या, कैक सांगुं तुज
गणना ॥ नाम० ॥ १ ॥

२९. चाल—रामकृष्ण नरहरे.....

चिबलगा जिव्हाळ्या ॥ धरणें धरिलें दीनें व
गा ॥ मुलीसी ॥ कैवि० ॥ जिव्हाळ्या

मायबाप० ॥ ध्रु० ॥ अनसूयेचे सुता दत्ता ॥ पाहुं नको तूं
माझे दोषगुण, पदरीं घे वाउगा ॥ सेवक ॥ पदरीं० ॥
जिव्हाळ्या मायबाप० ॥ १ ॥ हा भवभ्रम दांडगा विषारी॥
या जीवाचे हृदया झोंबला, उपाय चाले न गा ॥ माझा ॥
उपाय० ॥ जिव्हाळ्या ॥ मायबाप० ॥ २ ॥ सोड दयेचा
लोट दयाळा ॥ जळो जळो मम मी ही कल्पना, स्वस्व-
रूप सांगा ॥ निर्मल ॥ स्वस्वरूप० ॥ जिव्हाळ्या ॥
मायबाप० ॥ १ ॥ सात्विक तूं राजसा तापस ॥ जडली
माझी तव पर्दि आशा, न करिं मनोभंगा ॥ स्वामिन् ॥
न करिं० ॥ जिव्हाळ्या ॥ मायबाप० ॥ ४ ॥

३०. चाल—प्रिये चारु झीळे.....

गुरो दत्त स्वामिन् गुरो दत्त स्वामिन् गुरो दत्त स्वामिन् ॥
॥ गुरो० ॥ ध्रु० ॥ कठिण भवजाल हे, करिति मज घाबरें,
तगमग हृदयिं जिव पोळे ॥ गुरो० ॥ १ ॥ विषयिं मन
नावरे, मुळिं न आशा सरे, काकुलत करुनि उडी
घालीं ॥ गुरो० ॥ २ ॥ भगिनि जननी पिता, आप्त इष्ट
न मला, घेईं मज पदरिं गुरुनाथा ॥ गुरो० ॥ ३ ॥

३१. चाल—रजनी सख्या हा.....

हाय हाय करुं काय या आशेला ॥ फाडी माझा निज
सुखशेला ॥ हाय० ॥ ध्रु० ॥ जळो जळो मेली ही नाटकशाळा ॥
छळी तरि कुठवरि मज हा कपाळा ॥ १ ॥ मज मी मुकलें
सांगुं कुणाला ॥ एकातावरि पडला घाला ॥ २ ॥ हतभागी
ठरलें दीन मी अबला ॥ धांवां सत्वर दत्त दयाळा ॥ ३ ॥

३२. चाल—पंच कल्याणी घोडा.....

दक्षिणदेश जिल्हा सार्तीरा ॥ तासगांव तालुके कृष्णातीरा ॥
 पैलवार श्रीऔंदुबरा, मी हौसेनें गेलें ॥ धन्य भाग्य माझे
 ग बाह डोळे निवाले ॥ दक्षिणदेश० ॥ ध्रु० ॥
 पलिकडे उंच शिखर ग झळके ॥ औंदुबरतरुवर
 पताक फडके ॥ मधिं डोह कृष्णेचा देखे, किं दों थडी
 भरला ॥ चिरेबंदि घाट गुलजार भव्य स्नानाला ॥ दक्षिण-
 देश० ॥ १ ॥

पंचमी वद्य माहिचे दिशीं ॥ जत्रा अलोट दर्शनासी ॥
 साधुसंत लव्याजम्यानिशी । राजेही येती ॥ कथा-पुराण
 एकच गर्दी नायकिणि गाती ॥ दक्षिणदेश० ॥ २ ॥
 माथ्यावर वस्ती झाडी घनदाट, मध्यान्हीं भोजन-
 रमणा थाट ॥ दहिहंडी फोडुनी भट्ट, तट्ट जेवीले ॥ पाहुनी
 तटस्थ मी झालें नेत्र नाहाले ॥ दक्षिण देश० ॥ ३ ॥
 त्रिकाळीं सर्वोपचार पूजा ॥ करिती सहस्र महाराजा ॥ वाजे
 टाळ नौबद बाजा, किं आरतीचे वेळे ॥ नाना वाद्य गजर
 दुमदुमे भक्तिरस डोले ॥ दक्षिणदेश० ॥ ४ ॥

नटुनी नीट भक्त नरनारी ॥ पालखित काढिति यतिची स्वारी ॥
 सांडे तेज श्रीमुखावरि, सखे लाजवी मदना ॥ जयघोष गर्जे
 साजणी करूं या नमना ॥ दक्षिणदेश० ॥ ५ ॥

हा कैलासच भूलोकीं ॥ लाजविल स्वर्गा वा इंद्रा कीं ॥
 एकमेकी. मिळोनी मेळे ॥ धन्य भाग्य माझे
 णदेश० ॥ ६ ॥

३३ चाल—ज्ञाने ज्ञाने रिसावी.....

अनसुयासुता गुरु तापसा माझ्या मृदुमम मनमोहन राजसा ॥ ध्रु० ॥
कुणिकडे रमलां भक्तदयाळा । आठवण माझी कैवि
विसरलां ॥ झुरे निशिदिनिं, मुख तें दाखवा, तरुतलवासा
हो ॥ माझ्या मृदु मन० ॥ १ ॥

३४. चाल—झाली ज्याची उपवर.....

ज्या नामें जड दगडही तरले ॥ तें कंठिं धरा तुम्हि हरवेळे ॥
ज्या० ॥ ध्रु० ॥ नारद तुंबर उद्धव ऐशा, भक्तांचे नच
मंत्र निराळे ॥ २ ॥

३५. चाल—नका नका भोगूं.....

यतिपती किती किति विनति करूं ॥ यतिपती० ॥ ध्रु० ॥
दत्ता दत्ता धांवा आतां, काय पहातां अंत ॥ धीर जीविं
या नाहिंच माझा, अवघा झाला घात ॥ यतिपती० ॥ १ ॥

३६. चाल—नच सुंदरि करूं कोपा.....

जरि ना तुज अंत अदी ॥ तरि जडसी नामामधिं ॥ वेडी
मी भावाची तूं मम हितवादी ॥ जरि ना० ॥ ध्रु० ॥
घरिलासे पदर आतां ॥ जासि कुठे गुरुदत्ता ॥ भक्तिस्मरणै-
कांता ॥ पडसी या पतितहाता ॥ कैवारी तूं माझा, या
परति न बुद्धि ॥ जरि ना० ॥ १ ॥

३७. चाल—आवो आवो रंगेला.....

रामा रामा दयाळा घननीळा राम ॥ रामा ॥ ध्रु० ॥

दासा पदरिं घे खुवीरा रामा ॥ मुखधामा आत्मराम राजाराम ॥

रामा दयाळा० ॥ १ ॥

३८. चाल—लगाये दिन जाय.....

पहातां तव पाय ॥ पंढरी माहेरीं माझे गोपाल ॥ पहातां० ॥ ध्रु० ॥
डोळे निवाले तनमन हरले गोपाल सरली हाय हाय ॥
पहातां० ॥ १ ॥ काळिज दाटे तानभूक उडली गोपाल
मला तें उणें काय ॥ पहातां० ॥ २ ॥

३९. चाल—कौन गली गइ.....

दाशरथे अभिराम ॥ सतत भजा ॥ दाशरथे० ॥ ध्रु० ॥
सात्विक दाता भवभयहंता ॥ मुनिजनमनसुखधाम ॥ सतत० ॥ १ ॥

४०. चाल—तव मानस कैसे.....

किति तिळतीळ तोडूं जीव, सदया नतवत्सला ॥ कधि येइल
माझी कीव, कधि रे कधि ती तुला ॥ शरण शरण मरणांतक
दत्ता, पतित अभागी दास ॥ स्वाधीन केली कापूनि मी हीं
मान तुझ्यां पदि स्वास ॥ सद्गुरु ॥ जिव पोळला ॥ किति० ॥ २ ॥

४१. चाल—कौन गली गइ.....

दाखविसी वाडी ॥ कधि रे कधीं दाखविसी० ॥ करित
स्तगमग ॥ मूळ मळ धाडी ॥ सदय गुरो ॥ मूळ० ॥
कधि रे कधी० ॥ ध्रु० ॥ कृष्णातटिची निर्मळ शांति ॥
सुस्वर गानीं तव गुणकीर्ति ॥ पुनरपि प्रेमें भोगिन कां ती ॥
शंका ही फेडी ॥ सदय गुरो ॥ शंका० ॥ कधि रे० ॥ १ ॥
भक्ति उत्सव वैभव तूझे ॥ मोक्ष सुखासही तुच्छ करी जें ॥
बघणें कधि ये दैवी माझे ॥ चिंता मम दवडी ॥ सदय
गुरो ॥ चिंता० ॥ कधि रे० ॥ २ ॥ तव सेवेच्या मोदमरे
हाईन कधीं नृसिंहस्वामी ॥ धुंद करोनी मज तव
पाशा तोडी ॥ सदय गुरो ॥ भव० ॥ कधि रे० ॥ ३ ॥

४२. चाल—नच सुंदरि करं.....

अनसूयासुत सुतपा ॥ पार न त्वगुणरूपा ॥ धांवोनी
या भविं मज, मार्ग करीं सोपा ॥ अनसूया० ॥ ध्रु० ॥
स्मरुनी मी मत्पापा ॥ पावत बहु अनुतापा ॥ टाकित
टाकित धापा ॥ जाणुनि ये होय कृपा ॥ विश्वासा बुडवुं
नको, नतजनसंगोपा ॥ अन० ॥ १ ॥

अपराधी घोर खरा । परि शरणिं न न्यून जरा । आठव
शरणोद्धारा । वेदीची ती स्वमिरा ॥ कैवारी होणें तुज,
भागच त्यज कोपा ॥ अन० ॥ २ ॥

धारिसि मम हित चिर्ती ॥ न लगे तुज काल रती ॥
चुकवा चुकवी कां ती ॥ काय उणें तुजसिं यति ॥ मज
देतां निजशांति ॥ लागे कां संपत्ति ॥ ठायीं हा शांत करीं,
चुकवीं भवखेपा ॥ अन० ॥ ३ ॥

उलट जपे नामाला ॥ वाल्ढ्या वात्मिकि झाला ॥ अर्जुन
द्रौपदि अबला ॥ कड घेसी किति वेळां ॥ विश्वा तारिसि
कां मी, जड झालों बापा ॥ अ० ॥ ४ ॥

नक्रगजा मोक्ष दिला ॥ कैक कथूं तव लीला ॥ ऐकुनि
प्रल्हादकळा ॥ जिव हा थक्कच झाला ॥ कीर्ती ती
दुरवरची, जाऊं न दे लोपा ॥ अ० ॥ ५ ॥

शशिवंधो हृततापा ॥ शमवीं मद्धृत्तापा ॥ ऐकुनि दुःखवि-
लापा ॥ दत्ता मज आधि जपा ॥ आनंदें गुणगानीं, मारिनि
आलापा ॥ अ० ॥ ६ ॥

४३. चाल—तर्पण कुलीन गोरा.....

तनु-मन-धन वाणी ॥ तवचरणिं ॥ तनु० ॥ राहुं दे दयाळा
सतत भक्तिनें निष्कामें सगुणीं ॥ तनुमन० ॥ धु० ॥
वाडीत वसो ही दासी तव सेवनीं ॥ सेवनीं ॥ कट्ट्यावरि
कृष्णातीरी भाविक जनीं ॥ हो जनीं ॥ गुण गाइन प्रेमें
पुरवा ही विनवणी ॥ विनवणी ॥ दत्तात्रेय मुनी ॥
दयाघन दत्तात्रेय मुनी ॥ राहुं दे० ॥ १ ॥

४४. चाल—हैं काय हैं काय हैं काय.....

मी कोण पडे मज संशय हो मी कोण मी कोण मी कोण ॥
मी० ॥ धु० ॥ सुखमस्तीमर्धि देह गमे मी ॥ दुःखांजनि
ती जिरली ऊर्मी ॥ प्रभुपद भिनलें मग हृदमूर्ती ॥ मी हीन
मी हीन ॥ मी हीन ॥ मी कोण० ॥ १ ॥
धीर गळाला माझा सहसा ॥ तळमळ करि गळि मासा
जैसा ॥ पदरीं घेउनि पदवा दासा ॥ मी दीन मी दीन मी
दीन ॥ मी कोण० ॥ २ ॥

४५. चाल—राम भजावा राम.....

पदरीं ध्या गुरुराज पतित हा ॥ पदरीं ध्या गुरुराज ॥ धु० ॥
बहु दिवसांची ओरड माझी । नाही जडममकाज ॥
पतित हा० ॥ १ ॥
मी तव भक्त ह्मणवुनी बुडतां । तुझां येइल लाज ॥
पतित० ॥ २ ॥

जग निंदिल की । नीद बुडालें आज ॥

दीन दीन या पंगूवरती । व्हावें ना नाराज ॥ पतित हा ० ॥ ४ ॥
अनुतापी पापी दुबळ्याचा । पार्यी हा चरणार्ज ॥ पति ० ॥ ५ ॥

४६ चाल—अभिमान गळोनी.....

गुरुदत्त सदय अवधूता ॥ भवमुक्त करा मज पतिता ॥ ध्रु ० ॥
यमभीति झोंबली वर्षी ॥ सतत झुरतो मी ॥ शरण जन
नाथा ॥ करुं काय सुचेना आतां ॥ गुरु ० ॥ १ ॥

४७ चाल—आजि कृतार्थ मी.....

किति सुरेख तूं इंदुमुखी रघुवीरा ॥ स्मितवक्त्रा राजेंद्रा ॥
किति ० ॥ ध्रु ० ॥ दृष्ट कोणी दुष्ट प्राणी, लाविल या
सुकुमारा ॥ एकपत्नी एकबाणी, सद्वाणी गुणखाणी शूर
रणी ॥ किति ० ॥ १ ॥

रामचंद्रा पंकजनेत्रा, सीतावर सुरभद्रा ॥ श्यामवर्णी चक्रपाणी,
धर्मपणी पतितजनीं वश शरणी ॥ किति ० ॥ २ ॥
पूर्णब्रह्मे वंदन घे हें, दाशरथे श्रितछत्रा ॥ अल्पज्ञानी
अल्पगानी दीनपणी शुद्ध मनीं तवचरणी ॥ किति ० ॥ ३ ॥

४८ चाल—मुला सांग नृपतीस.....

भजा दत्तचरणांबुजा नित्य भावें ॥ प्रीतिने दत्त हें नाम
गावें ॥ भजा दत्त ० ॥ ध्रु ० ॥
आणिख जप बापुडे तुच्छ नामापुढें ॥ एक धड ना पडे
पुण्य गांठी ॥ भक्त जो नाम घे इष्ट सर्वां सुखां ॥ भोगुनी
अंतिही मोक्ष पावे ॥ भजा ० ॥ १ ॥ विष्णुशंकरविधि
करिति लोटांगणें ॥ काय भक्तां उणें दत्तपार्यी ॥ रिद्धिसिद्धी
महा तापसी संत सुर ॥ कैक ते लोळती पादसेवे ॥
भजा ० ॥ २ ॥

४९. चाल—(भैरवी).....

दत्त दत्त दत्त मुखीं ध्यास' ज्या घडे ॥ त्यास काय करिती
 भवपाशमाकडे ॥ दत्त दत्त० ॥ ध्रुव० ॥
 साध्वी—अनसूयासुत शुद्धसत्त्व दानशूर ॥ चला हो चला
 वाडीला पाहुं तो गडे ॥ दत्त दत्त० ॥ १ ॥
 कृष्णातोंटे औदुंबरि सुप्रसन्न कल्पवृक्ष ॥ धुंद निजानंदि
 झुले ध्यान चहुंकडे ॥ दत्त दत्त० ॥ २ ॥
 ऋद्धिसिद्धि कामधेनु देव संत दास उमे ॥ आपुणही शरण
 जाउं भक्तिभावुडे ॥ दत्त दत्त० ॥ ३ ॥
 सद्गुरु महाराज सगुण कुक्षि झोळि पर्दि खडाव ॥ भक्त-
 कार्य कल्पद्रुम मोडि सांकडे ॥ दत्त दत्त० ॥ ४ ॥
 दंडकमंडलु त्रिशूल शंख चक्र पद्म धरी ॥ ओळासा संन्यासी
 नान्य सांपडे ॥ दत्त दत्त० ॥ ५ ॥
 भस्मलिप्त कौपीन व्याघ्रांबर वसन जया ॥ डोहवरुनि गंगा
 ती झुळझुळां पडे ॥ दत्त दत्त० ॥ ६ ॥
 अवधूता अवलीया डोळेभर पाहुं चला ॥ रुद्राक्षावलि
 गळ्यांत रूप फांकडे ॥ दत्त दत्त० ॥ ७ ॥
 सुप्रभाति भैरवीत मंजुल स्वरिं प्रेमभरें ॥ गान करूं
 गानप्रिय पादुकांपुढें ॥ दत्त दत्त० ॥ ८ ॥

५०. चाल—इतना न कीं जीव्ये.....

न कळे कुठें आहां ! न गमे अहा ! मुळीहि ॥ न० ॥ ध्रु०
 न नामीं चित्ती, नाहिं शांति, शांतवा, मना

५१. चाल—तरुण कुलिन गोरा.....

शिणलें मी वायां ॥ फिरफिरुनि शिणलें० ॥ जो अमें
 भडकलें क्षेत्रिं रानिं वनिं शोधित तव पायां ॥ शिणलें०
 ॥ध्रु० ॥ दर तीर्थी पाणी धोंडा देउळिं दिसे ॥ तद्दर्शनिं नुपजे
 चित्तिं समाधानसें ॥ मन उद्विग्नचि हो जैसें होतें तसें ॥
 तगमग करि काया ॥ झुरझुरुनि ॥ तगमग० ॥ जो अमें० ॥ १ ॥
 सत्संगशोधनास्तव मन झालें पिसें ॥ मग गिरी कंदरें विवरें
 हुडकीतसें ॥ पाहुनी मांदि भोंदूंची किति मी फसें ॥ हो श्रम
 जीवा या ॥ तळतळुनि ॥ हो श्रम० ॥ जो अमें० ॥ २ ॥
 साधनीं स्वार्थ बैसोनी कोठें कुणी ॥ साधिती त्राण देहासी
 जन मोहुनी ॥ अनुकार करावा वाटे त्यांचा मनीं ॥ शांति
 नसे हृदया ॥ किमपिही ॥ शांति नसे० ॥ जो अमें० ॥ ३ ॥
 ती आशा गेली मावळुनी शोधितां ॥ त्राता न कुठे कोणीही
 माता पिता ॥ तारील बळानें येउनि मी बूडतां ॥ कोण अशा
 समया ॥ तुझ्याविण ॥ कोण अशा० ॥ जो अमें० ॥ ४ ॥
 निकरेंचि पडें चिंताग्रीमाजी जळें ॥ मी हरलों गेलों मलोंसा
 तळमळें ॥ मग नाम तुझें घें पोळत दुःखानळें ॥ अनसूया-
 तनया ॥ निरंजन ॥ अनसूया० ॥ जो अमें० ॥ ५ ॥
 अति बळें रोधुनी श्वास हटा स्वीकरीं ॥ हृदिं चरचर कापी
 तव विरह जशी सुरी ॥ जन-अपवादहि ते नानापरि
 वरि वरी ॥ ऐकें गुरुराया ॥ विनति मम ॥ ऐकें० ॥ जो
 अमें० ॥ ६ ॥

अब्रूवेअब्रू नाही मनिं पाहिली ॥ उपवास न हालअपेष्टा
 न जुमानिली ॥ जिव जाळुनि जाळुनि लंगोटी रक्षिली ॥

मोबदला नच त्या ॥ अजुनि मज ॥ मोबदला० ॥ जो
अर्मे० ॥ ७ ॥

कीं नाहिं पतित मी पावन तूं नव्हस कीं ॥ मी दीन
अनाथ न कीं तूं नाथच न कीं ॥ वा शरण नसें मी वा
तव पदरीं चुकी ॥ श्रीदत्तात्रेया ॥ शरण तुज ॥ श्रीदत्ता० ॥
जो अर्मे० ॥ ८ ॥

हे अत्रिनंदना सहुरु हे तारका ॥ हे भक्तवत्सला दीनांच्या
पालका ॥ हे सत्यदयाघन पतितां उद्धारका ॥ अवधूता
सस्रया ॥ स्मितवदन ॥ अव० ॥ जो अर्मे० ॥ ९ ॥

तूं धांव दयाळा आतां थकलों खरा ॥ मज नाहिं तुझ्या-
विण विश्वामधिं आसरा ॥ ये धांवुनि दत्ता दत्ता करिं रे
त्वरा ॥ स्वामी अवलिया ॥ दिगंबर ॥ स्वामी० ॥ जो
अर्मे० ॥ १० ॥

५२. चाल—राम भजावा राम.....

व्याकुळ झाले प्राण तुझ्याविण व्याकुळ झाले प्राण ॥ व्या० ॥ ध्रु० ॥
कपटी जनिं या एकचि सात्विक ॥ जगणें अतिच कठीण ॥ तु० ॥ १ ॥
तुजसाठीं मी झुरझुरुनी हा ॥ झालों गुरु नित्राण ॥ तुझ्या० ॥ २ ॥
आतां अवघे दोष विसरुनी ॥ घे पदरीं हा दीन ॥ तुझ्या० ॥ ३ ॥
तवपदशरणावांचून मला ॥ नाहीं कांहीं प्रमाण ॥ तुझ्या० ॥ ४ ॥
शरण शरण मी सद्गुरु दत्ता ॥ हतभागी अज्ञान ॥ तुझ्या० ॥ ५ ॥
मी हा क्षुद्रच कोण ॥ नातें निज मनिं आण ॥ तुझ्या० ॥ ६ ॥
मी हा क्षुद्रच कोण ॥ तुझ्या० ॥ ७ ॥

५३. चाल—भूपति खरे ते.....

भूलोक नव्हे हा रौरव नर्क खरा हो ॥ या मधीं जंत कीटक
तो जाणे राहो ॥ १ ॥ ही दुष्ट संगति तनुची खोटी
खोटी ॥ कल्पनारांड ही दुःखचि उलटी सुलटी ॥ २ ॥
हा संग अखेरी ढळढळ रडविल सुमना ॥ गा हंसा उठ
साधुनि घे निर्गुण बाणा ॥ ३ ॥ ही नरतनु जातां पुढें
प्रयत्नचि खुंटे ॥ मग अचुक अडकती जन्ममरण हे
खुंटे ॥ ४ ॥ चाल ॥ गुरुवचा मान रे बच्चा आदरें ॥ या
जगीं अन्य नच कोणी सोडरें ॥ गुरुपदीं घट्ट मिठि घेई
वा त्वरें ॥ मू. चाल ॥ गा झोंप कशाची घेसि गुंगसी
मानीं ॥ हा काळ विसरसी कसा पाहुनी नयनीं ॥ भूलोक ० ॥ १ ॥

५४. चाल—गांजितां मला कां.....

भक्ति मी नविन गर्भीणी ॥ अडलें पडलें सदया पायां ॥
जुलुम लावि हा मज झुरणी ॥ हृदंड ठणके न प्रसवत
मुकें ॥ मुक्तवुनी ध्यावि धणी निजचरणीं ॥ भक्ति मी ० ॥ १ ॥

५५. चाल—स्पर्श मला याचा ०.....

दत्तमुखीं बोला दिनरजनीं ॥ दत्त ० ॥ नच मान्य अन्य पथ
सज्जनांस भवपार तराया, सकल तुझि ॥ दत्त ० ॥ ध्रु ० ॥
कालियुगिं दुसरा मार्ग न साधे ॥ पोटीं प्रेमरस कंठिं नाम ॥
हा एकचि धोपट चोख पथ मला ॥ दत्त ० ॥ १ ॥

५६. चाल—रुचती कां तीर्थ ०.....

थकली ही धेनु कृष्णा घोर वर्नी बापुडी ॥ हंबरडे फोडिता-
हे तुजसाठीं हरघंडी ॥ धरुनीयां प्राण नेत्रीं वाट बघे
तांतडीं ॥ गोपाला चक्रपाणी धांव सख्या मडबडी ॥ थकली ० ॥ १ ॥

५७. चाल—लंबोदर गिरिजा नंदना०.....

सकल मलाची खाणी ॥ पतित मी ॥ सकल मलाची
खाणी ॥ अशुद्ध पापी थूः नरकवणी ॥ सकल० ॥ ध्रु० ॥
आत्मस्तुति परनिंदा वाणी ॥ जन कंटाळे याचे घाणी ॥
दत्ता ठेवा अनन्य शरणी ॥ सकल० ॥ १ ॥

५८. चाल—भक्त सखा गोविंद०.....

दासांचा प्रतिदास ॥ गुरु हा ॥ दासांचा० ॥ ध्रु० ॥ संकट
पडतां दासां धावे ॥ क्षण न करी अवकाश ॥ गुरु० ॥
॥ १ ॥ मातेपरि जो सेवकदुःखा ॥ जाणे तानभुकेस
॥ गुरु० ॥ २ ॥ हरघडि राहे मागें पुढतीं ॥ पावे झणिं
नवसास ॥ गुरु० ॥ ३ ॥ परिजन दोषा पोटीं घाली ॥
पदरीं घेई खास ॥ गुरु० ॥ ४ ॥ अल्पतुष्ट या मृदुचेतांचा
मजला पदसहवास ॥ गुरु० ॥ ५ ॥

५९. चाल—सोनसळा.....

यतिपती सुर आधिपती अभय पतिता दे ॥ शरण मी
अनाथ, गुंग भवमदांत, मीपण नांदे ॥ यति० ॥ ध्रु० ॥
विनवणी निर्मलपणीं चरणिं करितें मी ॥ करीं मज विरक्त
तुझ्या पदिं सुभक्त, धुंद सदा नामीं ॥ यति० ॥ १ ॥
नका नका विन्मुख फुका परतवुं क्रोधें ॥ हतभागी अपंग,
अनुतापी भणंग, जळत मी खेदें ॥ यति० ॥ २ ॥ किति
सोसूं नेत्रिं येति असूं सदया गुरुनाथा ॥ सदा ठायीं
रसें उठल्या बसल्याहि, चैन न चित्ता ॥
नरी दया मजवरी करा हो गुरुदत्ता

प्रति मी अबुद्ध, चोहीकडून अशुद्ध, पारि दिला मांथा ॥
यति० ॥ ४ ॥

६०. चाल—या जगांत.....

न्या चला हो चलाख चला मला ॥ वाडीस वेडीस हिडीस
पिडीस, करूं नका हो फुकाच ऐका हिला ॥ न्या चला०
॥ ध्रु० ॥ कृष्णातीर्थीं यतिपति मूर्ति ॥ गुरू सुपुरूष
उरूस सुरुसे, मेळा मिळाला हो चला उमाळा आला ॥
न्या चला० ॥ १ ॥ साधु-संतजन भक्ति वैभवा ॥ बघेन
विशेष होसेनें असें मी, मला भलाच खुळा लळा लागला ॥
न्या चला० ॥ २ ॥

६१. चला—नाहीं झाले षण्मास.....

केलें दीनीं दुर्लक्ष किती विठ्ठला बळें ॥ नेणुं बुडवुनि तें
ब्रीद जाहलांत मोकळे ॥ केलें दीनीं० ॥ ध्रु० ॥ कीं लक्ष्मीचे
कान्त ह्यणुनि नेत्र धुंदले ॥ कीं भक्त तुह्मां बहुत ह्यणुनि मज
उपेक्षिलें ॥ शिशु साश आतिच अधन ह्यणुनि विषम
वाटलें ॥ हेतु काय नाकळे ॥ केलें दीनीं० ॥ १ ॥

६२. चाल—अन्यायी नमुनि.....

दाक्षिण्यीं मार्गशीर्षीं हर्षभरें दश दिशीं ॥ हेमंती सौम्यवारीं
तिथि राका ते दिशीं ॥ तप-उपधि निरअहंता योगी अत्रि-
ऋषि ॥ तत्कांता अतुल साध्वी-अनसूयेचे कुशीं ॥ शिव
आणी विष्णु ब्रह्मा अवतरले भूमिसी ॥ चाल ॥ प्रदोष-
काळीं जगदोद्वारा ॥ शुद्ध सत्त्व आलें आकारा ॥ नान्त

नारदा तव उपकारा ॥ दत्तात्रेय हे सुखराशी ॥ मू० चा०
तारण या अवनिशी ॥ दाक्षि० ॥ १ ॥

६३. चाल—या जगांत निवास.....

विठोबा मायबापा ये बा ह्द्री ॥ दोन्ही कर कटिवर मनो-
हर सुधीर ॥ विठोबा० ॥ ध्रु० ॥ पंतित शरण मी घे पदरीं
मज ॥ मंदमति धुंद अति भवमदांत गुंग ॥ वि० ॥ १ ॥

६४. चाल—या विपिनीची.....

दैवगतिने परत जरि जातें ॥ पाऊल सईल घोंटाळतें ॥
मन्मार्नि वाटे हौस किं इथें राहुं ॥ पाऊल० ॥ ध्रु० ॥
उरीं माझ्या कालवर्ते विरहाच्या कल्पनेनें ॥ नेत्रिं भरलीं ॥
असवें ॥ विठुराया पतिता या विसरूं नका ॥ पायांपाशीं
पुनरपि प्रेमें लवकरि मज आणा ॥ पाऊल० ॥ १ ॥

६५. चाल—याचा बदनशशि.....

विठो चुकारासुरा बरा खरा धरिला ॥ दिवाळखोरा ॥ बरा० ॥ ध्रु० ॥
भरबाजारीं सांपडलासी, ओढीन धरुनि तुला ॥ विठोबा० ब० ॥ १ ॥
कैक तुझ्या दारिं घरणें धरिती, काय देसि सकलां दि० ब० ॥ १ ॥
दारिं तगादे डोह फोडिती, अमित पुरुष अबला ॥ नागळ्या० ब० ॥ ३ ॥
सावकार मी तारण तवपद, दीन दयाळ कुळा ॥ उधळ्या० ब० ॥ ४ ॥
तुका पुंडलिक श्रीगुरुस्वामी, साक्षी रोख्याला ॥ विठ्ठला ब० ॥ ५ ॥
सेवामुद्दल व्याज भाव दे, हिशेब टाक आपुला ॥ विठ्ठला० ब० ॥ ६ ॥
लगडें विकुनी बाईलेचें, जमा आधिं दे वहिला ॥ चुकारा० ब० ॥ ७ ॥
संत ~~मो~~वनि खगाल करिं जा, पंचाहत विपुला ॥ विठोबा० ब० ॥ ८ ॥
जपरि, केला फैसला ॥ दयाघना बरा० ॥ ९ ॥

चक्रवाढिचा हिशेब मिलुनी, कार्यभाग मिटला ॥ बिचाऱ्या बरा० ॥ १० ॥
हृदयतुलंगी कोंडुं सदोदित, विठू कैदि झाला ॥ भक्तिवशा बरा० ॥ ११ ॥
कंठद्वारी नामनिश्चयें, अखंडसो असला ॥ पहारा बरा० ॥ १२ ॥
पतितशरण मी पतितपावन तूं, साख राख पुढिलां ॥ सात्विका ब० ॥ १३ ॥
भक्ति ही बेडी घालिन तव पदिं, जन्मठेप तुजला ॥ हृदयि मम ब० ॥ १४ ॥

६६. चाल—अर्पिलें सुमन तें.....

श्रीपते सुममते ऊर्मि न दे मज सुमते ॥ ध्रु० ॥
ओढाळ फिरे ना मन तें ॥ इहसुखा पाठि लागतें ॥
मातें या हातें पहातें न चालतें ॥ श्रीपते० ॥ १ ॥
सखाबंधु तुझीया परतें ॥ जिवलगा अन्य कोणतें ॥
नातें न गोतें न दातें सुजाणतें ॥ श्रीपते० ॥ २ ॥

६७. चाल—भेटि तुझी सखे.....

नाम तुझें विठो जरि येई मुखें होइ मुक्ती मुक्ती पददासी ॥
सांगतो तुका सत्य कीं फुका बघण्या आलें कीर्त अशी ॥ नाम० ध्रु० ॥
तुजबहुत मुलें परि ग माउले पतिता या अवधी एकच तूं ॥
अडपणाला नीट तें करीं या परतें तें काय कथूं ॥ नाम ॥ १ ॥
बापा कृपालचरण गोपा सुपालतारण नच जोडी ज्यांचे रूपगुणा ॥
सोडुनी तुम्हां ही हतभागी काकुलती मी जाउं कुणा ॥ नाम० ॥ २ ॥
मीही पतित शरण तूंहि पतितपावन मग आतां बघसी काय तरी ॥
हात जोडितें पाव दयाळा अपराधी ही वे पदरीं ॥ नाम० ॥ ३ ॥

६८. चाल—अर्पिलें सुमन तें.....

विठ्ठला होउं नका निष्ठुरसे मुळिं मजला ॥ अपराधि पदीं हा
पडला ॥ शरण मी भक्तवत्सला ॥ गोपा सुपाला, कृपाला हे
विठ्ठला ॥ विठ्ठला होउं० ॥ १ ॥

६९. चाल—तूं श्रीमंतिण खरी.....

हैं वैकुंठच नव्हे पंदरीना किंवा ही कैलासपुरी जणुं खचीत
दुसरी ॥ हैं वैकुंठच० ॥ ध्रु० ॥ भीमाचंद्रभागा नव्हत वारी,
गंगारेवा ह्याच न दुसऱ्या पवित्र अधहरि ॥ १ ॥ भूलोकिके
हे नव्हत वारकरि, नव्हे कार्तिकीजत्रा मुक्तिपेठ खरोखरी ॥ २ ॥
ठायीं ठायीं सुसंत किति तरी, कुठे माळा कुठे बुक्का कुठे कुठे
फुल्लेच हटभरी ॥ ३ ॥ विश्वनाथ विठुराज विटेवरि, भव्य
किती मंदीर पहागडे पैस दुरवरी ॥ ४ ॥ रखुमादेवी उभी
ही शेजारी, विठुमाउलीचे हात कटीवरि सुरत गोजिरी ॥ ५ ॥
हिरे माणिकें मोत्यें अंगावरि, नच दगडाची मूर्त बनविलि
ही सचेतन खरी ॥ ६ ॥ असे दिव्यकर असोत मम शिरि,
विठु—आइबापा तूंच दयाधन मला घे पदरि ॥ ७ ॥

७०. चाल—(अंजनी गीत).....

जातां पंदरीच्या वाटे ॥ उजवे पाया खाज ती सुटे ॥
मंगलशकुनी पापणी लवते ॥ वाटे विठु भेटे ॥ १ ॥

७१. चाल—मेरा जोबन बिता.....

माझा नवरस उतू जाय सज्जना वेगीं येइ रे ॥ ध्रु० ॥
भावें भरे हृदय हैं तातडीं पाहे वाट ॥ तिळतीळ तुटे जीव हा
पाहिन कधिं ते पाय ॥ सज्जना० ॥ १ ॥

७२. चाल.—अबबब किति तरी.....

निशिदिनिं भजा मनीं श्रीराम ॥ मिळवाल खरोखरी आराम
निशिदिनिं० ॥ ध्रु० ॥ मुक्ती मुक्ती देउन दोन्ही अडल्या

॥ भजा० ॥ १ ॥

७३. चाल.—हा नृपति किति दिसे.....

राम स्मरुनि मनिं तरा भवजलां ॥ राम राम पर सुमंत्र
कसला ॥ राम स्मरुनि० ॥ ध्रु० ॥

रामा रामा मेघश्यामा ॥ निजसुखधामा ॥ सीतारामा ॥
रामनाम करि आराम सकलां ॥ राम स्मरुनि० ॥ १ ॥

७४. चाल—नच सुंदरि करं कोपा.....

मुळचीं मी अपराधी ॥ पत्करिली कां आधीं ॥ आतां हें
तुज न चुके हो सुखवा व्याधि ॥ मुळची० ॥ ध्रु० ॥
आजवरी तव नादीं ॥ शिणविलि किति तनु बुद्धि ॥
उच्छ्वास निराश हृदी ॥ भरुनि फुटे स्मरत पदीं ॥ कैवारी
तूं माझा हे करुणा-उदधी ॥ मुळची० ॥ १ ॥

७५. चाल—रिसावी न जाय.....

पुरवाल आस ॥ नकाच फुका हो ठेजं उदास ॥ असा
दासास विश्वास खास ॥ नकाच० ॥ ध्रु० ॥
अनंत ईशा ॥ भवप्रकाशा ॥ जगनायका कसे नायका ॥
असा दासास० ॥ नकाच० ॥ १ ॥

७६. चाल—नच सुंदरि करं कोपा.....

बहुतां अल्पच योगें ॥ मिळलासी तूं वेगें ॥ या वेळीं अव-
घडशी अढि कां ही वागे ॥ बहुतां० ॥ ध्रु० ॥
काहिं न मी बहु मागें ॥ दे मज भक्तीजोगें ॥ कीर्ती
आगेंमागें जागे तें ब्रीद बघें ॥ भक्ती हा मोबदला दे गुरु
सेवा वे ॥ बहु० ॥ १ ॥

७७. चाल—त्रैलोक्याचा राजा.....

धांवें भक्तांकाजा ॥ तो हा गुरु माझा ॥ ध्रु० ॥
 द्रुपदसुता पडतां संकटिं जो, राखे सत्वर तीची लज्जा ॥
 तो हा० ॥ १ ॥ भूभासास्तव कूर्म जहाला, पार न ज्याचे
 रूपा तेजा ॥ तो हा० ॥ २ ॥ प्रल्हादास्तव धांवतां जया,
 जड ना गमला मुळिं तो बोजा ॥ तो हा० ॥ ३ ॥
 नांदतसे जो सगुण वाडिमधीं, माझी घेई त्रिकाळ पूजा ॥
 तो हा० ॥ ४ ॥ खळां काळ भाविकां माय जो, त्रैलो-
 क्याचा एकच राजा ॥ तो हा० ॥ ५ ॥ दीन रंक मी जया
 सदोदित, हृदयीं नमितों मुनि—अत्रिजा ॥ तो हा० ॥ ६ ॥
 अनसूयासुत तारण पतिता, तो हा दत्तात्रेय महाराजा ॥
 तो हा० ॥ ७ ॥ अनन्य भावें ज्या पदकमलीं, शरण मि
 दुर्वासचंद्र सहजा ॥ तो हा० ॥ ८ ॥

७८. चाल—वैशाख मासि.....

रमणीय सदय अत्रितनय दत्त तापसी ॥
 सुंदर सुकुमार फार वदनिं रविशशी ॥ रमणीय० ॥ ध्रु०॥
 अवधूत शांत शुद्धसत्त्वरूप यतिपति ॥ सर्वांगिं भस्मपुंढ्र
 अक्ष दिव्य तरि किती ॥ हातांत शंख चक्र पद्म खड्ग झळ-
 कती ॥ षड्भुज त्रयमूर्ति व्याघ्रचर्म कटिं कशी ॥ रमणीय० ॥ १ ॥
 रुद्राक्षमाल त्रीजटांवरुनि वेष्टिती ॥ चरणीं खडाव जोड
 पुढें धान चालती ॥ गंगा शिरिं सुब्रह्मचारि कुक्षिं झोळि ती ॥
 मनकादि जया ध्यात मानसी ॥ रमणीय० ॥ २ ॥
 न्नीहि मोक्ष लावती ॥ कळिकाळ दख-

नामघोषिं थरर कांपती ॥ त्रैलोक्यनाथ भक्त बघत फिरत
ही क्षिती ॥ डोळेभर पाहुं चला जाउं वाडिसी ॥ रम० ॥१॥

७९. चाल—मज बहुतचि ही.....

मनिं हुरहुर ही भारी झोंबुनि गेली ॥ गुरु पाहिन कवण्या
काळीं ॥ बा अत्रिसुता येशी कधिं तरि जवळी ॥ जिविं
धीर कसा तो न मुळीं ॥ मी सर्वाशा एक तुझ्या पदिं
धरिली ॥ तूं माझा एकच वालीं ॥ मज नावस्ते रांड
कल्पना टवळी ॥ गति माझी दिसते न भली ॥ चाल ॥
तबचरणीं निर्मल प्रीति ॥ राहो मम भाविक चितीं ॥ पद-
सेवा दे घे भक्ति ॥ मूळ चाल ॥ मज शांतिकरी नेत्रिं
ताठणुक झाली ॥ आळवितां टाळू सुकलीं ॥ मनिं हुर० ॥१॥

८०. चाल—हा नृप ईश्वर.....

यतिवर औदुंबरिं विलसे ॥ भक्तजनेच्छा पुरवितसे ॥ ध्रु० ॥
साक्षात् कलियुगिं साक्षचि ही ॥ गाजतसे धुम लोकिं
• तिहीं ॥ नततारक नतनाथ शोभतसे ॥ यतिवर० ॥ १ ॥

८१. चाल—हा नृप ईश्वर.....

दिव्य दिगंबर तापस हा ॥ वारितसे भवताप सहा ध्रु० ॥
गाउं चला गडे गुरुमहिमा ॥ भाकुं पदीं निजदोषक्षमा ॥
मिठि देउनि करिं डोईं पार्थि वहा ॥ दिव्य० ॥ १ ॥

८२. चाल—व्यर्थ मी जन्मलें.....

निष्ठुर कां आजि धरिली अढी ॥ पूर्वीं घातिली शीघ्र उडी ॥
नि० ॥ ध्रु० ॥ भक्तसंकटीं मार्गे कितिदां ॥ साराथि होसी

गडी ॥ निष्ठुर० ॥ १ ॥ भवकाळें मज जखडूनि बंधें ॥
 चरचर हा चिरडी ॥ निष्ठुर० ॥ २ ॥ कर्धि करिशिल बा
 दया दयाळा ॥ ये ये याच घडी ॥ नि० ॥ ३ ॥ नेत्रीं
 प्राणा धरुनि उभी मी ॥ सत्वर घालीं उडी ॥ नि० ॥ ४ ॥

८३. चाल—आजि भातु उदय.....

कर्धि भेटशील सांग मला दत्तराजसा ॥ तुजविण आयुष्य
 जर्गि कंठुं मी कसा ॥ धु० ॥
 अनुदार फार जाहलास ह्याच वेळिं कां ॥ सांग कधीं सांग
 तुला बघिल हा निका ॥ कर्धि० ॥ १ ॥

८४. चाल—पावना वामना.....

भेटवा भेटवा भेटवा ॥ तो यति दत्तसखा मज भेटवा ॥ धु० ॥
 त्या पायांस्तव आलों तांतडी ॥ त्याविण चैन न या जिवा ॥
 तो यति० ॥ १ ॥ बहु दिवसांची ही ताटातूट ॥ जिवलग
 तो आर्धि दाखवा ॥ तो० ॥ २ ॥ मासोळी जिवनाविण
 तेंवि मी ॥ तळमळलों मनिं केशवा ॥ तो० ॥ ३ ॥

८५. चाल—कुंभ घेउनी या शिरी.....

न्यून काय तुम्हां घरीं अष्टसिद्धी पाणी भरी ॥ भिकारी हें
 कैसें तरी सांगुं या जिवाला ॥ वेळोवेळां श्वानापरि काय
 घोटुं लाला ॥ वेळोवेळां० ॥ धु० ॥
 जें हवें तें दान दिलें वेद तोहि ऐसें बोले ॥ वाझे पुत्र
 पविले राज्य रजकाला ॥ वेळोवेळां० ॥ १ ॥

गाई कुठवरी ॥ दासावरी दया
 वेळोवेळां० ॥ २ ॥

८६. चाल—या भवनदीत... ..

ज्या देहास्तव शालु दुपेटे मान अत्तरें नव युवती ॥ एके
दिवशीं अवचित हें धड पडतां मग तव काय गति ॥
ज्या० ॥ १ ॥ रांडापोरें वैभव अवघीं जिथचे तथें चिप
वसती ॥ हर्षें दुःखें हंसती रडती नव्हत खरीं नातीं तव
तीं ॥ ज्या० ॥ २ ॥ दुःखावेळीं काळें करिती भागीदार
सुखा होती ॥ अंतीं कृतपापाचे झाडे एक तुला देणें पडती
॥ ज्या० ॥ ३ ॥ जम्मभरी काबाडकष्ट तूं चिंता करिशी
ज्यांसाठीं ॥ तींच तुझ्या अवघड काळासी तुजवरी फिर-
ताती उलटीं ॥ ज्या० ॥ ४ ॥ नरतनु जातां काळाचां मग
जबर तडाका तुजवरतीं ॥ पडुनी दुःखद नाना योनी
अचुक तुझ्या वांछ्या येती ॥ ज्या० ॥ ५ ॥ एक सद्गुरू-
वांचुनि कोणी दुःखांतुनि नच सोडविती ॥ लुचे हे तुज
मोडुनि घेती दुःखसमर्थि करिती खंती ॥ ज्या० ॥ ६ ॥
यास्तव मनुजा इतउत्तर तरी साध सद्गुरूची प्रीति ॥
मारुनि मुटकुनि हा जगदात्मा उदार दाता धर चितीं ॥
॥ ज्या० ॥ ७ ॥

८७. चाल—जाइ जुइ चमेली चंपक.....

तनमनधन हें अर्पण तुजला दे राग मनींचा सोडून ॥ नको
रे जाऊं हतभागी वनिं सोडून ॥ नको रे० ॥ धु० ॥
दत्त त्रयमुखा लडिवाळा कुठे राहुं वियोग हा साहुन ॥
नकोरे० ॥ १ ॥ त्रैलोक्याचें राज्यपदहि मज दिसे भयाण
जणुं का स्मशान ॥ नको० ॥ २ ॥ माता ताता बंधु

भगिनिही नाहिं अभाग्याला तुज वांचुन ॥ नको० ॥ ३ ॥
 निजसुख कंदा धनदौलत तूं गेली प्रीत तुजसी जडुन ॥
 नको० ॥ ४ ॥ हतभागी दूर लोटुन ॥ नको० ॥ दुर्भागी
 दूर लोटुन ॥ नको० ॥ ४

८८. चाल—मजला वरील सुभद्रा काय.....

अघटित विपरित ओढवलें ॥ हाय हाय काय करूं ॥ अघ०
 ॥ ध्रु० ॥ रम्य सदन या लडिवाळावीण, दिसतें शून्य
 भयाण स्मशान ॥ क्षणही विरहीं न ममे चैन देहीं प्राण
 कैवि धरूं ॥ अघ० ॥ १ ॥ तान्हा तुजवर पंचप्राण,
 हृदयीं ठसले तूझे गुण ॥ पापिण हतभागी मी दीन ॥
 धांवा तारा दत्त गुरू ॥ अघटित० ॥ २ ॥

८९. चाल—काय परम रमणीय.....

नाहिं दया कशी पोटीं जराशी येत दीनां बहुनी ॥ निर्दय
 निष्ठुर कां जाहलासी कठीण असें मन कां मज वरुनी
 ॥ नाहिं० ॥ ध्रु० ॥ हद्द जहाली दत्तात्रय सखया ॥ दिग्दश
 शून्य दिसे ॥ अवधूता ये नवल परीचा अवचित आज कर
 फेरी वळोनी ॥ नाहिं० ॥ १ ॥

९०. चाल—जीभ जरा भवरा.....

माझेच जड पडलें, तुझातें कां वहिलें, इतरांनीं तुहां काय
 दिलें ॥ ध्रु० ॥ महत्पापी उद्धारिलेली, इच्छादानें वाखा-
 णीती, आजवरि कैकही साधुनि जाती ॥ आजच कां अडलें,
 मती कांटी न जन्ने मरणास कां न येणें झालें ॥ दूरवर
 ॥ ते सर्व मिथ्या कैसे ठरले ॥

९१. चाल—जई परतोनी.....

तो मज त्यागील काय ॥ दयार्घन ॥ तो० ॥ भक्तांसाठी
जो जगजेठीमणि प्रसवली अनसूयामाय ॥ तो० ॥ ध्रु० ॥
ब्रह्माहरिहर करुणासागर धरिती त्रयमूर्ती अवतार ॥ निक्का-
रण्या नतजन हय हाय ॥ संशय नाहिं इथें ॥ मुळीही ॥
संशय० ॥ विपरीत तें मज होय तरी, ब्रीद बुडवी कां
श्रीगुरुराय ॥ तो० ॥ १ ॥

९२. चाल—उदवा शांतवन कर.....

हो जागृत सावध सुमना अपुलें सत्सुख साधन्या ॥ कल्पना-
रांड ही कुलटा दे लाथुनि भ्रामक माया ॥ संपदां चंचला
वेश्या नच नेम तिचे वास्तव्या ॥ कर्षि होय फिदा भाळोनी
जाइल कीं परक्या ठाया ॥ भुलं नको शुष्क त्या ठकड्या
मृगजलसम नाना विषयां ॥ चाल ॥ काया तर दो दिव-
सांची ॥ अस्तुरी ही खाणि विषाची ॥ दर्शनीं गोजिरी
साची ॥ उमजुनि घे रोकड न्याया ॥ मू० चा० ॥ पामरा
अहंता धरुनी सुखनादें फस ना वायां ॥ हो० ॥ १ ॥

९३. चाल—जय पादांजुजम्.....

जय मुक्तिध्वजा अत्रिजा ॥ अनसूयासुता षड्भुजा ॥ जय० ॥
॥ ध्रु० ॥ दुर्वासबंधो दयादानसिंधो ॥ मज मूढास जोडा
पदां न त्यजा ॥ जय० ॥ १ ॥ भो ईश्वर श्रीपरब्रह्मरूपा ॥
तव उदयोस्तु विजयोस्तु पदपंकजा ॥ जय० ॥ २ ॥ मो
चाळ तुझी पिते दिव्य माझे ॥ हे त्रैलोक्यनाथा त्वदीय
प्रजा ॥ जय० ॥ ३ ॥ जहरी कटाक्षांकुशानें दयाळा ॥

त्वरेने करा जेर या भवगजा ॥ जय० ॥ ४ ॥ सर्वस्व
माझे तुझालाच ओझे ॥ अवधूता हो दत्ता न कोणा दुजा ॥
॥ जय० ॥ ५ ॥ मी पापी करंटी म्हणोनी न लोटा ॥ मम
शरणार्थ श्रीपादपादांबुजा ॥ जय० ॥ ६ ॥ दीनांहुनी
दीनशी पातकी मी ॥ गुरु दासी करा त्वत्पदांच्या
रजा ॥ जय० ॥ ७ ॥

९४. चाल—राम भजावा राम.....

दत्तगुरुचें नाम वदावें ॥ दत्त गुरुचें नाम ॥ ध्रु० ॥
फलासक्तिचा त्याग करोनी, भजनि धरावें प्रेम ॥ वदावें०
॥ १ ॥ सर्व बंधनें तटतट तुटती, काय भयाचें काम ॥
॥ वदावें० ॥ २ ॥ शांतिसुखाचा लाभ तुझाला, होइल
है वच ठाम ॥ वदावें० ॥ ३ ॥ संत जनांते हा पथ
रुचला, भजन करा निष्काम ॥ वदावें० ॥ ४ ॥

९५. चाल—गुरुपांनां नच.....

गुरु माझा जिविंचा जिवलग ॥ गुरु० ॥ ध्रु० ॥
सदय हृदय बहू चला गडे जाउं पाहुं ॥ स्मरणीं धावे
लगो लग मे ॥ गुरु० ॥ १ ॥

९६. चाल—सुवर्ण केतकी परि जो.....

भक्तांसाठीं प्रकटुनि काष्ठीं दया केलि तूं वृष्टिपरी ॥ वांझे
कन्यापुत्र देखनी कीर्ति पसरली भूमिवरी ॥ तळमळलेले
वितळसि ह्मणती सहा चारी ॥ सत्य म्हणों तरि
माहेरी ॥ भक्तांसाठीं० ॥ १ ॥

९७. चाल—भूपती खेर ते.....

मना सावध सावध खोटें विश्वचि अवघें ॥ हा देह मित्र
ना तुझा तुरंग बघुनि घे ॥ ध्रु० ॥
तूं कैदी त्यामधिं नेत्र उवड अझुनी रे ॥ कां अमीं
बुडोनी म्हणसी मनहें सारें ॥ षड्विकार सोडुनि घेइं आपुला
ध्यास ॥ तरि सहजाभ्यासें जासि चिरायु पदास ॥ तुज मार्ग
दावितों कायावाचा आणि तूं ॥ एकत्रिं अत्रिसुत जप न धरीं
तूं किंतु ॥ जरि ज्ञानसूर्य हा उजळी आत्मविचारें ॥ तरि रात्री
पळुनी लपती भवभ्रम तारे ॥ चाल ॥ वा झटक सर्व विषयांतुनि
निग्रहें ॥ मग भवभयचिंता सारी विग्रहे ॥ तूं जाणं चारि
वेदांचें अग्र हें ॥ मळ चाल ॥ जोंवरी अंत हा तुज नानु-
भवा आला ॥ तोंवरीं घट्ट बा धरीं धर्मशास्त्राला ॥ मना
सावध० ॥ १ ॥

तूं देउळिं जाउनि वंदन कोणा करिसी ॥ जरि देव देउळही
खरा तुझा तूं अससी ॥ जा शरण तुला तूं वंदन कर
अपुणांला ॥ तूं दत्त खास रे बुधा सोड आंतीला ॥ चाल ॥
हा पंथ पसंतचि केला साधुंनीं ॥ घे झडकारि अपुल्या
कार्या साधुनी ॥ ही नरतनु दुर्मिळ स्वार्थासाधनीं ॥ मूळ
चाल ॥ तूं अंध अमानें नेणासि तव तन्वंता ॥ गा हंसा
उठ लाग सख्या उन्मन पंथा ॥ मना० ॥ १ ॥

९८. चाल—छुपद—मान मान मेरो क्यो.....

माइ ताइ भाइ बाबा जिव्हाळा सदय वाली ॥ गुरु रे तूं
माझा एकुलताचि एक कैवारी ॥ माइ० ॥ ध्रु० ॥ चिंता-

मणी कल्पवृक्ष दयानिधी तूचि विसावा ॥ कामधेनु दाता
त्राता तूचि एक कैवारी ॥ माइ० ॥ १ ॥

तूचि पूर्ण ब्रह्मरूपा श्रीदक्षिणामूर्ति योगीद्रा ॥ नीलकंठ
दीना एकुलता तूं एक कैवारी ॥ माइ० ॥ २ ॥

९९. चाल—जयति जय सुरसरे.....

शरण तुज यतिपते भवजलधितारका ॥ शरण० ॥ ध्रु० ॥
दक्षिणामूर्ति गुरु, योगीद्र कल्पतरु, शरणनरवरदकर भक्त-
विघ्नांतका ॥ शरण० ॥ २ ॥

दक्षिणामूर्ति गुरु, तूं तीर्थ तूं क्षेत्र तूं, खचित मज पतित
नीलकंठा सखा ॥ शरण० ॥ २ ॥

मुक्ति जय भक्ति बल, सर्वार्थ सिद्धिप्रद, असुरवर अमरवर-
बंध सद्दीपका शरण० ॥ ३ ॥

खिन्न मन मानधन, कामेच्छु मी कुजन, शरम मम तवचि
पदिं तूं विठ्ठ मी तुका ॥ शरण० ॥ ४ ॥

लुब्ध ओढाल मन, धावे अफाट वन, शरण मति तवचि
पदिं तूचि दे बालका ॥ शरण० ॥ ५ ॥

व्यर्थ मी छुद्र भव, चिंता कशास करूं, तव चरणस्मरण-
रत तूं न मन्नाथ कां ॥ शरण० ॥ ६ ॥

१००. चाल—जयति जय सुरसरे.....

पदरिं तव पडुनि मी समल खल दुर्गुणी ॥ पदरि० ॥ ध्रु० ॥

सुगुणी, सिद्धांत हा सज्जनि, शरम मम तवचि
॥ पदरिं ॥ १ ॥

भक्तनर दैन्यहर, झेंडा तुझाच जर्गि, बघ जगति तुज
ह्मणति दिव्य चिंतामणि ॥ पदरिं० ॥ २ ॥

दुःखभयदग्ध हृदि, झालेंच शून्यवत, सकल नड गति
न धड धांव वापा झणीं ॥ पदरिं० ॥ ३ ॥

तसमन मानधन, कामेच्छु मी कुजन, सकल मम सफल
कर अन्य नाही कुणी ॥ पदरिं० ॥ ४ ॥

दक्षिणामूर्ति गुरु, मी पंगु काय करूं, चहुंकडुन अगदि दीन
दीन दीनाहुनी ॥ पदरिं० ॥ ५ ॥

१०१. चाल—पियासे संदेसा.....

नको रे नको रे नको जन्म हा ॥ ओशाळा लाजिस्वाणा
॥ नको० ॥ ध्रु० ॥

याहुनि दत्ता जिव हा तरि घे ॥ मज दीनाला सोडीव
सोडीव पुरे पुरे ॥ नको रे० ॥ १ ॥

१०२. चाल—चरणीं लीन ही.....

शरण तुम्हां हा गधडा ॥ गुरुजी ॥ पढवा तत्त्व मला जड
मूढा ॥ शरण० ॥ ध्रु० ॥

गुणनिर्गुणिचा नाही उलगडा ॥ तरंग नाना करिती
झगडा ॥ फोडा फोडा या नरदगडा ॥ शरण० ॥ १ ॥

१०३. चाल—चरणीं लीन ही.....

सकलमलाची खाणी ॥ पतित मी ॥ सकल० ॥ अशुद्ध
पापी थूः नरकवणी ॥ सकल० ॥ ध्रु० ॥

आत्मस्तुति परनिंदावाणी ॥ जन कंटाळे याचे घाणीं ॥
घोर घोरतर पापी करणी ॥ सदुरु लीन करा निजचरणीं ॥
सकल० ॥ १ ॥

१०४. चाल—मकरदोर्गनि पूर्णचंद्र हो.....

विजयोस्तु श्रीमहाकाला ॥ उज्जेनपुरी स्वामिन् मोला ॥
विज० ॥ ध्रु० ॥ जयजय हरहर अतुल उदारा ॥ भो
शिव शंभो कंठेकाला ॥ विज० ॥ १ ॥ श्रीहरसिद्धिप्राप्त-
प्रभावा ॥ शरण शरण मी तव पदकमला ॥ वि० ॥ २ ॥

१०५. चाल—जयति जयसुरसरे.....

जय नृसिंहसरस्वते सद्य पुरुषोत्तमा ॥ ध्रु० ॥
दत्त अवधूत परमानंद विंदुसम, ओंकार दिगंबर, छिन्नजंतु-
अमा ॥ जय० ॥ १ ॥
अत्रिसुत सद्गुरु परब्रह्ममूर्ति यति, दुर्वासशशिसहज, भक्त-
कल्पद्रुमा ॥ जय० ॥ २ ॥
रुद्रमाणि चंद्रफणि गंगौघ दंडधर, युगशुनक सुरभियुत,
कुंडलीमध्यमा ॥ जय० ॥ ३ ॥
गाणगौदुंबर नृसिंहांश वाडिपुरी, गिरनार कुरवपुर, माहुराब्बा-
श्रमा ॥ जय० ॥ ४ ॥
विष्णुविधि शंभुमुनि योगींद्र संतगुण, मनुजसुर दनुजवर-
बंध चित्सत्तमा ॥ जय० ॥ ५ ॥
कृत्रिमाऽकृत्रिमा कर्तुं न-पूर्वकृति, गुणरहित निरवयव,
अमितनिगंमागमा ॥ जय० ॥ ६ ॥
स्वात्मसुखकंदानुकंपाप्रसन्नमन, पतितजनमलहरण, पूर्णशां-
तिक्षमा ॥ जय० ॥ ७ ॥
मुक्तिजयभुक्तिसकलैश्वर्य पुण्यधन, कुशलहित वरवरद,
मुक्तभक्तश्रमा ॥ जय० ॥ ८ ॥

पाव मज शीघ्र धनमानेच्छनंगजित, प्रबलमल अबलसल,
नीलकंठाधमा ॥ जय० ॥ ९ ॥ •

१०६. चाल—अजि अकुर हा.....

या जीवाला लागुनि गेला चटका ॥ कधिं भेटे गुरुदत्त
सखा ॥ ध्रु० ॥

मनिं वाटे त्या स्वामीविण जन्म फुका ॥ मज दावा कुणि
त्या त्रिमुखा ॥ नजरे पाडा अह्मांस एकमेकां ॥ सदुरुचंद्र
चकोर निका ॥ वनिं झालोंसे विरहदग्ध मी परका ॥ अंत-
तरलों गुरुदास्यसुखा ॥

चाल ॥ विधि किति तारी पक्का लटिका ॥

दैवाचा करि मज फुटका ॥

पालटा त्वरित त्या लेखा ॥

मूळ चाल ॥ मम हृद्रोगांतुनि जो करविल सुटका ॥

तो माझा मामा काका ॥ ह्या जीवाला० ॥ १॥

त्या अवधूता आणा मारुनि हाका ॥ अच्यनसूयेच्या
लेका ॥ जा सांगा कीं काळरूप खाटीका ॥ पाळिल्या
निळूला न विका ॥ मज उपेक्षितां लोकां येइल शंका ॥
वेदवाणि खोटी खारि कां ॥

चाल ॥ दक्षिणामूर्ति यति जनका ॥

भेटवा लाडका निळका ॥

जैसे पंढरिनाथ तुका ॥

मूळ चाल ॥ उपकार करा इतुकाचि शब्द राखा ॥

मोडुं नका अवश्य ऐका ॥ या जीवाला० ॥ २॥

१०७. चाल—तुं सांडि नाले गला.....

नृसिंहसरस्वती माइ माउली ॥ अंदाधुंदी कशीं
मांडिली ब्रीदावलि सांडली ॥ माइ० ॥ धु० ॥ आइवेडें
बापुडें थानुलें तान्हे ॥ बाळा बळी देसी मुळीं हाय हाय
॥ माइ० ॥ १ ॥

तल्लख ही जहरी विरहसुरी ॥ चरा चरा गळा कापी माझे
वाली ॥ माइ० ॥ २ ॥

१०८. चाल—जाते कीं मम.....

दुःखी कष्टी मी वनवासी दुर्बळ रुग्ण लुळा ॥ आई बाबा
ताई दादा तुझिच सर्व मला ॥ १ ॥ भवकाननिं या हताश
झालों सौख्य न शपथेला ॥ आशें आशें तिष्ठत द्वारीं दाद
न तुझांला ॥ २ ॥ प्राणविसाव्या मजकडे कैसा उघडा ना
डोळा ॥ जारीणी जैशी शिशुकंठा दे नख तैसे झालां ॥ ३ ॥
मृत्युमुखीं कीं वैरुनि देतां बळि मज भवकाळा ॥ खाटिक
जैसा चरचर कापी पाळिव बकरीला ॥ ४ ॥ विश्वासावरी
हाय हाय दैवा पडला किं रे घाला ॥ शेवटचा हा ध्या यति-
राया प्रणाम पदकमलां ॥ ५ ॥ दत्ता धांवा नतहितकुशला
पावा पतिताला ॥ दत्ता दत्ता करुनी आतां सोडीव जिव-
तेतुला ॥ ६ ॥ अनाथनाथा धांवा धांवा सत्वर उडी घाला ॥
ना तरि समजा चरणरजांकित शीलासह बुडला ॥ ७ ॥

१०९. चाल—(सनईतील)

नाहिं नाहिं पात्र मुळीं मी उगीच तार रे ॥ नाहिं० ॥ धु० ॥
करीनही करितों केले घोर घोर दोषाचि सगळे ॥ केवळ
एक धर्मच म्हणुनी, उगीच तार रे ॥ नाहिं० ॥ १ ॥

११०. चाल—स्वर्गा सर्व पितर.....

वेड्या नित्य स्वये महानांची बधसि जरी प्रेतें ॥ शाश्वत
मानुनि शारीरिक सुख शोष कशी गाढ तुला पडते ॥ वेड्या०
॥ ध्रु० ॥ अवचित तो झडपील काळ यदा आइवाचें
भागिनी कांतादी ॥ अंतर देती एकटा जासी कुणि न
तुझ्याबरोबर तें चलतें ॥ १ ॥ वैभव आस मुलें मान पसारा
ढळढळ हें रडवील अखेरी ॥ मानुं नको हें निज मिथ्य
क्षणिक हें सावध हो सावध हो कुमते ॥ २ ॥ कुणि न कुणाचें
निर्वाणीला गर्दी ही अवधी चोरांची ॥ सावध सावध हे
मतिमंदा उमज मना उठीं भज सदुरुतें ॥ ३ ॥

१११. चाल—वेडनि ये पंखा.....

जय सदुरुदत्ता भगवंता अनसूयासुता ॥ जय० ॥ ध्रु० ॥
विधिहरिहररूपा संभूतासंभूता अवधूता मन्नाथा ॥ अव०
जय० ॥ १ ॥ धृतमुजटाजूटा संन्यस्ता गुणवंता षडहस्ता
बलवंता ॥ अन० जय० ॥ २ ॥ कर ममता ताता विनता
पातिता त्रस्ता निळकंठा तूं त्राता ॥ अन० जय० ॥ ३ ॥

११२. चाल—वदनी धर्म जळाला.....

जय जय सदगुरुनाथा, अनसूयापुत्रा करुणालया ॥
माझा वाली तूं अवधूता धांव दत्ता सख्या श्रीपादा ॥ जय० ॥ १ ॥

११३. चाल—मयुरांनीं जो पाहिला.....

शंभो पाहि माम् ॥ शिवहर शंकर गिरिजांवावर ॥ कंठे-
काला भोला ॥ शंभो० ॥ ध्रु० ॥
सांब सदाशिव नीलकंठ प्रभु, ओंकारेशा गणपतिताता
स्मशानवासा औदार्यनिधे संकट हर माझे ॥ शंभो० ॥ १ ॥

११४. चाल—म्यां लोटिलो संकटी.....

या या किं ग साजणी ॥ अति मंजुळ भैरवी पहाटे ॥ एकी-

मेकी म्हणुं मिळुनी ॥ या या किं ग० ॥ धु० ॥

मंगलमंडित दत्तपदांबुज वंदुं गडे अभ्यंतरीं प्रेमें ॥ धन्य

भाग्य अपुलें सखे बाई सुगुणी ॥ साजणी ॥ या या किं ग० ॥ १ ॥

११५. चाल—संग में गेंदा बनजाऊं.....

तुजविण दुःखी मी परदेशीं ॥ गुरु रे ॥ दुःखी० ॥ धांव

दीनांच्या नाथा ॥ धु० ॥

माझा जिवलग एकाचि तूं रे ॥ आस इष्ट ना सोईरे ॥

सद्गुरुराया करुणासिंधो माझ्या मोहरा ॥ धांव दीनां० ॥

तुजविण० ॥ १ ॥ किति रे तिळतिळ वाट बघूं तरी ॥ गुंत-

लास कोठें तो ॥ हाय ग बाई चैन पडेना करुं तरि गत

कैशी ॥ धांव दीनां० ॥ तुजविण० ॥ २ ॥

११६. चाल—नोहे नारी ही.....

हरि मी गाय तुझी, रक्षण कर ही, मज त्राता नाही ॥ धु० ॥

अंधी म्हातारी पंगू पाहीं, मुखें दंत न राही ॥

दाणा पाणी वा चारा नाही, होते हृदि लाही ॥ दुवळी ऐशी

मी कुठवरि साही, दुःखें तुज बाही ॥ तैशामधिं हे व्याध

कुटिलजन ॥ टोंचिती शर रे या देहीं ॥ १ ॥ सद्ये

गोपाळे कृष्णे कान्ही, ने मज निज गेहीं ॥ नाही नाही गो

वाली कुणिही, जग सर्वचि द्रोही ॥ गवळे गोवारे माझ्या

आई, आतां बघ कांहीं ॥ राधा रखुमाई भामा राही,

द्यांची तुज द्राही ॥ केविलवाणी हंबरडे मी ॥ धावें सखये

लवलाहीं ॥ २ ॥

११७. चाल—(भैरवी)

त्रिविधतापहारका ॥ अनसूयावालका ॥ त्रिविधतापहारका
॥ ध्रु० ॥ सुप्रसन्न वदनचंद्र रूप तुझें गोड किति ॥ भक्त-
कार्यकल्पद्रुम संकटीं खरा सखा ॥ त्रिविध० ॥ १ ॥ सत्वर
तव अभयवरद ॥ हस्त ठेव या शिरीं ॥ करुणा कर
करुणाकरा वाट पाहतो निका ॥ त्रिविध० ॥ २ ॥

११८. चाल—आज श्याम.....

दत्त दत्त दत्त हाचि छंद घे मना सदा ॥ ध्रु० ॥ प्रथम
सुखद होय द्वैत ॥ अंतिं घोर दुःख देत ॥ दत्तिं होई
एकरूप गुंत ना कुठें कदा ॥ गुंत ना० ॥ सांडुं नको तत्पदा
॥ दत्त ० ॥ १ ॥

११९. चाल—कधि भेटेल मजला.....

अवधूत दिगंबर दत्त सखा ॥ सज्जन हो सांगा भेटेल का
॥ अव० ॥ ध्रु० ॥ सगुण रूप तें नयनां दावा ॥ निर्गुण
आधीं बोलुं नका ॥ अव० ॥ १ ॥ हे अनसूये कर ग
शकुन शुभ ॥ गुरुविण वाटे जन्म फुका ॥ २ ॥ अत्रि-
किशोरा ये सुकुमारा वाट पहात उदास निका ॥ ३ ॥

१२०. चाल—बहुत छळियलें.....

श्रीगुरु दत्तात्रेया, अवधूता करुणालया ॥ ध्रु० ॥ अनसूया-
तनया या सदया. ॥ यतिराया हृदयाभ्युदया, अभया
विजया या ध्याया ॥ ही काया जावि न वायां सखया
हे अवलीया ॥ श्रीगुरु० ॥ १ ॥

१२१. चाल—सुबिहित जाहलें.....

तारिं तारिं दीन हा नरहरि गुरु ॥ नच उरले कोणीही
मजला तुजविण धावे पावें ॥ तारिं० ॥ धु० ॥
तडफड तडफड जीव हा करी ॥ पहा पहा रे साहुं तरि
कुठवरि ॥ तारिं० ॥ पतितपावन तूं सोडुनी तुला ॥
दयाळु दत्ता शरण मी जाऊं कुणा ॥ २ ॥

१२२. चाल—शिवनंदना गजवदना.....

पदपंकजीं मनभ्रमरा ॥ हो धुंद सदा घर थारा ॥ पद० ॥ धु० ॥
तन्मधुप्राशनिं अनन्यवंदनिं सुगंधसेवनिं ॥ गुंगुनि रोहें ॥
रत नच विषमय विषयीं ॥ पदपंकजीं० ॥ १ ॥

१२३. चाल—हो जानत प्रीत.....

श्रीदत्तात्रेया दयाब्द गुरुराया दत्तात्रेया ॥ अनसूया—सति—
तनया हृदयाभ्युदया अभया मज द्या या दत्तात्रेया ॥ धु० ॥
हे अवधूत प्राणसख्या यतिराज मला नच कोणि सकल
जमिं करुणालय तूं हा एकाचि रे अवलीया दत्तात्रेया ॥ १ ॥

१२४. चाल—शिवपुता नमा.....

तव कृपेस नाहीं पार ॥ जय सद्गुरु राजसा वर्णु किंती मी
पोर ॥ वा वा वा ॥ तव० ॥ धु० ॥
दत्तात्रेया जीवाची माझ्या कीव तुला रे फार ॥ अर्पण
काया तुझिया पायां संकट सारें निवार ॥ तार तार तार ॥
तव कृपेस० ॥ १ ॥

१२५. चाल—नशिबां असे नच तें टळे.....

करुणाकरा कर गा त्वरा ॥ तव दयेविण आसरा पामरा
या नरा कुणि न दुसरा ॥ हे करुणाकरा० ॥ धु० ॥

बहुजन्मांचा दुःखित बघ मी ॥ कंटू बापा कुठवरि रे ॥
काना डोळा त्वां करितां माय कशी मज तू ॥ दीनाहुनि
मी दीन दयाळा मजकडे पहा झणि ईश्वरा ॥ करुणा० ॥ १ ॥

१२६. चाल—बहुतां दिसां भेटलात.....

करुणाकरा गुंतलास या समयीं कुठें ॥ धु० ॥
धेइनास दाद कशी ॥ पडलों पहा मी फांशी ॥ धांव पाव
त्वरें दयाब्द ॥ किति अंत घेसी तरी ॥ करुणा० ॥ गुंत० १ ॥

१२७. चाल—पेण पाणी न जागे.....

कुठे धुंडूं दयाळा वाट पाहूं किति रे ॥ धु० ॥ आतां जीव
थकला ॥ कधि देसी भेटी दत्ता ॥ मी तों देवा तुझ्याविणें
ठरलों वनवासी ॥ कुठें धुंडूं० ॥ १ ॥

१२८. चाल—अशि ही सुगुण खाने.....

कितिक समयीं तुवां लाज राखिली ॥ माझ्या सारिख्यांची
कैकांची देवा ॥ तुवां लाज० ॥ धु० ॥ ब्रीद तें तुझें
आजच कैसें नेणुं कुठें लपलें ॥ शरण जाऊं अन्य कोणा
संकटि या गुरुराज ॥ मजकडे त्वरेनें दयेनें पहाणें दयाळा
॥ देवा तुवां० ॥ कितिक० ॥ १ ॥

१२९. चाल—नयूरांनीं जो पाहिला,

मागें मी गुरु तुजजवळी ॥ शक्ति देई मज भक्ति कराय
मीपणबीजे जाळी ॥ मागें मी० ॥ धु० ॥
भवभयचिंतासंकट कांहीं ॥ मन्मनि न शिवो ऐसें कर कीं ॥
सन्मति वाढो पद सेवाया वेळ न बघ अडली ॥ माझी ॥
वेळ० ॥ मागें० ॥ १ ॥

१३० चाल—हे हे मन तूं सावध रे.....

जय जय जय सद्गुरु दत्तत्रिया ॥ विधिहरिहर अवतार मनो-
हर अच्यनसूयानंदना ॥ धांव पाव तार मज गरिबास रे
त्वरें ॥ ध्रु० ॥ मायबाप कल्पद्रुम माझा, चिंतामणि सुर-
भीहि तूं ॥ प्रसन्नवदना मृदुहृद्वरदा करुणासिंधो विलंब
न करीं ॥ १ ॥

१३१. चाल—दासी ऐसें मातुनीयां.....

तारिं तारिं दत्त गुरो या गरीब दीन जना ॥ धांव पाव
हे दयाब्द मारुं हाक अन्य कुणा ॥ ध्रु० ॥ तूं अनाथ-
नाथ पहा मी अनाथ सत्य किं ना ॥ हेळसांड मांडुं नको
दत्ता रे कर करुणा ॥ तारिं तारिं० ॥ १ ॥ दत्त दत्त
होंचि पिसें लागलें उदास मना ॥ दत्त दत्त दत्त करित
बैसलों उगाच सुना ॥ तारिं० ॥ २ ॥

१३२. चाल—कोइ कळु कहो रे.....

प्रदारिं ध्या गुरुराज ॥ अपराधी ॥ पदारिं० ॥ ध्रु० ॥
दैवबुद्ध मी सुडका केवळ ॥ राग कशाचा धरितां हो
॥ पदारिं० ॥ १ ॥ तुम्हीं त्यजितां कुणि नच त्राता ॥ जाउं
मी कुठें परता हो ॥ पदारिं० ॥ २ ॥

१३३. चाल—स्पर्श मला याचा.....

दत्तसखा सांगा भेटेल का ॥ दत्त० ॥ मम चित्त घेईं
अवधूतध्यास कोठेंहि गमेना ॥ खचित मज ॥ दत्तसखा०
॥ ॥ मो अत्रिमुने अनसूये सती संमंजावा तुम्हि वळ-
गडा आत्मां दोषां ॥ दत्तसखा० ॥ १ ॥

श्रीहरिहरमहाराज उदासी यांची कविता.

१३४. चाल—भूमि जल तेज.....

पंचमुखरक्ताग्निनेत्रदशहस्ततनु ॥ शंभु शूली अत्युदार
करुणाढ्य ॥ व्याघ्रगजचर्मैदुस्फटिक-गंगा-जटा-भस्म-
रुंडाहि-रुद्राक्षधारी ॥ नमः सांब भोला गुरु महांकाला ॥
गीतस्तवनृत्यविषविरुप्रियाला ॥ नमः सांब ॥ १ ॥

१३५. चाल—निजरूपा

जय शंभो प्रभो महांकाला ॥ भो शिव शंभो जय जय
भोला ॥ जय ० ॥ ध्रु ० ॥ कैलासपते सांब नीलकंठ, गंगा-
धर हर कंठेकाला ॥ जय ० १ ॥ मृत्युंजय शशिशेखर
शितिकंठ गानप्रिय धृतरुंडसुमाला ॥ जय ० ॥ २ ॥
ब्रह्मा हरि तूं सहुरु दत्त तूं, पूर्ण ब्रह्मा दुर्गमलीला ॥
॥ जय ० ॥ ३ ॥ भिल्लीवश महादेव पशुपते, धांव पाव मज
दीन दयाळा ॥ जय ० ॥ ४ ॥

१३६. चाल—वदर्नी घर्मजलाला.....

सदये सिंधु दुहिते हरिकांते माते जगदंबिके ॥

धावें ईश्वरी सुखदात्रे पाव शीघ्र मला दीनाला ॥ १ ॥

१३७. चाल—मला सुंबईला जायचें.....

चला वाडीला जाऊं पाहुं दत्त आत्रिमुनिपुत्रा ॥ चला ० ॥ ध्रु ० ॥

अनसूयाकिशोर, त्रयमुख षट्कर दिगंबर गदाधर, योग-

कलांस भोगीत सत्रा ॥ चला ० ॥ १ ॥

शिरिं गंगेची धार, शशिफणि जटाभार भस्म रुद्राक्ष वर, असे

दयार्द्र सुयोग मुद्रा ॥ चला ० ॥ २ ॥

कृष्णानदीतिरीं, वसें औदुंबरीं सुरभी शेजारीं, चारि बाजूंला

एकेक कुत्रा ॥ चला ० ॥ ३ ॥

पायिं खडावांचा जोड, पाउल टाकी योगारूढ स्नाना जान्ह-
वीचा थड, करि माध्यान्हि करवीरजत्रा ॥ चला० ॥ ४ ॥
भाक्तेचा दरवार, लहानथोर नारीनर वहाती गुरुवर, जलपुष्प-
तुलसिशमिपत्रा ॥ चला० ॥ ५ ॥

१३८ चाल.—पति गेले माझे दूरच्या वनाला.....

अनसूयावाळा दत्ता दयाळा ॥ जय जय जय जय ॥
प्रार्थीतों सद्गुरु राजसा तुजला ॥ ध्रु० ॥
मजला एकचि तूं अवघा जिह्वाळा ॥ जय०॥ प्रार्थीतों० ॥१॥
काधि रे घेसी दाद माझी लडिवाळा ॥ जय० ॥ प्रार्थीतों०॥२॥
न च घे काळिमा अपुल्या शीलाला ॥ जय० ॥ प्रार्थीतों ॥३॥
फसलों फसलों रे भविं या मी भोळा ॥ जय०॥ प्रार्थीतों०॥४॥
मजसाठीं कर गा अघटित लीला ॥ जय० ॥ प्रार्थीतों० ॥५॥
ये कैवारी या ममरिपुगणकाला ॥ जय० ॥ प्रार्थीतों० ॥ ६ ॥
शरणागत हा निका तव पदकमलाला ॥ जय०॥ प्रार्थीतों०॥७॥

१३९ चाल.—किति सांगूं तुला.....

गुरु दत्तात्रेया बगल्या राजसा ॥ बघ कांहीं पूर्वीचा निज-
कीर्तिठसा ॥ माझ्याच वेळीं कां अडलासी असा ॥ चाल ॥
किति तुला आळवूं ॥ किति आरमवूं ॥ किति लवूं ॥ गुरु०॥१॥
बोलोनी चालोनी मी पापी खरा ॥ आधिं स्वीकारिला कां
करुणासागरा ॥ तव नादें कुणीही ठरतो ना बरा ॥ चाल ॥
पत्तिं घे हा निका ॥ हळीसी कां फुका ॥ होई सखा ॥
ज्वीणें दयाळा नच कोणी मला ॥ अवधूता
पला ॥ अतिदुःखी आणी हा म्हण रे

आपुला ॥ चाल ॥ अनसूयातनया ॥ अगा अवलीया ॥
करि दया ॥ गुरु० ॥ ३ ॥

१४० चाल.—ध्यर्थ मी जन्मलें.....

जय जय सहुरु सारसुखा ॥ वंदन त्वत्पदि करित निका ॥ जय० ॥ ध्रु० ॥
तुजविण दत्ता मज गरिवाला ॥ कोणि न अन्य सखा ॥ जय० ॥ १ ॥
काय हवें मज सांगूं कसें मी ॥ तूं नच जाणत कां ॥ २ ॥
पाव दयाळा गेला गेला ॥ माझा जन्म फुका ॥ जय० ॥ ३ ॥
भीक घाल गा पडतो पायां ॥ धर्म करीं इतुका ॥ जय० ॥ ४ ॥

१४१. चाल—मी सदा निरंजनवासी.....

तूं पहा अनेकीं एका ॥ पहा० ॥ तूं पहा० ॥ ध्रु० ॥
परब्रह्मपद निर्गुण तें तूं ॥ भ्रमसी मम तव तें हें मीं तूं ॥
त्वदन्य कोठें किमपि न वस्तु ॥ करीं अहंव्यतिरेका ॥
तूं० ॥ १ ॥ निर्विकल्प निःसंग मूल तूं ॥ अति सूक्ष्माहुनि
सूक्ष्म अजंतु ॥ नित्यनिरंजन ऐक किति कथूं ॥ आत्मा-
नात्मविवेका ॥ तूं० ॥ २ ॥ निराकार सच्चित्सुखधातु ॥
• अविनाशी अद्वैत अहेतु ॥ केवल एकास्तिस्वरूप तूं ॥
नको तिळहि धरूं शंका ॥ तूं० ॥ ३ ॥ कांता धनमाना-
स्तव मरसी ॥ तीं तों दैवाधीन नेणसी ॥ अंतीं यम देइल
रे फांशी ॥ दत्त दत्त म्हण लेका ॥ तूं० ॥ ४ ॥ किति
गुरक्यामधिं मस्त तूं सदा ॥ सुखार्थ करिसि नव्हे तो धंदा ॥
पार कशी भुलसी काळगदा ॥ दत्त दत्त म्हण लेका ॥ तं० ॥ ५ ॥

१४२. चाल—धुतो अर्जुनाचे घोडे.....

निक्क्या 'दत्त' मुद्रावाला ॥ दत्त हा निक्क्याचा विकला ॥
निका० ॥ ध्रु० ॥ नान्य कशानें भोळ्या भक्तिभावे ॥ झाला

साध्य बेटां मोळा ॥ दत्त० ॥ १ ॥ दत्त निव्याचा निका
दत्तजीचा ॥ अन्यभाव उंमरिं न उरला ॥ दत्त० ॥ २ ॥

१४३. चाल—रामनाम वा नुंडी नुडी.....

दत्त दत्त छंद घे दुणा ॥ दत्त० ॥ ध्रु० ॥
उगिच कां भडकसी वणावणा ॥ नामामृत पी, विधिविना न
दुःखसुख घडवतें कुणा ॥ व्यर्थ तव योजना ॥ जाण
मना ॥ दत्त० ॥ १ ॥

१४४. चाल—होईल कलह म्हणोनी.....

घाल सुखें मज जन्मा ॥ परि दे इतुकें माझ्या रामा ॥
घाल० ॥ ध्रु० ॥ भक्ति निष्कामा निरहंता परमा ॥ गुर्वा-
ज्ञापालनव्रत दृष्टि समा ॥ शांति क्षमा निःसीमा ॥ सत्संग
दयावृत्ति अनुपमा ॥ घाल० ॥ १ ॥ पोटी प्रेमा कंठी
नामा ॥ नयनीं कर्णीं लीला महिमा ॥ साधुनि पुरुषार्थ
कर्मा ॥ जन्मोजन्मीं ने निजधामा ॥ घाल० ॥ २ ॥

१४५. चाल—काय परम रमणीय.....

जय जय सद्गुरुनाथ दयाघन अच्यनसूयासुता ॥ श्रीपाद
श्रीवल्लभ अवधूत दत्त दिगंबर त्वत्पदि माथा ॥ जय० ॥ ध्रु० ॥
श्रमलो रे अत्यंत या भवसागरिं श्रमलो सुखाकरितां ॥
आशें आशें दुःखीच झालों आशा करित लागलों मृत्युपंथा ॥ १ ॥
आयुष्य वेचीलें नकळत सर्वही पडली येउन चिंता ॥ यम-
दंड पुढें सोमुं कसा तो कोण तिथें मग मज सोडवीता ॥ २ ॥
घडिघडी अंतःस्थ कापीत करवत अनुताप हो चित्ता ॥ तुजला
तरि तूं होतास संकटिं त्राता ॥ ३ ॥

श्रीहरिहरमहाराज उदासी यांची कविता.

इहमुख सद्गति साधाया पुष्कळ घडपडतो आतां ॥ अति
उमजलों तव करुणोविण कांहिच अन्य उपाय न ताता ॥४॥
दीनानाथ ब्रीद स्मरुनि तुझे जें फुकट तारीं पतिता ॥
चरणकमलि तव शरण शरण मी जननमरणभय हर भगवंता ॥५॥

१४६. चाल—तव मानस कैसें काय.....

अमपंकीं सुखार्थ नकोस अज्ञा मृतसा रतूं ॥ पी गुरुनाम
उपदेशार्थ आज्ञामृतसार तूं ॥ अन्न मान धन मैथुन हीं तों
संचितदैवाधीन रे ॥ तत्प्राप्तिस्तव व्यर्थ तुझा हा यत्न
तसें अनुमान ॥ मूढा किति मी कथूं ॥ अम० ॥ १ ॥

१४७. चाल—शंभो शिवहर.....

वंदे दत्तं सद्गुरुनाथं श्रीमंतं ॥ शांतं सत्त्वं ॥ वंदे० ॥ ४० ॥
अव्ययनसूयापरमसुखं त्रिसुखं प्रसुखं दुःखपिनाकं एकं सर्वं
॥ वंदे० ॥ १ ॥ श्रीपादं ब्रह्मानंदं शुद्धं सिद्धं मदगदविंदं सुखदं ॥
देवं ॥ वंदे० ॥ २ ॥ अनाथनाथं संतनुतं अवधूतं तं करुणासरितं
भवजलनावं ॥ वंदे० ॥ ३ ॥ अविनाशं सद्भक्तिवशं इंद्रा-
दीशं मायादर्शं विश्वाविश्वं ॥ वंदे० ॥ ४ ॥ दिगंबरं रुचिरं
श्रुतिसारं संसृतिपारं मूलाधारं सच्चिद्वावं ॥ वंदे० ॥ ६ ॥

१४८. चाल—मकरंदानन पूर्ण चंद्र हा.....

मज अंकीं घे दीन अर्मका ॥ घे अनसूये दे मातृसुखा
॥ मज० ॥ ४० ॥ दत्त चंद्रमा दुर्वास तिघां ॥ तैसें
करिं या चवथ्या लेका ॥ मज० ॥ १ ॥

१४९. चाल—तारिं तारिं दीन हा.....

जय जय शंभो ॥ शंकर हर ॥ भो करुणांबो प्रभो भोळा ॥
शिव भवभयहर ॥ जय जय ॥ ४० ॥

कैलासपते नेपालेश्वर ॥ नीलकंठ सुर गौर दिगंबर ॥ जय
जय० ॥ १ ॥ पंचमुखकमल द्विपंचकरदल ॥ विशाल
भाल सुकुसुमगुणनयन ॥ ज० ॥ २ ॥ व्याघ्रगजचर्म-रुंड-
धूर्जटा-॥ विभूति-गंगा-माणि-शशि-फणिधर ॥ ज० ॥
धृतपाश-पाशुपत-शृंग-भृंग ॥ पिनाक शूल परशु माहेश्वर ॥
॥ ज० ॥ ४ ॥ षडास्य-गणपति-तात नाथ मम ॥ सांब
पशुपते हिमनगजावर ॥ ज० ॥ ५ ॥ नृत्य-स्तुति-जल-
सत्यभक्तिबल ॥ गीत-शीत-विष-बिल्व-सहजवश ॥ ज० ॥
॥ ६ ॥ गोकर्णलिंग महाबलेश्वर ॥ सदाशिव शरण शरण
चरणं तव ॥ जय जय० ॥ ७ ॥

१५०. चाल—क्या करूं न मानरी.....

वंदन करूं चला ॥ चला हो ॥ अनाच्छादन-मदन-धन-
सुखद पंचवदन गुणसुनयन सगुण ध्यान ॥ वंदन० ॥ ध्रु० ॥
मानारोम्यायुर्दाननिपुण पुनर्जनन-गदकदन ॥ चला० ॥
॥ वंदन० ॥ १ ॥

१५१. चाल—क्या करूं न मानरी.....

शंकर पुजूं चला ॥ चला रे ॥ सुंदर सुरवर गौरीवर हर
सुखकर वरवरदशूर कर्पूरगौर ॥ शंकर० ॥ ध्रु० ॥ त्रिनेत्र
दशकर पंचवक्त्रशिर, दिगंबर शरणधीर ॥ चला रे० ॥
॥ शंकर० ॥ १ ॥

१५२. चाल—धीर प्रज्ञांत शिवाजी हा.....

नका नका हो नका ॥ गुरुराज ॥ खपा० ॥ पदरि ध्या
नी चना ॥ खपा० ॥ ध्रु० ॥ विनवणी करी

निका, अनसुयेच्या बालका ॥ पदरिं० ॥ खपा० ॥ १ ॥
मज गरीब पामरा, देवा असाच स्वीकरा ॥ पदरिं० ॥
॥ खपा० ॥ २ ॥ हा ताप न सोसवे, धावें माये धावें
सर्वें ॥ पदरिं० ॥ खपा० ॥ ३ ॥

१५३. चाल—क्या कहूं न मानरी.....

शंभो प्रभो विभो ॥ भोला ॥ शंभो ॥ भो करुणांबो शिव
भवभयहर शशिशेखर मणिफणिधर मदनदहन ॥ शंभो० ॥
॥ धु० ॥ कैलासविलास हलाहलधर महादेव हर साव
॥ भोला० ॥ शंभो० ॥ १ ॥

१५४. चाल—(अंजनी गीत)

धांव पाव हे पिनाकपाणे ॥ तोंड वाशिलें बघ म्यां दीनें ॥
पेकुनि तव तीं स्तोत्रवर्णनें ॥ आलों आशेनें ॥ १ ॥
हकदार मी तों नच कोणी ॥ आलों भिक्षार्थ गरीबपणीं ॥
केवल द्वारग भिक्षु म्हणोनी ॥ उगीचचि मज तारीं ॥ २ ॥

१५५. चाल.—नृपमन कठोर.....

शंकर दयाळु किति तरि सखे बाई ॥ असा ग कसा उदार
दाता हा भोळा ॥ शंकर० ॥ धु० ॥
आत्मलिंग रावणासि दिधलें ॥ भान न देतां त्यास बाइळ
अखेर देउनि बसला ॥ म्हणावा कुणि उगीच कोपी अशाला
॥ शंकर० ॥ १ ॥

१५६. चाल.—तों तन दरेना तदारे दानी.....

ओं अउम पदिं नान्य मनानें व्हारे ॥ मायिक मीं तूं करुनी
पडतां कां दुःखा फुका बळी ॥ म्हणा हर ओं हर ओं हर

ओं ओं ओं ॥ म्हणा हर ओं हर ओं ॥ ओं० ॥ ध्रु० ॥
एकचि बहुरूपीं भिन्नत्वे भासे ॥ अवडंबर हें सर्व जो
स्वये नटला ॥ ओं० ॥ १ ॥

१५७. चाल—तुझ्यावरी स्वारी आझी भरूं.....

किति तुला आर्जवूं जिवा सोड या भवा ॥ रे सोड भवा ॥
किति० ॥ ध्रु० ॥ ही काळ झोंप तुज कशी ॥ झालीं
जन्माची निशी ॥ तूं सदा स्वप्निं गुंगसी ॥ पडसी कां फशीं
पुढें गत कशी ॥ हो त्वरें जागा वेळींच ॥ जागवी बुवा ॥
रे गुरुबुवा ॥ किति तुला० ॥ १ ॥

नरजन्मि घेई जागृती ॥ नाही तर फार फजीती ॥ तव
दुःखा नच मग गणती ॥ टाक झोंप ती ॥ हट्टे उठीं उठीं ॥
हो जागा शरकन् मुला ॥ देई ओ मला ॥ रे खुळ्या मुला ॥ १ ॥

१५८. चाल--नागीणी चपल खलजिव्हा.....

अवधूत दिगंबर दत्ता ॥ गुरो ताता दयावंता ॥ वेड्यापरि
झालें आतां ॥ गुरो० ॥ ध्रु० ० ॥

अज्ञपणानें तुज नोळखतां ॥ तुसीं वागलों मानुनि भलता ॥
त्याची माफी हो दाता ॥ अवधूत० ॥ १ ॥

१५९. चाल--अवचित गेलें किंकरकिरी मी.....

अवधूत ध्यारे दत्त दिगंबर ॥ सगुण त्रिमुख अत्रिकुमर ॥
षट्कर सुंदर मनोहर ॥ अवधूत० ॥ ध्रु० ॥

आजो जोशी पार्थि खडावा माथां सुजटा अंगि विभूति ॥

१ दृष्टपरवरसुखकर ॥ अवधूत ० ॥ १ ॥

१६०. चाल—तूं असें नको वढें अदूर.....

दत्त दत्त दत्त हाचि छंद ध्या सदा ॥
तत्त्वमासि पदा धरा, तरा भवाब्धिपार ना ढळा कदा ॥ सः
अहं जपून ध्याल उन्मनी सुधा ॥ धरुनि ओंपदा नामनाद
आकृती सुटेल ती यदा ॥ तुझे सोहं किहं तें तत्त्वमासि हि
मज नच रुचतें ॥ प्रत्यक्ष गोजिरें भजिन पूजिन मी सगु-
णाचि तें ॥ १ ॥ मिळाल स्वस्वरूपिं शुद्ध फिटुनि आपदा ॥
ब्राह्मि चित्सदानंदिं एक निर्गुणांत भास ना द्विधा ॥ निज तनु-
मनधनवाणि गुरुपदिं अर्पुनि नान्यमनें ॥ गुरुलीला नामा-
वलि गाइन निष्कामपणें ॥ २ ॥ वासना त्यजोनि जन्मम-
रण दुःखदा ॥ हटें हणा गदा अशांत कल्पना जिवा, पिटा
अहंमदा ॥ मी कैक जन्म घेऊन सत्संग करीन भला ॥
सेवीन शरणपणिं केवळ सहुरुपदकमळा ॥ ३ ॥

१६१. चाल—गुरुया तुजला मागतसें.....

आजि गुरुजी कधिंसा होसी मज राजी ॥ मति हरली आजि
माझी अजि करुनी हांजि हांजि ॥ कशी धरूं मी मरजीं
तुशी ॥ कधिं सा० ॥ ध्रु० ॥
माझ्या दत्तराजसा जिवलग हंसा ॥ करूं गति कशी यति-
पति कितिरे किति झुरूं मी चित्तिं ॥ कधिं सा० ॥ १ ॥
बाळांच्या दयाळा बाळा काळांच्या काळा ॥ दावीं गदमद-
हरपद आनंदद घेईं दाद ॥ कधिं सा० ॥ २ ॥

१६२. चाल—लंबोघर गणनाथ गजानन.....

दत्तात्रय गुरुराज दिगंबर ॥ मज गरिबावर शीघ्र कृपा कर ॥
दत्तात्रय० ॥ ध्रु० ॥

मरणाची बहु वाटे भीति ॥ उलट सुलट हो क्षाणि क्षाणि
 वृत्ति ॥ दैवें न घडे सुद्धति हातीं ॥ तार तार मज जनन-
 मरणहर ॥ दत्ता० ॥ १ ॥ तव सेवेची हौस न पुरली ॥
 तों काळाची पाळी आली ॥ भक्ति मनापरि कांहीं न
 घडली ॥ हेत लागला यतिपति तुजवर ॥ दत्ता० ॥ २ ॥
 खास उमजलों तव करुणविण ॥ साध्य मुळि न इहपरपथ-
 साधन ॥ दैवबद्ध पदरीं घे निज ह्यण ॥ पापी परि अनुतापी
 पामर ॥ दत्तात्रय० ॥ ३ ॥

अतिपापी मी गुरुमहाराजां ॥ ती मज माझी वाटेल लज्जा ॥
 पण करूं काय उपाय न माझा ॥ दीन म्हणुनि मज उगि-
 जाचि पत्कर ॥ ४ ॥ तुजविण मजला कोण जिवलगा ॥
 माझे अडलें पाहुं नको मा ॥ अतितप्ता या करुणामेघा ॥
 अवधूता वळ अवचित सत्वर ॥ दत्ता० ॥ ५ ॥
 प्रार्थी अज्ञाहुनि अज्ञ निका ॥ वाट बघे सारखा टकमकां ॥
 धावें अनसूयेचे लेका ॥ शरण शरण तव चरणकमलिं
 शिर ॥ दत्ता० ॥ ६ ॥

१६३. चाल—जगदीश्वर सर्वेश भरला.....

गुरु दत्त अवधूत सांवळा ॥ चला बघूं ग तत्पदकमला ॥
 गुरु० ॥ ध्रु० ॥ विधिहरिहरसत्त्वं अटुनी ॥ अनसूयाकुमर
 कल्पमणी ॥ भक्तिचाचि भुकेला, यतिपति त्रिमूर्ति विभूति
 बनला ॥ गुरु० ॥ १ ॥ कनवाळु भला, मोळा भाविकाला,
 काळापरि खळां करी लीला ॥ देखा अनेक एक, लोकांत

" २ ॥

१६४. चाल—जागो मोहन प्यारे.....

साध्वीनो जगत्ख्याता ॥ ममता कर म तुम्हि माझ्या माता ॥
आतां आहां होतां व्हाल ॥ साध्वीनो० ॥ ध्रु० ॥
दीन महा अपराधी तुमचा ॥ कांहीं करा पण ध्या पदरीं
हा ॥ माझ्या जिवलगिनी मायबहिणी ॥ मजवर व्हा ग
क्षमावान् ॥ सा० ॥ १ ॥

१६५. चाल—पहा बाई सुवच हें मनीं घरी.....

किति तरी विनति करुं पदोपदीं ॥ माझ्या माहेरा दयानिधी ॥
कि० ॥ ध्रु० ॥ झुरें मी राजसा केविलवाणा ॥ उपाय
मन्मना कांहीं सुचेना ॥ खुंटली स्तोत्रघी ॥ किति तरी० ॥ १ ॥
प्रार्थित मी बघ कधिंचा तुजला ॥ परोपरीनें दीनदयाळा ॥
जननमरणभयहरण चरण तव ॥ दाविसी मज कधीं ॥ २ ॥

१६६. चाल—गुरुपदरजमुदु.....

शिव हर सुरवर सुंदर शंकर ॥ गोकर्णेश्वर गौर दिगंबर ॥
शिव० ॥ ध्रु० ॥ नरवर वरद त्रिनेत्र उमावर ॥ शरणोद्धार
चरण शशिशेखर ॥ शिव० ॥ १ ॥

१६७. चाल—गुरु दिसला दिसला.....

शिव भोळा, भोळा हो माबाप खचितचि अति भोळा ॥
शिव० ॥ ध्रु० ॥ कोपी ह्याला कोणी ह्मटला आग लागो
त्याला ॥ एकदम ॥ आग० ॥ जळो तो आग० ॥ कोमल
मानस शीघ्र कृपावश खास त्यास बोला ॥ शिव० ॥ १ ॥
भुलुनी गाना भुक्तरावणा आत्मलिंग दिघलें ॥ काढुनी
आत्म० ॥ शिवानें आत्म० ॥ देतां देतां मांडीवस्ची
बाइल दे त्याला ॥ शिव० ॥ २ ॥

भस्मासुर-वेष्ट्या-पशुपक्षी-भक्तीला भुलला ॥ सदाशिव
भक्ती० ॥ ने कैलासा पार० न तदातृत्वौदार्याला ॥ शिव० ॥
॥ ३ ॥ एक सांगुं कीं अनेक ऐशा लीला तुम्हांला ॥
शिवाच्या लीला० ॥ लांब कशाला कथिन दाखला आपु-
लाचि सकलां ॥ शिव० ॥ ४ ॥ पक्का पिसला दुःखा ऐका
गेला पदकमलां ॥ शिवाच्या गेला० ॥ त्रासुनी गेला० ॥
निका हि भोळा सखा जहाला फुकाचि शंभु भला ॥ शि० ॥
॥ ५ ॥ भाव धराना जा गोकर्णा लागा तच्चरणा ॥ गडे हो
लागा० ॥ मागितल्याविण उमोप देइल हो दैवविधि
खुळा ॥ शिव० ॥ ६ ॥

१६८. चाल—जागो मोहन प्यारे.....

जागे व्हा जी देवा, पहाट जहाली पहा अरुणोदय हा ॥
उठा उठा दत्त महाराज ॥ जागे० ॥ ध्रु० ॥
दीन निका कर जोडूनि उभा, वंदनार्थी जन तिष्ठत द्वारीं ॥
पददर्शन द्या मायबापा ॥ चातकभक्तदयाळा ॥ जागे० ॥ १ ॥

१६९. चाल—जागो मोहन प्यारे.....

दे दे दर्शन साध्वी, चरणकमलमुख वेगें दावी ॥ उठ
उठ पहाट जहाली ॥ दे दे० ॥ ध्रु० ॥
दत्त निका शशि दुर्वासा आह्मि ॥ चौघे बाळ तव तिष्ठत
द्वारीं ॥ कर जोडूनी उभे वंदनार्थी ॥ किति आह्मि धन्य
सुदैवी ॥ १ ॥

१७०. चाल—अब न जगावो प्यारे...

उठ उठ साध्वी अंब लवकरि ॥ किलबिल किलबिल किल-
न ॥ फांके नमीप्रभा प्रभाति बघ ॥ उठ० ॥

श्रीहरिहरमहाराज उदासी यांची कविता.

॥ ध्रु० ॥ दर्शन दे आह्वां चवघां बाळां ॥ तिष्ठत द्वारिं
कर्धिचे शरण ॥ निळकंठ दत्तेदु० दुर्वास ॥ उठ० ॥ २ ॥

१७१. चाल—जागो मोहन प्यारे.....

जय जय भोला शंभो ॥ शिवहर दशकर चंद्रशेखर ॥ शंकर
गौर स्वयंभो ॥ जय जय० ॥ ध्रु० ॥
गोकर्णेश्वर मृत्युंजय प्रभो ॥ व्यक्ष पंचमुख सांव वदान्या ॥
वरवरद सखा भो दिगंबर शीघ्र प्रसन्न अवलीया ॥ जय० ॥ १ ॥

१७२. चाल—दत्त गीर पीरे.....

शंभो हरि ब्रह्मा भगवान् परमात्मा हा ॥ कृष्ण राम दत्त श्री
अंबादि देवी ॥ शंभो० ॥ ध्रु० ॥
अल्ला रहीम करीम भिन्न न दैवत ॥ एका अशा पहा
सुमना रिघ तेथे ॥ शंभो० ॥ १ ॥

१७३. चाल—(भैरवी.)

माझे लेंकुरवाणी, लोटांगण ध्या तुमचे चरणीं ॥ माझे० ॥
॥ ध्रु० ॥ दत्त प्रियकरा मिटवा व्यापा ॥ नानाविध ह्या
कपटा तापा ॥ विटलों विटलों अंतःकरणीं ॥ माझे० ॥ १ ॥

१७४. चाल—लागूं कशाला पहा ग.....

जाऊं गोकर्णा चला हो वधुं गिरिजारमणा ॥ जाऊं० ॥ ध्रु० ॥
त्रिनेत्र दशकर पंचवक्त्र हर सुर सुगौरवर्णा ॥ भस्मधर
सुर० ॥ सुरसुगौर० ॥ चला हो० ॥ १ ॥
भक्ति भुकेला अल्पतुष्ट शिव सदय अधिक दीनां ॥
मनाचा सदय० ॥ दुजा हरि सदय० ॥ सदय० ॥ चला
हो० ॥ २ ॥

मागावा ना अपुणचि इहपर देई पदशरणा ॥ अखंडित
देई० ॥ देई० ॥ चला० ॥ ३ ॥

डोळेभर तो पाहुं चला हो धन्य करूं नयनां ॥ आपुल्या
धन्य० ॥ धन्य करूं० ॥ चला० ॥ ४ ॥

निका जहाला शरण शरण त्या भोळ्याच्या चरणा ॥
शरण त्या भोळ्याच्या० ॥ भोळ्याच्या० ॥ चला हो० ॥ ५ ॥

१७५. चाल—हे प्रभो विभो अगाध.....

कल्पनापटीं परीपरी चर चित्रें ॥ येती जाती क्षणमात्रें ॥
कल्पनापटीं० ॥ धु० ॥

तूं त्यांत दर्शेंद्रिय पुतळा ॥ कल्पिती स्वपर अन्य कळा ॥
वाइट संग त्याग भला ॥ सुख दुःख शिरे गात्रें ॥ कल्पना० ॥ १ ॥

जंजाळ काळविधिलीला ॥ ती नकळत ये वांट्याला ॥
उत्पत्ति—मृत्युदुःखाला ॥ मन भी भारी मित्रें ॥ कल्पना०

॥ २ ॥ हें अहंपिशाचभ्रमण जें ॥ हो क्षणभर स्थिर तुज
उमजें ॥ मग हटें पुढें बघ मौजे ॥ निजरूप ठरे कोरें ॥

कल्पना० ॥ ३ ॥ खिलवृत्ति उलट एकात्री ॥ अंतरात्म-
ध्यास धरी ॥ संतताभ्यास तो करी ॥ हा भव तर गुरु-
मंत्रें ॥ कल्पना० ॥ ४ ॥

१७६. चाल—[अंजनीगीत.]

देवहूति वेत्रवति सरस्वती ॥ क्रियासती पार्वति शर्मण्वति ॥
कुंती लीलवति कलावती ॥ शरण सर्वि एका ॥ १ ॥

लक्ष्मी गोपिका कला वेदिका ॥ चंडी रंगी क्षमा रेणुका ॥
नारका ॥ शरण सर्वि एका ॥ २ ॥

जाह्मवी महेंद्रमुक्ता कृष्णा ॥ शर्मिष्ठा शांति दया यमुना ॥
 तीर्थ क्षेत्रे दिग्मत्त्वगणा ॥ शरण सर्वि एका ॥ ३ ॥
 मथुरा माया कांची काशी ॥ हरसिद्धि असूया व्रतराशी ॥
 सिंधुबिंधुजल पापविनाशी ॥ शरण सर्वि एका ॥ ४ ॥
 ब्रह्मपुत्र शोण चतुर्धामा ॥ कावेरी शरयु सत्यभामा ॥
 क्षिप्रा पूर्णा सुरनदी रमा ॥ शरण सर्वि एका ॥ ५ ॥
 पुष्कर मग्नस सागर भोगा ॥ कौसल्या कालि चंद्रभागा ॥
 दक्षि गंडकी गुर्वी दुर्गा ॥ शरण सर्वि एका ॥ ६ ॥
 देवयानि देवकी यशोदा ॥ लोपामुद्रा राधा गोदा ॥
 ख्याति मुमुद्रा नीति नर्मदा ॥ शरण सर्वि एका ॥ ७ ॥
 हविर्भू गति श्रद्धादि सती ॥ ब्रह्मांडे विश्वे खिल चिर्त्ती ॥
 एकरूप जाणुनि प्रचीती ॥ शरण सर्वि एका ॥ ८ ॥

१७७. चाल—पावना वामना.....

ईश्वरा प्रियकरा सुंदरा ॥ जय गिरिजावरा दिगंबर शंकरा ॥ ई० ॥ १ ॥
 त्र्युग्राक्ष-प्राणस्मितवक्त्रा ॥ दिग्पाणे शशिशेखरा ॥ जय० ॥ १ ॥
 सांब सदाशिव कैलासपते ॥ मणिफणिशशिगंगाधरा ॥ जय० ॥ २ ॥
 भो भगवन् भोला शिवशंभो ॥ भवभयमंजन गुरुवरा ॥ जय० ॥ ३ ॥
 माया तूंचि परब्रह्महि तूं ॥ दत्तहि तूं विधिहरिहरा ॥ जय० ॥ ४ ॥
 द्वैतोत्पत्तिस्थितिलयभासा ॥ आरोपे तूं आसरा ॥ जय० ॥ ५ ॥
 तूंचि अनेकीं एक अखंडित ॥ नाहींसा अससी स्वरा ॥ जय० ॥ ६ ॥
 वरद विलक्षण तूं अति दाता ॥ नच तव तुल्य दुजा जरा ॥ जय० ॥ ७ ॥
 कोमल मानस शीघ्र कृपावश ॥ सेवककार्य धुरंधरा ॥ जय० ॥ ७ ॥
 पूर्ण निराश्रितशा मज दीना ॥ सकरुण हो करुणाकरा ॥ जव० ॥ ९ ॥

१७८. चाला—प्रीष्मकृतु कुतुक करी.....

दत्तगुरो कधिं रे कधीं ॥ घेशिल ही डोइ पर्दी ॥ दत्त० ॥ धु० ॥
सगुण रूपडें तें तुझें ॥ गोड मला अवडे जें ॥ सुप्रसन्न
हसतवदन कमलवदन दाविसी कधीं ॥ दत्त० ॥ १ ॥

१७९. चाल—मदना चंद्रा सुवैरि.....

किति रे भोला उदार तरि तूं शंकरा ॥ किति रे० ॥ धु० ॥
तुजसम दाता तूं एकचि मलता ॥ कोणिहि नच दुसरा ॥
त्रिभुवनीं ॥ कोणि० ॥ खरोखर ॥ कोणि० ॥ शंभो
कोणि० ॥ उदार० ॥ १ ॥ गान परिसुनी भान न त्वन्मार्नि ॥
दान करिंसी असुरा ॥ स्त्रीलिंग ॥ दान० ॥ उदार० ॥ २ ॥

१८०. चाल—.....सारीरे.....

कधिं रे कधीं मज दाविसी चरण ॥ तुजविण मज क्षण
गमे युगसमान ॥ कधिं रे० ॥ धु० ॥
वाटे घट्ट कधीं तुज आलिंगिन ॥ वाट तुझी बघुन बघुन
तटाटले लोचन ॥ कधिं रे० ॥ २ ॥
येई येई राजसा लगबग धांवुन ॥ तुजवरून तनमनघन
ओंवाळिन ॥ कधिं रे० ॥ २ ॥

१८१. चाल—पहा बाई सुवच हें.....

गुरुवरा ईश्वरा दिगंबरा ॥ घडे गुन्हा तो क्षमा करा ॥
गुरु० ॥ धु० ॥ दशांगि देवा मलीन मी तों ॥ स्वपेना कुठेंहि
कष्टी रहातों ॥ हे दयासागरा ॥ गुरुवरा० ॥ तुम्हि तरि
न काज हो कंटाळा ॥ सर्वांनीच जया वगळील ॥ ऐसा निरा-
॥ सर्वदा सावरा ॥ गुरुवरा० ॥ १ ॥

१८२. चाल—काल रात्री कुठे हो तुम्हीं.....

किति धाडूं सांगूं सांगूनीया ॥ कुणाहाति निरोप करूं
गुरुराया ॥ किति० ॥ धु० ॥

भक्तिहि अवधी झाली कां वायां ॥ कोणेपरी आतां अळवू
गा सदया ॥ अनसूयातनया या अवलीया ॥ किति० ॥ १ ॥

१८३. चाल—आज मज सहज आला.....

दत्त दत्त दत्त घरा हो ध्यास ॥ अक्षय अभंग सुखीं मिळा
अविनाश ॥ दत्त० ॥ धु० ॥

जैसी भक्तवासना तैसी स्वरूपें नाना ॥ धरुनि पुरवी मनो-
रथांस ॥ दत्त दत्त० ॥ १ ॥

फुकाच्या साठीं ऋणी कनवाळू वाली ॥ कां रे आपुलासा
कराना ऐशास ॥ दत्त दत्त० ॥ २ ॥

१८४. चाल—थारी कुबजासे मनराज.....

जय दत्तात्रय महाराज सद्गुरु दयानिधे यतिराज ॥ जय० ॥ धु० ॥

अहंभ्रमसुखाशेनें न भको मन्मानस तवपदमधु चाखों ॥

लागो वृत्ति अनेकीं एकीं सदा सुभावें सज्ज ॥ जय० ॥ १ ॥

संतसतीपदपंकज सेवा, निरंतर समागम मज्जीवा ॥ या हीं

देवा मत्सदैवा ॥ जळो अहंपणबीज ॥ जय० ॥ २ ॥

१८५. चाल—काळसे लढना डरावत है.....

श्री अनसूये कर्दमतनये विनति करित तुज पतिव्रते ये ॥ धु० ॥

तळमळिविण तव पद म्यां गावें ॥ तव दास्य घडो जीवें

भावे ॥ भावें पावें धीर न माये ॥ श्री अनसूये० ॥ १ ॥

१८६. चाल—शंभ्या छोरे पति तेज.....

जगदंबे सति जलनिधितनये भवभय हर माझे ॥ ध्रु० ॥
 नाहिं ह्मणत कर अमुक तें किं हें सर्वचि तुजवर भार ॥
 मज अज्ञा, गुर्वाज्ञा ही, नान्या ॥ अंबे तूं आणि अनसूया
 ती दोन न मज दीना ॥ जग० ॥ १ ॥

१८७. चाल—डरमा तूं दिलसाथ.....

पावें मज जगदंब सिंधुजे पावें मज जगदंब ॥ उठीं धांव
 न लाव विलंब ॥ सिंधुजे० ॥ ध्रु० ॥
 माझी अनसूया तूंचि न अन्या ॥ अज्ञान मी तुझां मानिल्या
 भिन्ना ॥ त्याची क्षमा कर ह्या दुःखी दीना ॥ प्रार्थिलें
 प्रार्थीन तिला तें तुजला ॥ मानीं ग माऊले पावें या
 बाळा ॥ धावें बाह ग क्षणहि न थांब ॥ सिंधु० ॥ १ ॥

१८८. चाल—आपिलें सुमन तें.....

शंकरा शिवहरा सांब सदाशिव शंभो ॥ ध्रु० ॥ त्रयरक्त-
 नयन पंचशिरा दशकरा करुणा मज करा ॥ तारा प्रभो
 पार तारा त्वरा करा ॥ शंकरा० ॥ १ ॥

१८९. चाल—पहा बाई सुवच हें.....

सुरवरा शिवहरा उमावरा ॥ त्रिनेत्र दशकर पंचशिरा ॥ सुर० ॥
 कर्पूरगौरल सुनीलकंठा ॥ द्विदैत्यषडास्य-गजास्यताता ॥
 शंकरा ईश्वरा ॥ सुरवरा० ॥
 पाश-पाशुपत-शृंग-भृंग-चर्म-पिनाक-शूल-परशु-माहेश्वर ॥
 मृग-गण-त्रिजटा-शशि-फणि-भस्म-गंगा-धरा ॥

दयाळु शंभो उदार भोला ॥ परब्रह्म सचित्सुखलीला ॥
माझिया माहेरा ॥ सुर० ॥

धृतशंख ढका-कपाल-डमरू ॥ तूंचि विष्णु तूंचि दत्तस-
द्गुरु ॥ गीत-स्तुति-विष-शीत भक्ति-जल-सुविल्व-
प्रियकरा ॥ सुर० ॥ २ ॥

निराश्रिता मज कोण्याहि काळी ॥ न माय न बाप कुणीहि
जवळी ॥ एक तूं आसरा ॥ सुरवरा० ॥

कैलासपते स्मशानवासा ॥ तारिं तारिं ह्या अनाथ दासा ॥
जय मृत्युंजय भवभ्रमभयलय ॥ हे दयासागरा ॥ सुर० ॥ ३ ॥

१९०. चाल-कोण तुजमस सांग.....

धन्य तव गुणनाम तव रूप तव लीला ॥ शक्ति तुझी
प्रबला ॥ वाहवा शंभो किति रे तूं भोला ॥ तूं धन्य
दयाळा ॥ धन्य० ॥ १ ॥

नाहिं तुजसम धन्य अत्यगाध शिवदाता ॥ तूं करुणासरिता ॥
तूंचि तुजसम ब्रह्मा तो हरि तोहि रिता ॥ हिमनगजा-
माता ॥ धन्य० ॥ २ ॥

१९१. चाल-राधा पाहोनीं मुलला हरी.....

जय शंकर भोला शंभो ॥ भो सदाशिव शिव सांव प्रभो ॥
सुंदर कर्पूरगौर उमावर ॥ सुरगुरुवर हर परमेश्वर ॥ त्राहि
त्राहि दीन मां भगवन् ॥ शृंगखट्वांग-शशिनागधारिन् ॥
चि विधि विष्णु तूं दत्तात्रय ॥ जयजय त्रयनयन
कृपालय ॥ तं निरामय अपजयभयलय ॥ धुंद निजमय

कृतमाय धृतकाय ॥ तूंचि बहुरूपि एक अनेकीं ॥ गुप्त
अमुनीयां अससीसा जणुं कीं ॥ तूंचि सगुण परब्रह्म निर्गुण ॥
जनजननमरणहरण-चरण ॥ धांवा उभय मृडानी मृत्युं-
जय ॥ माझी दीनाची मिटवा हयहय ॥

१९२. चाल—साग साग.....

दत्ता दत्ता दत्तात्रयगुरु, दत्ता दत्ता दत्तात्रय गुरु ॥ दत्ता
दत्तात्रय गुरुराज, यतिपतिनरहरि दत् दत् दत् ॥ ध्रु० ॥
श्रीगुरु दत्ता श्रीपादा जयसद्गुरु दत्ता अवधूता ॥ श्रीगुरुदत्ता
श्रीपादा यतिपति नरहरि दत् दत् दत् ॥ दत्तात्रय गुरु
दत्तात्रय गुरु दत्तात्रय गुरु दत् दत् दत् ॥ दत्तात्रय गुरु
दत् दत् दत् ॥ दत्तात्रय गुरु दत् दत् दत् ॥ दत्तात्रय गुरु
दत्तात्रय गुरु दत्तात्रय गुरु दत् दत् दत् ॥ दत्तगुरु दत्तगुरु
दत्तगुरु दत्तगुरु यतिपति नरहरि दत् दत् दत् ॥ १ ॥

१९३. चाल—रणधीरा.....

पतिता ताता तारण शरणगणहिता ॥ यतिपतिताऽधिपति ॥
पतिता० ॥ ध्रु० ॥ श्रीदत्ता अवधूता अत्रिसुता अनसूया-
जाता ॥ संन्यस्ता सन्माता खलशास्ता भगवंता ॥ ललिता
प्रयता गुरुनाथाऽनंता शशिदुर्वासआता ॥ श्रीपादा दे
नतिमति पतिता गति यतिपति ॥ पतिता० ॥ १ ॥
षड्हस्ता रविदीप्ता मोदरता धृतसुजटाजूटा ॥ भस्मसिता
शंखभृता अधहर्ता बलवंता ॥ मूर्ताऽमूर्ता त्रयवक्त्र सुहसिता
औडुंबरतलभोक्ता ॥ या दासा दे नतिमति पतिता गति
यतिपति ॥ पतिता० ॥ २ ॥ धीरमता विभवयुता योग-

रता दिव्यमहाज्ञाता ॥ सुखजनिता रिपुहंता धर्मता सुनि-
यंता ॥ भक्तासक्ता काषायपटवृता नारदमुनिदयिता ॥
हे त्राता दे नतिमति पतिता गति यतिपति ॥ ५० ॥ ३ ॥
भक्तिजिता हतदुरिता गुणवंता कृष्णातटदांता ॥ जगकर्ता
संहर्ता समचित्ता च्युतचिंता ॥ लिप्ताल्लिप्ता मुरधेनुपरिवृता
श्रुतिशास्त्रादि सुगीता ॥ बा धाता दे नतिमति पतिता गति
यतिपति ॥ पतिता० ॥ ४ ॥ ऋषिधाताऽतुलचरिता मृदुचेता
भवभयकालांता ॥ वन उषिता अमरनुता बहुदाता श्रीमंता ॥
शांता मुक्ता सुध्वान-अनुगता मृत-संजीवन-कर्ता ॥ मा-
वापा दे नतिमति पतिता गति यतिपति ॥ पतिता० ॥
मूलांता मध्यस्था अव्यक्ता स्थितसतततमांता ॥ कल्पलता
शिवसरिता नतसूता निरहंता ॥ द्वैतातीता मुनिलक्ष्यचि-
त्सता नरभूताऽसंभूता ॥ भो ईशा दे नतिमति पतिता गति
यतिपति ॥ पतिता० ॥ ६ ॥

१९४. चाल—(भूषाळी.)

या हो या हो सहुरुनाथा । करुणा करा या पतिता ॥
दृढ भक्ति लागो चित्ता । तुमच्या दिव्य चरणांची ॥ ध्रु० ॥
जितेपर्णी कैसें होय । अंती जीव कैसा जाय ॥
गेल्यावरी गती काय । ऐशी हाय हाय सोडवा ॥ १ ॥
सर्व जीवांच्या माहेरा । स्वामी माझ्या प्राणेश्वरा ॥
करा अभय मज पामरा । धांवा देवा वेगेसी ॥ २ ॥

नेत्र लावुनि तुझांकडे । बघे वाट हें वेडें ॥
 तुमचें सुगण रूपडें । दावा सत्वर या पाप्या ॥ ३ ॥
 तुझांविणें दुसऱ्यावर । माझें मन हें न धरी धर ॥
 मज गरीबास आधार । तुझि एकचि दयाळा ॥ ४ ॥
 धरुनी मानवी अवतार । फिरतां नित्य पृथ्वीवर ॥
 ऐकुनि फुटला आशांकुर । माझ्या भित्त्या जीवाला ॥ ५ ॥
 तुमच्या पायांची तळमळ । ज्यासी लागे कांहीं काळ ॥
 दैन्य त्याचें तात्काळ । तुझी हरता निजांग ॥ ६ ॥
 माझा ऐसा भाव खरा । करा करुणेच्या सागरा ॥
 तुझाविणें कोणी दुसरा । वाली नाही हो माझा ॥ ७ ॥
 नको मला निर्गुण देव । नको मुक्तीचीही हाव ॥
 जडो अखंड भक्तिभाव । प्रत्यक्ष गुरुपायांचा ॥ ८ ॥
 मायबापा हो पहा कीं । किति दिवसांचा मी दुःखी ॥
 बसलों हिर्मुष्टी दुर्मुखी । अवघा उपाय खुंटला ॥ ९ ॥
 आपण होउनि बळें गुरुजी । उगीचचि कीव कराल माझी ॥
 तरि होइल सहजासहजी । मजवर मोठा उपकार ॥ १० ॥
 मन माझें बहु ओढाळ । पापी अज्ञ मी दुर्बळ ॥
 तुमचा म्हणूनी केवळ । देवा पहा मजकडे ॥ ११ ॥
 दीनपणीं पुरुषोत्तमा । विनवुनि लागतों कामा ॥
 मज अनाथाची शरमा । सदा तुम्ही राखावी ॥ १२ ॥
 माझी सेवनाची हौस । नाहीं अझुनी पुरली खास ॥
 माझ्या । तुमच्या विश्वासावरी ॥ १३ ॥

१९५. चाल—साग साग.....

दत्तात्रेया ताता तव पदिं, भावें माथा ठेजं निशिदिनिं ॥
 तारक तुजविण नच आम्हां, चरणिं शरण बहु दीनांनां ॥
 श्रीगुरुवल्लभ श्रीपादा, नरसिंह सरस्वति अवधूता ॥
 दत्तादिगंबर गुरुनाथा, चरणिं शरण बहु दीनांनां ॥ १ ॥
 पामर दुर्बळ, सद्गुणविरहित, पातकराशि, अज्ञानी ॥
 देवा अनसूयाजाता, आम्हां बाळां तूं माता ॥
 गाऊं तव गुण, ध्याऊं अनुदिन, सेवूं सुचरण, सप्रेमें ॥
 करिं धर लवकर सुरुचिर सुरवर चरणिं शरण बहु दीनांनां ॥ २ ॥

१९६. चाल—सुखकर्ता (आरती).....

श्रीपाद श्रीवल्लभ श्रीसद्गुरुदत्त ॥ नरहरि सरस्वतीश्वर जय
 जय अवधूत ॥ ध्रु० ॥
 भवसागरमग्नं मां व्रतभजनविहीनम् ॥ त्वदितर तारण-
 शून्यं कृपयोद्धर दीनम् ॥ क्षणमपि तरितुं शक्तो न दक्षिणा-
 मूर्ते ॥ निजशिशुभारं धारय लोकश्रुतकीर्ते ॥ १ ॥
 अपराधशतं भगवन् मर्षय पापस्य ॥ अज्ञान तिमिरराशि
 नाशय मूढस्य ॥ आत्मश्लाघामौनं परनिंदात्यागः ॥ सत्क-
 मार्चारो मे भवतु च सत्संगः ॥ २ ॥
 अशरणशरणप्रेम्णा मय्यनुकम्पस्व ॥ योगक्षेमं वह मे शर्म
 च मे दत्स्व ॥ मानसमलपरिहारं कुरु भगवन्नचिरम् ॥
 त्वच्चरणप्रणयं मे जनयतु हृदि रुचिरम् ॥ ३ ॥
 वैराग्यं मम तीव्रं नाथ. सदा भवतु ॥ त्वत्पदपंकज भक्ति न
 कदा व्यभिचरतु ॥ भूयादचलं मनसि च निजपर विस्मरणम् ॥
 अद्वयभावानुभवो मम सततं शरणम् ॥ ४ ॥

१९७. चाल—(पाळणा) पति गेले माझे.....

या गे साध्वीनो माझ्या घराला ॥ जो जो जो जो ॥ पाळणा
हालवूं अनसूयावाळा ॥ यागे ॥ धु० ॥
निज रे अंगाई दत्ता दयाळा ॥ जो जो जो जो ॥ पाळणा० ॥
॥ १ ॥ हृदाकाशीं टांगीला भावार्थ दोला ॥ जो जो जो
जो ॥ पाळणा० ॥ २ ॥ तुज पांघरवीला निजसुखसेला ॥
जो जो जो जो ॥ पाळ० ॥ ३ ॥ दोला शृंगारीला साजेसा
तुजला ॥ जो जो जो जो ॥ पा० ॥ ४ ॥ क्षणतरि झोंपीं
जा लागूं दे डोळा ॥ जो जो जो जो ॥ पा० ॥ ५ ॥ भक्त
कामीं तुज नाहीं कंटाळा ॥ जो जो जो जो ॥ पा० ६ ॥
थकलास खेळूनि अघटीत लीला ॥ जो जो जो जो ॥ पा०
॥ ७ ॥ भक्तांच्या बाळा रे काळांच्या काळा ॥ जो जो
जो जो ॥ पा० ॥ ८ ॥ कर्तुमकर्तुं तूं निर्गुणमूला ॥ जो
जो जो जो ॥ पाळणा० ॥ ९ ॥ जन्मसि मज पापिणीच्या
कुशीला ॥ जो जो जो जो ॥ पा० ॥ १० ॥ आनंदी आनंद
मज बाई झाला ॥ जो जो जो जो ॥ पा० ॥ ११ ॥ शरण
शरण तुज दीन मी अवला ॥ जो जो जो जो ॥ पा० ॥
॥ १२ ॥ काय गाऊं पुढें ज्ञान न मजला ॥ जो जो जो
जो ॥ पाळणा० ॥ १३ ॥

तत्त्वज्ञान.

(ओंव्या)

मूळ अवघा मनाचा खेळ ॥ मनाचि चुकवी ताळमेळ ॥
 मन अमृत करी सुखाचा सुकाळ ॥ मन मारितें वीष तें ॥ १ ॥
 एक मनचि नीट करितां ॥ भीक न घाली दुश्चिता ॥
 कांहीं नाहीं या स्थितीपरता ॥ सुखदुःखभाव लपे मग ॥ २ ॥
 त्यासि ऐसी योजना करावी ॥ मन वायु हों कांस घट्ट धरावी ॥
 मन चंचल व स्वभाव जड हीं ओळखावीं ॥ तत्त्वे ज्ञान्यापासोनी ॥ ३ ॥
 मनासी तत्त्वगति अफाट ॥ परी एक ऊर्ध्व दिशे नीट ॥
 ऊर्ध्वगतीचे निकट ॥ अहंकार बदती ॥ ४ ॥
 ऊर्ध्वगति म्हणतां कल्पना साजे ॥ कीं जणुं कांहीं जात अंतर बाह्य
 वर जें ॥ तीच कल्पना उलटवीजे ॥ मुज्ञें विवेकाभ्यासें ॥ ५ ॥
 अहंकार म्हणजेच आपपरभाव ॥ तयानेंच औडंबर केलें विश्व ॥
 एका त्यासी न देतां ठाव ॥ जन्ममरण उडालें ॥ ६ ॥

(गद्य.)

मग जो देह शिल्लक उरला, तो केवळ एका वृक्षाप्रमाणें, कीं
 ज्यांत फळ, फूल, मूल, पल्लव, व पुढें ज्यांत वृक्ष उत्पन्न करण्याचें
 बीज वगैरे वगैरे कांहीं नाहीं, असा एक फक्त वठलेल्या खोडरूपी
 उरला. तो जड आहे. तो केव्हां तरी नासतो. नासेपावेतो
 त्या मनुष्यास लोक जीवन्मुक्त, विदेही, वगैरे म्हणतात. तो देह
 नासल्यावर पुन्हा प्राणी जन्मास येत नाहीं; म्हणजे मन देहास
 उत्पन्न करित नाहीं. तो देह असतां ज्या स्थितीत तें मन होतें
 त्याच स्थितीत, म्हणजे ऊर्ध्वगतिविरहित, म्हणजेच कांहीं नाहीं

अशा स्थितीत, तें मन असतें. कारण, मन म्हणजेच वायु, व वायु म्हणजेच ऊर्ध्वगति; ती ऊर्ध्वगति नाही म्हणजे म्हणजे मूळ वायु म्हणजे मनच नाहीशा स्थितीत होय. गति म्हणजेच जन्ममरण-बीज, म्हणजेच अहंकार, म्हणजेच परापरभाव, सुखदुःखभाव वगैरे सर्व द्वैत आलें, व म्हणूनच जन्ममरणही लागलें. म्हणून एक मन मारिलें, म्हणजे त्याची गति उलटविली म्हणजे, सर्व भागतें. नंतर महाप्रसृत निर्वृक्ष रानांत जसें एखाद्या वाळून वटलेल्या वृक्षाचें खोड, जणुं काय भोंवतालीं कांहीं नाही, अशा स्थितीत एकटें उभें असतें, त्याप्रमाणें ज्याचें मन शून्य झालें, त्याचा म्हणजे जीवन्मुक्ताचा देह होतो. फरक इतकाच कीं, कांति एकास जास्त व दुसऱ्यास म्हणजे वृक्षास कमी असते. कारण, मन हें सुखदुःख, आपपर, चिंता, खेद, मद, भीति, विषय, आशा, वगैरे वगैरे द्वेषादिरूपानें देहाचें तेज हरण करीत असतें. तें मन ज्या देहाचें स्थिरावलें, त्या देहाचें तेज हरण होत नाही. ज्याचें जितकें असेल तितकें शाबुद्र राहतें. जसें तान्हे बालक जसजसें अधिक लहान तसतसें जास्त सतेज असतें, व जसजसें मोठें होत जातें, तसतसें निस्तेज होतें. जीवन्मुक्ताचें मन अजीवात दुरावत नाही. दुरावेल तर तो देह अचेतन होईल, म्हणजे मरेल. तर तसें नव्हे. तें मन आपआपल्याच स्वाधीन म्हणजे गतिरहित जेथल्या तेथें स्तब्ध असतें. नंतर त्या मनानें हवी ती गति घेणें त्याचेच स्वाधीन असतें. म्हणजेच त्यास हवी ती अलिप्त अहंकारबुद्धि धरून, इच्छा करून ती पुरवून घेतां त्यास देह घेतां येतो, टाकतां येतो.

मात्र पूर्व प्रारब्धाचा देह खोड संपल्यावर टाकितां येतो, असें लोकांनीं वदावें, पण त्याचें त्यास तर ज्या वेळेस मन स्थिरावलें त्याच वेळेस प्रारब्ध, देह, वगैरे लचाडें सुटलेलींच असतात. तो काहीं नाहीं व सर्व आहे असाच होतो. पूर्ण सगुण वा पूर्ण निर्गुण कर्तुम् अकर्तुम् समर्थ, भोगून न भोगता असा होतो.

ही स्थिरवण्याची स्थिति येणें म्हणजे थट्टा नव्हे. ती साक्षात् सुळावरची पोळी आहे. तसें होऊं लागलें म्हणजे मन भांबावतें. कारण, कोणतीही फार दिवसांची नित्य स्थिति सुटतांना तसें होतेंच; तरी साधकानें घाबरूं नये. अभ्यासा-अभ्यासानें, विवेकानें, व सत्संगानें ती स्थिति कायम करावी. त्यास ब्रह्मचर्य, निर्लोभ, व वैराग्य हीं अवश्य साधनें आहेत. प्रथम ज्ञान्यापासून विवेकानें ती स्थिति ओळखावी, नंतर साधनानें अनुभवावी व अभ्यासानें कायम करावी. तें असें सर्व एकच आहे हें ठरलेलें आहे. नित्य ज्या ज्या वेळेस अहंकारवृत्तीनें अमुक पर असें वाटून त्याबद्दल वाईट किंवा चांगली कल्पना मनीं येईल त्या त्या वेळेस “तोच मी आहे, त्यांत काय आहे ? कारण, सर्व खेळ मुळापासून अग्रापावेतों वायूचे आहेत. तो वायु म्हणजेच मन, म्हणजेच मी, व ज्याबद्दल हें मला वाटत आहे तोही मीच. कारण तोही वायुच आहे, व वायु तर विभागूं शकत नाहीं; सबब मी विभागूं शकत नाहीं, म्हणजे मीच सर्वत्र पसरलेला आहे. फक्त गतीमुळें म्हणजेच मायेमुळें मला हें खोटें भासविलें आहे.” वगैरे वगैरे विवेकानें मन स्तब्ध करावें. “तोच मी” या अर्थाचा मंत्र “सोऽहम्” हा एवढ्यासाठींच फार गणून, तारणासाठीं पारायण करावयास वेदाज्ञा आहे. त्याचा

नित्य जप ह्मणजे अर्थावर विचार करून पडताळा घालणें म्हणजे जप करणें होय. पाठ म्हणणें म्हणजे जप करणें नव्हे. वर लिहिल्या प्रमाणें मनाची गति ऊर्ध्व असून त्या स्थितीतले बहुतेक प्राणी आहेत. त्यांनीं त्या स्थितीत जें म्हटलें, लिहिलें, भाषा, शास्त्रें केलीं, व चाली पाडल्या त्या सर्व, व ज्याचें मन स्थिरावलें, उलटलें, किंवा स्वस्वाधीन राहून अलिप्तगति धरूं लागलें त्याच्या चालीरीति व सर्व विचार, यांत फार फार फरक असतो. एकास व्यवहारी म्हणजे खोटा म्हणतात; व दुसऱ्यास विरागी म्हणजे खरा, साधु, वगैरे म्हणतात. याची वर दिसण्यांत स्थिति, अर्थात् शरीर पाहून समजेल तीच—कारण त्याची मानसिक स्थिति कळणें अगम्य आहे—व्यवहान्यांस म्हणजे खोट्यांस फार वेडगळासारखी दिसते. म्हणजे व्यवहारांत जो वेडा व परमार्थातही जो वेडा त्यासारखी दिसते. फक्त फरक इतकाच कीं, एक ज्ञानाचे पलीकडे पडलेला असतो; व दुसरा पूर्ण पूर्ण अज्ञानांत जाऊन थोडेंसें अज्ञान जो व्यवहार त्यास किंवा त्याहून थोडेंसें अज्ञान जो परमार्थ-वृत्ति त्यासही मुकलेला असतो. पूर्ण वेड्यास वेड या साहाय्यानें व्यवहार म्हणजे त्याहून कमी अज्ञानांत आलें पाहिजे. व्यवहान्यानें व्यवहाराचेच साहाय्यानें खऱ्यांत गेलें पाहिजे. सबब व्यवहार जरी खोटा तरी तो अवश्य आहे; मात्र तो कांहीं काळ पावेतो अवश्य. वेदशास्त्रें हीं ज्ञान्यानें केलेली आहेत. तीं व्यवहार नीटपणें व पूर्णपणें दाखवितात. म्हणजेच, त्याचें पर्यवसान अव्यवहार म्हणजे परमार्थ आहे; सबब शास्त्रें हीं अवश्य आहेत. कोणत्याही म्हणजे परमार्थपर्यवसान असलेंच पाहिजे.

शास्त्र सर्व एकच आहे. सोईसाठी भाग निरनिराळे करून निरनिराळीं नावे दिली आहेत. बाकी शास्त्र याचा अर्थच व्यवहारशास्त्र, ह्मणजेच कर्तव्यशास्त्र म्हणजेच धर्मशास्त्र. हें धर्मशास्त्र नसेल तर, ज्यास जें सुख हवें त्याचा मार्ग मिळणेंच कठिण होईल. व जितक्या जशा मुमुक्षुमूर्ति तितके निरनिराळे मार्ग निघून कोणास कोणाच्या मेळ राहणार नाही व घोंटाळा होईल. चालत आलेले मार्ग दिसण्यांत निरनिराळे दिसले, तरी तथ्याशी एकच असतात. ते साधकास शास्त्राचे आधारावांचून कळावे कसे ? विचार करण्यास दिशाच मिळेनाशी होऊन गाढवांचा गोंधळ मात्र होईल. कारण, मुमुक्षु हा अज्ञान, त्यास ज्ञानाचा मार्ग कळणें कसे ? विनपोहणारा प्रोहण्यांत सुधारणा करणार कसा ? लंगडा पायवाल्यास चालण्यास शिकविणार कसा ? उदाहरणार्थ, कोणताही परधर्म द्या. त्याची मूळ स्थिति किती हास्यास्पद होती ! व पुढें जसजशीं आमच्या हिंदुधर्मातील तत्त्वे त्या धर्मीयांच्या हातीं थोडीं फार लागलीं, तसतसे त्यांत झालेले फेरफार किती पोक्तपणाचे दिसतात, याचा ताळा घाला म्हणजे सहज समजून येईल. ही अडचण दूर होण्यासाठीं जगन्नियंत्यानें आपल्या मूळ स्थितीपासून तों मानवांच्या पूर्ण अज्ञान स्थितीपावेतों सरळ धोपट मार्ग मानवांकरवीं स्फूर्तीनें काढून ठेविले. त्यांत फेरबदल होणेंच शक्य नाही. कारण, फेरबदल करूं पाहणार आज कोण, तर जे आम्ही त्या मूळ स्थितीपासून अगणित अंतरावर आहोंत ते. म्हणजे डोळसांचे कामांत अंधळ्यानें शहाणपणा शिकविण्याचें धाडस करण्यासारखें झालें. आतां ज्या शास्त्रांत फेरबदल अवश्य

व इष्ट आहे, त्या शास्त्रांत योग्य काळीं फेरबदल होईलच. ही केवळ त्या जगत्रियंत्याची ठरलेली कृपा आहे. तो सुद्धां हक्क आम्हांपैकीं एखाद्याचा नव्हे. मग धर्मशास्त्रांत तर आम्हीं काळतोंड्यांनीं काय हात घालावा ? हीं धर्मशास्त्रें किंवा वर लिहिलेला फेरफार वर लिहिलेल्या कुडीच्या हातून होऊन जगास मिळत असतात. व ते ज्याप्रमाणें आज्ञापितात त्याप्रमाणें जगत चालत असतें. त्या चालीस चालरीत म्हणतात. सबब जुन्या म्हणजे वेदशास्त्रांच्या चालीरीतीस लाथ देणारा, म्हणजे तो एक आईवर उडणारा रेडाच समजला पाहिजे. सर्व खेळ मनाचे आहेत, वगैरे प्रकार धर्मशास्त्राचे ज्या भागांत सांगितले आहेत, त्यास मानसशास्त्र, म्हणजे तत्त्वविचार, म्हणजे ब्रह्मविद्या असें म्हणतात. या ब्रह्मविद्येंत स्वानुभवी निष्णात् जे त्यांस ब्राह्मण म्हणतात; आतांच्या या गांडुळांस नव्हे. व म्हणूनच ब्राह्मण फार श्रेष्ठ, ब्राह्मण सर्वांचा गुरु, ब्राह्मण गुरु, ब्राह्मण वदेले तें प्रमाण व पूज्य, वगैरे वगैरे हक्क ब्राह्मणांस सहजच मिळत असत. आतांचे ब्राह्मण पाहतां कर्मनें जणुं गुवांतले जंत, व हक्क इच्छिणार कस्तुरीचा. अशांस कोण विचारणार ? व म्हणूनच त्यांस ठिकठिकाणीं वेळोवेळीं जुतेपैजार होत आहे. व त्यांचेबरोबर त्यांचे दमडांसही—म्हणजे देव व अशाच दुसऱ्या दांभिकपणाच्या निशाण्या—जुतेपैजार चालू आहे. याचा अर्थ धर्माचा छळ होत आहे असें नाही, तर अधर्माचा छळ होत आहे, व धर्म हा वाढतच चालला आहे. कांहीं विचारी व सत्यशोधक लोक उद्यां ब्राह्मण होतील, तेणारे त्यांचे धर्मी महारांमांमांप्रमाणे

घोडा खाजविण्यास व पायखाने झाडण्यास राहतील. सारांश, अधर्म, हा नित्य बुडेल व धर्म हा नित्य तरेलच; व तरेल तोच धर्म, व बुडेल तो अधर्मच.

वर जे निरनिराळे मार्ग शास्त्रांत असतात ह्यांनून सांगितलें, त्यां पैकीं कोणताही पूर्ण करून अज्ञान व ज्ञान यांपलीकडे गेलेला जो त्यास योगी ह्मणतात. तो मार्गस्थ असतां त्यास साधक ह्मणजे योग करणारा ह्मणतात. त्या शास्त्रांत एक विशिष्ट मार्ग आहे, ह्मणजे श्वासनिरोध वगैरे करण्याचा; त्यास विशेष प्रकारचा योग ह्मणतात, व त्या मार्गासच लोक चुकीनें योग असें समजतात. बाकी खरा अर्थ वर लिहिल्याप्रमाणें आहे. ज्ञानापलीकडे जाण्याचें काम सर्व मार्गांनीं होतें. कोणास काल जास्त तर मेहनत कमी व कोणास मेहनत जास्त तर काल कमी असें आहे. परंतु अलीकडे म्हणजे व्यवहारांत हा विशेष योगी विशेष श्रेष्ठ ठरतो. व त्याचें कारणही उघडें आहे. कारण, पलीकडे जाणें, मुक्ति मिळविणें, म्हणजे न म्हणजे वायु याची गति स्थिरवणें; हें जर ठरलेलें आहे, तर तें साधण्याचा अभ्यास कोणी दगड पुजून, कोणी माळ जपून, कोणी नमस्कार घालून, कोणी ध्यान करून, कोणी अर्चन, सेवन, वंदन, पादसेवा करून, वगैरे वगैरे नाना मार्गांनीं करितात. त्यापेक्षां, वायूचे तत्त्वाशींच जर काम आहे, तर वायूचें एखादें तत्त्व धरूनच जो जाईल तो लौकर पोचेल यांत नवल काय ? श्वास म्हणजे वायु; तो शरीरास धरून असतो. व मन म्हणजे वायुच; तेंही शरीरास धरूनच असतें. तेंच मन अन्य ठिकाणीं अन्य तत्त्वांवर ठेवून स्वस्थानीं

वायुतत्त्वांत आणण्यास जो प्रयास व काल लागेल त्यापेक्षा शरीरांत असणाऱ्या वायुतत्त्वाशींच मन ठेवून जर अभ्यास केला, तर फार लौकर व विशेष फायद्यानें प्राप्ति होईल यांत शंका काय ? मात्र तसें करणें म्हणजे सुळावरची पोळी आहे. बाकीचे मार्ग लांब पण सोपे व खात्रीचे आहेत. हा जवळचा पण दुस्तर आहे. करणाराची टेरीच फाटून जाते. ज्याची तशीच योग्यता पावली असेल त्यासच हा मिळतो, कळतो, व साधतो. बाकीच्यांस मिळत नाही, मिळाल्यास कळत नाही, व कळल्यास साधत नाही. ज्याची जशी योग्यता तसा त्यास मार्ग मिळतोच.

वर जे पूर्णतेस पोंचावयाचे नानाविध मार्ग सांगितले, त्यांपैकीं कोणताही करून जरी मानव पूर्णतेस पावला तरी त्यास, जीव-
न्मुक्ति वगैरे स्थिति पावली असली तरी, त्याचा देह सुटेपावेतो
एक ध्यास, नामस्मरण, पूजन, अर्चन, किंवा ज्याचा जो मार्ग
असेल तो श्वासनिरोध वगैरे करावा लागतोच. म्हणजे अखेर
पावेतो मनाची गति दाबलेली कायम राहते. व अशाच
स्थितींत प्राणोत्क्रमण झालें, तरच त्यास पुढें देह म्हणजे जन्म-
मरण नाही. नाही तर शेवटीं जितका काल त्या साधना-
विरहित मन ऊर्ध्वगति धरील तितक्या कालाचे प्रमाणानें
त्यास पुन्हा देह धरावा लागतो. व मन तर केवळ वायु-
रूपी असल्यामुळे त्यास कितीही दाबांत ठेविलें, तरी त्या-
वरील दाब निघतांच तें पुन्हा ऊर्ध्वगति घेणारच. उदाहरणार्थ—
मेणबत्तीच्या श्मामदानांतील स्प्रिंगच पहा. तिजवर दगडाचें ओझे
जरी ठेविलें, तरी ओझे उतरतांच ती पुन्हा टुणकून वर उडतेच.

तसेच मनाचें आहे. आतां वर जे विशिष्ट प्रकारचे योगी, साधक अथवा सिद्ध सांगितले, त्यांमध्ये सुद्धा विशेष श्रेष्ठ असे एक जमतीचे आहेत. ते हे कीं, मनाची गति दाबल्यावरही जे निष्कामपणें एखादा विशिष्ट कर्ममार्ग धरून कर्माचार करीत असतात. त्यांचे-पासून मुक्तीस कांहींच धक्का लागत नाही. कारण, कर्म हेंच विष व कर्म हेंच अमृत आहे. कर्म निष्कामपणें झाल्यास त्याचें सुफल तर येणारच. कारण कर्म म्हटलें कीं, त्यास परिणाम आलाच. मात्र तो कर्माचारी त्या कर्मापासून अलिप्त म्हणजे निष्काम असल्या-मुळें तो स्वतः त्यास बद्ध राहत नाही. म्हणजे विस्तव हातांत घेऊन हात भोंजूं न देतां त्यापासून फायदा तेवढा करून घेतो. असे जे हे महाश्रेष्ठ योगी ते मात्र आपापल्या कर्मजोराप्राणें कर्तुम-कर्तुमन्यथाकर्तुम् समर्थ असतात, व मुक्तही असतात. आवांतर मुक्तांचा उपयोग जगास तितका होत नाही. ते पाहिजे तर भूतभविष्यवर्तमान जाणतील; किंवा भक्तांचे लहानसहान कार्य-भागही करून देतील; परंतु 'करेंगे सो करेंगे' व त्यापासून आपले मुक्तीस तर धक्का नाही असें त्यांचे हातून, वरच्या वर्गांत गेल्या-वांचून होणें नाही. पूर्वी त्या स्थितींत महान् महान् योगिराज तापसी असत व अजूनही आहेत, त्यांचा त्या वेळेस असा उपयोग करून घेतला जात असे कीं, त्यांचे सेवेत विशेषतः ब्राह्मणांचीं मुलें असत व तीं त्या विद्येंत पूर्ण होत पावेतों तेथेंच वास करीत. मौजीबंधनापावेतों ब्रह्मपुत्र तयार होत व पुढें निष्काम कर्म आचरीत रहात. नंतर त्यांस कर्माचा दोष नाहीच, सबब कर्मठ गृहस्थाश्रम करूनही असत. कारण गृहस्थाश्रमापास-

नच स्वतःचे व दुसऱ्याचे देहासच दैहिक व मानसिक सुख मिळते. त्यांत राहणारा तो ज्ञानी असून कर्म करणारा म्हणजे कर्तुमकर्तुम् वगैरे असून स्वतःचे देहांत व दुसऱ्यास नाना तऱ्हेने उपयोगी पडून वळण लावून देण्याचे लायकीचा होत असे. व म्हणूनच त्या वेळेस ब्राह्मणच सगुण देव, ब्राह्मणच श्रेष्ठ, ब्राह्मणच आज्ञापक, ब्राह्मणच सर्वपूज्य, असा प्रत्यक्ष साक्षात्कार होता. आतां ब्राह्मण हा केवळ जन्महृक्कच म्हणजे नामशेषच आहे. बाकी त्याची आज लायकी पाहतां थूः त्याचे आठवणीवर !!! असा गृहस्थाश्रम म्हणजेच मुख्य हेतु जो ज्ञान—तत्त्वज्ञान—तो आपला सुद्धं न देतां दुसऱ्याचे साधनास मदत करणें, म्हणजेच, राज्य, गृह, धन, दारा, जमीनजुमला, वेद, शास्त्र, पुराणें, कथा-कीर्तन, तमाशे, सर्व बरें व सर्व वाईट यांचा उपभोग घेऊन न घेतल्यासारखें असणें. हें घडणें फार फार मुष्किलीचें आहे. अति अभ्यासानें व कालांतरानें मनुष्य मूळ विसरून फांदीसच मुख्य मानून गुंगतो. व तसें झाल्यावर नाना यातनांचे आहारीं जातो. तसें झाल्यास भाविकांस चुकीची माफी करून पुन्हा ताळ्यावर आणण्यासाठीं दुसरा वर्ग म्हणजे ज्ञानी गृहस्थाश्रमी, किंवा ज्ञानी वनवासी, वानप्रस्थी, किंवा संन्यासी, उपयोगी पडतो. हे वनवासी एकाच जन्माचे असोत, किंवा देह घेऊन न घेतल्यासारखे म्हणजे अवतारी असोत. अशा पुरुषांची म्हणजे अवतारांची गरज पडतांच ते ते हजर असतातच. गरजेवांचून मात्र असत. गरज म्हणजेच श्रद्धावानांचा धावी; व श्रद्धा ही एका न्या. आगांते असतेच. ती म्हणजेच हिंदू

धर्म कधीही बुडत नाही. चूक झाल्यावरही पश्चात्ताप व श्रद्धा यांनी युक्त जे नसतात, ते आपआपल्या कर्माप्रमाणे दुःखे भोगित असतातच. व त्यांचेच आधारावर कलियुग आहे. ज्या काळांत असे फार व तसे थोडे त्या काळासच 'कलियुग' म्हणतात. ज्ञानापासून ज्ञान वाढून ज्ञानांतच लय पावते. व अज्ञानापासून अज्ञान वाढून अज्ञानांतच लय पावते. ज्ञानी ते महान महान शास्त्रे व ज्ञानभांडारे काढितात. व अज्ञानी ते त्याच शास्त्रांचा दुरुपयोग करून शौचकूप रचितात. ज्ञानापासून हवे तें होतें; म्हणजे इकडचा डोंगर तिकडे करणें, पाण्याची जमीन, जमिनीचें पाणी, आगगाडी, तारायंत्रे वगैरे वगैरे. परंतु, हें करणें म्हणजे तत्त्वज्ञान नव्हे; तर अज्ञान होय. या अज्ञानाचा उपयोग जर, कर्माप्रमाणें, ज्ञान करून घेण्याकडे केला, तर, त्यासच ज्ञानांश म्हणतां येईल. नाहीतर तेंच नर्काचें म्हणजे पूर्ण अज्ञानाचें मूळ आहे. ज्ञान म्हणजेच मोक्ष व अज्ञान म्हणजेच नर्क. कोणत्याही शास्त्रांतून हीच पूर्णता असणें म्हणजे हेंच ज्ञान होतें. व हीच अपूर्णता असते तेव्हां नर्क म्हणजे अज्ञान होतें. पूर्वीचे ऋषिवर्ग क्षत्रियांस या रूपानें फार उपयोगी पडत.

ज्ञानांत नाना पायऱ्या आहेत व अज्ञानांतही नाना पायऱ्या आहेत. एके पायरीपासून दुसरे वरचे पायरीकडे पाहिलें म्हणजे तीच उच्च ठरते. अखेरीस दोन्ही भाग एकच होतात. कारण जें जें आहे, त्यास लय आहेच. व लय म्हणजेच आलेले ठिकाणीं गेल्यावांचून मार्ग नाही. कारण त्या विरहित दुसरे कोठेंही गेलें तरी तीं वाढ होईल, लय नव्हे. पुन्हां मुळाशीं येणें म्हणजेच ती गति

वर्तुलाकार आहे. गति वर्तुलाकार म्हणजेच आकार वर्तुलाकार, आकार वर्तुळाकार म्हणजेच रंग वर्तुलाकार. आकार म्हणजेच दृश्यता; व गति म्हणजेच नाद, रंग, रूप, गति, स्थिति, लय, उत्पात्ति, वगैरे; त्याचे आधी अनेक असंख्य जडस्वरूप तत्त्वे. ही-ही सर्व वायूचेच म्हणजे मायेचेच म्हणजे मनाचेच खेळ.

ऊर्ध्वगतीचे खेळ ते, अज्ञान म्हणजेच जड अथवा विनाशी होत. व सर्वोपरि स्थिति जी ती कैवल्यवस्तु अविनाशी होय; तो ईश्वर. तो आहे म्हणूनच पुढील सर्व आहे. तो नाही तर पुढच्यास थारा नाही; जसे सत्य आहे म्हणून असत्य आहे. मात्र तो अविनाश म्हणजे खरा, व हे अंगभूत सनाश म्हणजे खोटे. म्हणजेच द्वैत खोटे व अद्वैत खरे. सगुण हे निर्गुणाची छाया म्हणावी हे भाषेस्तव झाले. बाकी निर्गुण लिहितां, बोलतां, चालतां, सांगतां, देतां, घेतां येणार नाही. छायेतच असतां प्रत्यक्षाची गप्प कशी मारावी? व प्रत्यक्ष झाल्यावर छाया हे नांव तरी कोठले? छाया म्हणजेच माया, म्हणजेच अज्ञान, भ्रम. मग ते थोड्याफार प्रमाणाने पुढे खूप वाढत गेले की, त्यांतच ब्रह्मा, विष्णु, महेश, व स्वर्ग, नर्क, पाताळ, पुण्यपाप, वगैरे वगैरे अनेक भास झाले. एकंदर पाहतां सर्व थोड्याफार प्रमाणाने अज्ञानच. मात्र खालचे पायरीचे आधाराने वरचे पायरीस जातां येते. सबब साधकाने कोणत्याही पायरीस अज्ञान म्हणतां येत नाही; व ती ज्ञान तर नव्हेच. सबब चर्चा सोडून. तथ्यावर नजर ठेऊन - जे पायरीवर गेल्यावर खालची आप-
खोटी होईल, ती होऊ घाची. तसे

झाल्यावाचून बुद्ध्या करूं नये, म्हणजे झालेंसैं दाखवूं नये. तथा
प्रयत्नांत फक्त शीण मात्र होऊन स्थानभ्रष्टता किंवा मुकाम होईल.

असो. खरी वस्तु पाहतां ज्ञान, अज्ञान, ब्रह्मा, महेश, गंगातीर्थ
पुण्यपातक, अमुक तमुक, या सर्वांचे पलीकडे म्हणजे ठिकठिकाणीं
कोंदलेली आहे. ती सतत आहे. सर्वत्र म्हणजे आहे ती तीच
आहे. ती विवेकानें, कर्मानें, अभ्यासानें, सत्संगानें, निश्चयानें,
उत्तम म्हणजे गुरुकृपेनें, वगैरे अनेक मार्गांनीं ओळखावी, म्हणजेच
अनुभवून पलीकडे पडावें. म्हणजे छायेंतून म्हणजे मायेंतून
पलीकडे म्हणजे ठिकचे-ठिकाणीं स्वस्थ व्हावें, म्हणजेच मन मारून
टाकून भ्रम जिंकावा. मायेंत कितीही गमजा केल्या, दगड बोल-
विले किंवा आगी-तारायंत्रें काढिलीं तरी ती मायाच. शास्त्रें,
पुराणें, लढाया, विद्या, कला, अमकेंतमकें, कितीही केलें
तरी तें सर्व मायाच. ही माया, जो तींत असून नसल्यासारखा
भोगतो, त्याचें काय विचारावें ? तो साक्षात् सद्गुरु, सगुणदेव, दत्त-
मित्र, सगुण व निर्गुण; त्यास नित्य भजावें. अन्य सर्व विसरावें.
जो आपण भोगतो, दुसऱ्यास देतो, दुसऱ्यास आपणच करितो,
त्याचीं वाहवा काय सांगावी ? एकंदरीत लिहून भागत नाही; दाखवून
वा ऐकवून भागत नाही; पाहून नाही, कशानेंच नाही. फक्त
जाणीवच पेरली पाहिजे. जसें स्वप्नांतील एका मनुष्यास दुसऱ्या
स्वप्नांतील अथवा जाग्या मनुष्यानें कितीही जरी पहिल्याचे स्वप्ना-
विरुद्ध सांगितलें, ऐकविलें, पाहविलें, वगैरे, तरी काय उपयोग
होणार ? तो जागाच झाला पाहिजे. तेव्हां तें स्वप्न तो खोटें
मानील. त्याप्रमाणेंच हा न्याय आहे. ह्या काळझोंपेंतून ज्याचें

त्यानें जागेच झालें पाहिजे. आतां जाणीव पेरिली पाहिजे, ती तर वर लिहिलेसारखे सद्गुरूंचेच हातीं; म्हणजे आपलेच हातीं. सबब गुरुकृपाच श्रेष्ठ आहे. व ती मिळविण्याचे मार्ग जे उत्तम ते वेदशास्त्रांत आहेत. सबब वेदशास्त्रेच श्रेष्ठ. ते मार्ग सगुणमूर्ति, म्हणजे साकार दगडाच्या अथवा कसल्या तरी, यांचे मार्फत लाभतात. व दगड जागचे जागीं राहून वस्तु प्रकट होते. सबब साधकानें काय किंवा सिद्धानें काय, सगुण सोडूंच नये. निर्गुण पहावें, अनुभवार्थ, व्हावें; व सगुण सदैव भजार्थ व भजवार्थ. भोवतालीं अवघा भास आहे. तो जितका वाढतो, तितका जड होत जातो, व जितका कमी होत जातो, तितका चैतन्य पावत जातो, व वायुरूपी स्थिरावतो. या वाढीचे व स्थिरावण्याचे गतीसच माया असं म्हणतात. दुसरीस सुमाया, पुण्य, सुकर्म म्हणतात, व पहिलीस कुमाया, पातक वगैरे म्हणतात. वस्तूशीं मिळण्यास्तव जें योग्य कर्म निष्काम केलें तें पुण्य; व वस्तु विसरून जें सकाम केलें तेंच पातक. एवंच गुरुकृपा काय, कोणतेंही काय, साधणें म्हणजे कर्मच श्रेष्ठ आहे. कर्माविण कुठें काहीच नाही. तें कर्म उत्तम तन्हेनें सदैव निष्काम भाविकपणें करणें व त्यासाठीं देह सुरक्षित ठेवणें—कारण, सुरक्षित देहावांचून कर्म होणें नाही—म्हणजेच उत्तम गृहस्थाश्रमी होणें हें श्रेष्ठ आहे. आतां कलीत तें विशेष दुस्तर झालें आहे हें खरें. परंतु साधकानें प्रथम घाव खाळेच पाहिजेत. मग सहजच दया, क्षमा, शांति, ऋद्धिसिद्धि वगैरे दासी होऊन सर्व कामना पूर्ण होतात. साधकास जितकें अशक्य व अवघड तितकें शक्य व सवघड आहे. सबब

होईल तें करून उत्तम कर्मासाठीं देह उत्तम ठेवून सदैव उत्तम कर्म करणें व करविणें हेंच श्रेष्ठ. भगं गुरु येतो, ढोर येतें, सर्व येतें, कृपा होते; व सर्व सुद्धन ठिकचे-ठिकाणीं स्वास्थ्य होतें. दुसरे बाजूनें म्हणजे पातकांनं, अभावानें ही तड लागते. परंतु, ती तड लागलेली पुन्हा गति घेते, व गति ती पातकाकडेच, म्हणजे थोडथोडे पुण्याकडे होत जाते. पातक म्हणजेच दुःख व पुण्य म्हणजेच सुख. सध्या भाषेत ज्यास मरण म्हणतात, त्याचा खरा अर्थ जन्म असा आहे. व जन्म म्हणजे खरा मृत्यु. (मृत्यु दोन प्रकारचे आहेत: देहमृत्यु; व दुःख, वेअब्रू वगैरे. तसेच मुक्तीचे दोन प्रकार: एक सदेह मुक्ति व दुसरी देह पडल्यावर मुक्ति. पहिले दोन्ही मृत्यु पातक्यासाठीं, व दुसऱ्या दोन्ही मुक्ति हरिहर उदा-शासाठीं.) बाकी ज्ञानी तो या मरणाचे आधींच मरून जातो. हें सर्व कर्म करणें तें देहावांचून शक्य नाही. सबब देहीच श्रेष्ठ. त्यांत मानवदेही विशेष श्रेष्ठ. कारण त्यास विवेक, व सारासार-विचार आहे. व इतर देही स्वभावापलीकडे म्हणजे कांहीं अंशीं जडकर्मापलीकडे जाऊं शकत नाहीत. ही शक्ति मानवांत आहे. म्हणूनच तो नराचा नारायण होऊन श्रेष्ठ होतो. त्या शक्तीचा उपयोग असा न करितां जे नर उलटच करितात, ते भकून दुःखामीस बली पडून नीच देव्याहूनही नीच ठरतात. त्यांस आकार मनुष्यांचा असला म्हणून ते मनुष्य नव्हत. त्यांचेपेक्षां खर फार बरे.

वर जे आपणासारखे करणारे सद्गुरु सगुणदेव सांगितले, त्यांसच तुकारामानें साधु म्हटलें आहे. व कुठें कुठें साधु याचा अर्थ वस्तु असाही आहे. असा जो परब्रह्मसाधु श्रीमौनीस्वामी तोंच

दासास प्रिय, तोच सखा, तोच सोइरा, मामा, ताता, बंधु, ताई, सर्व तोच. आवांतर कावळे कितीही श्रेष्ठपण मिरवूं लागले तरी ते दासास ओकारीप्रमाणे ओहत. मग ते राजे असोत वा प्रजा असोत, अलीकडचे फकड विद्वान् असोत, वा लंगोत्ये असोत, कसेही असले तरी ज्यांनी अधिक $\times \times$ ची पाटी डोईवर घेतली त्यांस अधिक प्रिय कसा मानूं? तस्मात् श्रीमौनीस्वामी, श्रीरामभटजी, श्रीअकल कोटकर, श्रीदक्षिणामूर्ति, तुका, रामदास हेच सर्व श्रेष्ठ. व त्यांच्याच पुण्यकृपेनें हें लिहिलें. त्याचा मुमुक्षु उपयोग करून घेवोत; व ही सेवा श्रीचे चरणीं समर्पण असो. श्रीमौनी-अवलियाकी जय !

वर लिहिलें कीं, अमुक असें करावें व तमुक तसें करावें, हें असें आहे व तें तसें आहे, हें सर्व खरें. परंतु तें करावें कोणी ? तर, कोणत्याही कामांत हात घालण्यास प्रथम श्रद्धा पाहिजे. नंतर हुरूप उत्पन्न होऊन मनुष्य कामास लागतो. परवीं मनुष्यमात्रास कष्टाची गोडी नाही. इतकेंच नाही, तर उलट फार कंटाळा आहे. बरें, ही श्रद्धा उत्पन्न व्हावी कशी ? तर, तिचे नाना मार्ग आहेत. ते असे:—कोणी पाहून श्रद्धावान् होतात, कोणी दावाने, कोणी दंभाने, कोणी निराशेनें, भीतीनें, आशेनें, कोणी कशासाठीं, वगैरे वगैरे. परंतु दर मनुष्यास खात्रीनें श्रद्धा ही उत्पन्न होणारच असा एकच मार्ग आहे: तो दुःख. दुःखासारखा गुरूच नाही. मनुष्य कितीही कसलाही बलिष्ठ असला तरी त्यास दुःख हें ठेवलेलेंच आहे. तें जसजसें असद्य होत जाईल, तसतसा तो निराश व चढो, व सुखाचे आशेनें कोणी कांहीं सांगेल विचारी असेल तो योग्य

ठिकाणीं श्रद्धा ठेवितो, व अविचारी ठेचा खाऊन खाऊन शहाणा होतो. कोणी दोन चाबुकांनीं उमजतात, कोणी काटेलगाम-जेरबंदा-वांचून ऐकत नाहीत. परंतु, एकंदरीत, श्रद्धावान् होतातच. असो; आतां, दुःखांत तरी परमावधीचें दुःख म्हणजे मृत्यु. या मृत्यूचे यातने-समयीं तर प्रत्येक प्राणी श्रद्धावान् होतोच होतो; व श्रेष्ठ शक्ति जी ईश्वर तिकडे वळतो. आतां हें जर खरें आहे तर शहाण्यानें दुःख येण्याचे आधींच श्रद्धावान् असावें हें किती उत्तम ! श्रद्धेचें माहात्म्य काय सांगावें ! श्रद्धा आली तेथें सर्व आलें, पूर्वीं मोठा, लोभाचा आशीर्वाद म्हणजे “ श्रद्धावान् भव ” हा मानीत; व आपल्या प्रत्येक ग्रंथांत, कथनांत वगैरे अखेरीस, मध्ये, व अंतीं, कुठें तरी ईश्वरावर हवाला व श्रद्धा हें निघाल्यावांचून एकही ग्रंथ नाही. अश्रद्धा म्हणजेच सर्व पातक, व श्रद्धा म्हणजेच सर्व पुण्यसार, असा पूर्वापार ग्रह चालत आला आहे तो फार पौक्त आहे. असो. आतां गुरु कोणी व्हावें व शिष्य होण्यास लायक कोण तें पाहू : • वर जे श्रीमौनीमहाराजांसारखे लिहिले, त्यांच्यासारख्यांनीच गुरु व्हावें; व जो चोहोंकडून त्रासून निराश होऊन संसारास पूर्णपणें विटला व शरणलीन झाला, तोच शिष्य होण्यास लायक. बाकी शिष्याचे व गुरांचे कळप हजारों दिसतात. ते फक्त गवत खाऊन प्रजोत्पादन करण्यापुरतेच. असा जो योग्य त्यासच योग्य तो उपदेश सद्गुरूंनीं द्यावा. आवांतरांचे कानीं उपदेशाची मात पडूं देऊं नये. कारण त्यापासून उभयतांही वंच्यमैथुनाचा शीण होऊन भयंकर दुःखें लोटणार; त्याच काळांत दुसरें उचित कर्म होण्याची हानि होणार; व शिवाय सर्वांहून अति वाईट तोटा तो

हा कीं, अश्रद्धावान् जे बैल ते सदुपदेशाचा उपयोग वाईट तऱ्हेनें करून जास्त अश्रद्धावान् मात्रे होऊन दुसऱ्यासही अश्रद्धावान् करितात; व तात्पुरती खऱ्याची हेलना होते. आधीं या पृथ्वीत बैलांची संख्या फार आणि नरांची थोडी. तशांत या कलियुगांत तर बैल फारच फार, म्हणजे बहुतेकच; व नर अगदीं अगदीं कचित्—ते ह्या लेखकासारखे. तस्मात् धर्मपुस्तकें वगैरे गुप्त ठेवणें हेंच फार श्रेयस्कर. त्यांपासून होणारा फायदा तो तर होतोच, व तोटा मात्र रोखला जातो. अलीकडे धर्मपुस्तकें छापून प्रसिद्ध होऊं लागलीं आहेत, हा मोठा देशावर उपकार असें गाढव मानितांत. परंतु ही चूक आहे. फायदा वरकांती सहस्रपट दिसत असेल. परंतु मूळ तथ्याशीं जो तोटा होत आहे तो नाश केल्यावांचून राहणार नाही. असो. तस्मात् धर्माचार गुप्त असणेंच योग्य. पातिव्रतेची x x कांसोख्यांत झांकून पडद्यांतच असली पाहिजे. व ती योग्य काळीं योग्य पुरुषासच मिळते. जिथे पातिव्रत्यभागाच नाही तीस उघडी करून बावन्नखणींत खिडकींत टांगून ठेविलीं तरच ठीक. असो. विशेष काय व किती व कशास लिहावें. एवंच, कोणी कोणाचा द्वेष न करिनां, कोणास वाद न सांगतां श्रद्धावान् असून गुरुमार्गावर लक्ष ठेवून आचार करावा हें उत्तम. श्रीदत्त.

• सकल शून्य करुनि करी आत्मपहाणी ॥

अखिल जगत् सासुव्यसु असत् भासणी ॥ १ ॥

मनाचि देव मनाचि काशी दुरितहारिणी ॥

दत्त दत्त दत्त जपत होय उन्मनी ॥ २ ॥

श्रीदत्त.

शुद्धिपत्र.

परिचय.

पृष्ठ	ओळ
१	१८
४	१२

अशुद्ध
श्रीअनसूयमातेचें
लक्ष्मंबाई
कविता

शुद्ध
श्रीअनसूया०
लक्ष्मंबाई

पृष्ठ	अभंग
६	६३
१८	५९
१९	७६
२२	४९
२६	२८
४६	९०
६४	१३९९
८६	१४
९०	२७
९२	८१
९४	६५
१०५	७२
१०६	२४०७
१११	२६
११३	६९
११४	९०
११५	१२
२२६	९१
२२	९३
१३६	२१
१४०	२०
१४१	३६
१४८	३४०५
१७७	५
१७७	१४
१८०	७९
१८१	१४
२८८	४७

अशुद्ध
सचित् हा निदानंद
साभा
मज
वांकूड
पोळीलें
लोळावल गडबड
भायासी
जरीद्वर्ज
तच
झिजवित
देवहूति
माझा
बोद
दुज
काचनाची
राडेचे
जावरे
कक
पा नी
बोंच
प्राइया
शून्य
ता
कळा
एका
मानास्वामीच्या
तलता
ताप

शुद्ध
सचिद् हा निजा०
सांभा
जड
वांकुडें
पाळीलें
लोळावले गडबडा
भार्यासी
जरी द्विज
तूंच
झिजविन
अनसूया
माझी
देवा
दुजें
काचनाची
राडेचे
जावें रे
कैक
पाहूनी
बोंच
माझ्या
शून्य
तां
कुळा
एका
मौनी०
तैलता
तापें

पृष्ठ	अभंग	अशुद्ध	शुद्ध
१९७	६३	भजलो	भजलों
२०५		अनाथना	अनाथता
२१०	३९	• ह्या	ह्या
२२१	६५	डोक	डोकें
२२२	६७	पायांवत	पायांवर्त
२२२	४९०८	ब	बरें
२२३	१९	प्रेम	प्रेमें
२२५	६२	रंगाशळा	रंगशिळा
२३७	६६	अमर जा	अमरजा
२४६	८८	उपयोग	उपयोग
२४६	५६९९	फाल	फोल
२५३	७४	द	दत्तू
२५४	८५	जीव	जीवें
२८५	५९०५	दत्तांच्या	दीनांच्या
२९०	२८	सेवायाश्च	सेवायाश्चा
२९१	६७	सवा	सवें
३१०	२८	काण शरजार	कोण शिरजोर
३२०	७१९७	हरल तणें	हरलें तें
३२५	३४	शाभने	शोभन
३२५	५१	शीणलासा	शीणलास
३३२	२९	तीवच	तेंविच
३३४	५७	मद्व	मद्व
३३८	७५	कक	एकें
३४७	१७ श्लोक.	हाल	होईल
३५३	१ पद	मल	मूल
३५५	७ "	अहील्या	अहिल्या
३५६	१२ "	करीतो	करितो
३६३	३१ "	तय	तव
३६६	४१ "	एकातावरि	एकांता०
३८८	१०० "	सुखासहि	सुखाहि
४०५	१५३ "	सुगुणी	सुगुणि
४४०	१७ ओळ	साब	सांब
		करिनां	करितां

सूचना—छापतांना कांहीं प्रतीत मात्रा, उकार, अनुस्वार उडाले आहेत, त्या चुका येथें दाखविल्या नाहीत.